

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM VIII KNJIGA 2

Redakcioni odbor:

Fabijan Trgo, pukovnik, Nevenka Manola, arhivist

Odgovorni urednik

Fabijan Trgo, pukovnik

IZDAJE

ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMije

ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NAROPNE ARMIJE

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

VIII

KNJIGA 2

DEJSTVA NA JADRANU

FEBRUAR - AVGUST 1944 GOD.

BEOGRAD

1961

DEJSTVA NA JADRANU

FEBRUAR - AVGUST 1944 GOD.

I

DOKUMENTI JEDINICA MORNARICE NOVJ

BR. 1

IZVJEŠTAJ KOMANDANTA NAORUŽANOG BRODA »MIRAN« OD 2 FEBRUARA 1944 ŠTABU TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O PREBACIVANJU RANJENIKA I MATERIJALA NA OTOK VIS¹

NB »MIRAN«
2 februara 1944

ŠTABU III POM. OBAL. SEKTORA
(Operativni izvještaj)

Po telefonskom naređenju štaba III P. O. S. preko lučkog zastupništva Sali naređeno mi je 30-1-1944 u 16,30 časa: »Ukrcaj ranjenike i isplovi za Vis«. U 18,30 časa ranjenici su bili ukrcani, isplovio sam po naređenju.

31-1-1944 uplovio sam u 04,30 časa u Vis a da putem nisam nikoga sreo.

Isti dan ukrcao sam 10 bačava plinskog ulja i 5 kanti ulja za potrebe III i II sektora i krenuo uvečer u 18,00 časa iz Visa za sjever. Na putu nisam sreo nikoga.

Prije mog odlaska iz Dugog Otoka bili su otoci Ugljan, Iž i Dugi Otok još u našim rukama, a nisam ni malo posumnjao, da ne bi bili i sada, t.j. kad sam isplovio sa Visa, a najmanje sam se nadao da mogu nastati tolike promjene u tako kratko vrijeme. U Visu nisam bio obavješten od nikoga da su nastale u III sektoru kakve promjene, ni da je neprijatelj navalio na otoke.²

Produžio sam za Sali. U 03,00 sati bilo je »na vez« i u 03,10 sati pristao sam na lukobran u Sale. Na obali prima stražar vezaljku i vezuje je. Manevrom okrenuo sam brod pramcem prema vani, pri čemu je bilo potrebno primjeniti i vezaljku na prednju bitvu. Naredio sam mornaru na pramcu da

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 7—13. k. 2027.

V Vidi dok. br. 16.

premjesti vezaljku, a mornar je doviknuo naređenje stražaru na obali. Stražar na obali premjestio je vezaljku i govorio njemačkim jezikom »Gut, was ist das«. Mornar sa pramca javlja mi da je na obali Englez i da ne razumije što govori. Kako sam sumnjao ko bi to mogao da bude, naredio sam da osvijetli stražara. Signalista osvijetli stražara i ja prepoznajem da na obali stoji Nijemac, koji ostavlja vezaljku i bježi sa lukobrana.

U 03,12 časa naredio sam: »Odreši i motor svom snagom naprijed, pravac izlaz«, u 03,13 časa naredio sam: »Brod na borbu«.

Pogledam po luci. primjetio sam lijevo 90 na obali privezan neprijateljski »Mas«.³

U borbu se nisam upustio, jer sam bio iznenađen i nisam znao položaj, ni jačinu neprijatelja, a bio sam spreman za borbu.

Produžio sam za Proversu Velu, gdje sam naišao na jednu drugaricu, koja me je izvijestila o promjenama u Salima i Proversi Maloj. Kazala mi je, da se u Proversi Maloj nalaze tri neprijateljska »Masa« a nije joj poznata jačina posade, ni koliko je iskrcano vojnika na kraj.

U 04,00 časa isplovio sam iz Proverse Vele prema Relejnoj stanici, kamo sam uplovio u 05,30 časa, bez da sam koga sreo na putu. Tamo nisam našao nikoga. U 05,40 časa isplovio sam i udaljio se oko 300 met. Netko me poziva sa visine pola brda signalom, na kojeg propisno odgovorim. Prišao sam obali i dočekao drugove koji su me zvali signalom, prepoznao ih i upitao gdje se nalaza komandir R. S.,⁴ i da li znaju za ista novoga. Drugovi su odgovorili, da je sve isplovilo za Vis. Odatle sam produžio za otok Lunga i uplovio u uvalu otoka, gdje sam morao ostati preko dana. Tu sam naišao na brodove »Ilirija«, 'Nevidane« i još dva broda od II sektora.

U 10,00 sati stupio sam u vezu sa NB »Streljko«.⁵

1-II-1944 dobio sam obavještenje da se u Salima nalazi oko 300 neprijatelja, i 4 borbena čamca: i to 1 u Salima i 3 u Proversi Maloj.⁶

U 19.00 sati 1-II-1944 isplovili smo za Vis, kamo smo uplovili 2-II-1944 u 03,00 sati. Na putu nismo sreli nikoga.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Jugović⁷

Komandant:

Ante Jakovljević

¹ Mas — talijanski naziv za manji tip torpednog čamca. Skraćena dolazi od riječi Motoscafo antisomergibile.

² Relejne stanice

³ Vidi tom VIII. knj. 1, dok. br. 186.

* Sime Božin

**NAREDBA ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 12
FEBRUARA 1944 O FORMIRANJU MORNARIČKE STANICE
NA OTOKU LASTOVU¹**

PrepJs!

N A R E D B A B R O J 1 0

Štaba mornarice od 12 februara 1944 godine

- 1 Uspostava moma- U cilju organizovane izvidne i pri-
ričke stanice hvatne službe na otoku Lastovu za potrebe
Lastovo naših brodova koji se upućuju preko ovog
ostrva uspostavljamo mornaričku stanicu
Lastovo.²

U vezi s tim postavljamo:

- 1) Za komandanta mornaričke stanice Lasto-
vo druga Štuka Stjepana, dosadašnjeg
komandanta flotile III Pomorskog obal-
skog sektora.
- 2) Za politkomesara mornaričke stanice La-
stovo druga Franulović Petra.
- 3) Na službu za tehničke potrebe stanice dru-
ga Farčić Pavla, do sada na službi kod
tehničkog referenta Štaba mornarice.

Radna četa otseka za pomorski sao-
braćaj Štaba mornarice ovoj stanici dode-
liće jednu probranu desetinu naoružanih
drugova za opštu službu [za] potrebe
stanice.

Stab IV Pomorskog obalskog sektora
predaće tri naoružana broda potpuno

Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu
Istoriskog instituta JNA. pod reg. br. 6—1 1, k. 2067.

Poslije napada njemačkih snaga na otok Korčulu, koji je tra-
jao od 22 do 25 decembra 1943, naše snage su se zbog nadmoćnosti
neprijatelja, povukle na otok Vis. Nijemci su ponovo okupirali sve
južnodalmatinske otoke sem Lastova.

Iz naredbe Štaba Mornarice od 20 januara 1944 može se zaklju-
čiti da je Štab Petog sektora bio rasformiran, jer je jedan dio njegovog
kadra bio raspoređen u Stab Trećeg sektora. Međutim je, naredbom
Štaba Mornarice od 24 maja, formiran novi Stab Petog sektora, čija je
funkcija otpočela 12 juna 1944. (Vidi tom VIII. knj. 1, dok. br. 141 i 188;
dok. br. 4—1/1, k. 2067 u Arhivu Istoriskog instituta JNA. i dok. br. 28.
100 i br. 128 u ovoj knjizi.)

opremljena sa posadama mornaričkoj stanici Lastovo.³

Mornarička stanica kao i brodovi biće na snabdevanju kod intendature Štaba mornarice, a gorivom kod otseka za pomorski saobraćaj.

Zadatak ove stanice jest da vrši izvidnu službu i motri kretanje neprijateljskih pomorskih jedinica, prikuplja podatke i obaveštenja o neprijatelju a naročito da prihvata sve brodove koji se upućuju preko otoka Lastovo u pravcu Korčule, Pelješca, Mljeta, dajući im svaku pomoć u cilju izvršenja njihovog zadatka, kao i uspostavljanja i održavanja veze. gde se ukaže potreba na tom podničju.

Izveštaje o svim događajima kao i podatke o neprijatelju stanica dostavljaće izravno Štabu mornarice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,

Komandant.

DOSTAVLJENO:

Štabu IV Pomorskog obalskog sektora,
Otseku za pomorski saobraćaj,
Štabu III Pom. obalskog sektora,
Komandantu stanice Lastovo.

* Brodovi su poslani 24 februara 1944 (vidi dok. br. 15).

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 14 FEBRUARA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O UNIŠTENJU RIBARSKIH ČAMACA'

STAB III POMORSKOG
OBALSKOG SEKTORA
14 februara 1944

Koncept

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

Saznajemo da su Njemci pri dolasku u Pakoštane² uništili sve ribarske čamce koji su se nalazili u luci i to pomoću tri naoružane peniše. Uništeno je od prilike oko 10 ribarskih čamaca. Prilikom prolaza njemačkih jedinica iz pravca Vrane u Pakoštane i naprijed prema Piroveu računa se da je bilo oko 200 motornih vozila. Uništavanje čamaca vršeno je 30 januara.

Na isti način postupili su 8 februara u Betini gdje su pomoću dvije naoružane penise uništavali ribarske čamce nakon što su ih prethodno izvukli sa obale prema moru. Računa se da je što teže što lakše oštećeno oko 40 ribarskih čamaca. Istog dana kraj Modrava uništeno je 8 čamaca na isti način. U selu Betini pljačkali su i odnijeli oko 20 glava stoke i nešto peradi. Ove peniše koje su operirale u Betini sastoje se samo od jednog trupa sa oštrim pramcem i pravokutnom krmom i naoružane su sa jednim automatskim topom (kalibar se računa oko 40 mm) i 2 šarca, željezne konstrukcije, brzina oko 10 čvorova i izgleda benzinski motor. Dugačke su oko 40 metara. Na palubi više prema pramcu ima nadgrađe (neka vrsta komandnog mosta), top se nalazi na krmi, a šarci na pramcu. Visina iznad mora oko 1,25 met., gaz nepoznat, ali vjerovatno dosta malen.

Izgleda po svemu da su imali tačna naređenja za uništenje ribarskih čamaca, jer su ponovno naveče, kad su ribari otišli da spasavaju čamce koji su bili nošeni južnim vjetrom, napali te ribare kod Male Arte i čamce koje su ribari bili spasili, ali bez rezultata.

31 januara noću nasukao se kod Vele Arte motorni brod • Vila« od oko 400 tona. Brod je nakon dva dana napušten od posade. Okružni komitet Šibenik imao je nakanu da brod odvuče dolaskom visoke vode, ali u međuvremenu neprijatelj je

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 9 1—3, k. 2027.

* O tome vidi tom V, knj. 24. dok. br. 2.

Neprijateljski saobraćaj između Zadra i Šibenika izgleda da je prilično živ, jer mještani otoka Murtera nastanjeni na južnom kraju otoka izjavljuju da svake noći čuju motore koji dolaze blizu obale otoka i to obično oko pola noći.

Neprijateljski avioni opaženi su posljednji put 1. .^s februara iznad otoka Kornata u vožnji prema SE.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

IM. P.)

Komandant:

M. Ikica

BR. 4

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 14 FEBRUARA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O ZADACIMA I ORGANIZACIONOM STANJU SEKTORA'

STAB

IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

Br. službeno

14 veljače 1944

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

OPĆI IZVJEŠTAJ

1) Sadanje vojničko stanje na području ovog sektora sastoji se uglavnom u mjerama za odbranu otoka Visa,² podržavanju veza sa okupiranim otocima ovog sektora,³ kao i sa

* Datum nejasan.

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta INA pod reg. br. 6 1—1, k. 2034.

2 O odbrani otoka Visa vidi tom V, knj. 23, dok. br. 137, knj. 24, dok. br. 78 i knj. 25, dok. br. 14.

* Neprijatelj je držao sljedeće otoke: Korčulu, Mljet, Brač, Hvar i Šoltu.

otocima V⁴ i III^s sektora. Pored podržavanja redovitih veza sa otocima, te odašiljanja materijala za kopno, Saveznici se često poslužuju našim brodovima, bilo za vezu bilo za određene akcije.⁶

Zasjede naših naoružanih brodova koje su bile postavljene na izvjesnim pozicijama na moru nijesu u posljednje vrijeme urodile plodom, te su uglavnom naoružani brodovi bili upotrijebljeni za konvoisanje i nasilno izviđanje.

2) Organizacija sektora je slijedeća:

Stab sektora sa sjedištem u Visu,

8 naoružanih brodova,

5 flotila, i to: Viška sa sjedištem u Visu, Hvarska sa sjedištem u Rukavcu. Bračka sa sjedištem u Komiži, Korčulanska sa sjedištem u Oključnoj i Pomoćna sa sjedištem u Visu. Prve četiri vrše službu patrolisanja oko otoka Visa, dok Pomoćna vrši naročite i povremene zadatke.

Lučka kapetanija Vis, sa zastupstvom u Komiži, te sa podređenom lučkom stražom, obavlja svoju redovnu funkciju primanja i otpremanja mobilisanih brodova, nadzor nad istim i pregled putnika.

Radionice u Visu i Komiži kao i brodogradilišta uglavnom su zaposleni oko popravaka naoružanih i mobilisanih brodova, te oružja. Izvidne stanice (3 na otoku Visu, a 1 na otoku Biševu) vrše posmatračku i službu javljanja.

Dopunska četa ovog sektora vrši zadatak oko snabdijevanja plovni i ostalih jedinica ovog sektora odgovarajućim ljudstvom.

Mobilisani brodovi vrše prevoženje vojske, putnika i materijala.

3) Opća ocjena podređenih jedinica kao cjelina je zadovoljavajuća, te uglavnom povjerene im zadatke izvršavaju. To naročito vrijedi za naoružane brodove, koji i kod vrlo loših vremenskih prilika pokazuju skrajnu požrtvovanost kod izvršenja postavljenih im zadataka. Također drugovi iz radionica su pokazali spremnost u svakom pogledu kod izvršavanja popravaka na brodovima.

4) Ishrana nije zadovoljavajuća, te se osjeća pomanjkanje kruha, a naročito na brodovima i radionicama, gdje drugovi vrše vrlo napornu službu. Predlaže se da se

* Petom sektoru je pripadalo Lastovo.

^s Trećem sektoru su pripadali: Dugi Otok, Kornati, Zirje i Murter.

• Vidi dok. br. 55.

- 5) Vojnička naobrazba na naoružanim brodovima i flotilama bila je na doličnoj visini, a što sada više nije, iz razloga što najbolji drugovi su raspoređeni sa svojih dosadašnjih dužnosti za Bazu R.M.⁷ Osjeća se prvenstveno pomanjkanje navigacionog komandnog osoblja, te da bi se ovo stanje popravilo održava se »pomorski kurs* svakodnevno u Domu pomoraca, na kojem načelnik štaba ovog sektora održava predavanja o navigaciji u najpotrebnijim crtama. Kurs je naišao na vrlo dobar prijem kod naših pomoraca i interes je općenit. Izobrazba sa oružjem izvađa se dnevno na brodovima, te ima izgleda da novo ukrcano ljudstvo će dostići prvašnje. Za drugove iz radionica održava se dvaputa sedmično pješadijski egzercir i borbena obuka, pošto su isti predviđeni također kao posada odbrane otoka. Nadzor nad ovom obukom vrši I dalm. brigada.
- 6) Disciplina i borbeni moral na naoružanim brodovima nije svud zadovoljavajući, ali će se vojničkim i političkim časovima ovo stanje popraviti i postići će se ono koje je bilo ranije, to jest prije iskrcavanja drugova za potrebe Baze R.M. Kod mobilisanih brodova disciplina i borbeni moral brodara je vrlo nizak, te se pojedinci još uvijek smatraju civilima, ali svestranim zalaganjem predpostavljenih ipak izvršavaju određeni im zadatak. Jedan razlog za ovo stanje bilo je pomanjkanje odječne spreme, što je sada zadnjim sljedovanjem donekle riješeno. Kod ostalih jedinica disciplina i borbeni moral je zadovoljavajući.
- 7) Predlaže se da u budućim akcijama koje bi Saveznici poduzeli na našoj okupiranoj teritoriji uvijek sudjeluje jedan određeni broj naših boraca sa tačnim zadatkom, te također naši naoružani brodovi sudjeluju u tim akcijama ne samo kao prevozioci, već kao aktivne jedinice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Radelić"

Za komandanta
B.¹ Saje

(M. P.)

^T Ratne mornarice
" Branko
• Baldomir

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 15 FEBRUARA 1944 ŠTABU MORNARICE
NOV JUGOSLAVIJE O STANJU U SEKTORU I O BORBAMA
OD 16 JANUARA DO 15 FEBRUARA'**

STAB n P. O. S.
Br. službeno
15. II. 1944 g.

Prilog 1

Gpći izvještaj
od 16.1—15. II.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

U vezi naređenja Štaba mornarice NOVJ pov. br. 20 od 1. II. 1944 g. podnosimo slijedeći opći izvještaj:

ad 1) Dana 16. I. evakuisali smo sa Štabom² i naoružanim plovnim jedinicama (P.C. 1—4) prateći tri broda ranjenika za Dugi Otok, odakle su u pratnji N.B. »Kornata« i našeg P.C. 1 već naredne noći brodovi sa ranjenicima produžili za Vis. Štab se je smjestio u mjestu Luka na Dugom Otoku, a P.C. 2, 3 i 4 u svrhu operacija dislocirani u luci Božava i Luka. 17. II.³ naoružali smo jedan benzinski motorni čamac od cca 5 tona, brzina 10 čv., koji po svojim maritimnim⁴ osobinama više odgovara kao čamac za održavanje veze nego za patrolisanje.

Lučke kapetanije Senj, Rab i Pag, te lučka zastupništva Selce, Novi, Sv. Juraj, Jablanac i Novalja ostali su do 19. I. na svojim mjestima da bi obavili prevoze za vojsku i vojno-pozadinske vlasti. 19. I. prema naređenju koje im je bilo dano: Rab, Pag, Jablanac i Novalja evakuirali su na Dugi Otok, dok su Selce, Novi, djelomično Senj, Sv. Juraj evakuirali u unutrašnjost sa komandama mjesta, partiz. stražama i N.O.O. dotičnih mjesta. Detaljni izvještaj o evakuaciji dostavili smo početkom ovoga mjeseca.⁵

Već prije naše evakuacije iz Senja bataljon pomorske pješadije, artiljeriski vod iz Jablanca, artiljeriski vod sa Raba, mi-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 44 2—5, k. 2064.

² Stab sektora se dotada nalazio u Senju (vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 178).

³ Vjerovatno: 17. I.

* pomorskim

⁵ Vidi izvještaje od 20 i 25 januara u tomu VIII, knj. 1, dok. br. 171, 178.

traljeski vod u Senju, prateći vod pri ovom Štabu u Senju, tenkovski vod pri ovom Štabu u Senju predali smo u sastav XIII divizije.⁶

Danom našeg odlaska iz Senja stanje na našem sektoru i u unutrašnjosti koja gravitira na naš sektor bilo je slijedeće: Neprijatelj drži sa sjeverozapada obalu do uključivo Crikvenicu, gdje su se zadnjih dana vodile žešće borbe, a neprijatelj dovukao pojačanja; sa jugoistočne strane drži obalu od Karlobaga do Prizne, gdje su se također zadnjih dana vodile borbe i neprijatelj iz Gospića dovukao pojačanja. Neprijatelj drži otoke Krk, Cres i Lošinj. Prema informaciji G. Š. H. u Gospiću je neprijatelj prikupio tri divizije sa namjerom zauzimanja obalnog pojasa.⁷ U tu svrhu neprijatelj je već 15. I. nadirući prema Otočcu zauzeo Lički Osik i Perušić,⁸ gdje su se vodili obranbeni bojevi naših jedinica.

19. I., kad je izvršena evakuacija naših lučkih ureda i mobilisanih brodova, koji su ujedno prevozili za Dugi Otok komande mjesta. K.K.N.O.O.⁹ Rab, Pag, Jablanac i Novalju, te za Vis ranjenike iz Senja. Jevreje iz Raba i talijanske vojnike iz Senja i Paga, stanje bilo je slijedeće: U Crikvenici se je neprijatelj pojačao do broja 1500, iz Karlobaga jačim snagama izbio u Priznu, a kolona triju divizija iz Gospića zauzela Otočac¹⁰ i 2utu Lokvu. 21. I. neprijatelj je došao na otok Pag u jačini cca 200."

Dolaskom na Dugi Otok dodijelili ste nam operativni sektor sjeverno od linije Brbinj—NW Rt Ugljana do stare južne granice našeg sektora.¹² Situacija na ovom području bila je slijedeća: neprijatelj drži otok Ugljan i Pašman te Zadar sa okolinom 20. I. jedinice Zadarskog odreda protjerale su nepri-

⁶ Navedene jedinice predane su Trinaestoj diviziji NOV i PO Jugoslavije po telefonskom naređenju načelnika Glavnog štaba Hrvatske 16. januara (vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 178).

⁷ Riječ je o snagama njemačke 114 lovačke divizije, koja se tada povlačila iz Dalmacije u Italiju. (O namjeri neprijatelja i o njegovom dejstvu vidi opširnije tom V, knj. 23, dok. br. 78, 91 i 101.)

" Perušić je zauzet 16. januara (vidi tom V, knj. 23, dok. br. 103, 164).

* Odnosi se na Kotarski komitet KPH i Kotarski NOO Rab i Pag i NOO Jablanac i Novalja. (Detaljnije o tome vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 171.)

¹⁰ Odnosi se na snage njemačke 114 lovačke divizije. Otočac je zauzet 18. januara. (Vidi tom V, knj. 23, dok. br. 167.)

" Prema podacima iz knjige depeša Štaba Mornarice, ustaške snage su se do 28. januara dvaput iskrcale na otok Pag (vidi dok. reg. br. 4/2, k. 2072, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

¹³ O granicama između Drugog i Trećeg POS vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 174, 175.

jatelja sa Ugljana.¹³ 27. I. situacija se je na ovom sektoru i/.mjenila s time što je neprijatelj koncentrisao u Benkovcu jače snage,¹⁴ a 29. I. nadirući iz Biograda zauzeo Pakoštane. 30. I. izvršio je koncentraciju kopnenih i pomorskih snaga na prostoru Zadra, te 31. I. zauzeo Ugljan i iskrcao se na Dugi Otok.¹⁵ Istoga dana mi smo sa naoružanim jedinicama, mobiliziranim brodovima iz Tajera krenuli za Vis. Međutim četiri m'b jedrenjaka (tipa bracer) sa komandama mjesta Rab i Novalja, te partizanskom grupom krenuli za Pag i Rab.

ad 2) Po dolasku na Dugi Otok uputili smo Štabu III P.O.S. sve raspoložive drugove koji su bili na službi kod lučkih kape-tanija i zastupništva radi organizacije i popune lučko-saobra-ćajne službe. Evakuacijom sa Dugog Otoka svi su ti drugovi nama vraćeni i evakuirani na Vis. Na isti način postupljeno je bilo sa stručnim radnicima brodogradilišta.

Po prispjeću na Vis,¹⁵ s obzirom na nastalu situaciju na našem sektoru, gdje se u dogledno vrijeme neće moći šire dje-lovati, izvršili smo redukciju Štaba i svega evakuiranog našeg personala, tako da smo:

- telegramom tražene drugove uputili u Bazu ratne mornarice,

- stručne drugove iz Štaba uputili u Bazu ratne mor-narice,

- drugove iz lučke službe u saobraćajni odsjek Štaba mornarice,

- stručne brodogradilišne radnike u radionu ratne mor-narice,

- tri druga stručna pomorca dodijelili na raspolaganje za vožnje engleskih M. T. B.,

- mobilisane brodove predali na raspolaganje IV P.O.S. Iza toga stanje danas je slijedeće:

a) *Stab*:

Komandant: potpukovnik Bonaci Juraj

komesar Mamula Branko

¹ O napuštanju otoka vidi knjigu depeša Štaba Mornarice pod reg. br. 4 2, k. 2072. i dok. reg. br. 41 21—2, k. 2030, u Arhivu Istoriskog instituta JNA; tom VIII, knj. 1, dok. br. 180.

¹ O koncentraciji neprijateljskih snaga vidi tom V, knj. 24, dok. br. 20, 32. 148.

¹ Odnosi se na dijelove Drugog bataljona 891 grenadirskog puka 264 njemačke pješadijske divizije. Vidi mikrofilm Minhen 2, br. 646 i Dnevno izvješće od 3 februara 1944 u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4 127—522.

" Iz knjige depeša Štaba Mornarice upućenih Vrhovnom štabu vidi se da su 1 februara 1944 ujutro stigli na Vis Stab Drugog POS sa 112 drugova i dio Štaba Trećeg POS sa 32 druga (vidi dok. br. 13/2, k. 2072, depeša br. 37 u Arhivu Istoriskog instituta JNA;.

operativni oficir Vlašić Blagoje
referent za pješadiju Hajduković Milan
obavještajni oficir i jedan drug kod njega na službi: Dominis Mirko sa Tićac Orfeom (oba na terenu u II P.O.S.)
referent saniteta poručnik Pakušić dr. Zvonimir
vd. intendanta Buljević Jakov
ekonom Tomić Tomislav
radiotelegrafist Dorbić Nikola.

Za popunu dužnosti načelnika štaba predlažemo poručnika N.O.V. druga Turčića Petra, sada komandanta P.C.2, koji je bivši jug. pom. oficir (poruč. korvete). Za komandanta P. Č. 2 predlažemo druga Tićac Orfea, svršenog nautičara i prokušanog starog borca, koji se momentano nalazi na terenu II P.O.S. pa zato zamjena ne bi mogla uslijediti do povratka na naš teren.

b) Četiri patrolna čamca P.C. 1—4 i jedan patrolni čamac za vezu P.C.5.

Patrolni čamci imaju slijedeće naoružanje nakon izvršenog preoružanja u Visu:

- P.C.1:
 - 1 47 m/m protukolski top
 - 1 20 m/m mitraljez Breda
 - 1 8 m/m mitraljez
 - 1 p.mitraljez
- P.C.2:
 - 1 20 m/m mitraljez Breda
 - 3 8 m/m mitraljeza
 - 1 p.mitraljez
- P.C.3:
 - 2 20 m m mitraljeza Breda
 - 1 8 m/m mitraljez
 - 1 laki bacač
- P.C.4:
 - 3 8 m/m mitraljeza
 - 1 p.mitraljez
- P.C.5:
 - 1 8 m m mitraljez
 - 2 p.mitraljeza.

Patrolni čamci od 1—4 formirani su kao jedan sastav pod nazivom Flotila P.C.«, dok P.C.5 pod izravnom komandom Štaba (kao čamac za vezu).

Patrolni čamci od 1—4 imaju kompletne posade. Svaki P. C. ima komandanta, polit, delegata i 1 oficira. **Štab** flotile također je formiran sa komandantom (najsposobniji i karak-

c) Partizanski odred od 30 drugova uputili smo iz Dugog Otoka na Pag, sa zadatkom da operativno i politički djeluje na Pagu, a po potrebi i situaciji na Rabu i na obali od Karlobaga do Sv. Jurja.

d) Stab sektora: sveden na ovaj broj za sada će pod ovakvim okolnostima, gdje je nemoguće neko šire djelovanje, moći udovoljiti svojim dužnostima, ali po proširenju djelokruga, odnosno još i prije, t.j. čim se bude mogla nazočiti promjena u situaciji na drugom sektoru i mogućnost šireg djelovanja, biti će neophodno potrebno Stab popuniti. Drugovi koji su danas u ovom Štabu odgovaraju svojim dužnostima.

Flotila patrolnih čamaca kako je danas opremljena i organizovana, te poslije provedenih popravaka na brodskim tijelima i mašinama, mislimo da će svojoj namjeni odgovoriti.

Odred od 30 drugova koje smo uputili sa zadatkom, koji smo naprijed istakli, na Pag vjerujemo da će odgovoriti svojem zadatku s obzirom da su to drugovi probрани — bolji između 150 boraca iz četa pri komandama mjesta. Sa njima su otišli komandir čete i dva politkomesara, te vodnici, delegati i desetari, pa je tako i starješinski kadar popunjen, što nam također jamči dobar prosperitet te jedinice.

Drugovi iz ovog Štaba prilikom evakuacije i ponovnog smještaja, te sveg djelovanja u vezi sa time, što je bilo zapravo za ovaj vremenski period glavni zadatak i rad, pokazali su se dobr: i. s nekoliko iznimaka, odgovorili su visini svoje dužnosti. Kako smo već i ranije isticali, osjetilo se premalo inicijative kod jednog dijela njih, pa im je tako svako naređenje trebalo potanko razglabati i unaprijed im predviđati sve eventualije u vezi sa zadatkom koje bi mogle nastati. Na ovaj način možda su uklonjeni nedostaci koji bi se inače možda bili dogodili. Ovo su drugovi sve većinom mladi u našoj borbi i neiskusni, pa im inicijativu sprečava bojazan pred odgovornosti za poduzeti akt. Za njih su ovakovi slučajevi dobra škola u praksi i vjerujemo da će u buduće inicijativno i potpuno hladnokrvno raditi i preuzeti na sebe odgovornost. Iz našeg Štaba dobar dio drugova raspoređen je u Bazu ratne mornarice, a današnji sastav obećaje prema našim zapažanjima da će odgovoriti dužnostima i zadacima koji im se postave. . .

Danas pod izravnom našom komandom stoji jedino Stab flotile patrolnih čamaca. Taj Stab odgovorio je u svim operativnim poduhvatima postavljenim zadacima, a s obzirom da

" Miroslav

sastav čine najkarakterniji komandant jednoga broda i komesar i zamjenik mu, stari borci iz NOV, vjerujemo da će i u buduće sa više povjerenja i iskustva moći izvršiti sve što se preda nj postavi. Komandanti patrolnih čamaca kao i polit-delegati pokazali su se također u svim prilikama dobri, te su rukovodili brodom i posadama potpuno zadovoljavajuće. . .

Starješinski kadar odreda kojega smo sa Dugog Otoka uputili u Pag ne poznamo, ali budući su stari i prokušani borci mišljenja smo da će odgovoriti dužnosti.

ad 4.

Stab i sve naše jedinice bili su na snabdijevanju do evakuacije Senja kod Komande primorskog područja, odnosno ekonomskog odsjeka G.S.H. U pogledu ishrane nailazilo se na punu susretljivost i shvaćanje sa strane G.S.H. S obzirom na oskudne zalihe i jednoličnost artikala, ishrana nije bila onakova kao što je u jedinicama koje su na snabdijevanju kod Štaba mornarice. Naši drugovi uviđajući prilike i situaciju na našem sektoru bili su sa ishranom ipak zadovoljni. Da bi se ishrana poboljšala bili smo dostavili trebovanja Štabu mornarice. Hranu nijesmo vjerovatno primili radi slabih veza.

Prilikom evakuacije iz Senja dobili smo hranu od Primorskog područja za 8 dana. Kada smo na Dugom Otoku zalihe iscrpili, snabdijevala nas je Komanda područja sjevernodalm. otoka. Cim smo stigli na Dugi Otok uputili smo našeg načelnika štaba,¹⁸ a zatim i intendanta¹⁸ na Vis da izuzmu iz slagališta Štaba mornarice potrebnu hranu za naše jedinice i mobilisane brodove. Hranu smo primili upravo dva dana prije evakuacije sa Dugog Otoka. Ista je bila izdana po tablici i za petnaest dana našim patrolnim čamcima, odredu od 30 drugova koji je upućen na Pag, svim mobilisanim brodovima i komandi mjesta Rab. Vrsta i količina primljene hrane potpuno je odgovarala te je konatatovano kod svih drugova vidno zadovoljstvo sa hranom. Sada se snabdijevanje vrši iz slagališta Štaba mornarice. Hrana odgovara ipo kvalitetu i količini.

S obzirom na napornu službu na patrolnim brodovima, koji uglavnom voze noću, mišljenja smo i predlažemo da bi se ukrcanim drugovima izdavala poboljšica u hrani ali samo za vrijeme noćne vožnje.

ad 5.

Vojnička naobrazba je zadovoljavajuća. Bili su izrađeni planovi rada posebno za mornaričku pješadiju, a posebno za patrolne čamce. Prema ovim planovima borci su se obučavali

J" Vanja Zimovnov

" Marko Zupan

u egzerciru, ratnoj službi, rukovanju i poznavanju oružja. Na patrolnim jedinicama obučavane su posade u svim granama brodske službe, te egzerciru, rukovanju i poznavanju oružja, signalizaciji, navigaciji i maritimnim radovima, kada god su to prilike dozvoljavale. Postignuti rezultati bili su dobri, što vrijedi za borce i starješinski kadar. Pošto je sa flotile upućeno u Bazu ratne mornarice 8 najboljih drugova iz mašinske i palubske grane službe to su isti zamjenjeni mornarima sa mobilisanih brodova. Sa ovim drugovima vrši se intenzivna nastava kako bi i oni što prije dostigli u stručnoj spremi svoje drugove.

Sada se pod izravnom našom komandom nalazi samo flotila P.C. Izrađen je sedmični raspored zanimanja, na osnovu kojeg se vrši dnevno zanimanje. Štabu flotile kao i komandantima, politdelegatima i prvim oficirima date su tačne upute u pogledu izvođenja nastave, organizacije brodske službe u luci i vožnji, organizacije službe u sastavu u luci i vožnji. Obzirom da se starješinski kadar nije izmijenio, očekujemo da će vojnička naobrazba od sada biti još bolja i da će starješinski kadar i posade koristeći se dosadašnjim iskustvom postići još bolju stručnu spremu i borbenu gotovost.

ad 6.

Disciplina kod naših jedinica (starješinskog kadra i boraca) dobra je. Manje disciplinske greške koje su pojedinci učinili ukazivane su na zajedničkim sastancima, te se više nijesu opetovale. Da bi se disciplina poboljšala održavani su sastanci sa drugovima, gdje im je objašnjavana linija disciplinskog odnosa, shvaćanje dužnosti i prava u redovima Narodno-oslobodilačke vojske.

Borbeni moral kod drugova i posada sada je dobar i zadovoljavajući. U svim akcijama kao i kod evakuacije drugovi nijesu pokazali znakove straha ili paničnosti, već naprotiv hladnokrvnost, a u borbi sa neprijateljem neplašljivost. Pojedini drugovi, koje smo već naprijed napomenuli, popravljaju se i vjerujemo da će se češćim dodirom sa neprijateljem i kod njih borbeni moral popraviti. Da bi se borbeni moral podigao i učvrstio održavani su sastanci na kojima je drugovima prikazivana nadčovječanska hrabrost i požrtvovanje naših drugova iz kopnene vojske i naših pomorskih jedinica iz prvih dana akcija na moru, koji neka im služe kao primjer hrabrosti i požrtvovanja.

ad 7.

S obzirom na situaciju u našem sektoru predlažemo da se čim to prilike dozvole, uputimo na jedan od naših oslobo-

denih otoka ili oslobođenog dijela obale sa patrolnim čamcima u svrhu vršenja: akcija protiv neprijateljskog pomorskog saobraćaja, akcije u zajednici sa partizanskim odredima na manje neprijateljske posade ukoliko ih drži neprijatelj na obali i otocima,²⁰ obnove organizacije na našem sektoru, izviđanja neprijateljskog djelovanja i kretanja, te političkog rada na cjelokupnom oslobođenom kraju našeg sektora.

Pošto su naši patrolni čamci spori, i nesposobni za vožnju i akcije pod težim vremenskim prilikama, koje su česte u ovo godišnje doba u Kvarneru, nadalje pošto je neprijateljski saobraćaj na ruti Lošinj, Zadar intenzivan i vrši ga često pod zaštitom svojih naoružanih brodova, te pošto neprijatelj u zadnje vrijeme postavlja zasjede i vrši patrolisanje glavnih ruta i kanala sa svojim naoružanim brodovima (tvrđavama i masovima), predlažemo da bi nam se iz tih razloga dodijelilo jedan ili dva naoružana broda u zamjenu za naš P.C.IV (ili P.C.II i IV). Ovim pojačanjem flotila bi mogla energičnije i sigurnije djelovati, te vjerujemo da bi uspjeh bio potpuniji.

Radi snabdjevanja gorivom predlažemo da nam se odmah izda goriva za prevaljeni put od 500 Nm po svakom brodu, dok bi se rezerva uzela za 300 Nm po svakom brodu i ova bi se bunkerisala čim bi stigli na odredište. Hranu smo već izuzeli za tri sedmice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

B." Mamula

Komandant-potpukovnik:

J " Bonaci

(M. P.)

³⁰ Vidi dok. br. 19, 54, 85, 147.

" Branko

" Juraj

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 15 FEBRUARA 1944 ŠTABU MORNARICE
NOV JUGOSLAVIJE O STANJU I ORGANIZACIONIM PRO-
MJENAMA U SEKTORU¹**

STAB III POMORSKOG
OBALSKOG SEKTORA

15. 2. 1944 god.

Broj: 71 —

Koncept

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

PC 21 sa komandantom i načelnikom² štaba III Pomorskog obalskog sektora stigao je na odredište i povezao se sa politkomesarom sektora.³ Odmah po sastanku gore navedenih, održana je konferencija u kojoj je iznijeta situacija na sektoru i donesene odluke obzirom na postavljene zadatke od strane tog štaba i stanja u samom sektoru uzimajući u obzir neprijateljske snage u blizini i njihove pokrete kako na kopnu tako i u pravcu otoka na kojima on nema stalnih garnizona.

Pri tome uočeno je: da neprijatelj drži čvrsto samo dva otoka — Ugljan i Pašman, na kojima je, uz zadržavanje samo malo pojačanih garnizona od ranije, učvrstio svoje položaje ograđujući se bodljikavom žicom i pojačavši svoje naoružanje; da neprijatelj povremeno vrši prepade u pravcu ostalih otoka sektora u cilju vršenja pljačke nad stanovništvom, uznemiravanja, ubacivanja petokolonaša i uništavanja naših plovniha sredstava i na taj način ometanja i onemogućavanja izvršenja naših zadataka.⁴

Pretpostavlja se da pod sadanjim okolnostima i obzirom na podatke kojima se raspolaže, neprijatelj nema nakane garnizoniranja na ostalim otocima.

Prema tim pretpostavkama, a uzimajući u obzir da ovaj sektor ne raspolaže snagama koje bi mogle efikasno da vrše odbranu svih otoka, zaključeno je:

1. Da se štab sektora svede na najmanje potrebitu mjeru, odvajajući od samog štaba pojedine drugove s time da samo-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 11—1 3, k. 2027.

² Načelnik je bio Frano Flego.

³ Oni su 14 februara, sa otoka Visa, stigli u selo 2man na Dugom Otoku (vidi dok. br. 41—25 2. k. 2030 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

* Odnosi se na dijelove 264 njemačke pješadijske divizije (vidi tom V. knj. 24, dok. br. 13, 60; dok. br. 17).

stalno djeluju i održavajući sa istima najtješnji kontakt. Time će sam štab postati elastičan i biti u stanju da pod svim prilikama diriguje u svim zadacima koji se od njega traže.

2. U dopunskoj četi uspostaviti jedno jezgro za održavanje stražarske, patrolne službe, kao i za djelovanje u slučaju neprijateljskog napada, a ostale pridodate drugove dopunske čete usposobljavati prema mogućnostima i prilikama i postavljati ih na predviđena mjesta, odnosno upućivati ih kao pomorce i stručnjake tom štabu ili štabu IV Pomorskog obalskog sektora na iskorištenje.

3. Mobilizirane brodove za upotrebu veza i prometa svesti na najmanje mogući broj i povećavati ih prema potrebi i prilikama, zadržavajući momentalno nepotrebne u Visu. Upotrebjene brodove dirigitirati na takav način i postavljati nakon izvršene vožnje na takva mjesta da se što više smanji opasnost da padnu neprijatelju u ruke. Nastaviti sa osposobljavanjem još nesposobnih brodova u sektoru, a rad u radionici i brodogradilištu produžiti s time da se veći popravci izvršavaju u Visu.

4. Pojačati osmatračku službu postavljanjem novopostavljenih osmatračkih stanica sa jednim zadatkom da bi se što bolje osmatrao neprijateljski promet i prikupljali što brže podaci.

5. Pojačati informativnu i obavještanju službu prema mogućnostima sa težnjom da bi se što brže i što efikasnije dolazilo do tačnih podataka, a prema primljenim direktivama.

6. Privremeno ne upućivati, odnosno ukinuti bolnicu na sektoru jer obzirom na broj drugova u sektoru nije potrebna, jer se pružanje pomoći može dati upotrebom ljekara u Ižu i jer se ranjenici prebačeni sa kopna i onako upućuju prema jugu, ovdje bi ih ostajao samo jedan vrlo maleni dio, te jer sama bolnica obzirom na današnje prilike ne može da se postavi na takvo mjesto koje bi se uistinu moglo smatrati sigurnim.

Svim djelovima sektora, koji se upućuju na gore opisani način rada, daju se tačne upute u pogledu rada, osiguranja, bunkerisanja materijala te za eventualnu evakuaciju koja se provđa na dati znak i prema određenim mjestima za svaki pojedini dio sektora ponaosob.

Detaljni izvještaj o neprijateljskom napadu, pokretu u svim pojedinostima dostaviće se po prikupljenim podacima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Sorić

Komandant
M. Ikica

(M. P.)

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE ZA 16 FEBRUAR 1944'

STAB IV POM OBAL. SEKTORA

Pov. broj 2
16 februara 1944 god.
u Visu

Operativni izvještaj.

ŠTABU MORNARICE

1) Primljeni su podaci o jačini i rasporedu neprijateljskih snaga kod Šibenika, Trogira i Rogoznice koji su dostavljeni preko obavještajnog oficira Štabu mornarice.²

2) NB7 isplovio jučer navečer za Osičenicu³ sa hranom i oružjem, taj materijal iskrcao, ukrcao američkog avijatičara Miholich Philipa od 57 lovačke grupe 65 eskadrile koji je pao sa svojim lovačkim aparatom kod Trogira prije 17 dana. Avijatičar je upućen u američku komandu u Visu. Pored toga doveo je 5 Italijana upućenih od Komande mjesta Trogir na Komandu ostrva Vis. NB1, NB2, NB3, NB6, NB9 ispravni u Visu, NB8 na popravku u Visu.

Namjera štaba za danas navečer je da u kombinovanoj akciji sa I Dalmatinskom brigadom na ostrvu Hvar upotrebi NB3, NB6 i NB9.⁴ NB2 predviđen je za prevoz nafte i benzina za Lastovo a na raspoloženju ostaju još NB1 i NB7.

3) Bez sadržaja.

4) Otplovili iz Visa za Komižu 2 broda, za Bari 2 broda. Doplovili u Vis 1 brod iz Komiže i 1 engl, invazioni brod iz Barija koji je nakon ukrcanja zbjega otplovio opet za Bari.

U Komižu uplovili 2 engleska broda sa vojskom i municijom te nakon iskrcaja otplovili za Bari.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 44 1—7. k. 2036.

³ Vidi tom V, knj. 24, dok. br. 104.

* Na pomorskoj karti 1 :80.000 označena je kao Sičenica, a na karti 1 :100.000 — kao Barbešnica.

⁴ O toj akciji piše u dnevniku Prve dalmatinske udarne brigade sljedeće: »17. II u 18 sati jedna četa II bataljona ove Brigade krenula je brodom na Hvar sa zadatkom likvidiranja neprijateljskog garnizona u Milnoj. Zbog lošeg vremena, slabe veze brodova i velikog zakašnjanja, akcija nije izvršena, već je ista odgođena.« (vidi dok. br. 27/4, k. 1102 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

U toku prošlog dana usposobljeno je 5 brodova a pri-
spjelo na popravak 9 brodova.

5) Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba.

B. S.⁵

BR. 8

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMOR- SKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE ZA 17 FEBRUAR 1944¹

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 3

17 februara 1944

u Visu

Operativni izvještaj.

ŠTABU MORNARICE

1.) Bez promjene.

2.) Patrolisanje oko otoka Visa i Biševa vršeno je re-
dovno, NB3 i NB6 vršili također patrolisanje otoka.

NB7 isplovio u 18,30 za Osijekicu.-' Veza ispravna. Ukr-
cao 17 ranjenika, 1 doktora, 5 boraca i 1 drugaricu Uplvio
u Vis u 04,30.

PC53. pripadnost Mornaričke stanice na Lastovu, prilikom
dolaska iz Lastova na Vis izgubio sposobnost manevrisanja usli-
jed kvara na kormilu. Improviziranim sredstvima stigao do u
blizinu Visa te preko Stončice zatražio pomoć. Upućen odmah
NB2 koji je doteglio PC53 u Vis. Tokom dana se neće moći po-
praviti jer su oba navoza na brodogradilištu zauzeta.

NB1, NB9 ispravni u Visu.

NB8 na popravku u Visu.

¹ Baldomir Saje

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 45—17, k 2036.

² Vidi dok. br. 7.

3). Bez sadržaja.

4.) Usposobljeno 5 brodova, prispjelo na popravak 9 brodova.

Isplovilo iz Visa 11 brodova za Bari, 2 za III sektor, 1 za Komižu. 1 za Rukavac. Uplovilo 4 broda sa mora, 1 iz Komiže.

Isplovilo 5 brodova za Bari, 1 za Vis. Uplovilo 4 broda iz Visa, 1 iz Biševa, 1 sa mora.

5) Od komandanta PČ53 saznalo se da je NB10 zarobljen sa čitavom posadom prilikom probijanja na Pelješac u Mljet-skom Kanalu. Brod je bio opkoljen sa tri borbena čamca, te je sa jednim prihvatio borbu. Na brodu je imao odmah dva mrtva, te videći se opkoljen sa još dva borbena [čamca] predao se. Zarobljenici nalaze se u Korčuli u zatvoru. Među njima navodno se nalazi drug Crni³ i drug Milat. Ispitivanje također navodno započelo je jučer.⁴

S. F. s. N.

NAČELNIK ŠTABA:
B. Saje

* Ivan Mordin, član Oblasnog komiteta KPH za Dalmaciju

¹ Prema izjavi komandanta broda (kapetana Račića) Nijemci su ih, zajedno s malim brodom »Proleter«, zarobili 8 februara 1944 (vidi dok. reg. br. 35/1, k. 2034 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

U izvještaju Glavnog stožera domobranstva objavljeno je da su plovne jedinice NDH zaplijenile dva neprijateljska motorna jedrenjaka između otoka Korčule i otoka Mljeta 9 februara (vidi tom V. knj. 24. dok. br. 128).

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 18 FEBRUARA 1944 ŠTABU OSMOG KORPUSA O ORGANI- ZACIJI I STANJU SANITETSKE SLUŽBE U MORNARICI¹

STAB MORNARICE N. O. V. J.

Referent saniteta

Br. 145/44

Položaj, 18 februara 1944

ŠTABU VIII KORPUSA
za referenta saniteta

Redoviti sanitetski
izvještaj.

Sanitet mornarice.² koji je u našoj N.O.V. najmlađi, nalazi se u brzom razvoju, ali već danas na visini i mogućnosti uspješnog savladivanja većine zadataka. Budući se nalazi na samom izvoru dobavnog materijala, te su dani svi povoljni uvjeti za razvitak, to je razumljivo i opravdano da je današnje stanje istog saniteta zadovoljavajuće i dobro u pogledu općeg zdravstvenog stanja, ishrane, smještaja, kao i higijenskog stanja.

Neprijateljska ofenziva u Dalmaciji suzila je djelokrug našeg saniteta na sanitet II, III i IV Pom. obal. sektora. U V P.O. Sektoru, prigodom neprijateljskog nadiranja na Korčuli,¹ izvršena je evakuacija ranjenika i sanitetskog materijala na otok Vis ispravno i potpuno. IV P.O. Sektor, koji danas uključuje u sebi brodovlje, kao i drugove sa brodova IV i V P.O.S.. ima najveći djelokrug rada, te je i najviše opterećen. Referentu saniteta toga sektora prijavilo se je na liječničku pomoć 134 bolesna druga u razmaku od 22-1 do 14-11-1944. Svi brodovi, patrolno-borbeni i prevozni, imaju najnužniji sanitetski materijal, a sada se baš završava jedan srednji bolničarski kurs u istom sektoru, koji posjećuju 44 druga i drugarice, tako da će svi borbeni i veći prevozni brodovi imati po jednog referenta saniteta. Privodi se kraju i organiziranje higijenske ekipe i samostalno razušivanje, iako na otoku Visu postoje široke mo-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 23 4—i. k. 2064.

* Nalazio se na Visu.

² Opširnije o borbama na otoku Korčuli vidi tom V, knj. 23, dok. br. 24.

gućnosti kupanja i razušivanja u dvjema zdravstvenim stanicama.

U III P.O. Sektoru (sanitetski referent medicinar drug Poljanić), koji se već drugi put povlači tako, da je njegov sanitet momentano na Visu, sanitetsko stanje je zadovoljavajuće. Razušivanje kao i evakuacija ranjenika iz unutrašnjosti provodila se je uredno. Na području toga sektora nalazi se pokretna vojna bolnica (upravnik drug Dr Vuk Vujasinović), koja je imala prosječno 40 do 50 bolesnika. Depedikulacija pomoću partizanskog bureta vršila se je ispravno prije primanja bolesnih drugova. Na dan 1-II-1944 stanje bolesnika i ranjenika bilo je slijedeće: 35 ranjenika i 5 nezaraznih bolesnika, ukupno 40 bolesnika. Svaki borbeni brod u tom sektoru ima po jednog druga koji poznaje najosnovnije sanitetske i higijenske principe. Organizira se higijenska ekipa.

U II P.O. Sektoru (sanitetski referent drug Dr. Pakušić⁴) sanitetsko stanje je dobro. Održan je bolničarski kurs tako, da svaki patrolni brod ima po jednog bolničara. Ovaj sektor ima higijeničara te vrši uzorno razušivanje kao i evakuaciju ranjenih i bolesnih drugova, te je pokazao najviše inicijative u smislu saradnje vojnog i civilnog saniteta.

Problem dezinfekcije i dezinsekcije brodova je za nas najteži problem. Sada organizujemo dezinfekciju brodova s lizolom pomoću prskalice za vinovu lozu, te na kursevima i predavanjima ističemo potrebu dnevnog pranja brodova.

U zubnoj ambulanti Štaba mornarice (Dr. M. Grajf⁵) izrađeno je 10 tehničkih radova, 81 plomba, 32 liječenja i 63 vađenja u razmaku od 22-1 do 15-11-1944.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom:

P.⁶

Referent saniteta:

u z. [potpis nečitak]

Komandant:

C.⁷

(M. P.)

t

⁴ Zvonimir

⁵ Mario

⁶ Pero (Radović)

* Cerni

**OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMOR-
SKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE ZA 18
FEBRUAR 1944.**

STAB
IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. broj
18 februara 1944 god.
u Visu

Operativni izvještaj.

ŠTABU MORNARICE

1) Prema podacima lučke kapetanije Trogir neprijatelj je zaposjeo rt istočno od Starog Trogira gdje drži stražu. Njegova jačina iznosi 50 boraca koji se zadržavaju na čuki nazvatoj Covik, sjeveroistočno od stražarskog mjesta. Pored toga je neprijatelj i u Podovjaku u jačini od 150 vojnika.

2) Patrolisanje vršeno je u skučenom obimu zbog slabog vremena. NB1 i NB6 isplovili su u 18.00 sa 80 drugova I Dalmatinske na akciju na Hvar i vratili se u 6 sati.² Pomorski dio akcije vodio je operativni oficir ovog štaba. NB2 isplovio je u 19,00 sati za Lastovo sa pogonskim materijalom i hranom. Dodelili smo taj brod Mornaričkoj stanici Lastovo do popravka PC53 koji je havarisao na putu za Vis i dotegljen od NB2 u luku jučer ujutro. NB3 isplovio u 19.15 za Osijek. iskrcao tamo materijal i vratio se u 04,00 sati. NB7 isplovio u 19,00 za Ravni Zakan. NB9 ispravan u Visu. NB8 na popravku u Visu.

Namjera za danas: Odašiljanje PC56 za Biokovo sa 5t hrane i transport zbjega sa Biokova za Vis. Upućivanje broda za vezu sa Bracem i Šoltom te prebacivanje hrane na Hvar. Upućivanje jednog leuta na Korčulu za uspostavu kontakta sa njemačkom komandom radi izmjene zarobljenika.

3) Prilikom povratka sa Hvara otvorena je na NB1 i NB6 mitraljeska vatra sa kopna, koja je uzvraćena sa brodova sa topom i teškim mitraljezima.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA. pod reg. br. 46—1/7. k. 2036.

* Prema podacima u operativnom dnevniku Prve dalmatinske brigade akcija je uslijedila 19 februara 1944, ali, zbog žilavog otpora i jakih neprijateljskih utvrđenja, garnizon u Milni nije likvidiran (vidi dok. br 27 4, k. 110[^] u Arhivu Istoriskog instituta JNA i tom V. knj. 25, dok. br 48).

Načelnik štaba,
B. Saje

BR. 11

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE ZA 20 FEBRUAR 1944»

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. br. 9
20 februara 1944
u Visu

Operativni izvještaj.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez promjene.
2. Patrolisanje vršeno redovno.

NB1 i NB3 isplovili u 13,00 za Hvar sa 100 boraca I Dalmatinske za vršenje akcije. Pomorski dio akcije vodio je načelnik Štaba sektora drug Saje Baldo.² Jedinice su se vratile u Vis u 06.45.

NB6 upućen na Lastovo sa m j »Labudom« a po naređenju tam. Štaba. U popratnom naređenju naznačeno da NB2 ima se vratiti u Vis po dolasku NB6 u Lastovo.

NB7 bio predviđen za prebačaj kurira u Osičenicu. nije isplovio jer po dobivenom telefonskom obavještenju iz Štaba mornarice određeni kurir nije mogao otputovati.

NB8 na popravku u Visu.

NB9 sa nekoliko Amerikanaca isplovio u 18,00 za Hvar (Ivan Dolac), imao je naređenje da iskrca Amerikance i da se

* Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 2—1 8. k. 2036.

* Vidi dok br. 10.

vрати natrag. Dosada se nije vratio. Postoji mogućnost da ima havariju motora; ukoliko ne stigne do večeras, poslaće se brod da ga potraži.³

PC59 upućen sa hranom za Biokovo, stigao tokom noći tamo, iskrcao jednog člana Oblasnog komiteta, ali hranu nije iskrcao jer ga niko nije dočekao. U 07,30 vratio se u Vis. Moli se naređenje da li da krene opet večeras i da li će ga veza čekati.

PC64 koji je bio upućen u Velu Luku kao parlamentarac nije se dosada vratio.⁴

»Marin II« bio upućen za vezu Brač — Šolta. Vodio 2 Engleza sa jednim našim tumačem. Veza na Braču je čekala, te se engleski oficir sporazumio sa engleskom vezom i ponovo se ukrcao na »Marina II«. Na Šolti veza nije uspostavljena obzirom [da u] uvali gdje se moralo pristati usidren je bio jedan brod. Vjerovatno jedna bracara. Komandant i politkomesar broda upozoreni na njihov nepravilan postupak.

Po naređenju tam. Štaba, naoružani brodovi II P.O.S. PC1 i PC2 pratili su konvoj od 5 brodova za III P.O.S. Uslijed slabog mora konvoj i prатnja vratili se u Vis.

Namjere za danas: Odašiljanje veze za Šoltu. Jedan naoružani brod da potraži NB9. Ukoliko stigne odobrenje iz Štaba mornarice, ponovo odašiljanje PC59 za Biokovo sa hranom. Naknadno se saznaje da hrana za Biokovo će biti poslata u noći između 21 i 22 o.m.

3. Bez sadržaja.

4. Isplovili iz Visa: 1 brod za Komižu, 1 brod za Lastovo. Uplovili 4 broda iz Komiže, 2 broda sa mora. Isplovili iz Komiže 4 broda za Vis. Uplovili 1 brod iz Biševa. 1 iz Sv. Andrije.

Uspostavljeno 6 brodova, prispjelo na popravak 8 brodova.

5. Njemački motorni jedrenjak sa zarobljenom posadom stigao iz Sv. Andrije u Komižu.⁵

S. F. S. N.

OPERATIVNI OFICIR:

Davor J. Orebić

* Brod su potopile savezničke jedinice (vidi dok. br. 37).

¹ Odnosi se na pregovore s Nijemcima o zamjeni zarobljenika.

⁵ Podatak nije tačan, jer se brod tada nalazio kod otoka Sv. Andrije (vidi dok. reg. br 24—1 4. k. 2064 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE ZA 21 FEBRUAR 1944¹

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 11.—

21 februara 1944

u Visu

Operativni izvještaj.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez promjene.
2. Patrolisanje vršeno redovno.

NB1 upućen u 18,30 u Hvar da prikupi zaostale borce jučerašnje akcije. Ukrcao 22 borca i 1 ranjenika te ih predveo u Vis. Obavještajni oficir I Dalmatinske rukovodio prikupljanjem.²

NB2 na Lastovu; iako je NB6 bio poslat kao zamjena, komandant Mornaričke stanice na Lastovu zadržao je NB2 za svoje potrebe i vratio u Vis NB6.

NB3 upućen kao pratnja konvoja od 5 brodova za III Sektor sa naređenjem da prati brodove do Relejne stanice te da se povрати u Vis.

NB7 .po naređenju Štaba mornarice upućen u Osiećenicu za prijem ranjenika; brod čekao do 02,00 njihov dolazak, koji nije uslijedio zbog borbi koje se vode u blizini, te se vratio sa 7 drugova koji su bili upućeni za Vis.

NB8 porinut sa brodogradilišta te će tokom dana biti spreman.

NB9 izbrisan iz Flotne liste pošto potonuo; izvještaj po prednjem dostavljen jučer.³

NB10 izbrisan iz Flotne liste pošto je zarobljen od neprijatelja.⁴

»Marin II« upućen u Šoltu za vezu, koju nije uspostavio jer sa kopna nije dobio odgovor.

PC64 nije se vratio iz Vele Luke.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br 25—1/4, k. 2064.

² Vidi dok. br. 11.

⁴ Vidi dok. br. 8.

PC70 (»Mandina«) vraćen sa Lastova jer je neispravan.
Namjere za danas: Odašiljanje veze za Šoltu i Brač. Odašiljanje broda za Biokovo ukoliko će se dobiti odobrenje odnosno naređenje iz Štaba mornarice. Odašiljanje broda za Osičenicu.

3. Bez sadržaja.

4. Isplovilo iz Visa 5 brodova za III sektor, 2 za Komižu, 1 za Lastovo. Uplovilo ništa. Isplovilo iz Komiže: 1 brod za Sv. Andriju, 1 za Biševo, 1 za Oključnu. Uplovilo 2 broda iz Visa, 1 brod iz Oključne.

Usposobljen 1 brod, prispjela na popravak 3 broda.

5. Bez sadržaja.

S. F. S. N.

OPERATIVNI OFICIR:
Davor J. Orebić

BR. 13

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE ZA 22 FEBRUAR 1941'

STAB
IV POMORSKO-OBALSKOG SEKTORA
Pov. br. 16
22 veljače 1944

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

Dnevni raport

Patrolisanje vršeno sa strane flotila i NB 6, NB 8, PC 1 U sektora.

NB 1 isplovio za vezu Šolta—Brač, uspostavio vezu na oba mjesta, te povratio sa Brača 9 engleskih oficira i vojnika.

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 4—1/8, k. 2036.

* Do 21 februara dnevni raport je nazivan operativnim ili ratnim izvještajem.

NB 2 u Lastovu.

NB 3 nije se vratio iz III sektora.

NB 6 patrolisao ispred luke Visa.

NB 7 isplovio za Osičenicu, uspostavio vezu na Rtu Oštrica, gdje je primio podatke da u Osičenici se nalazi neprijatelj, te da je pristajanje sa brodom nemoguće i da se brod više ne šalje dok se ne primi obavjest od strane naših jedinica na kopnu. Povratio u Vis 2 partizana.

NB 8 patrolisao ispred luke Vis.

NB 4 (»Topčider«) montira naoružanje u Visu.

PC 59 isplovio za Biokovo sa teretom hrane, do sada se nije vratio.

PC 64 nije se vratio iz Vele Luke.

»Marin II« na popravku u Visu.

Namjere za danas: patrolisanje sa naoružanim brodovima oko Visa. U Vis uplovio s/s »Bakar« iz Barija. Isplovio 1 brod za Komižu. Iz Komiže isplovila 2 engleska invaziona broda sa 60 zbjega za Bari. Uplovili 1 brod iz Visa i 1 brod sa Sv. Andrije i 2 engleska invaziona broda iz Barija.

Usposobljena 2 broda, a stigla na popravak 4 broda.

Po naređenju tamošnjeg Štaba, naređena »uzbuna« koja je trajala do 6 sati ujutro. Za vrijeme cijele noći ljudstvo na položajima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Operat. oficir
Davor

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 23 FEBRUAR 1944'**

STAB
IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. br. 17
23 februar 1944 god.
u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1) Bez sadržaja.

2) Preko noći vršeno je patrolisanje oko Visa naoružanim brodovima i flotilama.

U luci Vis nalaze se NB1, NB3, NB4, NB6. NB7 i NB8... dan zadržavao se je na ,

² sreli su se sa 3 engleska razarača, koji su otvorili paljbu i pored toga što im je čamac pokazivao signale za raspoznavanje. Jer to nije pomoglo, PC59 digao je beli fenjer na jarbol, nakon čega su Englezi prestali sa gađanjem i došli na dovik, nakon čega su se sporazumeli. Englezi ih dopratili do ostrva. Pogodaka na brodu ni žrtava nije bilo.

NB3 vratio se iz severnog Jadrana prateći 2 mobilisana broda sa zbegom. ranjenicima i 19 drugova III sektora određenih za bazu ratne mornarice.³ Broj zbega je oko 300 a ranjenika 14. Uplovljenje konvoja usledilo je u 04,00 sati.

PČ64 nije se vratio iz Vele Luke.

3) Bez sadržaja.

4) Naređena stroga pripravnost trajala je od 19,00 do 00,00 sati.⁴ Brodovi predviđeni za isplovljenje za vezu sa Hva-

: Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta. JNA pod reg. br. 5 1—8, k 2036

³ Tekst je nečitljiv.

⁴ Baza se nalazila u Monopoliju.

• Vrhovni Stab NOV i POJ obavijestio je 15 februara 1944 jedinice na Visu da Nijemci namjeravaju izvršiti desant na ovaj otok. Štabovi Dvadeset šeste divizije i Mornarice NOVJ naredili su zbog toga strogu pripravnost jedinica i proizveli čitav niz mjera da bi ojačali odbranu, postigli punu borbenu gotovost i onemogućili eventualni pokušaj Nijemaca da ovladaju otokom. (Vidi tom V, knj. 24, dok. br. 78; knj. 25. dok. br. 14; dok. br. 55 u ovoj knjizi)

rom, Soltom, Lastovom i za II sektor prema naređenju tog štaba nisu isplovili. Ukoliko danas neće biti zabrane plovljenja uputiće se.

Doputovali brodovi u Vis: 2 iz Komiže, 2 iz III sektora i 1 sa Lastova.

5) Sa Drvenika prebacilo se u Vis sa čamcem na vesla oko 02,00 sati 12 izbeglica koji su prebegli radi opšte mobilizacije koja se tamo vrši. Putem ih nije niko zaustavio.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba,
B. Saje

BR. 15

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGO- SLAVIJE ZA 24 FEBRUAR 1944»

STAB rv POM. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 18

24 februara ISM

u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez promjene.

2. Preko noći vršeno je patrolisanje oko Visa naoružanim brodovima i flotilama.

U luci Vis nalaze se NB1. NB3, NB4 (montiranje oružja), NB6, NB7 i NB8.

NB2 na Lastovo.

Pč64 nije se vratio iz Vele Luke.

Brodovi predviđeni za vezu sa otocima po naređenju Štaba mornarice nisu isplovili.²

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 61—8, k. 2036.

² Prema izjavi druga Srečka Manole, koji je tada bio zamjenik komandanta Mornarice NOVJ, naši brodovi nisu isplovljavali za vrijeme patrolisanja savezničkih razarača. Saveznička komanda je obavještavala prethodno o tome Stab Mornarice NOVJ.

Namjere za danas: NB8 i Pč59 za Biokovo. Odašiljanje veze za Hvar, po mogućnosti svakako, jer tamo čekaju Amerikanci³ koji se nalaze na otoku 6 dana i moraju biti vraćeni, ugovoreno je bilo za sinoć, ali uslijed zabrane plovidbe brod nije isplovio, o prednjem bili izviješteni Amerikanci u Visu.⁴ Odašiljanje veze za Brač i Šoltu. Odašiljanje 3 naoružana leuta pod vodstvom druga Milata na Lastovo za potrebe tam. Mornaričke stanice.⁵ NB1 biće spreman u 16,00 sati na obali u Visu za potrebe II P.O.S.

3. Bez sadržaja.

4. Naređena stroga pripravnost, izvedena i trajala do 06,00 sati.

Uplovili u Vis: 3 broda iz Monopolija, s/s »Morava« iz Monopolija, 2 broda sa mora radi nevremena. Isplovili iz Visa: 3 broda za Rukavac, 1 brod za Komizu. s/s »Bakar« za Bari.

Uplovili u Komizu: 1 brod iz Visa, 1 brod iz Rukavca, 6 brodova iz Barija. Isplovili iz Komiže: s/s »Makarska« za Bari, s/s »Morava« za Vis, 1 brod za Vis, 2 broda za Bari.

Usposobljena 3 broda, prispjeli na popravak 1 brod i engl. mot. torpiljarka koja je navučena djelomično na škver zbog zatvaranja rupe na pramcu.

5. Bez sadržaja.

S. F s. N.

OPERATIVNI OFICIR:
Davor J. Orebić

" Odnosi se na izviđačku grupu američkih rendžera (specijalno obučene jedinice namijenjene za ubacivanje u neprijateljsku pozadinu, za diverzije i si. — u engleskoj vojsci — komandosi).

⁴ dio američke vojne misije na Visu

* Vidi dok. br. 2.

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA U FEBRUARU 1944'

ŠTAB
III POMOR. OB. SEKTORA
Pov. br. 92—²

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi tam. naređenja pov. br. 20/44 dostavlja se sljedeći operativni izvještaj o napadu neprijatelja na Dugi Otok.

1) Na Dugom Otoku, u Zaglavu, nalazio se je štab III pomorskog obalskog sektora sa dopunskom četom. U sastav III sektora spadala je osmatračka stanica Grpašćak i Bonaster na o. Molatu, relejna stanica sa 11 drugova na o. Kornatu, brodogradilišna i mehanička radionica u Sali, bolnica u Sali i minerski odred u Komatu, a od 20. I. i osmatračka stanica Sv. Mihovil. Mjere za osiguranje i osmatranje neprijateljskog kretanja bile su za Zaglav osmatračnica i položaji na obližnjim čukama, osmatračke stanice Grpašćak. Bonaster i Sv. Mihovil i telefonsko obavještavanje duž čitavog otoka.

2) Dopunska četa III pomorskog obalskog sektora. Na Dugom Otoku nalazio se je i dio jednog bataljona Zadarskog odreda, a na o. Ugljanu jedna četa S.D.P/¹ odreda. Na Dugom Otoku bio je i II pomorski obalski sektor, koji je došao na Dugi nakon napuštanja svog rejona uslijed neprijateljskog nadiranja prema Senju.⁴

3) Naziv neprijateljske jedinice nije poznat. Jačina neprijatelja bila je 1 februara 120 do 150 vojnika, koji su se iskricali na mjestu koje nije bilo obranjeno. 2 februara neprijatelj se je iskrcao na Dugi Otok sa oko 750 vojnika i 150 konja.⁵ Ime neprijateljskog komandanta nije poznato.

4) Vjerovatna namjera neprijatelja nije bila poznata, ali se je pretpostavljalo da je došao, s obzirom na njegovu veliku

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 46—1/5, k. 2064.

² V originalu olovkom dopisano: II; vjerovatno se odnosi na mjesec (februar).

* Sjevernodalmatinskog partizanskog

³ Vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 171.

⁴ Odnosi se na dijelove Prve brdske divizije (vidi tom V, knj. 24, dok. br. 118; i knjigu: *Gebirgsjäger*, Die I Gebirgsdivision 1935—1945. Hubert Lanz, 1954, Bad Nauheim).

koncentraciju u Zadru i Ravnim Kotarima, kao i na ofenzivu koju je poduzeo protiv naših snaga na kopnu, da stalno zaposjedne sa većim snagama ostrvo.⁰ Zbog toga odlučilo se je da će širi dio štaba (kao i cijeli II sektor) napustiti ostrvo i krenuti za o. Vis, a uži dio štaba sa dopunskom četom da će ostati na otoku, a otok da će napustiti samo u zadnjem času. Da se neprijatelju pruži nekakav ozbiljniji otpor nije se moglo pomišljati, jer se za takvu operaciju nije raspolagalo sa dovoljnim snagama. Takva je odluka bila donesena na sjednici užeg štaba 31 jan.⁷

5) Komandant III sektora nije bio prisutan, jer je bio u bolnici te je zajedno sa svim ranjenicima i bolesnicima 30 januara transportiran na o. Vis. Načelnik štaba bio je 1. februara ujutro otišao na pregovore sa komandantom engleske grupe motornih torpiljarki MTB. Konačnu odluku donio je komesar III sektora u sporazumu sa svojim zamjenikom. Dato je naređenje da se širi dio štaba i osoblje bolnice prebace na o. Vis. Komesar je naredio da načelnik štaba, koji se je nalazio u Tajeru na pregovorima, prihvati širi dio štaba, da se sa svim slobodnim brodovima koji se nalaze u Tajeru prebaci u Kornat na relejnu stanicu, da tamo rasformira relejnu stanicu i odvede sve brodove, a naročito one sa materijalom, koji je bio određen za XIX diviziju, a koji se materijal nije mogao prebaciti na konpo radi neprijateljske ofenzive, i sav zbjeg povede na o. Vis. Sam se je povukao sa dopunskom četom, radiostanicom. svojim zamjenikom, intendantom, iz Zaglava prema Zmanu.

6) Neprijatelj se je iskrcao na Dugi Otok u uvali Rasihač u 11.30 sati 1 februara 1944 godine.

7) 30 januara nastavljaju se oštre borbe oko Pakošтана. Neprijateljski avioni češće preletavaju sva ostrva ispred Zadra. Radi nejasne situacije odlučeno je da se svi ranjenici i bolesnici iz naše bolnice u Sali transportiraju na o. Vis.⁸ 31 januara dobivena je obavijest da su u Ravne Kotare prodrle dvije neprijateljske motorizovane divizije, jedna preko Kistanja, a druga preko Benkovca. Pakošтана je neprijatelj zauzeo tokom noći 30/31. Tokom iste noći prispjelo je u Zadar 10 motornih jedrenjaka, 7 borbenih čamaca i 3 pomorske tvrđave." S obzirom na kritičnu situaciju održana je sjednica užeg dijela štaba na kojoj je osmotrena situacija i došlo se je do

¹ Vidi tom V, knj. 23, napomena 4 i 5 uz dok. br. 78.

^T Vidi dnevnik III Pomorskog obalskog sektora u Arhivu Istoriškog instituta JNA, reg. br. 41—23 2. k. 2030.

["] Vidi dok. br. 1.

["] Misli se na dvotrupne peniše.

zaključka, da radi toga što je neprijatelj još jako angažiran na kopnu, da se ne može još očekivati neka jača akcija na ostrvima, ali svakako da će se to dogoditi u skoro vrijeme jer naše snage na kopnu vrše povlačenje. Odlučeno je da u slučaju neprijateljskog napada na o. Dugi uži štab sa radiostanicom, sa dopunskom četom i nekim referentima ostane na otoku i da st povuče u zaklon, a širi dio štaba da se prebaci brodovima na o. Vis. U 23.30 javlja osmatračnica Sv. Mihovil da je neprijatelj sa jakim snagama napao na o. Ugljan. U 04.00 sati naredena je stroga pripravnost. U 05.00 sati javlja osmatračnica Grpašćak da čuje u Tajeru šum motornih torpiljarki i da ih mora biti tiše. U 06.00 sati javlja da su to 3 engleske motorne torpiljarke. Odlučeno je da načelnik štaba sa još dvojicom krene u Tajer. da stupi u vezu sa engleskim komandantom grupe MTB, da mu dađe potrebna objašnjenja i da ga zamoli ne bi li tokom sljedeće noći operirao u vodama između Dugog, Iža, Ugljana i Pašmana. U 03.00 sati neprijatelj se je iskrcao na o. Iž sa 500 vojnika. Iskrčavanje su potpomagala 4 borbena čamca i 2 naoružane peniše. Na putu za Iž naišao je neprijatelj na jedan naš mobilizovani mot. jedr. »Sv. Nikola« te ga je poveo sa sobom. Na brodu nalazila se je samo brodska posada od 3 druga. U 09.30 opažen je ispod Zaglava jedan neprijateljski borbeni čamac. Po njegovom kretanju vidjelo se je da traži nebranjena mjesta. Na njega otvorena je mitraljeska paljba i on se je povukao prema o. Ugljanu. Radi nastale situacije komesar III sektora odlučio je da postupi po odlukama koje su iznijete na sjednici 31 jan., t.j. da se povuče sa štabom i dopunskom četom prema **Zmanu** i tu da čeka razvoj situacije. (Zman je odabrao zato, jer odavde vodi najkraći put prema najšumovitijem dijelu otoka.) Širi dio štaba poslao je prema Tajeru i naredio da se stavi u dodir sa načelnikom štaba. Usput je naredio da načelnik štaba povede sve brodove, zbjeg i relejnu stanicu na o. Vis (vidi tač. 5). Oko 11.30 pojavila su se 4 neprijateljska borbena čamca sa 120 do 150 vojnika sa nakanom da se iskrcaju u **Zmanu**. Tu se je nalazio dio bataljona Zadarskog odreda, koji je zauzeo položaj i odbio njihov pokušaj iskrčavanja. Ova su 4 borbena čamca produžili put prema S i uplovili u uvalu Rasihač (južno od Sali) i tu su se bez ikakvog otpora iskricali, jer naših snaga tu uopšte nije bilo. U roku od 30 minuta došli su kopnenim putem do Sali. Dva borbena čamca produžili su put dalje prema jugu i sprečili na taj način našim brodovima, koji su se nalazili sa istočne obale Dugog Otoka, izlaz prema jugu. U Sali nalazio se je naš brzi motorni čamac »Preko«, kome je u zadnjem momentu havarisao motor (o tome se vodi istraga). Da ne padne neprijatelju u ruke, čamac je za-

paljen. U luci Sali nalazio se je ispravní mot. jedr. -Tomislav« bez posade i havarisani mot. jedr. »Bože pomozí«. -Tomislav« je uplovio u Sali tokom prijedodneva istoga dana, mada je u relejnoj stanici dobio naređenje da uplovi u Tajer. »Bože pomozí« bio je tamo od ranije jer je trebalo da se izvrši popravak. Oba su broda pala neprijatelju u ruke i on ih je odveo. Radi velike koncentracije neprijateljskih snaga na kopnu, smatralo se je da će neprijatelj izvršiti temeljitu akciju čišćenja na otoku, te je stoga odlučeno da se napusti ostrvo. Sav materijal, koji je bio na rukovanju na vrijeme je sklonut, tako da nije ništa palo neprijatelju u ruke. Navečer krenula je naša dopunska četa sa dijelom Zadarskog bataljona za o. Vir. Komesar III sektora sa radiostanicom i telegrafistima prešao je na o. Molat, gdje je ostao do 5 februara navečer, kada se je prebacio sa radiostanicom na o. Ravu. Iste večeri u 17,00 sati uputio se je konvoj II i III sektora iz Tajera prema jugu. Radi toga, što se je dobila obavijest sa izvidne stanice Grpašćak da neprijatelj drži Proversu sa dva borbena čamca, zamoljen je komandant engleske grupe MTB da prati konvoj do svjetionika Sestrice. Kod svjetionika Sestrice razdvojio se je konvoj III i II sektora. Konvoj II sektora produžio je za relejnu stanicu u Kornatu, gdje je izvršio dobiveno naređenje a zatim produžio je za o. Vis, gdje je stigao sljedećeg dana u 05.00 sati. 2 februara u 03,00 sati neprijatelj je uplovio u Luku sa 3 borbena čamca. 3 lučke topovnjače, 4 naoružane peniše i dva veća motorna jedrenjaka sa 600 vojnika i 150 konja. Istoga dana došao je neprijatelj i u Božavu sa 4 borbena čamca i oko 120 do 150 vojnika. Selo Božavu je popljačkao i ostao je do 15,00 sati, zatim je otišao na o. Zverinac gdje je također popljačkao selo i ostao jedan sat. Na o. Sestrungu načinio je isto i nakon toga povratio se je na o. Ugljan. Neprijateljske snage koje su se iskrcale u Luci vršile su pljačku na srednjem i južnom dijelu ostrva. Neprijatelj je ostao na Dugom Otoku do sljedećeg dana i naveče napustio je otok i povratio se je na o. Ugljan.

Dopunska četa sa dijelom Zadarskog odreda stigla je 2 februara noću na o. Vir. ali tamo je dobila informacije da nije pogodno da ostane tu, jer da je neprijatelj blizu, stoga je produžila put Ljubačkim Kanalom i u 06,30 stigla je u Hrušćicu (ispod Velebita). Istoga dana navečer krenula je na o. Pag u uvalu Povijanu. Radi češćeg patroliranja neprijateljskih pomorskih jedinica oko Povijane, napustilo se je to mjesto i vratila se je natrag u Hrušćicu. 7 februara navečer napustila je Hrušćicu i uputila se je ponovno na o. Pag u uvalu Vlačiće.

8 februara napao je neprijatelj ponovno Dugi Otok. U 08,00 sati dva neprijateljska borbena čamca sa oko 80 vojnika

upali su u Sali i tu se je zadržao jedan sat, zatim je krenuo prema 2manu, usput je pljačkao sela. Borbeni čamci krenuli su put Luke. Tu je bila postavljena zasjeda, ali ova zasjeda nije došla do izražaja, jer je u tom momentu jedan sav. avion izvršio napad na neprijateljske borbene čamce, od kojih je uspio da jednog ošteti, a drugi je umakao. Oštećeni borbeni čamac nasukao se je. a posada uspjela je da uzme mitraljeze sa čamca i da urnakne u šumu, a usput je uspjela da dozove u pomoć raketom. Pomoć je skoro stigla i oni su uspjeli da umaknu. Prije nego što su otišli umetnuli su u motorni prostor borbenog čamca ručne bombe, od kojih je jedna kasnije eksplodirala, kada su htjela dva člana KK KPH da uđu u čamac. Zbog toga čamac je upaljen i u požaru eksplodirale su još dvije bombe. Oba člana su ranjena (jedan teže, a drugi lakše). Iste večeri neprijatelj je napustio otok.

8 februara u 07,30 sati napali su neprijateljski avioni brodove dopunske čete i dijela Zadarskog odreda u Vlašićima (o. Pag). Neprijateljski avioni napadali su u kratkim razmacima skoro čitav dan te su uspjeli da potope dva broda, a treći da onesposobe za vožnju. U 21.00 sati krenula je dopunska četa prema o. Viru, ali je iste noći krenula dalje i prispjela na o. Molat. 10 februara krenula je dopunska četa iz Molata za Dugi Otok.

9 februara komesar III sektora prebacio se je sa o. Rave na Dugi Otok. Iste večeri uputio se je komandant III sektora sa načelnikom štaba, sanitetskim referentom iz Visa za Dugi, ali, uslijed lošeg vremena, morali su se povratiti natrag. Put je ponovljen 13 februara, a 14 stigli su na Dugi Otok. 25 februara vratio se je širi dio (preostali dio) štaba iz o. Visa na Dugi Otok.

8) Borbe uopće nije bilo sem malog čarkanja, t. j. odbijanja neprijateljskih borbenih čamaca od obale. Vjerovatno da neprijatelj nije imao gubitaka. Naš je cilj bio da naše snage, koje su bile brojčano daleko slabije od neprijatelja, izvučemo sa što manje gubitaka. To je i postignuto, što se tiče ljudstva, materijala na rukovanju, ali što se tiče brodova, cilj nije postignut.

9) Mrtvih i ranjenih nije bilo. Nestalih 33 druga, većinom dezertteri. Materijal koji je bio na rukovanju nije pao neprijatelju u ruke. Izgubili smo 8 motornih jedrenjaka, od kojih su dva bila ispravna, dva potopljena, a ostali neispravni.

10) Utrošeno je 450 mitraljeskih metaka. Izgubljenog ili oštećenog oružja nije bilo.

11) Sto se tiče pripreme akcije, nije ih bilo, već su bile samo donesene direktive, kojih se je i držalo. Neprijatelj je

uspio da nas iznenadi te je i zbog toga uspio da nam odvuče priličan broj brodova. Uslijed toga. što se je do sada pokazalo, da neprijatelj kani da uspostavlja garnizone na otoku, smatra se da nije na mjestu bila odluka da se otok napusti. Budući da je otok prilično velik i postoji mogućnost sakrivanja na samom otoku, smatra se da je potrebno da se u takvim i sličnim slučajevima povuku jedinice u brda, pa da se češćim ispadima na taj način šteti neprijatelju. Budući da ovaj sektor ne raspolaže sa većim snagama, ne može se ni pomišljati na neku odbranu otoka. Neprijateljska akcija napada na otok pala je za naše vodstvo baš u najnezgodnije vrijeme, jer je komandant bio odsutan radi bolesti u Visu, načelnik štaba bio je u tom momentu odsutan, jer je bio na dogovoru sa komandantom engleske grupe motornih torpiljarki u Tajeru, a uz to imao je rane na nozi, koje mu još nisu bile zacijeljene, zamjenik komesara bio je došao na dužnost dan prije početka neprijateljske akcije, tako da je sve vodstvo bilo spalo samo na političkog komesara III sektora. Najvažnija pouka je ta, da se ni u kojem slučaju ne smiju držati havarisani brodovi na istočnoj obali otoka, a preko dana uopšte se ne smiju držati nikakvi brodovi na ovoj strani. Osjeća se i potreba uspostavljanja direktne veze (radio) sa relejnom stanicom, tako da bi mogla biti stalno obavještavana o situaciji na Dugom Otoku. Brodogradilišna i mehanička radionica se nalazi na istočnoj strani otoka, njeno prebacivanje nije moguće, stoga je odlučeno da se za popravak ne smije nikada nalaziti više od jedne jedinice na toj strani.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:	Nač. štaba	Komandant:
D. Mileta	Flego	M. Ikica

8 III

STAB
MORNARICE N. O. V. J.
Pov. br. 118
23 marta 1944

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ. — U dopuni izvještaja, koji je bio dostavljen ovd. brojem 29 od 11 februara o.g. po predmetu povlačenja štaba II P.O.S. i šireg (administrativnog) dijela štaba III P.O.S. i plovnog parka sa materijalom na otok Vis 31 XII 1 januara o.g. kada je neprijatelj preduzeo ofanzivnu akciju na otoke Ugljan, Iž, Dugi Otok — proslijeđujemo prednji izvještaj s molbom na znanje.

Izvještaj je informativnog karaktera te dopunjuje raniji izvještaj o akcijama neprijatelja na Dugom Otoku: iz izvještaja se vidi kolikim se snagama neprijatelj angažovao u ljudstvu i materijalu u tim akcijama, te je relativno imao neznatnog uspjeha, budući je povlačenje bilo izvršeno u posljednjem momentu, a bez mogućnosti ozbiljnijeg otpora s naše strane.

Gubitak od 8 brodova ima se pripisati nedovoljnoj organizaciji i kontroli, koju je tom prilikom pokazao štab III P.O.S. na području svoga sektora, ne izvršivši blagovremeno evakuacije brodova, iako je ispad neprijatelja trebalo očekivati poslije likvidacije njegovoga garnizona u Prekome (o. Ugljan) 20 februara o. g., na osnovu primljenih podataka o koncentraciji njegovih pomorskih sredstava oko otoka Ugljana i Pašmana i susjedne obale.

Pouke i iskustva koja je štab III P.O.S. stekao prilikom ovih akcija neprijatelja siužice za u buduće da se greške ne ponove.

Uviđamo potrebu bolje službe veze koja nedostaje štabu III P.O.S. sa njegovim djelovima, djelujući na području najrazvedenijeg dijela naše obale, te ćemo nastojati pojačati vezu unutar III P.O.S. sa još jednom radiostanicom manjeg dometa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.
p 10

Komandant, p. pukovnik,
C.))

**IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE PRIMLJENIH OD DRUGOG I TREĆEG POMOR-
SKOG OBALSKOG SEKTORA U FEBRUARU 1944»**

Redili broj	Dan i sat primitka	Depeša
88	1/II 17 III P.O.S.	31 jan. neprijatelj, oko 2 hiljade vojnika, zauzeo Dugi Otok i Iž. Naša vojska se povukla u pravcu Nina. Štab. osim komesara i zamjenika, upućen u Vis kao i brodovi sa materijalom svim. ²
100	2/II 16 III P.O.S.	Njemci temeljito pljačkaju naša sela. 1/II nasukao se jedan njem. trabakul na južni rt Oliba. Englezi su pucali na njega. 2 mrtva.
103	3/II 14 ^h III P.O.S.	Njemci na Dugom O. Opljačkali sela i otišli u Sale s namjerom da tamo uspostave jedan jači garnizon. ³ Javite da li je tamo naš m. brod »Streljko«.
128	6/II 17 ^h III P.O.S.	Neprijatelj na Ugljanu ograđuje se žicom, u jačini 600 ljudi. Sv. Miho- vil utvrdio. ⁴ U vali Lukoran nalazi se 19 naoružanih peniša, potrebno bombardovati. Veza sa XIX Div. nema. Depeša upućena kurirom. ⁵ Ako možete, pošaljite 3 veća broda za prebačaj iseljenika.
140	8/II 15 ^h III P.O.S.	Ponedjeljak u 16 sati u vali Suto- mišćica, otok Ugljan, skoncentrisano

¹ Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA. i to: depeše od br. 83—103 pod reg. br. 4;2; od br. 128—234 pod reg. br. 6/2; od 243—300 pod reg. br. 10,2, k. 2072.

* Vidi dok. br. 16.

² Vidi tom V, knj. 24, dok. br. 120.

* Veza je bila prekinuta, jer je radio-stanica Devetnaeste divizije pala neprijatelju u ruke (vidi dok. br. 5—7/2, k. 2072, dep. 104, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

- oko pedeset do šezdeset lučkih⁰ topovnjača i motora. Saznaje se da isti imaju namjera poduzeti akciju iskrcavanja na Vis.^T Zatražite najhitniju akciju.
- 141 8/II 15
 III P.O.S. Njemci se iskricali na Sale u jačini 40 ljudi u 0,7 sati. Zaustavite brodove.⁸
- 14« 9/II 16^h
 III P.O.S. 8 febr. 10,00 izvršen napad na brodove u Sutomišćici. Rezultat javičemo.¹¹ U Luci, Dugi O., potopljen njemački borbeni čamac. Njemci vrše pljačku.
- 149 9/II 17
 III P.O.S. 8 febr. velike neprijateljske snage skoncentrisane u Zemuniku, Skradinu, Obrovcu i Biogradu. Potrebna hitna akcija.¹⁰
- 154 10/II 11^h
 III P.O.S. Neprijatelj se povukao iz Dugog O. Prilikom bombardovanja brodova u Sutomišćici potopljena jedna tvrđava i šest koča i parobrod od 2000 t." Pogođena kasarna, broj mrtvih velik, neustanovljen. Velike koncentracije Njemaca u Obrovcu i Benkovcu. Sv. Mihovil, o Ugljan, jako utvrđen, potrebno bombardovati. Večeras pošaljite »Streljka« ili »Mirana« u Tajer za vezu. Nepr. *uč-a larca*¹¹ noći prolaze brodovima između Silbe i Premude.

⁰ Pogrešno; treba: lakih.

^T Vidi Zbornik, tom V, knj. 24, dok. br. 82.

⁸ Vidi dok. br. 16.

^{*}, ¹¹ Riječ je o napadu savezničke avijacije na njemačke brodove (vidi dok. br. 5—7/2, k. 2072 u Arhivu Istoriskog instituta JNA dep. br. 122, 127, 131; tom V, knj. 24, dok. br. 126).

¹⁰ Vidi Zbornik, tom V, knj. 24, dok. br. 14, 20, 32, 148.

¹¹ Tako u originalu.

- 156 10 II 15^h
 III P.O.S. Pošto se situacija kod nas svakog dana mijenja mišljenja smo da nam za sada pošaljete sljedeće drugove: nač. Štaba Kriviča, Ivu Galina. Adolfa Cizmeka. Dragu Mežnaršića, šefa saniteta Ratka Bogdanovića i sve ljudstvo bolnice.¹³
- 157 10 II 15^h
 Ili P.O.S. Svi sj. dal. otoci slobodni osim o. Ugljana i Pašmana. Neprijatelj ima mnogo malih m. brodova te vrši pre-pade. Brodovi su smješteni po uva-lama o. Ugljana. Pošaljite nam tri veća broda potrebna za prebacivanje iseljenika na Vis. Neprij. teroriše.
- 166 11/11 15^{tt}
 III P.O.S. 11 velj. deset nepr. naoružanih koča nalaze se maskirane u uvali Muline, o. Ugljan. Juče 17,00 primjećeno de-vet mot. brodova između Sestrinja i Zverinca. kurs n. x.^u
- 168 12/11 15^h
 III P.O.S. Glavnina neprijateljske vojske kao i motorizacija koja se nalazila na po-dručju Zadar — Šibenik u grupama se povlače u pravcu Like.¹⁵ Neprija-teljski garnizoni oko Zadra.
- 171 13 II 13^h
 III P.O.S. 8 febr. nepr. avioni u Planinskom Kanalu potopili brodove: *naši* »Mali Ivo«, »Dva brata«, »Zora« sa hra-nom. 1 mrtav i 2 ranjena. Molim znakove za tri dana.
- 182 14 II 11^h
 III P O S. Nepr. namjerava opet doći na Dugi Otok. Ako možete, pošaljite tri veća broda za prevoz iseljenika. Pošaljite traženo ljudstvo iz Štaba. M.C. »Mi-ran« stigao.

" Navedeni drugovi bili su za vrijeme ofanzive prebačeni na otok Vis.

¹⁴ Tako u originalu.

" Riječ je o odlasku Prve brdske divizije (vidi tom V, knj. 23. dok. br. 78).

D e p e š a

200	16/11 17,30 ^h III P.O.S.	Br. 9. 16/11 u 12 ^h savez, avioni bombardovali i izvidali uvale. Rezultat nepoznat. ¹⁶ Bez promjene.
213	18/11 15 ^h ni P.O.S.	Br. 53. Prema podacima 12/11 glavni- na Njemaca prošla u pravcu Sušaka. Njemci drže Karlobag, Sv. Juraj, Senj, Crikvenicu, Krk, Cres i Lošinj. Naši drže Selce, Novi, Žutu Lokvu, Krivi Put, Otočac, Zabljak, Jabla- nac. ¹⁷ Na Pagu nema neprijatelja. Na Krku oko 15 Njemaca.
215	18/11 16 ^h III P.O.S.	Njemci kontrolišu Ljubački Kanal, patroliraju sa brzim čamcima Pa- šmanskim Kanalom i oko Silbe u- glavnom do pola noći. Na kopnu po- vučene glavnine Njemaca, upućeni prema Kninu, među njima dosta muslimana. Radi situacije, što uspje- šnije mobilizacije, evakuiraju se oto- čani. ¹⁸ Potrebno najhitnije tri broda po 100 tona. Izvjestite odmah da li i kad ih šaljete.
228	20/11 13 ^h III P.O.S.	Javljena 2 broda kod Arte još na- sukani. ¹⁹ U Pakoštanima 40, u Pirov- cu 120 Njemaca i 67 ustaša. Za zbjeg potrebno još brodova, jer poslati ne- dovoljni. Br. 67
233	21 II 17 ^h III P.O.S.	Situacija od zadnjeg izvještaja za II P.O.S. nepoznata, vjerojatno nepro- mjenjena. Sa Silbom i Olibom mo-

U izvještaju Glavnog stožera domobranstva od 19 februara stoji da je 16 februara u zalivu Kukljica, na otoku Ugljanu, potopljen jedan brod od 80 tona sa živežnim namirnicama (vidi tom V, knj. 24. dok. br. 137).

" Odnosi se na snage Trinaeste divizije (vidi Zbornik, tom V, knj. 24, dok. br. 77).

Neprijatelj je uspio da mobilise oko 500 mladica (vidi Zbornik, tom V, knj. 24. dok. br. 80).

" Odnosi se na dva njemačka motorna jedrenjaka (vidi dok. br. 41—25/2, k. 2030, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

guć saobraćaj. Potrebno da se dio II Sektora sa stanicom i flotilom prebaci na svoje otoke ili u blizinu istih. Na kopnu održavamo kurirsku vezu sa grupom sj. dalm. odreda. Kanal još zatvoren. Br. 73.

234 21/11 17^h
III P.O.S.

U mjestu Zemunik 600 vojnika smještenih u školi i bivšoj bogosl., carinarnici, a na aerodromu 5 aviona koji obično lete od 7 do 17 sati. U Pakošanima oko 100, u Pirovcu oko 180 Njemaca. U Lošinj 150 Njemaca. U Ravnim Kotarima nepr. vrši prisilnu mobilizaciju i pojačava četničke i ustaške snage. Situacija nepromjenljiva.

243 23/11 17¹¹
III P.O.S.

22 II oko 14 sati bombardiran Zadar, rezultat nepoznat. U 11.40 savez, avioni bacili bombe u Soline kod Velog Rata, izgleda na Pašman ili Artu. U toku poslijepodneva živo kretanje brzih čamaca, oko 6 naoružanih peniša, oko 31 naoružani parobrod između Lošinja i Zadra. Oko 12.45 bombardiran Lošinj. Ustaše vrše teror i pljačku u selima Ravni Kotar i na obali. U Zemuniku 5 aviona. Situacija inače nepromjenjena.

249 24 II 17¹⁵
III P O S.

Na otoku Sv. Petar kod Lošinja nema Njemaca. Brodovi koriste otok za sklanjanje od nevremena. Saobraćaj Lošinj — Trst vrši se svaki dan. Brod stiže u podne u Lošinj. Brodovi na pruzi Trst — Zadar noće u Lošinj. Na pruzi Lošinj — Zadar patroliraju sa brzim čamcima i usto se zadrže po uvalama Silbe preko noći. Tovar na brodu obično prikriiven slamom. Obavjestite i II Sektor. Situacija ista.

- 250 24/11 17^h
III P.O.S. 22/11 u 8 sati stigli u Preko jedna pe-
niša, jedan brzi čamac, u zaliv Po-
ljana jedna penisa, u Sutomišćici
jedna peniša, u Kali jedna peniša,
sve iz Zadra. U 17 sati stigao jedan
parobrod od 5000 tona kod rta Mika.
Nastojte bombardirati Sv. Mihovil,
artiljeriju nad vodovodom i preko
kuću na rtu južno od gata, jer po-
stoji vjerojatnost napuštanja otoka
u tom slučaju.
- 257 25/11 17^h
III P.O.S. Svi stigli u Kornate.²⁰
— Manola —
- 264 26/11 17^h
II P.O.S. 25/11 nepr. parobrod od 1200 tona
havarisan stoji u Košljunu na Pagu,
krcat hranom. 25/11, jučer, bombar-
dovani Rab. Pag. Objasnite da su svi
otoci osim Pašmana, Ugljana, Loši-
nja, Krka i Cresa naši i svi jedre-
njaci naši. Nastavljamo put danas.²¹
O situaciji slijedi. Slušajte nas, Slo-
venca i Carlija.²²
- Mano²³
- 271 27/11 12^h
III P.O.S. Na Uniji Knin — Zrmanja — Bihać
nekoliko njemačkih divizija. 12. II.
trebali početi ofanzivu, razlog izo-
stanka nepoznat.²¹ Ravni Kotari i
Bukovica novi garnizoni: Nin 300
vojnika, 6 topova — 14 km dometa,

Riječ je o prebacivanju materijala za Vrhovni štab Jugoslavije ili za Glavni štab Hrvatske, preko Drugog pomorskog obalskog sektora. Prebačeno je tri i po vagona hrane, 1000 bluza. 100 čakšira, 1000 maja. 2000 gaća. 6000 košulja, 6000 čarapa, 970 šalova. 2000 džempera, 600 bundi, 800 kožnih prsluka. 1000 rukavica i 8 bala donova (vidi dok. br. 18—1/1, k. 523, depeša br. 166).

" Naoružanim brodom (NB 1) stigli su 28 februara 1944 na otok Rab (vidi dok. br. 10—12 2. k. 2072. depešu br. 276 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

saveznička ekipa za uspostavljanje t.t. veze

Manola

Vidi Zbornik, tom V. kni. 24. dok. br 31. 60.

Petrčane 350, Polešnik 200 vojnika, 3 tenka, ostalo nepromjenjeno. Neprijatelj svuda utvrđuje, naročito obalu. Neprovereno. 26. II dvije veće torpiljarke u uvali Sv. Ante, otok Pašman. 3 veća parobroda uplovili u Zadar. Plovni objekti borave oko Zadra, u glavnim valama stoje jako kamuflirani. Jak promet niže od Zadra, u Pašmanski i Srednji Kanal postavljaju pomorske i kopnene zasljeđe. Veze otežane.

285 28/11 16.30
II P.O.S.

Možemo ubaciti stanice u Rijeku, Sušak, Istru. Nastojte poslati naše ili saveznike. Posada b.b. koji je pao na Krk spasena.

Mano

286 28/11 16,30
II P.O.S.

Br. 1. Situacija dozvoljava rad po predviđenom. Rad organizujemo. Treba novi sektor organizovati u Sloveniji od Slovenaca koji su tamo, a poslati organizatora.⁻⁵ To da li Potočnik. Ako se slažete, dajte mu instrukcije i pošaljite ga k meni. Zamolite V.S. da naredi G.S. Slovenije da pomogne. Trebala bi direktna veza sa G.Š.S.²«'

Mano

297 29 11 16^h
II P O S

Nepr. drži Crikvenicu, Novi. Senj, Sv. Juraj. Starigrad. Jablanac i Karlobag. Vrší promet među kopnom i morem. Stalna linija morem Fiuma — Senj, Fiuma —• Pola — Zadar ustrojena. Vozni red još ne znamo. Fiuma — Senj voze S S *Soča«, »Slavija«, r 5 nj d;²⁷ Ispitujemo sta-

" Misli se na organizovanje Štaba Prvog pomorskog obalskog sektora.

Glavnim štabom Slovenije

³⁷ Tako u originalu.

nje između Novoga i Senja za prebaciti materijal G.S. Noću 27/11 p.č. potopili 2 nepr. m.j., zarobljena 92 Njemca. Ove smo uputili na Vis. Izvještaj slijedi.'⁻⁸

II P.O.S.

300 29/11 18^h
 III P.O.S.

28/11 u 12 sati javljeno je: u Brguljama zarobljen p.č. 22 i upućen u rel. st. Zarobljeno 8 njem. mornara, podaci slijede.²⁹ Parobrod iz Zapuntela 28/11 u 1 sat krenuo prema Zadr. Inače stanje isto.

" Vidi dok. br. 19.

^{s°} Patrolni čamac 22, koji je bio u Brguljama, uspio je da zarobi njemački motorni jedrenjak i posadu bez žrtava. Jedrenjak je prevezio hranu, benzin, slamu, bodljikavu žicu. Jedrenjak se 29 februara nasukao na o. Bacili kod Velog Rata, a 1 marta, pošto se nije mogao izvući, bio je zapaljen. Hrana i roba su iskrcane (vidi dok. br. 41/2, k. 2030 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

VOJNO-OBAVJEŠTAJNI IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 1 MARTA 1944 ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE'

STAB
MORNARICE N.O.V.J
Pov. br. 93/ob.
1. III. 1944

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

Vojno-obavještajni izvještaj
od 20 do 29 februara 1944 g.

Neprijateljska vojska koja drži zaposjednutu našu obalu i otoke ostala je od prošlog obavještajnog izvještaja, tj. u posljednjih devet dana — ukoliko smo obaviješteni — uglavnom ista. tj. pripada onim istim divizijama kao prije. Izvještaja sa sjevernog dijela obale nemamo. Vojska koja drži otoke Ugljan i Pašman pripada 114 njemačkoj pješadijskoj diviziji.² Vojska garnizona Vodice i Pirovac te Šibenik pripada 893 puku," čije je sjedište u Šibeniku i čiji komandant se zove **Blicli**. Vojska garnizona Kistanje pripada 264 njemačkoj diviziji.⁴ koja ima svoj štab u Drnišu. Vojska koja ima zaposjednutu obalu od Makarske do Dubrovnika, te otoke Šolta,⁵ Brač, Hvar. Korčula, Mljet i poluotok Pelješac, pripada 118 lovačkoj diviziji, koja ima sjedište štaba u manastiru Humac.

: Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 8/1, k. 2068.

? Dijelovi 891 grenadirskog puka 264 njemačke pješadijske divizije zauzeli su oba otoka 31 januara 1944. U to vrijeme je 114 lovačka divizija bila povučena za potrebe talijanskog fronta. (Vidi tom V. knj. 24, dok. br. 13. 42 i 115 i dok. br. 16 2, k. 74 A u Arhivu Istarskog instituta JNA.)

1. 1. U sjevernoj Dalmaciji i jednom dijelu srednje Dalmacije, zaključno na liniji Sinj — Split, nalazile su se snage 264 njemačke pješadijske divizije, u sljedećem rasporedu: Prvi bataljon 891 grenadirskog puka u Zadru, Drugi u Obrovcu a Treći u Benkovcu. Jedna četa Trećeg bataljona nalazila se u Biogradu i na otoku Pašmanu. U Zadru se nalazio i Prvi divizion 264 artiljeriskog puka.

Dijelovi 892 grenadirskog puka bili su raspoređeni oko Splita: jedan bataljon na prostorijsi Trogira, i to po jedna četa u Trogiru, u Ciovu, na Šolti i na M. Drveniku; jedan bataljon duž drumu Solin — Trogir, s po jednom četom u Divuljama, Kaštelu Novom, Kaštelu Sućurcu i Solinu; i jedan bataljon duž drumu Split — Stobreč i na brdima južno od drumu Solin — Klis (u odsjek odbrane ovog bataljona spadao je i Split). Dijelovi 893 grenadirskog puka bili su raspoređeni na prostorijsi Sibe-

U pogledu kvaliteta trupa, njihove moralne visine i borbene sposobnosti, stanje se je od prošlog izvještaja pogoršalo. Moral je pao još više i pada svakog časa. borbena sposobnost se smanjila mnogo, a iz mnogih mjesta, pogotovo otoka Pašman. Ugljan, Šolta i Brač, te sa kopna zadarskog predjela javlja se o pljački, zločinima i teror u koji vrši neprijatelj nad stanovništvom.

Iz svih obavještenja vidi se da se neprijatelj utvrđuje u svojim garnizonima a naročitu pažnju obraća utvrđivanju same obale.⁶

1) Lošinj, 23. II, podaci povjerenika III pom. obal. sektora: U Malom Lošinju ima oko 200 neprijateljskih vojnika, dok u Velikom Lošinju vojske nema. U Iloviku (Sv. Petar) nema neprijateljske vojske, ali je tamošnja omladina primila oružje od okupatora te vrši stražu za njih. Brodovi koji voze na liniji Trst — Zadar koriste Ilovik kao sklonište u slučaju lošeg vremena i često se tu nalaze manje neprijateljske ratne jedinice. Saobraćaj Mali Lošinj — Trst vrši se redovno sa parobrodom tipa „Soča“; jedan dan ide brod za Trst, drugi dan se vraća oko podne u Mali Lošinj. U Lošinju noće brodovi koji voze Trst — Zadar.

2) Pašman, 24. II, izvještaj Štaba III pom. obal. sektora: garnizon u Tkonu broji 150 neprijateljskih vojnika, od kojih je 10⁰ o Njemaca a ostali su Poljaci, Česi, Rusini itd.⁷ Stanuju u 16 privatnih kuća. a na brdu Kalvarija kod crkvice imaju položaj sa 16 do 20 vojnika. Tu su postavljena dva teška p. a. mitraljeza. Inače imaju u svom naoružanju 8 minobacača, 20 mitraljeza (kod svake kuće u kojoj stanuju je po jedan mitraljez, kod kablovske kućice dva i dva kod žice koja je oko garnizona). Pored toga je primjećeno da skoro svaki treći vojnik ima šarac a skoro svaki peti signalni pištolj. Imaju telefonsku vezu sa Biogradom i četiri prenosne male radiotelefonske stanice. Hrana im je slaba, žive od pljačke.

nika: dijelovi Prvog bataljona u Šibeniku, Drugi bataljon u Primoštenu, a Treći bataljon bez jedne čete bio je pridodat 892 grenadirskom puku u Splitu. Treća četa Trećeg bataljona bila je u Siveriću. (Vidi dok. br 2.4 i 5.4, k. 74 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

Prema jednom zapisniku s konferencije njemačkog poslanika i hrvatskih ministara od 20 januara 1944, vidi se da su Nijemci tražili od hrvatskih vlasti 7000 radnika za radove na utvrđivanju obale i otoka u Dalmaciji. Jedan od zaključaka te konferencije glasi: »Kao hitna mjera ima se preduzeti prikupljanje radne snage u obalskom području i na otočju — shodno predlogu ministra Vrančića. Za ovo su nadležni šefovi civilne uprave, koji će odgovarajuća uputstva dobiti od Ministarstva unutr. poslova. Pojednostosti po ovome urediće ministar Vrančić i pukovnik Ridiger«. (Vidi mikrofilm London N9, H 302 991—302 992 u mikroteci Istoriskog instituta JNA.)

3) **Ugljan**, 24. II, izvještaj Štaba III pom. obal. sektora: garnizon u Prekom broji 150 vojnika ali se brojno slanje često mijenja. Velika većina vojnika su Poljaci. Smješteni su svi po kućama u Preku a 25 vojnika se nalazi u Sv. Mihovilu. Na »Trišnjaku« povrh vodovoda imaju položaje sa dva topa 57 mm i jednim minobacačem. Tu se nalazi 45 vojnika. Vojna komanda se nalazi na rtu Marcelić južno od Cresa. Imaju telefonsku vezu sa Zadrom i više prenosnih radiotelefonskih stanica. Patroliraju veoma često po cijelom otoku. Moral nizak, hrana slaba jer su Saveznici potopili avionima dva broda njihove hrane.

4) Obalni sektor od Nina do Splita i Neretve. Izvještaj Štaba III pom. obal. sektora od 24. II i podaci povjerenika iz pojedinih predjela od 23.—28. II:

Nin: 300 ustaša, četnika i nešto Njemaca. Garnizon je utvrđen žicom i raspoložu sa 6 topova, domet 14 km. Petrčane: 350 vojnika. Polešnik: 200 vojnika i tri tenka.

U Zadru je relativno malen garnizon ali se mnogo radi na utvrđivanju. Grade bunkere i sav saobraćaj sa gradom je obustavljen.

Zemunik: 300 ustaša u samom mjestu a kod aerodroma oko 100 Njemaca. Na aerodromu se nalazi pet aviona tipa Storch, koji preko cijelog dana lete.

Novi garnizoni uspostavljeni u Sukošanu i Novigradu.

U Biogradu oko 300 vojnika. Mješane su narodnosti.

Nadin (novi garnizon): 130 ustaša, koji stanuju u školi.

Smilčić: oko 150 ustaša i četnika.

Benkovac: garnizon broji oko 500 vojnika. Brojno stanje se mnogo mijenja i ima stalno mnogo vojske na prolazu. Ima i ustaša, a u Kuli Atlagića kraj Benkovca nalazi se četnički centar.

Obrovac: garnizon zadnjih dana pojačan.

Pakoštane: 60 Njemaca i 40 ustaša.

Vrana: 150 ustaša, koji stanuju u staroj turskoj tvrđavi (Han).

Pirovac: 120 Njemaca, 60 ustaša. Pripadaju 893 puku.

Konjevrate: 250 četnika i nešto Njemaca. Stanuju u školi. Izvršili su 20 o. mj. pljačku i raciju u selu Dubrava i ubili 20 naših ljudi.

Kistanje: 400 njemačkih vojnika, koji pripadaju 264 diviziji koja ima sjedište u Drnišu. Pored toga 300 četnika Kosovske brigade sa komandantom Radićem. U Kistanju se nalazi također oko 100 kamiona i 12 topova malog kalibra.

Vodice: jedna četa 893 puka, tj. 120 vojnika i 20 ustaša. Stanuje u bivšoj Jugoslovenskoj hidroplanskoj komandi. Imaju p. a. bateriju na brdu Mrazovcu.

Šibenik: jedna četa 893 puka sa štabom puka. U gradu se nalazi priličan broj domobrana i ustaša. Oko Šibenika Njemci miniraju ceste i utvrđuju okolna brda te dovlače na položaje artiljeriju. Pozadi bolnice sagradili su podzemna spremišta. Jugoslovenska podzemna spremišta u zalivu Sv. Petra su puna materijala. Tekstilna tvornica Antića na Šubićevcu puna je hrane.

U Vrpolju i Perkoviću nalazi se jedna satnija ustaša.

Sektor Zablaće — Krapanj obiluje radovima na utvrđivanju. Od stare tvrđave Sv. Nikola pa do baterije Luša nad Krapnjem grade se utvrđenja na osam mjesta. Računa se da će tu svuda postaviti topove. U selu Zablaće ima 20 Njemaca koji stanuju u školi. Desno od sela na Alfirevoj Glavici grade Italijani neka skloništa i utvrđenja.

U Šibenskom Donjem Polju prema Jadrtovcu iskopali su Njemci dva reda rovova, od kojih je jedan red već opleten žicom. Jedan rov je širok 5 m — izgleda da će biti protukolska prepreka. Radovi se vrše i kod kote Sv. Jure. Vojska stanuje u crkvi Sv. Jure.

U zalivu Grebaštica neprijatelj drži dvije čete vojnika. Jedna je smještena u crkvi u Grebaštici a druga u uvali zvanoj Stari Šibenik, dok na koti Jelinjak drže patrolu u jačini jednog voda. Imaju pregled nad cijelim područjem Grebaštice. Primjećeno je da tu grade neke bunkere i popravljaju nešto i cestu, koju ali ujedno miniraju. Južno od sela Luša uz more prema samostanu na otoku Krapnju nalazi se jedna nova kuća. gdje je smješten njemački štab i veći broj vojnika.

Primošten ima oko 200 vojnika, koji kontrolišu cestu Rogoznica — Grebaštica, a inače patrolišu u većim skupinama u samom selu. Sa selom je svaki kontakt zabranjen pa je bilo nemoguće nešto detaljno saznati o naoružanju. Cesto mijenjaju položaje. Snabdijevaju se morskim putem.

Na **Cveljinoj** koti, desno od mjesta preko kojega se izlazi iz Rogoznice, nalaze se dvije haubice 75 mm sa poslugom od 20 vojnika.

Rogoznica ima garnizon od oko 300 vojnika, od kojih se polovica nalazi u selu Orljak na cesti Rogoznica — Marina, gdje patroliraju u jačim patrolama. Primjećeno je da postavljaju zasjede, a mnogi se oblače u civilna odjela i ispitivaju seljake za naše položaje. U samoj Rogoznici stanuje vojska u selu a oko sela drže položaje. Imaju dva topa kalibra 75 mm koji su postavljeni na položaju Crnica.

U selu Podorljaku na cesti Marina — Rogoznica se nalazi neka njemačka komanda, te oko 200 vojnika. Stanuju u školi, koja se nalazi pored crkve Sv. Petar. Drže stalan položaj na čuki Podorljak iznad samog sela.

Marina: tu se nalazi 280 njemačkih vojnika. Drže položaj na koti Bilo (194) sa 30 vojnika, jednim teškim bacačem i dva mitraljeza. Drugi položaj drže na koti Drit. južno od kote Bilo. Tu je crkva u kojoj je smješteno 30 vojnika naoružanih mitraljezima. Ostala vojska je smještena na jugoistočnoj strani sela. Imaju dvije haubice, od kojih se dvije nalaze na sjeveroistočnoj strani sela kod crkve Sv. Marine a druge dvije malo dalje od prvih dviju. Sa južne strane sela postavljena su tri p. a. mitraljeza. Naročitih utvrđenja nema.

Seget ima oko 100 vojnika koji drže dva položaja i to kotu Vlaška (453), gdje se nalazi 40 vojnika sa jednim bacačem, jednim p. a. mitraljezom, jednom brenom i dva šarca. Na vrhu kote se nalazi ta vojska u barakama koje su djelimice ukopane u zemlju. Drugi im je položaj na koti Sv. Ilija (302) sa 20 vojnika kojima je dodijeljen jedan p.a. mitraljez i jedna bređa. Stanuju u crkvi. U bivšoj gostioni Ivica nalazi se komanda ovih dvaju položaja sa jednim odjeljenjem od 15 vojnika.

Vinišće tu se nalazi oko 250 do 300 vojnika koji drže položaje od rta Budina do Starog Trogira sa južne strane. Svakog dana mijenjaju položaje duž obale i zabranjuju civilima pristup. U selu nalazi se vazda 50 vojnika i to u kući Bembe, gdje se nalazi i štab bataljona, a kod kuće je postavljen jedan bacač. Vojska je starijih godišta i to pješadija. Snabdjevaju se morskim putem preko Trogira i to noću.

Trogir: ima 350 neprijateljskih vojnika, koji su većinom Njemci (oko 70%). Glavna komanda nalazi se u Sudskoj zgradi na južnoj strani grada a komanda mjesta u gradu na trgu. Štab bataljona nalazi se u kući Sonjare, izvan grada, na cesti prema Segetu. Ostala vojska smještena u privatne zgrade i to većinom na južnoj obali grada, te na zapadnoj strani gdje se je nalazio dječji dom. Na zapadnoj strani u borićima kod stare tvrđave su iskopani rovovi kao skloništa za vrijeme napada iz vazduha. U garnizonu nalazi se također 70 novomobiliziranih hrvatskih vojnika 16—20 godina starih, većinom iz okoline Perkovića i Drniša. Njih vježba ustaški oficir Denić Ante iz Ogulina po njemačkoj komandi. Smješteni su u Cege van grada, u borićima na Solinama. Naoružanje garnizona su 4 haubice, od kojih su dvije postavljene na zapadnoj strani grada gdje se nalaze rovovi, maskirane granjem. A druge dvije postavljene su u boriće na Solinama. Jedan teški minobacač postavljen je kod baterije zapadno od grada, a drugi u parku na sjeverozapadnoj strani. Dva p. a. mitraljeza postavljena su na staroj tvrđavi Kamerlengo. dva na **Ciovu** kod skvera Strojan, a dva južno od skvera na uzvisinama. Municionog magacina nema jer dobivaju municiju iz Splita kamionima.

U luci Splita u predjelu Labud nalazi se kamufliranih 5 borbenih čamaca i dvije maone. Dva čamca svake noći isplove oko 18,00 časova na patrolisanje u pravcu NW. Neprijateljski brodovi dolaze neredovito, obično u noći, te iskrcavaju i ukrcajavu obično u Sućurcu. Brodovi voze sami bez pratnje. Na vrhu Marjana nalazi se izvidna stanica sa 4 p. a. mitraljeza. Također na novoj bolnici, na cesti Split — Stobreč, nalazi se izvidna stanica sa 2 p. a. mitraljeza. Na Sustipanu nalazi se signalna stanica sa 10 mornara a pored nje p. a. baterija od dva topa 20 m m. Od sustipanskog groblja pa do krajnjeg rta Marjana uz more nalazi se mnogo baterija, na svakih 50 m jedan top — u svemu 19 komada. Topovi su talijanski poljski. U Splitu nalazi se Komanda luke (Hafenkommando) i Pomorska komanda (Seekommando). Obje nalaze se u zgradi Srpske banke, a komandant je kapetan boj. broda von Melentin. Ovim komandama dodijeljeno je oko 100 mornara. Pored toga je u Splitu oko 400 vojnika marinske artiljerije koji su većinom po položajima. Komanda mornarice N.D.H. nalazi se iza zgrade Direkcije pomorskog saobraćaja, te broji oko 200 mornara. Ustaška kasarna nalazi se kraj kazališta gdje je prije bila komanda mjesta. Tu je oko 900 vojnika i skladište municije. Glavna komanda njemačke vojske nalazi se u novoj gimnaziji, gdje ima oko 500 vojnika. U hotelu »Ambasador« se hrani cijela mornarica i svi oficiri. Tu oficiri i spavaju. U Spinutu na livadama blizu ljevaone Geželić nalazi se skladište benzina u bačvama. Blizu civilne bolnice u staroj gimnaziji nalazi se oko 400 neprijateljskih vojnika.

Vrgorac: 250 vojnika. Tu se nalazi jedna baterija, jedna četa te štab jednog bataljona 118 divizije. Vojska marljivo vježba po danu i po noći a u okolini Vrgorca vrše vježbe gađanja artiljerijom, te se tamo nalazi veći broj dalekometnih i p. a. topova. U Solkovom komšiluku ispod ceste E od duvanske stanice. 150 m daleko, nalazi se oko 10 vagona benzina i nafte. 9. II. prošlo iz pravca Čapljine kroz Vrgorac 150 hrvatskih vojnika u njemačkim uniformama, koji su bili na školovanju u Njemačkoj. Većinom bili su Bosanci muslimani i vjerovatno pripadnici Vražje divizije.

Makarska: u Drašnicama je uspostavljen novi garnizon od 25 vojnika. Ljudstvo je uzeto iz garnizona Tučepi, koji sada broji 40 ustaša i 10 do 15 Njemaca. Potpadaju pod komandu čete u Podgori. Oko Makarske i ostalih garnizona Njemci kopaju rovove. Inače nema promjena u tom sektoru od prošlog izvještaja.

Neretva: u Ploče stiglo je jednim motornim brodom nešto njemačkih mornara. Njemci su minirali sve propuste i tunele

svih željezničkih pruga na teritoriji Neretve. Eksploziv je namješten. U luci Ploče je oko 50 vagona municije i drugog materijala. Magazin se nalazi u vrh rive — obale jugoistočno od brda Zmijanac oko 100 metara. Inače je na sektoru Neretve stanje isto i garnizoni isti. Prema izvješčaju od 23. o. mj. opažena je velika koncentracija neprijatelja u Pločama i Striževu te okolini — navodno radi pretstojeće ofanzive na Biokovo.*

5) *Otok Drvenik, 28. II, izvještaj povjerenika:*

Na otoku ima oko 300 neprijateljskih vojnika, od kojih je većina Njemaca a ima i Poljaka i Banačana. Garnizonom rukovode četiri oficira. Imaju 2 haubice kalibra 75 mm sa dometom 6000 m. Postavljene su na rtu Teketa i to sa sjeverozapadne strane U samom mjestu imaju postavljena tri p. a. topa. Kod crkve Sv. Nikole postavljen je jedan teški bacač. Osim toga imaju oko 25 šaraca, 10 teških bređa i oko 15 lakih mitraljeza. Municijska nalazi se u crkvi Sv. Nikole. Vojska patrolira oko cijelog otoka u jakim patrolama. Stanuju u samom mjestu i to u školi, i ranijoj financijskoj kasarni.

6) *Otok Čiovo, 28 februara, izvještaj Komande mjesta Trogir:*

Na otoku se nalaz: oko 400 vojnika i oko 400 vojnika radničkog bataljona i Italijana, koji rade na utvrđenju otoka. Grade rovove, ceste i bunkere — većinom na južnoj i zapadnoj strani otoka prema Šolti. Na južnom rtu otoka nalazi se jedna haubica i dva teška minobacača. Položaj drži oko 40 vojnika. Vojska je smještena u sva četiri sela otoka i to podijeljena na četiri čete. Svaka četa broji oko 100 ljudi te ima četiri oficira. Stab bataljona nalazi se u Donjem Okrugu te ima telefonsku vezu sa komandom u Trogiru. Vojnici su većinom stariji ljudi. Većina su pravi Njemci.

7) *Otofc Šolta, 21 februara, izvještaj povjerenika:*

Na otoku Šolti je stanje ostalo nepromijenjeno. Još vazda broji njemačka posada oko 150 vojnika i drže iste položaje, tj. skoncentrisani su u selu Grohote. 21. o. mj. pošli su Njemci u dvije kolone preko otoka te sazvali sve muško stanovništvo te im saopštili da su svi muškarci od 14 do 60 godina mobilisani. Odmah su oko 250 muškaraca zatvorili u luci Rogač te ih kasnije odveli dalje za Split.

8) *Otok Brač, 23. i 27. II, podaci povjerenika:*

Neprijatelj smanjio je svoj garnizon u Povolju i Sumartinu te sa tom vojskom pojačao garnizon u Nerežišću tako, da garnizon Nerežišće sada broji 200 vojnika. Na bateriji Ražanj ima

* Ofanziva je uslijedila 19 marta (vidi Zbornik, tom V, knj. 25, dak. br. 30, 106, 160J.

30 Njemaca. Dva topa smještena su tamo gdje je ranije bila naša baterija. Na uzvisini iznad baterije je p. a. mitraljez. Položaji kod prilaza bateriji minirani su. Poslije akcije 20. o. mj., kojom prilikom je poginuo njemački komandant⁹ otoka, vršene su represalije na stanovništvo te je mnogo muškaraca uhapšeno: u Nerežišću svi, u Humcu 25 i u Selcima 30. Također sada mnogo više patroliraju otokom u patrolama po 20 ljudi. Sa Splitom je zabranjen svaki saobraćaj za 14 dana. U lukama otoka opazaju se u posljednje vrijeme dvije naoružane maone koje stalno mijenjaju položaj. Inače je broj vojnika i njihov položaj ostao nepromjenjen.

9) *Otok Hvar, 27. II, izvještaj povjerenika:*

Na otoku se nalazi 800 do 900 vojnika. Stab bataljona je u Jelsi. Grad Hvar sa okolicom ima oko 160 vojnika. Na položaju Milna imaju 4 laka i 1 teški bacač, na Stražbenici jedan teški bacač a na Križnom Ratu tri teška bacača. Taj položaj je miniran i ograđen bodljikavom žicom. Kod Hvarskog groblja nalazi se 1 teški bacač i dva laka. U Starigradu nalazi se oko 150 vojnika a u Rudinama oko 180, od kojih je 80 Italijana koji su kod komore i bez oružja. Imaju četiri haubice. U Dolu se nalazi oko 150 vojnika. Na položaju Purkin Kuk imaju jedan teški bacač i 1 protukolski top. Položaj je miniran i ograđen žicom. Jelsa ima oko 150 vojnika — položaji isti kao do sada. Radovi na utvrđivanju Jelse se nastavljaju. Po svim položajima postavili su telefonske linije. 18. o. mj. otputovalo je iz Jelse oko 100 vojnika za Makarsku, navodno na odsustvo.

10) *Otok Korčula, 27. II, izvještaj povjerenika:*

Vela Luka ima stalni garnizon od 130 neprijateljskih vojnika. Oko Vele Luke drže slijedeće položaje: Poljica sa 20 vojnika. 2 šarca i 1 teškim mitraljezom. Gradina sa 25 vojnika, 3 šarca i 1 teškim mitraljezom. Vranina sa 15 vojnika, 1 topom i 1 p. a. mitraljezom. Duza (istočno od sela): 15 vojnika. 2 šarca i 1 p. a. mitraljezom. Vranac 14 vojnika, 2 šarca i 1 p. a. mitraljez. Hum sa 18 vojnika, 2 šarca i osmatračnicom. Sveti Juraj (Potirna) sa 14 vojnika. 2 šarca. Zaglav sa 20 vojnika, 3 šarca i 1 teškim mitraljezom. — U selu Blato garnizon broji oko 100 vojnika. Stanuju po cijelom selu. naročito u zapadnom predjelu. Oružje im se nalazi uz cestu na zapadnom dijelu sela. Kod ulaza u Blato iz Vele Luke su 2 protukolska topa i 1 mitraljez. Na istočnom ulazu u selo (iz Smokvice) 4 mitraljeza. Kod crkve Sv. Vid na brdu u sjeveroistočnom dijelu Blata nalaze se 3 minobacača. Na istočnoj padini toga brda na pu-

⁹ Vidi Zbornik, torn V. knj. 24. dok. br. 142.

teljku za groblje nalaze se 3 šarca i 1 mitraljez. Na sjeverozapadnoj strani sela, na manjem brdu sa crkvicom, na strani prema polju, nalaze se 2 protukolska topa i 1 mitraljez. Na južnom dijelu sela (brdo Vela Strana) nalazi se baterija i izvidnica, a kod najviše ležeće kuće nalaze se 3 šarca i 1 teški mitraljez. U Prigradici je garnizon od 130 vojnika koji stanuju u prvoj uvali do Prigradice prema zapadu, na sredini padine brda, u malim kućama. Svakodnevno isturaju patrolu prema Babini. Na južnoj strani je položaj u Grščici i to je na vrhu brežuljka izvidnica i teški mitraljez sa 20 vojnika. Sjeverno od polja Blata, na brdu Kopila je položaj od 20 vojnika sa 1 minobacačem i 1 mitraljezom. U Smokvici ima 50 vojnika a u Brni 20; kod ulaza u obadva sela po 1 teški mitraljez. U Čari ima 16 vojnika a u Zavalatici 14 — kod ulaza u selo po jedan teški mitraljez. Najveći garnizon je u Pupnatu i to 300 do 350 vojnika. Po danu stanuju u šumici uz cestu zapadno od sela. Bez naročite obrane. U Račišću je samo 8 hrvatskih žandara a iznad Račišća je položaj sa jednim topom. U Zrnovu ima nešto malo vojske razasute u tri mala zaselka, koji odlaze u patrolu. Sjeverno, u lukama Banja, a naročito u Vrbovici stoji stalno po više brodova, pa i vazda koja manja ratna jedinica. U Vrbovici ima i nekoliko naoružanih maona, koje su ali veoma dobro kamuflirane. U Pupnatskoj Luci ima 10 vojnika. U gradu Korčuli je stalni garnizon od 100 do 150 vojnika. Prema izvještaju od 24. II bila je primjećena u gradu Korčuli koncentracija oko 1800 vojnika — navodno prolazna vojska. Prema izvještaju od 27. II, neprovjereno, ta koncentracija više ne postoji. Grad nije naročito utvrđen te se gradi svega nekoliko bunkera, a mitraljezi postavljeni su iznad šume kod Sv. Luke, na Fortici i na ulazu u luku Uš. U Lumbardi nalazi se 30 vojnika.

Po cijelom otoku grade bunkere ali ih ostavljaju prazne. Bunkeru su na položajima za kontrolu cesta, ulaza u sela i povoljnije luke. Oko 1 km širok pojas od obale oko cijelog otoka ispraznili su od pučanstva. Osim toga skoro cijeli predjel S od Vele Luke (Sitnica. Dub i Potirna). Garnizoni se nikako ne povećavaju nego štaviše smanjuju. Hrana je veoma loša te svaki dan jedu mazge. Kruha dobiju najviše 20 deka. Oficiri se hrane bolje. Usljed toga te usljed bombardovanja i vijesti sa fronte moral vojske je nizak a biva sve niži. I pravi njemački oficiri kupuju civilna odijela. U posljednje su vrijeme i patrolu postale rijetke, osim predjela Sv. Juraj (Potirna) što najviše kontroliraju Veze im vrlo dobro funkcioniraju te su svi položaji, komande pa i pojedine kuće u kojima stanuju povezane telefonom. Osim toga imaju mnogo prenosnih radiotelefonskih stanica.

11) *Otok Mljet, 26. II, izužestaj povjerenika:*

Na Mljetu je sve do 26. II bilo svega 150 vojnika, ali zadnjeg dana stiglo je pojačanje 80 vojnika, koji su razmješteni po postojećim garnizonima u Babinom Polju, Sovri i Polačama. Naoružanje otoka sastoji se od 4 teška minobacača, oko 20 šaraca i većeg broja strojnica. Sa pojačanjem vojske došla je i veća količina hrane. — Obalskih baterija nema. Luke Polače i Sovra branjene su mitraljezima. Oko Babinog Polja i Polača razmješteni su bacači i mitraljezi. Po brdima grade bunkere, a za radove mobilizirali su civile. Izvidnice postoje iznad Babinog Polja (Mali Grad), južno od Babinog Polja — kota 141 — Fratrova Glavica. Soline — kota 243 (Montokuc), sjeverozapadni rt Mljeta (Kuzarski rat), Straževac (kota 372) zapadno od Sovre. Veza među pojedinim izvidnicama je kurirska. Nemaju veze sa patrolnim čamcima. Telefonska linija postoji Polače — Babino Polje — Sovra. Patroliraju po cijelom otoku u patrolama od 5—6 vojnika. Moral, borbena sposobnost i snabdijevanje odjećom i obućom veoma slabo. Starost vojnika od 20—35 godina. Stanje oružja i kvalitet komandnog osoblja veoma dobar.

NAPOMENA:

Iz raznih krajeva stigli su nam izvjestaji da Njemci nastoje nagovoriti Talijane koji su kod njih da se prihvate oružja. Rezultat je svugdje bio negativan.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. Politkomesara:
I. Randić

Komandant
Crni

Obavještajni oficir:
Mirko Potočnik

(M. P.)

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 3 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKE JEDI-
NICE 28 FEBRUARA JUGOISTOČNO OD JAKIŠNICE (NA
OTOKU PAGU)'**

STAB
II POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

Broj službeno
3 marta 1944 godine

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

Operativni izvještaj

Prema naređenju Glavnog štaba NOV i POH ob. broj 440 43² dostavlja se operativni izvještaj.

Dana 27. II. o.g. u 18.00 sati isplovio je konvoj iz Božave od 2 mot. jedrenjaka praćen sa PC-2, PC-3. PC-4 i PC-5. U Jakišnicu (otok Pag) je stigao 28 februara u 00,30 sati. Nakon uplovljenja konvoja u Jakišnicu, PČ-3 uputio se u Novalju. da se stavi u telefonsku vezu sa Štabom IT Pom. obalskog sektora, koji se je nalazio u Rabu.

Ad/1 Operacija se je vršila 1 Nm SE od Jakišnice (o. Pag).

Ad./2 Naše jedinice koje su učestvovala u operaciji su PC-2 i PC-3.

Ad '3 Neprijatelj je raspolagao sa 1 mot. jedrenjakom od oko 70 tona i 1 motor, jedrenjakom od oko 15 tona. Na oba broda bilo je 105 vojnika naoružanih sa puškama i revolverima i 1 puškomitraljezom.

Ad 4 Neprijatelj je putovao sa 2 broda iz Zadra za Rijeku, sa kursom uz W-obalu Paga. Brodovi su služili kao putnička veza i na njima su se nalazili njemački vojnici', koji su putovali na odsustvo. Pored toga bile su 2 žene i 1 civilno lice putujući za Rijeku. Na brodu je bilo poštanskih paketa.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 34 '1. k. 2064.

* Vidi dok. br. 14/2, k. 104 B, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

* Vjerovatno iz sastava 264 njemačke pješadijske divizije.

Nakon što je PČ-3 isplovio iz Jakišnice za Novu lju opazio je 2 motor, jedrenjaka i legitimisao ih. Pošto isti nisu odgovorili na znakove, već opalili 1 raketu, komandant PC-3 naredio je otvaranje vatre iz svih oružja.

Ad/5 Nakon neispravnog legitimisanja sa strane neprijateljskih brodova izdate su zapovjesti: Otvaranje vatre iz svih oružja; držanje broda u paralelnom kursu na odstojanju prema situaciji.

Ad/6 Borba je započela dana 28 februara o. g. u 01,20 sati.

Ad/7 Kada brodovi nisu odgovorili na pozivni znak, tada je PČ-3 ispalio 1 hitac ispred pramca neprijateljskog broda, našto su isti povišili brzinu. PČ-3 približio se je neprijateljskim brodovima na udaljenosti oko 100 metara i otvorio vatru iz teških mitraljeza na njemačke brodove. Na tu paljbu odgovoreno je pucanjem iz puškomitraljeza i pušaka. Međusobno gađanje je nastavljeno vozeći u paralelnim kursevima. Najednom ispalio je neprijateljski brod 1 bijelu svijetleću raketu. Neprijateljski brodovi su skretali sve više prema pučini, smjer SW, te stali izbjegavati vatru. PČ-3 slijedio ih je stalno subočice i držeći vatru na njih. U toku borbe izbio je požar na krmi prednjeg broda i na pramcu zadnjeg. Čuvši viku sa neprijateljskih brodova, PČ-3 se približio protivniku misleći da se želi predati, ali je neprijatelj otvorio ponovo vatru i borba se nastavila.

U 02,10 sati neprijatelj je koristeći mrak i prekinuvši paljbu imao namjeru da se dohvati obale (Paga). tamo iskrca i sa obale brani.

PČ-2, koji je čuvši paljbu isplovio iz Jakišnice. postavio se između neprijateljskih brodova i kopna i time osujetio namjeru neprijatelja. Prethodno je izmijenio znakove raspoznavanja sa PČ-3. PČ-2 našavši se na rastojanju od neprijateljskih jedinica oko 100—120 metara otvorio je paljbu.

Neprijatelj, našavši se pod unakrsnom vatrom u 02.30 sati predao se je. Odmah je postavljena straža na neprijateljske brodove, vojnici razoružani, a ranjenicima pružena prva pomoć. Poslije toga PČ-3 je uzeo oba oštećena br^da u tegalj i uputio se prema Novalji. U Novaljskoj luci PČ-3 je pokušao da nasuče zarobljene brodove koji su počeli tonuti. Uspio je da nasuče

samo manji brod, dok je veći na dubini od 4 metra potonuo. PC-2, PC-3 i PČ-4, koji je u međuvremenu doplovio, spasili su brodolomce, dok se je 11 ranjenika utopilo.

Ad/8 Potapanje neprijateljskih brodova i zarobljavanje putnika i posade. Borba je završena sa izvršenjem potpuno zadataka. Zarobljeno je 88 vojnika, 1 oficir i 1 žena. Gubici neprijatelja iznašaju 18 ljudi, t.j. mrtvih 7 (nađeni), utopljenika, odnosno nestalih uslijed rana pod palubom broda 11 ljudi. Od 90 zarobljenika ima ih 13 teško ranjenih, dok lakše ranjenih ima 20.

Zarobljen je slijedeći materijal:

Puškomitraljez	kom	1	Radioaparat	kom	1
Pušaka	"	51	Radiolampe	"	7
Strojnica	"	1	Busole (džepne)	"	4
Pištolja	"	16	Satova	"	17
Noževa	"	20	Duvana	bala	2
Opasača	"	16	Likera	boca	14
Fiseklja	"	40	Mandolina	kom	1
Motorbicikla		1	Pržene kave	kg	1.5

Ad/9 Naših gubitaka u ljudstvu i materijalu nema.

Ad/10 Utrošak municije: 250 metaka od 20 m/m. 150 metaka od 8 m/m, 60 metaka od 9 m/m. 10 kom. bomba minobacača (lakah).

Ad/11 Pohvalu zaslužuje posada PČ-2 i PČ-3 za hrabro držanje prilikom borbe, a naročito komandanti što su vještim manevrom i drskim napadom ne poznavajući neprijateljske snage, uspjeli završiti potpunim uspjehom zadatak kojeg im je nametnula situacija.

Ad/12 Bez sadržaja.

Ad/13 Akcija, izdate zapovijesti i odluke bile su u potpunom skladu sa situacijom prije, za vrijeme kao i na završetku borbe. Komandovanje jedinicama bilo je vršeno veoma dobro. Naročito treba istaći uzajamni rad PČ-2 i PČ-3, time da je PČ-2 došao odmah u pomoć PČ-3 i veoma dobro pogodio namjeru neprijatelja, time da je spriječio približavanje i eventualno iskrcavanje na kopno, čime bi ishod borbe bio nepovoljan.

Taktički i borbeni postupci starješina i jedinica bili su u potpunom skladu sa razvojem situacije na bojištu.

Akcija je izvršena u potpunom redu. Osim što nije spaseno dovoljno materijala, uslijed toga što je bilo malo našeg ljudstva, pak je spasavanje prepušteno civilnom ljudstvu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B. Mamula

(M. P.)

Komandant:
potpukovnik,
J. Bonaci

17/111

STAB
MORNARICE N.O.V.J.
Op. br. 168
22 marta 1944

ŠTABU VIII KORPUSA N. O. V. JUGOSLAVIJE

U vezi otposlate depeše od 2 marta o.g. broj 173,⁴ prednji izvještaj Štaba II Pomorskog obalskog sektora prosljeđujemo na znanje sa mišljenjem:

1) Da je napad, iako nepripremljen, izvršen pravilno, a posada PČ-3 i PČ-2 ističu se kao primjerno hrabre, a naročito posada PČ-3, koja se što više pokazala drska za cijelo vrijeme vođene borbe.,

2) Komandovanje, sadejstvo, taktička snalažljivost komandnog osoblja patrolnih čamaca — potpuno je odgovaralo svim uslovima situacije koja je bila stvorena razvojem borbe.

Posade PČ-3, PČ-2 pohvaljene su⁵ za ovu operaciju izvedenu sa potpunim uspjehom, a bez ikakvih gubitaka u ljudstvu i materijalu sa naše strane.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.

(M. P.)

Komandant, potpukovnik,
Č.«

* Kratak izvještaj poslan je depešom br. 174 od 2 marta 1944 (vidi dokumenat pod reg. br. 18/1, k. 523, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

⁵ O tome vidi naredbu Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 23 marta 1944 u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 21/1—1. k. 2028.

¹ Cerni

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 3 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O ZAROBLJAVANJU NEPRIJATELJSKOG
MOTORNOG JEDRENJAKA »DUZEPE CEZARIJE« 28 FE-
BRUARA 1944 GODINE'**

STAB
III POMORSKOG OB SEKT
Pov. br. 91
3 marta 1944 g.

Koncept

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi tam. naređenja pov. br. 20/44 dostavlja se slijedeći I operativni izvještaj za akciju koju je izveo P.C. 22- 28 febru-
jara 1944 godine.

1) 27 februara u 20,00 sati isplovio je "P.C.22« iz Zaglava u Brgulje sa zadatkom da prebaci američku telegrafsku ekipu 1 na o. Malat.-' U 05,00 sati uplovio je P.C. 22 u uvalu Brgulje | i vezao se na gat. U 08,00 sati uplovio je neprijateljski mot. jedr. ' Giuseppe Cesarie« te se je usidrio na odstojanju od 100 j metara od P.C.22' prema S.

2) Posada patrolnog čamca »P.C.22« i američka telegrafska I ekipa, svega 10 drugova više trojica američke telegrafske ekipe. I

3) Naoružani motorni jedrenjak ^Giuseppe Cesarie« sa po-1 sadom: 7 Talijana, koji su bili stvarna posada broda, i 8 nemač-kih mornara, koji su stvarali brodsku pratlju i odbranu.

4) Neprijatelj nije obraćao nikakvu pažnju na »P.C.22«, I već kad je počela kiša, pokrio je svoje mitraljeze. Njegova je nakana bila da predani u toj luci, te da spuštanjem mraka pro-
duži put za Zadar. Komandant »P.C.22« odlučio je da ne na-
padne brod sa svojim brodom, već da iskrca automatsko i ručno
vatreno oružje na kopno te da sa kraja dade neprijatelju otpor
u slučaju kad bi on htio da napadne »P.C.22 - ili da napadne
neprijatelja ako bi pokušao da se iskrca na kraj.

5) Komesar »P.C.22-«, koji je zastupao komandanta broda koji je odsutan radi bolesti, naredio je posadi da zauzme nare-
đeni položaj, a sam je stao u neposrednoj blizini iza linije, oda--

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori- I skog Instituta JNA pod reg. br. 15 1—3, k. 2027.

¹ O slanju američke telegrafske ekipe pod voćstvom poručnika J Carlija (Charly) vidi dok. reg. br 22/1—4, k 2028, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

kle je imao pogodan pregled. Američka tel. ekipa priključila se je brodskoj posadi. Komesar je naredio da ne smije nitko da opali nijedan metak, već kao znak za otvaranje vatre opaliće sam prvi metak. To je naredio zbog toga, da sam odluči najpogodniji momenat za početak borbe.

6) Borba je započela u 12,30 sati 28 februara 1944 g.

7) U 09.00 sati iskrkala su se tri Talijana brodske posade sa nakanom da donesu drva na brod. Ova su trojica naišla na našu zasjedu i odmah su se bez otpora predala. Nakon toga naišao je neki seljak, koji je znao koliko ima u svemu brodske posade na tom brodu, jer je taj isti brod bio u toj uvali pred oko dva mjeseca. Na nagovor druga komesara otišao je na neprijateljski brod sa uputama koje mu je dao komesar drug Jakovljević Ljubomir: da ide na brod te da pozove što više posade, tek samo straža da ostane na brodu, jer da je praznik u selu. da je zaklao jedno jagnje te da ih poziva na ručak. Kao pratioca dodijelio mu je jednog od Talijana, ali im je strogo naredio da ne smiju kazati tko se nalazi na obali, jer inače da će i na njih otvoriti vatru. Varka je donekle uspjela jer se je odazvalo pozivu 3 Njemca. među kojima je bio i njihov starješina (podoficir), i 4 Talijana, tako da je na brodu ostalo svega 5 Njemaca. Čim su došli do zasjede, izašli su 4 naša druga i jedan od američke ekipe pred njih sa strojnicama i zatražili da se predadu. Svi su se predali bez otpora i odmah pretreseni i pronađen je svega samo 1 pištolj. Nakon toga odvojeni su Njemci od Talijana. Prema dogovoru sa američkim vođom ekipe (Martin Charli) poslali su na neprijateljski brod jednog Njemca sa pismenom porukom slijedećeg sadržaja: »Vaši drugovi se nalaze u rukama partizana i žive udobnim partizanskim životom. U roku od 20 minuta ako se ne predate, otvoriti ćemo vatru na vas. Ima nas jedan bataljon.« Poruka je bila potpisana »Amerikanci i partizani«. Prošlo je 14 minuta bez ikakve odluke. Nakon toga opazio je komesar da jedan od njemačke posade ide prema mitraljezu, našto je on otvorio vatru na brod, i svi ostali sa njime, trojica drugova. koji su prije toga bili poslani na »P.Č.22«, otvorili su vatru iz mitraljeza također na brod. Kratko nakon otvaranja vatre sva je njemačka posada digla ruke u vis u znak predaje. Nakon toga je vatra bila prekinuta. Njemačka se je posada sama ukrcala u čamac i doplovila na kraj s time da se preda. Kod ovih je također pronađen jedan pištolj sa nešto pušanih metaka. Budući da je talijanska posada izjavila da se na brodu nalazi jedna nagazna mina, za koju nitko ne zna gdje se nalazi sem Njemaca, zatražio je komesar od Njemaca da izjave gdje se ta mina nalazi. Oni su izjavili da te mine nema na brodu. Budući da komesar nije htio tome vjerovati, naredio je dvojici

Njemaca da idu s njime na brod, gdje ih je slao uvijek pred sobom i tako pretražio čitav brod. Mina nije pronađena, jer je uopće nije bilo. Time je borba bila završena. Nakon toga komesar je poslao Štabu III sektora depešu slijedećeg sadržaja: »28. II u 13,00 sati brod »Streljko« zarobio je jedan neprijateljski brod sa 30 vagona hrane i 15 posade — 7 Talijana i 8 Njemaca. Žrtava nije bilo. Politkomesar Jakovljević Ljubomir«. Na to je Štab III sektora odgovorio depešom slijedećeg sadržaja: »Brod »Streljko« — Molat. — Veza vaše depeše od 28. II. Ukrcaj potrebnu posadu iz osmatračke stanice i iz mjesta i uputi najhitnije brod sa hranom po mogućnosti vanjskom rutom za relejnu stanicu. Na svaki način u toku ove noći stići na relejnu stanicu.« U 18,00 sati isplovio je motorni jedrenjak »Giuseppe Cesare« vanjskom rutom sa talijanskom posadom i patrolom od 4 naša naoružana druga. Za njim isplovio je istom rutom i »P.C.22« sa njemačkim zarobljenicima. Radi jakog SE vjetrova »P.C.22« se je vratio natrag i doplovio nutarnjom rutom do Zaglava, gdje se je javio u Štab III sektora. Mot. jedr. produžio je naprijed. Iza kako je prevalio 4—5 Nm južno od svjetionika Veli Rat, naišao je na neke ratne jedinice, koje su otvorile vatru ispred njegovog pramca i iza krme, na što je on dao propisne signale i vatra je prestala. Radi jako teškog mora, odlučio je komandant broda da se vrati natrag u Brgulje. Tama je bila velika tako da se nije ništa vidjelo. Pred ulazom u Brgulje učinio je dva do tri okreta i u tom momentu nasio je na otočiće Bacili i nasukao se je. Slijedeći dan primljena je depeša o nasukanju tog broda.¹ Budući da se po danu nije mogao poslati nikakav brod odavde, to se je u sporazumu sa područjem i Okružnim komitetom Zadar došlo do sporazuma da Partizanska straža u Božavi organizira sa tamošnjim stanovništvom iskrčavanje hrane. To je poduzeto zbog toga, jer je neprijatelj posumnjao u nestanak broda te je opaženo češće patrolisanje njemačkih jedinica i traženje avionom. Neprijatelj se je toga dana u malom broju iskrcao i na o. Sestrunj i o Molat. Radi preslabe kontrole koju je dala Partizanska straža iz Božave, svu hranu je odnijelo obližnje stanovništvo svojim kućama. Organizirana je pretraga sakrivene hrane i jedan je dio već pronađen, za ostalom se hranom još traga. U 21,00 sati stigli su u Soline »P.C.22« i »P.C.1« sa dijelom dopunske čete i jednim članom Okružnog komiteta, ali prekasno, jer je već hrana bila sva odnesena. Slijedeći dan 1. III, kad se je ustanovilo da se brod ne može odsukati, a radi toga što su neprijateljski avioni stalno kružili iznad nasukanog broda, odlu-

³ O spasavanju nasukanog zarobljenog jedrenjaka vidi dok. reg. br. 5/1—1, k. 2027, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

čeno je da se brod zapali. To je učinjeno u, 13,00 sati i brod je sav izgorio.

8) Cilj borbe je postignut u potpunosti, zarobljeno je 8 Njemaca i 7 Talijana. Talijani nisu smatrani kao zarobljenici. Zaplijenjen je brod od oko 500 tona nosivosti (motorni jedrenjak) sa svim materijalom na njemu. Od oružja: 2 teška mitraljeza 20 m/m »Škot«, 6 pušaka, 3 pištolja. Municija: za teški mitraljez oko 3000 metaka, puščane 300 metaka, pištoljske 30 metaka i 12 ručnih bombi njemačkog tipa. Brodski teret sastojao se je uglavnom od hrane, benzina, bodljikave žice i slame na palubi.

9) Gubitaka sa naše strane nije bilo ni u ljudstvu ni u materijalu.

10) Utrošak municije: 17 metaka za teški p. a. mitraljez Breda«, 200 metaka mitraljeske municije, 30 metaka puščane municije i oko 40 metaka za strojnicu.

Naše oružje nije bilo oštećeno.

13) Akcija je bila smišljena pripremljena. Odluka i izdate zapovijedi smatramo da su bile na mjestu.

Pouke: Opaženo je da se Talijani vrlo rado predavaju, međutim njemačka posada nerado, jer se boji da će ih partizani mučiti i ubijati. S obzirom na to da je neprijateljskim brodovima zabranjeno preko dana ostati u Zadru, to oni traže mrtve luke po ostalim ostrvima, te je opaženo da bi se češće moglo lako doći do takvog plijena, kad bi na tim ostrvima bila neka stanovita posada, t. j. pojačana partizanska straža. Pored toga osjeća se pomanjkanje naoružanih brodova, koji bi se u tom sektoru mogli vrlo dobro iskoristiti. Osjeća se odsustvo savezničkih pomorskih i vazduhoplovnih snaga, usprkos toga što se na vrijeme davaju pojedini podaci.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
D. Mileta

Nač. štaba
Flego

Komandant:
M. Ikica

(M. P.)

**ZAPOVIJEST ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 5 MARTA 1944 PATROLNOM ČAMCU 21 DA
PREBACI DIJELOVE BATALJONA SJEVERNODALMATIN-
SKOG ODREDA SA DUGOG OTOKA NA OTOK PAŠMAN'**

OBALSKOG SEKTORA"
5.3.1944 god.

Koncept

Z A P O V I J E S T
za dan 5 marta 1944 godine

5 marta o. g. naveće izvršiće se prebacivanje dijela bataljona Sjevernodalmatinskog odreda sa Dugog Otoka na otok Pašman.

Ovo prebacivanje izvršiće PC 21.

U cilju izvršenja prednjeg zadatka isploviće PČ 21 u 20,30 za Zman gdje će se staviti u vezu sa politkomesarom Sjev. dalm. part. odreda. Prebacivanje boraca vršiće se u dva navrata, a ukoliko bude moguće i u jedan.

Po ukrcavanju boraca isploviti rutom: uz obalu do visine južnog rta otoka Laudare, zatim uz taj rt do otoka Vele Kurbe i Vele Skale do Sita, te između Sita i Šćitne u uvalu Soline na otoku Pašmanu. Povratak na isti način.

Preduzeti sve mjere obezbjeđenja da se prebacivanje izvrši neometano, te kod vožnje prema Pašmanu izbjegavati dodir sa neprijateljem, a pri povratku nastupiti prema situaciji.

Obratati pažnju savjesnim izviđanjem u cilju ustanovljenja eventualnih pozicija gdje se bacaju rakete. Kontrolirati pri povratku eventualne rute kuda patroliraju neprijateljske jedinice.

Po završetku akcije, uploviti prema usmenom dogovoru sa štabom.

U pogledu pristajanja radi ukrcavanja pojedinih dijelova (jedinica) boraca saglasiti se sa politkomesarom Sjev. dalm. odreda drugom Santinijem. od kojeg će dobiti potrebne podatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara
si. ot.

(M. P.)

Komandant:
M. Ikica

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 9 1—1, k. 2027.

¹ U originalu izostavljeno: Stab III pomorskog.

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 5 MART 1944»

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 50

5 marta 1944 god.

u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez promjene.

2. Patrolisanje vršeno oko Visa redovno sa čamcima flotila.

NB1 u sjevernom Jadranu.

NB2 u Lastovu.

NB3 u srednjem Jadranu zbog pomoći NB8.^s

NB4, NB7 i PČ59 uplovili u Vis iz Zirja sa 405 zbjega, za prevoz izbjeglica također upotrebljen jedan mot. jedrenjak III Sektora.

NB6 u sjevernom Jadranu kao zamjena za NB8.

NB8 djelomično havarisan u srednjem Jadranu.³

PČ57 održao vezu sa Šoltom, te također teglio jedan čamac za vezu sa Drvenikom, čamac sa 3 člana za vezu ispustio pred Šoltom. Sa Bracem nije uspostavio vezu. jer u određenoj uvali nije nikoga bilo.

Pč56 održao vezu sa Hvarom, u određenoj uvali Perna nije bilo veze. tako da pošta nije predana i nije primljena. Dva odbornika iskrcala se i ostala u Hvaru.

M-'j »Sv. Roko« upućen sa hranom u Lastovo. PČ48 nije upućen zbog nevremena.

3. Bez sadržaja.

4. Uplovili u Vis: 2 broda iz Komize, 2 engl. inv. broda iz Barija sa 308 boraca Prekomorske brigade.⁴ Isplovili: 1 brod za Lastovo, 2 engl. inv. broda za Bari.

Uplovili u Komizu: 1 brod iz Biševa, s/s »Ljubljana« iz Barija sa 650 (neprovjereno) vojnika, 1 engl. remorker iz Ba-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 16/1—8, k. 2036.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 26.

³ Odnosi se na Treću prekomorsku brigadu (vidi tom V. knj. 25, napomenu 1 uz dok. br. 148).

rija. Isplovili. 2 broda za Vis, s/s »Ljubljana« za Bari. 1 engl, remorker za Bari.

Usposobljena četiri broda, prispjela na popravak tri broda
5. Bez sadržaja.

S F S. N.

OPERATIVNI OFICIR:

Davor J. Orebić

BR. 23

IZVJEŠTAJ ŠTABA BAZE NOV JUGOSLAVIJE U MONO- POLIJU OD 5 MARTA 1944 GOD. ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIJI BAZE'

STAB BAZE N.O.V. JUGOSLAVIJE

MONOPOLI

Br. 368 44

Dne 5 marta 1944.

Predmet: izvještaj.

ŠTABU MORNARICE N O V. JUGOSLAVIJE

Vis

Rad ove Baze² vrši se po Tehničkom, Nautičkom, Ekonomskom. Sanitetskom i V. odsjeku. te radnoj, stražarskoj i auto četi, vojnoj policiji i kursu za brodovođe male obalne plovidbe (vidi prilog 1).

Rad Tehničkog odsjeka (vidi prilog II) sastoji se u osposobljavanju našega plovnog parka i osnivanju Arsenala.

Tehnički popravci vrše se na brodogradilištima Monopoli, Mola di Bari i Molfetta. Rad ovih podotsjeka je nestalan jer nemamo ni jedan natez s kojim možemo stalno računati. Ovakovo stanje mora se odstraniti pa bilo to i intervencijom Vr-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 15—1/5, k. 2064.

³ Prema izjavi generalpukovnika JNA Srečka Manole, Stab Baze u Monopoliju bio je dio Baze NOV Jugoslavije u Bariju. Stab je imao zadatak da upravlja našim brodovima, da preuzima materijal od saveznika i da organizuje skladištenje i prebacivanje ratnog materijala na otok Vis po naređenju Bazo NOVJ u Bariju.

hovnoga šiaaba, jer tek onda, kad budemo imali za naše potrebe jedan ili dva, ali stalna nateza moći će se raditi po utvrđenom i na temelju stvarnih potreba sastavljenom planu, te tako osposobiti naš plovni park za izvršenje postavljenih mu zadataka.

Dosadašnji problem prevoznih sredstava djelomično je već riješen, jer je Tehnički odsjek dobio jedan taksi za svoje potrebe, a današnjim danom i jedan kamion i nadamo se da će uskoro dobiti sva ostala prevozna sredstva.

Tako isto i sa zgradom. Ovih dana izvršena je rekvizicija jedne više zgrade u Monopoli u koju će se smjestiti Tehnički odsjek. Time bi uglavnom bile uklonjene smetnje, koje smo morali svladati. Isto tako izvršena je rekvizicija jednoga magazina u neposrednoj blizini brodogradilišta u Monopoli u kojem će se montirati naša mehanička radiona sa spravama dovezenim iz Visa.

Donekle se je riješilo i sa tehničkim materijalom potrebnim za reparacije. Naš Nabavni odsjek, iako potpuno ne funkcioniše, dobije na crnoj berzi neke artikle koji su potrebni. Ovdje je za naglasiti i proširenje budžetske stavke za nabavku potrebnog tehničkog materijala. Prilog III prilažemo da imate uvid cijelog materijala kojim raspolažemo a koji bi Vam eventualno trebao.³

Kad se govori o materijalu, uzgred pominjemo da od posljednjeg sastanka⁴ druga Manole sa majorom Koch-om⁵ nije se ništa postiglo, kako u pogledu nateza tako i u tehničkom materijalu. Na tom sastanku se je obećalo neke nateže, ali poslije toga mi smo dobili otkaz na istima s time da se je na nekoj konferenciji zaključilo slijedeće: izvlačenje brodova na škver vršilo bi se po omjeru 2:2:1, t.j. najpre se izvlače na popravak dva talijanska broda, zatim dva jugoslavenska a potom jedan engleski. Mi nismo službeno o ovom upoznati i postavljamo sa praksom izvlačenja brodova bez obzira na sve to.

Sve poteškoće po ovim pitanjima iznijeli smo našoj Vojnoj misiji, koja je preduzela sve potrebno da se ovo stanje normalizira. Do danas nijesmo dobili nikakve obavijesti.

Rad Nautičkog odsjeka (vidi prilog IV) je obavljanje svih brodskih, ponv>rsko-saobraćajnih i lučkih poslova ove Baze, i organiziran je:

a) Evidencija brodova. U službi ove Baze nalazi se 13 parobroda, 19 motornih jedrenjaka i 3 motorna čamca. Svim parobrodima potrebno je dokovanje i potrebno je intervenirati kod Saveznika da nam se pruži mogućnost dokovanja parobroda.

³ Redakcija ne raspolaže prilogom.

⁴ Prema izjavi generalpukovnika JNA Srečka Manole, sastanak je održan krajem februara 1944 u Bariju.

⁵ Taj major je bio u Bariju šef specijalne službe za Balkan

Motox-ni jedrenjaci su prilično slabi i često se popravljaju. Također nisu opskrbljeni ni najnužnijim brodskim potrepštinama.

U Bazi se nalaze još 44 motorna jedrenjaka, koji će se popravljati po utvrđenom redoslijedu u mogućnostima naših nateza. Kroz ova posljednja dva dana nadošlo je još motornih jedrenjaka koje treba popravljati.

b) Evidencija brodskih posada. Svi brodovi imaju dovoljnu posadu. Parobrodi imaju i više nego što je potrebno i to radi toga što imamo za sada više stručnog osoblja no brodova, te ih zato, da se vježbaju ukrcajem, a kad se ukaže potreba, da se ukrcaju na novi brod.

Sveukupni broj mornara i stručnog osoblja na plovnim jedinicama je 1 marta ov. god. 577.

c) Evidencija nezaposlenih pomoraca. Sada ih ima 26.

d) Evidencija stručnih pomoraca. U službi Baze ima ih svega 130.

e) Obrazovanje stručnih pomoraca. Radi stručnog obrazovanja pomorskog kadra otvoren je 21.11. ov. g. kurs za brodovođe male obalne plovidbe. Kurs pohađa 18 kursista. Bavimo se mislju otvoriti kurs i za motoriste.

f) Maritimna sigurnost brodova i kontrola kretanja istih. U tu svrhu Nautički odsjek ima svoje podotsjeke u [mjestima] Mola di Bari, Molfetta, Bari i Manfredonia, a dužnost je ovih podotsjeka pružati našim brodarima pomoć u svakom pogledu, kao i u vršenju kontrole nad pravilnim djelovanjem istih.

g) Pilotska služba. U sastavu ovog odsjeka ima i nekoliko pilota koji stoje na raspolaganju Saveznicima kad putuju sa svojim plovnim jedinicama u pravcu naše domovine.

Mišljenja smo da će se u skoroj budućnosti osjetiti pomanjkanje brodskog prostora koji nam je potreban za prevoz materijala u domovinu, zato je preporučljivo urgirati predaju naših brodova koji se nalaze pod Savezničkom komandom, tim više što postoji opasnost da će ih Saveznici predati mornarici kraljevske vlade.

Prema informacijama dobivenim sa Malte do sada su predane na Malti kairskoj jug. vladi ove jedinice:

»Bijeli orao« (jahta);

»Vila« (jahta);

»Kumanovo« i »Ante Starčević« (kap. Hadžija), trg brodovi;

»Orao« (ratna jedinica);

Dvije torpiljarke tipa T.250 tona;

Dvije torpiljarke 500 tona;

5 tipa M. Č.;

»Velebit« i »Mosor« (Financijske kontrole);

»Mosor«, »Marjan« i »Meljine« (minopolagači); a u augustu su predani:

»Kvarner«, »Brač«, »Frankopan« i »Vodice«.

Rad Ekonomskog odsjeka sastavljen je od blagajne, knjigovodstva, skladišta hrane i odjeće, te kontrole, cipelarske radio-ne. brijačnice i praone.

Blagajna prima novac od blagajnika Vojne misije.

Ovaj odsjek snabdjeva hranom, po mogućnosti odjećom i ostalim potrepštinama, preko 84 plovne jedinice do sada, te razne naše jedinice kao na pr. Vojnu misiju, Prihvatnu stanicu

Bari, Autoškolu, samu Bazu i ostale druge stalne i privremene drugove. (Vidi prilog 5).

Sanitetski odsjek ima za dužnost brigu oko sanitarnog stanja posade na brodovima i drugova Baze. Isti se rad vrši prema najshodnijim mjerama i uputama dobivenim od VIII Korpusa a preko Štaba Mornarice. Kao jednu od glavnih mjera možemo naglasiti: borba proti ušiju, davanje injekcija protiv tifusa, kao i rentgenski pregled svih onih koji smatraju da im je potreban.

Naročito naglašavamo brigu oko higijene na brodovima (prilog VI).

Rad V. odsjeka sastoji se prema intencijama naredbe Štaba Vojne misije NOV Jugoslavije u Italiji pri Savezničkoj komandi za Srednji Istok, a odnosi se uglavnom na mjere informativnog karaktera.

Vojna policija ima zadatak da vrši sve mjere predostrožnosti i kontrole nad drugovima koji rade u ovoj Bazi i nad njihovim vladanjem u mjestu. Isto tako mora biti uvijek budna na eventualne i već pokušane ispade sa strane.

Radna četa vrši ukrcaj i iskrcaj na našim brodovima, koji nose u domovinu materijal namjenjen našoj vojsci.

Auto četa vrši prebacivanje materijala sa skladišta do mula. kao i povezivanje svih naših podotsjeka koji se ne nalaze u Monopoliju. Isto tako vrši prebacivanje putnika i hrane na naše brodove po ostalim lukama.

Možemo podvući da rad Baze nije do sada dao očekivanih rezultata. Tome je uzrok, koliko sama sredina i mogućnosti u kojima se nalazimo, toliko i u početku teško snalaženje i slaba podrška od strane Saveznika. Sto se tiče same podrške Saveznika. prije bi je mogli nazvati nehat ili odmaganje, a ne poma-ganje. Čak ima i takvih slučajeva koji su suprotni duhu kolaboracije.

U zadnjem izvještaju smo javili o pridolasku jednog alban-skog broda. Taj isti motor/jedrenjak preuzeli su sada Savez-

nici za sebe, a kao naknadu dali su nam jedan svoj od 10 vagona (F.P.V. 2019).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

L.⁶ Dančević

(MP.)

Komandant:

Odrljin⁷

C.⁸ P.⁹

10/III

STAB
MORNARICE N. O. V. J.

Br. 130

1944

BR. 24

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 6 MART 1944'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 55

6 marta 1944 god

u Visu

Dnevni raport.

Š T A B U M O R N A R I C E

1. Bez promjene.

2. Patrolisanje vršeno oko Visa u najmanjoj mjeri zbog nevremena.

NB1 u sjevernom Jadranu.

NB2 u Lastovu.

NB3 u srednjem Jadranu zbog pomoći NB8.

' Luka

T Jakov

' Cerni

* Pero

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 17/1—8, k. 2036.

NB4 upućen u Hvar zbog prevoza 5 Engleza i 2 tumača, vratio se a da nije izvršio zadatak, zbog nevremena.

NB6 u sjevernom Jadranu kao zamjena za NB8.

⁴ NB7 u Visu.

NB8 djelomično havarisan u srednjem Jadranu.

3. Bez sadržaja.

4. Uplovili u Vis: 2 engl, broda sa 500 boraca Prekomorske brigade, iz Barija.² Isplovili: 2 engl, broda sa 392 zbjega za Bari, 1 brod za III Sektor.

Uplovili u Komižu: 2 engl, broda sa 200 engl, vojnika iz Barija,³ 1 brod iz Rukavca, 1 brod iz Biševa. Isplovili 3 broda za Biševo, 2 engl, broda za Bari sa 200 zbjega.

5. Usposobljena tri broda, prispio na popravak jedan brod.

6. NB7 upotrijebljen za odalečiti sa obale u Visu, prilikom ispi ovijavanja. engleske brodove.

S. F. s. N.

OPERATIVNI OFICIR:

Davor. J. Orebić

* Odnosi se na borce Treće prekomorske brigade.

¹ Vjerovatno se odnosi na engleske »komandose«.

**NAREDBA ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 8
MARTA 1944 O IZMJENI GRANICE IZMEĐU DRUGOG I
TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA¹**

Prepis!

NAREDBA POV. BROJ 18

ŠTABA MORNARICE ZA DAN 8 MART 1944 GODINE

Izmena grani-
ca sektora.

Na osnovu do sada stečenog iskustva menja se granica između II i III Pomorskog obalskog sektora kako sledi:

Linija južno otoka Grujica — severno Pličine Morovnik — između otoka Maun i Pohlib — sredinom kanala Povijana — kroz prolaz Ljubač — južno Ražanca Podgorskim Kanalom do rta Stara Kula.

Prednju ispravku provesti u ovd. »Izveštaju o organizaciji mornarice« broj 71 43.^ž

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Radović Pero, sr.

Načelnik štaba,
major
Renčelj Kazimir, sr.

Komandant,
potpukovnik,
Černi Josip. sr.

DOSTAVLJENO:

Štabu VIII Korpusa
” II P.O.S. (M.P.)
* ., III P.O.S.
” IV P.O.S.

Da je prepis veran originalu
tvrdi kapetan
Uroš Mardešić

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 81—1, k. 2028.

⁵ Vidi tom VIII, knj. I, dok. br. 68.

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE ZA 8 MART 1944¹

STAB IV POM. OBAL SEKTORA

Pov. br. 66

8 marta 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Primljeni obavještajni izvještaji sa Šolte, Brača, Hvara, Splita i Korčule dostavljeni tam. ob. oficiru.

2. Patrolisanje vršeno redovno oko Visa sa čamcima flotila. NB1 u sjevernom Jadranu.²

NB2 uplovio sa Lastova u Vis sa komandantom Mornaričke stanice na Lastovu.³ Isti će se tokom dana prijaviti Štabu mornarice, predviđen povratak na Lastovo sa istim brodom večeras.

NB3 uplovio u Vis iz III Sektora kao pratnja za djelomično havarisanu NB8 i Pčl II Sektora, preveo 104 zbjega, 17 putnika sa uredovnim ispravama, 10 zarobljenih Talijana i 1 američkog avijatičara koji se sa aparatom srušio na otoku Krk; Amerikanac predan preko ovog štaba američkoj vojsci u Visu. Kuplung motora NB3 havarisan. uzet odmah u popravak.

NB4 održao vezu sa Hvarom, prevožena hrana, 9 Engleza i 4 partizana. U Hvaru ukrkali 2 partizana, te sa jednim Englezom koji se nije iskrcao već ostao na brodu izvršili dubinska mjerenja uvale, ostale uvale nisu mjerene zbog toga što mogu biti kompromitovane uslijed bjegstva naših dezertera. Ugovoreno da večeras će na istom mjestu ukrcati Engleze.

NB6 u sjevernom Jadranu kao zamjena NB8.

NB7 u Visu.

NB8 uplovio u Vis sa 88 njemačkih zarobljenika iz III Sektora, među njima ima desetak ranjenih.⁴ NB8 je djelomično oštećen prilikom borbe na moru 29.11. Zaseban izvještaj dostaviće

Origin.nl. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 19—18. k. 2036.

¹ Vidi dok. br. 37.

² Komandant je bio Stjepan Stuk.

³ Ti Nijemci su zarobljeni prilikom akcije jedinica Drugog pomorskog obalskog sektora na otoku Pagu (vidi dok. br. 19).

se tam. Štabu.⁵ Ranjeni borac, artiljerac sa NB8, prenijet u Vis sa m'j »Velebitom«, 3 o. m. podlegao je ranama i umro u ovd. bolnici.

PČ57, upućen za Biokovo zbog veze, nije izvršio zadatak već se vratio u Vis zbog nevremena.

PČ59 održao vezu sa Šoltom i Bracem, preveo za Brač 8 Engleza a vratio sa Brača 7 zarobljenih Njemaca od Engleza i 20 zbjega. Jedan engleski kapetan na Braču je ranjen od Njemaca i zarobljen.⁶

M/j »Slobodan« upućen za Zirje zbog zbjega, očekuje se noćas njegovo uplovljenje u Vis.

3. Bez sadržaja.

4. Uplovili u Vis: 1 brod iz Komiže. Isplivali: 3 broda za Komižu, 1 brod za Zirje. 1 brod za Bari.

Uplovili u Komižu: 3 broda iz Visa. 1 brod iz Biševa. Isplivali: 1 brod za Vis, 1 brod za Biševo.

Prispjelo na popravak: 1 brod.

5. Bez sadržaja.

S. F s. N

OPERATIVNI OFICIR.
Davor J. Orebić

⁵ NB8 »Kornate slučajno se kod Blitvenice sukobio s jednim britanskim torpednim čamcem. U borbi su ranjena četiri mornara, među njima i američki kapetan. (Opširnije o sukobu vidi dok. br. 16—1/5, k. 2064 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

* Odnosi se na zajedničku akciju Bračkog partizanskog odreda i britanskih komandosa (vidi tom V, knj. 25, dok. br. 138 i dok. br. 56, depeša br. 176 u ovoj knjizi).

IZVJEŠTAJ BAZE MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE U MONOPOLIJU OD 10 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE O ORGANIZACIJI ŠKOLA I KURSEVA'

BAZA RATNE MORNARICE NOVJ

Broj 142
dne 10 III 42²
Monopoli

Opći izvestaj.

ŠTABU MORNARICE N.O.V. JUGOSLAVIJE

1) Opće vojničko stanje: bez sadržaja.

2) Organizaciono stanje Baze ratne mornarice.³ U Bazi su formirani za sada sledeći odseci: matični — vodi komandant, vojno-pomorski, nautičko odeljenje — vodi kapetan Podboj, ekonomski — vodi intendant potporučnik Zupan. Uspostavljena su dva kursa: strojarski tečaj za školovane strojare i osnovni strojarski kurs —vodi potpukovnik Polić.

Ljudstvo je podeljeno u dve čete: brodarska i mašinska.

3) Rad štabova. Radom u štabu rukovode u glavnom komandant i zam. politkomesara.

Upravnik strojarskih kurseva potpukovnik Polić veoma je vredan kako na predavanjima tako i u pripremanju predavanja. Jedina mu je mana što voli zalaziti suviše duboko u matematiku pa je potrebno katkada po malo kočenja u tom pravcu. Njegov pomoćnik kapetan Erceg Antun je isto tako vrlo dobar ali je sada bolestan od bubrega pa je danas upućen u bolnicu.

Šef nautičkog odeljenja je isto tako vrlo vredan i marljiv u organiziranju hidrografskog instituta mornarice.

Intendant potporučnik Župan Marko je vredan u poslu ali premalo samoinicijativan, tako da mu je potrebno stalno savetovanje i upućivanje u njegov rad.

Komanda mašinske čete je dobra. Komandir stariji vodnik Restović Petar je suviše blag u svojim postupcima i nije još potpunoma izgrađen u vojnika narodne vojske.

Komanda brodarske čete je bila u početku slaba i bilo je potrebno stalno voditi nadzor i vršiti upućivanje drugova na

* Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 49—1 5, k. 2064.

† Vjerovatno se odnosi na 1944 godinu (vidi dok. br. 28).

' Prema izjavi generalpukovnika Srečka Manole, Bazom je pogodno rukovodio Stab Mornarice NOV Jugoslavije u pogledu škola, programa i organizacije kurseva, a što se tiče discipline, nabavke hrane i saradnje sa saveznicima ona je bila potčinjena Bazi NOV Jugoslavije u Bariju.

vršenje službe. 6 marta privremeno je uzet u četu za komandira poručnik Šumić Vito. Pomenuti drug je bio u bolnici u Italiji, pošto nije sposoban radi svojeg zdravstvenog stanja za vršenje službe u operativnim jedinicama, zadržan je u Bazi do njegovog oporavka, odnosno do onog trenutka kada će ga zatražiti Vojna misija. On kao pravi narodni oficir vrlo spretno vodi četu i jako je omiljen i poštovan od podređenih mu drugova.

4) Ishrana je vrlo dobra i ukusna. Pošto se hrana sastoji iz konzervirane hrane to radi zdravlja povremeno izdavamo i nabavljamo povrće i voće za sve drugove.

5) Vojnička naobrazba. Do sada su uspostavljena dva tečaja kao što je pomenuto pod tačkom 2.

Pored toga se u broderskoj četi vrši redovna svakodnevna nastava. Program nastave obuhvaća političku nastavu, geografiju Jugoslavije, poznavanje izraza za službu na moru i iz pomorstva, hrvatski jezik i egzercir. Takvoj nastavi pristupilo se radi toga što je veći deo drugova iz Istre ili Primorske. Njihovo poznavanje jezika je veoma slabo.

Škola se vrši u glavnom samo prepodne a popodne se iskorišćuje za opetovanje i učenje pod nadzorom nastavnika ili za to sposobnih odgovornih drugova.

U pogledu rada u školi pojavljuje se poteškoća u tome što nedostaje nastavnika. Sa započetim oficirskim kursom koji se otvara 11 marta će n.pr. komandant imati nedeljno 19 sati nastave. Bilo bi neophodno potrebno uputiti jednog druga koji bi preuzeo matični odsek a pored toga i nešto nastave u oficirskom kursu.

6) Disciplina. Disciplina je na dovoljnoj visini, ophođenje drugova je korektno i pristojno.

7) Daljni rad. Uбудuće će se nastaviti sa radom u duhu izrađenog pravilnika i postojećih nastavnih planova za škole i kurseve.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Raes⁴

Komandant kapetan:
Tomšić^{'''}

23/111

ŠTAJB

MORNARICE N.O.V.J

24/111 1944

Nakon uvida

u a.

Politkom P.,¹ Kdt. C.¹

¹ Zvonko

¹ Janez

⁰ Pero

¹ Čemi

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 12 MARTA 1944 ŠTABU OSMOG KORPUSA O ORGANIZA- CIONOM STANJU MORNARICE¹

STAB MORNARICE NOVJ

Broj 173

12 marta 1944 g.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

Dostavlja se opšti izveštaj. —

1.) OPSTA SITUACIJA I VOJNIČKO STANJE:

Čitava je naša obala sa nizom otoka obuhvaćena od ušća reke Soče do ušća reke Bojane, u kojem području mornarica ima da razvija svu svoju delatnost, koja je uslovljena raspoloživim naoružanim plovnim jedinicama, transportnim sredstvima, u vezi s time. s ljudstvom i materijalom te trenutnom vojničkom situacijom.

Ofanzivnom akcijom u sitnim vojno-pomorskim sredstvima nadmoćnijeg neprijatelja, mornarica je primorana da vrši povremena napuštanja i zaposedanja pojedinih otoka i ostalih točaka u arhipelagu tog morskog pojasa, te prema tome i ukidanje odnosno ponovno uspostavljanje pojedinih sektora i njihovih štabova. (Prilaže se izveštaj o izvršenom povlačenju Štaba II P.O.S., prilog 1).-

Mornarica NOVJ angažovana je do krajnjih granica da postojećim plovnim parkom naoružanih i transportnih brodova vrši postavljeni joj zadatak. Brodovi su manje tonaže, te obzirom na njihovu istrošenost i opravke, krajnjim naprezanjem posada i intenzivnim radom naših radionica, mornarica je u punoj meri iskorišćena u nastojanju da zadovolji stavljenim joj zadacima.³

Osnovni zadaci pred kojima je naša mornarica stajala i stoji jesu:

a) Operativno delovanje u smislu oružane akcije na moru protiv neprijateljske mornarice,⁴ transport angažovanih naših

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 20/1—5, k. 2064.

" Redakcija ne raspolaže dokumentom.

' Vidi dok. br. 67.

' Vidi tom V, knj. 22. dok. br. 134; i tom VIII, knj. 1, dok. br. 146. 177, 180.

pešadijskih jedinica na otocima i na obali,⁵ prebacivanje prekomorskih brigada sa otoka na kopno,⁶ a u zadnje vreme i prebacivanje savezničkih snaga (komandos) pri izvršavanju akcija na otocima.⁷

b) Prebacivanje ratnog materijala i hrane, koju dobivamo od Saveznika preko naše trgovačke baze u Monopoliju, do otoka Visa, a od Visa prema mogućnostima na kopno za potrebe uopšte, kao i za jedinice VIII korpusa i za narod na sektoru delovanja korpusa te delom na sektoru G.S.H.⁸

c) Sva kurirska služba za mornaricu i sve jedinice na otocima i obali, uključivši i savezničke snage.

d) Sve međusektorske poslove podređene opštem opstanku mornarice, dirigovane od našeg Štaba.

Sve ove zadatke mornarica je do sada, ukoliko su to neprijatelj i vremenske prilike dozvoljavali, u punoj meri izvršavala podvlačeći pravovremenost i tačnost izvršavanja tih zadataka, izuzev nekih manjkavosti pri izvršavanju pojedinih oružanih akcija, specijalno prilikom borbe na Korčuli, Božić 1943 g., kada se pokazala izvesna neodgovornost u podržavanju veze i spasavanju odnosno uništenju sedam manjih plovniha jedinica (obični jedrenjaci), kao i u evakuisanju brodogradilišnih naprava.⁹ Sam naš Štab pokazao je islom prilikom nedovoljnu čvrstinu u obuhvatnom rukovođenju izvršavanja zadataka koji su tom prilikom stajali pred našom mornaricom, pogotovo u neobjedinjavanju komandovanja sa Štabom XXVI divizije. Inače u nekoliko slučajeva, o kojima smo Vas ranije izveštavali, naši naoružani brodovi pokazali su pravi heroizam u borbama sa neprijateljem, bilo da su slučajno dolazili u sukob ili bili od nas dirigovani.

Sada već postoji osnovno obeležje: odgovornost i odlučnost pri izvršavanju ovih zadataka od strane naoružanih patrolnih i transportnih brodova, sa izvesnom razlikom IV sektora koji od sebe daje sve do krajnjih granica mogućnosti. Kod III sektora tu i tamo pokazuju se ostaci ranijeg oportunizma, koji se je prilikom prvog napuštanja Dugog Otoka 31 januara t.g. pod navalom neprijatelja ispoljio . . . isto kao što treba našem II sektoru još više smelosti u korištenju mogućnosti veze otoka i delova otoka koji nisu okupirani po neprijatelju, kao i veze

: Vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 157, 161.

" O prebacivanju prekomorskih brigada vidi tom VIII, knj. 1, primjedbu 2 uz dok. br. 56, dok. br. 153, i dok. br. 8 18—2, k. 2072, depeša br. 173 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

⁷ Prilikom akcije u selu Milni na otoku Hvaru 19/20 februara 1944. NB »Biokovac« je prebacivao naše i savezničke jedinice na otok (vidi dokumenat u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 8'4—2 k. 2072, depeša br. 108. 109).

* Vidi tom VIII, knj. 1. dok. br. 163, depeša br. 243.

sa obalom i veće mobilizacije plovnih jedinica i ljudstva na svome području.

U osnovi svega ovoga stoji, naravno, poštena a i silna odanost mornara našoj Narodno-oslobodilačkoj borbi.

2.) ORGANIZACIJA. FORMACIJA JEDINICA. NEDOSTACI I PREDLOŽI

Mornarica NOVJ organizovana je uglavnom prema općim načelima jedne vojno-pomorske organizacije, a u duhu Narodno-oslobodilačke borbe.

Podelom obale i otočja na pomorske obalske sektore uspostavljeni su i štabovi istih, koji su izravno potčinjeni Štabu mornarice. Prema do sada stečenim iskustvima izmenjena je granica između II i III sektora. (Izveštaj dostavljen ovd. brojem, naredba br. 18 od 8 marta 1944 g.).¹⁰

Formacija Štaba mornarice i tih sektora razvidna je iz »Organizacije Mornarice«, koja je dostavljena pod br. pov. 71 43,¹¹ i pregleda komandnog kadra mornarice (ovd. pov. broj 26/44).¹²

U sastav sektora spadaju:

a) Naoružani brodovi — »NB« i patrolni čamci — »PC«. (Pregled u prilogu sa stanjem 15.11. o.g., prilog 2).¹³

b) Transportni brodovi (TB). (Pregled dostavljen pod pov. br. 39 od 15.11)¹⁴

c) Lučke vlasti, tj. kapetanije, povereništva i lučke partizanske straže koje vrše funkciju lučke kontrolne službe.

d) Osmatračka služba sektora.

e) Služba veze.

f) Pomoćne ustanove kao skverovi, navozi, mehaničke radionice itd.

g) Manje otočne partizanske jedinice van područja XXVI divizije.

Današnje stanje sektora:

I P.O. Sektor do sada nije organizovan, te mornarica u njemu ne dejstvuje, jer se nalazi u potpunosti u rukama neprijatelja.¹⁵

II P.O. Sektor deluje delomično, te se njegov štab nalazi uglavnom na otoku Rabu. a u poslednje vreme na severnom delu Dugog Otoka.

¹⁰ Vidi dok. br. 25.

¹¹ Vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 68.

Vidi dok. br. 40—1/5, k. 2064 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

¹² O pokušaju formiranja Prvog pomorskog obalskog sektora početkom marta 1944 vidi dok. br. 33 i dok. br. 58.

III P.O. Sektor deluje delomično, te se njegov štab i sastavni delovi nalaze na Dugom Otoku, kao i flotila naoružanih brodova i potreban broj transportnih brodova.

IV P.O. Sektor u celosti funkcioniše na otoku Visu.

V P.O. Sektor sveden je na otok Lastovo, gde je uspostavljena mornarička stanica sa potrebnim brojem ljudstva i plovnim jedinicama za vezu i patrolisanje a sa zadatkom kontrole neprijatelja i obaveštavanja o njegovim pokretima.¹⁶

VI P.O. Sektor nije organizovan, te nije nam poznato u kolikoj je meri u rukama neprijatelja. V.S. bio je zamoljen da nas poveže sa II korpusom, što međutim do sada nije ostvareno.¹⁷

(U prilogu opći izveštaji II. III i IV sektora, prilog 3, 4 i 5).

7 februara uspostavljena je u Monopoliju Baza Ratne mornarice na osnovu pretpostavke da se u toj bazi moraju formirati sve one organizacije, otseci, škole i kursevi koji su potrebni za daljnji rad i razvoj mornarice.¹⁸

Primljeno je načelno odobrenje sa strane engleskih vlasti o predaji našoj mornarici 8 driftera (male škune od cca 50 t.) te 8 kaika (ribarski brodovi od 10—150 t.). Do danas ovi brodovi još nisu u našim rukama.

Provereni su podaci, da od brodova bivše jugoslovenske ratne mornarice koji su bili predati 7.XII.43 od strane Talijana engleskoj mornarici, niže navedene jedinice su tokom februara o.g. izručene izbegličkoj vladi: torpiljarka T 1 i T 5, minonosac • Orao , minopolagači Marjan-, »Meljine«, »Mosor«, jahte Beli orao« i »Vila -, 7 brodova finansijske kontrole. 2 tipa Kraljević Marko«, »Velebit«, »Mosor« i pet tipa M.C.

3.) OCENA RADA ŠTABOVA. NEDOSTACI I PREDLOŽI:

Štabovi II, III i IV obalskog sektora ispunjavaju svoje zadatke te pokazuju sposobnost komandovanja poverenim im sektorima sa napred navedenim nedostacima, te kao celina zadovoljavaju uz navedene ranije manjkavosti.

Nedostaci ukoliko se sada pokazuju, ispravljaju se unutar delokruga mornarice. Ovo isto važi i za niži starešinski kadar kao i pojedinačno, time što štabovi sektora donose odluke u opravdanim slučajevima. Do sada u tom pogledu nije bilo znatnijih nedostataka.

¹⁶ Vidi dok. br. 2.

¹⁷ Stab Šestog pomorskog obalskog sektora nije uopšte oformljen. Teritorija ovog sektora uključena je 25 novembra 1944 u Peti sektor, i otada će biti samo pet pomorskih obalskih sektora (Vidi dok. br. 23/5, k. 2052. u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

¹⁸ Detaljnije o tome vidi u dok. br. 27.

4.) ISHRANA:

Ishrana mornarice vrši se bez ikakvih poteškoća te se snabdevanje vrši iz slagališta V. S. na otoku Visu.

Artikli izdavaju se prema postojećoj tablici sledovanja, te je hrana po količini i kakvoći dovoljna i dobra.

5.) VOJNIČKA OBUKA I NAOBRAZBA, POSTIGNUTI REZULTATI:

Vojnička obuka i naobrazba posada u upravljanju brodovima i rukovanju oružjem izvođena je prema potrebama obrazovanjem povremenih kurseva, pomorskih, nautičkih, artiljerijskih, signalnih i telegrafskih. Izvodila se je obuka za vršenje partizanske lučke kontrolne službe, na osnovu propisanog uputstva, te danas ta služba funkcioniše dobro.

Rezultati postignuti dosadašnjom nastavom i vežbama pozitivni su, te se ljudstvo stečenim znanjem i iskustvom snalazi u tolikoj meri da mu se može poveriti rukovanje artiljeriskog oružja i sprava za optičku signalnu vezu na brodovima i osmatračkim stanicama.

Gore izneto odnosi se poglavito na borce kao i na niži starešinski kadar.

6.) DISCIPLINA I BORBENI MORAL.

Moral i disciplina na naoružanim brodovima na visini je, dok posade mobilisanih brodova nisu dokazale visinu svesti i morala kao one naoružanih, budući se nalaze bez komandnog kadra koji bi bio svestan i prokušan. No ipak su dali dosta od sebe kao dokaz iskrene odanosti i pregalaštva.

7.) PREDLOŽI, PROGRAM BUDUĆEG RADA

1.) Ometanje neprijateljskog rada.

2.) Obezbeđenje vlastitog saobraćaja na moru, bilo u cilju prebacivanja materijala, ljudstva, te održavanja veze u celom obalnom području.

3.) Koordinacija rada i usmeranje svih napora vlastitih i savezničkih oružanih snaga u odbrani otoka pod našom kontrolom, kao i ka konačnom cilju — pobedi nad neprijateljem.

4.) Izgradnja i osiguranje solidne vojno-pomorske organizacije na područjima II. III i IV obalskog sektora.

5.) Stvaranje preduslova za što brže i potpunije ovladavanje u vojno-pomorskom smislu I i IV.^s pomorskog sektora.

" Vjerovatno VI pomorski obalski sektor.

6.) Izgradnja vojno-pomorske obaveštajne mreže na našem celokupnom jadranskom obalnom području.—
Priloga: 5.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU:

Politkomesar:

Pero

(M. P.)

Komandant.
potpukovnik:
Cerni

BR. 29

IZVJEŠTAJ ZAMJENIKA KOMANDANTA MORNARICE IZ PRVE POLOVINE MARTA 1941 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O STANJU U TREĆEM POMORSKOM OBALSKOM SEKTORU'

ŠTABU MORNARICE

Nalazim se u III P.O.S.-¹ Rad samog štaba teče normalno bez trzavica. Iako se još uvijek osieća izvjesna superiornost komandanta, komesar nedostaje. Trebalo bi ga poslati što prije.

Rad štaba se uglavnom odvija na informativnom polju, jer drugih poslova ne mogu vršiti. Obavlja se također lokalni saobraćaj.

Svi kanali³ u unutrašnjost za materijal su zatvoreni a tamo nema naših jačih snaga, tako da i postoje kanali, ne bi se mogli iskorištavati, pošto nema tko da prihvaća i obezbjeđuje.

U pogledu materijala pisao sam u prvom izvještaju i u depešama.⁴

Možda vam moja traženja po malo i dosaduju, ali vjerujte, kad se ovdje razmotre sve objektivne mogućnosti rada i

¹ Original, pisan zelenim mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA, pod reg. br. 38—1/4, k. 2064

² Stigao je 12 marta (vidi dok. br. 58. depeSa br. 428 i 434).

³ U drugoj polovini februara Stab Osmog korpusa je organizovao dva kanala za prebacivanje materijala sa otoka Visa do obale i, dalje, do jedinica Osmog korpusa: kanal br. 1, od Visa do Trogirsko-šibenskog sektora, i kanal br. 2. od Visa do sjeverne Dalmacije (vidi dok. br. 50—1 8, k. 529 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

⁴ Odnosi se na prebacivanje hrane sa otoka Visa na otoke Pag i Rab (vidi dok. br. 8-1 4, k. 2864 u Arhivu Istoriskog instituta JNA),

razvijanja, onda ne mogu drukčije nego da vam dosađujem, iako znam da su naša sredstva vrlo skromna. Drugovi treba mnogo više pažnje posvetiti i u materijalu sjevernom Jadranu. Sve što damo ovamo (naročito II P.O.S.) rentirati će se vrlo skoro. (Dakle, šalžite, vratiću sa kamatama!)

Ovdje u III P.O.S. održaću sastanak sa štabom.⁵ Nisu naročito organizovali svoj rad, ali je harmonija i jedinstvo u štabu na visini.

Molim vas javite mi novosti u našem štabu.

Dakle, ovdje treba najmanje:

1 — 2 N.B. a ako ikako može 3—1 bi omogućili široku operativnu djelatnost.

2 — 2 ili više leuta za vezu najmanje 7 Nm.

3 — Radio-stanice: a — za II P.O.S.

b — dobar telegrafista za III P.O.S.

c — za Sušak — Rijeku

d — za Istru.

Kako stoji stvar sa dolaskom savezničke flote u ove vode? Mogućnosti predaniti su vrlo dobre. Pitanje goriva je riješivo jednim trabakulom koji će se naći i ovdje. Molimo vas nastojte ih zainteresovati.

Pitanje povećati relativnu stabilnost ovih otoka je također vrlo važno i mislim postavljanjem na otoke Dugi i Rab po jednog solidnijeg bataljona to bi se postiglo. Molimo vas odgovorite po ovome.

Ako postoje mogućnosti, dobro bi bilo imati u rezervi na Visu bar 4—5 Breda 20 m/m i 47 m/m ili 2 bb. (39 m<m),⁶ jer će ovdje iskrsnuti uskoro potreba za njima.

Za završetak ne vraćam se dok me ne pozovete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. komandanta
potpukovnik
Srećko Manola

⁵ Vidi dok. br. 33.

⁶ Vjerovatno: 2 L b., top sa liberatora (30 mm)

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 12 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O STANJU I RADU JEDINICA POSLIJE
ZAUZIMANJA OBALE I OTOKA OD STRANE NEPRIJA-
TELJA'**

STAB II P.O.S.
Br. službeno
12 marta 1944 g.

Prilog 3.

Opći izvještaj.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

Opća karakteristika vojnog stanja na prostoru II P.O.S-a je velika labilnost i nesigurnost svih položaja na kojima su naše jedinice primorane da se zadržavaju i to zbog velike nadmoćnosti neprijatelja na kopnu i na moru.²

Neprijatelj drži otoke Lošinj Mali i Veliki, Cres, Krk i Pag.³ Male. skoro neznatne naše snage se nalaze na Krku, Rabu⁴ i Pagu i služe, osim onih na Krku koje povremeno vrše manje akcije protiv neprijatelja, isključivo za održavanje veze i pružanje podataka o neprijatelju. Na Olibu i Silbi i na otocima južno od njih postoje civilne i vojno-pozadinske vlasti koje, prema prilikama, djeluju više ili manje konspirativno.

Od vojnih jedinica II P.O.S raspolaze samo sa flotilom koja se sastoji od 5 jedinica (1 od njih. P.C.5. neznatne borbene vrijednosti, a 2 najjače, P.C.1 i P.C.3, su na dužem opravku) i od 2 jedinice IV P.O.S-a (N.B.1 i 6). Nedostaci tili jedinica su mala brzina i vrlo česti kvarovi motora koji dolaze od jake istrošenosti materijala zbog velikog broja obavljenih vožnji.

Komandno osoblje i posade flotile su u pomorskom i vojničkom pogledu spremni za izvršavanje zadataka koji se pred njih izostavljaju.

Ishrana je vrlo dobra ali jednolična. Jednoličnost se suzbija razmjenom hrane sa civ. stanovništvom.

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 27/2—5, k. 2064.

Odnosi se na snage 392 legionarske divizije i 138 puka 188 rezervne brdske divizije (vidi Oslobođilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945. knjigu drugu, str. 142. izdanje Istoriskog instituta JNA, Beograd, 1958).

Trećeg marta su jedinice Devete ustaške bojne zauzele Novalju na o. Pagu (vidi Zbornik, tom V, knj. 25, dok. br. 138).

' Vidi Zbornik, tom V, knj. 25, napomenu 83 uz dok. br. 127.

Vojničku naobrazbu stiću kom. kadar i posade samo u praksi, jer je nemoguće pod ovim prilikama rada organizovati bilo kakvu nastavu. Prigodno proučavanje vrši se.

Disciplina kao i borbeni moral posada flotile je odličan.

U buduće flotila će, u zajednici sa pridodatim jedinicama IV P.O.S-a, biti upotrijebljena za sprečavanje neprijateljskog saobraćaja, za održavanje službe veze na dalja otstojanja kao i za praćenje i zaštitu vlastitih, transportnih jedinica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

B. Mamuta

Načelnik Štaba:

Marko S. Orhanović

Komandant,

potpukovnik:

J. Bonaci

CM. P.)

BR. 31

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 12 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIONOM STANJU SEKTORA'

STAB

Koncept

III POM. OB. SEKTORA

Pov. br. 106/44

12 III. 1944

Opći izvještaj.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

U vezi tam. nar. pov. br. 20/44 dostavlja se sljedeći opći izvještaj:

2

Na moru osjeća se življi promet parobrodima i većim motornim jedrenjacima, koji voze većinom živežne namirnice i ratni materijal iz Trsta za glavniya mjesta Dalmacije do Boke Kotorske. Noćno patrolisanje ratnih jedinica je sve češće. U

¹ Original, pisan na mašini. latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-skog instituta JNA pod reg. br. 21 1—3. k. 2027.

' Redakcija je izostavila dio izvještaja o dejstvima neprijatelja, jer je to objavljeno u dok. br. 32.

posljednje vrijeme postavlja neprijatelj i morske zasjede (čeka na pojedinim mjestima pogaženim motorom) pa se čak služi i ribarskim brodicama. Usljed toga naša veza sa kopnom je jako otežana.³

Od snaga, kojima raspolaže ovaj sektor, može se računati samo na dopunsku četvu, čije se brojno stanje stalno mijenja. Poprečno uzevši, ono iznaša oko 30 drugova. S obzirom na malo brojno stanje drugova ne može se uzeti u obzir odbrana čak i samo jednog otoka, ali s obzirom na veličinu otoka, nakana je ovog štaba da se ne napusti ostrvo. Flotila ovog sektora je slaba, postoje svega dvije naoružane jedinice, od kojih češće po koja otpada radi opravka. S obzirom na nesigurnost luka na istočnoj obali Dugog Otoka, mobilizirani nenaoružani brodovi ne predanjuju u tim lukama, već se uvijek šalju na predanak u Tjeru ili Kornatu.

2) Organizacija III sektora:

- a) Stab,
- b) dopunska četa,
- c) flotila patrolnih čamaca,
- d) brodogradilišna i mehanička radionica,
- e) izvidne stanice Grpašćak i Bonaster te privremena osmatračnica u Zaglavu,
- f) Relejna stanica u Ropotnici (o. Kornat),
- g) minersko odjeljenje.
- h) lučka kapetanija u Zmanu i lučka zastupstva u Sali, Božavi, Istu i Silbi,
- i) mobilisani nenaoružani brodovi,
- j) pokretna ambulanta.

ad a) Stab sektora sastavljen je od sljedećih lica: komandanta, politkomesara¹ (obolio 20.3.), zamjenika politkomesara, načelnika štaba, tehničkog, pomorsko-saobraćajnog, artilerijskog, sudskog i sanitetskog referenta. Pored ovih referenata postoje još i obavještajni oficir, intendant i adutant. Pri štabu nalazi se još 9 drugova. Stab nije potpuno kompletiran, nedostaje operativni oficir, i jedan oficir koji bi trebao da preuzme dužnost komandanta flotile.

ad b) Dopunska četa broji momentalno 44 drugova sa komandiro i komesarom čete. Ova četa služi uglavnom za prikupljanje drugova, njihovu najosnovniju predizobrazbu do njihovog konačnog rasporeda. Kao jezgro čete postoji 30 drugova, koji se ne raspoređuju, već ostaju stalno u četi. Kako je pod 1) rečeno, ne može se postaviti za cilj odbrana otoka, pa prema tome i brojno stanje čete je dovoljno za držanje najpotrebnijih straža i privremene osmatračnice.

¹ Vidi dok. br. 34.

² Ante Sorić

ad c) Flotila patrolnih čamaca sastoji se od dvije jedinice i to P.C.21 i P.C.22¹ sa ukupno 21 drugova. Osjeća se po-
manjkanje jednog druga koji bi preuzeo dužnost komandanta
flotile. Naoružanje i broj posade odgovaraju tim jedinicama. U
zadnje vrijeme neprijatelj ne dozvoljava svojim brodovima da
predane u Zadru, već oni traže mrtve luke po pojedinim ostr-
vima. Time se ukazuje prilika našim naoružanim brodovima da
ih u tim lukama zaskoče (slučaj sa P.C.22¹),⁵ no mišljenja smo
da su ti brodovi preslabi da stupe u dnevnu borbu sa jače na-
oružanim parobrodima, stoga bi trebalo ili povećati broj pa-
trolinin čamaca ili za takove akcije upotrebljavati jače naoru-
žane brodove. »P.C.22« poslati će se na popravak motora na
o. Vis, s time čitava flotila biće svedena na samo jednu jedi-
nicu, koja će uglavnom biti upotrebljena za vršenje konvoji-
ranja. Za čitav sektor će prema tome ostati svega jedna jedi-
nica koja će uglavnom biti angažirana gornjim zadatkom, pa
prema tome se i ne može od nje mnogo očekivati.

ad d) Brodogradilišna i mehanička radionica su u Sali pod
rukovodstvom tehničkog referenta. Ove dvije radionice služe
samo za najnužnije popravke brodova. Veći se opravci ne mogu
izvršavati, jer nedostaje i alat i materijal.

ad e) Osmatračka stanica Grpašćak ima 7 drugova, od ko-
jih su dva signalista (komandir i jedan drug), osmatračka sta-
nica Bonaster ima isto toliko drugova (također dva signalista).
Pored ovih stalnih osmatračkih stanica postoji još jedna na
o. Silbi, a druga na relejnoj stanici. Ove dvije potonje nemaju
signalista, već služe samo za osmatranje i javljanje kretanja
neprijatelja. Privremena osmatračnica kod Štaba III sektora
služi samo za osmatranje obližnjih voda i za sigurnost štaba i
dopunske čete.

ad f) Relejna stanica u Ropotnici (o. Kornat) ima koman-
dira, komesara i 7 drugova. Nakon povratka smatralo se je po-
trebnim da se izmjeni položaj relejne stanice, ali kako nepri-
jatelj prilikom nadiranja na Dugi O.[tok] uopšte nije ni pomor-
skim jedinicama zalazio u Kornate, to se za sada smatra da je
to mjesto još uvijek dosta sigurno. Pogodnije mjesto je teško
naći pa se stoga ostalo pri tome da to mjesto još neko vrijeme
ostane, bar dok se ne završi sa prebacivanjem zbjega. Budući
da za sada još ne dolazi u obzir prebacivanje materijala na
kopno, to se ni o. Lavša ne upotrebljava, već samo kao sklo-
nište brodova. Relejna stanica br. 2 na o. Zirju (Vela Stupica)
služi uglavnom za prijem i prebacivanje zbjega Šibenskog o-
kruga. Ona ima dva druga.

ad g) Minersko odjeljenje sastoji se od 8 drugova, koji su
većinom bivši jugoslover.ski mornari minerske grane i ribari.

¹ Vidi dok. br. 20

Njihov je zadatak da ustanove gdje se nalaze mine, da rade na odstranjivanju mina, koje smetaju našem prometu, da dižu mine u cilju iskorišćenja eksploziva, kao i odstranjivanje otrgnutih mina.

ad h) Postoji samo jedna lučka kapetanija, a lučke ispostave u Sali, Božavi, Istu i Silbi. Personal sa kojim se raspolaže, može uglavnom zadovoljavati potrebe III sektora za sada. U slučaju povećanja oslobođene teritorije, taj personal nije dovoljan. Osjeća se pomanjkanje lučkih kapetana i pilota.

ad i) Koncem januara ovaj je sektor raspolagao sa 21 neaoružanim motornim jedrenjakom. Prilikom nadiranja neprijatelja izgubili smo 7 brodova i to:

1) »Tomislav« — stigao je u Sali tik pred dolazak neprijatelja, onesposobljen za vožnju od vlastite posade, ali ipak otegljen od neprijatelja u nepoznatom pravcu. Gubitak tog broda ima se pripisati nedovoljnoj brzini obavještavanja između štaba i relejne stanice (nema ni telefonske ni radio-veze).

2) »Matija Gubec« stigao je iz relejne stanice u Sali 6 sati iza kako je već neprijatelj bio u Sali. Razlog isti kao pod 1). Potopljen u Soline na Pašmanu.

3) »Glorija« čekala je u uvali Dumboka (južno od Sali na E obali o. Dugi) da bude popravljena u brodogradilištu. Ovaj se brod nije mogao na vrijeme obavijestiti, jer se je neprijatelj iskrcao u njegovoj blizini. On je zarobljen.

4) »Mali Ivo« potopljen od neprijateljskih aviona na o. Pagu.

5) »Ljubica« bio je na popravku u Salima, otegljen od neprijatelja u neispravnom stanju.

6) »Sv. Nikola« stigao je iz sjevera u Zman gdje je ostao bez vazduha i kako nije imao prilike da napuni rezervoar vazduhom ostao je nepokretan, a neprijatelj ga je oteglio iz Zmana.

7) »Sokol 111« onesposobljen je od vlasnika, a neprijatelj ga je oteglio na o. Pašman, gdje je bio potopljen od savezničkih aviona.

Po raznim udesima tih brodova mogu se povući sljedeće pouke:

a) Trebalo bi uspostaviti bolju i bržu vezu između štaba i relejne stanice. Radi pomanjkanja podvodnog telefonskog kabela. pomišljalo se je na radio-vezu. Ovaj štab raspolaže sa radio-stanicom. ali uspostavom radio-stanice u Modravama. ovaj štab ne raspolaže sa radiotelegrafistom, koji bi mogao samostalno rukovati sa stanicom.

b) U brodogradilištu i mehaničkoj radionici mora da bude samo po jedan brod na popravku. U slučaju iznenadnog nadiranja neprijatelja, taj se brod mora potopiti, ako se ga na vrijeme ne može otegliti.

c) Preko dana ne smiju se držati brodovi na istočnoj strani o. Dugog.

Od 23 raspoloživih brodova ostalo je svega 16, od kojih se 6 nalazi na o. Visu na raspoloženju IV sektora. Naknadno pridlošlo je još 4 broda, tako da ovaj sektor raspolaže sa svega ukupno 20 brodova (6 od ovih na o. Visu).

ad j) Vojna bolnica, koja je bila prije nadiranja neprijatelja u Sali, pretvorena je u pokretnu ambulantu i smještena je u Zaknu (Kornati). Njen je zadatak prijem i pružanje prve pomoći ranjenicima i staranje o njihovom transportiranju dalje. Ima jednog ljekara, jednu apotekarku, jednog bolničara i dvije bolničarke.

3) Pojedini referenti ovog štaba odgovaraju svojoj službi, osjeća se pomanjkanje operativnog oficira. Komandir dopunske čete se nalazi u bolnici, te budući se nije moglo naći pogodno lice koje bi ga moglo zamijeniti, to je češće vršena izmjena zastupnika komandira. Komandanti patrolnih čamaca pokazali su se kao sposobni i dobri pomorci i vojnici, kod njih se opaža pomanjkanje u pogledu vođenja administracije. Smatramo da bi bilo potrebno da se odredi pogodno lice (po mogućnosti oficir pomorski), koji bi vršio dužnost komandanta flotile. Nekoji od komandanata mobilisanih brodova pokazali su se kao plašljivi, a nekoji ne poznaju dobro obalu.

4) Ishrana vojske je bila dobra, nedostataka nije bilo.

5) U dopunskoj četi održava se stalno vojna izobrazba, no usljed toga što se ova četa sastoji većinom od prolaznih drugova, koji se stalno mijenjaju, uspjeh te naobrazbe nije na potpunoj visini. Održava se uglavnom egzercir i politički časovi. Starješinski kadar odgovara svojim položajima.

6) Disciplina i borbeni moral drugova nije potpuno na visini, jer mnogi od tih drugova još nisu bili u borbi, a nisu ni duže vrijeme u NOV. Nastoji se da se moral podigne održavanjem vježbe i nastave.

7) Idući program rada u mnogome zavisi o neprijateljskim namjerama, koje on kani poduzeti na ovim ostrvima. Kako je već navedeno ranije, u ovom sektoru pokazala se je mogućnost uspješnog djelovanja protiv neprijateljskog pomorskog prometa. S obzirom što ovaj sektor raspolaže samo sa dva patrolna čamca, od kojih se može sa sigurnošću računati samo na jedan, a tek povremeno na dva, ovaj štab smatra da bi bilo nužno da se broj patrolnih čamaca poveća. Radi sve češćeg neprijateljskog patrolisanja po moru i držanja zasjeda, postao je i onaj naš dio pomorskog prometa, koji je do sada smatran sigurnim, nesiguran. I to pokazuje na potrebu pojačanja flotile. Za održavanje veze sa o. Visom ovaj će štab uputiti na o. Vis svoja

dva broda, koji raspolazu većom brzinom, s time da ih se naoruža i da tako naoružani održavaju vezu sa o. Visom, te na taj način bi otpala potreba njihovog konvojsanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
D. Mileta

Komandant:
M. Ikica

(M.P.)

BR. 32

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 12 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA NEPRIJATELJSKIH SNAGA
NA TERITORIJI SEKTORA'

STAB
III POM. OB. SEKTORA
Pov. br. 108
12.III.44.

Operativni izve-
štaj za razdob-
lje od 1—11 mar-
ta 1944 g.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

U vezi naređenja Štaba mornarice pov. br. 20/44 dostavlja se sledeći operativni izveštaj za razdoblje od 1. III do 11. III. 1944 g.:

1 marta. Tokom noći uplovio je u Zakan (o. Kornat) »NB-8« koji je od 23,30 sati 29.11 do 00,10 sati 1.III vodio borbu sa nepoznatim jedinicama od svetionika Blitvenice do SE rata Kornat.® U borbi bio je oštećen, jedan drug teško ranjen, a dvojica drugova lakše. Ukazana im je prva pomoć, a brod donekle popravljen vlastitom snagom . . .^s Noću 29/11 na 1/HI oko 10 Nm W o. Premuda vođena je pomorska bitka, učesnici nepoznati. 1. III

' Original, oisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 221—3, k. 2027.

* Vidi dok. br. 26.

* Redakcija je izostavila dio izvještaja koji je ranije objavljen

ujutro opažen je na tom mestu jedan napušteni brod. Opažene su i dve nepoznate torpiljarke koje su prišle tom brodu i napustile ga te su se udaljile prema o. Lošinju. U 12.30 sati brod je potonuo.⁴

2 marta. U 06,20 sati opazila je osmatračka stanica Bonaster 5 naoružanih peniša u smeru E o. Molat u kursu 320". U 08,00 sati jedna naoružana peniša pristala je u Zapuntel na o. :lolatu. »NB-6<-, NB-8« i »P.Č.1« cdređeni su da se vrata na o. Vis. Komandant II sektora,⁵ koji je dan ranije stigao sa »NB-8«, prosleđuje za o. Rab. »P.Č.4« stigao je sa zarobljenicima, koje je zarobila flotila II sektora u blizini Novalje (o. Pag), u Božavu." Navečer prosleđio je »P.Č.4« za o. Kornat.

3 marta. U Božavu stigla je flotila II sektora sa zam. komandanta mornarice drugom Manolom i delom Štaba II sektora sa o. Paga. Dobivena je obavest o ponovnoj koncentraciji neprijateljskih snaga u Ravnim Kotarima,⁷ t.j. podaci o garnizonima: veći garnizoni u Benkovcu, Skradinu, Kninu, Drnišu i Kistanju. a manji u Lišane, Bribirske Glavice, Bribirske Mostine. Kula Atlagića, Korlat, Vrana, Sošice, Nadin, Pirovac. Vodice i Zaton. Neprijatelj utvrđuje obalu topovima i nagaznim minama. Gradi jake utvrde za p. a. artileriju na brdu Mrzovac kraj Vodica. Opažen je čest saobraćaj na pruži Zadar — Lošinj (naročito ratne jedinice). U 21.00 sati saveznički avioni snažno su bombardirali Zadar upotrebljujući padobranske svetleće bombe." Flotila II sektora sa delom Štaba II sektora produžila je prema N.

4 marta. U Božavu uplovio je »NB-3« sa komandantom II sektora dolazeći sa N. Komandant II sektora izvestio je da su Rab i Pag nesigurni, a u Jablancu da se nalaze jače neprijateljske snage.⁹ U 08,00 sati preletela su dva nepoznata aviona o. Dugi prema o. Kornatu. U 10.00 sati održana je kritika o izvršenju alarma za vežbu. Ekipa »Charli« otišla je iz Brgulja na o. Škrda (W o. 1st).¹⁰

⁴ Riječ je o napadu francuskih ratnih brodova »Teribl« (»Terrible«) i »Malen« (»Malin«) na njemački konvoj koji je iz Pule plovio za Pirej a sačinjavali su ga transportni brod od oko 6.500 t. dvije torpiljarke i dvije korvete. Poslije 40 minuta borbe konvoj je bio raspršen i većim dijelom uništen. Potopljeni su transportni brod i jedna korveta, a oštećena je jedna torpiljarka. (Vidi dok. br. 1—9 7. k. 2064, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

⁵ Juraj Bonači

⁷ Vidi dok. br. 19.

Opširnije o tome vidi Zbornik, tom V, knj. 25, dok. br. 41.

* Vidi opširnije Zbornik, tom V. knj. 25, dok. br. 141.

⁹ Odnosi se na dijelove 392 legionarske divizije (vidi tom V. knj. 25, dok. br. 4).

Vidi dok. br. 20.

5 marta. Radi nevremena nije nijedan brod isplovio iz re-
lejne stanice prema jugu. Iz Škrde zatražen je jedan brod radi
povratka (radio-stanica neispravna). Poslat je navečer jedan
brod iz II sektora. ...

6 marta. II sektor zatražio je pripomoć od 3 patrolna čamca
u svrhu patrolisanja na ruti Lošinj — Zadar. Radi nemogućno-
sti udovoljavanja molbi (ovaj sektor raspolaže samo sa dva pa-
trolna čamca, od kojih je jedan radi popravka poslat na o. Vis),
poslat je samo »P.Č.21«. Sa o. Škrde vratila se je ekipa »Charli«.

7 marta. »P.Č.21« vratio se je sa akcije, koja nije bila do
kraja izvedena radi nepovoljnih vremenskih prilika.¹¹ Obave-
štenje: U Zadru postavljaju se na novoj obali nagazne mine, a
u moru ispred Zadra pomorske mine. — 1 marta stigao je na
aerodrom Zemunik jedan neprijateljski tromotorni avion —
bombarder. 4 marta torpiljarka »T-6« u Jablancu . . . Oko 23,00
sati dobivena je obavest da neprijatelj kani za dva do tri dana
da napadne na o. Dugi i verovatno da će se zadržati oko dva
dana na ostrvu.^{1-'} Poduzete su mere opreznosti i o tome izvešten
je Stab II sektora.

8 marta. Stab mornarice izvešten je o dobivenoj vesti o ne-
prijateljskoj nakani da napadne o. Dugi. Tog je dana uspo-
stavljena osmatračnica na o. Silba. Komandant III sektora i
zamenik komesara pozvani su u Božavu na dogovor sa zameni-
kom komandanta Mornarice. U 19,00 sati uputili su se sa
»P.Č.21« u Božavu. Pooštrena stražarska služba.

9 marta. U 03,00 sati povratio se je komandant i zamenik
politkomesara sa dogovora iz Božave. Dobivena je obavest da je
u okolini Kistanja poduzeta ofanziva sa strane četnika na naše
odrede propala i da su se četnici povukli u Ravne Kotare zbog
vršenja prisilne mobilizacije. Navečer očekivao se je dolazak
zamenika komandanta mornarice, ali je dolazak odgođen radi
nakane prebacivanja II sektora prema severu.

10 marta. U 09,00 sati došao je u sektor drug Karlo, vrši-
lac dužnosti politkomesara grupe SDP¹³ odreda, sa kojim su
proventilirana pojedina pitanja. U 19,30 otišao je »P.Č.21« u
Luku da ukrca deo bataljona SDP odreda, a m/j »Hvala Bogu«
u Zman radi iste svrhe. Nakon ukrcavanja trebali su da idu u
Sali da i tamo ukrcaju jedan deo tog bataljona, a odavde da
krenu za o. Murter, gde bi ih trebali iskrcati . . . Navečer istoga
dana prebačeno je oko 40 drugova iz tog bataljona za o. Vis.
Noću 10/11 marta prebačeno je oko 1200 zbega iz relejnih sta-
nica 1 i 2 na o. Vis.

" Riječ je o prebacivanju dijelova bataljona Sjevernodalmatin-
skog partizanskog odreda.

" Do napada tada nije došlo.

Sjevernodalmatinskih partizanskih

11 marta. U 08,00 sati preletela su dva nepoznata aviona na maloj visini Dugi Otok i pretraživala sve uvale, nestali prema o. Kornatu. Izvršeno je cepljenje svih drugova protiv pegavog tifusa. Neprijatelj je izvršio »raciju« na o. Murteru sa oko 30 vojnika i istoga dana napustio je otok, te se je vratio natrag u Pirovac.¹⁴ Iz Štaba mornarice javljaju da je konvoj sa zbegom stigao u Vis. Dovedeno je 5 dezertera iz bataljona SDP odreda i upućeni su u Komandu mesta Sali.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

D. Mileta

Komandant:

M. Ikica

(M.P.)

¹⁴ "Raciju su izvršili dijelovi 264 njemačke pješadijske divizije (vidi mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA, reg. br. Minhen — N 5, 1289—1290).

IZVJEŠTAJ ZAMJENIKA KOMANDANTA MORNARICE
NOV JUGOSLAVIJE OD 14 MARTA 1944 ŠTABU MORNA-
RICE O RADU I ORGANIZACIONOM STANJU DRUGOG I
TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA¹

Izvjestaj broj 3

Dugi [Otok], 14-11-1944

ŠTABU MORNARICE

13 o. m. održao sastanak sa Štabom III P.O.S.² Govorili o situaciji na njihovom sektoru i o radu sektora. Moja zapažanja u izvještaju broj 2 obistinila su se.³ Na sastanku sa štabom ukazao na te nedostatke. Na sastanku sa svim referentima uočio da uglavnom zadovoljavaju svojim dužnostima u ova-
kvoj situaciji. Predviđam da kada se normalizira rad prvoga sektora,⁴ da bi štab ovakvog sastava teško odgovorio dužnosti-
ma bez dobre pomoći. U tom slučaju bilo bi potrebno izvršiti izvjesne zamjene u nekim sekcijama. Zato vam napominjem da se pomogne ovom štabu u slučaju proširenja njegovog po-
dručja. Ovdje zaista ima vrlo malo kadrova.

Njihova potreba pri ovakvoj situaciji bila bi:

- 1 — Povećati broj naoružanih jedinica (ovo se može izvršiti, samo trebaju ⁵ više inicijative) a neophodno je pomoći sredstvima sa Visa.
- 2 — Povećati relativnu sigurnost Dugog Otoka; za ovo bi sada bio dovoljan jedan dobar bataljon." Mislim da ovome tre-
ba posvetiti punu pažnju i nastojati da se što prije od nekuda pošalje. Mogli bi dati [iz] XIX divizije ili grupe odreda. Važnost ovoga je vrlo usko povezana sa našim operacijama materijala za sjever.⁷ koje će ipak moći otpo-
četi, ako se situacija ne izmjeni, uskoro u većem obimu. Dugi Otok je spona te ga treba nastojati očuvati.
- 3 — Za tehničku sekciju: Potrebno je kisika, karbita, alata. prema njihovim trošenjima. Mislim da ovdje treba radio-

: Original, pisan zelenim mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 25—1 5. k. 2064.

¹ Sjedište štaba često se mijenjalo. Tada se nalazilo u Zaglavu na Dugom Otoku. (Vidi dok. br 41—26 2, k. 2030.)

² Vjerovatno se odnosi na dok. br. 29.

³ Misli se na Treći pomorski obalski sektor.

⁴ Tekst nečitak

⁵ Vidi tom V, knj. 25. dok. br. 127. depeša br. 1262. 1263.

⁷ Misli se na prebacivanje materijala u Hrvatsko Primorje.

nicu pojačati radnicima i materijalom, da bi bila u stanju vršiti opravke, jer će vjerovatno po neki brod imati havariju na putu za sjever.

- 4 — Minerstvo: Treba štapina, kapisla, plastika, magnetskih mina za brodove.
- 5 — Za inf. službu poslati osnove organizacije informativne službe. Potreban je rukovodilac, jer sadašnji ne odgovara. Ovdje ima rukovodilac R.O.C.⁸ Siniša, koji je strojar trg. mornarice i želi doći u Mornaricu, a ima tko bi ga zamjenio. Međutim O.K. ne želi da ga da, te vas molim nastojte preko Obi. kom. urediti to pitanje.
- 6 — Intendant⁹ se žali da za njihove radnike nije dobio pojačanu hranu a radnici Viške radione dobivaju. Osim toga ima nekoliko porodica drugova koji rade pri sektoru a nemaju nikakve niti zemlje, niti prihoda, a Komanda mjesta i narodno-oslobodilački odbori im ne pomažu — da li im se može dati polovicu vojničkog obroka? Relejna stanica je sabiralište ranjenika, i apsolutno je potrebno staviti na raspolaganje izvjesnu količinu krepke hrane za ranjenike, što do sada nije učinjeno.
- 7 — *Sanitet*: Ovaj sadanji ne odgovara, treba poslati jednog mlađeg doktora. (U isto vrijeme doktor¹⁰ II P.O.S. je *star* i ne može izdržati skitalački život Drugog sektora, te ga također treba hitno *zamjeniti* mlađim).
2. P.O.S. . . . Mogućnosti rada i operacija na njihovom prostoru su velike, a do danas dovoljno neiskorištene. Situacija koju sam ja našao nije nastala u zadnje vrijeme, već je takova od uvijek. Znači nisu dorasli radu u takvoj situaciji, jer dok se je držala obala bilo je još više mogućnosti za razvijanje. A danas se nalazimo bez naoružanih brodova u II P.O.S. i zaista je sada teže povećati broj jedinica, ali se može i povećati će se.

Dakle, molim vas da posvetite mnogo pažnje II P.O.S. kada ja budem odsutan.

Pred njih sam postavio one zadatke sa kojima sam krenuo na put. Pomogao im organizovati rad. i još ću pomoći prije nego li krenem dalje i javiti vam konkretno kakvo sam stanje ostavio.

Boraveći ovdje na ovim prostorima dobio sam slijedeće dojmove:

⁸ Rejonskog obavještajnog centra

^{*} Sime Cosić

¹⁰ Dr Zvonimir Pakušić

- 1 — Broj kadrova kojim ovdje raspolažemo pri malo povoljnijoj situaciji je nedovoljan po broju i kvalitetu, te će ovdje trebati ozbiljno pomoći. Zato predlažem: a — da se otpočne intenzivno sa kursevima za galvaniste, b — da se organizuje neka vrsta oficirske škole na Visu. vjerujem da će se najpotrebniji nastavnici moći pronaći, c — također kursevi razne grane za podoficire. Kadrove ću nastojati sabrati na mome putu i upućivati k vama.
- 2 — Kao što sam vam već pisao, operativna djelatnost je ovdje živahna. Ovo je pravi Eldorado za operacije, nedostaju sredstva. Treba ih dati. Po našim posljednjim razgovorima ocijenili smo situaciju i težište treba da pređe na sjever, dakle, mislim da je apsolutno vrijeme da se intenzivno otpočne to izvršavati. Dajte sredstva, vraćati će se sa bogatim plodovima. Osim sredstava borbene kadrovi. Ovdje ih ima ali ih je potrebno razvijati. II P.O.S. nije pokazao naročite spretnosti, a III P.O.S. nije imao na čemu da ih razvija.
- 3 — Trebalo bi nastojati i saveznike zainteresovati mnogo više za ovaj prostor i konkretno im ponuditi organizaciju snabdjevanja gorivom na način na koji sam predložio.
- 4 — Treba povećati relativnu sigurnost ovih otoka dobrim manjim jedinicama pješadije.¹¹ Ovo ću predložiti G.S.H. A mislim da vi zamteresujete za ovo V.S.¹⁸ ako se slažete.
- 5 — Nužno je unificirati uputama: a — Postupak pri zarobljavanju brodova, b — Postupak sa zarobljenicima.
- 6 — Smatram za potrebno napomenuti da II P.O.S. a i III P.O.S. raspolaže zapravo nikakvim brodovima za prenošenje tereta, tako da kad se pruže mogućnosti da se otpočne sa prebacivanjem materijala za zemlju,¹⁴ ovi sektori nemaju, i da će ih trebati dati sa Visa. Noći postaju kraće, tako da će te operacije moći izvoditi samo brodovi brzine 7—8 Nm. Tako da već sada treba nastojati popraviti solidno i imati u rezervi na Visu barem 6—10 jedinica od 3—8 vagona, rezervisane za taj rad, da stvar ne zapne i da odgovorimo našim zadacima.

Moje putovanje na prostor Trst — Rijeka — Sušak zamislio sam ovako, te vas molim da mi depešom odgovorite da li se slažete.

* Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske
Vrhovni štab

" Misli se na kopno.

Preko te mreže se odvijaju komunikacije između različitih organizacija i osoba, što je vrlo važno za razumijevanje situacije. Također, treba biti oprezan pri primanju informacija iz nepoznatih izvora.

4. U ovom slučaju, relativno sigurno se može reći da se radi o nekoj vrsti organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

6. Naime, manifestacija manifestacije a - Pothvat pri čemu se radi o manifestaciji u području razvoja organizacije.

6. - U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

U ovom slučaju, manifestacija se odnosi na manifestaciju u području razvoja organizacije. Ovo se može vidjeti iz nekoliko stvari, kao što su: organizacija, struktura, način rada, itd.

Otići naprama Sušaku i Rijeci i tamo na licu mjesta forsirati organizaciju pomoraca, sa zadacima da brodovi prebje-gavaju, da na brodove dobijemo povjerenike akcionih odbora. Osim toga zadatak je organizacije spriječiti uništenje brodova, očuvati lučke uređaje. To sve provesti uz pomoć organizacija. Naći odgovarajuće ljude za taj rad.

Onda otići u Operativni štab za Istru gdje pokrenuti istu stvar na njihovom sektoru. Naći drugove kojima bih ostavio daljnje vođenje tih poslova.

Poslije toga otići preme Trstu i preko slovenačkih orga-nizacija i najbliže jedinice a uz pomoć G.S.S.¹⁵ naći morna-ričke oficire ili podoficire, kojima povjeriti organizaciju istog tipa. Pomoći im pri prvim počecima organizacije i čim malo stan-u na noge vraćao bih se istim putem nazad i ponovo prekon-trolirao kako se gdje radi.¹⁸

Organizovao vezu sa svim tim centrima. Organizovao i dobivanje obavještanja sa tih prostora o neprijateljskom pomorskom saobraćaju i snagama.

Nastojacu da vam se javljam mojom šifrom preko raznih stanica, a vi za mene šaljite depeše istom šifrom tranzit G.S.H. jer će oni znati gdje se nalazim.

(Dakle, doviđenja pred svršetak rata!)

Molim vas javite mi značajnije novosti o našem štabu, bar kojom kratkom depešom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik komandanta
potpukovnik
Srećko Manola

Glavnog štaba NOV i PO Slovenije

" Stab Mornarice je predlog prihvatio, uz napomenu da obilazak bude informativne i pripremne prirode. Međutim, postavljeni plan nije izveden, vjerovatno zbog jakih neprijateljskih snaga na prostoriji Dru-gog i Trećeg pomorskog obalskog sektora. (Vidi dok. br. 10/2, k. 2072, depeža br. 428, 531 u Arhivu Istoriskog instituta JNA i dok. br. 58 u ovoj knjizi.)

PISMO ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 14 MARTA 1944 STABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O NOVIM KANALIMA ZA ODRŽAVANJE VEZE IZMEĐU OTOKA I KOPNA«

Koncept

STAB III P.O.S.
14. 3. 1944 god.
S. pov. br. 111.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

U posljednje vrijeme neprijatelj je blokirao naše dosadanje kanale postavljanjem garnizona na obali u blizini kanala i vršenjem pojačanog patroliranja po noći na našim plovnim pravcima i u blizini obale gdje se održavala veza.

Radi navedenog prisiljeni smo da naše veze sa kopnom održavamo čamcima na vesla. Na isti način vrši se i prebacivanje materijala u manjim količinama i za štabove i ustanove u blizini obale. Praksa je pokazala da se ovakvo održavanje saobraćaja sigurnije vrši danju (odnosno od vremena pred zoru do spuštanja potpunog mraka), jer u tom vremenu neprijatelj ne vrši patroliranje niti kontrolu tovara i putnika. Veću opasnost predstavlja saveznička avijacija, koja prema donesenim ugovorima ima za zadatak ometanje cjelokupnog prometa koji se vrši danju.

Radi toga molimo da bi se na nadležnom mjestu ishodilo odobrenje da se na čamce na vesla i jedra koji plove u stano-vitim određenim područjima ne otvara vatra iz savezničkih aviona, jer oni predstavljaju naše veze.

Ti pojasi bili bi:

1. pojas na liniji Tajer² — Zirje, širok 2 Nm i koji se proteže od otoka Mažirine. kao krajne granice prema jugu, uz južnu obalu otoka Zirja, prema Veloj Kurbi i Kornatskim Kanalom do završetka zaliva Tajer. kao krajne granice prema sjeveru;

2. pojas na liniji Modrave — Kornat, širok 4 Nm i koji se proteže od Drage do Prosike, kao krajne granice prema

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 23 1—3, k. 2027.

² Na karti: Telašćica.

sjeveru, do otoka Vele Smokvice i Kornata, kao krajne granice prema jugu;

3. pojas na liniji tjesnac Zdrelac (između otoka Ugljana i Pašmana) — Dugi Otok, širok 4 Nm i koji se proteže od rta Japlenički (na otoku Ugljanu) i zaliva Kablin (na otoku Pašmanu), kao krajne granice prema sjeveru, i između sela Luke i Sali (na Dugom Otoku), kao krajne granice prema jugu.

Molimo da bi se po ovome pitanju ishodilo čim prije riješenje, kako bi se veze neometano mogle održavati. Napominjemo da će se održavanje ovih kanala držati u strogoj tajnosti i koristiti samo za vojne i službene potrebe, kako ne bi iste upotrebljavali otočani i stanovnici na kopnu za svoje privatne svrhe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Zamj. politkomesara
Dušan Mileta

Komandant
Mladen Ikica

PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ZA MART 1944. GODINE'

III P.O.S.
 broj: 112
 14. ni. 1944.

P R E
 Socijalnog i nacionalnog sastava III

S č a	J e d i n i c a		Brojno stanje	je č os	vj oo	
					Seljaka	Zanatlija
1	Štab	Komandni sastav Ostalih	24	2	3	2 1
2	Dopunska četa	Komandni sastav Ostalih	81	16	52	8
3	Radionice		12	●	—	9
4	Osmatračke stanice		14	8	4	1
5	Relejne stanice		18	5	8	2
6	Lučke kapetanije		18	—	—	—
7	Naoružani brodovi		21	2	11	3
8	Mobilisani brodovi		89	61	19	6
9	Minersko odjeljenje		7	5	2	
10	Ambulanta III P.O.S.		5	1	1	— 1
	S v e g a	Komandni sastav Ostalih	289	101	100	31

U brojno stanje računati i one koji su u rashodu.

Zamj. politkomesara:
 D. Mileta

Dostavljati u jednom
primjerku

' Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 36/1—3, k. 2027.

Koncept

G L E D

Pom. obal. sektora za mart 1944 god.

sastav			Nacionalni sastav					Primjedba
Intelektualaca	Namještenika	Vojno-policijskih lica	Srba	Hrvata	Slovenaca	Crnogoraca	Talijana	
2	3	12	—	21	3	—	—	
—	1	4	1	78	2	—	—	
—	—	2	1	9	1	—	1	
—	—	1	—	14	—	—	—	
—	—	3	—	18	—	—	—	
—	16	2	—	18	—	—	—	
—	—	5	—	21	—	—	—	
—	—	3	1	87	—	—	1	
—	—	—	—	7	—	—	—	
2	1	—	2	3	—	—	—	
4	21	32	5	276	6	—	2	

(M. P.)

Komandant:
M. Ikica

POPIS RATNIH BRODOVA BIVŠE JUGOSLAVENSKE RATNE MORNARICE U SLUŽBI TALIJANSKE I ENGLJSKE MORNARICE I KRALJEVSKE VLADE U KAIRU U PRVOJ POLOVINI 1944 GODINE¹

POPIS

ratnih brodova bivše Jugoslovenske mornarice, koji se nalaze danas u službi Talijana, Engleza i kr. vlade.

Tip i naziv	Talijanski naziv	Gdje se nalaze i pod kojom zastavom
<i>Razarači</i>		
»Dubrovik«	Premuda	Genova, pod nemačkom zastavom
»Beograd«		Augusta, pod talijanskom zastavom
»Zagreb«		Potopljen
»Ljubljana«		1943 potoljen u Tuniziji
»Split«		Uništen u Splitu
<i>Minonosci</i>		
»Orao«	Vergada	Predat od Engleza kairskoj vladi
»Labud«	Oriole	Potopljen
»Sokol«		Nema podataka
»Jastreb«		
»Galeb«		
»Kobac«		
<i>Minopolagači</i>		
»Mljet«	Meleda	7. XII. 1943 predat Englezima
»Meljine«	Šolta	7. XII. 1943 predat Englezima
»Malinska«	Arbe	Na Malti predat kairskoj vladi
»Marjan«	Ugliano	
»Mosor«		
<i>Torpiljarke</i>		
»T1«		Na Malti predat Kairskoj vladi
»T5«		▷ ▷ JI » »
»T3«		Potopljen od Talijana na Rijeci

¹ Dokumentat (nezavršen), pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu CK SKJ pod reg. br. 4924 III. 18—1.

Jugoslovenski **brodovi** koji se nalaze još u talijanskim rukama
Brodovi bivše finansijske službe:

Prijašnje ime broda	Sadanje ime	Svrha kojoj brod služi
	broda	
Parobrod » Cer «	Ne zna se	Pomoćni ratni brod
» Oplena «	»	
Motor » Mosor «		
Ses' motora tipa ~Senjanin Ivo «		
Osam motora tipa »M. Č. 1 — 8		
Brodovi »Jadranske plovidbe «		

Parobrodi:

^Pašman «	Pašman	Lovac podmornica
» Lika «	Gino Nais	II M
» Ante Starčević «	Vicenzo Cia-	
	raillo	Pilotski brod za mine
» Kvarner «	Quamero	Lovac podmornica
» Brač «	Malinska	»
» Drava «	Giovanni Ingrao	Pilotski brod za mine
» Frankopan «	Francipane	Lovac podmornica
» Neretva «	Zuri	I li II
» Juraj Šubie «	Ne zna se	li II
» Jadran «	Corrado del	
	Grecco	it li
» Vodice «	Ne zna se	

U Augusti se nalaze:

»**Frankopan**«
 »**Lika**«
 »**Vodice**«
 »**Kvarner**«

Na Malti se nalazi:

»**Ante Starčević**«

24 marta 1944

STANJE 15 MARTA 1944

POPIS PREKOOKEANSKIH BRODOVA U SLUŽBI KAIRSKJE VLADE

1. Atlantska plovidba sa a) »**Senga**«^{1.} 8280 tona
 brodovima Radoničić &
 Co. Ltd. — London b) »**Sreća**« 8180 "
2. »**Jadran**«, brod. društvo a) »**Lucijana**« 7850 "
S.O.J.

* Vidi dok. br. 40.

3. Dubrovačka plovidba A.D. Agent: Radoničić — London	a) » Princ Andrej « 9900 tona b) » Sv. Vlaho « 10000 " c) » Dubravka « 5000 " d) »Bosanka« 4000 " e) »Dubrovnik« 10000 "
4. Topić A.D. Agent: Hadia — London	a) » Olga Topić « 8800 " b) » Jurko Topić « 8800 " c) » Ivan Topić « 8800 "
5. »Oceania« A.D. Agent: Radoničić — London	a) »Vis« 3000 " b) »Timok« ³ 4000 " c) »Dinara« 4000 " d) » Dunav « 5000 " e) » Plavnik « 3000 "
6. Babarović A.D. Agent: Petrinović — London	a) » Franka « 8200 " b) » Ivan « 2200 "
7. Jugoslovenski Loyd A.D. Agent: Overseas Co. LTD.	a) » Aleksandar I « 9800 " b) » Marija Petrin « 8400 "
8. » Progres « A.D. Agent: Gabriel — London	a) » Perast « 6000 * b) » Drava « 5500 "
9. Marović D.D. Agent: Argosay — New York	a) »Neti« 4000 "
10. Ferić D.D.	a) »Sv. Duje« 4000 "
11. Suličić	a) » Karmen « 4000 "

Ukupno parobroda 25 sa 160.710 tona

Pomoraca ukrcanih na jug. brodovima 1100

> „ „ „ stranim brodovima 200

„ zaposlenih u USA 150

„ „ „ Engleskoj 50

Ukupno: 1500

Poginulo jug. pomoraca za vreme rata 200

³ Vidi dok. br. 99.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 15 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA I ORGANIZACIONOM
STANJU«

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. br. 105
15 marta 1944 god.
u Visu

Opći izvještaj.

ŠTABU MORNARICE

I. *Vojničko stanje*

a) Teritorija. Slobodni su sljedeći otoci IV Pom. obalskog sektora: Vis, Biševo i Svetac. Privremeno dodjeljeni IV Sektoru otoci: Lastovo i Sušac, koji su također slobodni. Ostala teritorija okupirana po neprijatelju.

b) Snage:

Naoružani brodovi:

NB1 u specijalnoj misiji u sjevernom Jadranu od 24. II. o. g. sa zam. komandanta Mornarice.-¹

NB2 dodjeljen stalno Mornaričkoj stanici u Lastovu.

NB3, havarisan od 7 o. m. na kopči motora prilikom vožnje u srednji Jadran, nalazi se u Visu na popravku, koji se za sada ne može izvršiti zbog pomanjkanja kisika potrebnog za varenje zupčanika.

NB4, novonaoružani brod, opremljen 28. II. o. g.

NB6 u specijalnoj misiji u sjevernom Jadranu od 2 o. m.

NB7 u Visu.

NB8 oštećen kod Blitvenice prilikom borbe sa nepoznatim jedinicama 29. II. o. g.³ Uplovio u Vis 8 o. m., gdje je danas završen popravak istoga.

Bolnički brod »Marin II« na popravku u Visu.

NB9 potopljen 20. II. o. g. od savezničkih jedinica u Hvarskom Kanalu.⁴

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 20 1—1. k. 2034.

² Radi se o obilasku Drugog i Trećeg pomorskog obalskog sektora. Vidi dok. br. 29 i dok. br. 58.

³ Vidi dok. br. 26.

⁴ Prema izjavi komandanta broda, između Paklenih Otoka i Visa na brod je velikom brzinom naletio jedan engleski razarač i udario

NB10 zarobljen sa posadom po neprijatelju 8. II. o.g. na Pelješcu.⁵ (O prednjem naknadno se saznalo).

Naoružani brodovi koji nisu u naročitim misijama upotrijebljeni su za održavanje veza sa okupiranim teritorijama, za konvojisanje, prihvatanje zbjega i osiguranje Visa. Poreci toga su često upotrebljavani od saveznika za prebacivanje njihovih izvidnica na okupiranu teritoriju.

Flotile:

Viška, Hvarska i Bračka vrše osiguranje obale otoka Visa i Biševa. Jači brodovi Viške flotile održavaju povremeno vezu sa Šoltom, Bračem i Hvarom. Korčulanska flotila održava vezu iz Lastova sa Korčulom i Mljetom te u manjem obimu osigurava obale Lastova.

2. Organizacija Sektora

Štab sektora u Visu. Njemu izravno potčinjene su sljedeće jedinice i ostsjeci:

a) Naoružani brodovi NB1, NB2, NB3, NB4, NB6, NB7. NB8 i bolnički brod »Marin II«, svi sa bazom u Visu.

b) Flotile:

Viška flotila. sa sjedištem u Visu, raspolaže sljedećim jedinicama: PČ41. 42, 53. 55, 56. 57, 63, 64, 65, 69, 70, 71 i barkasama br. 1. 2 i 4. — Pč59 potopljen od savezničkih jedinica 9. III. o. g. u Hvarskom Kanalu." PČ54 rashodovan zbog slabosti motora te dodjeljen Lučkoj kapetaniji Vis.

Bračka flotila sa sjedištem u Komizi, raspolaže sljedećim jedinicama: Pč49, 50, 52 i 68.

Hvarska flotila, sa sjedištem u Rukavcu, raspolaže sljedećim jedinicama: Pč43, 44, 45, 46 i 47.

c) Mornarička stanica u Lastovu, koja se sastoji od Mornaričkog odreda u Lastovu i od Korčulanske flotile sa sjedištem u Lastovu, koja raspolaže sljedećim jedinicama: PČ48, 51 62, 72 i 73. — Pč66 zarobljen od neprijatelja 2. II. o. g. na Pelješcu.

d) Saobraćajna sekcija, kojoj su podređene Lučka kapetanija Vis i Lučka kapetanija Komiza sa odgovarajućim lučkim stražama, te mobilisani brodovi. Od ovih ima ispravnih za saobraćaj 35 brodova sa 975 tona nosivosti, neispravnih na oslobođenoj teritoriji: 42 broda sa 1300 tona nosivosti, neispravnih

u krmu. Brod je odmah potonuo. (Vidi dok. br. 7 1 k. 2034 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

⁵ Zarobili ga Nijemci (vidi dok. br. 8, 12).

⁶ Vjerovatno se odnosi na motorni jedrenjak koji su 8 9 marta uništili MGB 674 i MTB 651 topovskom vatrom u blizini luke Gradac (vidi Dudley Pope: »Flag 4«, William Kimber, London 1954, str. 209).

u Italiji a koji čekaju na popravku: 62 broda sa 2840 tona nosivosti.

e) Tehnička sekcija, kojoj su podređene sljedeće radionice: Brodogradilište sa 39 radnika, Mehanička radionica Roki sa 16 radnika. Centralna mehanička radionica sa 20 radnika, Mehanička radionica Kut sa 22 radnika, Elektro-radionica sa 19 radnika, sve u Visu, a Brodogradilište sa 16 radnika u **Komiži**. Ukupno: sa 120 drugova radnika i 12 odgovornih drugova.

f) Artiljeriski referent, koji se stara za artiljerisku nastavu na plovnim jedinicama i vrši snabdijevanje oružjem i municijom podređenih jedinica.

g) Služba veze, sa referentom kao odgovornim licem, raspolaže sa 4 izvidne stanice: Hum, Vela Glava i Tumić na Visu. Biševo na istoimenom otoku. Broj signalnog osoblja iznosi 34 druga. Nastojaće se izobraziti čim više signalista kako bi svaki naoružani brod imao po jednog signalistu.

h) Minerski referent za sada nema pomoćnog osoblja, te se njegova služba sastoji u pomaganju minerskih radova u I Brigadi XXVI Divizije.

i) Dopunska četa: svrha ove čete je da popunjava jedinice ovog Sektora posadama. Brojno stanje čete je zbog toga promjenljivo, te na današnji dan iznaša 64 druga i drugarice.

1) Intendantura, sa intendantom kao odgovornim licem, vrši snabdijevanje svih jedinica hranom i odjećom.

m) Ambulanta, sa sanitetskim referentom kao odgovornim licem, stara se za zdravstvene i higijenske prilike jedinica Sektora. Brojno stanje sanitetskog osoblja iznaša 5 drugova i drugarica.

3. *Opća ocjena podređenih jedinica* kao cjeline je zadovoljavajuća, te povjerene im zadatke izvršavaju. Kod toga treba uzeti najviše u obzir vrlo nepovoljne vremenske prilike koje prevladavaju u ovom periodu, te zbog toga plovne jedinice podvrgnute su vrlo zamornoj i teškoj službi; kad se ima u vidu da, zbog razgranatosti zadataka i malenog broja plovnih jedinica, naoružani brodovi i patrolni čamci su takorekuć svaku noć u vožnji, i tim prilikama odgovarajuće posade pokazuju skrajnu požrtvovnost i samoprijegor. Također i drugovi radnici iz radionica, obzirom na veliki broj popravaka na plovnim jedinicama i na ostalom materijalu, te odlaskom većeg broja drugova radnika za naše radionice u Italiji, mogu samo odoliti poslu dobro dirigovanim radom i požrtvovnošću samih drugova radnika.

4. *Ishrana* se poboljšala sljedovanjem kruha, te bi trebalo još nastojati da se plovnim jedinicama, izvidnim stani-

čama i radionicama izda vanredan obrok hrane, koji bi se sastojao iz čaja, šećera i kekisa, za vrijeme noćnih vožnji odnosno za vrijeme noćne službe. Ovo pitanje je pokrenuto zasebnim aktom.

5. *Vojničkoj izobrazbi* na plovnim jedinicama poklanja se najveća pažnja. U vezi prednjeg artiljeriski referent ovog Sektora vrši vježbe gađanja pojedinačno na svim naoružanim brodovima. Navigacionoj izobrazbi komandnog osoblja plovnih jedinica poklanja se također velika pažnja, te pored kursa za »kapetana male obalne plovidbe« u našoj Bazi u Monopoliju, gdje je poslato 7 odgovarajućih drugova, otvoren je u Visu također jedaii tečaj na kojem našim pomorcima predaje drug major Simović najpotrebnije iz područja obalne navigacije. Po otvorenju kursa za »intendante«, ovaj će Sektor poslati 8 do 10 drugova i na taj kurs. Političkoj izobrazbi poklanja se takođe naročita pažnja, te iz ovoga Sektora poslata su na »srednji partiski kurs« 11 drugova, među kojima i komandant Sektora.⁷

6. *Disciplina i borbeni moral* se od zadnjeg izvještaja popravili, što se ima pripisati održanim vojničkim i političkim.⁸ Ima još po koji rijedak primjer nediscipline, koji se odmah uzima u postupak, te se tim načinom postizava zadovoljavajuće riješenje bez upotrebe kazni. Također i disciplina mobilisanim brodovima se popravila od zadnjeg izvještaja, a uglavnom to se ima pripisati podjeli obuće i odjeće koja je izvršena našim pomorcima.

7. *Razno.* Najkritičnije pitanje kod ovog Sektora predstavlja maien broj ispravnih mobilisanih brodova. Kako je razvidno iz tč. 2 prednjeg izvještaja, 104 broda su havarisana i čekaju na popravak ili se nalaze na popravku, dok sposobni za vožnju su samo 35 brodova. Ako se uzme u obzir da ovih 35 brodova su uglavnom manji i spori, ovaj Sektor je u nemogućnosti da odgovori na sve postavljene mu zadatke već sada, a iz iskustva poznato nam je da broj havarisanih brodova raste iz dana u dan, iz mjeseca u mjesec, stoga molimo tamošnji Stab da poradi što je više moguće da se brodovi koji su poslati na popravak u Italiju uzmu hitno u popravak i vrate ovom Sektoru čim prije.

S. P. S. N.

POLITKOMESAR:
Branko"

ZA KOMANDANTA
B. Saje

⁷ Nikola Srzić

¹ Vjerovatno se misli: časovima.

* Radelić

**ODLUKA POSADE PAROBRODA »SENGA« OD 16 MARTA
1944 O DOBROVOLJNOM PRIKLJUČENJU NARODNOOSLO-
BODILAC'KOJ VOJSCI JUGOSLAVIJE¹**

O D L U K A

posade S/S »Senga« izražena na zajedničkom sastanku dne 16 marta 1944 za vrijeme boravka broda u talijanskoj luci Galipoli

Mi posada Jugoslovenskog parobroda »Senga« odlučili smo danas definitivno odrediti svoj stav prema jugoslovenskoj vladi u izgnanstvu u Kairu s jedne strane i N.O.V.J. pod vodstvom maršala Tita s druge strane.

Današnjim danom pridružujemo se 'Narodno-oslobodilačkoj vojsci Jugoslavije i kao našu najvišu vlast u zemlji priznajemo jedino Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije na čelu sa predsjednikom maršalom Jugoslavije Josip Broz-Titom.

Ovu odluku donosimo zato jer smo uvidieli da se jedino N.O.V.J. u našoj zemlji bori protiv fašizma, dok je jugoslovenska izbjeglička vlada izgubila pravo da govori u ime naroda Jugoslavije jer su ministar vojske i mornarice u toj vladi, general Draža Mihailović i njemu podređeni komandanti sklopili sporazume i sarađivali sa neprijateljima Ujedinjenih naroda i to: Njemcima, Talijanima, ustašama, četnicima Nedića, Bugarima, te sa vojnim jedinicama koje nose naziv »jugoslovenske vojske u otadžbini« vodili aktivnu borbu protiv Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije i sudjelovali u ratnim operacijama na strani fašističkih trupa.

Smatramo da mi koji smo plovili za vrijeme rata na brodovima u službi Ujedinjenih naroda i doprinjeli velike žrtve za zajedničku stvar svih Saveznika, imamo potpuno pravo da kažemo odlučno svoju riječ, a osim toga isto pravo garantira nam Atlantska povelja, Moskovska konferencija i Teheranska deklaracija, zato osuđujemo rad jugoslovenske izbjegličke vlade, koja je ustvari pomagala neprijateljima Ujedinjenih naroda i demokracije, a to su i neprijatelji Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 6—2/7, k. 2070.

II vezi gornjeg jednoglasno donosimo sljedeću odluku:

1). Ne priznajemo više kao našu vladu jugoslovensku izbjegličku vladu sa sjedištem u Kairu kao i njene predstavnike.

2). Kao zakonitu vladu priznajemo jedino Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije na čelu sa maršalom Jugoslavije Josip Broz-Titom i dobrovoljno ulazimo u sastav Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije.

3). Zahtijevamo od sada vijanje jugoslovenske nacionalne zastave sa petokrakom zvijezdom.

4). Podvrgavamo se svim propisima i pravilima koji važe za Narodno-oslobodilačku vojsku Jugoslavije.

5). Voljni smo i želimo i dalje ploviti u službi Saveznika i doprinjeti sve moguće u zajedničkoj borbi naše N.O.V. Jugoslavije, Engleske, Amerike i Sovjetskog Saveza, a u borbi protiv Hitlerove Njemačke.

S. S. »Senga«, Galipoli, dne 16 marta 1944. Slijede vlastoručni potpisi posade

1). Zapovjednik:	Todor Tijan
2). I časnik:	Ivo Randić
3). II " :	Zfdravko] Bota
4). IH " :	Miroslav] Klarić
5). I Strojar:	Cfvetkoj Gudač
6). II " :	A[lbert] Medanić
7). III " :	N[ikola] Seršić
8). IV " :	Vladimir] Gašparović
9). I telegrafist:	Ivan Bcdan
10). II " :	Josip Fatori
11). Kormilar:	Anton Klemen
12). * :	Mate Margan
13). " :	Toma Ivanov
14). " :	Josip Sutlović
15). " :	Antun Primić
16). » :	Nikola Ivanac
17). Vođa stroja:	Slavko Rak
18). Mazač:	Dinko Brzić
19). " :	Šime Fatović
20). Ložač:	Stjepan Modrić
21). " :	Šime Sikirić
22). " :	[Antun] Subotinčić
23). " :	Vicko Brkić
24). " :	Dragutin Božin
25). " :	Dino Školjić
26). " :	Ivan Maričić
27).	

Smatramo da mi koji smo plovili za vrijeme rata na brode-
vima u službi Ujedinjenih Naroda i doprinjeli velike stvari za sa-
jedničku stvar svih Saveznika, imamo potpuno pravo da kažemo odlučno
svoju riječ, a osim toga isto pravo garantira nam Atlantska Povelja,
Moskovska Konferencija i Teheranska Deklaracija, zato osuđujemo rad
jugoslavenske izbjegličke vlade, koja je u stvari pomagala neprija-
teljima Ujedinjenih Naroda i demokracije, a to su i neprijatelji Na-
rodno-oslobodilačke Vojske Jugoslavije.

U vezi gornjeg jednoglasno donosimo sljedeću odluku:
1). Ne priznajemo više kao našu vladu jugoslavensku izbjeg-
ličku vladu na sjedištem u Kairu kao i njene prestativke.

2). Kao zakonitu vladu priznajemo jedino Nacionalni Kom-
itet Narodnog Oslobođenja Jugoslavije na čelu sa Maršalom Jugoslavi-
je Josip Broz-TITO i dobrovoljno ulazimo u sastav Narodno-Oslobo-
dilačke Vojske Jugoslavije.

3). Zahtijevamo od sada vijanje jugoslavenske nacionalne
sastave sa petokrakom zvijezdom.

4). Podvrgavamo se svim propisima i pravilima koji važe
za Narodno-oslobodilačku Vojšku Jugoslavije.

5). Voljni smo i želimo i dalje ploviti u službi Savezni-
ka i doprinjeti sve moguće u zajedničkoj borbi naše S.O.V. Jugoslavi-
je, Engleske, Amerike i Sovjetskog Saveza, a u borbi protiv hitlerove
Njemačke.

S.S. "Senga", Galipoli, dne 16. marta 1944.

Sljedeći vlastoručni potpisi posade

1). Zapovjednik: <i>Stanko</i>	17). Vodja stroja: <i>Stanko</i>
2). I. časnik: <i>Stanko</i>	18). Masar: <i>Stanko</i>
3). II. " : <i>Stanko</i>	19). " : <i>Stanko</i>
4). III. " : <i>Stanko</i>	20). Lokaci: <i>Stanko</i>
5). I. Strojari: <i>Stanko</i>	21). " : <i>Stanko</i>
6). II. " : <i>Stanko</i>	22). " : <i>Stanko</i>
7). III. " : <i>Stanko</i>	23). " : <i>Stanko</i>
8). IV. " : <i>Stanko</i>	24). " : <i>Stanko</i>
9). I. telegrafisti: <i>Stanko</i>	25). " : <i>Stanko</i>
10). II. " : <i>Stanko</i>	26). " : <i>Stanko</i>
11). Komandir: <i>Stanko</i>	27). " : <i>Stanko</i>
12). " : <i>Stanko</i>	28). I. Kukur: <i>Stanko</i>
13). " : <i>Stanko</i>	29). II. " : <i>Stanko</i>
14). " : <i>Stanko</i>	30). I. sobari: <i>Stanko</i>
15). " : <i>Stanko</i>	31). II. sobari: <i>Stanko</i>
16). " : <i>Stanko</i>	32). Pom. sobari: <i>Stanko</i>

DRUGI LISTIN - OBRADA KAKO

28). I kuhar:	Kuzroan Kraljev
29). II " :	Lucijan Dorčić
30). I sobar:	Marin Bartulović
31). II " :	Bunat Božo
32). Pom. sobar:	Rade Mirić

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU!

BR. 39

IZVJEŠTAJ TEHNIČKE SEKCIJE ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 16 MARTA 1944 ŠTABU SEK- TORA O RADU U MEHANIČKIM RADIONICAMA I BRODO- GRADILIŠTIMA«

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Tehnička sekcija

Na položaju, 16. III. 44 g.

Broj: službeno

ŠTABU IV P.O.S.

U toku prve polovice mjeseca ožujka izvršeni su u mehaničkim radionicama i brodogradilištima mornarice slijedeći radovi:

a) *Na brodovima:*

- 1) »Gusar«—Podgora Produžena ispušna cijev.—
- 2) NB3—»Jadran«—IV P.O.S. Brod izvučen, očišćen, izvršeni manji popravci u drvu, kalafatiran i obojadisan.—
- 3) »Otac Petar«—Stomorska . Izrađeno vreteno ventila za punjenje komprimiranog zraka.—
- 4) »Darinka«—Pašman Brod izvučen, očišćen, popravljena pramčana statva i kobilića, kalafatiran i djelomično obojadisan.—

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 13/1—6, k. 2040.

- 5) K4—Sućuraj Motor rastavljen i očišćen, ubrušeni ventili i izrađena brtva za glavu cilindra.—
- 6) Sloboda«—1st_____ Motor pregledan i popravljen odušni ventil.—
- 7) K20—Drvenik Motor rastavljen, popravljena kopča, zavarena glava cilindra, uređen regulator, popravljena sisaljka za naftu i regulisani rasprski (šprici).—
- 8) »Lapad«—Dubrovnik . . . Pregledan i popravljen motor.—
- 9) PC44—IV P.O.S. Brod izvučen, očišćen, kalafatiran i obojadisan.— Izvršeno čišćenje motora.—
- 10) NB2—koća—IV P.O.S. . . Pregledan motor i ubrušeni ventili.—
- 11) >.-Anka«—Vis Motor pregledan i popravljena električna instalacija.—
- 12) »Bosiljka«—Kambelovac . Popravljeni i regulisani rasprski i izrađene brtve za glave cilindra.—
- 13) >Sv. Križ«—Krilo Motor potpuno rastavljen, pregledani svi kanali i cijevi za podmazivanje, motor očišćen i sastavljen. Popravljen maškul kormila.—
- 14) NB4—»Topčider«—IV
P.O.S. Izrađen poklopac za kaljužnu sisaljku i zavarena isnušna cijev.—
- 15) »Sv. Nikola«—Preko Svarivanje i tokarenje osovine propelera i izrađen ležaj za statvenu cijev,
- 16) »Sokol«—Karlobag Brod izvučen, očišćen, izvršeni manji popravci u drvu, kalafatiran i obojadisan. Pričvršćen ležaj u statvenoj cijevi i zavarena cijev za rashladnu vodu.—
- 17) PC59—IV P.O.S. Izvršeni popravci na razmi broda.—
- 18) »Zvonko«—Vis. Brod izvučen, očišćen, kalafatiran i obojadisan.—
- 19) NB8—»Kornat«—IV
P.O.S. Na trupu broda i nadgradnji izvršeni popravci oštećenja zadobivenih u borbi.—
Izvršeno čišćenje dinamika i popravljena električna instalacija.

- 20) PC52—IV P.O.S. Brod izvučen, izmjenjeno tri metra korduna, kalafatiran i obojadisan.—
- 21) K22—Hvar. Motor rastavljen, očišćen, otokareni i ubrušeni ventili i izvršen pokus.—
- 22) »Sretna sloboda«—Račišće Brod izvučen, očišćen, izvršeni manji popravci u drvu, kalifatiran i obojadisan.—
- 23) K35—Starigrad Motor rastavljan, izmjenjen usadni šaraf na glavi cilindra, ubrušena sjedišta ventila i produžena ručica za manevrisanje.
- 24) MC5—»Žandar«—IV P.O.S. Umanjena i obrađena radna ploha propelera, navarivanje i obrada konusa na osovini propelera, te izrada utora i pričvršćenje propelera na osovinu. Brod izvučen na kraj, očišćen, kalafatiran i obojadisan.
- 25) PČ42—IV P.O.S. Izvršen glavni popravak motora, izmjenjeni stapni prsteni i rasprskači.
- 26) PC57—IV P.O.S. Ubrušeni i regulisani rasprskači.
- 27) -Gundulić—Dubrovnik Svarena cijev i izrađeno vreteno ventila za punjenje komprimiranog zraka.
- 28) »Bog s nami«—Kambelovac. Izvršen pregled i popravak motora. (Uslijed prevelike trošnosti stapnih prstena, izbacuje ulje na ispuh, pa je osposobljen samo za lučku službu).
- 29) Pomoćnica kršćanska«—Sućuraj. Brod izvučen, očišćen, izvršeni radovi na desnom boku i nadgradnji, kalafatiran i obojadisan. — Popravljen brodski čamac.
- 30) K14—Bol. Brod izvučen, očišćen, premješten motor sa pramca na krmu, otvori za motor otvoreni na krmu a zatvoreni na pramcu, izmjenjena krmena statva, iz-

31) K31—Jelša

rađena dva nova mankala i kormilo sa argolom, kalafatiran i obojadisan. — Izvršen popravak motora.

Brod izvučen, očišćen, izrađena pregrada na pramcu, jedna bukaporta i dva palca, uređena krmena statva, kalafatiran i obojadisan. Izvršen popravak motora.

b) Za kopnene ustanove:

Popravljen je: 4 kom. topova, 10 kom. mitraljeza, 3 kom. puškomitraljeza, 1 puška, 4 pištolja, 2 sjekire, 2 krika, 6 »primusa«. 2 pišće mašine, 2 automobila, 1 motor-bicikla, 1 ronilački aparat i 1 štednjak.

Izrađeno je: 8 kvaka, 14 velikih šarafa. 3 kotla za kuhanje jela, 1 postolje za dalekozor, 4 nišanske sprave, 15 dlijeta za kalafatiranje, 2 ključa, 7 okvira za prozore. 18 željeznih komada, 55 porcija, 9 limenih posuda, 1 lijevak, 32 latice, 2 cijevi za peć, 2 drvene stepenice, 2 sanduka za kompas, 2 sanduka za signalne fenjere, 1 drveni most za iskrcavanje putnika i 2 koplja za zastavu.

Osim toga uvedeno je i instalirano električno svjetlo u osam prostorija i izvršena su punjenja akumulatora. Za brodove je izrađeno i popravljen 4 maškula za kormilo, 4 okova za kormilo, . . . svarivanja cijevi, te popravljen 4 dinamo-mašine.

Šef tehn. sekcije:

**PISMO BRITANSKOG MINISTARSTVA ZA RATNI TRANS-
PORT OD 17 MARTA 1914 KOMANDANTU PAROBRODA
»SENGA« KOJIM SE POTVRĐUJE PRIKLJUČENJE POSADE
VARODNOOSLOBODILACKOJ VOJSCI JUGOSLAVIJE¹**

Kopija

MINISTARSTVO RATNOG TRANSPORTA
KOMANDA MORNARICE
TARANTO
17 marta 1944

KOMANDANTU S S SENG

Galipoli

Ovim potvrđujem da sam 17 marta primio na znanje da su oficiri i posada vašeg broda jednoglasno odlučili² da se priključe Narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije. Kao posljedica toga zabilježeno je da će se od danas na S S »**Senga**« viti nacionalna jugoslovertska zastava plavo-bijelo-crvena sa crvenom petokrakom zvijezdom.

(M. P.)

Zamjenik pretstavnika
Ministarstva ratnog transporta
Taranto
CLEMENTSON, s. r.

**POTVRDA ŠTABA BAZE NOVJ U MONOPOLIJU OD 17
MARTA 1941 O PREUZIMANJU PAROBRODA »SENGE« OD
STRANE JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE«**

ŠTAB BAZE N O. V. JUGOSLAVIJE
MONOPOLI

Dne 17 marta 1944.

Broj evidencije 37.

P O T V R D A

Sa strane ove Baze potvrđuje se, da je parobrod **»Senga«**, luke pripadnosti Sušak, tonaže bruto 5.140. neto 3.280, pod zapovjedništvom kapetana duge plovidbe Tijan Teodora, sa posadom od 44 člana uključivši zapovjednika, preuzet od Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, i da plovi u službi Ujedinjenih naroda.²

Brod vije jugoslovensku nacionalnu zastavu (plavo-bijelo-crvenu u jednakim vodoravnim poljima sa crvenom petokrakom zvijezdom u prvoj trećini bijelog polja).

Pozivaju se sve vlasti oslobođene Jugoslavije, kao i sve pomorske i vojničke vlasti savezničkih država, te zapovjednici njihovih ratnih brodova da dadu slobodan prolaz gore spomenutom brodu, njegovoj posadi i teretu, da uklone sve zaprieke određenom putovanju i da mu u slučaju nužde ukažu svaku pomoć i zaštitu.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dančević, s. r.

Sef Nautičkog odsjek?:
Ružić, s. r.

Komandant
Odrlić, s. r.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 20 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O NAPADIMA NEPRIJATELJSKIH AVIONA
NA BRODOVE I TERITORIJU SEKTORA'**

STAB III POMORSKOG
OBALSKOG SEKTORA

br. 132.—

20. 3. 1944 god.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

Posljednja 4 dana neprijatelj je započeo sa sistematskim zračnim napadima na područje Dugog Otoka u cilju pronalazjenja i uništavanja naših plovniha objekata. Napadi se vrše sa tri aparata tipa »roda«, bombama manje veličine i mitraljiranjem. Oni započinju svakog dana zorom između 05.30 i 06.30 sati, i poslije podne pred sumrak između 17.30 i 18.30 sati. Prva dva dana napadi su bili upereni protiv sjevernog dijela Dugog Otoka (predjela Veli Rat) u cilju uništenja mot. jedrenjaka »Ilirija«, što im je 19.3. poslije podne uspjelo, sa dva pogotka na krmi. Srušen je krmeni jarbol i razlomljena krmena oplata broda, tako da brod nije više sposoban za isplovljenje. Detalji još nisu poznati, ali postoji sumnja da brod propušta u većoj količini vodu. Napadi su pored toga bili usmjereni na luke i mjesta sjevernog dijela otoka i u cilju uništenja brodova II Pomorskog obalskog sektora, koji su se tamo nalazili.

19 marta napadi su se produžili na ostale djelove Dugog Otoka, tako da tog dana poslije podne napadnuti su brodovi u Tajeru i mjesta Sali i Zman mitraljeskom paljbom. Osim malog kvara na »Zdenki« drugih gubitaka nije bilo.

20 marta ujutro oko 06 sati napadnuti su sa dva aviona (roda) brodovi NB 1 i NB 6 (koji su tokom noći bili uplovili u zaliv) i naši brodovi »Dobra obitelj« i »Sv. Nikola«. NB 1 pogođen je sa dvije bombe i potonuo u dubini od oko 4 metra, dok su ostali brodovi prošli bez pogodaka. Žrtava nije bilo.

Pretpostavlja se:

1. da se napadi vrše u cilju odmazde za uništene i zarobljene brodove od strane II i III Pom. obalskog sektora, radi

sistematskog uništavanja naših plovnih sredstava i naoružanih brodova a s time u vezi sprečavanja naših akcija kako vojne prirode, tako i prevoza putnika i materijala;

2. da avioni uzletaju sa aerodroma u Zemuniku ili negdje u njegovoj blizini;

3. da će se napadi sistematski produžavati prema jugu obuhvaćajući i Kornat. naše najvažnije sklonište za brodove.

Prema prednjim pretpostavkama ovaj štab je zaključio da je, u cilju očuvanja plovni jedinica, neophodno potrebno da se sav suvišak brodova, osim onih koji su najpotrebitiji za promet, povuče iz voda sektora i uputi za Vis. Zaustavljanje brodova, koji će u cilju veze stizati sa Visa, da se svede na najmanje mogući rok. U tom smislu izdate su već i potrebite upute. U sektoru zadi-žaće se manji brodovi, podobni za brzu kamuflažu i rasporediti na najpogodnija mjesta.

Smatramo da bi bilo neophodno potrebno, u cilju sprečavanja da se neprijatelj i dalje koristi mogućnostima napada, čim skorije bombardovanje aerodroma Zemunik i to po mogućnosti u prvi mrak. kad se avioni već vrate u svoju bazu, jer raspoložemo podacima da se svake večeri na aerodrom u Zemuniku spuštaju 9 aviona, koji se ranom zorom upućuju u raznim pravcima. Uputna bi bila i kontrola savezničkih lovaca rano ujutro ili predvečer, koji bi pravili zasjedu neprijateljskim avionima i napali ih. Pretpostavlja se da ovi avioni vrše ove prepade prilikom jutarnjeg odlaska sa aerodroma i spuštanja predvečer, dok preko dana predane negdje u sigurnoj pozadini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara
D. Mileta

Komandant
Ikica

(M. P.j

IZVJEŠTAJ KOMANDE NB 2 OD 20 MARTA 1944 ŠTABU
ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O GU-
BITKU BRODA U LASTOVSKOM KANALU¹

N.B.2 (KOCA)
20 marta 1944 g.
Položaj.

Operativni izvještaj o
napadu i gubitku N.B.2.
(koča) u Lastovskom
Kanal.

ŠTABU IV POMORSKO-OBALSKOG SEKTORA

Prema tamošnjem pov. br. od 3 marta o. g. dostavljamo
sljedeći operativni izvještaj o napadu i gubitku N.B.2 (koča)
u Lastovskom Kanalu u noći između 17—18 marta o. g.

1). N.B.2 (koča) isplovio po naređenju Mornaričke stanice
u Lastovu iz luke Sv. Petar 17 marta u 19,15 sati sa zadatkom
da preveze hranu za partizane i 5 američkih vojnika sa radio-
stanicom i tri partizana iz Korčulanskog odreda.

2.) Ploveći u kursu 180 iz Korčule prema Lastovu u 21,30
sati primjećena signalizacija na moru između brodova u prav-
cu N, što je trajalo do 21,30² sati.

3.) U pomenutom kursu u 22,30 sati u daljini 3 milje
pred ulazom u uvalu Sv. Petar iznenada napadnut od tri bor-
bena broda nepoznate narodnosti koji su otvorili odmah va-
tru iz teškog automatskog oružja.³

4. 5. 6. 7. 8.) Sa prvim rafalom neprijatelj je pogodio i
onesposobio izviđača na vrhu prove, mitraljesca i pomoćnika
na teškom Scotti« 20 mm, na desnoj strani lijevi »Scotti« 20
mm. prema izjavi mitraljesca, koji je od eksplozije bačen na
palubu i kad je opet stao na svoje mjesto, mitraljez je bio
neupotrebljiv. Komandant čim je počela paljba dao je propi-
sane znakove za tu noć, i to poziv: 1 zeleno, zatim čak i lozinka:
2 bijela. Znakove je dao tri puta, a nakon svakog puta paljba
je bila sve žešća, stoga je komandant naredio da se otvori va-
tra iz svih oružja, ali sve oružje je bilo oštećeno osim Brede

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 23—1/1, k. 2034.

² vjerovatno: 22,30

³ Može se pretpostaviti da se radi o njemačkim jedinicama.

8 m m na lijevoj strani i ta nije imala na koga da puca pošto lijevi bok s krme nije bio uopće napadnut. Krmeni top 40 m m bio je oštećen iz drugog rafala koji je uslijedio sa krme kad je nepr. brod počeo da puca s naše krmene strane, komandant naređuje tobdžiji da puca na brod, po izjavi tobdžije top je onespособljen za paljbu te nije mogao da pali. Nakon svega toga komandant naređuje da se vozi svom snagom naprijed pošto sve oružje bilo onespособljeno i nije se moglo otvoriti vatru na neprijatelja. U međuvremenu prenesen je sa pramca u mašinski prostor ranjeni izviđač gdje mu je bolničar pružio prvu pomoć. Pokušano je povući ranjenog mitraljesca, ali zbog jake neprijateljske vatre nije ga se moglo nego bolje ga zakloniti iza bunkera. Brod vozi svom snagom naprijed a neprijateljski brodovi pucaju rafal za rafalom. Četvrti rafal koji je uslijedio nakon minut pauze bio je iz automatskog topa i naš brod je primio 5 pogodaka na vodenoj liniji. Jedna topovska granata pogodila je rezervoar nafte u mašinski prostor. Nafta koja je iscurila iz rezervoara zapalila se i vatra se proširila u čitavi mašinski prostor. Motor je prestao da radi odmah nakon pogotka. Komandant silazi u mašinski prostor i naređuje strojaru da pali ponovno motor koji nije mogao biti upaljen zbog vatre i oštećenja na istom. Nakon što je prijetila opasnost da drugi rezervoar eksplodira i vatra zahvati magazin municije sakupljeni su ranjeni drugovi i ukrcani u čamac te sa ostalom posadom otplovili od broda prema luci Sv. Petar. Cim se na brodu pojavila vatra, paljba je prestala i neprijateljski su brodovi iščezli. Udaljenost N.B.2 od kraja u momentu napuštanja bila je 1 i po Nm. Na ulazu luke Sv. Petar prihvatio nas je patrolni čamac Korčulanske flotile i oteglio nas u luku. Čim su smješteni ranjeni drugovi, komandant, komesar i jedan strojar pokušali su da se vrate na brod, ali zbog vatre koja je zahvatila cijelu palubu i magazin municije, koji je počeo da puca. nije se bilo moguće približiti brodu. Isti je gorio do jutra i zanesen strujom potonuo je uz obalu na sijeku otoka Mrčara.

9.) Vidi listu gubitaka.

10.) Bez sadržaja.

11.) Držanje posade uglavnom dobro, nije bilo panike i svak je bio na svom borbenom mjestu u momentu napadaja.

12.) Bez sadržaja.

S. F S. N

POLITKOMESAR
Kustić'

KOMANDANT:
Franulović Jure

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 110

21 marta 1944 g.

u Visu

ŠTABU MORNARICE. — Mišljenja smo da komandant i politkomesar N.B.2 nisu bili na visini svog zadatka uglavnom zbog toga što su polazili sa stanovišta da su brodovi koji su ih napali saveznički, te su pokazivanjem signala raspoznavanja gubili vrijeme mjesto da otvore paljbu, te je u međuvremenu sve naoružanje N.B.2 bilo onespособljeno. Prije isplovljenja N.B.2 bio je obaviješten od američke radio-stanice da će sav. patrolirati oko 21,00. Prilikom potonuća N.B.2 izgubljeno je sljedeće naoružanje i municija: 2 mitraljeza p. a. 20 m m Scotti'. 1 protukolski top 40 m/m. 2 mitraljeza Breda 8 m/m, 5 raznih pištolja, 3 strojnice, 11 pušaka, 1 sign. pištolj, 1200 pušanih metaka, 4000 mitraljeskih 8 m m. 3000 mitraljeskih 20 m/m. 40 revolverskih, 200 topovske 40 m m. 26 metaka signalnih.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:

Bagat

NAČELNIK ŠTABA:

B. Saje

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA FLOTILE OD 22 MARTA 1944 ŠTABU
TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O PREBA-
CIVANJU TRUPA I MATERIJALA SA OTOKA NA KOPNO¹

STAB FLOTILE III P. O. S.
22. III. 1944 g.

ŠTABU III P. O. S.
Operativni izveštaj

U vezi naređenja štaba III P.O.S. pov. br. 133 od 21. III. 1944 g. i uputa dobivenih od komandira R. S.² br. 1 izveštava-
mo o konvojiranju trupa i materijala u Desetine (Modrave).³

21. III. 44 g. u 17.00 časova isplovili P.C.21 i P.C.22 za
Piškeru, gde su se nalazile trupe i materijal. U 17,30 časova
uplovili u Piškeru, gde su nas čekali sledeći brodovi: m. j.
»Zdenka«, m. leut »Zadar« i m.j. »Sv. Nikola. — Ugljan, koji
su bili određeni za prebacivanje trupa.

Prema dobivenim podacima, a u dogovoru sa komand. R.S.
i komandantom trupa drugom Randićem. došli smo do za-
ključka, da je najpovoljnije da se trupe prebace ujedanput.

Raspored trupa i materijala na brodovima bio je sledeći:

M.j. »Zdenka« ukrcao je sav materijal i 30 drugova, m. leut
»Zadar« 45 drugova, m. j. »Sv. Nikola« — Ugljan 80 drugova i
P.C.21 55 drugova a P.Č.22 30 drugova.

U 21,00 sati završeno je bilo krcanje i isplovili smo u sle-
dećem redu: U patroli predhodnici cirka 1—2 Nm ispred kon-
voja vozio je P.C.22. Na čelu konvoja bio je P.C.21. koji je
radi izjednačenja brzine brodova u konvoju, i da se što pre
stigne na određeno mesto, uzeo u tegalj m.j. »Zdenku« i m.
leut »Zadar«, a kao poslednji vozio je m.j. »Sv. Nikola« —
Ugljan. Vremenske prilike su povoljne, vedro, bonaca, dok je
barometar pokazivao 733 mm.

U vožnji do Murvenjaka primetili smo više svetlećih ra-
keta iz Pakošтана, Pirovca i Tkona. Kod Murvenjaka pričekao
nas je P.C.22, koji je u međuvremenu već izvršio kontrolu u
kanalu Murvenjak — Radelj. Zatim smo krenuli prema rtu W
otoka Radelj, P.C.22 vozio na levom boku ispred konvoja.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 1/1—4. k. 2029.

• Relejne stanice

Odnosi se na članove Agitpropa i bolničko osoblje (vidi doku-
menat reg. br. 32 1—3. k. 2027. u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

^a W rtu Radelja čekala nas je veza sa gajetom od tri druga iz Murtera, koja nas je obavestila o situaciji na kopnu. Uzeli smo gajetu u tegalj i produžili u Desetine, gde smo uplovili 22. III. 44 g. u 00,10 časova.

Zatim je usledilo iskrčavanje trupa, koje je bilo završeno u 01.00 sati. Odgovorni drugovi, koji su nas sačekali na vezi, izjavili su da je iskrčavanje materijala u Desetine iz tehničkih razloga nemoguće. Zato smo uputili m. j. »Zdenku« u Prosiku. gde su bile najpovoljnije prilike za iskrčanje materijala. Kdtu m. j. »Zdenka« naredili smo da iskrca materijal najkasnije do 03,00 časova, dok ćemo mi međuvremeno patrolirati u kanalu, a kad iskrca. da produži za Kornate.

Pošto su se vremenske prilike pogoršavale, naredili smo m. 1. Zadar« i m. j. »Sv. Nikola« da isplove za Kornate, jer u kanalu nije bilo nikakve opasnosti od strane neprijatelja.

Pošto su se vremenske prilike sve više pogoršavale, P.C.21 i P.C.22 bili su prisiljeni da u 03.00 časova prekinu patroliranje i produže za Kornate, iako m.j. »Zdenka« još nije bio gotov sa iskrčavanjem.

Radi jakog vetra i snega bila je vidljivost vrlo slaba, pa smo se morali radi međusobne veze vezati konopom. P.C.22 vozio je prvi a P.C.21 za njim. Na putu nismo opazili ništa. Nakon jednog sata vožnje pukao nam je tegleći konop, a da si označimo poziciju, bacali smo bele signalne rakete i to: P.C.21—7 kom., a P.C.22—12 kom. Ovo osvetljavanje nam je služilo i kod traženja pozicije, pošto se otoci radi nevremena nikako nisu mogli raspoznati. U 05,00 časova uplovili P.C.21 i P.C.22 u Zakan, dok su m.j. »Sv. Nikola« — Ugljan i m. 1. Zadar uplovili već ranije u Smokvicu. U 06,00 isplovili iz Zakna. u 06,30 uplovili u Ropotnicu.

22. III. 44 g. posle podne došao je sa leutom na jedra kdt. m. j. Zdenka« Brčić Roman sa svojom posadom. Drug Brčić izjavio je sledeće:

Na dobivenu zapovest od kdt. sastava, i u dogovoru sa odgovornim drugom na vezi, isplovio sam u 01,00 za Prosiku. Na Prosiki nije bilo spremno za iskrčavanje materijala. Iskricali smo samo nekoliko koleta od agitpropa. a za ostalo nastalo je natezanje do 03,00. Ostali materijal nije se iskrcao. Potom sam isplovio prema pre dobivenom naređenju. Vreme je bilo burno, izvid nikakav, počela je kiša i sneg. Pogodio sam na vrata kod Zminjaka i radi slabog izvida nasukali smo se na Zminjak i odmah u zoru zatražili pomoć kod N.O.O. Murter, za pretovarenje materijala. Ovaj odbor dao nam je na raspolaganje dva leuta i jednu gajetu, koji su preuzeli materijal za prevoz na

određeno mesto. Rad je izvršen u potpunom redu. Nakon prekreanja materijala bili smo napadnuti od dva saveznička aviona, koji su nas mitraljirali i bacili jednu bombu manjeg kalibra. Brod i posada ostali su neoštećeni. Radi mogućnosti napada neprijatelja izvadili smo delove motora i u 11,30 časova isplovili sa gajetom na jedra za Ropotnicu, gde smo dali kdt. sastava gore navedenu izjavu.

Napomena: operacija prebacivanja trupa i materijala mogla se je izvršiti u redu da je bilo na vezi spremno za iskrčavanje materijala, čitav konvoj mogao bi isploviti već u 01,30 i ne bi nas uhvatilo nevreme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant
Ante Jakovlje\

BR. 45

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 22 MART 1944'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno

22 marta 1944 god.

u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Njemci nisu ponovo zaposjeli Šoltu, jedino jedna grupa od dvadesetak Njemaca sa jednim leutom iskrcala se na Šolti u noći od 20 na 21, patrolirali do Grohota gdje su uzeli dvije žene. vratili se u Nečujam i istim brodom isplovili. Naša 4 gerilca uspjeli zarobiti 6 njemačkih financa koji su noćas dovedeni sa šoltanskim zbjezgom u Via.

2. Patrolisanje vršeno redovno po čamcima flotila.

Po iskazu komandanta m/j »Nino« iz III P.O.S., NB1, NB6. m/j "Bog s nami« i m/j Ilirija-2 potopljeni su od nje-mačkih aviona 17 ili 18 o. m. u Tajeru."- Na NB1 bilo je tri ra-njenika. od kojih jedan je umro od zadobivenih ozljeda.

U istoj luci 12 o. m. od savezničkih aviona bio je potop-ljen m.j. »Ilirija-1 . Pč21 («Miran») oštećen i m/j »Nino« tako-der oštećen.

Prednje, ponavlja se. saznalo se od komandanta m/j »Ni-no koji je jutros uplovio u Vis iz III P.O.S. sa 52 zbjega i 8 vojnika.

NB3 morao isploviti za III P.O.S. sa amerikanском misi-jom. nije isplovio jer je ista odgodila putovanje.

NB4 u srednjem Jadranu.

NB7 održao vezu sa Braćom, u teglju sa barkasom br. 1 preveo u Vis 150 zbjega.

NB8 morao isploviti za Biokovo, ali po naređenju tam. štaba nije isplovio.

Pč71 sa barkasom br. 4 upućen po zbjeg na Šoltu, te pre-veli 2 Amerikanca. Na Šolti pristali u Stračinsku [Uvalu], Ta-tinju [Uvalu] i Maslinicu Valu te ukrkali 30 zbjega i 6 zaroblje-nih Njemaca, te jednog amerikanškog oficira.

Pč64 održao vezu sa Hvarom, gdje je preveo nekoliko na-ših boraca. Engleza i Amerikanaca. Brod se vratio tek u 07.30 u Vis zbog lošeg vremena.

M/j »Pčela« isplovila za Lastovo.

3. Bez sadržaja.

4. Uplovilo u Vis: 1 brod iz III P.O.S. Isplovilo: 1 brod za Lastovo.

Uplovilo u Komizu: 0. Isplovilo: 1 brod za Monopoli.

Usposobljeno: 3 broda, prispjelo na popravak: 4 broda.

5. Bez sadržaja.

S. F. S. N.

Politkomesar
Branko

Operativni oficir:
Davor J. Orebić

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 23 MART 1944'

ŠTAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno
23 marta 1944 god.
u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Po podacima primljenim sinoć na Hvaru, neprijatelj je napustio otok. sem u Jelsi gdje se navodno nalazi oko 160 njemačkih vojnika po narodnosti Poljaci.² Evakuacija Hvara" je započela navodno odmah iza savezničkog prepada na Šoltu.¹

2. Patrolisanje vršeno redovno sa čamcima flotila.

NB1 izbrisan iz Flotne liste.

NB3 u Visu.

NB4 povratio se iz III P.O.S. u 13,00 sati sa 15 njemačkih zarobljenika, 5 naših ranjenika i zarobljenim njemačkim motornim čamcem u teglju.³

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 45—1/5, k. 2064.

' Na otoku Hvaru nalazio se Drugi bataljon 738 puka 118 lovačke divizije. Opširnije o akciji vidi tom V, knj. 25, dok. br. 113. 157. 158 i 159 i dok. br. 68 u ovoj knjizi.

* U istorijatu 118 lovačke divizije stoji da je 17 marta internirano sve muž-ko stanovništvo (vidi knj. Der Weg der 118 Jager Division)

' O akciji na otok Šoltu, u izvještaju Velike župe- Cetina od 1 aprila 1944 Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH, piše: »Dne 19 ožujk? 1944 g. u 5.30 sati dat je znak za Alarm« od strane Njemačke posade koja se je sastojala oko 30 vojnika na otoku Šolti, a koja je posada bila skupa sa oružnicima kod postaje Grohote, a nakon datog znaka Oružnici su se stavili njih 8 koliko ih je bilo na raspoloženje Njemačkorr vojnom zapovjedništvu.

Odmah zatim bila je posada napadnuta od strane neprijatelja sa zapadne, sjeverne i južne strane mjesta Grohoto sa strojopuščanom vatrom bacačima mina i bombaškim zrakoplovima i borba se je vodila sve do 10 sati, kada je posada uslijed premoćnog neprijatelja koji je napadao bila prisiljena da se preda«. — Dalje, iz dokumenata se vidi da su se Nijemci ponovo iskricali 23 marta, i da su saveznici bombardovanjem porušili 6 kuća.

(Vidi dok. br. 19/4—1. k. 195 u Arhivu Istoriskog instituta JNA i tons V. knj. 25, dok. br. 154 i dok. br. 68 u ovoj knjizi.)

Odnosi se na njemački motorni čamac zarobljen 18 marta 1944 (vidi dok. br. 54).

NB6 izbrisan iz Flotne liste.

NB7 upućen u 17.30 kao osiguranje konvoja u Hvar. Isti stigao u Goromin Dolac u 21,00 sati te preuzeo osiguranje konvoja na povratku za Vis. gdje je konvoj stigao u 03.00 sati.

NB8 u Visu.

3. M jedrenjaci -Slobodan«. »Jadran«, Sretna sloboda«, Soko i »Lahor« izvršili prebacivanje 2 bataljona I Dalmatinske iz Visa u Goromin Dolac na Hvaru po naređenju tam. štaba. Transportom rukovodio je operativni oficir Sektora drug Orebić. Na jednom brodu nalazio se također politkomesar Mornarice drug Pero. Pored pomenutih brodova u konvoju su se nalazila 3 leuta zbog lakšeg iskrcavanja boraca. Konvoj je krenuo u 14,40. zakašnjenje uslijedilo zbog toga što borci nisu bili na mjestu ukrcavanja na vrijeme. Motorni jedrenjak »Slobodan« stigao na mjesto pristajanja u 19,20 a ostali brodovi u 20,40. Ovo je učinjeno na inicijativu politkomesara Mornarice i zarn. komandanta Brigade, zbog toga što su ostali brodovi bili sporiji. Iskrcanje vršeno u redu. Isplovijenje iz Goromin Dolca u konvoju u pratnji NB7 u 22,30. uplovljenje u Vis u 03,00 sati.

4. Isplovilo u Vis: 5 brodova na zadatak u Hvaru, 1 engl inv. brod na zadatak u Hvaru." Uplovilo: isti brodovi i 2 broda iz III P.O.S. sa zbjegom.

Kretanje brodova u Komizi nepoznato zbog prekida telefonske linije.

Usposobljena dva broda, prispjelo na popravak pet brodova.

5. Od sinočnjeg bombardiranja u Komizi potpuno uništen Pč 70 pripadnosti Viške flotale, posada neozlijeđena. Druge štete cvom Sektoru još nisu poznate.⁷

U 22.00 ispred uvale Stenjalo Pč65, koji je vršio patroli-sanje, sudario se sa jednim sav. brodom. Pč65 oštetiio u manjoj mjeri pramčanu statvu, sav. jedinica neoštećena prosljedila vožnju. Po drugom Pč, oštećeni dotegljen u luku. O prednjem vodi se istraga.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:
otsutan

OPERATIVNI OFICIR:
Davor J. Orebić

Ps. Naknadno se saznaje da su slijedeći brodovi oštećeni od sinočnjeg bombardiranja u Komizi: M/j »Andeo«, »Mali Ante«, Sv. Nikola«, »Ban Jelačić«, Sv. Ivan Krstiteljsve lakše oštećeni i jedan leut Lučke kapetanije jače oštećen.

IZVJEŠTAJ ŠTABA BAZE NOV JUGOSLAVIJE U MONOPOLIJU OD 23 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIONOM STANJU BAZE I O PRELASKU BRODOVA KRALJEVSKE MORNARICE NA STRANU NOV JUGOSLAVIJE¹

STAB BAZE N. O. V. JUGOSLAVIJE
MONOPOLI
Br. 475/44.
dne. 23 marta 1944

ŠTABU MORNARICE N.O.V. JUGOSLAVIJE

Vis

Ovaj izvještaj nije dan u određeno vrijeme, jer se je čekalo na svršavanje nekih zadataka koji su bili u toku.

Rad Baze se odvija normalno u postojećim mogućnostima Financijsko poslovanje Baze za ovaj mjesec je skoro obustavljeno. pošto naš budžet nije prihvaćen od strane savezničkih vlasti. Mora se znati da se Baza financira iz dotacija američke ustanove S.B.S.-¹ (specijalna služba za Balkan). Međutim, naš budžet kao i organizacija Baze po svojim ciframa i opsegom prešao je sva očekivanja Saveznika. Zato su Saveznici odlučili reorganizirati cijeli S.B.S. tako, kako bi odgovarao opsegu poslovanja koji se postavlja sa strane ove Baze. Međuvremeno dok se na zajedničkoj konferenciji ne pretresu sva naša pitanja, nastao je mali zastoje. Ta se konferencija između naše Vojne misije, u kojoj će biti zastupana i Baza, i Saveznika ima održati u toku ovih dana. O postignutim rezultatima biti ćete odmah obavješteni.

Tehnički odsjek nastavlja sa svojim radom. Pitanje navoza ostaje i nadalje otvoreno iako se na istima popravljaju naši brodovi prema našim potrebama a u poznatim mogućnostima/ Po tom pitanju nije se ništa izmijenilo na bolje. Brodovi se i dalje izvlače u Molfetti, Mola di Bari i Monopoli.

Tehnički odsjek je dobio ovih dana prostorije za kancelarije pa će moći pristupiti pravilnom organiziranju istih. Sada još jedino preostaje riješiti pitanje smještaja drugova iz Tehničkog odsjeka.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoričkog instituta JNA po: reg. br. 18 1—6. k. 2064.

² Special Balkan Servis

Vidi dok. br 23

Rad Tehničkog odsjeka kroz period od 1—15 marta: vid: prilog 1.⁴

Kroz Nautičkog odsjeka kroz ovaj period bio je vidan. Podvlači se, naročito, podizanje naše zastave na prekoceanskom parobrodu »Senga« od 8280 tona. Atlantske plovidbe. Radoničić & LTD London.'

Nakon ulaska u luku Galipoli, momčad i komandno osoblje broda izjasnili su se za naš Nacionalni komitet, te izrazili želju da unaprijed plove pod našom nacionalnom zastavom. Zato je 17. III. o.g. podignuta naša nacionalna zastava na pomenutom brodu. Istoga dana Deputy Ministry of War Transport," pošto je prethodno informisao (konsultirao) engleski Admiralitet. primio je do znanja ovu promjenu i postupio po istom, dajući komandi broda pismeni akt u kojem prima do znanja izvršenu promjenu zastave.

Ovim činom stvoreno je načelno riješenje pred savezničkim pomorskim vlastima i za sve ostale naše brodove koji se izjasne za Nacionalni komitet. Ovo je važno zato, što će Ministarstvo ratnoga transporta morati povratiti brodove po svršetku rata državi odnosno vladi čiju zastavu brodovi viju, a ne brodovlasnicima jer je iste primila od države.

Prvi od brodova koji je koristio ovu mogućnost jest s s Srbin , 900 tona. koji je jučer. t.j. 23. III. razvio našu nacionalnu zastavu u Tarantu i o tome obavijestio Deputy Ministry of War Transport.

LT prilogu Vam se dostavlja: 1) Odluka posade ss »Senga- . 2) Potvrda izdata od ove Baze da je preuzet brod od Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije, na kojoj se nalazi potvrda od strane Ministry War Transport. 3) Akt upućen komandantu broda od strane Ministry War Transport u kojem prima do znanja promjenu zastave.⁷ 4) Izjava momčadi i komande s s »Srbin«, 5) Popis prekoceanskih brodova u službi kr. vlade.

Prema dobivenim informacijama sa više strana, raspoloženje naših pomoraca je takvo, da postoji opravdana nada da bi se dalo još kod nekih brodova podignuti našu zastavu i time te brodove dobiti za nas. Zato je prema zamisli ove Baze. koju je usvojila naša Vojna misija sa Povjerenikom za vanjske poslove* te drugom Cećom," odlučeno da se pošalju neke pogodne i ovom poslu iskusne osobe u luke gdje stacioniraju brodovi

¹ Redakcija ne raspolaže prilogom.

² Vidi dok. br. 38.

Zastupništvo Ministarstva za ratni transport.

Vidi dok. br. 38. 40. 41.

* Josip Smolaka

" Svetislav Stefanović

kr. vlade a da se isti brodovi pokušaju predobiti za Nacionalni komitet.

Kako će u tu svrhu biti poslane neke osobe — članovi ovoga Štaba — a ne zna se još koje, bit ćemo slobodni dati Vam naše sugestije pri popunjavanju upražnjenih mjesta.

Obavješćujemo Vas, da luka Manfredonia postaje savezničkom ratnom lukom i naši su brodovi dobili nalog da moraju napustiti tu luku. Zato je odlučeno da se Nautički pododsjek iz Manfredonie preseli u Barlettu sa nekim brodovima.

Za potrebe ukrcaja robe u avione, koji istu spuštaju u domovinu, poslata je u Brindisi jedna četa od 40 ljudi, koji će vršiti taj ukrcaj. Isto tako jedan vod od 20 ljudi određen je za ukrcaj robe u skladišta sa željezničke stanice u Monopoli.

Izrada protokola, oficirskih i podoficirskih amblema kao i ostalih znakova, te diplome za kursiste, već je u toku. Podvlačimo jedino poteškoću u nabavci materijala za izradu istih i neke stvari morati će se potražiti u Napoli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:

L. Dančević

KOMANDANT:

Odrljen

(M. P.)

31 III

STAB
MORNARICE N. O. V. J
Br. 244
1944

Na uvid:
Poiitkom. Kdt, Pomoćnik

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 24 MART 1944¹

STAB rv POM. **OBAL.** SEKTOHA

Pov. službeno

24 marta 1944 god.

u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Neprijatelj se u noći između 22 i 23 o. m. iskrcao na golti, njegova jačina nije poznata.²

Borbe na otoku Hvaru još traju.³

2. Patrolisanje vršeno u smanjenom obimu zbog nevremena.

NB3 održao vezu sa Šoltom i Bračem. Sa Brača preveo oko 70 tam. zbjega.— Na Šolti nije pristao, već naša ga je veza čekala van Šolte u jednoj barci. NB3 ukrcao vezu i uplovio u Komizu zbog nevremena.

NB4 u Visu.

NB7 isplovio za Lastovo sa naređenjem da se vrati u Vis iste noći, nije se povratio, vjerovatno zbog nevremena.

NB8 u Visu.

Pč71 upućen za vezu za Biokovo.

Pč70 u vezi jučerašnjeg izvještaja izbrisan iz Flotne liste.

3. Bez sadržaja.

4. Isplovilo iz Visa: 1 brod za Komizu sa ranjenicima. Uplovilo: 2 engl. inv. broda sa Hvara sa oko 100 njemačkih zarobljenika i 20 Talijana i desetak ranjenika.⁴

Isplovilo iz Komize: 1 engl. inv. brod za Bari sa 60 zbjega. 25 ranjenih i 70 zarobljenih. Uplovilo: 1 brod iz Visa, 1 brod iz III P.O.S.

Nijedan brod završen niti prispio na popravak.

5. Uslijed bombardiranja 22 o. m. u Komizi. pored već javljenih nastradalih brodova, dvije zgrade naših radionica su

¹ Original, pisan na mašini. latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 35 1—8, k. 2036.

³ Vidi tom V, knj. 25. napomenu 6 uz dok. br. 154, i dok. br. 46 u ovoj knjizi.

\ ' Vidi dok. br. 46. 68.

porušene, i to magazin brodogradilišnog materijala i magazin brodskih motora. Od materijala djelomično nastradao samo jedan konop manile (lanena).

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:
Branko

OPERATIVNI OFICIR:
Davor J. Orebić

BR. 49

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 25 MART 1944'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. br. službeno
25 marta 1944 godine
u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

- 1 Nema podataka.
2. Patrolisanje vršeno u smanjenom obimu zbog nevremena.

NB3 održao vezu sa Hvarom gdje je odveo hranu za civilno pučanstvo i jedan motocikl za potrebe tam. jedinice" Ujutru uplovio u Vis.

NB4 isplovio iz Visa za Goromin Dolac gdje je ukrcao 80 sanduka municije. 30 pušaka i 20 vojnika te prednje preveo u Hvar. Ujutru uplovio u Vis.

NB7 uplovio iz Lastova u Vis sa oko 100 zbjega iz Korčule, nekoliko Amerikanaca i jednim engleskim kapetanom avijatičarom. Na putu bio je napadnut od dva britanska razarača iako je pokazivao ispravne znakove legitimiranja. Jedan od razarača imao je namjeru da ga pramcem presiječe, ali NB7 vještim manevrom uspio je ublažiti sudar tako da su se samo bo-

iiiovi brodova dodirnuli. Źrtava i štete nema. Poseban izvještaj dostavlja se u prilogu.³

NB8 upućen u Jelsu zbog preuzimanja i tegljenja dvaju niemačkih borbenih čamaca. Jelsa je skoro potpuno prazna, te pomenuti čamci ne nalaze se tamo niti se uopće ma za njih. NB8 ujutro uplovio u Vis. U prilogu dostavlja se izvještaj NB8.

Pć41 upućen na traženje politkomesara Mornarice u Hvar za tam. potrebe.

Pć upućen 23 o. m. za vezu sa Biokovom nije se vratio.

3. Bez sadržaja.

4. Isplivio iz Komiže 1 brod za Monopoli.

Usposobljena 2 broda, prispjela na popravak tri broda.

5. Bez sadržaja.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:
Branko

OPERATIVNI OFICIR:
Davor J. Orebić

BK. 50

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 26 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O AKCIJAMA NA TERITORIJI SEKTORA'

STAB
III POM. OB. SEKTORA
26 marta 1944
Položaj
Pov. br. 143

Operativni izveštaj za
vreme od 12—25. III. 1944 god.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

LT vezi naređenja Štaba mornarice pov. br. 20 44 do-
stavljamo sledeći operativni izveštaj za vreme od 12 do 25
marta 1944 god.

^J Redakcija ne posjeduje taj izvještaj.

12 marta. U 01,30 opažena je ispod o. Pašmana manja pom. bitka svetlečim mitraljeskim metcima, — nije se moglo ustanoviti koje jedinice učestvuju u toj bitci.² U 02.00 sati došao je u Zaglav m/j »Darinka« sa teretom za II sektor, ali istodobno javlja II sektor da se taj jedrenjak zadrži, jer da se II sektor kreće prema o. Kornatu, gde će izuzeti potrebni materijal radi uspostave pojedinih stanica na pojedinim otocima i radi prebacivanja tog materijala na kopno. U 03,00 sati došli su brodovi II sektora i produžili sa m/j »Darinka« za o. Kornat. Tom je prilikom došao i zam. komandanta mornarice u II sektor. Tog dana pridošlo je 6 drugova iz II sektora (iz part, straže o. Rab). Nač. štaba je ozdravio nakon 46 dana bolesti. Tokom dana ništa naročita.

13 marta. Nač. štaba I brigade XX divizije javlja da je stanovništvo u sektoru Marina — Rogoznica — Primošten nasilno evakuisano.³ Nadalje da su šifre i radno vreme radiostanice sa drugom Viculinom (radiotelegrafist) pali neprijatelju u ruke. O tome je odmah izvešten Stab mornarice.⁴ III sektor javlja da su tokom noći 12 13 prošli kroz Kornat nepoznati brzi motorni čamci. Od Štaba mornarice naređeno je da se prime stanovite manje grupice drugova, koje treba prebaciti na kopno. Od 13,00 do 17,00 sati održana je sednica užeg štaba sa zam. komandanta mornarice i raspravljano je o dosadašnjem i budućem radu u sektoru. U 16,05 sati saveznički avioni napali su naše brodove u Telašćici teškim mitraljezima i manjim bombama. zapalili i potpuno su uništili m/j »Ilirija', koji je i potonuo, lakše su ranjena dva druga iz njihove posade. P.C.21 lakše je oštećen, isto tako i m/j »Nino« i »Hvala Bogu«. Popravlak tih brodova moguć je u radionicama III sektora. U 18,00 sati održana je sednica šireg štaba III sektora sa zam. komandanta mornarice u kojoj su referenti izneli svoj rad i namere za budući rad. Zam. komandanta morn, dao je svakom referentu pojedina uputstva.⁵ Od 20,00 do 24.00 sati čuo se je često šum aviona prema N.

14 marta. Doznaje se da su 6 marta jedinice XIX divizije ušle u Kistanje. a Sj. dalm odred u Đevrske. 13 marta ne-

Akciju su, vjerovatno, izvršili saveznički čamci MGB 645 : MTB 649. Prema savezničkim dokumentima, akcija je izvršena 33 14 marta. (Vidi Dudley Pope- Flag 4 , William Kimber. London 1954. str. 209 i knjigu depeša Štaba Mornarice NOV Jugoslavije, reg. br. 10—56 2, k. 2072, depeša br. 471 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

" Vidi knjigu depeša Štaba Mornarice NOV Jugoslavije pod reg. br. 10 2, k. 2072. depeša br. 441, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

' Južno od puta Marina — Trogir evakuisano je 29 lica sposobnih za vojnu službu (vidi mikrofilm Minhen N 5. 1289—1290 u mikroteci Istoriskog instituta JNA).

^s Vidi dok. br. 33.

mačke i četničke snage da su ušle u Banjevce i Stankovce. TJ Voćčkom i Murterskom kraju da se nalazi oko 700 neprijateljskih vojnika, verovatno vrše prisilnu mobilizaciju/' Tokom dana ništa naročita. Navečer prebačeni su američki avijatičari (9, od kojih 4 ranjena) na o. Vis.

15 marta. Javlja se da su Kistanje napuštene od naših snaga. U 08,30 doveden je jedan nemački mornar zarobljenik sa m/j -'Romilda« (200 tona, **teret:** bodljikava žica, hrana, letnja odeća i slama) koji je bio potopljen noću 12/13 marta nedaleko o. Vrgade." Taj je mornar doplivao do jednog otočića kod o. **Laudare i** tu ga je pronašao neki ribar iz Sali, a ostala posada (njih 11) utopila se je. Vršeno je ispitivanje tog zarobljenika. **Obavešteni** smo da su Nemci istog dana (14 marta) napustili o. Murter i povukli se u Tijesno. II P.O.S. najavio je svoj dolazak u Zaglav. U 20,00 sati došli su u Zaglav »P.C.3« i »P.C.4«. U 24,00 sati javlja »N.B.6« da se je kod Levrnake nasukao .N.B.I«, da ispražnjuju **teret**, koji odvažaju u Sali i da **će** ga verovatno do **zore** izvući.

16 marta. U 01,30 »P.C.3« i »P.C.4« isplovili iz Zaglava prema Kornatu. Komandant II sektora sa nač. štaba i oper. oficirom ostao je u Zaglavu. Pre podne održana je sednica sa ref. za vezu i šefom P.T.T. sekcije po pitanju militarizacije i uređenja pošte u rejonu III sektora te je odlučeno da se to i provede. Stab mornarice traži da se omogući prebacivanje 1500 drugova na kopno. Zatražene su informacije od XIX divizije. U 17,00 sati jedan nemački avion tipa Sim^s bombardirao je sa po dve bombe s. Dragove, Božavu i Soline te je nakon toga nestao prema Zadru. Obavešteni smo da naše snage drže Bukovicu, a Đevrske da su napuštene, u Kistanju da se nalaze domobrani. Na predelu Vrana — Vodice situacija da je nestalna jer da su naše snage preslabe a neprijatelj da raspolaže sa motorizacijom. Navečer javlja »N.B.6« da mu se je prilikom pokušaja izvlačenja »N.B.1« zamotao konop oko osovine propelera te da je nesposoban za vožnju. Odlučeno je da još tokom iste noći de načelnik štaba III sektora sa ronilačkim aparatom u Kornat radi usposobljavanja »N.B.6«.

17 marta. U 00,30 sati otišao je načelnik štaba III sektora sa »P.C. 4« u Kornat radi usposobljavanja »N.B. 6«. U Maloj Proversu naišao »P.C. 4« na »N.B. 1« koji se je bio ponovno tu nasukao, a pokušavali su ga odsukati »P.C.2« i m/j »Zdenka«.

P.C. 4< priključio se toj akciji te je nakon kratkog nastojanja »N.B. 1« odsukan i upućen u Kornat. : N.B. 6« bio je dotegljen

od P.C. 2 te noći u brodogradilište Salčica (Sali) radi skidanja konopa sa osovine, ali radi nesigurnosti sa istočne strane o. Dugi, odlučeno je da »P.C. 4« odvuče N.B. 6' natrag u Kornat i da se tamo započne sa ronilačkim radovima. Otegljen je u uvalu Katina i u 08,00 sati započeti su radovi te je u 11,30 brod bio usposobljen za vožnju. Prilikom probne vožnje »N.B. 6« je u Maloj Proversi odsukao m j »Nino«, koji se je prošle noći tu nasukao. Stab mornarice naredio je održavanje veze između relejne stanice br. 2" i Dolaca. Iz Visa upućena su četiri motorna leuta za potrebe II i III sektora. U 04.30 stigao je u Zaglav P.C 2« sa komesarom III sektora. U 19,30 došao je u Zaglav P.C. 4« sa nač. štaba III sektora, a u 21,00 stigao je »N.B. 6«, dok je u 23,30 stigao »N.B. 1«. U 24.00 isplovili su iz Zaglava »N.B. 1«, »N.B. 6«, »P.C. 2« i »P.C. 4« sa zam. komandanta mornarice i štabom II sektora prema N.

18 marta. Komandant II sektora otišao u relejnu stanicu da produži za o. Vis za bolnicu. U 09,30 javljeno je da je jedan neprijateljski borbeni čamac kod Premude u vožnji prema jugu. O tome izvešten je i II sektor, koji se je nalazio u Molatu. U 10,00 sati preletela su dva neprijateljska aviona preko Sali iz E prema W. U 11,45 sati javlja II sektor da je javljeni borbeni čamac neprijateljski zarobljen u Molatu, tom je prilikom zarobljeno 16 nepr. vojnika.¹⁰ U 23,30 doteglio je »P.C.4« borbeni čamac sa zarobljenicima u Zaglav. <P.C.21 preuzeo je u Zaglavu tegljenje borbenog čamca i zarobljenike za relejnu stanicu. U relejnu stanicu stiglo je oko 300 zanatlija, koji su određeni za VIII korpus i Agitprop, koje se je moralo prebaciti na kopno.

19 marta. Komandantu flotile izdata je zapovest (u prilogu) za izvršenje prebacivanja 300 drugova sa njihovim materijalom na kopno. III sektor javlja da neprijateljski avioni napadaju naše brodove u Solinama. U 17,00 sati pogođena je bombama m j »Ilirija«, koja je usled prodora vode sela na dno. Istom prilikom izvršili su nepr. avioni napad i na »N.B.1 ali su bili odbijeni usled p. a. mitraljeske vatre. U 18,10 sati izvršili su napad na naše brodove u Telašćici. P.C.21« odbio je napad, m j »Divna« malo je oštećena, žrtava nema. O tome izvešten je Stab mornarice.

20 marta. Tokom noći uplovili su »N.B.1« i »N.B.6« u uvalu Cuska Duboka u Telašćici, a u 05,30 sati izvršen je na njih napad neprijateljskih aviona. Tom je prilikom potopljen »N.B.1«, a m/j »Dobra obitelj« je oštećen. Ovaj je još tokom dana bio osposobljen za vožnju. Prebacivanje 300 dru-

gova na kopno nije bilo izvršeno, jer nije bilo prihvata na kopnu. Komanda mesta Vodice javlja da će osiguranje za prihvrat biti tokom noći 20/21 te da se tada izvrši prebacivanje **drugova** u Desetine. U 17.30 sati ponovno su neprijateljski **avioni** napali brodove u Telaščici te je tom prilikom u uvali **Lučice** fbio] m j »Bog s nami«, a u Sipnati »N.B.6« i oba potopljene. O tome je izvešten Štab mornarice (21.111). Odlučeno je da se svi brodovi III sektora i IV. sem najpotrebnijih, što pre pošalju za Vis.

21 marta. Izdate su upute komandantu Flotile III sektora kako se mora odbraniti od napada iz vazduha (zapovest u prilogu). U 11,00 sati osmotreno je savezničko bombardovanje prema Pakoštanima. Osmotren je visok **stup** crnog dima. **Rezultat:** potopljene su dve naoružane peniše i izgleda jedan petrolejski brod. U 09,00 sati javlja Silba da je opažen jedan **neprijateljski** razarač u vožnji prema Zadru. Komandiru relejne stanice izdato je naređenje o načinu skrivanja materijala i odašiljanju svih nepotrebnih brodova za Vis. Navečer tog dana stigao je u sektor zam. komandanta mornarice sa politkomesarom II sektora, koji je nakon jednog sata otišao natrag prema Božavi, a zam. komandanta mornarice ostao je i dalje u sektoru. U 24,00 sati data je uzbuna za vežbu.

22 marta. Noću 21/22 marta prebačeno je 300 drugova iz relejne stanice u Desetine (Modrave). "Tom prilikom vraćen je m/j Zdenka« sa materijalom, jer se nije mogao proizvesti prihvrat materijala, i na povratku, usled nevremena, nasukao se je na o. Zminjak. Odmah je poduzeto prebacivanje materijala na o. Murter. Preko dana m j »Zdenka mitraljiran je od savezničkih aviona, šteta mala. U 09,00 sati potopljen je m j »Sv. Nikola« kraj o. Zakan (Kornati), potopili su ga saveznički avioni. U 10.00 sati održao je komandant sektora sastanak u dopunskoj četi, raspravljano je o ciljevima N.O.B.. moralu, disciplini i t. d. U 14,00 sati vratio se je artiljeriski referent te je obavestio da su topovi postavljeni na određena mesta i posada podučena. Tokom noći 21/22 marta otišao je N.B.4« (»Topčider«), koji je trebao po ovdašnjem naređenju da usput tuče i o. Zirje, da preuzme zbeg, ali on je i pored toga naređenja otputovao direktno za o. Vis. U 15.30 otišao je zam. komandanta mornarice u relejnu stanicu da produži za o. Vis. »K. 20« na putu za o. Zirje zahvaćen je od nevremena, motor mu se je pogasio i bio je bačen na obalu i uništen.

23 marta. U 06,00 sati neprijateljski su avioni ponovo napali naše jedinice u Telaščici i u Kornatu (2 aparata) te su

uspeli da potope »P.C.5« (II sektor). Izvršili su napade i **na** P.C.21 i P.C.22«, ali su ovi uspešno odbili napade. **Na** P.C.21« bačene su 3 bombe, ali su sve tri promašile cilj, **jer** su bile bačene iz veće visine. Tokom noći 22/23 »P.C.21« i P.C.22« uspeli su da odsuče m-j »Zdenku« (koji se je prošle noći nasukao na o. Zminjak). Doznalo se je o rezultatima savezničkog bombardovanja:

21. III u Zaklopici potopljene 2 naoružane peniše, u Sv. Kati jedan I-čamae,¹¹ u Biogradu n m jedan m/j od oko 15 vagona nosivosti sa 7 vagona hrane i oko 200 žrtava (po pričanju su to bili Slovenci), kod Ruše jedan m/j od oko 10 vagona, kod Arte jedan mot. jedrenjak i jedan I-čamac.

22. III mitraljirana su dva m/j kod Sv. Kate. — U 16,00 sati opaženo je bombardovanje aerodroma Zemunika (dizao se je gusti crni dim), rezultati još nepoznati. U 18,30 sati dva neprijateljska aviona tipa Sim napali su ponovo naše brodove u Kornatima i potopili m-j »Divnu« (bomba nije eksplodirala, ali je probila brod i potonuo je usled prodora vode). Napadnuti su »P.C.21« i »P.C.22«, ali su ih ovi uspešno odbili. U 22,00 sati uplovili su P.C.21« i P.C.22« i date su im upute da se sklone na o. Žut. Sa »P.C.22« poslato je u Kornate 22 druga, radi spasavanja i bunkerisanja hrane i materijala sa potopljenih brodova, kao i one iskrcane. U 23,00 sati uplovio je »P.C.2« (II sektor) i doveo sa sobom 4 zarobljenika sa nekog malog čamca. U 23,30 isplovio je u Kornate sa time da uzme u teglo i »P.C.3« te da ga otegli na Vis.

24 marta. U 05,00 sati data je dopunskoj četi pripravnost, radi eventualnog dočeka nepr. aviona. U 08,00 bombardovao je neki objekt u Zadarskom Kanalu, opažena su dva gusta crna dima. Naknadno je doznat rezultat bombardovanja: potopljene su dve naor. peniše, a treća je oštećena. Od 10,00 do 11,30 sati preletaju jake formacije savezničkih aviona prema N i zatim prema S pa prema NW. U 16,00 sata obavešteni smo da je 5 naoružanih peniša pristalo na o. Vir i da neprijatelj vrši raciju. U 17,30 neprijateljski razarač prolazi Tun pasažom u pravcu prema Zadru. Obavešteni smo da neprijatelj vrši jaču koncentraciju u okolici Benkovca. U 20,00 sati održana je konferencija užeg štaba sa Komandom mesta Sali, jednim članom OK KPH — Zadar i jednim članom KNOO — Preko o bunkerisanju hrane sa Kornata i odeće (materijal je određen za XIX diviziju, ali radi nemogućnosti prebacivanja na kopno, mora se ovde bunkerisati), nadalje o prebacivanju dezertera SDP odreda na o. Vis. U svemu postignuta je potpuna saglasnost. Tokom noći 24/25 izvršeno je preseljenje

tehničkih radionica iz Sali u Vrulje (o. Kornat). »P.C.22« stigao je u 21,00 sati u Zaglav gde je dobio naređenje za sutrašnji dan.

25 marta. Tokom prepodneva održana je sednica referencata u kojoj je odlučeno da se izvrši decentralizacija i seljenje štaba iz Zaglava radi manje uočljivosti. Deo SDP odreda i zbeg od 20 žena i dece upućeni su u Malu Proversu radi ukrcavanja na »P.C.21« i »P.C.22«, radi prebacivanja na o. Vis. Tokom dana nije se desilo ništa naročito.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:	Operativni oficir:	Komandant:
D. Mileta	Flego	M. Ikica
(M. P.)		

BR. 51

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 27 MART 1944¹**

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. službeno
27 marta 1944 god.
u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Primljeno obavještenje iz Hvara, Šolte i Korčule preko Lastova, obavještenja dostavljena direktno Štabu mornarice.

2. NB 3 održao vezu sa Hvarom, te preveo hranu za vojsku . za civilno pučanstvo: 15 boraca, ljekarska komisija i 2 brit. oficira. U Hvaru ukrcao 34 zarobljenika i 10 putnika te isplovio za Vis. Po naređenju tam. štaba zarobljenici se još nalaze na brodu.

NB4 održao vezu za Pitavsku Piažu gdje je ukrcao i doveo u Vis 176 zbjega.

NB7 isplovio za Lastovo sa naređenjem da se vrati iste noći u Vis, vjerovatno zbog lošeg vremena nije se povratio.

NB8 održao vezu sa Šoltom gdje je iskrcao 4 naša druga. Sa Bracem pored višekratnog traženja veza se nije javila, tako da i nije uspostavljena. Nakon toga uplovio u Vis.

Pč71, koji je bio upućen 24 o.m. na vezu za Biokovo, radi slabog vremena nije iste noći mogao stići na određeno mjesto, već je 25-og stigao ali nije našao vezu, pored toga iskrcao kurira, zatim se povratio i zaustavio se u Hvaru, gdje ga je politkomesar Mornarice zadržao radi održavanja veze po položajima na otoku. U toku noći vratio se u Vis.

Pč 41 u Hvaru.

Pč 63 havarisan u Lastovu.

Patrolisanje vršeno djelomično sa čamcima flotii. zbog nevremena.

3. Bez sadržaja.

4. Uplovilo u Vis: 4 broda iz Komiže, 1 brod iz Lastova sa 105 zbjega. Isplovilo iz Visa: 2 engl. inv. broda sa 507 zbjega za Bari.

Isplovilo iz Komiže: 4 broda za Vis.

Usposobljen 1 brod. primljen u popravak 1 brod.

5. Bez sadržaja.

s. F. S. N.

POLITKOMESAR
Branko

OPERATIVNI OFICIR
Davor J. Orebić

UPUTSTVO ZA RAD ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 28 MARTA 1944 ŠTABU DRUGOG POMORSKOG **OBALSKOG** SEKTORA POSLIJE POVLAČENJA NA DUGI OTOK«

STAB MORNARICE NOVJ

Broj

28 marta 1944 g.

ŠTABU II POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

S obzirom na nastalu situaciju na Vašem sektoru² i u vezi primljenog pisma od druga politkomesara,^s te Vaše depeše broj 82 od 27. III. t. g.¹ odgovaramo:

Mjesto Vašeg štaba jeste na Dugom Otoku, gdje treba da su komesar, načelnik, operativni i radio-stanica. Prema situaciji može da bude zajedno sa Štabom III P.O.S.³ Saradnju ostvariti sa Štabom III P.O.S. na operativnom području kao što Vam je naglasio zamjenik komandanta." Saobraćajna sekција i intendantura mogu ostati na Kornatu.

Zadaci su postavljeni pred Vaš štab i baš sada pod ovakvim okolnostima treba biti naročito uporan i energičan da se ti zadaci izvrše. Oni su kao što slijedi:

1) Preko Vašeg obavještajnog oficira⁷ koji se nalazi na Rabu a u vezi sa razgovorima i postavljenim zadacima od zamjenika komandanta nastaviti i kontrolisati da se postignu što prije pozitivni rezultati:

a) organizacija pomoraca na prostoru Vašeg sektora uz pomoć ostalih organizacija koje su zato već angažovane*;

b) nastojati da se ipak organizuje prebjegavanje brodova u službi okupatora;

c) vlastitim sredstvima i preko ostalih organizacija prikupljati informativne podatke sa prostora Vašeg sektora i I sektora, naročito posvetiti pažnju pomorskom dijelu;

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA. pod reg. br. 24 1—1, k. 2064.

Vidi dok. br. 33.

² Branko Mamula

³ Vidi reg. br. 10/78—2. k. 2072 u Arhivu Istoriskog instituta JNA—Uslijed pritiska neprijateljskih snaga. Stab Trećeg sektora je izvršio decentralizaciju, tako da je veći dio Štaba ostao u Zaglavu, a ostatak se preselio u Zman, Vrulje i Grpašćak (vidi dok. reg. br. 41 31—2. k. 2030 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

⁷ Riječ je o zamjeniku komandanta Mornarice NOV Jugoslavije.

⁸ Orfeo Tićac

⁹ Vidi dok. br. 23 1. k. 2064 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

d) isto tako za informativne podatke koristiti se Paškim Kanalom.

2) Da bi mogli koristiti sve informacije sa prostora Vašeg sektora, treba da je što češća i sigurna veza morem sa Vašim obavještajnim oficirom drugom Tićcem i zato treba tu vezu organizovati na način na koji ste se sporazumjeli sa zamjenikom komandanta.

Drugu Tićcu treba usrdno i svestrano pomoći da bi mogao odgovoriti zadatku koji je pred njega postavljen i to pismenim putem, usmenim i stavljajući pred njega konkretne zadatke, u okviru uopšte postavljenih zadataka. Da bi mu se moglo pomoći, on treba da Vam dostavlja pored radio-depeša što češće i pismene izvještaje.

3) Vaš štab je uglavnom kompletan i svi drugovi pri ovako skućenim uslovima rada neće naići na dovoljno uposlenje, zato čestim sastancima organizujte kratke kurseve političko-kulturnog i vojno-tehničkog sadržaja. Program tih predavanja ili diskusija dostavite nam.

Bezrazložno je slati drugove iz Vašega štaba na Vis zato što nemaju, možda, konkretnog posla u Vašem štabu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
R."

Komandant, pukovnik
C.^o

STAB IV POM OBAL. SEKTORA
Pov. službeno
29 marta 1944 godine
u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Od 19,10 do 19,35 Vis i okolina bombardirani od neprijateljske avijacije. Bačeno oko pedesetak bombi. U neposrednoj blizini zgrade IV Sektora bačeno 18 bombi, od kojih 4 nisu eksplodirale.

Od bombardiranja potpuno uništeni brodovi su slijedeći: m/j »Vela Luka«, »Mir vami«, »Sv. Ana«, »Maksim Gorki«, »Sv. Simun«, ukupno 152 tone.

Djelomično oštećeni: m/j »Darinka«, »Nino«. »Jadran«, »Edison«, »Sv. Josip«, »Sv. Nikola«, NB »Velebit« III P.O.S., »Ljuboman« (jedrenjak), ukupno 207 tona.

Ranjena dva druga.

Ostale ustanove ovog Sektora neoštećene.

U Dopunskoj četi ranjena 4 druga, od kojih 1 teže, u Viškoj flotili također jedan drug lakše ranjen.

2. Patrolisanje vršeno redovno po čamcima flotila.

NB3 održao vezu sa Bračom. gdje je iskrcan 1 Amerikanac a ukrcao 6 Amerikanaca, komandant III Brigade i jedan borac. Sa Šoltom nije uspostavljena veza.

NB4 sa m/j »Sv. Nikola« u teglju isplovio za Pitavsku Plažu i ukrcao 150 zbjega za Vis.

NB7 u Lastovu, nije se vratio.

NB8 upućen za Biokovo, nije izvršio zadatak zbog lošeg vremena i prenoćio na Šćedru, u zoru povratio se u Vis.

3. Bez sadržaja.

4. Uplovilo u Vis: 8 brodova iz Hvara, 1 brod iz Komiže, 3 broda iz III Sektora sa 150 zbjega. Isplovilo: 8 brodova za Hvar, 1 brod za Komižu.

Za Komižu nema podataka uslijed prekida telef. veze.

4. Bez sadržaja.

5. Zbog zbjega upućeno u Hvar 9 brodova, prenijeto u Vis 437 zbjega i 420 boraca.

S. F. S N.

Politkomesar:
Bagat²

Operativni oficir:
Davor J. Orebić

BR. 54

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 30 MARTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKI MOTORNI
ČAMAC KOD LUKE LUCLNE NA OTOKU MOLATU¹

STAB
II POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Broj službeno
30 marta 1944 god.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

Operativni izvještaj.

Prema naređenju Glavnog štaba Hrvatske ob. br. 440 43 dostavlja se operativni izvještaj.

Ad. 1). Luka Lučina na otoku Molatu.

Ad. 2). Naše jedinice koje su sudjelovale u operaciji su:
NB-1, NB-6. PC-2. PC-4 i osoblje Štaba II Pomo«-
skog obalskog sektora.

^s Vladimir

Ad. 4). Neprijatelj s& nalazio u jaćini jedne pomorske jedinice sa slabim naoružanjem. Odmah je donijeta odluka za napad sa strane naših naoružanih jedinica.

Ad. 5)- Izdate su slijedeće zapovjesti: Brodovi spremni za borbu i motori u pogonu. Pošto se je NB-6 i PČ-4 nalazio u uvali Podgarblje o. Molat) to je upućen kurir sa slijedećim naređenjem: Brodovi na borbu, spremni za isplovljenje i da isplove kad opaze da je NB-1 i PC-2 isplovio. NB-1 i PC-2 isploviti i spriječiti povlaćenje neprijatelja.

Ad. 6). 18 **marta** 1944 **godine u 10,00 sati.**

Ad. 7). Neprijateljski KJ. koji je imao da izvrši putovanje Rijeka — Zadar — Split, zalutao je i ne znajući gdje se nalazi imao je namjeru da uz otoke nastavi putovanje prema jugu iako nije znao kod kojih se otoka nalazi.

Kad je osmatračka stanica Bonaster izvijestila da uz zapadnu obalu Molata putuje prema jugu motorni čamac, odmah je izdato naređenje naoružanim jedinicama da se isplovi i napadne neprijatelja. Čim je izdato to naređenje, pojavio se na južnom rtu poluotoka Bonastera,¹ tada je izdata zapovjest NB-1 i PC-2 da ne isplove, već sa upaljenim motorima stoje uz obalu, ali ako neprijatelj skrene sa kursa prema uvali Lučina, tada moraju isploviti i otvoriti vatru na njega. Kad je KJ došao do južnog rta uvale Lučina. NB-1 i PC-2 **SU** isplovili s namjerom da zatvore izlaz neprijateljskom KJ. U isto vrijeme izlaze iz uvale Podgarblje (o. Molat) NB-6 i PC-4 i vrše zatvaranje izlaza iz luke Lučine. Neprijateljski KJ je opkoljen sa zapadne, južne i istočne strane, da ne bi neprijatelj se iskrcao na sjevernu stranu uvale, osoblje Štaba zauzelo je položaje na obali. Neprijatelj, vidjevši da je u bezizlaznom položaju pozvat na predaju odmah je izvršio.

Ad. 8). Neprijateljski KJ je zarobljen, sa posadom i vojnicima koji su se u njemu nalazili kao putnici. S time su potpuno postignuti postavljeni ciljevi i zadatci su izvršeni veoma dobro i u potpunosti.

Zarobljeno je:

1 kom. Küstenjäger	2 vreće poštanskih paketa
16 njemačkih vojnika	15 ruksaka sa čebetima
14 opasača sa fiše- klijama	10 zimskih kaputa
14 pušaka	9 gas-maski
1 šarac	1 radiostanica
1 strojnica	1 dalekozor
2 revolvera	1 gumeni čamac
18 pojasa za spa- šavanje	

Ad. 9). Bez sadržaja.

Ad. 10). Bez sadržaja

Ad. 11). Bez sadržaja

Ad. 12). Bez sadržaja.

Ad. 13). Operacija je izvršena bez naročitih priprema, jer je neprijatelj iznenadno nastupio, ali spremnost jedinica za borbu je bila dobra tako da su odmah mogle da izvrše akciju. Komandno ljudstvo kao i posade su se snašli odmah za izvršenje zadatka tako da je saradnja i postavljanje jedinica bilo potpuno dobro.

Vršenje kombinovanih akcija sa 3—4 naoružane jedinice na neprijateljskoj ruti Lošinj — Zadar imalo bi potpuno uspjeha. Naoružane jedinice bi morale biti detaširane za 3—4 dana u predjelu Dugog Otoka i Molata, a nakon toga bi se povlačile na Vis, tako da ne bi bile izložene uništenju od neprijateljske avijacije, kao i reakciji na naše akcije. Osim toga, prema podacima, motorne jedrenjake bi lako zarobili, jer posade izražavaju da bi se predali nama.

Dok se naši patrolni čamci poprave neophodno nam je potrebno za daljnje vršenje operacija nekoliko naoružanih jedinica, da bi mogli iskoristiti situaciju koja nam se pruža, te da se čim prije vrte naši PČ 1—3 koji se nalaze u Visu. odnosno Bariju.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B. Mamula

Za komandanta
načelnik:
Marko Orhanović

(M. P.)

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE PRIMLJENIH OD VRHOVNOG ŠTABA NOV I
PO JUGOSLAVIJE U FEBRUARU I MARTU 1944 GODINE'

Redni broj	Dan i sat primitka	Depeša
53	8 II 12 ^h V. Š.	Sve vaše i savezničke akcije na ostr- vima neposredno nam dostavljajte. To se odnosi i na obavještajne i dru- ge podatke. T.
64	10 II 11 ^h V. Š.	Dozvoljavam otvaranje saboterske škole uz savezničku pomoć. T.
78	13 II 14 ^h V. Š.	Nekoliko divizija po podacima treba da se prebace preko Dalmacije ka Lapadu. Pratite pokrete.
79	13/11 8 ^h V. S.	Odobravam direktnu vezu stanica sa Italijom. ² T.
83	15 II 14 ^h V. Š.	Iz Kaira javljaju pod hitno da Njemci ovih dana spremaju napad na otok Vis. Budite budni i spremni, osobito noću i kod lošeg vremena. ³
134	24 II 9 ["] V. Š.	Odobravam postavljanje Renčelja za načelnika. ⁴ Sve što treba javljajte za »SI. Jugoslaviju«.

Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 13 2 (depeše 53—83) i 8 2 (depeše 134—
284). k. 2072.

² Iz depeše koju je uputio Štab Mornarice vidi se da su Englezi
imali direktnu vezu s našim radio-stanicama na obali i otocima i sa
svojom u Bariju (vidi dok. br. 13 2. k. 2072. depešu br. 73 u Arhivu Isto-
riskog instituta JNA).

¹ Jedinice Dvadeset šeste divizije bile su u potpuno pripravnom
stanju nekoliko dana. Međutim, do napada nije došlo. (Vidi tom V, knj.
24. dok. br. 78. knj. 25, dok. br. 14.)

⁴ Postavljenje načelnika Štaba Mornarice NOVJ uslijedilo je na
osnovu zahtjeva samog Štaba (vidi dok. br. 13, 2, k. 2072, depešu br. 117
u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

142	27/11 V. S.	15 ^h	Otvorite art. školu. Neka vam Miloje ⁵ pošalje nešto ljudstva."
172	6 III V. S.	12 ^h	Svi slovenski mornari upućeni su vama. Potočnika ne slati u Sloveniju. ⁷
189	12 III V. S.	10 ^h	Ostatak prekomoraca kao i Italijane uputite što pre na sektor Drvar. ⁸ Sa sobom neka uzmu sve postojeće naoružanje.
274	25 III	18,00	Procjenite mogućnost držanja Hvara kao i zauzimanje ostalih otoka uz jače angažovanje saveznika. ⁹
284	27 III	11,00	Černi unaprijeđen u čin pukovnika. Parobrod Ljubljana« dajte na poslugu Englezima. ¹⁰

Miloje Milojević. član naše Vojne misije pri Savezničkoj komandi za Srednji Istok.

^c 11. maja 1944 upućeno je iz Barija na Vis 150 vojnika za artilleriju. a 21. marta 100 vojnika (vidi knjigu depeša Štaba Mornarice pod reg. br. 10—47 2 i 10—66/2, k. 2072, depeše br. 415 i 529 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

^t Vidi dok. br. 17, 58.

t

ⁱ Vjerovatno se odnosi na prekomorce koje je prihvatila Dvadeset šesta divizija. Ona je 600 boraca zadržala, a ostalo ljudstvo trebalo je prebaciti za Vrhovni štab. Prebacivanje je vjerovatno kasnije uslijedilo, jer je kanal bio zatvoren zbog jačeg dejstva neprijateljske avijacije (vidi dok. br. 19—5 1, k. 523, depeša br. 224 i dok. br. 10—50 2, k. 2042. depeša br. 432 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

* Vidi tom V, knj. 25 dok. br. 113 i napomenu 6 uz dok. br. i67, knjigu depeša pod reg. br. 18 3, k. 1100. depešu br. 333 od 2. IV 1944 g. u Arhivu Istoriskog instituta JNA i dok. br. 68 u ovoj knjizi.

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA MORNARICE UPUČE-
JAH VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE U FE-
BRUARU I MARTU 1944'

Redni broj	Dan i sat predaje	Depeše
33	1/II 8 ^h V. Š.	30 jan. neprijatelj napao otok Ugljan u 23,00 sata jakim snagama. Borbe se vode. ¹
34	1/II 10 ^h V. Š.	31 jan. održali sastanak sa štabom komandosa i izaslanikom mornarice radi organizacije zajedničke odbrane Visa. U planu su zajedničke ofanzivne operacije. ³
		— M. C. — ⁴
35	1/II 10 ^h V. Š.	U noći 27—28 jan. saveznici sa 150 vojnika preduzeli manju prepadnu akciju na periferiji grada Hvar radi hvatanja zarobljenika. Uspjeh skroman. ⁵
		— M. C. —
36	I II 10 ^h V. S.	Noću 29—30 jan. engleske motorne torpiljarke kod otoka Arkandela — Drvenik potopile jedan parobrod od 350—350 tona i jednu manju jedre-

¹ Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA. i to: od 33—105 pod br. 13/2, od 105—307 pod br. 8 2, k. 2072.

² Vidi tom V, knj. 24. dok. br. 116 i dok. br. 16 u ovoj knjizi.

³ Vidi Zbornik, tom V. knj. 23, dok. br. 137.

⁴ Milić — Cerni

⁵ Pokušaj iskrcavanja dijelova Prve NOU brigade Dvadeset šeste divizije i jednog voda komandosa izvršen je u cilju uznemiravanja neprijatelja (vidi dok. br. 27—1 7 i 28—1/7, k. 203. i dnevnik Prve NOU brigade, br. 27 4. k. 1102. str. 4. u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

Redni broj	Dan i sat predaje	Depeshe	J
		njaču, zarobile 7—7 Italijana. Njemački dio posade utopio se."	
		— M. C. —	
37	2 11 8 ^h V. S.	1 febr. ujutro stigli u Vis Štab II Sektora sa 112 drugova i širi Štab III Sektora sa 32 druga. ⁷	
		— M. C. —	
43	4. II 10 ^h V.Š.	Engleske mot. torpiljarke potopile jednu jedrenjaču od 40 vagona krca-ta municijom kod otoka Tijat. ⁸	
		— C. P. ⁹ —	
44	5 11 8 ^h V. S.	Naše naoružane plovne jedinice održavaju vezu, opskrbljavaju odrede na svim okolnim otocima i vrše predstražarsku službu oko Visa.	
		— C. P. -	
45	5 11 8 ^h V. S.	U noći od 3 na 4 febr.. uz našu pomoć, Englezi izvršili prepad na selo Vel. Grabije, otok Hvar. Uzeli četiri zarobljenika. Jedan engleski kapetan poginuo. ¹⁰ Engl. mot. torpi-	

" Prema savezničkom izvještaju, akciju su izveli MGB 662 i MTB 97. za vrijeme noćnog patroliranja kod rta Ploče, zapadno od o. Arhandel i o. Mali Drvenik. Potopljeni su tanker >Folgore< od 330 tona i motorni jedrenjak Roma od 120 t (vidi Dudley Pope: Flag 4 . William Kimber, London 1954. str. 170—183)

⁷ Vidi dok. br. 6.

⁸ Vjerojatno se odnosi na akciju koju su MGB 662 i MTB 649 izvršili na njemački brod Francëska di Rimini od 350 tona. Brod je prevezio 320 tona municije. 10 tona hrane i drugi materijal, i 25 Nijemaca, putnika za koje se smatralo da su svi poginuli (vidi D. Pope. navedena knjiga, str. 175).

" Cerni — Pero

" O toj akciji piše u dnevniku Prve NOU brigade Dvadeset šeste divizije sljedeće: Na večer 3 o. mj. [februar] jednu desetinu ove brigadi krenula je skupa sa savezničkim vojnicima na Hvar sa zadatkom izvršenja akcije na neprijateljski garnizon u Velikom Grablju. Našim boricima dat je zadatak osiguranja, tako da nisu došli do izražaja Englezi

Redni broj Dan i sat
predaje

D e p e š e

ljarke potopile četiri jedrenjače sa materijalom i provijantom u šibenstko-zadarskim vodama.¹¹ Uzeli 85—85 zarobljenika. 4 febr. ujutro dva engl. razarača bombardovali Stari-grad. otok Hvar.

— č. P. —

SO 811 11^h
V. S.

Engleski pukovnik Davis predlaže nam otvaranje naše škole za sabotažu na Visu, uz njihovu pomoć u materijalu i instruktorima. Kaže da su obavješteni generali Mills i Maclean. Molimo vaše odobrenje¹²

— M. C. —

105 20/11 8^h
V. S.

Molimo vas ako je ikako moguće da nas povežete sa štabom II korpusa radi hvatanja veze sa Crnogorskim primorjem, jer nam je to VI sektor a nemamo ništa tamo.¹³ Sa svoje strane poduzećemo morem sve što je moguće u tom smislu. U toku je hvatanje veze sa Istarskim primorjem.¹⁴

109 21/11 ^ 12^h
V. S.

U noći 19 na 20 febr. jedna ojačana četa Prve dalm. brig, izvršila napad na s. Milna. o. Hvar. Neprijatelj se ogradio žicom. Naši gubici: četiri mrtva, deyet ranjenih. Kod nepr. ne-

su u toj akciji zarobili 3 domobrana i jednog Poljaka, a poginuo je jedan njihov oficir. (Vidi dok. br. 27/4, k. 1102, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

" Noću 3 4 februara su MGB 643 i MTB 667 potopili artijeriskom vatrom motorni jedrenjak «Ameliju» i zarobili deset Nijemaca i četiri Talijana, a kod Silbe su MTB 29S i MTB 242 zarobili dva motorna jedrenjaka i jedan motorni brod sa 80 ljudi, od kojih su 20 bili Nijemci (vidi D. Pope, navedena knjiga, str. 175, 176).

Vidi dok. br. 55.

: Do formiranja Šestog pomorskog obalskog sektora nije došlo (vidi dok. br. 28).

' Riječ je o pokušaju formiranja Prvog pomorskog obalskog sektora (vidi dok. br. 33).

poznato.¹⁵ Nepr. se fortificira i ograđuje žicom po svim otocima.

— M. C. —

- 119 23/II 12^h
 V. S. Na osnovu podataka primljenih od saveznika već smo dva dana u punoj pripravnosti.¹⁶ Savezničke snage na otoku sarađuju u odbrani u punoj meri i potpunom skladu. Isto tako i mornarica. Opće njihovo angažovanje znatno pojačano.

— M. C. —

- 120 23 II 12^h
 V. Š. Za odbranu Visa dobili veći broj artileriskih oruđa. Ne možemo ih sve zaposesti jer nemamo dovoljno ljudi. Molimo odobrite da nam Miloje pošalje tristo boraca za artilerce.¹⁷

— M. C. —

- 138 26/11 12^h
 V. S. Dva naša partizana Bračkog odreda i jedan engl. oficir noću 20 na 21 febr. ubili u Nerežišću komandanta nemačkih snaga na o. Braču. U drugoj zasedi ranili tri nemačka oficira, a jedan poginuo. Naši bez gubitaka.

— M. C —

- 149 1/III 12^h
 V. S. 26 febr. stigao novi 43 komando u jačini petsto vojnika.¹⁸

— M. C. —

- 151 2/III 13^h
 V. S. Noću 27 na 28 febr. patrolni čamci Drugog P.O.S. potopili u sjev. Jadranu dva nepr. mot. jedrenjaka.

¹⁵ Vidi Zbornik, tom V. knj. 24. dok. br. 142, knj. 25. dok. br. 4 i dok. br. 11.

" Vidi dok. br. 55, depešu br. 83.

Vidi dok. br. 55, depešu br. 142.

Vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 428 i dok. br. 13/2, k. 2072. depešu br. 21. u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

Zarobili 92 Njemca. Vlastitih gubitaka nema.¹⁹

— C. P. —

- 156 3 'III 10.00^h 25/11 grupa američkih podoficira i
 V. S. partizana pod rukovodstvom američkog kapetana napala je Njemce u Vrboskoj, o. Hvar. Ranjen je zamj. knta njem. snaga na Hvaru.²⁰

— M. C. —

- 161 4 III 9^h Postoji mogućnost da se u izvesnoj
 V. S. meri formira Prvi P.O.S. — Slovensko Primorje. Kao organizatora šalјemo našeg ob. oficira kapetana Potočnika.²¹ Molimo naredate G.S. Slovenije da mu izlazi u susret i da mu stavi na raspoloženje sve oficire, podoficire i mornare bivše jugoslovenske mornarice.

— C. P. —

- 169 5/III 13^h Na Vis stiglo 405 — 405 zbeга iz Šibenskog područја.

— C. P. —

- 170 6/111 12^h Od 25 febr. do 2 marta savezn. vazduhoplovstvo izvršilo 427—427 pojedinačnih letova na prostoru od Zadra do Bara. Uništeno je najmanje šest mot. jedrenjača, oštećen veći broj mitralјiranjem, uništeno sedam lokomotiva i jedan nepr. borni čamac.²² Gubici savezn. četiri aviona.

— C. P. —

Vidi dok. br. 19.

Vidi Zbornik, tom V. knj. 25, napomenu 2 uz dok. br. 139.

Vidi dok. br. 17, 58.

Vidi Zbornik, tom V. knj. 25, dok. br. 137.

- 173 6'HI 14^h
 V. S. Iz Italije stiglo hiljadu tristo osamdeset drugova. Za nezaposednute topove i atr. školu nama je nužno potrebno četiristo. Za razne kurseve specijalista dvesto. Da li da ostale orijentišemo prema kopnu ili da ih uklopimo u naše jedinice za što bolju vežbu i pojačanje rezerve?^{1'3} Molimo naređenje za sve ovo.
- M. C. —
- 176 9 III 10^h
 V. S. U noći od 2—3 ov.mj. Brački P.O. sa tri engl, vojnika i jednim oficirom likvidirali su njem. garnizon od 9 vojnika u s. Pučišću.²⁴ Borba je trajala tri četvrt sata, tada su se partizani popeli na krov kasarne i prisilili ih na predaju. Nepr. gubici: dva mrtva, sedam zarobljenih, među njima četiri ranjena. Zaplijenjeno: 2 strojnice, 1 šarac. 6 pušaka. 1 tromblon. Naši bez gubitaka.
- M. C. —
- 177 9 III 10^h
 V. Š. 2-III Hvarski P.O. vodio je pola sata borbu sa dvostruko jačim neprijateljem. Neprijatelj je im30, koliko se zna, 7—7 ranjenih i dva mrtva. Naši bez gubitaka.
- M. C. —
- 179 9,111 10^h
 V. S. Poslije naših uspješnih akcija Njemci poduzimaju represalije. Na Mljetu su iznenadili naše u logoru, rezultat ne znamo. Na Braču su strijeljali troje, na Hvaru hapse, po svim oto-

• Od tih snaga je formirana Treća prekomorska brigada, koja je ušla u sastav Dvadeset šeste divizije (vidi tom V, knj. 1, dok. br. 5(5))

cima vrše napore za mobilizaciju na razne načine.

— M. C. —

- 202 12/111 16 h
 V. S. Pojačano utvrđivanje i miniranje obale Privlaka — Zadar. Plovnih jedinica ima u manjem broju na prostoru sev. Dalm. Redovni saobraćaj Lošinj — Zadar. Nemci u sev. Dalm. prisilno prikupljaju muškarce za radove i postupaju loše. Svi podaci važе za 10 marta.

— C. P. —

- 204 13 111 11 h
 V. S. Uz izveštaj koji ste dobili o tome gde se nalaze ratni brodovi bivše Jugoslavije javljamo da su tokom februara predali u Malti izbegličkoj vladi ove ratne plovne jedinice: Dve torpiljarke TI i T5. Tri minopolagača: Mosor«. Marjan« i »Meljine«. Minonosac »Orao«. Dve jahte: »Beli orao« i »Vila«. Sedam brodova finansijske kontrole. Dva tipa »Kraljević Marko«. Brodovi / Velebit« i »Mosor« i pet brodova tipa M.C.C. Dalje se nalaze sada pod britanskom zastavom u Augusti ili Tarantu još tri broda finansijske kontrole: »Senjanin Ivo«, »Jug Bogdan« i »Miloš Obilić«. Pod italijanskom zastavom se nalaze u Tarantu ili Bariju mot. torpiljarka »Uskok«, brod matica »Hvar«, jahta »Oplenac«, remorkeri: »Spasilac«, »Jaki«, »Snažni«, R6 i R11. Još ništa sigurno ne znamo šta možemo očekivati od povratka naših plovnih jedinica bivše jugosl. ratne mornarice. Molimo za instrukcije.

— C. P. —

- 249 21/111 12,00 U noći 17/18 marta naš naoružani
 V. S. brod N.B.2, vraćajući se sa akcije
 prebacivanja drugova na o. Korčula,
 sreo tri neprijat. borna čamca 3 Nm
 južno Lastova. Posle borbe od 20—
 20 minuta. N.B.2 bio zapaljen i počeo
 tonuti. napušten od posade nasukao
 se na nekom grebenu. Vlastiti gu-
 bici 4—4 ranjena, od kojih jedan
 podlegao. Nepr. gubici nepoznati.^{1,1}

— C. P. —

- 250 21 III 12,00 18 marta kod o. Molata naš naoru-
 V. S. žani brod N.B.1 zaplenio nepr. je-
 drilicu. Zarobljeno 16—16 Nemaca.
 Vlastitih gubitaka nema.⁸²

— C. P. —

- 268 25 III 12,00 24 mar. nepr. avijacija svakodnevno
 V. S. kontroliše sve otoke i uvale Kornata
 i Dugog. 22 mar. potopljen mot. ča-
 mac P.C.5.³³ 23 mar. oštećena je je-
 dna jedrenjača. Ostale naše jedinice
 uspešno odbile napade. 22 mar. Dru-
 gi P.O.S. zarobio u luci Brgulje, o.
 Molat, dva nem. podoficira i 4—4
 mornara. Kod o. Jakljana potopljena
 jedna jedrenjača. 21 mar. savezn.
 avioni kod Biograda zapalili jednu
 mot. jedrenjaču i potopili jedan
 nepr. borni čamac.

— C. P. —

- 271 25 III 17,00 Dostavljamo kratice za oznaku vrsti
 V. Š. plovnih sredstava: MJ — motorna
 jedrenjača, NB — naoružani brod,

Trebinje — Gacko. Komandant divizije bio je Fric Najdhold (Fritz Neidholdt). (Vidi dok. br. 51 4, k. 18 1. u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

PAR — parobrod, NPAR — naoružani parobrod. MC — motorni čamac, BC — borni čamac, PČ — patrolni čamac, MT — motorna torpiljarka, MTP — motorna topovnjača, T — torpiljarka, RAZ — razarač, NMO — naoružana maona, SF — naoružani dupli pontonski brod.

- C . P -

277	26/111	7,00	19 marta u 09,00 sati nepr. u jačini 700 iskrcao se na o. Rabu. Dve T kr- J starile oko otoka. Nastupajući sa svih strana prema gradu uhvatili 200—j 200 građana i odveli na o. Krk. 22 mar. veći deo nepr. vratio se u Senj. Na otoku ostalo 200—200 nepr.. drže ! grad i važne tačke. Na otoku se nalazi savezn. radiostan. koja je u vezi sa Drugim POS. Nepr. jed. pripada-ju 371—371 panzer div. i Plavoj div. ³⁴
	V. S.		

C. N.^{ss}

279	26/111	16,00	Napad na Hvar počeo je 22-111. Ne-prijatelj je bio razbijen iste noći i dana 23, 24 i 25 naši su gonili ne-prijatelja preko 20—20 kilometara do s. Bogomolje. Tu je nepr. dobio pojačanje sa Korčule. Radi blizine kopna [obale], Braća i Korčule mi smo jedinice povukli do sredine o-oka. Saveznici su napustili otok 23 uveče. U svim borbama zarobljeno
	V. S.		

j
" O zauzeću otoka Raba piše u istorijatu 392 legionarske divi-
zije sljedeće: *Otok Rab čiji je južni vrh udaljen svega oko 2 km od
Jablanca, predstavljao je stalnu opasnost za posadu Jablanca. Pošto je
otok Rab bezuslovno rnorao da bude uključen u odbranu obale, 20. 3. su
se iskrcale na isti 2 čete 847 grenadirskog puka i 20 i 21.3. izvršile
čišćenje otoka naišavši na slab otpor neprijatelja. (Vidi dok. br. 39 14,
k. 18. u Arhivu Istoriskog instituta .INA.)

Cerni — Nikola

150—150 Njemaca. Poljaka, Italijana i 2 oficira. Poginulo 30—30 vojnika i 2 oficira. Naši gubici: 3 mrtva i 20—20 ranjenih. U borbama se istakao I Bat. I Brigade. Saveznici odali priznanje našim borcima. Prilazimo najširoj mobilizaciji na Hvaru.³⁶

— M. V.^{3T} —

282	27 III V. S.	7.00	24 mar. pre podne kod s. Kali. o. Ugljan, savezn. avioni potopili dve i oštetili jednu nepr. NMO. U sektoru Zadar ima još 11—11 NMO. 23 mar. na aerodromu Zemunik zapaljeno gorivo.

— C.N.—

297	29 III V. Š.	12,00	22 mar. od 18,45 do 19,15 Komiža bombardovana od 12—12 nepr. aviona. Materijalna šteta mala, poginulo 3, ranjeno 33. 28 mar. od 19,35 do 20.00 bombardovan Vis i istočni deo o. Vis. Svega 6 kuća uništeno, pet jedrenjača potopljeno, osam oštećeno. Poginulo 6 partizana, 6 Engleza. Ranjeno svega 12.

— C. N. —

300	30 III V. S.	7,00	29 mar. nem. trupe se nalaze u Rabu. ustaše u Barbatu. Nemci mobilišu. Na Krku drže samo mesto Krk, 26 mar. bomb. Bakarski Zaliv. Potopljeno nekoliko NMO. Detalji slede. Po vestima prebeglog vojnika Poljaka iz s. Vodice Nemci sprema-

Vidi operativni dnevnik Prve dalmatinske udarne brigade Dvadeset žeste divizije br. 27 4, k. 1102 u Arhivu Istoriskog instituta JNA, tom V. knj. 25. dok. br. 113. i dok. br. 82 u ovoj knjizi.

ju ofanzivu na terenu Skradin —
Vodice — Benkovac protiv 26 Div.

— C. P. J

305 31 III 11.00 30. III nepr. se sa Braća iskrcao na
 V. S. o. Hvar.³⁸ Poslije prebacivanja zbje-
ga i novomobilisanih naše su jedinice
31-111 napustile otok. Na Hvaru je
ostao manji partizanski odred.

— M. V. —

306 31'III 11.00 Nepr. vrši stalne pokrete po otoci-
 V. S. ma. Ispražnjava zapadni dio Korču-
le, na Hvar se ponovo vraća, na Brač
je dovukao pojačanje, među njima
200—200 četnika, nekoliko topova i
više kamiona.

— M. V. —

" U dnevnom izvješću od 31 marta piše da je otpočela akcija na otoku Hvaru u pravcu zapada 29 marta a Nijemci opisuju u istorijatu 118 lovačke divizije: »... 25. 3. došla je pomoć sa svih strana. [Akcija je povezana sa borbama na otoku Hvaru od 23—25 marta. — Depeša br. 279 od 26 marta.] Pošto smo se povukli ka istoku, sljedećih dana se išlo ponovo prema zapadu. Ni traga od neprijatelja. Naprijed su druge jedinice i preduzimaju gonjenje, dok mi služimo kao obezbjeđenje dotura. Na dan 30. 3. dolazimo ponovo u Jelsu (vidi: 'Der Weg der 118 Jäger Division«, i tom V. knj. 25. dok. br. 167).

Redni broj	Dan i sat predaje	Depeše
311	2/III 10,30 II P.O.S.	Nastojte da ubijedite narod da ne napušta domove kada to nije neophodno potrebno. Sa naše strane pomoći ćemo hranom. Javite kamo da šaljemo i uspostavite relejnu vezu. Mobilišite omladinu za mornaricu. Telefonski materijal i literaturu ćemo poslati. Inače sve redovno.
		— C. P. —
312	2 III 10,30 II P.O.S.	29 febr. poslali vam Bonačija sa prijateljima. Kod Blitvenice imali borbu sa savezničkim M.Č. »Kornat« havarisan i mora da se tegli natrag. Javićemo o daljem.
		— C. P. —
327	3 III 14.30 II P.O.S.	Bonači sa prijateljima produžio put. 2 marta bio u Salima. Matrice za ciklostil i ostalo moramo tek nabaviti. Za filmove ćemo vidjeti.
		— C. P. —
344	7 III 12 ^h Delegacija	Odgovor od Manole Veza vaš 58. Ukrcavanje naših posada na naše brodove koji sada plo- ve pod engl, zastavom uslovljavati vijanjem naše zastave na tim bro- dovima. Time se priznaje njihova pripadnost. Brodovi da plo-ve za za-

jedničku stvar. Brodogradilišne radnike nastojte da upotrebite samo za popravak našeg plovnog parka koji je za nas od životne važnosti.

— C. P. —

Vidi br. 367.

351 5/III 14^h
 II P.O.S. Za Manolu. Javi kakve si razgovore vodio sa admiralitetom u pogledu mornara za trg. brodove i radnika za brodogradilište.'

— C. P. —

357 6'III 10^h
 II P.O.S. Za Potočnika predlažemo V.S. Cekamo odgovor. Od mobilisanih šalji koliko možeš. Poslednja rečenica br. 3" nije razumljiva.

— C. P. —

357 7/III 11^h
 II P.O.S. V.S. naredio da se Potočnik ne šalje" i da će se Slovenci mornari slati nama.

— C. P. —

400 9 III 12^h
 II P.O.S. Javite imena nepr. jedrenjača iz borbe od 27 febr. Tako isto vrst i količinu zaplijenjenog oružja i materijala.⁷

— C. P. —

428 13-III
 III P.O.S. Za druga Manolu. Slažemo se da obideš područje Rijeka — Trst. Očekujemo izvještaje depešne i pisme-

\ ' Vidi dok. br. 58

⁵ Misli se na izvještaj br. 3. koji je poslao ppukovnik Manola u vrijeme obilaska Drugog i Trećeg pomorskog obalskog sektora (vidi dok. br. 33).

* Vidi dok. br. 55 (depešu br. 172).

^r Vidi dok. br. 19

ne. Tvoje depeše broj četiri i pet nisu primijene.⁸

C. P.—

- 467 16/111 12,00 Večeras 16 marta šaljemo vam 4—1
 III P.O.S. broda sa hranom i jedan za zbjeg sa
 nekoliko drugova koje treba preba-
 citi na kopno. —

— C. P. —

- 468 16 III 12,00 Javite nam odmah kakve su mo-
 lil P.O.S. gućnosti ubacivanja drugova u sjev.
 Dalm. Moramo prebaciti oko 1500—
 1500 drugova. Shvatite ovo kao pr-
 vostepeni zadatak i postupite prema
 tome. —

— C. P. —

- 470 16/II 13,00 Za Manolu. Zbog oštećenja i gubi-
 li P.O.S. taka nemamo raspoloživih N. B. Uvi-
 damo potrebe i mogućnosti Drugog
 P. O. S. i uradićemo šta možemo.
 Slažemo se da obiđeš područje Ri-
 jeka — Trst. Očekujemo tvoje de-
 pešne i pismene izvještaje. Obilazak
 da ima informativnu i pripremnu
 prirodu. Primili smo tri pism. izvje-
 štaja.⁹

— C. P.—

- 483 17 III 12,00 Sutra 18 marta uveče šaljemo brod
 B'okovo sa 3 tone robe. Javite da li ste sprem-
 ni da ga prihvatite.

— C. P.—

\ ' Vidi dok br. 58.

484 17 III 14,00 Nastojte svakako da drugove koji su
 III P.O.S. vam poslati prebacite na kopno. 16
 marta uputili vam četiri leuta. Dva
 za vas, dva za Drugi P. O S.

— C. P. —

486 17 III 15,00 Kad god šaljete neki brod k nama,
 III P.O.S. neka usput pokupi zbjeg sa 696—696.

— C. P. —

584 27 III 16,30 Održavati vezu sa Tićcem bezuslov-
 II P.O.S. no radiovezom i morem. Nastojati
 izvaditi što više novomobilisanih sa
 sjevernih otoka. Ne upućujte nikoga
 na Vis. Materijal sa potopljenih bro-
 dova predajte III P. O. S.^{u*} Oni imaju
 naređenja za to. Vaše mjesto nije u
 Kravljaku, nego na Dugom. Sad tre-
 ba naročito uporno nastojati da se
 zadatci postavljeni pred vaš Stab
 izvršavaju. Objasnite zašto šaljete
 P. Č. 4 Slijedi pismo. —

C. M.

626 1 IV 14,00 Tićac kad prede na Krk, tek poslije
 II P.O.S. dobro organizovanog rada može pro-
 slijediti na putovanje. — Nastojaće-
 mo poslati jedan brzi čamac. Prija-
 telji treba da ostanu sa Tićcem. Pro-
 mijenite šifru Tićca. Na Rabu treba
 dobro organizovati vezu. da se ne
 prekine sa Tićcem. Nastojte organi-
 zovati isti kao Rab, Krk, punkt na
 Cresu ili Lošinju.—

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE PRIMLJENIH OD DRUGOG I TREĆEG POMOR-
SKOG OBALSKOG SEKTORA U MARTU 1944"

Redni broj	Dan i sat primitka	Depeša
305	1'III 11 ^h ili P.O.S.	29 II od 23.30—01,00 vodili oštru borbu sa nepr. torpiljarkom. Predjel borbe od Blitvenice do Kurbe. N.B. 8 oštećen uplovio u Zakan. Ima prodor vode i havariju mašine. 3 druga ranjena, od kojih 1 teško. Uputite nam hitnu naoružanu pomoć. ² N.B. 8
319	2 III III P.O.S.	Veza depeše br. 22: nasukani brod ¹ zapaljen 1 III u 14,00 sati, jer spašavanje nije bilo moguće. Oko 170 tona hrane, uglavnom brašna, spaseo i u vezi sa O.K. Zadar dato narodu. 29 II od 21 do 23 sati vođena bitka oko 5 NM W Premude. Učesnici nepoznati. 1 III u 11.40 opažen 10 NM W Premude 1 nepomičan brod koji odmah potonuo i drugi nepomičan, oko njih kružile nepr. mot. torpiljarke. ⁴ 2 III u 06,20 sati 5 naoružanih peniša o. Molat voze kurs 320. 08,00 sati 1 naor. peniša pristala Zapuntela na Molatu. —
322	2 III 1 8 N . B . 8 III P.O.S.	»Kornat« 29/11 noću odbio uspješno nepr. napad. Nepr. snage 1 tvrđava, 4 borbena čamca. Sva oštećenja privremeno popravljiva. Brod

Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta pod reg. br. 10 2, k. 2072.

• Vidi napomenu 5 uz dok. br. 26.

Odnosi se na brod »Đuzepe Cezarie« (vidi dok. br. 20).

¹ Vidi napomenu 4 uz dok. br. 32.

je sada u Sale. N. B. 3 i N. B. C⁵ stigli. N.B.Š-ls-s⁶ N.B. i 5⁷ vraćaju se 3/III u Vis sa 96 zarobljenika i 100 zbjega. Obavjestite saveznike.⁸ N.B. 3 prosljeđuje za Rab.

Bonaci

326 3/III 10^h
II P.O.S.

Br. 30. Neprijatelj izvršio koncentraciju pješadiskih i pomorskih jedinica. namjera vjerojatno Rab i Pag." Evakuisali. kad uđu javićemo.

II P.O.S

349 4/III 17^h
III P.O.S.

Jak dnevni promet Lošinj — Zadar, većinom ratne jedinice i to naor. penise i mot. torpiljarke. Voze uz obalu Ista i Molata u oba pravca. Sklanjaju se po potrebi Silba, 1st. Zapuntel, Sestrunj.

1/III u 13,00 jedan parobrod od 2000 t. u zatonskom kanalu kod Prokljana. Grupa sjev. dalm. odreda povukla se u Bukovicu.¹⁰ Jače koncentracije Benkovac — Skradin — Knin — Drniš — Kistanje. Manji garnizoni Lišane — Bribirske Mostine Kula Atlagića. Korlat, Vrana, Visičić, Nadin. Pirovac, Vodice. Zaton. Postavljaju topove na obali Srma — Vodice i miniraju cestu. Odbrana na Mrzanju iznad Vodica.

357 5/III 16^h
II P.O.S.

Br.3. Nepr. okupirao Pag zbog naše akcije." Nalazimo se na Olibu i Dugom. Jaka bura onemogućava rad.

⁵ Tako piše u originalu.

⁶ Odnosi se na akciju kod Jakišnice, na otoku Pagu (vidi dok. br. 19).

⁷ Odnosi se na snage 392 legionarske divizije i Devete ustaške bojne (vidi dok. br. 39 14, k. 18, u Arhivu Istoriskog instituta JNA; tom V. knj. 25, dok. br. 138).

¹⁰ Opširnije vidi Zbornik, tom V, knj. 25. dok. br. 24 i 41.

Čim popusti vraćamo se na Rab, ako je slobodan. Jevreje treba evakuisati. Inače izbjeglica neće biti ako dobijemo hrane. Pripremite je. Kad bude moguće javiću da šaljete. Da li ste odlučili o Potočniku?¹² Javite. Ovdje povezan sa svima i dobiću pomoć u organizaciji našeg rada. Mobilisaćemo i poslati. Javite približno koliko. Hoće li doći n a v-¹³

Mano¹⁴

360 6/III 13^h
III P.O.S.

Oko — O¹⁵ Njemaca upalo na Murter radi pljačke i povratili se u Pirovac. Trebamo dvadeset strojnica i pet telefona. »Kornat« nije isplovio radi nevremena. Jučer osposobljen za vožnju.

367 6/III 17^h
II P.O.S.

Sa admiralitetom sam razgovarao u pogledu vraćanja trg. brodova, a ako ne to, onda stavljanje naših posada na naše brodove. U pogledu brodogradilišnih radnika da rade za nas. Pristao da se dadu naši mornari na dva saveznička broda u luci Bari, oni su tražili radnika za svoja brodogradilišta. Ja nisam odgovorio ni jesno ni niječno.

Mano

414 1 O/III 11^h
III P.O.S.

Pojačano utvrđivanje i miniranje obale Priviaka — Zadar i položaja oko Zadra. Odsustvo većeg broja plovnih jedinica. Održavaju redovnu

:: Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije nije se složio s predlogom Štaba Mornarice (vidi dok. br. 8—17/2. k. 2072, depešu br. 172, u Arhivu Istoriskog instituta JNA i dok. br. 57, depešu br. 357).

" Tako u originalu.

" Manola

" Tako u originalu

prugu Lošinj — Zadar. Njemci prisilno prikupljaju muškarce za radove i postupaju loše. Inače nepromjenjeno. —

417 11/III 11 h
II P.O.S.

Br. 38. Prema pouzdanim podacima brodogradilište Kraljevica aktivno vrši montažu oko 20 naoružanih pe- niša. Bombardujte hitno.

II P.O.S.

427 12- III 11 h
II P.O.S.

Br. 38. Veza vaše dep. br. 400. Imena brodova nepoznata. Zaplijenjen 1 puškomitraljez. 51 puška. 16 pištolja. 1 motocikl i 4 džepne busole.¹⁶

II P.O.S.

428 12 III 11^h
II P.O.S.

Danas odlazim u III P.O.S. Ostaću par dana. Poslao pismeni izvještaj. Čudi me da ne odgovarate na br. 4. Predlažem da obidem područje Sušak — Rijeka — Trst.¹⁷ Ako se slažete odgovorite. Šaljite depeše na III P.O.S. Rab slobodan, na Pagu manje snage privremeno. Nastojte poslati drugu stanicu za II P.O.S. što prije.

Mano[1a]

434 12/111 17^h
III P.O.S.

Br. 6. Stigao III P.O.S. U pogledu I P.O.S. mislim da nas V.S. nije razumio i da treba izložiti šire naše namjere. Molim nastojte što prije popraviti p. č. 1. p. č. 2 koji stiže i - Streljka«. N. B. 6 popravili. Za stanovništvo Raba i Paga uzeo 2 vagona hrane. U periodu mraka biće moguće prebacivati u Primorje. Nužna 2 broda od 3 do 5 vagona najmanje 7 nm. Čekamo odgovor 4 i 5.^{1*}

Mano[1a]

437 13. III 11^h Vojska i narod već 6 noći čeka a
 Biokovo brodovi ne dolaze. Ovamo se oskudi-
 jeva sa svim životnim namirnicama
 kao i sa robom. Ovako se dalje ne
 može. Vjerujemo da se po vremenu
 moglo doći. Čekamo još dvije večeri.
 Javite način da brod dam e.¹¹

Martin

449 14 III 14.00 Br. 7. Početak depeše razumio. Kada
 III P.O.S. krenem javiću. Poslao dva izvještaja
 i šaljem treći. Imaću mogućnosti jav-
 ljati depešama. Uхватite vezu sa
 Istrom. Slažete li se da I P.O.S. ofor-
 mim? Posvetite mnogo pažnje II i III
 P.O.S.-" Depeše za mene kada kre-
 nem šalžite tranzit G.S.H. mojom ši-
 from.

[Manolaj

451 14 III 16.00 Otok Pag drži neprijatelj, Rab bez
 II P.O.S. promjene.²¹ Nepr. vrši intenzivniju
 patrolu penišama i torpiljerom noću.
 Danju izvida Rab i okolinu avijaci-
 jom.

II P.O.S

460 15/ III 14.00 Ponavljam ovo. Operativne moguć-
 III P.O.S. nosti sjajne. Treba brodova. Dajte
 bar dva n.b. Za prebacivanje mate-
 rijala u Primorje potrebna dva do
 četiri broda od 3 do 5 vagona, za odr-
 žavanje veza potrebna dva do šest
 leuta od 7 nm. Nastojte popraviti što
 prije p.č. 1, p.č. 3. »Streljka«. —

[Manola]

" Tako u originalu.

Vidi dok. br. 57, depešu br. 470.

u « : » u Dvije čete 847 grenadirskog puka 392 legionarske ili
 Plave divizije izvršile su 20 i 21 marta »čišćenje, otoka (vidi dok. br.
 39 14. k. 18, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

461	15/111 14.00 III P.O.S.	Brodove Velebit«, »Sloga« treba naoružati a za vezu P.O.S.— dati druge. Svakako ih naoružajte. Molim vas nastojte poslati svakako sve ovo i radio-stanice koje sam tražio. Manola
465	15/III 18,00 III P.O.S.	Br. 9. 15-111. Nalazim se u II P.O.S., depeše za mene slati u II P.O.S. Manola
477	16/111 12.00 III P.O.S.	9 savezn. avijatičara prihvaćeni i biće upućeni prema jugu. Nepr. uspostavlja civilnu upravu na i oko Murtera. Izgleda da će ostaviti u Tijesno manji garnizon ²³
490	17 III 12,00 III P.O.S.	Jutros obavješteni da Njemci napustili Tijesno prema Grabovcima i Gaćezezi.
495	18/111 11,00 II P.O.S.	Br. 10. Dolaze 3 stanice engleske za Istru. Treba s njima ugovoriti vrijeme rada, a i šifre za vezu sa vama, pa ih poslati za mnom. Ja ću organizovati njihova prebacivanja na mjestu. Imena telegrafista: Volarić — Golub — Bastjančić. Za G.S.H. ugovorio tranzit depeše za mene kad budem na putu Trst — Rijeka. Manola
503	18/III 17,00 II P.O.S.	Nepr. na Krku u Omišlju, Vrbniku i Krku. ukupno snaga 180. Na Pagu ustaše, jačine 600, drže Barbat. Pag i Novalju. U Karlobagu 1000 ustaša,

¹³ Pomorskog obalskog sektora

Redni broj	Dan i sat primitka	Depeša
		upućivati samo m j »Velebit« i »Slogu« za održavanje veze. Naredite da se za sada zbjeg ne skuplja. Detaljna pismeno.
548	23, III 16.00 II P.O.S.	Br. 68. 23. 3. Nalazimo se u Soline i Dugi. Imademo svega 3 slabo naoruž. jedinice. Operacije izvršiti sa ovim ne možemo. Ravnaj se momentano samo na Lnfor. i obavještenja, održavanje veze i dotur hrane u malim količinama Pag i Rab. II P.O.S.
566	25/III 17,00 II P.O.S.	Br. 4. 25. 3. Stigla veza iz Raba. Nepr., jačine 700, dne 19. 3. došao sa 10 maona i 1 mot. brzim čamcem iz Senja za Rab. Iskricali se u 9 sati na sve strane Raba. ¹⁷ Poslije podne patrolisale oko Raba torpiljarke T 6 i j jedna navodno grčka, a navečer otišle za Lošinj. Nastupajući duž otoka prema gradu uhvatili 200 civila i odveli u Krk. 22. 3. većina vojske se vratila u Senj. Ostalo 200 i 1 maona, drže mjesto i istaknute položaje. Naši se povukli u skloništa. Prijatelji ²⁸ 3 dana bili sklonjeni u gradu a sada sa K.K.- ¹ u skloništu bili. ostali bez akumulatora, sada dobili od K.K. Radio sa njima imademo. Neor. snage na Rabu pripadaju 371 pancir diviziji i Plavoj diviziji koja je na prostoru General. Stol — Senj. TM Sastavljena od legionara sa starješinama Njemcima i komandant jedinice major Njemac. Mobilisani Krčani se vratili natrag u Krk. Večeras upućujemo vezu Rab sa leutom. II P.O.S.

Misli se na pripadnike savezničkih snaga.
Kotarskim komitetom

Redni broj	Dan i sat primitka	
575	26, III 17.00 III P.O.S.	24. 3. Oko 09,00 kod Kala. o. Ugljan, potopljene 2 naoruž. peniše — 1 oštećena od savezn. aviona. 24. 3. u Zdrelcu 2. u Kukljici 1, u Sukošan 2 naoruž. peniše. Još ih ima 6 koje su operisale 24. 3. kod Vira. Kamufli- raju se mrežom i granjem a posade sti iskracane u blizini. 23. 3. na aerodromu Zemunik upaljeno gorivo, avioni neoštećeni, kamufliraju se mrežama na rubu šume. —
593	28 III 16.00 II P.O.S.	Br. 85. 28. 3. Molimo javite da li ste sporazumni, da u vezi nastale situacije za svu radio-vezu u II P.O.S-u ostanu na o. Dugom drugovi Orhanović. Vlašić, Mamula i 2 radiotelegrafista, sve ostale drugove uputili bi odmah na Vis i tu mogu da ostanu kao cjelina ili da ih se prema potrebi rasporedi. U vezi perspektive II P.O.S.-a trebalo bi svakako imati spremne i u vidu te drugove za dani čas. ³¹ II P.O.S.
598	29 III 12.00 II P.O.S.	Veza vaše depeše 584. ¹ - 27. 3. smo se premjestili iz Solina u blizinu Zaglava, o. Dugi, u Kravljak nijesmo mislili ići. U sporazumu sa p. ³³ Manolom i 3 P.O.S-om za Stab potrebne drugove i materijal smjestili smo u Kravljaku radi dekoncentracije. Dugog. A pod ovakvim okolnostima držali smo da je oko 20 drugova iz Štaba Drugog [P.O.S.] potrebno otpremiti na Vis. jer su ovdje nepotrebni. P.C. 4 i traženi naor. brod bi odnijeli te ljude, spaseni materijal i oružje

*\ Vidi dok. br. 57.
" potpukovnikom

Redni broj Dan i sat
 primitka

Depeša

te oteglili P. C. 3 koji tri tjedna ha. varisan čeka u Komatima na Vis, P. Č. 4 bi se odmah potom vratilo natrag. Vezu sa Rabom održava® I radiotelegraf. i morem. Veza na o Kasela neka ostane za sada za doti» I hrane i prebacivanje odredu »Plajl Jadran«. Svi radovi oko mobilizacije i organizacije u toku. Za sve ove po3 slove pod ovim okolnostima dovoljno bi bilo da ostanu Orhanović, Vlašić, Mamula, 2 radiotelegr. i eventualni Buljević i Suljić.

II P.O.S.

618 31/311 15,45
 II P.O.S.

Br. 93. 30. 3. Tićac³¹ potvrđuje da su u Rabu jedinice 371 — Plave divizije. Rab je zauzet od 1 batalj. 824 rgt.« Ljudstvo mobilisano zapadno od linije Dubrovnik — Vinkovci. Of. i podof. Njemci veterani iz Rusije — oznake nepoznate, dok saznamo javit ćemo. Tićca ćemo kroz nekoliko dana uputiti u Sušak i Fiumu. Zamjenit će ga jedan član K.³⁶ Rab dok bude odsutan.

II P.O.S

626 31 III 15,45
 II P.O.S.

Br. 97. 31. 3. Na Rab je 29. 3. stiglo još 60 Njemaca. Tićac javlja da je nemoguć dalji opstanak pod ovakvim okolnostima na Rabu. Naredili smo da privremeno pređe sa prijateljima na Krk.³⁷ Prijatelji traže da idu kod G.Š.H., mi ih ne možemo pustiti zbog potrebne veze i informacija sa sjeverom. Bagat³⁸ i Rade stigli. —

II P.O.S.

Tada je bio obavještajni oficir Drugog pomorskog obalskog sektora.

BK. 59

**OBAVJEŠTENJE ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
OD 1 APRILA 1944 ZAPOVJEDNIŠTVU PAROBRODA
SENGA« POVODOM PRIKLJUČENJA POSADE JEDINI-
ČAMA NOV JUGOSLAVIJE'**

ŠTAB MORNARICE NOV
S JUGOSLAVIJE
Broj 244
1 aprila 1944 godine

P. T. RADONIČIĆ & Co. LTD, London
ZAPOVEDNIŠTVU PAROBRODA »SENGA«

Vlasniku S S »Senga«, Atlantskoj plovidbi DD Sušak, zastupništvo Radoničić & Co. Ltd., London, dostavljeno je izravno **sledeće:**

Posada S S »Senga«, odlukom svojom izraženom na zajedničkom sastanku dne 16 marta 1944 godine, za vreme boravka broda u luci Galipoli, Italija,² pridružila se Narodno-oslobodilačkoj vojsci Jugoslavije, priznajući kao najvišu vlast u zemlji jedino Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije na čelu sa pretsednikom maršalom Jugoslavije Josip Broz-Titom.

2) Na osnovu gornje odluke S/S »Senga« plovi počev od 17 marta 1944 godine pod jugoslovenskom nacionalnom zastavom: plavo-belo-crveno u vodoravnim poljima iste širine sa crvenom petokrakom zvezdom u prvoj trećini belog polja.

3) Gornja odluka posade S S »Senga« i promena zastave primljeno je na znanje od strane Deputy Representative Ministry of war transport. Navy House. Taranto³ i potvrđeno aktom L. S. od 17 marta 1944 godine.⁴

4) Na osnovu svih istaknutih činjenica Štab mornarice uvrstio je S S »Sengu« u spisak upisanih brodova duge plovidbe s tim:

a) da S S »Senga«, u duhu odluka drugog zasedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije, ostaje i nadalje privatno vlasništvo Atlantske plovidbe D.D. sa sedištem

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA, pod reg. br. 6—1/7, k. 2070.

² Vidi dok. br. 38.

³ Zamjenik pretstavnika Ministarstva za ratni transport. Komanda mornarice. Taranto.

⁴ Vidi dok. br. 40.

u Sušaku do kapitulacije Jugoslavije 15 aprila 1941 godine, sada nepoznatog sedišta;

b) da se S S »Senga« i njegova posada smatraju mobilnim od strane N.O.V.J. i

c) da S S »**Senga**« plovi i nadalje u službi ujedinjenih naroda po direktivama britanskog Ministry of war transport.

Molimo da nam se potvrdi primitak ovog akta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.

P

Komandant, pukovnik,

C

BK. 60

**IZVJEŠTAJ KOMANDANTA TRANSPORTA POČETKOM
APRILA ŠTABU ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA O PREBACIVANJU MATERIJALA SA OTOKA
VISA NA BIOKOVO I ZBJEGA SA BIOKOVA NA OTOK VIS¹**

Dostavlja operativni
izveštaj.

ŠTABU IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

2.IV u 20.00^h isplovile su iz Viške luke sledeće jedinice: N.B. »Kornat« i »Enare« i brodovi »Jastreb« i Darko«. Zadatak koji su imale izvršiti ove jedinice bio je sledeći: Iz Visa imale su jedinice isploviti u 20,00^h i u noćnoj vožnji uploviti u 2 uvale na otoku Šćedru, u uvalu Porto Rosso i [Borova] Lučica. Tu su se imale jedinice kamuflirati i ostati u toku 3.IV preko dana. Za svoje osiguranje kao i za osiguranje zbegu u slučaju da bi u toku 4.IV morao biti iskrcan na otoku Šćedru, jedinice su prevezle iz Visa na Šćedro 1 četu N.O.V. koja je zauzela položaje na otoku Šćedru.

3.IV naveče u 21.00^h imale su jedinice isploviti sa Šćedra i voziti prema Neretvanskom Kanalu do položaja Biokovo gde su imale iskrcati materijal za Biokovski odred i ukrcati zbeg.

Za vreme vožnje do položaja Biokovo imale su jedinice pratiti 4 engleske torpiljarke i osiguravati ih na položaju Biokovo za vreme krčanja zbega. Tačno u 02.30^h 4. IV imale su jedinice isploviti sa položaja Biokovo. U slučaju povoljnog vremena za letenje aviona imale su produžiti za Vis, pošto u tom slučaju saveznički avioni imali su osiguravati brodove između Šćedra i Visa. U slučaju nepovoljnog vremena sastav je imao uploviti u Šćedro i produžiti tek u toku noći za Vis.

Izvršenje zadatka:

2.IV u 20,00^h jedinice isplovile su iz Viške luke u sledećoj formaciji: Jastreb« i »Darko« u brazdi, »Kornat« i Enare« bočno, Kornat« na levom a »Enare« na desnom boku. Uplovljenje jedinica u uvale na Šćedru usledilo je 3. IV u 00,30^h. Iskrcana je vojska i pristupilo se kamufliranju jedinica. U 03.00^h bilo je kamufliranje završeno. 3.IV sazvao sam sve komandante jedinica da detaljno porazgovaramo o zadatku. Tom prilikom donete su sledeće odluke: 1) formacija za vožnju biće brazda Enare«, Jastreb«, Darko- a Kornat« bočno osiguranje. Ova promena formacije bila je potrebna pošto sam primetio da nije inače moguće promeniti kurs, ako oba naoružana broda vrše bočno osiguranje.

2) Isplovljenje iz Šćedra ima uslediti što pre čim padne mrak. pošto je brzina brodova Jastreb* i Darko« manja od 7 čv. Potrebno je da jedinice uplove na položaj Biokovo najkasnije u 01,00^h, pošto za ukrcaje zbjega potrebno je najmanje IH- sata vremena a isplovljenje ima prema naređenju da bude najkasnije u 02.30^h. Dalje, u slučaju nepovoljnog vremena ima odred da uplovi u Šćedro. To uplovljenje bi trebalo da se izvrši po mogućnosti još u jutarnjem sumraku, dok izvidne stanice Korčula i Hvar ne mogu da primete jedinice. U protivnom mogu jedinice u Šćedru da budu bombardirane, pošto bi izvidne stanice mogle izvestiti o njihovom uplovljenju.

3. IV u 10,00" pomaknuti su satovi za 1 sat unapred.

3. IV u 20,00 sati jedinice su isplovile i u 20,15 konvoj se formirao i uputio. U toku vožnje u visini rta Gomene primećene su oko 4—5 Nm pozadi sastava 3 jedinice. Pretpostavljao sam da su to savezničke koje trebaju da izvrše osiguranje. Posle pola sata jedinice izgubile su se na horizontu u tami i više ih nismo primetili. Signale raspoznavanja nisam, hteo predati na te 3 jedinice pošto smo se nalazili u blizini Pelješca i Sv. Dorda na Hvaru, te sam bio mišljenja da mi je glavni zadatak da tu prođem neprimećen, naročito pošto je bila delomično ipak mesečina između oblaka. I sa otoka Hvara i sa Pelješca primetio sam više puta razne svetlosne signale.

4. IV u 01,00 pristali na položaj Biokovo. Iskrkali materijal i ukrcali oko 10.000 zbegaa.

Za to vreme primećeno da su baterije, verovatno Sv. Dorđe i Pelješac, ispalile 2 svetleće rakete sa padobranom, koje su osvetlile prostor između Hvara i Pelješca.

4. IV u 02.05 isplovili sa položaja Biokovo. Radi brže vožnje uzeli u tegalj »Jastreb« i »Darka«.

4. IV u 06,15 baš u jutarnji sumrak, stigli do Šćedra, uputio »Kornat« u Porto Rosso da ukrca vojsku, sa ostalim jedinicama produžio sam prema Visu. Saveznički avioni pratili su nas od o. Lukovca do oko 5 Nm ispred Visa.

S. F. — S. N.

Josip Vrtačnik

STAB
IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. broj 125
5 marta- 1944 god.
u Visu

ŠTABU MORNARICE NOV I POJ. — Dostavljamo izveštaj komandanta transporta sa napomenom da je isplovljenje sa otoka Šćedra moralo uslediti već pre 21.00 da bi se zadatak mogao izvršiti na vreme, jer je konstatirano za vreme vožnje da m. jedrenjaci voze manjom brzinom nego je bilo računato kod postavljanja zadatka.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR.
s. o.

NAČELNIK ŠTABA,
B. Saje

(M.P.)

6 IV*

ŠTAB
MORNARICE N O. V, J.
Br. 273
1944

IZVOD IZ RADIO-VIJESTI OD 8 APRILA 1944 O PRIKLJU-
ČENJU POSADE PAROBRODA »SENGA« NARODNOOSLO-
BODILACKOJ VOJSCI JUGOSLAVIJE¹

*Izvod iz radio-vijesti 8 aprila 1944 g**

Dvadeset pet jugoslovenskih brodova, koje su savez-
ničke vlade uzele u arendu, plove preko oceana prevozeći
hranu i ratni materijal. Na ovim brodovima je zaposleno
preko 1000 naših mornara koji već skoro tri godine rade ne-
umorno za zajedničku stvar sviju slobodoljubivih naroda.
Parobrod »Senga« od 8240 bruto registar tona, kao što smo
već ranije javili, podigao je 17 marta 1944 godine novu dr-
žavnu zastavu sa petokrakom zvijezdom« na bjelom polju.
U vezi s time naši su mornari zatražili da se na svim drugim
brodovima podigne nova državna zastava. Povodom toga Na-
cionalni komitet oslobođenja Jugoslavije dao je za javnost
slijedeća obavještenja: »Podizanje jugoslovenske zastave sa
petokrakom zvijezdom na brodovima koji plove preko oceana
neće dovesti ni do kakvih promjena u pravnom položaju vla-
snika. Brodovi će i od sada ostati privatna svojina svojih vla-
snika i nastaviće i dalje plovidbu. Jedina promjena sastoji se
u tome da novac koji se prima za arendu za sve brodove, što
iznosi 250.000 dolara, neće rasipati emigrantska Purićeva vla-
da, već može biti upotrijebljen za povećanje nadnica naših
mornara koji sa velikim požrtvovanjem vrše svoj teški rad i
pomažu time stvar ujedinjenih nacija«.

o

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu
Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 29/2—2, k. 2065.

² Vjerovatno se odnosi na vijesti radio-stanice »Slobodna Jugo-
slavija«.

OBAVJEŠTENJE BAZE NOV JUGOSLAVIJE U MONOPOLIJU OD 10 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O PREUZIMANJU PAROBRODA »SITNICE«¹

BAZA N. O. V. JUGOSLAVIJE

NAUTIČKI OTSJEK

Broj: 344/44.

Monopoli dne 10/4 1944.

Predmet: s/s **»Sitnica«**, preuzeće
po Ratnoj mornarici.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. JUGOSLAVIJE

Položaj

Pred 6 mjeseci, kad su nam engleske vlasti predale prve brodove pod našu zastavu, predan nam je i pomoćni ratni brod bivše Ratne mornarice »Sitnica«.

Na isti brod postavilo se nekoliko članova naše posad. Bred se tada nalazio u Brindisi, kasnije je premješten bio u Bari i tamo je služio kao brod Baze.

Sada savezničke pomorske vlasti traže da taj brod prevaži vodu za Vis za potrebe tamošnjih njihovih i naših garnizona, te će brod biti dokovan, popravljen i uređeni tank kako bi mogao udovoljavati namjeravanoj svrsi.

Pošto je to pomoćni ratni brod, te ima i naoružanje (2 topa i 2 mitraljeza sa dovoljnim brojem municije), to se moli **da** bi taj brod preuzelo ljudstvo Ratne mornarice.² Sa ovim bi se rasteretilo ovu Bazu koja je za Trg. mornaricu, a osim toga oskudjevamo na stručnim pomorcima.

Oficiri i momčad Ratne mornarice mogli bi na ovom brodu sticati potrebnu praksu i iskustvo.

Moli se žurno reženje po ovom predmetu.

S. F. — S. N.

Politkomesar,
L. Dančević

Šef Nautičkog ostsjeka,
M. Ružić

Komandant,
Odrlijin

(M. P.)

¹ Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 41/1—6, k. 2064.

- Na poledini dokumenta je odgovor Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 15 aprila 1944 koji glasi: »Saglasni smo s time da posada broda »Sitnica« bude iz sastava Baze ratne mornarice. U vezi s time neka Stab Baze NOV Jugoslavije preda taj brod Bazi ratne mornarice, a Stab Baze ratne mornarice neka uspostavi i propiše službu kao na pomoćnom brodu mornarice. Brod će ploviti pod ratnom zastavom«.

BAZA N. O. V. JUGOSLAVIJE

NAUTICKI OTSJEK

Broj: 354/44.

Monopoli: dana 10/4 1944.

Predmet: n/a "HITMICA" preuzete
p po Ratnoj Mornarici.

STABU MORNAVICE N.O.V. JUGOSLAVIJE,

P o l o z a j.

Pred 6 mjeseci, kad su nam engleske vlasti prodale prve brodove pod našu zastavu, predan nam je i pomoćni ratni brod bivše ratne Mornarice "HITMICA".

Na isti brod postavilo se nekoliko članova naše posade. Brod se tada nalazio u Brindisi, kasnije je premješten bio u Bari i tamo je služio kao brod Baze.

Sada Savezničke pomorske vlasti traže da taj brod preveze vođu za Vis za potrebe tamošnjih njihovih i naših garnizona, te da brod biti dokovan, popravljen i uređeni tankovi kako bi mogao zadovoljavati potrebnoj svrhi.

Pošto je to pomoćni ratni brod, te ima i poružanje 12 topa i 2 mitraljeza sa dovoljnim brojem municije/ to se moli, da bi taj brod preuzelo ljudstvo Ratne mornarice. Sa ovim bi se rasteretilo ovu Bazu, koja je za Rg. mornaricu, a osim toga oskudjevamo na stručnim pomorcima.

Oficiri i članovi Ratne mornarice, mogli bi na ovom brodu uticati potrebna praksa i iskustvo.

Moli se za brzo rješenje po ovom predmetu.

Pozivni cesar

N. O. V. S. N.
Nautički Odsjek,

Antant,

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 11 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O ZAROBLJAVANJU NEPRIJATELJSKOG
MOTORNOG JEDRENJAKA »SAN ANTONIO«'

STAB III. POM. OBAL. SEKT.

Pov. broj: 185.

11 aprila 1944 god.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi naređenja pov. br. 20 44. dostavlja se slijedeći operativni izvještaj za akciju koju su izveli PČ 21 i PC 22 6 aprila 1944.

1.) 6 aprila u vezu Božava u 19 sati opažen je neprijateljski avion tipa »roda« iz SW, visina 200 metara. Na udaljenosti 500 metara otvorena je vatra iz p. a. mitraljeza, avion je skrenuo u smjer SE i više se nije vraćao.

Opis položaja: vez Božava, morsko područje sa istočne strane obale otoka Molata.

2.) Flotila III P.O.S. u sastavu sa PC 21 i PC 22.

3.) Motorni jedrenjak »San Antonio« od oko 40 tona sa posadom od 4 Talijana i 2 Njemca, naoružani 1 mitraljezom »Breda« i 2 puške.

4.) U 20,30 sati flotila je dobila depešu, da jedan neprijateljski motorni jedrenjak vozi od Lošinja u kursu SE, brzine 5 čvorova. Po ranijim obavještenjima postoji vjerovatnoća lakog predavanja talijanskih posada na tim brodovima. Odlučeno ie da isplovi na patrolisanje s time da će se neprijatelj napasti najprije pucanjem u zrak, a u slučaju da se ne bude htio predati, napasti ga stvarno iz svih oružja.

5.) Izdate zapovjesti usmeno od strane komandanta flotile.² a prema primljenoj direktivi od 4 aprila od strane štaba III P.O.S.

6.) 6 aprila 1944 godine u 23,30 sati.

7.) U 21,00 sati isplovljeno iz Božave, kroz prolaz Tun prema sjeveru, držeći se blizine uobičajenih ruta neprijateljskih brodova. U 21,45 sati pogaženi motori radi zasjede blizu otoka Tovarnjaka. Oko 22,00 sata čuo se zvuk motora i oba

broda u liniji fronta uputili se u pravcu zvuka. U 23,30 sata opazili motorni jedrenjak. Na udaljenosti oko 150 metara ispaljena 2 metka iz p. a. mitraljeza ispred pramca neprijateljskog broda, nakon čega je on bacio bijelu raketu. U isto vrijeme opažene bijele rakete kod otoka Vira i prema rtu otoka Pašmana. Znači se ponovili 3 puta. PČ 21 pristao je na motorni brod (jedrenjak) i odmah je posada zarobljena, bez otpora. Njemci su prekrncani na PČ 21, dok je talijanska posada sa našim stražarima ostala na brodu i brod produžio vožnju u pratnji PČ 21 i PČ 22. Brodovi su produžili prema direktivi na određeno mjesto gdje ostaju kamuflirani.

8.) Cilj je postignut u potpunosti: zarobljen jedan neprijateljski motorni jedrenjak oko 50 tona nosivosti sa 2 Njemca i 4 Talijana, oko 30 tona raži i 4 tone hrane za ko-
nje, jedan teški mitraljez »Breda« (8 mm), 2 puške mauzer, sa 50 metaka, 2500 mitraljeskih metaka, 1 signalni pištolj i 1 lampa za signalizaciju, pomorske karte, dokumenti i pisma, 6400 Lit.,³ 2 ručna sata, 1 gramofon. Neprijatelj nije imao gubitaka.

9.) Sa naše strane nije bilo gubitaka niti štete.

10.) Utrošena 2 metka 20 mm.

11.) Akcija pripremljena smišljeno, uz dobro obavješta-
vanje i odabiranje pogodne pozicije obzirom na mjesečinu, na rutu brodova, te uz usku međusobnu saradnju obih jedi-
nica. Komandovanje na jedinicama snalažljivo.

Pouke: Potrebno je bilo izvršiti akciju što više prema
sjeveru, gdje neprijateljska patrola nije toliko jaka ni česta,
odnosno obavještavati čim prije, kako bi se moglo na vrijeme
stići na označenu poziciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
D. Mileta

Komandant kapetan:
M. Ikica

(M. P.)

12 VJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 12 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O AKCIJI U BLIZINI OTOKA VRGADE'

STAB III P. O. S.
Pov. br. 187.
12 aprila 1944 god.
Položaj

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi naređenja pov. br. 20/44, dostavlja se slijedeći operativni izvještaj za akciju koju su izveli PČ 21 i PC 22 7 aprila 1944 god.

1. Vez u uvali Jagodnja na otoku Žutu, i morsko područje na predjelu Zut, Pašman, Vrgada, Murter. Pom. karta Šibenika.

2. Flotila III P.O.S. sa PČ 21 i PČ 22.

3. 2 motorna jedrenjaka, jedan oko 500 tona, drugi oko 100 tona, naoružani mitraljezima od 20 mm, mitraljezima od 8 mm, šarcima.

4. Prema podacima koje su dali zarobljenici broda »San Antonio« trebalo je da u pravcu Šibenika voze još neki brodovi sa hranom. Namjera neprijatelja da pod zaštitom noći prođe iz Lošinja do Šibenika. U vezi sa tim podacima, a prema primljenoj direktivi od štaba III P.O.S. zaključeno da se ti brodovi sačekaju na mjestima koje upotrebljavaju za rutu i napadnu u svrhu zarobljavanja ili uništenja.

5. Zapovjesti izdate usmeno komandantu PC22, dok se u svemu rukovodilo po direktivama.

6. 7 aprila 1944 god. od 23,00 do 23,30 sati.

7. Po isplavljenju iz Jagodnje u 21,00 sati u pravcu SE, promijenjen je u 21,30 kurs u NE. Oba broda voze u liniji fronta u pravcu otoka Vrgade. U 22.00 sati opažene dvije bijele rakete u pravcu otoka Košare, okrenuli u pravcu raketa, ah je brod koji je bacao rakete izmakao prema Pakoštanima. Po kasnije primljenim podacima taj patrolni brod oboružan je sa 1 šarcem i na njemu je bio komandant otoka Pašmana. Proslijeđeno prema otoku Vrgadi i kod S rta otoka pogasili motore, malo kasnije čuo se zvuk motora, u pravcu- Pašman-skog Kanala. Opažena dva broda (1 veći oko 500, manji oko

100 tona). PČ21 uputio se po krmi brodova na oko 400 metara, a PČ22 bočno desno u cilju presjecanja puta. U 23,00 sati PC21 ispalio iz p.a. mitraljeza 2 metka, na koje neprijatelj nije odgovorio, već pristali jedan uz drugoga. Brzina oko 7 čv. PČ21 i PC22 uputili se prema brodovima, ali na udaljenosti od oko 200 metara neprijatelj otvorio vatru iz svih oruđa. Izgleda 3 do 4 p.a.mitraljeza 20 mm, mitraljezi i šarci. Na to odgovoreno odmah vatrom. Pošto su se PČ21 i PC22 nalazili od mjesečine, a neprijatelj dobro osvijetljen mjesečinom, naši pogodci bili su efikasni, dok je neprijatelj stalno prebacivao. Borba potrajala u vožnji prema SE do uvale Vučigrade, gdje su naši patrolni čamci uslijed blizine neprijateljskih garnizona prekinuli borbu i povukli se u pravcu W.

8. Prema osmatranju vatre sa naših brodova izgleda da je neprijatelj pretrpio znatnije gubitke, jer su metci uglavnom padali na brodove, dok su neprijateljski stalno prebacivali. Konačni cilj, t.j. zarobljavanje ili uništenje brodova, nije postignut, jer se borba prekinula uslijed blizine neprijateljskih garnizona (iako nije vjerovatno da bi neprijatelj sa obale mogao znatnije pripomoći brodovima svojim oružjem). Zadatak je djelomično izvršen, ometanjem neprijateljskog saobraćaja i vjerovatnim gubicima. Ovi gubici nisu poznati.

9. Sa naše strane nije bilo gubitaka niti štete.

10. Utrošena municija: 900 metaka p.a. municije 20 mm, 1700 metaka mitraljeske municije 8 mm. 200 metaka municije za puškomitraljeze.

11. Posade, kako PČ21, tako PC22 za cijelo vrijeme borbe držale su se na visini i vršile svoje dužnosti mirno i stalno.

13. U pogledu zauzimanja pozicija obzirom na mjesečinu postupljeno je potpuno ispravno. Sam napad nije trebao uslijediti na izvršeni način, već je trebalo napasti sa strane od mjesečine više iz pramčanog ugla i na taj način spriječiti brodovima da produže u istom pravcu. Nepoznavanje obale od strane neprijatelja ide u prilog, jer izmjenama kurseva bi brodovi došli u situaciju da ne znaju tačno svoju poziciju. Obzirom na znatan broj utrošene municije izgleda da ista nije trošena na sasvim efikasan način, jer bi rezultat u slučaju efikasnog gađanja bio sigurno uništenje neprijatelja, dok je isti međutim prosljedio vožnju. Saradnja pojedinih brodova flotile dobro funkcionira.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkoma
D. Mileta

(M. P.)

Komandant, kapetan
M. Ikica

IZVJEŠTAJ ŠTABA BAZE MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
U MONOPOLIJU OD 12 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE
O ORGANIZACIJI ŠKOLA I KURSEVA¹

BAZA RATNE MORNARICE NOVJ

Pov. broj 5
dne 12 ap. 1944

Opći izveštaj.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. JUGOSLAVIJE

1) Opće vojničko stanje: bez sadržaja.

2) Organizaciono stanje Baze Ratne mornarice:

U Bazi su formirani za sada sledeći oseci: matični otek vodi potpukovnik Bakotić Ivo, uspeh i rad tog oteka pod tim vodstvom ne zadovoljava u potpunosti.

Vojno-pomorsko-nautički otek vodi kapetan Podboj Franc, uspeh tog oteka s obzirom na prilike vrlo dobar.

Ekonomski otek vodi potporučnik Zupan Marko.

Škole i kursevi:

Posle dolaska drugova iz fs.] Marine Zemlje, koji su bili zadržani u logoru Carbonari 12 dana, formirane su sledeće škole i kursevi:

Tečaj za pomorske oficire, 12 slušalaca, rad otpočeo 7 aprila o.g.

Tečaj za službu veze posećuje 24 učenika.

Tečaj za mornare artiljeriske grane posećuje 28 učenika.

Tečaj za mornare brodare posećuje 54 učenika.

Tečaj za podoficire strojare posećuje 36 slušalaca.

Osnovni strojarski tečaj posećuje 31 slušalac.

Izrađen je nastavni plan za tečaj motorista na motornim jedrenjacima. Otvaranju tečaja pristupiti će se odmah, čim budemo raspolagali sa potrebnim prostorijama.

U vojničkom pogledu podeljeno je ljudstvo Baze Ratne mornarice u tri čete:

I. četa strojara,

II. četa brodara i palubara i

III. četa stručnih oružja (signalisti, artiljerci, torpedisti itd.).

3) Ocena i rad Štaba:

Za rad u Štabu važi sve što je izneto u ovdašnjem broju 142 od 10 marta ove godine.

U toku ovog meseca preuzeo je dužnost šefa Matičnog otseka potpukovnik Bakotić Ivo . . .

Za komandira III čete određen je poručnik Jeričević Ante, koji odgovara svom položaju.

Za upravnika oficirskog tečaja i za nastavnika u tom tečaju te za rukovodioca školovanja u službi veze određen je kapetan Marinović Ivo. On u svemu odgovara dužnostima koje vrši.

4) Ishrana je dobra, obilata i raznovrsna.

Novčano snabdevanje je neredovno, jer treći otsek Vojne misije ne prima tražene sume novaca.

Stanje odeće je slabo, novu odeću i veš nije moguće primiti.

Stanbene prilike su zadovoljavajuće otkako su zauzete još neke zgrade. Danas raspolažemo sa četiri zgrade i jednim stanom za oficirski tečaj.

5) Vojnička naobrazba je organizovana kao što je naznačeno u tački 2.

Nastavnički kadar sačinjavaju drugovi iz bivše Jugoslovenske mornarice; predavanje iz Nautike vrši profesor Forenpoher Mate.

U izradi se nalaze sledeća predavanja: Obalna navigacija, Meteorologija, Uvod u međunarodnu knjigu, Pravila za izbegavanje sukoba, Artiljerija, Torpedistika, Minerstvo, Pravila i propisi, Matematika i Geometrija, Strojarsvo, Elektrotehnika i Tehnologija. Ova predavanja su izrađena za oficirski i strojarski tečaj. Pored toga izrađuju se razna pomagala za nastavu.

Sa današnjim danom otpočeo je praktični period u strojarskim tečajima.

Drugovi iz strojarske čete podeljeni su u grupe, koje se ukrcavaju po sedam, dana na parne brodove koji plove za Vis. Jedna grupa odlazi na radove u tehničku radionicu Baze N.O.V.J.

U ostalim kursevima podiže se signalni, artiljeriski i broderski podmladak.

U signalnom tečaju se vrši školovanje po međunarodnoj signalnoj knjizi. U vidu je izrada našeg privremenog signalnog kodeksa sa najnužnijim signalima.

Kad bude postignuta dovoljna teorna naobrazba, drugovi iz osnovnih kurseva biće ukrcavani povremeno na parne brodove koji plove za domovinu.

6) Disciplina i borbeni duh su na visini, a bili bi još veći da možemo sa našim brodovima isploviti u borbu.

7) Predloži: Ubuduće će se nastaviti rad u duhu izrađenih nastavnih planova i programa. Nameravamo uputiti u radiotelegrafski kurs, koji se treba održavati u Vojnoj misiji, 12 drugova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara
Raos

Komandant kapetan
Tomšić

15/IV

STAB MORNARICE N. O. V. J.
Pov. broj 5025
Datum,
U.

BR. 66

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 13 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O AKCIJAMA I DEJSTVIMA
NEPRIJATELJA¹

STAB III P. O. S.
Pov. br. 183.
13 aprila 1944 god.
Položaj

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi naređenja Štaba Mornarice pov. br. 20 44 dostavljamo slijedeći operativni izvještaj za vrijeme od 25 marta do 12 aprila 1944 god.

26 marta. PC21 i PC22 nisu isplovili prema Visu po zada'ku prebacivanja čete Sj.D.P.O.² radi jake bure. U 05,00 izvršeno preseljenje Štaba III P.O.S. iz Zaglava na Grpašćak. U Zaglavu ostali: jedan dio dopunske čete, sa komandirom, referenti za inform, službu i službe veze i intendant P.O.S.

Referent za pomorski saobraćaj preselio se u Zman sa drugim dijelom dopunske čete. Tehnički referent sa radionicama u Vrulje na otoku Kornatu, ostali dio štaba sa najpotrebnijim personalom na osmatr. stanicu Grpašćak. Tokom čitavog prijedpodneva stalno preletavanje savezničkih aviona. Poslije podne čula se artilcriska i minobacačka vatra iz pravca Zadra i Biograda. Naveče PC21 i PC22 nisu isplovili radi jake bure.

27 marta. Dobiveno obavještenje da se je neprijatelj u jačini 700 vojnika, uz pripomoć pomorskih jedinica (2 torpiljarke, nekoliko borbenih čamaca i 6 naoružanih penisa), iskrcao na otok Rab.¹ U 06,00 sati iznad Dugog Otoka letio jedan neprijateljski avion tipa SIM, mitraljirao mjesto Zman. U toku noći i pred zoru čuo se je šum motora u Srednjem Kanalu, te je data stroga pripravnost; šum u svitanje nestao. Pretpostavlja se da su bili saveznici. Tokom jutra stigao u štab politkomesar II P.O.S.⁴ sa operativnim oficirom⁵ u cilju dogovora za smještaj njihova štaba i koordinacije rada. Uočeno da su njihove mogućnosti rada i operacije neznatne obzirom da raspolazu samo sa PC4. Dogovoreno da se smjeste u Luki i date im upute za slučaj povlačenja. Tokom poslijepodneva čuju se detonacije topova iz pravca Zadra i Biograda. Izvješten Stab Mornarice da se upućena depeša XIX diviziji poslala putem kurira, jer radio-veze nema. Mi slušamo diviziju svaki dan u određeno vrijeme, ali je ne čujemo. PC21 i PC22 nisu ni večeras isplovili radi lošeg vremena.

28 marta. 27 marta naveče četa S.D.P.O. prebačena na otok Kornat u cilju daljnjeg prebacivanja prema Visu. Tokom dana preletali avioni iz raznih pravaca, pretpostavlja se saveznički, ier nisu mogli biti uočeni. Izvršeno pretraživanje okoline Grpašćaka radi otkrivanja pogodnih mjesta za bunkerisanje. te upoznavanje okoline. U 17 sati neprijateljski avion bombardirao u pravcu Kornata bez rezultata. U 19.40 opažene svjetleće rakete (buktinje) u pravcu otoka Visa. 30 minuta ranije preletili nepoznati avioni od NE prema S i vratili se oko 20,10 istim pravcem natrag. PC21 i PC22 uputili se tokom noći za Vis sa četom S.D.P.O. i prolaznicima. Hrana sa m/j »Mosora« uz pomoć i podršku N.O.O. i O.K. Za-

¹ Na Rab su se 20 marta 1944 iskrcale dvije čete 847 grenadirskog puka 392 legionarske divizije radi čišćenja otoka, u sklopu opšteg prodora dva bataljona toga puka na obalu, otpočetog 31 januara u pravcu Senja (vidi dok. br. 39/14, k. 18. u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

dar bunkerisana, a odjeća predata pojedinim selima Dugog Otoka i otoka Iža na ispiranje i sušenje i potom će se bunkerisati. Kontrolu i brigu oko ovoga preuzeo intendant III P.O.S. Jedan dio materijala, koji je sa 300 drugova trebao biti prebačen na kopno, ostao je na Kornatima, odnosno vraćen sa kopna radi nemogućnosti prihvata. Radi hitne potrebe tog materijala, poduzete hitne mjere da se osigura prihvati materijal prebaci. Djelomično izvršeno tokom 28 marta, a ostatak će se prebaciti 29.

29 marta. Prema izvještaju jednog prebjeglog Poljaka sa terena Vodica Njemci spremaju ofanzivu protiv XIX divizije sa namjerom da joj spriječe dolazak na more.⁶ — Dobivena obavještenja da je situacija u Bukovici nejasna i neprijatelj svojim čestim prometom i ispadima ometa održavanje i pojedinačne veze a onemogućuje prebacivanje materijala. — Zatim objavljeno od strane Komande mjesta Vodice da se obustavi svaki saobraćaj i prebacivanje materijala, jer je neprijatelj upao u Banjevece i Modrave. Kako je bilo izdato naređenje relejnoj stanici br. 1 da večeras urmti brodove za prihvati prolaznika i prebacivanje materijala, to je isto naređenje opozvato obzirom na promjenu situacije. Ovo naređenje nije moglo stići na vrijeme, ali relejna stanica br. 1. bila je svojom vezom blagovremeno obavještena i nije uputila vezu i materijal. U štab stigao drug Friganović⁷ upućen od strane Grupe S.D.P.O. u cilju prikupljanja dezertera, organizacije mobilizacije, te uspostave (po mogućnosti) jednog otočkog odreda s time da se isti zadržava na otocima prema potrebi i mogućnosti a nakon izobrazbe da se upućuju pojedine jedinice prema kopnu.⁸... Riješeno da se ponovno zatraži od strane Štaba XIX divizije i Štaba Grupe sj. dalm. part, odreda najpotrebniji broj dobrih naših rukovodilaca, da se ostave drugovi iz XIX divizije, koji su nakon ozdravljenja sa Visa upućeni za svoje jedinice i ostali na Dugom Otoku, te da se u uzajamnoj saradnji, uz pripomoć boraca iz dopunske čete sektora, vrše svi poslovi koji predstoje.

30 marta. Stigla obavještenja da se neprijatelj učvršćuje na obali Jadrija — Vodice i da je u Srimi postavljen garnizon sa obalskom baterijom. Komandant sa art. referentom obišao jedan art. položaj u Tajeru u cilju upoznavanja sa pozicijom, nastavom i sposobnošću posade za osiguranje prolaza. U 14,00

⁶ U to vrijeme Nijemci nisu preduzimali nikakvu ofanzivu, a na prostoriji Benkovac — Skradin držali su jedinice 891 puka pjezadiske divizije. Vidi Zbornik, tom V, knj. 25, dok. br. 95.

⁷ Ante

• Vidi Zbornik, tom V, knj. 25, dok. br. 84

sati stigao komandir relejne stanice br. 1. sa izvještajem da su uplovili m/j »Velebit«, »Edison« i NB3. M/j »Jadran« —. Vir, koji je teglio još dva leuta, uslijed nevremena, potonuo je pred Komatom, posada je spasena od strane »Velebita«. Tegljeni leuti da su se povratili za Vis. O tome izvješten Stab mornarice, koji naredio saslušanje posade »Jadrana«. Radi nejasne situacije i zatvorenog kanala naređeno da se materijal (XIX divizije) privremeno bunkerise, isto tako i onaj za Okružni N.O.O. Šibenik.

31 marta. Stigao izvještaj od osmatračke stanice Molat, da se na otočiću Tovarnjaku. sjeverno otoka Molata, nasukao jedan neprijateljski mot. jedrenjak, oko 350 tona, prazan, na putu od SE prema NW. Posada je napustila brod i uputila se na jednom čamcu u pravcu otoka Oliba. Tamo je dočekan od strane voda III P.O.S. i zarobljena (u svemu 7 Talijana i 2 Njemca), te nešto oružja, municije i sprema.⁹ Brod je znatno oštećen i pun vode, te nema mogućnosti da bi ga se izvuklo. Naređeno osmatračkoj stanici da se pobrine oko preuzimanja i pospremanja opremnih predmeta broda. Sav materijal koji je tokom noći prispio bunkerisan. Dobili obavještenje da je sanitetski materijal, koji je trebalo uputiti na VIII korpus 1 koji je prebačen na kopno, pao u ruke neprijatelja kod Banjevac, što ukazuje na nemogućnost prebacivanja materijala bez čvrstog i sigurnog i brzog prihvata i osiguranja sa strane jedinica na kopnu.

1 aprila 1944 god. Održan sastanak u štabu o mogućnostima i provedbi bunkerisanja sveg nepotrebnog materijala. Određene smjernice i date potrebne upute, kao i rokovi. Dobili obavještenje o mogućnosti predaje neprijateljskih brodova koji putuju na liniji Pula — Zadar.¹⁰ Pošto su oba naoružana broda još u Visu, a nijednog drugog raspoloživog nemamo, izdato naređenje vodu u Olibu, te partizanskoj straži Molat da u najužoj saradnji sačekaju na određenom mjestu brod. Rezultat nesiguran, jer je kao uslov postavljeno da ih sačeka naoružani brod i ispali jedan rafal iz teš. mitraljeza.

2 aprila. Održan sastanak cijelog štaba u Zaglavu. Izvješteno o provedenim radovima u toku sedmice, te o programu za iduću sedmicu. Po izvršenom izlaganju, kritici i predlozi-ma, date upute za rad u buduće uopće, samoinicijativu u radu, međusobno potpomaganje, razvijanje organizatornog

⁹ Prema izvještaju od 12 aprila 1944, zarobljeni su dva Nijemca i pet Talijana; zaplijenjeno je: jedan puškomitraljez, tri puške, jedan sig. pištolj, 14 ruč. bombi i nešto municije (vidi dok. reg. br. 6/1—4, k. 2027, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

¹⁰ Odnosi se na torpiljarku T 7, koja je pripadala Mornarici NDH.

duha kako kod referenata, tako i kod nižeg starješinskog kadra. Polittkomesar održao dvodnevni sastanak svih politkomesara III P.O.S. koji završio 2 aprila naveče. Tokom čitavog dana prelijetale veće formacije savezničkih aviona iz pravca S za N i obratno. Sa Silbe ponovno javljaju o mogućnosti zarobljavanja, odgovoreno koje su se mjere poduzele obzirom na pomanjkanje brodova. PC¹¹ II P.O.S. također nije bilo moguće upotrebiti, jer se je nalazio na dnu Kornata.

3 aprila. Izvješteno da su sinoć kasno u noć prošla Silbanskim Kanalom dva mot. jedrenjaka. Naši borci sačekali u čamcu kod Sv. Ante i opalili 1 pušč. metak, na koji odgovoreno sa strane brodova sa mitraljeskom vatrom i nakon toga brodovi produžili. U 08.30 pristali u zaliv Sv. Ante, otok Siliba, jedan remorker sa penišom a u 10,30 produžili u pravcu Lošinja. O tome izvješten Štab Mornarice. Naveče održana sjednica užeg štaba u cilju rješavanja problema organizacije pojedinih sekcija, uklanjanja nedostataka i pružanja svestrane pomoći pojedincima. Zasnovan plan o uzimanju u razmatranje svake pojedine sekcije, nakon čega će se pojedini referent pozivati u cilju zajedničkog dogovora i mogućnosti razvitka sekcije.

4 aprila. U toku noći stigla su u relejnu stanicu br. 2 dva broda u cilju prevoza zbjega. Ujutro su bili napadnuti od strane savezničkih aviona i tom prilikom jedan od njih je popljen. Jedan član pcsade ranjen. U relejnu stanicu stigao PC²¹ i PC²² (požuren povratak radi operisanja u cilju zarobljavanja brodova) i naređeno da se komandant flotile javi naveče. U toku popodneva održan sastanak sa referentom veze. Date upute o organizaciji sekcije (poštanska služba, osmatračka služba i radio-veze). Za sve ove grane određeni rukovodioci i data uputstva referentu o djelokrugu rada pojedina. Uočene i određene smjernice u cilju proširenja službe veze grananjem mreža. Naveče stigao komandant flotile¹² sa operat. oficirom. Prema pismenoj direktivi date detaljne upute 0 rejonu u kojem će se vršiti operacije, načinu kod akcije, postupku sa plijenom i zarobljenicima, sistemu obavještavanja i šifara, održavanju veza sa povjerenicima i sa štabom. Nakon održanog sastanka upućena oba broda odmah na provedbu. Zamjenik politkomesara otišao na obilazak Kornata 1 Zirja. Jedan brod sa 2irja isplovio u toku večeri sa zbjegom za Vis. U cilju prebacivanja novomobilisanih zatražen brod sa Visa. Izvješten Štab Mornarice da NB3 i »Jadran« nisu pristali u Zirje radi zbjega i tražena istraga. Relejna stanica javlja

da su oko 130 tenkista stigli na stanicu.¹³ Oni su prebačeni drugim kanalom. Štab Mornarice izvješten o brodovima i pe. nišama koji se nalaze u kanalu Zaton i Sv. Ante — Šibenik.

5 aprila. U 05,00 sati neprijateljski avion nadlijetao Dugi Otok i bacio na brodove u Zmanu jednu bombu, koja pala u more. Proslijedio prema Tajeru i Kornatu. Štete nije bilo. U 11,00 sati stigao u štab referent za pomorski saobraćaj. Održan sastanak u cilju daljnjeg organiziranja saobraćaja i kontrolne službe, reorganizacija relejne stanice br. 1., uspostava kontrolne službe i lučkih straža na sigurnijoj osnovi, način ishrane, pitanje brodova, ribarenje. Neprijateljski avion u dva navrata poslije podne napadao u 16,30 Kornat, Telašćicu i južni dio Dugog Otoka, bez rezultata i u 17,30 Zman i PČ22, koji je odbio napad. Žrtava nema. Naveče m/j »Velebit« isplovio za Vis. Tokom noći stigao u štab komandir relejne stanice br. 1. i izvjestio: da je tokom dana obavjestio ambulantu da se ranjenici prebace sa m/j »Darinka« do mjesta prihvata i ukrcaja na »Velebit«. Čekao je do 20 sati i kad do tog vremena brod nije stigao, naredio je isplavljenje »Velebita«. »Darinka« je stigla malo kasnije i na naređenje komandira relejne stanice da isplovi, kapetan broda se skanjivao pod izgovorom da nema kompasa i da će ga uhvatiti dan na putu. Tom prilikom između komandira rel. stanice i druga Dr. Pakušića.¹⁴ sanit. referenta II P.O.S., došlo je do objašnjavanja, koja su prekinuta time da je komandir naredio brodu da se vrati i došao izvjestiti o slučaju u štab. Naređeno upravniku ambulate da odmah tokom noći izvrši prebacivanje ranjenika u određenu sigurniju luku radi opasnosti od zračnog napada, te da brod sa ranjenicima tokom sutrašnje večeri pod svaku cijenu isplovi za Vis, što je i izvršeno. Po pitanju ovog slučaja naređeno da se povedu izvidi. — Izvješteno da je »roda« napala u Vrulje, ali bez rezultata. Tamo je bio m/j »Velebit« i PC22. Izvješteno da su Banjevci i Stankovci ponovno u našim rukama, neprijatelj da postavlja zasjede na Modravama i vrši pretraživanje. U Murter povremeno dolaze neprijateljske patrole iz Pirovca.

6 aprila. Komandant i atr. referent izvršili tokom dana obilazak atr. položaja (pregledane pozicije, razvitak u pogledu nastave i sposobnosti posade, date potrebne upute), pozicija potopljenih brodova (u cilju daljnjih radova na njima, kako bi se moglo brodove dignuti ili skinuti sa njih sve ono što bi moglo koristiti), mjesta bunkerisanog materijala (date upute

2a što veću sigurnost i konspiraciju), brodogradilište (razvitak poslova, radovi, mogućnosti) i ambulantu (novo mjesto za ^nještaj ambulante, red, osiguranje, izvještavanja, odnosi sa relejnom stanicom). U 17 sati nepr. avion napao Žman i bacio 4 bombe, bez rezultata (1 blizu lučke kapetanije), u Telašćici teško ranio jednog ribara, koji zatim umro. Mitraljirao Vrulje bez rezultata. Dobiveni podaci za 5 brodova u Sv. Petru i izvješten Štab Mornarice.¹⁵ Flotila sektora tokom noći zarobili 1 m/j i postupila u svemu prema direktivama. Brod oko 50 tona sa oko 40 tona raži i konjske hrane.¹⁶ U 23,30 vratio se komandant sa obilaska. U 15 čuo se šum borbenih čamaca iz NW prema SE. Izvješteno da je u Tijesnom uspostavljen garnizon.

7 aprila. Relejnoj stanici br. 1 naređeno bunkerisanje hrane i upućivanje zarobljenog broda u pravcu juga. U rel. stanicu br. 1. stigli »Velebit«, »Sloga« i NB3 sa hranom i materijalom. Naređeno da »Velebit« još iste noći isplovi za rel. stanicu 2 radi zbjega, ali nije se moglo izvršiti radi toga što je trebalo iskrcati hranu, stoga naređenje izmjenjeno s time da po iskrcavanju hrane ode na Dugi Otok radi prikupljanja mobiliziranih i prevoza na Vis. U štab stigli naveče 2 engl. oficira sa određenim zadatkom (održavanje veze sa kopnom i bunkerisanje materijala radi prebacivanja na kopno). Zaplijenjena hrana bunkerisana tokom noći. Naređeno drugu Vranjicanu, koji ostavljen u Visu radi obavljanja poslova u vezi sa sektorom, da se čim prije povrati, jer mora zamijeniti druga majora Čizmeka, koji je oboleo. Sa kopna javljaju da se Njemci presvlače u civilna i seljačka odijela i nastoje prikazati se kod civilnih stanovnika kao partizani, koji su izgubili vezu. Do sada nije niko prevaren ovim načinom.

8 aprila. Održan sastanak sa engl. oficirima, prikazana situacija na kopnu i mogućnost smještaja po otocima. Označeno koji otoci najpogodniji za to i način kako se može prebacivati. U 11 sati došao komandir relejne stanice sa tri druga, kao delegata od njih 80 koji su stigli na stanicu i koje treba prebaciti na kopno. Održan sastanak i riješeno da se čim prije stupi u vezu sa XIX divizijom ili sa najbližim jedinicama, koje će osigurati prihvati. Drugovi upoznati u detalje sa situacijom na kopnu, upozoreni na najopasnije tačke. Premda svaki dan nastojimo uspostaviti vezu sa XEX divizijom i Štab Mornarice nam javio da je slušamo, još nikako ne možemo tu vezu uhvatiti. Depeša za prihvati drugova upućena

" Vidi knjigu depeša Štaba Mornarice, br. 2/1, k. 2073, dep. br. 59 i 81.

" Vidi dok. br. 63.

prtlj; D Štaba Mornarice, kao i preko veze na kopnu. Kimati
 ch: relejne stanice izdata naređenja u pogledu obavljanja
 i organizacije tekućih poslova, upozoren na greške, odnosn
 Slabu raspodjelu rada, date glavne upute o pretiatroјstvu re-
 lejne stanice u cilju olakšavanja posla rukovodiocima, c<dnjoj
 .) mogućnosti da rukovodioc budil vile zauzeti organizacis
 vm rada a ne provedbom. Predviđena pr:pomoć u pt rsonaliū
 Liko 18 sati neprijateljski av i n bacao bombe u Zroanu i Z~
 t vu. bez rezultata U 21 sat stigao pohtkorw r PC22 i ope«
 ral oficir flotile sa izvještajem i zaplitenjenom poštom oq
 7,- bljenog mј »San Antonio Izvjesiili o toku borbe, koju'
 v Ma flotila noću 7 na 8 aprila izm ?du Vrgade i Murtcr.!. ko.

-..! prilikom napad.-uta 2 mј od kojih dan veći nosivosti
 • 400 tona.¹⁷ Načelnik štaba osJ. *0 im detaljnije predava-
 nje o p.a. odbrani i upotrebi najefikasnijoj u.a. oružja. Date
 c i ;t:ve za razvijanje akcije nrema ranijoj direktivi. Nar
 t' • i da se flotila poveže sa relejnom stan:corn br. 1. i uć
 - je u prebacivanju 80 d. ugovu, a potom da nastavi sa ra-
 li i m zadacima.

9 aprila. Sastanak Štaba u cilja konferencije u Zaglavuј
 P: > hodno, prema dobivenim obavještenjima o isplovJjenju
 It- .;iljarke T7 iz Šibenika.^{1*} odlučeno u detalje na koji način
 ,se postupiti, te je u cilju izvršenja ovog zadatka upućen^
 r, -lnik štaba u Zirje da organizira prihvāt i sprovedlf-nje,
 ukoliko do toga dođe. Poslije podne održana konferencija šta-
 ba. Referenti izvijestili o provedenim radovima i programu za
 iduću sedmicu. Date potrebne upute i ukazana potreba za što
 širom kontrolom svih podređenih drugova, u cilju upozna-
 vanja, odabiranja kadrova i uklanjanja svih pojava koje bi
 mogle štetiti. Zamj. politkomesara ukazao na pravilno razu-
 mijevanje odnosa politkomesara i ostalih starješina i dao sva
 potrebna uputstva da se rad jednih i drugih obavlja u naj-
 užoj saradnji. U 17,30 sati neprijateljski avion napao na
 Zman sa jednom bombom, koja ubila jednog mještānina, u
 Zaglavu bacio bombu na jednu privatnu kuću. koju razorila,
 ava nije bilo. 2 savez, oficira upućena u II P.O.S. Dobivene
 informacije o pojačanju garnizona na Pagu i vršenju mobili-
 zacije od strane Njemaca i ustaša. Veza sa XIX divizijom još
 nije uhvaćena. Tokom cijele noći, naročito od mraka pa **do**
 24,00 sati opažen veliki broj bijelih raketa iz pravca otoka
 Ugljana i Paga. Relejna stanica javlja da su u Lavsu stigla
 3 saveznička borbena čamca sa specijalnim zadatkom, te
 da će krenuti natrag sutra ujutro. Obzirom na pojavu nepri-
 jateljskih aviona preduzete sve mjere opreznosti. Tokom noći

pobili obavještenje da je m/j »Velebit« potopljen od strane neprijatelja. On je trebao da preveze mobilizirane sa Dugog Otoka, ali je zakasnio, jer vojska još nije bila spremna, tako da nije mogao stići do Lavse, gdje je trebao predaniti.

10 aprila. Hodovi na mjesečnim izvještajima. Savez, oficiri vratili se do II P.O.S. i kreću večeras natrag, jer dobili obavještenje da se čim prije vrate. Obavjestili Štab Mornarice i savezno o pojavi neprijateljskog aviona i tražili pomoć u patroliranju ujutro i naveče. Štab Mornarice obavještio da predstoji ofanziva neprijatelja na otoke, te u vezi s tim dali potrebna naređenja svim referencama i podređenim jedinicama u cilju budnosti, bunkerisanja materijala i održavanja ranije izdatih uputa za slučaj neprijateljske navale. Načelniku jtaba poslao uputstvo za mjesto pristajanja, kad krene sa brodom prema jugu. Poslije podne komandant održao sastanak sa politkomesarom II P.O.S. u vezi predstojeće ofanzive na otoke. Dogovoreno o mjestima sklanjanja, vezi i obavještavanju o svakoj promjeni situacije.

11 aprila. Po izvještaju zamj. politkomesara na rel. stanici br. 1 sve je pripremljeno za prebacivanje, koje će se izvršiti u toku večeri. Rel. stanici naređeno da zarobljeni brod »San Antonio« uputi večeras za Vis sa prolaznicima. Pošto ima dosta ranjenika i prolaznika, zatražen brod od Štaba Mornarice. Održao dogovor sa zamj. politkomesara o što skorijoj uspostavi jednog druga za obavljanje sudskih poslova (istraga i si.), radi rješavanja krivica koje su u toku, a koje su ostale odlaskom sudskog referenta neriješene. Dobiveno obavještenje od referenta za pom. saobraćaj da je m/j »Velebit« bio zakasnio prilikom prebacivanja mobiliziranih, jer se ukrcavanje nije obavilo na vrijeme i radi toga nije stigao do Lavse gdje je bilo naređeno, već samo do Levrnake. U Lavsi je bila pripremljena p.a. odbrana i pojačana dolaskom savezničkih jedinica (M.T.B.). Saveznička 2 aviona kružila ujutro i predveče nad Dugim Otokom i Komatom i neprijatelj. avion nije se pokazivao. Dobiveno obavještenje da se priprema ofanziva na Bukovicu i da se opaža pojačan promet na cestama Zadar — Benkovac — Knin i Zadar — Biograd."*

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:

Komandant kapetan:
M. Ikica

" U to vrijeme neprijatelj nije pripremao ofanzivu, već je samo vršio česte ispadne na oslobođenu teritoriju radi pljačke sela i materijala koji je stizao sa obale (vidi dok. br. 3/1, k. 1009, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

PREGLED RADA I ORGANIZACIONOG STANJA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD DECEMBRA 1943 DO APRILA 1944¹

KRATAK PREGLED

o organizaciji mornarice NOVJ i njenom radu
od decembra do aprila 1943—1944 g.

A. ORGANIZACIJA MORNARICE NOVJ²

I. Stab mornarice, sa odsjecima:

1. Operativni, sa sekcijama:

- operativnom
- obavještajnom
- organizacijskom
- nastavnom

2. Odsjek za vezu, sa sekcijom za šifru

3. Odsjek sa minerstvo i za zaprečavanje

4. Odsjek za obalnu artileriju

5. Odsjek za otočke partizanske odrede

6. Odsjek za pomorski saobraćaj

7. Ekonomski odsjek, sa sekcijama:

- za ishranu
- za odjeću i obuću
- za ogrevni, pogon, materijal
- za organizaciju ekonomske službe
- knjigovodstvo, račun.-blagajničku službu
- budžetiranje, kontrola.

8. Tehnički odsjek, sa sekcijama:

- za plovne jedinice
- radionice
- za teh. materijal

9. Sanitetski odsjek, sa sekcijom za apotekarstvo

10. Sudski odsjek

i

II. Flota — ratna (za sada naoružanih brodova i patrolnih čamaca) i trgovačka.

¹ Dokumonat (nezavršen), pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu CK SK Hrvatske, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. H-5/768—770.

³ Opširnije o organizaciji Mornarice vidi tom VIII, knj. 1, dok. br. 68.

- ni Pomorski obalski sektori — podjela obale i otoka po skici, organizacija štabova sektora kao kod Štaba mornarice, u smanjenom obimu.
- jV. Baze (u Italiji uspostavljene): baza NOVJ, za trgovačku mornaricu i baza ratne mornarice (pripremanje posada za ratne brodove bivše Jugoslavije koje Saveznici treba da izruče).³

B. RAD MORNARICE NOVJ

Nakon što je izložena organizacija mornarice postupno grpovadana, od početka decembra 1943 g., rad mornarice ispoljava se u sljedećem do sada:

1. U opremanju svih brodova, bez obzira na njihovu veličinu, koji su se u to vrijeme zatekli na oslobođenoj obali odnosno otocima, a docnije uz tješnju saradnju sa Saveznicima — početkom januara t. g., preuzimanjem i opremanjem onih brodova (jedrenjaka i parobroda) koji su se zatekli u lukama oslobođene Italije, a za koje Saveznici nijesu imali interesa zbog njihove male tonaže, a i zbog samog njihovog trošnog stanja — tako da sada raspolažemo sa brodovljem približno ovako:

a) 155 jedrenjaka odnosno motornih jedrenjaka (raz. veličine)

b) 15 parobroda.

Kod toga treba računati sa:

ispravnih 52 mot. jedrenjaka, 8 parobroda,

neispravnih 103 mot. jedrenjaka, 7 parobroda, koji trebaju popravak.

Netto tonaža ispravnih: 14.150 tona.

Netto tonaža neispravnih: 9.544 tone.

U radionicama, škverovima u domovini — otok Vis, Dugi Otok — i Italiji vrše se popravci, ali ti popravci ne mogu da se vrše nego u kapacitetu tih radionica, škverova koji je moguć zbog teškoća u nabavci teh. materijala, ograničenog broja navoza i pomanjkanja stručne radne snage, pa se jedva održava odnos — procent ispravnih prema neispravnih, jer je upotreba brodovlja neprekidna.

2. U naoružanju prikladnih manjih i čvrsto građenih brodova od 5—25 tona, u cilju stvaranja jedne flotile brodova za akciju odnosno zaštitu prema zadacima koje nameće potreba naše pomorske strategije.

Sa takvim brodovima raspolažemo sada:

a) 4 naoružana broda (NB) — do 25 tona

b) 27 patrolnih čamaca (PČ) — do 5 tona.

3. U označenom vremenskom razdoblju bilo je:

Potopljeno:	parobroda	1
	mot. jedrenjaka	12
	naoružanih brodova (NBI)	5
	patrolnih čamaca (PC)	5
Zarobljeno:	mot. jedrenjaka	2
Uništeno:	naoružanih brodova (NB)	1
	patrolnih čamaca (PČ)	1
Prema tome svega izgubljeno brodova:		27

Za isto vrijeme neprijatelju zaplijenjeno: 5 brodova
uništeno: 7 brodova

Zarobljeno neprijateljskih vojnika: 136 Njemäca
32 domobran
i ustaša

Svega: 168

Ubijeno neprijateljskih vojnika: 41 Njemac.

Zaplijenjeno materijala: u težini od oko 80 tona.

sastojeći se od životnih namirnica (ljudske i stočne), raznog teh. materijala, bodljikave žice, izrađenog željeza, odjeće, obuće te oružja i municije: i to . . mitraljez ^ 53 puške, 1 teški bacač. 20 pištolja. 19 sanduka mina, 1 sanduk odjela za zaštitu od boj. Otrova i materijala zaj bojnootrovnü službu.

U vezi sa ovim mornarica imala je 14 akcija na moru, prilikom patrolisanja. postavljanja zasjeda ili vožnji, kada je došlo do sukoba sa neprijateljem.

Kod toga gubici u ljudstvu bili su: 7 mrtvih, 14 ranjenih i 13 zarobljenih, od posada naših brodova.

4. Prevoženje brodovima mornarice izvršeno je:

a) 1. 2. i 3. prekomorske brigade iz Barija (Italija) u domovinu.⁵

b) 9. dalmatinske,⁶ 13. dalmatinske brigade,⁷ 1. i 2. prekomorske brigade, sa svom opremom, sa otoka na obalu —< kopno.⁸

* U originalu nejasno.

⁶, ' Vidi tom VIII, knj. 1, napomenu br. 2 uz dok. br 36.

" Opširnije o prebacivanju te brigade vidi tom VIII, knj. 1. dok. br 95, 163, depešu br. 51, 72, 1 tom V, knj. 22, dok. br. 76.

c) 26. divizije (1. i 2. dalmatinske brigade) sa Biokov-
jygg područja na otoke.⁹

d) Ranjenici — do 2000, sa II. III i IV sektora — obale
na otoke te na Vis. i odavde u Italiju.

e) Hrana, oružje, municija, odjeća i obuća itd. iz Italije
na otok Vis, a zatim na obalu i ostale otoke za potrebe NOVJ
i stanovni tva "

f) Oko 15.000 ljudi zbjega sa obale otoka u Italiju
Sav saobraćaj morem za r>otrebe NOVJ i same morna-
rice vršen je pod zaštitom naoružanih brodova, kada su bro-
dovi upućivani u konvoju.

Pored toga brodovi mornarice redovito su bili upućivani:

a) za račun potreba obavještajne službe, naše i Sa-
eznika.

b) za desanthe akcije (prepade) jedinica 26. divizije na
oioke Šolta " Brač.,¹⁰ Hvar,¹¹

c) prilikom prisilnih evakuacija — II POS-a.¹⁴ III POS-a"¹
; IV POS-a na otok Vis.

5. Saradnja sa Saveznicima, obavještenja bilo za račun
savezničkog Va>duhoplovstva ili priprema za zajedničke akcije.

(>. Orgam2ac-ja službe radio-veze. i održavanje is " za
I račun mornarice, 26. divizije kao i upravnih ustanova sa osta-
lim djelovima NOVJ u zernlji i Italiji.

Riječ ie o prebacivanju Prve dalmatinske i Druge (Jedan;;s3te
dalmatinske) lrigude Dvadeset šeste divizije na otok Hvar (vidi ope-
rativni dnevnik Jedanaesto brigade u Arhivu Isioriskog institut JNA,
br. 28—17 11, k. 1101).

" Iz knjige depeša Stuba Mornarice vidi se da je samo od 15 do
29 februara 1944 otpremljeno na kopno: 47 puškomitraljeza, 232 .engle-
ske Strojnice. 1750 odijela. 2200 donjeg veSa, 6700 čarapa, 750Ū V>. dja,
2700 džempera, 652 cipele, 686 čebet;.. 214 bundi, 800 kožnih -luka,
10 bala donova, 53 tone hrane-; (vidi dok. br. 8 22—2. k. 2072. tlvaeSa
br. 185 u Arhivu Istoriskog instiiuta JNA).

" Vidi dok. br. 48 i 68.

: Vidi tom V, knj. 25, do-:-. br. 137 i 138, i dok. br. 26 u Ovoj knjizi.

' Vidi dok. br 46.

". " Vidi objašnjenje br. 16 uz dok. br 5.

' Iz operativnog dnevnika Četvrtog pomorskog obalskog sektora
od 7 marta 1944 vidi se da je Stab sektora evakuisan 19 janua 1944
iz Hvara na Vis (vidi dok. br. 15 1. k. 2034 u Arhivu Istoriskc insti-
tuta JNA).

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 15 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA MORNARIČKIH JEDINICA I
O ORGANIZACIONOM STANJU SEKTORA¹**

STAB
IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. broj 155
15 aprila 1944 god.
u Visu

Opšti izvještaj.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

U vezi naređenja Štaba mornarice pov. broj 20 od 1. II.
o.g. dostavljamo sljedeći izvještaj:

1) VOJNIČKO STANJE

a) Teritorija: Na odsjeku IV pomorskog obalskog sektora su slobodni sljedeći otoci: Vis, Biševo i Svetac. Zbog malog dijela oslobođenog teritorija V pomorskog obalskog sektora podređeni su privremeno u IV pomorski obalski sektor i otoci Lastovo i Sušac. Ostala teritorija okupirana je po neprijatelju. Na ostrvima okupiranim po neprijatelju u toku prošlog mjeseca ovaj je izvršio hapšenja muškaraca od 16—60 godine u svrhu prisilne mobilizacije a u posljednje vrijeme počeo je odvađati i žene i djecu. Ima više slučajeva ubijanja žena i djece.²

19 marta izvršili su engleski komandosi uz pomoć avijacije prepad na njemačku posadu na Šolti te zarobili oko 100 Njemaca i istoga dana povukli su se na Vis.³ U noći od 22 na 23 mart Njemci su ponovno zaposjeli Šoltu.⁴

22 marta u večernji sumrak bombardovana je Komiza te je tom prilikom oštećeno brodogradilište i nekoliko manjih brodova. Istoga dana izvršen je prepad na ostrvo Hvar sa dva bataljona I brigade XXVI divizije i oko 300 engleskih koman-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 33—1/1, k. 2034.

* O evakuaciji stanovništva vidi tom V, knj. 25, dok. br. 160 i dok. br. 190 u ovoj knjizi.

* Opširnije o tome vidi tom V, knj. 25, dok. br. 154.

⁴ Vidi tom V, knj. 25, dok. br. 157.

dosa. Engleska vojska povukla se je sa Hvara odmah sljedećeg dana a jedinice I brigade povukle su se u noći od 28 na 29 mart. Tom prilikom zarobile su naše jedinice oko 140 Njemaca.⁵ **28** marta bombardovan je grad Vis i okolni položaji, **kod** čega je potopljeno 5 motornih jedrenjaka sa 152 tone nosivosti a **nekoliko** brodova lakše oštećeno.

Gerilski odredi⁶ na ostrvima okupiranim po neprijatelju su prilično aktivni te stalno uznemiravaju neprijatelja. Prema posljednim izvještajima primljenim sa ostrva pod okupatorom neprijateljske snage raspoređene su: Drvenik oko 200, od toga 120 mornara, Šolta oko 500, Brač 700 do 800, Hvar 1000—1200, Korčula oko 1200. Na svim ostrvima neprijatelj se je premjestio iz sela na okolna brda gdje se učvršćava te šalje patrole u jačini od 20—50 vojnika po selima radi pljačke.⁷ Iz sela se je povukao zbog opasnosti od bombardovanja iz vazduha.

b) Vlastite snage: Naoružani brodovi NB3, NB4, NB7, NB8 i »Marin II«. U prošlom mjesecu potopljeni su NB1 i NB6 na 17 marta od neprijateljskih aviona u Krunskim otocima.⁸ NB2 potopljen od tri neprijateljske jedinice u Lastovskom Kanalu 17. III. Naoružani brodovi upotrebljavaju se za pratnju konvoja, prebacivanje veza i obavještajaca a uglavnom za prebacivanje zbjega sa ostrva pod okupatorom.

Viška, Hvarska i Bračka flotila vrše osiguranje obale otoka Visa i Biševa. Jači brodovi Viške flotile služe ujedno za održavanje veze sa ostrvima.

2) ORGANIZACIJA SEKTORA

Stab sektora sa sjedištem u Visu. Potčinjene su mu sljedeće jedinice:

a) Naoružani brodovi: NB 3, NB 4, NB 7, NB 8 i bolnički brod »Marin II«, svi sa bazom u Visu.

b) Flotile: Viška flotila, sa sjedištem u Visu. ima sljedeće patrolne čamce: PČ 41, PČ 42. PČ 53. PČ 55, PČ 56, PČ 57, PČ 63. PČ 64, PČ 65, PČ 69, PČ 71, PČ 75, PČ 76, barkase br. 1 i 4. PČ 70 potopljen od aviona 22. III. o. g.

Bračka flotila, sa sjedištem u Komizi, ima sljedeće patrolne brodove: PČ 49, PČ 50, PČ 52, PČ 68 i barkasu br. 2.

⁵ Opširnije o tome vidi tom V, knj. 25, dok. br. 113, 157, 158, 159 i dok. br. 46 u ovoj knjizi i dok. br. 27—i, k. 1102 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

⁶ Odnosi se na partizanske jedinice Grupe srednjedalmatinskih partizanskih odreda.

Hvarska flotila, sa sjedištem u Rukavcu, ima sljedeće patrolne čamce: PC 43, PC 44, PC 45, PC 46 i PC 47.

c) Mornarička stanica Lastovo, koja će se proširiti, nakon što se oslobodi teritorij od neprijatelja, u V pomorski obalski sektor. Sastoji se od odreda i Korčulanske flotile, koja raspolaže sljedećim čamcima: PC 48, PC 51, PC 62, PC 72, PC 73 i PC 77.

d) Saobraćajni odsjek, kojem je podređena Lučka kapetanija Vis i Lučka kapetanija Komiža, sa lučkim stražama, te mobilisanim brodovima. Od ovih ima ispravnih za saobraćaj 35 brodova sa 1215 tona nosivosti, neispravnih na oslobođenoj teritoriji 42 broda sa 1010 tona nosivosti, neispravnih u Italiji, koji čekaju na popravak, 67 brodova sa 3345 tona nosivosti.

e) Tehnički odsjek, kojemu su podređene sljedeće radionice: brodogradilište Komiža sa 19 radnika, brodogradilište Vis sa 44 radnika, elektroradionica sa 22 radnika, centralna mehanička radionica sa 23 radnika, mehanička radionica Roki sa 19 radnika, mehanička radionica Kut sa 28 radnika. Radionice IV sektora broje ukupno 143 radnika i 12 odgovornih drugova.

f) Artiljerijski referent stara se za nastavu gađanja na plovnim jedinicama i vrši snabdijevanje oružjem i municijom.

g) Odsjek za vezu, koji vrši sa podređenim jedinicama izvidničku službu i stara se za školovanje drugova signalista. Podređene su mu izvidne stanice: Hum, Vela Glava, Turnić na otoku Visu te izvidna stanica Biševo. Za popunjavanje signalnog kadra otvoren je I signalni kurs koji je otpočeo 5. IV i ima 17 slušalaca. Broj signalnog osoblja iznosi 38 drugova.

h) Minerski referent za sada nema pomoćnog osoblja te se njegova služba sastoji u pomaganju minerskih radova u I brigadi XXVI divizije.

i) Dopunska četa, koja popunjava plovne jedinice ovog sektora sa posadama. Brojno stanje je promjenljivo te na današnji dan iznosi 30.

j) Intendantura vrši snabdijevanje jedinica ovog sektora hranom i spremom. Podređene su joj krojačka, cipelarska radionica, pekara, magazin hrane i magazin odjeće, brijačnica.

k) Ambulanta sa sanitetskim referentom stara se za zdravstvene i higijenske prilike jedinica ovog sektora.

3) Opšta ocjena podređenih jedinica je zadovoljavajuća. Obzirom na pomanjkanje brzih naoružanih jedinica i obzirom na nepovoljne terenske prilike naoružani brodovi ne mogu vršiti postavljanje zasjeda za neprijateljski promet, nego služe za osiguranje konvoja i prebacivanje zbjega, kod čega su

zbog malog broja jedinica a velikih potreba podvrgnuti vrlo zamornoj službi. Naoružani brodovi i patrolni čamci su također svaku noć u vožnji bez obzira na vremenske prilike te kod izvršavanja zadataka pokazuju skrajnu požrtvovanost i samoprijegor. Isto tako i drugovi iz radionica koji sa oskudnim sredstvima vrše popravke na plovnim jedinicama i održavaju iste u ispravnom stanju za izvršavanje zadataka.

4) Ishrana je vrlo dobra, samo se osjeća pomanjkanje vitamina u hrani koja je većinom iz konzervi.

5) Vojničkoj izobrazbi na plovnim jedinicama posvećena je najveća pažnja. Artiljerijski referent vrši svakodnevno nastavu na topovima i automatskom oružju te provoda vježbe gađanja. Izobrazbi u navigaciji komandnog osoblja na plovnim jedinicama poklanja se velika pažnja te je, pored slanja 7 drugova na kurs male obalne plovidbe u Monopoli, otvoren u Visu također jedan tečaj na kojem se predaje pomorcima najpotrebnije znanje iz područja obalne navigacije.

6) Disciplina i borbeni moral je dobar a na nekim jedinicama odličan, što se sve ima pripisati održanim vojničkim i političkim časovima koji se redovito održavaju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR,
Branko

NAČELNIK ŠTABA,
B. Saje

(M. P.)

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 15 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O RASPODJELI POMORSKIH ČAMACA I
NAORUŽANIH BRODOVA«**

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 154

15 aprila 1944 god.

u Visu

Raspodjela Pč i NB.

ŠTABU MORNARICE

U vezi ovd. pov. br. 99 od 15 marta o. g. dostavlja se
mjesečni iskaz o raspodjeli Pč i NB:

Pč 41, naor. leut (NB 3): Viška flotila.

Pč 42 „ „ (NB 4)

PČ43 „ „ (»Napred«): Hvarska flotila.

Pč 44, naor. mot. čamac (»Durzov«): Hvarska flotila.

Pč 45, naor. leut (»Batoš«): Hvarska flotila.

Pč 46 „ „ (»Sv. Juraj«): Hvarska flotila.

Pč 47 „ „ (»Sv. Nikola 1«, 7 tona): Hvarska flotila.

Pč 48 „ „ (»Sv. Nikola 2«, 4 tone): Korčulanska flotila.

Pč 49 „ „ (»Brač 2«): Bračka flotila.

Pč 50 „ „ (»Brač 3«) „

PČ51 „ „ (»Brač 4«): Korčulanska flotila.

Pč 52 „ „ (»Brač 5«): Bračka flotila.

Pč 53, naor. mot. brodić (»Zora«): Viška flotila, neispravan za
duže vrijeme.

Pč 54, mot. putn. brodić (»Turist«), predan Lučkoj kapetaniji
Vis za njihove potrebe, zbog nesigurnosti i neispravnos-
ti motora. Oznaka Pč 54 skinuta.

Pč 55, naor. leut (»Partizan 2«): Viška flotila.

Pč 56 „ „ (»Partizan 3«) „ „

Pč 57, naor. mot. brodić (Mčl): „ „

Pč 58, mot. putn. brodić (»Sagena«), predan Lučkoj kapeta-
niji Komiza za njihove potrebe, zbog nesigurnosti broda.
Oznaka Pč 58 skinuta.

Pč 59, naor. putn. brodić (»Lapad«): Viška flotila, potopljen
od saveznika 9. III. o. g.

pč60, naor. leut (»Vjekoslava«): Flotila V sektora, potopljen od aviona u decembru 1943 na Mljetu.

PČ61, naor. leut (»Udar«): Flotila V sektora, potopljen od aviona u Hvaru 27. XII. 1943.

Pč62, naor. leut (»Ivo«): Korčulanska flotila.

Pč63, naor. mot. brodić (»Donec«): Viška flotila, neispravan za duže vrijeme.

PČ64, naoružani leut (»Neutralni«): Viška flotila.

pč 65 » » (»Sv. Nikola«, 3 tone): Viška flotila.

Pč66 » » (»Proleter«): Korčulanska flotila, zarobljen od neprijatelja 2. II. 1944 na Pelješcu.

Pč67, naor. leut (»Kerč«): Flotila V sektora, potopljen od aviona u Hvaru 27. XII. 1943.

Pč68, naor. mot. čamac (»Badija«): Bračka flotila.

Pč 69, naor. leut (»Val«): Viška flotila.

PČ70 » » (»Mandina«): Viška flotila, potopljen od aviona u Komizi 22. III. 1944.

Pč 71, naor. leut (»Sv. Križ«): Viška flotila.

Pč 72 » » (»Cimbalo«): Korčulanska flotila.

Pč73, naor. mot. kajić (»Pionir«): Korčulanska flotila.

Pč 74, naor. mot. čamac (»Vesna«), dodijeljen II sektoru.

PČ75, naor. brzi mot. čamac, zarobljen od Njemaca (K.J. 10): Viška flotila.²

Pč 76, naor. mot. čamac (MČ22): Viška flotila.

Pč77, naor. leut (»Margarita«): Korčulanska flotila.

Barkase br. 1 i 4: (Viška flotila. Barkasa br. 2: Bračka flotila. Prema prednjem Pč podijeljeni su kako slijedi:

Viška flotila: Pč 41, 42, 53, 55, 56, 57, 63, 64, 65, 69, 71, 75, 76, barkase br. 1 i 4.

Hvarska flotila: Pč 43, 44, 45, 46 i 47.

Bračka flotila: Pč 49, 50, 52, 68 i barkasa br. 2.

Korčulanska flotila: Pč 48, 51, 62, 72, 73 i 77.

Predano II sektoru: Pč 74.

Predano kapetanijama Vis, Komiza: Pč 54, 58.

Izbrisano iz Flotne liste: Pč 59, 60, 61, 67 i 70 potopljene, Pč 66 zarobljen.

Stanje naoružanih brodova:

NB 1 (zarobljena koča 1) potopljen od nepr. aviona u Tajeru 17 marta o. g.¹

NB 2 (zarobljena koča 2) potopljen u borbi sa 3 nepoznate j dinice u Lastovskom Kanalu 17 marta o. g.¹

NB 3 (tunolovac »Jadran«).

NB 4 (loger Topčider«).

NB 5 (putn. mot. brod »Ivan«) potopljen od nepr. aviona u Hvaru 27. XII. 1943.

NB 6 (tunolovac Napredak) potopljen od nepr. avionu u Tajeru 17 marta o. g.⁵

NB 7 iputrs. brod -Enare).

NB 3 (tunolovac -Komat).

NB 9(straž, mot. čamac talij, mornarice, -Biokovac) potopljen od sav. jodinica 20. H. 1944 u Hvarskom Kanalu,

NB 10 (tunolovac, putnički. Sloga«) zarobljen od nepr.jatelja 8. U. o. g. kod Žuljane na Pelješcu.⁰

Prema prednjem u službi: NB 3. NB 4, NB 7 i NB 8.

Izbrisano iz Fiotne lisre: NB 1. NB 2, NB 5, NB 6,

NB 9 i NB 10.

Bolničkibrod Marin II u upotrebi.

S molbom na znanje.

s. F. s. ft.

POLITKOMESAR:

Branko

NAČELNIK ŠTABA:

B. Saje

(M. P.)

¹ NB 1 potopljen je 20 marta 1944 (vidi izvještaj komandanta broda br. 27—11. k. 2034 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

¹ Vidi dok. br. 43.

⁰ U knjizi depeša Štaba Mornarice stoji da je NB 6 potopljen 20 marta 1944 u uvali Sipnata (vidi dok. br. 8—32/2, k. 2072 i dok. br. 26—1 1. k. 2034 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

* Vidi dok. br. 35—11, k. 2034 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

IZVJEŠTAJ TEHNIČKE SEKCIJE ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 16 APRILA 1941 O BADU U MEHANIČKOJ RADIONICI I BRODOGRADILIŠTU'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Tehnička sekcija

Broj: službeno-'

Na položaju, dne 16 aprila 1944 g.

IZVJEŠTAJ O IZVRŠENIM RADOVIMA

U toku prve polovice mjc-seca travnja izvršeni su u mehaničkim radionicama i brodogradilištima Mornarice sljedeći radovi:

a.) Na brodovima:

1. Vesna — IV P.O.S. . . . Brod izvučen na kraj, popravljen. kalafatiran i obojadisan. — Izvršena instalacija i montaža drugog motora i uređaja. — Izvršena montaža mitraljeza. —
2. PC 21 — III P.O.S. . . . Popravljen kaljuzna sisaljka. -
3. PC 22 — III P.O.S. . . . Pregledan motor i regulisana kopča, izliven i obrađen ležaj u statvenoj cijevi, izravnana krila propelera i skraćena radna ploha, te montirana kaljuzna sisaljka. — Izvršena montaža mitraljeza. —
4. »Marin II« — IV P.O.S. . . Generalni popravak jednog motora. izmjenjeni i-asprski i popravljen propeler. — Brod izvučen, popravljen, očišćen, kalafatiran i djelomično obojadisan. —

5. K 4	Popravljen kopčica. —
6. »Mosor« — Vis .	Izrađene brodske skale. —
7. NB 8 — IV P.O.S.	Izrađen most za ukrcavanje tereta i putnika. —
8. NB 7 — IV P.O.S.	Montaža radiostanice. —
9. »Nino« — Kali .	Izvršeni svi radovi oko montaže oružja. —
10. PC 57 — IV P.O.S.	Pregledan motor i ađustirani ležaji. —
11. K 17 —	Izvršena montaža motora i ubrušeni novi stapni prsteni. —
12. »Darko« — Sumartin	Popravljen manometar i cijev od ulja. —
13. K 21 — Drvenik . .	Popravljen i regulisane sisaljke za naftu i vodu (rashladnu).
14. K 38 — Dubrovnik	Izrađena argoia za kormilo i popravljen kormilo. —
15. K 7	Očišćene glave cilindra i zavarane 2 cijevi. —
16. NB 4 — IV P.O.S. .	Promjenjena pramčana statva, stavljeno nekoliko tašela. popravljen jedan dio korduna i kalafatiran djelomično. — Izrađene pregrade za municiju, popravljen razma broda i popravljen i obojadan brodski čamac. — Popravak ispušne cijevi i ručne sisaljke. —
17. »Sloga« — Ugljan . .	Izvršeni svi radovi u drvu i željezu u vezi sa montažom topova od 40 mm i teških mitraljeza. — Izvršeno bojadisanje novih djelova. —
18. »Sloboda« — Vela Luka	Popravljen vitlo za sidro. —
19. »Edison« — Poljana .	Svarivanje cijevi i popravak ventila za ručni kompresor. —

20. K 14 — Bol Krma broda izvučena na kraj i popravljeni nosioci maškula za kormilo. —
21. PC 55 — IV P.O.S. . . . Izvršen generalni popravak i montaža motora. — Brod izvučen na kraj, popravljen, izrađen temelj za motor, popravljeno kormilo, kalafatiran i obojadisan. —
22. »Utva« — IV P.O.S. . . . Uređen i popravljen motor. — Popravak regulatora i ručica za gas. —
23. »Darinka« — Pašman . . . Izvršeno čišćenje i popravak motora. —
24. PC 41 — IV P.O.S. . . . Pregled i pokus motora. —
25. MC 5 — IV P.O.S. . . . Izvučen na kraj, očišćen i popravljen. —
26. Engleski invazijski čamac
27. »Bod« — IV P.O.S. . . . Izrađeno novo kormilo. —
28. »Tomislav« — Stomorska Izvršen popravak motora i izravnana krila propelera. — Brod izvučen, očišćen, popravljen i djelomično obojadisan. — Popravljen čamac. —
29. K 3 — Sućuraj Brod izvučen, očišćen, popravljen i obojadisan. Izvršen popravak motora. — Izliveni i obrađeni novi ležaji. —
30. PC 42 — IV P.O.S. . . . Izrađena nova cijev za punjenje zraka. —
31. »Biokovo« — Podgora . . . Popravljeno vitlo za sidro. —
32. K 32 — Motor pregledan i uređeno tlačno podmazivanje motora. —
33. PC 43 — IV P.O.S. . . . Popravljen pod . idni dio broda.
34. PC 65 — IV P.O.S. . . . Brod izvučen, očišćen, popravljena oštećenja na pramcu, kalafatiran i obojadisan. —
35. »Sv. Petar« — Vrboska . . . Izrađena ispušna cijev i maškul za kormilo. —

36. NB 3 — IV P.O.S. . . . Izrađeno vreteno ventila za njenje zraka. — — :
37. »Maksim Gorki« — Račišće Zavareni nosioci uljatora i izrađeni vijci. —
38. »Margarita« — Popravljen kopča motora. —
39. »Turist« — IV P.O.S. . . . Zavarena cijev od nafte. —
40. NB 8 — IV P.O.S. . . . Popravljen kopča motora i popravljeni bunker. —
41. Barkasa br. 4 — IV P.O.S. Brod izvučen i očišćen. — Popravljen ispušni lonac i zavarena cijev od nafte. —
42. »Kosovo 76« Brod izvučen, popravljen pramčana statva, popravljen podvodni dio broda, kalafatiran i obojadisan. —
13. PC 3 — II P.O.S. . . . Izvršen generalni popravak motora. — Izmjenjen jedan rasprsk. —
44. »Sv. Križ« — Lumbarda . Izvršen popravak i čišćenje motora. — Popravljen nadvodna oštećenja. —
45. »Zdenka« — Premuda . Izvršen popravak motora. —
46. Engleski invazioni brod . Brod izvučen na kraj i popravljen.
47. »Dupin« — Rogač³ . . . Brod izvučen, očišćen, popravljen. kalafatiran i obojadisan. — Izliven novi ležaj u statvenoj cij.
48. »Mars« — Baška Voda . Izvršeno čišćenje i popravak motora. —
49. »S nami Bog« — Slatine . Izvršeno čišćenje i popravak motora. —
50. »Tonko« — Hvar . . . Popravljen rashladna sisaljka.
51. »Gundulić« — Dubrovnik Izvršen popravak motora. —

52. K 13 — Sumartin Izvršeni popravci oštećenja od bombardovanja (škaf od krme, tašeli, bukaporta) i kalafatiranje. —
53. K 37 — Gradac Promijenjeno 7 korbi. cijeli škaf od krme, nadgradnja na krmi, 20 m madira. pramčana statva, 1 m kontrakolombe, i sav zakrpan. —
54. »Sv. Nikola« — Šolta Brod navučen, očišćen, kalafatiran, napravljene 3 lancrole, izrađena bukaporta, i obojadisan. —
55. »Jadran« — Zverinac Brod izvučen, očišćen, kalafatiran i djelomično obojadisan. —
56. K 2. Brod izvučen, očišćen, kalafatiran, izrađena pregrada na krmi i izrađeno kormilo. —
57. M. leut »Popeta« . Brod izvučen, očišćen, kalafatiran i obojadisan. —
58. »Sagena« — Komiza Brod izvučen, očišćen, izmijenjeno 3 m kontrakolombe. 2 m na mrtvoj bandi, kalafatiran, izmijenjena četvrtina dna i popravljen kajić.—
59. »Mali Ante« — Rogač Brod izvučen, očišćen, kalafatiran i obojadisan. Popravljen kajić. —
60. Barkasa br. 2. Brod izvučen, očišćen i djelomično kalafatiran. —
61. Engl. borb. čamac br. 647 Izmijenjeno 8 m madira, zakrpljeno 5 rupa i izmijenjeno 380 cm korduna. —
62. Engl, brod škun . Popravljena kuverta. —

b.) Za brodove i kopnene ustanove izvršeni su još i ovi sitniji radovi:

1. Izrađeno je: 8 štitova za mitraljeze i topove, 2 kračuna, 9 nišanskih sprava, 7 postolja za mitraljeze, 1 sjekira, 1 čekić, 3 ključa za matice,

1 izvijač, 9 raznih cijevi, 1 kvaka za bravu, 15 porcija, 9 stupnih prstena, 5 kotlova, 4 doglasala, 6 umivaonika. 12 čaša. 4 lijevka, 2 sisaljke za benzin i ulje, 8 noževa za konzerve, 10 kuka, 3 specijalna veća šarafa, 1 tepsija, 1 mrtvački sanduk, 45 zaštitnih limova za signalne kutije, 15 ručica za signalne kutije, 6 kutljača, 4 poklopca, 6 tanjira, 2 drška za paljenje motora bugačicom, 2 ormara za alat, 16 čepova za topovske cijevi, 6 egzoznih zrna, 2 sandučića, 12 sanduka za nišanske sprave, 7 drvenih kutija sa zaštićenim obojenim staklima za davanje signala. 40 štapa za zastavice signalne, 2 velika stola, 60 klinova. 12 tablica. 4 okvira za slike, 1 meta za nastavu gađanja, 1 zidna tabla i 30 prečaka za brodske skale. —

2. *Popravljeno je:* 1 teški bacač, 2 topa. 21 mitraljez, 11 puškomitraljeza, 6 pušaka, 4 strojnice, 3 pištolja, 6 pisanih strojeva, 3 kotla za kuhanje jela. 2 nišanske sprave, 8 akumulatorskih ploča. 8 svarivanja cijevi, 1 kajiš za dinamo, 18 tokarenja ventila. 6 dijelova za automobile, 1 oluk za vodu. 2 lampe za grijanje motora, 1 sjekira, 2 štednjaka. 2 cijevi za peč i 1 vaga. —

c. *Po električarskoj*

grani izvršeno je: Instalacija agregata u [s.] Zena Glava, montaža radio-stanice, osposobljavanje agregata u centrali, na tri broda izvršen popravak električne mreže, popravak signalnih naprava i čišćenje dinama i uputnika. —

U Visu i Komiži izvršeni brojni popravci električne mreže i izvedene su brojne instalacije električne rasvjete. — Za brodove i ustanove izvršeno je oko 30 punjenja akumulatora. —

(M.P.)

Zamj. šefa Tehničke sekcije:

Sponza

ZAPOVIJEST ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
17 APRILA 1944 ČETVRTOM POMORSKOM OBALSKOM
SEKTORU ZA PREBACIVANJE SNAGA 26 DIVIZIJE SA
OTOKA VISA NA OTOK LASTOVO'

STAB MORNARICE
17. IV. 1944 god.

ZAPOVEST BR. 1

(Sekcija Vis, Lastovo 1 : 100.000. jugoslov. izdanje — engleske
kopije)

Podaci o neprijatelju:

Tačnih podataka o neprijateljskim plovnim jedinicama
nema.

Primećeni su naoružani motorni čamci u Splitu, dva čamca
u rejonu Šolta — Brač, do dva naoružana motorna čamca i do
dve naoružane maone na istočnom delu o. Korčule. Izvesne
manje neprijateljske pomorske snage nalaze se u Gružu, Sla-
nom i u Stonu. Jedna minska prepreka između rta Ražanj (o.
Korčula) i rta Goli (o. Mljet), druga između rta Gruj (o. Mljet)
i o. Jakijan.

Neprijateljska avijacija bazira na aerodromu Mostar i vrši
redovna izviđanja u zoru od svanuća do 07,30 časova i pred-
večer pre sumraka. Boračka neprijateljska avijacija u poslednje
vreme nije bila aktivna u području Vis — Hvar — Lastovo.

Aktivnost neprijatelja na moru je slaba.

Sopstvene pomorske jedinice:

Sopstvenih plovnih jedinica u prostoru Vis — Hvar —
Korčula — Lastovo — Mljet nema.

Savezničke pomorske jedinice:

Operisaće u prostoru Vis — Hvar — Korčula — Mljet po
koordiniranom planu vršeći daljnje obezbeđenje operacije.²

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA. pod reg. br. 21—1 1, k. 2039.

² Na širem području na kome su vodene operacije, u pravcu Mljet-
skog i Neretvanskog Kanala, učestvovala su i neke savezničke pomorske
jedinice. Ali u neposrednom izvođenju desanta nisu učestvovala. O tome
u obavještenju Dvadeset šeste divizije komandantu savezničkih snaga
na Visu piše sljedeće: »Prebacivanje trupa izvršili smo s našim brodo-
vima pod zaštitom jedinica engleske mornarice. Drugog i trećeg dana

Saveznička avijacija:

Vrši redovna izviđanja rano ujutro počev od 06,45 časova i predvečer. U cilju zaštićivanja plovnihi jedinica kod o. Lastovo, vršiče redovno patrolisanje.

Zadatak IV Pomorskog obalskog sektora jeste da tokom noći od 17 na 18 aprila 1944 god. izvrši prebacivanje⁸ 3 (tri) bataljona i jedne čete bacača sa o. Visa na o. Lastovo.⁴

U cilju izvršenja tog zadatka⁵

NAREĐUJEMO;

1) *Komandovanje:*

1) Komandant transporta biće kapetan Orebić Davor, koji će se ukrcati na »NB8«.

Komandant istočne kolone biće komandant »NB8«.

Komandant zapadne kolone biće komandant »NB7«.

Zadatak komandanta transporta jeste:

a) Da izvrši prebacivanje trupa sa o. Visa na o. Lastovo. Stara se za uredno isplavljenje i uređenje marševske kolone.

b) Da po dolasku na otok Lastovo određuje vez brodova i preduzme sve mere za zaštićivanje plovnihi jedinica od ugleda i dejstva kako sa strane mora tako i iz vazduha.

nad područjem operacija letjeli su saveznički avioni. Najljepše Vam se zahvaljijemo za sadejstvo Vaše mornarice i avijacije koje su nam pomogle u izvršenju naših zadataka«. (Vidi tom V, knj. 26. dok. br. 117.)

* Uslijed nevremena, prebacivanje nije izvršeno po predviđenom planu, već 19 20 aprila 1944 (vidi ratni izvještaj Staba Četvrtog pomorskog obalskog sektora pod reg. br. 17 9, 18 9. 19'9, k. 2036 i knjige depeša br. 122, k. 2072. 1—4,4, k. 1103 I. depeša br. 362 u Arhivu Istoriškog instituta JNA).

¹ Odnosi se na Treći bataljon Prve udarne brigade i Prvi 1 Drugi bataljon Druge brigade i na prateću četu minobacača Dvadeset šeste divizije NOV Jugoslavije. Prebacivanje snaga na otok Lastovo, radi desanta na otok Mljet, vršeno je zbog toga što saveznička komanda na otoku Visu nije pristala da za prevoženje dade svoje plovne jedinice, a brodovi Mornarice NOVJ, zbog male brzine, nisu mogli prebaciti snage u toku jedne noći direktno na otok Mljet. (Vidi dok. br. 4 3, k. 1101 u Arhivu Istoriškog instituta i Oslobođilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945, knj. 2.)

¹ O izvršenju operacije vidi dok. br. 84.

c) Da u svemu usko sarađuje sa načelnikom štaba XXVI Divizije.⁶

Zadatak komandanta istočne i zapadne kolone jeste:

a) Da se stara za uredno prevođenje kolone koja se nalazi na njemu podređenim plovnim jedinicama, kao i za smeštaj boraca na brodovima imajući u vidu mogućnost upotrebe peš. oružja sa transportnih brodova.

b) Da se stara za ispravan pomorski vez i bezbednost brodova njegove kolone u luci.

c) Da se stara za izvršenje mera za zaštitivanje plovnih jedinica od ugleda i dejstva kako sa strane mora tako i iz vazduha.

21 Istočna kolona:

»NB 8«

m/j »Jadran« (Zverinac)⁷
sa 1 leutom u teglju,
m'j »Sretna sloboda«
(Račišće) sa 2 leuta u
teglju.

Svega jedan NB, dva transportna broda i tri leuta. Komandant kolone: komandant »NB 8« kapetan Viktor Kobol.

2) Plovne jedinice istočne kolone imaju da budu u luci Rukavac do 19,00 časova 17 aprila 1944 god. U 19,20 časova istog dana da ukrca borce jednog bataljona XXVI Divizije i to:

Do 100 boraca na m/j »Jadran«⁸ i do 200 boraca na m'j »Sretna sloboda«. Kolona otploviće iz Rukavca u 20,30 časova. Kurs prema NE obali o. Sušca, zatim na južnu obalu o. Lastova gde ima da doplovi u luku Porto Rosso. Marševski postroj kolona iza »NB8«. Marševska brzina 5 čv. »NB8« treba da obrati pažnju da se ne bi odvojio od čela konvoja.

Posle polaska iz Luke Rukavac sjediniće se istočna ko-

⁶ Načelnik štaba je bio Ante Biočić.

Iona sa zapadnom kolonom i u tu svrhu smanjiće po potrebi brzinu.

Po doplovljenju upravljače se dalje prema uputstvima iz tač. 1) kao i naređenjima komandanta transporta.

3) *Zapadna kolona:*

»NB 7«,

m/j »Edison« (Biokovo) sa 1 leutom u teglju,

m/j »Biokovo« (Podgora) sa 2 leuta u teglju,

m/j »Velebit« (Račišće) sa 2 leuta u teglju i

bolnički brod »Marin II«.

3) Plovne jedinice zapadne kolone imaju da budu u luci Vis (Kut) do 18,30 časova 17 aprila 1944 god. U 18,45 časova istoga dana ukrcaće borce dvaju bataljona XXVI Divizije i to:

Do 90 boraca na m/j »Edison«,

do 250 boraca na m/j »Biokovo« i

do 250 boraca na m/j »Velebit« Kolona otploviće iz Kutar u 19,30 časova,

Svega jedan NB. tri transportna broda, pet leuta i jedan bolnički brod. Komandant kolone: komandant »NB 7« Grubišić Tonko.

Kurs luka Vis — Stončica — severna obala o. Sušca — južna obala o. Lastovo, gde će doploviti u luku Porto Rosso.

Istočno Rukavca sjediniće se sa istočnom kolonom, i priključiti začelju. Marševski stroj do sjedinjenja biće kolona iza »NB7«. Marševska brzina 5 čv. Otstojanje jedinica u koloni je unutar granica vidljivosti.

Posle sjedinjenja sa istočnom kolonom, »NB7« zauzeće položaj u vlastitom pramčanom uglu 45° od »NB8« a na otstojanju vidljivosti.

Po doplovljenju upravljače se dalje prema uputstvima iz tač. 1) odnosno prema naređenjima komandanta transporta.

4) *Zborište za idući dan (18 aprila 1944 god.):*

Za slučaj gubitka kontakta sa glavninom transporta ili rasturanja transporta usled neprijateljskog dejstva, sve jedinice doploviće samostalno u luku Porto Rosso (o. Lastovo).

Na brodevima pripremiti pšenak, kobilje i čebeta za slušaj bolara i
pročera vođe.

6/ Za slušaj pogotke ili kvara jednog broda ne ugrožavati susjedne
brodove, kao što se kvari dario u čemu kad nema opasnosti od neprijatelja, ako
daci broda u koloni pomažu da prethodnik koji je u kvari.

7/ Pri napadu bile se mora bilo in vaspala komandanti transportnih
jedinica postupiti inače samoinicijativno da asuavaju brod, ukoliko bora
i da se po naredstvu međusobno pomažu.

7/ Terci

"NB8" i "NB7" imaju po jedan "koli-voki" u cilju međusobnog održa-
vanja voza. Prva međusobna vana se vrane marše u 2100 časova. Zatim ovakli
pois nate u trajanju do 5 minuta. Vana imajuju naručenih brodova i trans-
portnih brodova te ovili međusobno devikom.

8/ Terci razmjena vojnika

Prima tabell razmjena za časov aprila. Sve transportne jedinice
trebaju da imaju znakove za razpoznavanje sa narednih sedam dana.

9/ Administrativne odredbe

Sve jedinice nadopunio blagovremeno nalike poganskog materija-
la za najmanje 48 sati. Između da bude sigurnost za najmanje 7 dana.

10/ Vođenje čuvanih čovjeka

Komandanti plovnih jedinica i postava vođe beleške o toku
operacije.

SMRT FAJZU - SLOBODA NARODU!

Komj. politkomandant:

Kom. Stab:

Komandant, pukovnik:

Dostavljenot

Komandantu IV. Sektora 11

Komandantu transporta 11

Komandantima kolona 11

Komandantu XVI. Divizije 11

Komandantu savjet. snaga na V. 11

gl Vođenje svetala, zamračivanje:

Jedinice neće voditi nikakvih navigacionih svetala. Za slučaj opasnosti od sudara pokazivače zeleno svetlo radi označivanja trenutnog položaja. Najveću pažnju obratiti potpunom zamračivanju brodova. Zabraniti paljenje cigareta na palubi.

6) Naročiti slučajevi:

a) Za slučaj susreta sa neprijateljskim pomorskim jedinicama, naoružani brodovi prihvaćće borbu sa težnjom da privuku neprijateljsku vatru i neprijateljske jedinice udalje od transporta. Transportne jedinice produžće vožnju u pravcu odredišta. Na transportnim jedinicama treba da su spremna teška i automatska oruđa za samoodbranu.

b) Pri napadu iz vazduha za vreme ležanja u luci Porto Rosso, preduzeti sve uobičajene mere pasivne zaštite, vez brodova na dovoljnom rastojanju, kamuflaža, osmatranje neba, postavljanje automatskih oruđa na kopno itd. Za slučaj mitraljiranja borci treba da idu pod palubu ukoliko nisu zaposleni na oruđima.

Na brodovima pripremiti pesak, kabliće i čebeta za slučaj požara i prodora vode.

c) Za slučaj pogotka ili kvara jednog broda ne ugrožavati susedne brodove. Ako se kvar desio u času kad nema opasnosti od neprijatelja, sledeći brod u koloni pomoći će pret-hodniku koji je u kvaru.

d) Pri napadu bilo sa mora bilo iz vazduha komandanti transportnih jedinica postupiće inače samoinicijativno da sačuvaju brod, ukrcane borce i da se po mogućstvu međusobno pomažu.

7) Veza:

>NB8« i >NB7« imaće po jedan »toki-voki« u cilju međusobnog održavanja veza. Prva međusobna veza za vreme marša u 21.00 časova. Zatim svakih pola sata u trajanju do 5 minuta. Veza između naoružanih brodova i transportnih brodova te ovih međusobno — dovikom.

8) Znaci raspoznavanja:

Prema tabeli znakova za mesec april. Sve transportne jedinice trebaju da imaju znakove za raspoznavanje za narednih sedam dana.

9) Administrativne odredbe:

Sve jedinice nadopuniće blagovremeno zalihe pogonskog materijala za najmanje 48 sati. Ishrana da bude osigurana za najmanje 7 dana.

10) *Vođenje operativnog dnevnika:*

Komandanti plovnih jedinica i sastava vodiče beleške o toku operacije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
I. Randić

Nač. štaba
K. Renčelj

Komandant, pukovnija
Černi

(M.P.)

Dostavljeno:

Komandantu IV Sektora (1)

Komandantu transporta (1)

Komandantima kolona (2)

Komandantu XXVI Divizije (1)

Komandantu savezn. snaga na Visu (1)

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 17 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O STANJU I RADU JEDINICA POSLIJE ZA-
UZIMANJA OBALE I OTOKA OD STRANE NEPRIJATELJA¹

STAB II P- o. S-a
Br. službeno
17 aprila 1944 g.

Opći izvještaj

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

1) Cijeli II P.O.S. je pod neprijateljskom okupacijom. Neprijatelj drži sa većim ili manjim snagama sve otoke i obalu, utvrđuje isturene položaje (Lošinj) i vrši mobilizaciju na svim otocima.² Za izvršenje mobilizacije služi se silom, propagandom, dijeljenjem hrane ali bez velikog uspjeha.

2) II P.O.S. raspolaže sa flotilom³ od 4 jedinice i sa dopunskim vodom od 18 drugova. P.C.1, P.C.2, P.Č.3 su na popravku a P.C.4 će isto tako morati da ide na kraći popravak zbog jakog grijanja motora. Smatramo da bi se popravak gornjih jedinica mogao izvesti brže nego što se sada čini jer je flotila, koja je praktički spala na najslabiju jedinicu, neophodno potrebna.

Dopunski vod služi za osiguranje Štaba, davanje kurira i praćenje raznog materijala.

3) Komandni kadar flotile je na dovoljnoj pomorskoj i stručnoj visini i potpuno odgovara svom položaju.

4) Ishrana vojske dobra i redovita. Jedini nedostatak je pomanjkanje svježje hrane, što dovodi do lakših oboljenja zbog avitaminoze.

5) Vojnička naobrazba vrši se sa dopunskim vodom postepeno počev od osnovnih vojničkih znanja. Vrš se pješa-
dijski egzercir, upoznavanje i rukovanje oružjem kao i bor-
bena obuka. Politički časovi održavaju se redovito.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 81—1, k. 2065.

¹ Vidi napomenu 2 uz dok. fcr. 76.

* Vidi dok. br. 5.

Nastava na plovnim jedinicama vrši se neredovito zbog popravaka koji su u toku. Vrši se stručna obuka kao i politički časovi.

Nastava sa starješinskim kadrom sada se ne vrši zbog toga što je Štab odvojen od jedinica.

6) Disciplina i borbeni moral jedinica su na velikoj visini.

7) Program idućeg rada na prostoru II P.O.S-a je po uputama Štaba Mornarice br. 230 od 28 marta 1944 godine.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
B. Mamula

Načelnik štaba
Marko Orhanović

Komandant
s. o.

ZAPOVIJEST ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
IS APRILA 1944 ČETVRTOM POMORSKOM OBALSKOM
SEKTORU ZA PREBACIVANJE SNAGA DVADESET ŠESTE
DIVIZIJE SA OTOKA LASTOVA NA OTOK MLJET'

STAB MORNARICE NOVJ
18 aprila 1944 god.
POL02AJ

ZAPOVEST BR. 2

(Sekcija o. Lastovo, o. Vis, 1 : 100.000 jugosl. izdanje, engl.
kopije)

Podaci o neprijatelju, o vlastitim pomorskim jedinicama, savezničkim pomorskim jedinicama i avijaciji — prema ovd. zapovesti br. 1. od 17 aprila 1944 godine.²

Zadatak transporta jeste da tokom noći od 19 na 20 aprila³ o. g. produži vožnju od luke Porto Rosso (o. Lastovo) do srednjeg dela južne obale o. Mljeta, u cilju iskrcavanja ukrcanih delova XXVI Divizije na otok Mljet.

U cilju izvršenja tog zadatka⁴

NAREĐUJEMO :

1) <i>Komandovanje:</i>	1) Prema zapovesti br. 1. od 17. IV. o. g.
2) <i>Istočna kolona:</i>	2) Plovne jedinice istočne kolone, nakon što su se ponovo ukrcali na iste brodove isti borci, otploviće iz luke Porto Rosso (o. Lastovo) u 20,30 časova 19 aprila o. g. Posle otplovljenja voziće u kursu prema E. u pravcu srednjeg dela o. Mljeta (vrhovi Veli i Mali Grad). Po do-
»NB8«	
m/j »Jadran« ⁵ (Zverinac)	
sa 1 leutom u teglju,	
m/j »Sretna sloboda« (Ra- čišće) sa 2 leuta u teglju.	
- Svega: jedan NB, dva transportna broda i tri

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 22 1—1, k. 2039.

² Vidi dok. br. 71.

³ Desant je izvršen dan kasnije, 20 21 aprila 1944 (vidi objašnjenje 3 uz dok. br. 71).

⁴ O izvršenoj operaciji vidi dok. br. 84.

⁵ Prema operativnom izvještaju komandanta Istočne kolone u akciji je učestvovao mjesto m/j 'Jadran-' m/j »Sv. Nikola« (vidi dok. br. 401, k. 2034 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

leuta. Komandant kolone: komandant
»NB8« kapetan
Viktor Kobol.

lasku na vidik obale produži u pravcu sedla srednji Mljet.

Marševski stroj, maršev brzina kao i otstojanje pre~ zapovesti br. 1.

Na otstojanju 2 NB od obale, m/j »Sretna sloboda« usporiće kretanje, dok će »NB8« sa m/j »Jadran« produžiti kretanje prema mestu određenom za iskrcanje, koje će biti označeno ugovorenim signalom.

Po dolasku na određeno mesto, m/j »Jadran« iskrcaće ukrcane trupe, a nakon osiguranja mostobrana »NB8« dozvaće ugovorenim znakom m/j »Sretnu slobodu« radi iskrcavanja trupa.

Nakon izvršenog iskrcavanja brodovi će se vezati u četverovez po mogućstvu u blizini tog mesta.

20 aprila o.g. u 20,00 časova plovne jedinice imaju da budu ponovno na mestu iskrcavanja gde će ukrcati trupe, ukoliko komandant transporta ne dobije drugo naređenje od komande operat. trupa.

Čim je ukrcavanje završeno, formiraće naređeni marševski stroj i otploviće za luku Porto Rosso (o. Lastovo) gde će sačekati daljnje naređenje.

3) Zapadna kolona:

»NB7«,
m/j »Edison« (Biokovo) sa 1 leutom u teglju,
m/j »Biokovo« (Podgora) sa 2 leuta u teglju,
m/j »Velebit« (Račišće) sa

3) U pogledu ukrcavanja trupa zapadne kolone, otplovljenja, kursa, marševske brzine i marševskog stroja te otstojanja važe odredbe prvog i drugog stava tač. 2) ove zapovesti.

2 leuta u teglju te bolnički brod »Marin II«.

Svega: jedan NB, tri transport. broda, pet leuta i jedan bolnički brod. Komandant kolone: komandant »NB7« Grubišić Tonko.

Ova će se kolona odvojiti bočno vrha Sutilija (M. i V.) i okrenuti prema uvali Mähöljska.

Na 2 NM od obale m/j »Biokovo« i »Velebit« te bolnički brod »Marin II« usporiće kretanje, dok će »NB7« i m/j »Edison« produžiti vožnju prema mestu određenom za iskrcavanje trupa, a koje će mesto biti označeno ugovorenim signalom.

Po dolasku na određeno mesto m/j »Edison« iskrcaće trupe, dok će »NB7« nakon osiguranja mostobrana dozvati ugovorenim znakom m/j »Biokovo« i m/j »Velebit« radi iskrcavanja trupa. Bolnički brod »Marin II« uputiće se izravno na mesto vezivanja u blizini tačke iskrcavanja, te će se po mogućstvu vezati u četverovez uz obalu.

Nakon završenog iskrcavanja trupa, transportni brodovi postupiće analogno kao »Marin II«.

20 aprila o.g. u 20,00 časova plovne jedinice imaju da budu ponovno na mestu iskrcavanja radi prihvata i ukrcaja trupa, ukoliko ne bude drukčije naređeno od strane komande operat. trupa.

Nakon završenog ukrcavanja boraca, formiraće naređeni marševski stroj te će otploviti u luku Porto Kosso (o. Lastovo) gde će sačekati daljnja naređenja.

Nakon otplovljenja komandant transporta sjediniće obe kolone, u kojem slučaju će »NB7« osiguravati transport s

njegove desne strane a na otst
janju vidljivosti.

4) *Ugovoreni znaci:*

Koji će znaci biti na mestu iskrcavanja, saopštiće nač. Štaba XXVI Divizije komandantima pre isplovljenja transporta o. Lastova.

5) *Osiguranje transportnih brodova:*

Na svim transportnim brodovima kao i na bolničkom brodu odrediti prethodno odeljenje od po 4—5 boraca sa automatskim oružjem, koji će za vreme ležanja brodova u vezu zauzeti na kopnu u blizini najpovoljnije položaje radi odbrane brodova od napada s mora, kopna i iz vazduha.

6) Vođenje svetala, zamračivanje, naročiti slučajevi, veza, znaci za raspoznavanje i vođenje operativnog dnevnika: prema odredbama zapovesti br. 1, s tim da

a) Nakon završenog iskrcavanja trupa a u slučaju lošeg vremena i nemogućnosti vezivanja u blizini mesta, jedinice će se skloniti u jednoj od podesnih luka odnosno uvala na zapadnoj obali o. Mljeta. Dalje će postupiti po naređenju komandanta transporta, odnosno u slučaju neimanja veze, po vlastitom nahođenju.

b) Za slučaj nailaska na neprijateljski otpor prilikom prilazanja obali otoka, iskrcavanje trupa izvršiti nasilno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

Ivan Randić

Komandant, pukovnik:

Černi

Načelnik štaba:

K. Renčelj

(M.P.)

Dostavljeno:

Komandantima: transporta.
istočne kolone, zapadne
kolone, Štabu XXVI Divizije.
Načelniku Štaba IV P.O.S .
Komandantu savezničkih snaga.

ZAPOVIJEST ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
90 APRILA 1944 ŠTABU ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ZA PREBACIVANJE DIJELOVA DVADE-
SET ŠESTE DIVIZIJE SA OTOKA VISA NA OTOK
KORČULU¹

STAB MORNARICE NOVJ
20 aprila 1944 g.
POLOŽAJ

ZAPOVEST BR. 3

(Sekcija o. Vis. o. Korčula i o. Lastovo 1 : 100.000, jugosl.
izdanje — engleske kopije)

Podaci o neprijatelju:

Tačnih podataka o neprijateljskim plovnim jedinicama nema. Primećeni su naoružani motorni čamci u Splitu, dva čamca u rejonu Šolta—Brač, do dva naoružana čamca i do dve naoružane maone na istočnom delu o. Korčule. Izvesne manje neprijateljske pomorske snage nalaze se u Gružu. Slanom i u Stonu. Jedna minska prepreka između rta Ražanj (o. Korčula) i rta Goli (o. Mljet).

Neprijateljska avijacija bazira na aerodromu Mostar i vrši redovna izviđanja u zoru od svanuća do 07,30 časova i predvečer pre sumraka. Boračka neprijateljska avijacija u poslednje vreme nije bila aktivna u području Vis — Hvar — Lastovo.

Aktivnost neprijatelja na moru je slaba.

Sopstvene pomorske jedinice:

Sopstvenih plovniha jedinica u prostoru Vis — Hvar — Korčula — Lastovo nema.

Savezničke pomorske jedinice:

Operisaće u prostoru o. Vis, o. Korčula. Korčulanski Kanal i Lastovski Kanal po koordiniranom planu vršeći obezbeđenje operacije.²

Saveznička avijacija:

Vrši redovna izviđanja rano ujutro i predvečer. Tokom dana 22 aprila vršiće ofanzivno izviđanje istočno meridijana 17°E, eventualno vezano sa preletavanjem zapadnog dela otoka Korčule.

Zadatak IV Pomorskog obalskog sektora jeste da tokom noći od 21 na 22 aprila 1944 g. izvrši prebacivanje delova XXVI Divizije na o. Korčulu i to:

3 bataljona i iedne čete teških bacača na severnu obalu o. Korčule, na područje uvale Prapratna i uvale Bristva (Severna grupa),³

4 bataljona, jedne čete teških bacača te jedne baterije brdskih topova sa posadom i pratljom (4 topa) na južnu obalu O. Korčule, na prostor između luke Karbuna i luke Broa (Južna grupa).⁴

U cilju izvršenja tog zadatka⁵

n a r e đ u j e m o :

1.) *Komandovanje:*

1.) Komandant transporta Severne grupe biće kapetan Vrtačnik Jože, koji će se ukrcati na »NB3«.

Komandant 1 kolone Severne grupe biće komandant »NB3«.

Komandant II kolone Severne grupe biće komandant »NB4«.

Komandant transporta Južne grupe biće kapetan Šušljic Branko, koji će se ukrcati na »PC2«.

Komandant I kolone Južne grupe biće određen od Štaba IV P.O.S.

* Prvi i Četvrti bataljon Treće brigade, Četvrti bataljon Prve brigade i jedna četa minobacača Treće brigade (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 134).

¹ Prvi i Drugi bataljon Prve brigade. Treći i Četvrti bataljon Druge brigade i jedna četa minobacača Prve brigade (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 134).

Komandant II kolone Južne grupe biće Vicko Milat, koji će se ukrcati na m j »Anđeo«.

Komandant III kolone Južne grupe biće komandant »PČ2«.¹

Zadatak komandanata transporta jeste:

a) da izvrše prebacivanje trupa sa o. Visa na o. Korčulu, na određena mesta za iskrcavanje;

b) da za vreme prevoženja i pri dolasku na mesto iskrcavanja preduzmu sve potrebne mere za zaštićivanje plovnih jedinica od dejstva kako sa strane mora tako i iz vazduha, te sve potrebne mere za osiguranje iskrcavanja;

c) da nakon izvršenog desanta sve transportne brodove čim pre vrata i to: Severnu grupu na o. Vis a Južnu grupu u luku Sv. Petar (o. Lastovo);

d) da u svemu sarađuju sa komandantima ukranih delova XXVI Divizije.

Zadatak komandanata kolona jeste:

a) da se staraju za uredno prevoženje trupa koje se nalaze ukrcane na njima potčinjenim plovnim jedinicama, kao i za smeštaj boraca na brodovima, imajući u vidu mogućnost upotrebe pešadijskog automatskog oružja na transportnim brodovima za vreme prevoženja;

b) da se staraju za izvršenje svih mera u cilju zaštićivanja plovnih jedinica od dejstva kako sa mora tako i iz vazduha.

2) SEVERNA GRUPA:

a) I kolona »Bristva«:

»NB4«,

m/j »Slobodan« sa jednim leutom u teglju,

m/j »Gundulić« sa dva leuta u teglju,

m/j »Darko« sa dva leuta i jedan bolnički brod.

b) II kolona »Prapatna«:

»NB 3«,

m/j »Sv. Križ« sa 1 leutom i m/j »Sv. Nikola« sa 2 leuta.

Svega: 2 NB. 5 transportnih brodova, 8 leuta i 1 bolnički brod.

2.) Plovne jedinice Severne grupe imaju da budu na obali y luci Vis (Kut) do 20,00 časova određenog dana, gde će ukrcaati borce 3 bataljona i jedne čete teških bacača iz sastava XXVI Divizije i to:

Do 100 boraca na m/j Sv. Križ«, do 250 boraca na m/j »Sv. Nikola«, do 100 boraca na m/j »Slobodan«, do 250 boraca na m/j »Gundulić« te isto toliko na m/j Darko«.

Grupa otploviće iz Viške luke u 21,00 čas, kurs prema severnoj obali o. Korčule, u pravcu uvala Prapatna.

Marševski poredak: kolona iza »NB4« prema skici. Marševska brzina 5,5 čv. Otstojanje unutar granice vidljivosti. Čelni brod treba da obrati pažnju da se ne bi odvojio od konvoja.

Po dolasku na visinu uvala Prapatna na udaljenost od 2 NM I kolona produžuje kretanje u pravcu uvala Bristva, dok će m/j »Sv. Nikola« (iz II kolone) usporiti vožnju a »NB3« i m/j »Sv. Križ« produžiti te okrenuti u uvalu Prapatna.

Po dolasku na određeno mesto m/j »Sv. Križ« iskrcaće trupe prethodnice, a nakon osiguranja mostobrana »NB3« dozvaće »Sv. Nikolu« radi iskrcaavanja trupa sa unapred ugovorenim znakom.

I kolona nastavlja kretanje prema uvali Bristva. Na 2 NM bočno od spomnute uvala m/j »Gundulić« i »Darko« usporavaju kretanje, dok »NB4« i m/j »Slobodan« produžuju vožnju u uvalu Bristva.

Po dolasku na određeno mesto »NB4« i m/j »Slobodan« postupiće analogno kao što je navedeno za brodove II kolone, a nadalje tako isto i ostali transportni brodovi.

Posle izvršenog iskrcavanja trupa plovne jedinice I i II kolone otploviće ponaosob natrag u luku Vis gde će sačekati daljnja naređenja od Štaba IV P.O.S.

3) JUŽNA GRUPA:

a) I kolona:

1 barkasa sa 1 leutom,
m/j »Dinara« sa 2 leuta.

b) II kolona:

m/j »Anđeo« sa 1 leutom,
m/j »Pčela« sa 2 leuta, i
m/j »Marna« sa 2 leuta.

c) III kolona:

»PC2«,
1 m/j . . .⁷ sa leutom,
m/j »Jastreb« sa 2 leuta,
m/j »Dupin« sa 1 LCA^s
m/j »Sv. Ante« sa 1 LCA i
1 leutom i 1 bolnički brod.

Svega: 1 PC, 9 transportnih brodova, 12 leuta i 2 LCA.

3.) Raspodela plovnih jedinica pojedinih kolona Južne grupe radi ukrcavanja trupa po lukama o. Visa biće sledeća:

a) I kolona:

Plovne jedinice I kolone imaju da budu određenog dana u luci Milna do 19,00 časova, gde će ukrcati borce i to:

m/j do 100 boraca i
m/j »Dinara« do 250 boraca.

b) II kolona:

Plovne jedinice II kolone imaju da budu određenog dana do 19,00 časova u luci Stončica, gde će ukrcati i to: m/j »Anđeo« do 100 boraca, m/j »Pčela« do 250 boraca i m/j »Marna« do 300 boraca.

c) III kolona:

M/j »Dupin« i »Sv. Ante«, koji su određeni za tegljenje po 1 LCA, da budu do 16,00 časova u luci Rukavac, gde će se ukrcati na svaki LCA po 2 brdska topa sa posadama i delom pripadajuće municije te do 100

boraca kao prateću jedinicu za potrebe artiljerije sa municijom na m/j »Dupin« i »Sv. Ante«.

Otplavljenje:

I kolona u 20,45 časova,
II kolona u 20,30 časova i
III kolona u 20.30 časova.

Sjedinjenje sviju tri kolona istočno Rukavca.

Marševski poredak prema priloženoj skici. Marševska brzina kao i otstojanje prema odredbama iz tačke 2).

M/j »Dupin« i »Sv. Ante« uzeće nakon isplovljenja u tegalj oba LCA, te će proslediti kretanje radi svoje manje brzine odvojeno iza transporta te voziti u pravcu o. Zvirinović, prema južnoj obali o. Korčule.

Ostali će delovi III kolone, tj. m/j. i m/j »Jastreto«, nakon sjedinjenja voziti naređenom marševskom brzinom na začelju transporta.

Nakon sjedinjenja sviju tri kolona Južna grupa uzeće kurs prema južnoj obali o. Korčule.

Na otstojanju od 2 NM od obale — južna obala o. Korčule na visini o. Lukovac:

a) *III kolona:*

M/j »Jastrebo« usporiće kretanje, dok će »PČ2« i m/j sa prethodnicom nastaviti vožnju u luku Karbuni, na mesto iskrcavanja trupa. Po dolasku na obalu m/j iskrcaće borce, dok će »PČ2« nakon osiguranja mostobrana dozvati unapred ugovorenim znakom m/j »Jastrebo« da uplovi radi iskrcavanja trupa.

M j »Dupin« i »Sv. Ante« nakon dolaska na 10 NM od o. Zvirinović otpustiće iz teglja oba LCA, koji će vlastitim pogonom doploviti do obale o. Zvirinović. gde će iskrcati bateriju i njezinu posadu, a iza njih oba motorna jedrenjaka iskrcaće na najpogodnije mesto otoka ostalu artilerisku pratnju te municiju.

b) *I i II kolona:*

Na visini luke Karbuni nastavljaju kretanje prema luci Tri Luke. gde će se II kolona odvojiti prema uvali Prižbe, a I kolona produžuje vožnju prema mestu iskrcavanja na obali između kote 93 i Sv. Marka, ili prema mogućnostima izravno u luku Brna.

Postupak kod prilazjenja i iskrcavanja analogno onom navedenom u tački 2) prednje zapovesti.

Nakon izvršenog iskrcavanja kolone I, II i III formiraće se svaka zasebno i pojedinačno otploviti u luku Sv. Petar (o. Lastovo), gde će sačekati daljna naređenja od strane Operativnog štaba XXVI Divizije na o. Lastovu.

Engleski brodovi LCA postupiće prema zasebno dobivenim naređenjima.

Oba bolnička broda ostaće nakon iskrcanja trupa na mestu ili u blizini, gde će komandanti preduzeti sve mere radi kamufliiranja broda kao i osiguranja za vreme ležanja u vezu od napada bilo sa mora, kopna ili vazduha.

4.) *Vođenje svetala, zamračivanje:*

Jedinice neće voditi nikakvih navigacionih svetala. Za slučaj opasnosti od sudara pokazivače zeleno svetlo radii označivanja trenutnog položaja. Najveću pažnju obratiti potpunom zamračivanju brodova. Zabraniti paljenje cigareta na palubi.

5.) *Naročiti slučajevi:*

a) Za slučaj susreta sa neprijateljskim pomorskim jedinicama, naoružani brodovi prihvatiće borbu sa težnjom da privuku neprijateljsku vatru i neprijateljske jedinice udalje od transporta. U tom slučaju a prema težini situacije — napada, komandanti transporta u sporazumu sa komandantima ukranih trupa proceniće situaciju, da li postoji mogućnost nastavljanja prevoza ili će biti potrebno da se transportni brodovi rasture i najkraćim putem stignu u najbliže naše luke. Na transportnim jedinicama treba da su spremna teška i automatska oruđa za samoodbranu.

b) Nakon izvršenog iskrcavanja, na svakom transportnom brodu ima ostati 4—5 boraca sa automatskim oruđem koji će braniti brodove za slučaj napada iz vazduha odnosno za odbranu za vreme ležanja u luci Sv. Petar (o. Lastovo).

c) Za slučaj napada iz vazduha, za vreme ležanja u luci Sv. Petar, preduzeti sve uobičajene mere pasivne zaštite, za vez brodova na dovoljnom rastojanju, kamuflažu, osmatranje neba, postavljanje automatskih oruđa na kopno itd. Na brodovima pripremiti pesak, kablice i čebeta za slučaj požara.

d) Za slučaj pogotka ili kvara jednog broda ne ugrožavati susedne brodove. Ako se kvar desio u času kada nema opasnosti od neprijatelja, sledeći brod u poretku pomoći će prethodniku koji je u kvaru.

e) Pri napadu bilo sa mora bilo iz vazduha komandanti transportnih jedinica postupiće inače samoinicijativno sa težnjom da sačuvaju brod i ukrane borce.

6.) *Veza:* »NB 3«, »NB 4«, »PČ 2« i m/j »Anđeo« (iz druge kolone Južne grupe) imaće po jedan »toki-voki« radi međusobnog održavanja veze. Prva međusobna veza za vreme marša u 21.00 čas. Zatim svakih pola sata u trajanju do 5 minuta. Između naoružanih brodova i transportnih brodova — dovikom.

7.) *Znaci raspoznavanja:*

Prema tabeli znakova za mesec april. Sve transportne jedinice treba da imaju znakove za raspoznavanje za narednih sedam dana.

8) *Administrativne odredbe:*

Sve jedinice nadopuniće blagovremeno zalihe pogonskog materijala za najmanje 48 sati. Ishrana da bude osigurana za najmanje 7 dana.

9.) *Vođenje operacijskog dnevnika:*

Komandanti plovnih jedinica i sastava vodiče beleške o toku operacije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

Komandant, pukovnik:
Černi

Nač. štaba
K. Renčelj

(M. P.)

Dostavljeno:

Komandantima: transporata (2),
Severne i Južne grupe (2),
Štabu XXVI Divizije (1),
Načelniku Štaba IV P.O.S. (1),
Komandantu savezničkih snaga (15).

**PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ZA APRIL 1944
GODINE«**

STAB III P.O.S.

Broj: 210

20 aprila 1944

P R E

socijalnog i nacionalnog sastava III Pomorskog

Redni broj	J e d i n i c a		Brojno stanje	Socijalni		
				Radnika	Radnika pomoraca	Seljaka
1	Štab	Komandni sastav	15	5	2	3
		Ostalih	13			
2	Dopunska četa	Komandni sastav	11	19	36	53
		Ostalih	117			
3	Radionica	Komandni sastav	2	1	—	1
		Ostalih	14			
4	Osmatračke stanice	Komandni sastav	3	1	9	10
		Ostalih	18			
5	Relejne stanice	Komandni sastav	6	3	5	10
		Ostalih	18			
6	Lučke kapetanije	Komandni sastav	2	2	5	—
		Ostalih	16			
7	Naoružani brodovi	Komandni sastav	8	2	1	11
		Ostalih	15			
8	Mobilisani brodovi	Komandni sastav	12	6	25	28
		Ostalih	54			
9	Minersko odjeljenje	Komandni sastav	1	1	1	6
		Ostalih	7			
10	Ambulanta III P.O.S.	Komandni sastav	3	1	3	7
		Ostalih	13			
11	P.T.T. Sekcija	Komandni sastav	2	15	4	3
		Ostalih	44			
12	Vod Olib	Komandni sastav	1	—	2	6
		Ostalih	7			
13	S v e g a	Komandni sastav	66	56	93	138
		Ostalih	336			

Zamj. politkomesara:

D. Mileta

G L E D
obalskog sektora za april 1944 g.

sastav				Nacionalni sastav						Primjedba
Zanatlija	Intelektualaca	Namještenika	Vojno-policijskih	Hrvata	Srba	Slovenaca	Crnogoraca	Talijana	i t. d.	
—	2	3	13	25	—	3	—	—	—	
8	—	5	7	125	1	2	—	—	—	
12	—	—	2	13	1	1	—	1	—	
—	—	—	1	21	—	—	—	—	—	
1	—	2	3	24	—	—	—	—	—	
—	—	9	2	17	1	—	—	—	—	
3	—	—	6	22	—	1	—	—	—	
4	—	—	3	64	1	—	—	1	—	
—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	
2	2	1	—	14	2	—	—	—	—	
—	—	24	—	44	2	—	—	—	—	
—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	
30	4	44	37	385	8	7	—	2	—	

(M. P.)

Komandant, kapetan:
M. Ikica

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
22 APRILA 1944 ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLA-
VIJE O ORGANIZACIONOM STANJU U MORNARICI'

STAB MORNARICE NOVJ

Pov. broj 5072

22 aprila 1944 g.

POLOŽAJ

Dostavlja se
opšti izveštaj.

ŠTABU VIII KORPUSA N.O.V.J.

1) OPŠTA SITUACIJA I VOJNIČKO STANJE:

Neprijatelj kontroliše i drži u svojim rukama čitav obalni pojas, te pojedine otoke uz samu obalu radi učvršćenja i obezbedenja svojih pomorskih komunikacijskih linija između južne Dalmacije i Hrvatskog Primorja.²

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA, pod reg. br. 12—1/1, k. 2065.

² Poslije kapitulacije Italije njemačke snage su zaposjele obalu Jadranskog Mora. Njemački brodovi saobraćali su prvih nekoliko nedjelja vrlo živo. Veliki parobrodi su išli čak do Turske, odakle su prevozili hromovu rudaču. a veza s Pirejom bila je skoro redovna. Linija je na sjeveru išla od Venecije, uz obalu, do Trsta, te preko Pule, Rijeke. Planinskim Kanalom, do Ražanca, koji je za Nijemce bio važna luka za prekrćavanje a na jugu — između istočnog rta Hvara (Sućuraj) i kopna. Korčulanskim Kanalom kroz Veliki Vratnik, Slanskim i Koločepskim Kanalom do Gruža. Uslijed dejstva savezničke avijacije, promet se vršio uglavnom noću. Cjelokupna njemačka mornarica u Jadranskom Moru potpadale je pod Komandu mornaričkih grupa Jug (Marinegruppenkommando Süd). Na čelu Komande mornarice u Jadranu nalazio se t. zv. komandujući admiral Jadrana?, sa štabom u Opatiji. Cio Jadran je bio podijeljen na tri pomorske komande: Pomorsku komandu sjevernog Jadrana, Pomorsku komandu Dalmacije i Pomorsku komandu južnog Jadrana (vidi skicu u dok. br. 7/2, k. 26 u Arhivu Istoriskog instituta JNA). Svi njemački ratni brodovi na Jadranu, izuzev manjebrodove za lučku patrolnu službu, koji su bili podređeni pojedinim pomorskim komandama, pripadali su Jedanaestoj diviziji za osiguranje, čiji je štab bio u Trstu, Divizija je bila podređena »komandujućem admiralu Jadrana (vidi dok. br. 6 2, k. 26 u Arhivu Istoriskog instituta JNA). Detaljniji podaci o njemačkim mornaričkim snagama na Jadranu za period od 1 februara do 1 septembra 1944 nisu poznati zbog nedostatka njemačkih dokumenata Mornarica NDH posjedovala je samo dvije torpiljarke: T3 i T7.

Na obali i na otocima djelovale su sljedeće neprijateljske jedinice.

Na području Trsta i Istre do aprila 1944 smjenjivali su se dije-
lovi Sedamdeset prve, 162 turkestanske, 278 pješadijske i 188 rezervne-

Результаты всесоюзной выставки в Ленинском Дворце 24 июля 1944 г.

Наименование	Всего	Ленинградская выставка							Национальная выставка					Итого
		Беларусь	Белоруссия	Белоруссия	Белоруссия	Белоруссия	Белоруссия	Белоруссия	Беларусь	Белоруссия	Белоруссия	Белоруссия	Белоруссия	
Госпл	15	5	4	3	1	2	3	13	25	1	3	1	1	1
Департамент	18	18	30	33	1	1	5	7	125	1	2	1	1	1
Белоруссия	14	1	1	1	12	1	1	2	13	1	1	1	1	1
Всесоюзная	18	1	9	10	1	1	1	1	21	1	1	1	1	1
Сельскохозяйственная	18	3	5	10	1	1	2	3	44	1	1	1	1	1
Лесная	18	2	5	1	1	1	9	2	17	1	1	1	1	1
Лесная	18	2	1	11	3	1	1	8	22	1	1	1	1	1
Лесная	18	6	25	28	4	1	1	3	64	1	1	1	1	1
Министерство	18	1	1	8	1	1	1	1	8	1	1	1	1	1
Министерство	18	1	3	7	2	2	1	1	14	2	1	1	1	1
РТИ, Искусство	18	15	4	8	1	1	24	1	44	2	1	1	1	1
Искусство	18	1	2	8	1	1	1	1	8	1	1	1	1	1
Госплан	18	56	33	131	30	4	44	37	325	8	7	1	2	1

Начальник выставки
И. И. И.

U takovoj situaciji pretstavlja o. Vis, čvrsto držan u našim rukama, bazu i centar delovanja naše mornarice, bilo za izvođenje ofanzivnih pomorskih akcija i u cilju ometanja neprijateljskog saobraćaja, bilo u pogledu vlastitog pomorskog prometa sa otocima, obalom te inostranstvom, kao i za izvršenje **ofanzivnih** kombinovanih operacija protiv područja i otoka koji se nalaze u neprijateljskim rukama.

Njegovo je učvršćenje kao i odbrana stavljena u zadatak jedinicama XXVI. Divizije uz saradnju sa Mornaricom NOVJ.¹

Iznimni strateški položaj o. Visa angažovao je u velikoj meri; i Saveznike. Dislokacijom na otok većeg broja savezničkih

brdske divizije i Deseti SS policiski puk (vidi H. Hoppe, Die 278 Infanteriedivision in Italien 1944—1945, Bad Nauheim. 1953, str. 12—13).

Na području Rijeka — Crikvenica u januaru je dejstvovala 162 turkestanska divizija, koja je smijenila 194 puk 71 divizije. Od marta se na toj prostoriji nalazi 138 puk 188 divizije (vidi dok. br. 39/14, k. 18. i dok. br. 19 4. k. 15 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

Na području Crikvenice, isključno do Karlobaga, nalazila se 392 legionarska ili Plava divizija. Na otok Pag su u martu došli dijelovi 9 ustaške bojne a na otok Rab dijelovi 847 puka 392 legionarske divizije (vidi Bojnu relaciju I zbornog područja, dok. br. 2/1, 3/1. 44/3, 7 1—82. k. 58; Operacijski dnevnik 392 legionarske ili Plave divizije, reg. br. 39 14, k. 18 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

Na sjevernodalmatinskoj obali i njenom zaleđu nalazila se 264 njemačka pješadiska divizija (o njenom rasporedu vidi dok. br. 18). Početkom februara na područje ove divizije došla je i Prva brdska divizija koja je ostala do kraja mjeseca a zatim krenula ka Posavini (vidi knjigu: *Gebirgsjäger, Die I Gebirgsdivision 1935—1945, Hubert Lanz, Bad Nauheim, 1954*).

U srednjoj i južnoj Dalmaciji nalazila se 118 njemačka divizija. Ona je, sem kopna od Omiša do Ploča, držala otoke Brač, Hvar, Korčulu, Mljet i poluotok Pelješac. Raspored njenih snaga bio je sljedeći: na Braču Treći bataljon a na Hvaru Drugi bataljon (nepotpun) 738 puka. ostale snage ovog puka nalazile su se na obali: na Korčuli dva nepotpuna bataljona, a na Mljetu jedna četa 750 puka (vidi »Der Weg der 118 Jäger Division«).

Sem ovih snaga na području sjeverne i srednje Dalmacije nalazile su se još i ove snage: 1 puk »Brandenburg«, 92 motorizovani puk (od 2! I 1944) zatim 202 tenkovski bataljon, 105 korpusni izviđački bataljon te bataljon 13 puka iz 7 SS divizije. Uz obalu se nalazio 944 artiljerijski obalski puk (vidi dok. br. 2 5—53, k. 15 B; 1/1, k. 22. mikrofilm Mirthen 5, snimak 1163—1168 i 1288—1299 i Ratni dnevnik 264 njemačke pješadske divizije od 19 I 1944 — 26 6 1944, u mikroteci pod reg. br. Minhen 5, snimak 1399—1417 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

Uz obalu južno od Neretve nalazila se 369 legionarska divizija.

U martu 1944 g. Divizija je zauzela prostor: Konjic, Mostar, ušće Neretve — Dubrovnik — Trebinje — Gacko. Treći bataljon 369 pješadiskog puka nalazio se u Trebinju, a obezbjeđivao je obalu Dubrovnik — Metković (vidi dok. br. 51/4, k. 18 1 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

¹ Opširnije o odbrani Visa vidi tom V, knj. 25, dok. br. 14 i tom VIII, knj. 1, dok. br. 187 i 190.

suhozemnih snaga, naročito protuavionske artiljerije, plovnih jedinica mornarice te angažovanjem u većem obimu vazduhoplovstva, odbrana postala je solidnijom i čvršćom.⁴

Time je otok Vis postao polazna tačka za sav pomorski promet, za materijalno snabdevanje jedinica NOV, koje operišu na obalnom području, informativni centar obaveštajne službe za obalu i otočje, centar školovanja u prvom redu naših suhozemnih snaga i pojedinih stručnih vojnih kurseva,⁵ te glavna prihvatnica za izbeglice. Skoro završenom izgradnjom aerodroma postaće oslona tačka za lake savezničke vazduhoplovne snage za dejstvovanje duž skoro cele naše obale i na otočju, što će našim jedinicama predstavljati veliku podršku u izvođenju operacija na otocima.[®]

Pored Visa slobodni su i zaposednuti našim manjim snagama i otoci Lastovo, Kornat i Dugi Otok.

Otok Lastovo nije utvrđen te je kao manje pomorsko uporište zaposednuto slabim partizanskim odeljenjem i detašovanim mornaričkim plovnim jedinicama.⁷

Otoci Kornat i Dugi Otok, osim pojedinih tačaka branjeni su slabim kopnenim snagama i plovnim jedinicama, te bi u slu-

* Po odobrenju Vrhovnog štaba NOV Jugoslavije prebačene su iz Italije specijalne engleske jedinice obučene za pomorsko-desantne operacije — Comando. 25 I 1944 god. stiglo je 200 engleskih vojnika, a 26 II 1944 stigao je 43 Comando u jačini od 500 vojnika. Vidi tom VTII, knj. 1, dok br. 187 i knj. depeša reg. br. 8—13/2, k. 2072 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

* Prema izvještaju Štaba 26 divizije od 23 VII 1944 na otoku su organizovani sljedeći kursevi:

- Oficirski kurs pri Štabu Divizije (4 tečaja) 35 dana
- Podoficirski kurs pri štabovima brigada (po 3 tečaja) 30 dana
- Minerski kurs pri Štabu Divizije.
- Inžinjerski (pionir, ponton.) pri Inžinjerskom bataljonu.
- Sanitetski (pri Štabu Divizije viši i pri štabovima brigada nižii
- Bolničarski kurs su svršile sve bolničarke.
- Apotekarski kurs pri Štabu Divizije (do sada 5 apsolviralo kurs)
- Saboterski kurs kod Mornarice (izvježbani se šalju odredima)
- Puškarski kurs (puškar za svaki bataljon). Puškarski traje po tri mjeseca.
- Veterinarski (mjesec dana — za svaki bataljon po jedan i artiljeriju pri Štabu Divizije)
- Radio-telegrafski kurs pri Diviziji (6 radio-telegrafista srednje obučeno).
- Pri artiljeriji: Škola za sve vrste oružja, kao i oficirska artiljerijska škola, sa svim granama (signalisti, veza). (Vidi dok. br. 6/5, k. 1100 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

* Vrhovni štab NOV Jugoslavije odobrio je izgradnju aerodroma za baziranje lovačke avijacije. Vidi dok. br. 8—35/2, k. 2072 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

⁴ Vidi dok. br. 2.

čaju jačeg organizovaniog neprijateljskog napada morali biti evakuirani.

Oba ova otoka predstavljaju međutim važna uporišta u nizu severno-dalmatinskih otoka, te su na njima uspostavljene relejne stanice za prihvrat brodova koji se upućuju u pravcu Hrvatskog Primorja i Severne Dalmacije, odnosno vraćaju se na o. Vis ili idu dalje za Južnu Italiju.

Ostala otočja koje mornarica kontroliše a na njima nema stalnih posada, pripadaju u glavnom vanjskom otočkom pojasu, među njima Sušac, Palagruž, Zirje, manji otoci kornatskog arhipelaga, Zut, Iž, Rava, Molat, 1st. Olib i Silba.

Otoke uz samu obalu drži neprijatelj radi obezbeđenja **svojih** pomorskih komunikacija. Neprijateljski je promet najživlji u pravcu Pula — Lošinj — Zadar — Šibenik i obratno, a manje na pravcu Šibenik — Split — Metković, u glavnom zato što je ugrožavan sa o. Visa.

Prema tome Mornarica NOVJ trebala bi da razvije najveću operativnu delatnost u vodama II. i III. Pomorskog Obalskog Sektora, a čija je delatnost usled nedostatka odgovarajućih naoružanih brodova ograničena. Unatoč tome Štabovi pomenutih sektora sa raspoloživim plovnim jedinicama angažuju se uspešno u najvećoj meri u paralizovanju neprijateljskog saobraćaja.

Pored nekoliko uspehlih akcija protiv neprijateljskih jedinica na moru* mornarica je i nadalje angažovana prevoženjima u cilju prebacivanja materijla i hrane⁹ i trupa,¹⁰ evakuacijom stanovništva i stalnim patrolisanjem i konvoisanjem. Nadalje podržavanjem veze sa obalom u području Severne i Južne Dalmacije, otoka i biokovskog područja. Na tome području i pored organizovane kontrole neprijatelja postoji mogućnost infiltracije, te se povremena veza i podržava.

Pod takovim okolnostima Mornarica NOVJ nastavlja radom na sređivanju i organizaciji svojih sektora i jedinica, na pripremanju kadrova i posada za nove brodove koji se imaju naoružati izdvajanjem istih iz naših mobilisanih plovni jedinica odnosno za one brodove koje bi nam imali izručiti Saveznici.

* Vidi tom V, knj. 22. dok. br. 134 i tom VIII, knj. 1, dok. br. 146 177, 180 i dok. br. 84.

• Brodovi Mornarice su u vremenu od 15 X 1943 do 10 I 1944 god prebacili iz Baze u Italiji na otoke i kopno: 2103,6 t hrane, 1231 t oružja i municije, 261,8 t odjeće i obuće, 1183,3 t goriva, 44,7 t raznog materijala, ukupno 4824,4 t i 64 putovanja (vidi dok. br. 1—I, MI. 6 1891 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

2) ORGANIZACIJA, FORMACIJA MORNARICE:

Organizacija mornarice sprovedena je po izrađenom nacrtu. koji je dostavljen tom Štabu pod brojem 71/43.¹¹

Pridolaskom novih drugova, naročito bivših pomorskih oficira, podoficira i ostalih pomoraca, kadar mornarice se je povećao, te je zbog pravilnijeg popunjavanja ljudstvom i komandnim kadrom u toku izrada projekta formacije mornarice.

U Štabu mornarice popunjeno je mesto jednog oficira na službi u Štabu, jer se osećala potreba unapređenja operativnog rada kao i zbog pravilnijeg odvijanja štabnih **Doslova**.

Nastale promene u Štabovima pomorskih obalskih sektora jesu:

U Štabu II. P.O.S. popunjeno je mesto načelnika štaba,¹² dok se komandant¹³ ovog sektora nalazi privremeno na oporavku na o. Visu posle prebolelog reumatizma. Isti je za sada zaposlen na izradi udžbenika za taktiku i ratnu službu mornarice.

U Štabu III. P.O. Sektora nedostaje oficir za operativne poslove odnosno za rukovođenje akcijama i operacijama. Ovo mesto još nije moglo biti popunjeno ali predviđen je raspored jednog oficira po svršetku tečaja za pomorske oficire koji se održava kod delova ratne mornarice u Monopoli-ju. Popunjeno je mesto apotekarskog referenta tog Štaba.

Plovni park u sastavu Pomorskih obalskih sektora:

a) U II. P.O.S. od dodeljenih 4 patrolnih čamaca dva su na popravku u Visu. (PC 1 i PC 2).

Transportnim brodovima ovaj sektor ne raspolaže, te se isti po potrebi dodeljuju iz sastava III. P.O. Sektora.

b) U III. P.O. Sektoru pored dodeljenih dvaju patrolnih čamaca (PC 21 i PC 22) dodeljen je i motorni jedrenjak »Sloga«, koji je 13. aprila delomično naoružan sa jednim topom p. k. Predviđeno mu je kao potpuno naoružanje još i 2 p. a. mitraljeza od 20 m/m.

I ako potrebe tog sektora iziskuju veći broj naoružanih brodova, taj broj za sada nije moguće postići sve do preuzimanja jedinica od Saveznika odnosno do naoružanja mobilisanih brodova. Sektor raspolaže sa 13 transportnih brodova, te su mu dodeljena još dva manja za vezu sa obalom.

Protuavionska zaštita odnosno relejnih stanica na otocima tog sektora ne postoji, te je zbog aktivnosti neprijateljske avijacije u poslednje vreme teško držati brodove u lukama i uvalama otoka a da ne budu izloženi dejstvu iz vazduha.

c) IV. P.O. Sektor raspolaže sa 4 naoružana broda (NB 3, j^g 4, NB 7 i NB 8) te bolničkim brodom »Marin II«.

U sastavu tog sektora ostale su flotile patrolnih čamaca i to:

Viška flotila: 13 patrolnih čamaca i 2 barkase,

Bračka flotila: 4 patrolna čamca i 1 barkasa,

Hvarska flotila: 5 patrolnih čamaca.

Korčulanska flotila sa 6 patrolnih čamaca detašovana je i dodeljena mornaričkoj stanici na o. Lastovo.

IV. P.O. Sektor raspolaže sa 35 transportnih motornih **jedrenjaka** za opšte potrebe prevoza unutar naših voda, a koji se po potrebi dodeljuju i ostalim sektorima. Raspremljeni su **radi** popravke 42 broda, dok se nalaze na opravi u Italiji 6.

Radionice, navozi i brodogradilišta¹⁴ na oslobodenim otocima i oni najmljeniji u Italiji vrše popravke brodova prema postojećim mogućnostima. Stručne radne snage nedostaje. Oseća se oskudica u materijalu, napravama i alatu, usled čega radionice nisu u stanju zadovoljiti svim potrebama te da radove izviše potrebnom brzinom.

Nedostaci ovakve prirode ne mogu se ukloniti vlastitim sredstvima, jer u tom pogledu zavisimo od pomoći Saveznika. Štabovi III. i IV. P.O. Sektora rade u skladu sa realnim mogućnostima i nametnutom situacijom a obzirom na prisutnost neprijatelja u njihovom području, te u glavnom donekle svladavaju zadatke koji im se postavljaju.

Štabovi ovih sektora sa njihovim tehničkim sekcijama popunjeni su stručnim radnicima, sredstvima kao i materijalom u granicama dosadanih mogućnosti, te vode kod toga računa o potrebama ostalih delova mornarice.

Štabu II. P.O. Sektora koji je povučen sa područja svoga sektora,¹⁵ određeno je kao sedište severni deo otoka Dugi Otok, koji inače potpada u područje III. P. O. Sektora. Ima zadatak da operativno sarađuje sa III. Sektorom a napose da reduciranim sastavom štaba svoj rad usmeri u pravcu područja svog ranijeg delokruga forsirajući organizaciju informativne službe u cilju nadzora rada i pokreta neprijatelja, nastojeći da ga ometa u njegovom delovanju oko mobilizacije našeg naroda na otocima Pagu, Rabu i Krku te ostalim otocima. Pri tome povezan je sa našim organizacijama koje mu pružaju potrebnu pomoć. Njegovo delovanje naročito je usmereno u smislu mobilizacije pomoraca, prevodeći iste i njihove brodove u redove NOVJ.

Za vezu sa Štabom mornarice Štabu II. P.O. Sektora dodeljena je jedna radio-stanica, dok se druga sa poslugom, obaveštajnim oficirom i jednim motornim čamcem prebacuje na otoke II. P.O. Sektora u cilju izvršenja postavljenih zadataka.

Područje V. Pomorskog obalskog sektora pod okupacijom je neprijatelja osim o. Lastovo, gde mornarička stanica za sada obrazuje jezgru ovog sektora.¹⁶

Sa područjem VI. P.O. Sektora još uvek nemamo veze. Zamolili smo Vrhovni Stab depešom br. 105 od 20. februara t.g. da nas poveže sa II Korpusom u cilju našeg postepenog proširenja ka području Crnogorskog Primorja. Ta veza dosada još nije uspostavljena. Nastojimo da tu nameru izvršimo i vlastitim sredstvima uspostavimo radiotelegrafsku mrežu koja će obuhvatiti obalsku zonu Južne Dalmacije i Crne Gore. Zatim bi se i u tom delu pristupilo organizaciskim predradnjama u cilju uspostavljanja VI pomorskog sektora.¹⁷

Štabu II pomorskog obalskog sektora stavljeno je tako isto u zadatak da uspostavi vezu sa operativnim štabom za Istru. Glavni štab Hrvatske obavešten je o tome i zamoljen da ga potpomogne.¹⁸ Proširenje mornaričke organizacije na područje Istre a zatim i na Slovensko Primorje u formi organizaciskih predradnji od prvostepenog je značaja. To područje pretstavlja centar brodogradilišne industrije i parobrodarskih društava na Jadranu. Tu se nalaze velika brodogradilišta u Trstu, Tržiču, Puli i na Rijeci, kao i sedište velikih parobrodarskih društava čiji kapital je u najvećem delu plod rada našeg naroda Istre i Slovenskog Primorja. Da bi se sva ova dragocjena postrojenja i plovni park parobrodarskih društava obezbedila i sačuvala našim narodima, nameće se potreba pripremanja mornaričke organizacije, organizovanja našeg elementa u brodogradilištima i lukama radi što urednijeg preuzimanja lučkih postrojenja, plovnog parka i brodogradilišne industrije u datom času, kao i što lakšeg uspostavljanja I pomorskog obalskog sektora.¹⁹

" Vidi dok. br. 2.

" Vidi dok. br. 28.

" Glavni štab Hrvatske naredio je Operativnom štabu za Istru da pomogne organizaciju I POS i pomorske službe na sektoru [sire. (Vidi knjigu depeša GS Hrvatske pod reg. br. 4/2, k. 119 1 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

" Stab Mornarice imao je u planu da oformi I POS. U tu svrhu pokušao je zamjenik komandanta Mornarice na svom putovanju pri obilasku II i III POS da obide teritoriju Trst — Rijeka i da organizira I POS. Ali plan se nije mogao ostvariti zbog jakih neprijateljskih snaga u Istri, sjevernom Primorju i otocima. (Vidi dok. br. 33 — dok. br. 58, depeše br. 428, 449 i 495.)

Odeljenje ratne mornarice u Monopoliju djeluje kao škola razvijajući svoj djelokrug rada na izdizanju, pripremanju sta-rešinskog i stručnog kadra, kao i posada za ratne brodove.

U pogledu pitanja ratnih brodova bivše jugoslovenske mornarice, njihovog stanja i upotrebe kao i organizacije dosta-više se zaseban izveštaj.²⁰

Baza NOVJ u Monopoliju. O organizaciji ove baze u pro-šlom izveštaju nijesu dati podaci, jer ovaj Stab nije bio primio izveštaje na vrijeme.

Formacija ove baze uslovljena je bila povodom potrebe da se isporučeni materijal Saveznika transportuje u domovinu za potrebe NOVJ. Ovaj rad — preuzimanja materijala, sorti-ranje, ukrcaja i prevoza stavljen je bio u zadatak bazi NOVJ.

Formacijom ove baze predviđeni su pored Štaba odsjeci: 1. Nautički, 2. Tehnički, 3. Ekonomski, 4. Sanitetski, 5. Odsjek za informacije 6. Auto četa, 7. Radna četa i 8. Vojna Policija.

Stab Baze NOVJ, sa pomenutim odsjecima i ostalim sa-stavnim djelovima nije operativna jedinica već pomoćna usta-nova mornarice; prema najnovijim direktivama potpala je u administrativnom pogledu pod Zastupništvo Nacionalnog Ko-miteta V.S. u Bari-u. Ovoj bazi su dodeljeni svi naši parobrodi i motorni jedrenjaci veće nosivosti za potrebe transportovanja, i radi toga jer su u domovini bili izloženi neprijateljskoj avija-ciji Baza ih vodi u evidenciji te se stara za njihovo održavanje, popunjavanje posadama, snabdevanje itd.

Pored toga Baza NOVJ ima zadatak da preko posada bro-dova koji plove pod našom zastavom bilo za naše potrebe ili Saveznika, bilo da plove duž italijanske obale ili zalaze u luke Sredozemnog Mora, uspostavlja kontakt sa posadama jugosla-venskih brodova koji plove pod bivšom jugoslovenskom zasta-vom i u službi su Saveznika, da utiču na te posade radi pril-aženja Narodno-Oslobodilačkom Pokretu. Do sada kao posledica ovakvog uticaja i rada naših pomoraca prešli su k nama i plove pod našom zastavom parobrodi: Srbin (900 tona), Senga (8280 tona) i Solin (950 tona).

Baza NOVJ raspolaže danas za potrebe transporta sa 15 parobroda i 20 motornih jedrenjaka.

3) OCENA RADA ŠTABOVA

Štabovi II, III i IV Pomorskog obalskog sektora, odeljenje ratne mornarice²¹ uglavnom ispunjavaju postavljene im zadatke te pokazuju sposobnost komandovanja poverenim im jedini-

čama odnosno ustanovama i zadovoljavaju kao celina. Kod II i III sektora pokazuju se izvjesni nedostaci u smislu iskorišćenja svih mogućnosti narodno-oslobodilačke borbe. Nastoji se da se ti nedostaci uklone davanjem podrške sa strane Štaba Mornarice i popunjavanjem Štabova sektora odgovarajućim rukovodiocima.

Kod Štaba Baze NOVJ pokazuje se nesređenost u evidenciji njegovih sastavnih djelova i izvjesno upuštanje u sitne poslove, što dokazuje da ovaj Stab ne poseduje dovoljno čvrstine u sprovođenju svoga zadatka.

Ovaj nedostatak kao i oni koji se pokazuju u pojedinim sektorima odnosno jedinicama, ispraviće se unutar djelokruga mornarice.

4) ISHRANA I SNABDEVANJE OSTALIM POTREBAMA

Ishrana u mornarici bilo kod komanda ili ustanova na kopnu ili na plovnim jedinicama zadovoljava po količini ili kakvoći. Oseća se nedostatak svežeg povrća, što nema štetnih posljedica po zdravlje boraca, jer nije bilo slučajeva oboljenja od avitaminoze.

Nedostatak u svežem povrću nadomješta se svežim mesom ili ribom, zbog čega se izvjesni artikli daju u zamjenu kod naroda.

Plovne jedinice imaju poboljšicu za vreme noćnih vožnji.

Snabdevanje odećom i obućom je još uvijek nedovoljno.

5) VOJNIČKA NAOBRAZBA

Vojnoj obuci je posvećena najveća pažnja. Smatrajući vezu kao najvažniju potrebu u organizaciji mornarice, uspostavljena je škola za radio telegrafsku i telefonsku službu pri Otsjeku za službu veze Štaba mornarice. Kod odelenja ratne mornarice u Monopoli-u otvoreni su kursevi za stručna oružja i ostale službe, škola za kapetane male obalne plovidbe. Nastava i vežbe obavljaju se dnevno po jedinicama i brodovima.

Postignuti rezultati su vrlo dobri. Borci pokazuju volju i interes za proširenje svoga znanja.

6) DISCIPLINA I BORBENI MORAL

Disciplina i borbeni moral kod svih boraca u operativnim jedinicama, a naročito na naoružanim brodovima i patrolnim čamcima, je na visini; kod većine razvijen je osećaj dužnosti i svijesna spoznaja o nuždi borbe našeg naroda za slobodu i opstanak.

Mornari žale što ne mogu više doprinijeti u borbi na moru, budući naši naoružani brodovi nemaju one borbene vrijednosti koje posjeduju ratni brodovi.

Posade kako naoružanih tako i transportnih brodova mnogo su učvršćene u pogledu reda i discipline kao posledice većeg i savesnijeg zalaganja starešina.

1) PREDLOŽI. PROGRAM BUDUĆEG RADA

Program idućeg rada ostaje neizmenjen. S obzirom na gubitke brodova tokom meseca nameće se potreba nadoknaditi izgubljene plovne jedinice. Usled toga će se prvenstveno nastojati da se naoružaju motorni jedrenjaci koji će biti za tu svrhu najpodesniji. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
I. R.

Komandant, pukovnik:
C.

DNEVNI RAPORT ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 22
APRILA 1944'

STAB
IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. br. službeno
22 aprila 1944 god.

Dnevni raport:

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

Za 21 aprila 1944 god.

1. Bez promjene.
2. Patrolisanje izvršeno redovno.
NB 3 i NB 4 isplovili u 20,00 za Mali Drvenik, radi prebacivanja zbjega. NB 3 ukrcao 25, a NB 4 68 zbjega i uplovili u Vis u 03,25.
3. Bez promjene.
4. Bez promjene.
5. Bez sadržaja.

Za 22 aprila 1944 god.

1. Bez promjene.
2. Patrolisanje izvršeno redovno.
NB 3 i NB 4 sa 6 mobilisanih jedrenjaka i sa 10 leuta izvršili prebacivanje 3 bataljona vojske za Korčulu. Krenuli su u 20,30 i uplovili nakon izvršenog zadatka u 09,50 u luku Vis.
PČ 2 sa 10 mobilisanih jedrenjaka izvršio prebacivanje 4 bataljona vojske iz Visa za Korčulu (Južna grupa). Brodovi isplovili oko 20,45.³
PČ 56 isplovio za održavanje veze sa Malim Drvenikom, ali se vratio, jer su njemački patrolni brodovi patrolirali oko Malog Drvenika.

PC 57 sa 2 barkase i 4 m/j prebacio, na povratku iz III sektora, sa Zirja 1100 zbjega. 1 barkasa ostala je na Žirju radi prebacivanja zbjega slijedeće noći.

PC 75 isplovio u 20,00 sa materijalom za Biokovo i sa 3 Amerikanca, sa radio-stanicom, ali je putem havari-sao i svratio na Sćedro.

3. Bez sadržaja.

4. Brodovi doputovali u Vis: 1 rrvj iz Monopolija i 1 iz Lastova. Otputovali iz Visa: 2 m/j za Bari sa 270 zbjega. U mornaričkim radionicama popravljena 2 broda, a prispjela na popravak 2 broda.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Branko

Načelnik štaba:
B. Saje

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 23 APRIL 1944¹

STAB
IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. br. službeno
23 aprila 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

1. Bez promjene.
2. Patrolisanje izvršeno redovno.
NB 3 i NB 4 ispravni u rezervi u Visu. PC 57 održao vezu sa Bracom, gdje je odveo 2 tone hrane i doveo 34 zbjega, 2 Italijana, 2 Splitsanina i 1 Amerikanca. Produžio za vezu sa Šoltom, gdje je iskrcao 30 sanduka hrane i doveo 24 zbjega.
PČ 56 sa barkasom br. 2 upućen na Hvar radi održanja veze i ukrcanja zbjega, kojeg nije bilo. Barkasa br. 2 dotegla havarisani PC 75 sa Šćedra.
3. Bez sadržaja.
4. Doputovali u Vis: m j »Marna« sa 64 ranjenika i 36 njemačkih zarobljenika sa Korčule.
Otputovali iz Visa: 1 engleski invazioni brod sa 271 zbjega i 12 ranjenika za Bari, 1 m/j za Korčulu sa 96 sanduka municije (bacačke) i produžio sa kirurškom ekipom za Lastovo.²
Doputovali u Komizu: 3 engleska transportna broda iz Barija. Otputovali: 3 engleska transportna broda za Bari.
U mornaričkim radionama, popravljen 1 brod, a pripjelo na popravak 5 brodova.
5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Komandant:
Srzić³

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA ood reg. br. 22 1—1—4, k. 2036.

^a Vidi dok. br. 84.

⁵ Nikola

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 24 APRIL 1944'

STAB
IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. br. službeno
24 aprila 1944 god.

Dnevni raport:

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

1. Bez promjene.
2. Patrolisanje izvršeno redovno.
NB 3 i NB 4 sa 7 mobilisanih jedrenjaka isplovili za Porto Rosso na Lastovu prema naređenju Štaba mornarice.² PC 57 i barkasa br. 2 isplovili za III sektor sa oko 40 putnika, sa zadatkom da na povratku ukrcaju zbjeg. Barkasa br. 4 isplovila za Mali Drvenik na povratku ukrcala 17 zbjega. Veza između Malog L renika 1 kopna prekinuta. PC 56 sa mobilisanim jedrenjakom »Sokol« isplovila za Šoltu radi ukrcanja zbjega, od kojeg 100 prebacila na Vis. Barkasa br. 1 uplovila sa Zirja sa oko 100 zbjega.
3. Bez sadržaja.
4. Doputovali u Vis: 1 engleski invazioni brod i m/j iz Komiže, m b »Lala« sa Lastova, 2 m/j iz Korčule; PC 2 iz Korčule havarisan. Brodovi iz Korčule doveli 84 ranjenika.
Brodovi otputovali iz Visa: 1 engleski invazioni brod za Bari, sa 379 zbjega, 3 m/j za Korčulu radi prevoza ranjenika.
Brodovi doputovali u Komižu: 1 engleski invazioni brod i 1 engleski m/j iz Barija.
Otputovali iz Komiže: za Vis 1 engleski invazioni brod i 1 m/j, 2 m/j za Bari.

U toku prošlog dana prispjela za popravak 3 broda, dovršen popravak na 2 broda.
5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. otsut.

Za komandanta:
B. Saje

BR. 80

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 25 APRIL 1944'

STAB
IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. br. službeno
25 aprila 1944 god.

Dnevni raport

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

1. Bez promjene.
2. Patrolisanje izvršeno redovno.

NB 3, NB 4 i NB 8 na izvršavanju zadataka oko prebacivanja vojske i zbjega. NB 3 sa havarisanim NB 8 uplovio u 07,00 u Vis, zajedno sa transportom od 24 m/j koji su prebacili vojsku i oko 1.200 zbjega sa Korčule na Vis. Detaljni izvještaj o prebacivanju trupa dostaviće se u operativnim izvještajima komandanata transporata. Prema dosadašnjim podacima prebačeno je u Vis oko 513 zarobljenika.² PČ 57 i barkasa br. 4 doveli iz III sektora 50 zbjega. Od brodova koji su upućeni za akciju do sada se nijesu vratili: »Marin II« sa Mosorom . koji su upućeni na Lastovo, jer je bilo kasno za njih da se vrate na Vis, a »Marin II« je pored toga imao da ukrca još djelove 1 čete u uvali Tri Luke na Korčuli. Kao zaštita od avionskog napada

STAB
IV. Pomorsko obalskog sektora
Pov Br. službeno
25 aprila 1944 god.

STAB
Mornarice NOV.J. - Polačak
21/4-
2015

STABU Mornarice NOV.J. - Polačak

DNEVNI raport.

1. Bez promjene.

2. Patrolisanje izvršeno redovno.

NB 3. i NB 4. NB 8. su izvršavali zadatke oko prebacivanja vojske i sbjega. NB 3. se bavirao NB 8. uplovio u 0700 u Vis, zajedno sa transportom od 24 m/j. koji su prebacili vojsku i oko 1.200 sbjega sa Korčule na Vis. Detaljni izvještaj o prebacivanju trupa dostaviće se u Operativnim izvještajima Komandanta transporta. Prema dosadašnjim podacima prebačeno je u Vis oko 513 zarobljenika. PC 57. i barkasa br.4 doveli iz III. sektora 50 sbjega. Od brodova, koji su upućeni na skok do sada se nijesu vratili: Maria II. sa "Mosorom", koji su upućeni sa Lastovo, jer je bilo kašao sa njim, da se vrste na Vis, a Maria II. je pored toga imao da ukrca još djelove 1 četa u uvall Tri Luke na Korčuli. Kao zaštita od avionskog napada na vrijeme plovidbe do Lastova dodjeljen im je NB 4. Pored toga imao se na sada, gdje se nalaze četiri m/j. tj. Makaim Gorki, Mir Vani, Božidar - Krilo i "Sloboda" - Vela Luke. Od svih je bio upućen prema dosadašnjim podacima datim od Intendanta Divizije "Božidar" - Krilo krcet sa materijalom iz Vela Luke na Vis, a ostale tri m/j. upućene su u 2300. 24 o.m.j. sa Vela Luke, a transporti dolazeći iz Vela Luke tokom noći nijesu primjetili nijednog od njih.

3. Bez sadržaja.

4. Doprutovali u Vis: 24 m/j. sa sbjekom i vojskom iz Vele Luke, doputovali i 1 engl. m/j. sa Bari. Doprutovali u Komisu: 3 m/j. sa vojskom.

U toku prošlog dana prispjelo sa popravak 2 broda, a popravljen dva broda.

5. Bez sadržaja.

Šart fašizam - Sloboda narodu!

Politkomesar:

Branko

Komandant:

Stjepan

za vrijeme plovidbe do Lastova dodjeljen im je NB 4. Pored toga ne zna se za sada gdje se nalaze četiri m/j, tj. »Maksim Gorki«. »Mir s vami«, »Božidar« — Krilo i »Sloboda« — Vela Luka. Od ovih je bio upućen, prema dosadašnjim podacima datim od intendanta Divizije, »Božidar« — Krilo krcat sa materijalom iz Vele Luke za Vis, a ostala tri m/j upućena su u 23,00 24 o. mj. za Velu Luku, a transporti dolazeći iz Vele Luke tokom noći nijesu primjetili nijednog od njih.

3. Bez sadržaja.

4. Doputovali u Vis: 24 m/j sa zbjegom i vojskom iz Vele Luke, otputovali: 1 engl, m/j za Bari. Doputovali u Komižu: 3 m/j sa vojskom.

U toku prošlog dana prispjela na popravak 2 broda, a popravljeni dva broda.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Branko

Komandant:
Srzić

BR. 81

IZVJEŠTAJ KOMANDANTA ISTOČNE GRUPE OD 25
APRILA 1944 ŠTABU ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA O PREVOĐENJU JEDINICA DVADESET ŠESTE
DIVIZIJE NA OTOKE LASTOVO I MLJET'

KOMANDANT ISTOČNE GRUPE
25 aprila 1944 g.
Položaj

Operativni izvještaj o
akciji na Mljet

ŠTABU IV P.O.S.

Na osnovu tam. pov. br. 36 od 3 marta o. g. i u vezi zapo-
vesti br. 1 i 2 Štaba mornarice² dostavljam sledeći operativni
izveštaj:

' Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 40/1—1, k. 2034.

' Vidi dok. br. 71, 73.

1.) 19 aprila 1944 g. isplovila u 18,00 sati iz Viške luke Istočna grupa sa zadatkom da u Rukavcu ukrca borce jednog bataljona³ XXVI divizije.

2.) Istočnu grupu sačinjavale su sledeće jedinice: N.B. 8 »Kornat«, m/j »Sv. Nikola« sa 1 leutom u teglju i m j »Sretna sloboda« sa 2 leuta u teglju.

U 19,05 Istočna grupa uplovila u Rukavac.

19,20—19,45: ukrcavanje vojske i materijala.

•»Sv. Nikola« ukrcao oko 130 boraca, a »Sretna sloboda« oko 170.

20.30: isplovili iz Rukavca, ukrcao se komandant transporta.

20,40—22,00: čekali kod Ravnika na priključenje Zapadne kolone.

22.10: u konvoju sa Zapadnom kolonom krenuli u Kp 135° prema Sušcu.

20 aprila u 05,35 uplovili u Porto Rosso na Lastovu, vezali se po planu, iskricali vojsku i materijal te pristupili kamuflaži.

12.00 sati: sastanak komandanata i komesara naoružanih brodova pri načelniku štaba XXVI divizije.⁴

14,00: sastanak komandanata sviju brodova transporta.

19.55: Istočna kolona (»Kornat« sa Sv. Nikolom« i »Sretnom slobodom« u teglju) isplovila iz Porto Rosso u konvoju sa Zapadnom kolonom u kursu E, sa zadatkom da prebaci vojsku na o. Mljet.

22.05, Glavat: odvojila se Zapadna kolona.

23,00—23,10: 2 nepoznata broda na vidiku.

21 aprila u 01,15 pred rtom Zaglavac.⁵

01,35: pristali i do 02,20 iskricali vojsku i materijal.

09,30: 2 nemačka aviona Meseršmit na vidiku.

14.40: »Komat« uplovio u uvalu južno kote 270 po naređenju transporta radi ukrcavanja ranjenika i nemačkih zarobljenika.

20,00: »Kornat« uplovio u uvalu Luku radi ukrcavanja teških ranjenika i 4 nem. zarobljenika. Do 23.30 ukrcali svega 12 teško ranjenih, 13 lakše i 11 nem. zarobljenika i 4 civilna zarobljenika.

22 aprila u 04.30 : Kornat« isplovio.

³ Odnosi se na jedinice Prve brigade (vidi tom V, knj. 26. zapovijest Štaba Dvadeset šeste divizije od 16 IV 1944).

⁴ Vidi dok. br. 82.

⁵ L' izvještaju njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 24 aprila 1944 objavljeno je sljedeće: >Ujutro 21 IV na otok Mljet iskricali su se partizani u jačini 1 bataljona. Njemačka posada otoka vodi borbe sa neprijateljem« (vidi mikrofilm London — N 10, H 304094 — H 304096 u mikroteci Istoriskog instituta JNA).

05,10: uplovili u Miholjsku, iskricali ranjenike i 2 civila.

07,00: »Kornat« isplovio iz Miholjske.

07,40: uplovio u Luku, ukricali još 11 nem. zarobljenika.

10,00: »Sv. Nikola« upućen za Miholjsku.

11,00: otvorena mitr. vatra na »Kornat« i »Sretnu slobodu«, verovatno sa vrha Malog Grada. Na vatru odgovoreno iz 20 m/m mitraljeza. »Sretna sloboda« upućena u Miholjsku.

11,50: ukricali 1 desetinu prateće čete, isplovili iz Luke.

12,00: otvorena na »Kornat« vatra iz teškog minobacača i mitraljeza, verovatno sa Malog Grada, kota 488. Sa broda odgovorili iz svih teških 20 m/m mitraljeza.

12,10: pristali uz obalu pred Sv. Blažem, izbacili zaštitno odeljenje iznad broda i poslali čamac uz obalu na izviđanje koliki deo naše rute je otvoren i izložen nepr. vatri.

13,45: pristao NB7 uz »Kornat« misleći da je »Kornat« nasukan.

14,00: Kornat isplovio, tom prilikom je »Kornat« polomio dno, te mu je NB7 pomogao kod isplovljenja.

14,05: 10—20 m ispred pramca pala bomba teškog minobacača. Brod produžio držeći se tik uz obalu.

14,20: uplovio u Miholjsku, iskricala se desetina prateće čete i kdt transporta.

18,05: nalet 3 nem. Meseršmita, sa mora mitraljirali si-drište, otvorena paljba iz svih teških 20 m/m mitraljeza.

18,07: povratak istih aviona, sa kopna otvorena paljba, 1 avion zadimio pogođen i skrenuo iz formacije.

18,10: isplovili iz Miholjske te se vezali u uvalici NW Miholjske.

20,00: »Kornat« isplovio i obaveštavao brodove o redosledu ukrcavanja vojske u Miholjskoj.

20,45—22,15: držao se »Kornat« u Miholjskoj, kdt »Kornata« pozvat od komandanta transporta na kopno radi primanja naređenja. Ukricali na brod još 18 nem. zarobljenika i 4 naša.

22,15: Kornat isplovio iz Miholjske radi obaveštavanja brodova o redosledu tegljenja.

Malo pre 23,30 primetili siluetu nekog broda. Kod približavanja na ponovne pozive brod se nije javljao. Došavši u blizinu primetili smo da brod vozi pravo prema nama, mi smo krenuli u levo u nameri da izbegnemo sukob i doviknuli nepoznatom brodu da skrene desno, što nije učinio. Udarili smo krmom, ali kopča više nije dobro hvatala.

23,30: nepoznati brod, u kojem smo u poslednji čas prepoznali NB7, udario je pramcem u naš desni bok u visini prvog prozora. Do sudara je došlo zbog nestručnog vodstva i pogre-

šnog manevrisanja na NB7. NB7 je krenuo prema Miholjskoj, na naš upit da li treba pomoći nije odgovorio.

23 aprila od 00,00—01,00 uplovili u Miholjsku, ukricali komandanta transporta i štab brigade/' tražili brodove, dali im naređenje za vožnju, ukricali posadu NB7 i uzeli 2 leuta u tegalj.

00,03: 1 leut naišao je na vezaljku našeg čamca i pošto je brod zavezio, leut se sa posadom prevrnuo.

00,08: posada leuta spasena.

00,10: odrešili drugi leut.

01,00: uzeli u tegalj »Sv. Nikolu« i »Sretnu slobodu«.

01,05: otplovili za Lastovo.

02,30: odrešio se tegleći konvoj »Sretne slobode«. Zbog teškog mora i »Sv. Nikole« u teglju, nismo mogli uzeti »Sretnu slobodu« ponovo u tegalj.

03,00: pukao tegleći konop »Sv. Nikole«.

03,05: kod manevrisanja za ponovno uzimanje u tegalj »Sv. Nikole« havarirala kopča »Kornata«, pukao prsten za ukopčavanje.

03,10: uzet u tegalj od »Sv. Nikole«.

06,00: uplovili u Porto Rosso, iskricali sve zarobljenike, štab brigade i komandanta transporta.

24 aprila u 19,30 ukricali prateću četvu i 45 nem. zarobljenika.

20,30: isplovili u konvoju tegljeni od »Sv. Nikole«.

22,00: krenuli u Sv. Petar.

23,00: isplovili iz Sv. Petra.

25 aprila u 06,00 uplovili u Vis.

3.) Za vreme čitave akcije »Kornat« primao borbu:

a) u Luci na Mljetu

b) u vožnji Luka — Miholjska

c) u Miholjskoj protiv aviona.

U prva dva slučaja vođena je borba sa položajem verovatno na Malom Gradu, kota 488. Ni naziv, ni jačina i sastav neprijatelja kao ni sam položaj nije poznat.

U trećem slučaju borba je vođena protiv 3 Meseršmita.

4.) U prvom slučaju brod je bio vezan uz obalu u Luci. te je neprijatelj imao verovatno nameru uznemiravanja i ubijanja posade.

U drugom slučaju brod je bio u vožnji, te je imao neprijatelj nameru oštetiti ili potopiti brod.

U trećem slučaju brod je bio vezan u Miholjskoj. Namera neprijateljskih aviona bila je mitraljezima oštetiti brodove u luci, kojih je bilo 9.

5.) a) 22 aprila u 11,00 sati i u 11.50 otvorena je mitraljeska paljba sa nepr. položaja, verovatno sa kote 488, na »Kornat« i »Sretnu slobodu«.

b) 22 aprila u 12.00 i 14,05 otvorena je na N.B.8 u vožnji Luka — Miholjska kod otoka Ogirana paljba iz teškog minobacača i mitraljeza sa nepr. položaja, verovatno sa kote 488.

c) [U] 18,05 i 18,07 istog dana izvršen je napad 3 aviona Meseršmit na brodove u Miholjskoj sa mitraljeskom vatrom.

6.) a) Napad je bio kratkotrajan, samo par rafala.

b) Nakon bližih upada brod se sklonio pred obalu i time prekinuo borbu.

c) Napad je bio kratkotrajan u 2 naleta. Kod drugog naleta jedan avion je bio pogođen te je odmah opustio daljnji napad, a ostala 2 su usled jakog protuavionskog dejstva skoro opustili daljnji napad.

7.) Rezultat borbe u sva tri napada je zadovoljiv.

a) Neprijatelj je sara prekinuo paljbu, a i brod je prekinuo paljbu, pošto se nije mogao utvrditi pravi položaj neprijatelja.

b) Neprijatelj je prekinuo paljbu pošto nas je izgubio iz vida pod obalom.

c) Neprijateljski avioni otstupili su usled jake p. a. reakcije.

8.) Gubitaka ni na ljudstvu ni na materijalu na našoj strani nije bilo. Neprijatelj je izgubio 1 avion, koji se prema vestima srušio na Pelješcu.

9.) a) Utrošena 24 metka 20 m/m.

b) Utrošena 22 metka 20 m/m.

c) » 52 „ „

10.) Mišljenja sam da posada zaslužuje pohvalu za energično dejstvo protiv aviona kojim je odbila napad aviona na 9 brodova u luci, a druga Žilica Josipa, nišandžiju na pramčanom 20 m/m mitraljezu, po mogućnosti odlikovati, pošto je pogodio avion.

11.) Bez sadržaja.

12.) Bez sadržaja.

S. F. — S. N.

Komandant

N.B.8 »Kornata i Istočne kolone

Kobol

IZVJEŠTAJ KOMANDE MOTORNOG JEDRENJAKA »MAK-
SIM GORKI« OD 26 APRILA 1944 ŠTABU ČETVRTOG PO-
MORSKOG OBALSKOG SEKTORA O UKRCAVANJU ZBJE-
GA I MATERIJALA'

IZVJEŠTAJ KOMANDE
M/J »MAKSIM GORKI«
Položaj, dne 26. IV. 1944.

DRUGARSKOM ŠTABU IV P. O. SEKTORA

— Položaj —

Dne 24/IV u 22 časa i 40 minuta isplovljavamo za Velu Luku (Korčula). Formacija tri m/j: m/j »Sloboda«, »Mir s va-mi« i »Maksim Gorki«. Plovi se bez pratnje. Pred Velu Luku dolazimo rano zorom, a u 6 časova se usidravamo. M/j »Slo-boda«, koji je prvi uplovio, obavještava nas da je mjesto Vela Luka evakuisano,² ali da treba ipak da Se zadržimo zbog ukr-cavanja preostalog materijala i zbjega.

Tek usidreni primjećujemo tri aviona nepoznate narodno-sti (tip lovaca), nekoliko minuta docnije čujemo jaku mitral-jesku vatru i jedan od naših brodova — m/j »Mir s vami« je potopljen. Veliki broj mitraljeskih metaka napravio je toliki prodor vode da je brod potonuo. Na dotičnom jedrenjaku te-ško je ranjen jedan od boraca posljednje čete u Veloj Luci. U devet sati dolazimo do veze sa preostalim borcima, kao i političkim komesarom čete. Od njih dobijamo naređenje da ćemo krcati zbjeg i još par preostalih drugova. U toku dana lete dva Spitfire-a i prelijeću nekoliko puta naš brod. ali ga ne napadaju. Oko podneva dolazi grupa od dvanaest lakih bombardera, bombardiraju i mitraljiziraju luku, kao i preo-stala naša dva broda.³ M/j »Sloboda« pogođen je zapaljivom bombom i tone, a naš brod zapaljen je mecima. Odmah pri-skaćemo spasavanju broda, koji ostaje kao posljednji. Moj zamjenik, kao i ja, te uz pomoć komesara čete, koji je takođe priskočio, uspjevamo da lokaliziramo i ugušimo požar. Pre-gledavamo brod i nalazimo prilično štete, nanesene mitralji-ziranjem, ali još uvijek sposobnim za plovidbu. Čekamo su-mrak i odmah uz pomoć sviju, tj. naše posade, kao i dviju

posada potopljenih jedrenjaka, dajemo se na posao da brod što bolje osposobimo za plovidbu. Začepļavamo rupe na oplati broda, osiguravamo opremu jedara, koja je najviše bila oštećena. Palimo motor i odlazimo po zbjeg. Krca se brzo, jer izgleda da se neprijatelj približuje. U 21 sat ostavljamo Velu Luku, a u 22 časa dižemo prednje jedro, koje je jedino bilo moguće za upotrebu. Vjetar SE. Srednja brzina 7 milja. Bez busole, samo po vjetru i zvijezdama, stižemo do Visa u 2 časa dne 26. IV. Za vrijeme putovanja imali smo loše vrijeme, kao i havariju na jedru.

S.F. — S. N.

Zamjenik komandanta:
Brajčić

Komandant:
Lepeš Ante

BR. 83

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 27 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O AKCIJAMA OD 12 DO 27 APRILA¹

STAB
III POM. OB. SEKT.
27 aprila 1944
POLOŽAJ
Broj: 223/44^a

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi naređenja Štaba Mornarice pov. br. 20/44 dostavljamo slijedeći operativni izvještaj za vrijeme od uključivo 12 do isključivo 27 aprila 1944 godine.

12 IV — Obaviješteni smo da je oko 100 Njemaca napustilo Tkon (ostalo je oko 17 ustaša) te da skidaju žicu. Isto tako da su otišli i iz Sukošana i Petrcana, a spremaju se iz Preka, Biograda i Pirovca. Ne zna se uzrok, vjerovatno radi koncentracije.³ Oko podne stigla je depeša da se drugovi i materi-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 25-1—1, k. 2065.

: U originalu dopisano mastilom.

* Vidi Zbornik, tom V, knj. 26, izvještaj Štaba Osmog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

jal ne upućuju za kopno, dok ne stigne naređenje. Radi toga, što se stanica RT' sa relejne nije javljala, nije se mogla ta depeša 7ia vrijeme poslati u R. S.,⁵ drugovi su vjerovatno već krenuli. Saveznički avioni bombardirali su u pravcu Petrcana, opazio se je gusti crni dim na mora. Sa o. Silbe javili su da pred Premudom tone jedan manji brod pogođen od aviona, a u Sv. Petru da se nalaze tri jedrenjaka puna hrane.⁶ Štab Mornarice obaviješten.

13 IV — Oko 04,45 dva neprijateljska aviona napali su Zaglav, bacili su nekoliko ručnih bombi na izvidnicu, a zatim su napali Sali te su bacili u luku nekoliko većih bombi, šteta je malena, žrtava nema. Nestali su prema o. Kornatu. U Kornatu bombardovali su Smokvicu. Žrtava nema. U 08,00 sati prešlo se je na novo vrijeme, koje je naređeno od Štaba Mornarice. U 11.00 sati uhvaćena je veza sa XIX divizijom. U 11,30 sati javila se je saveznička radio-stanica sa kopna (koja je do tada bila na R. S.) i traži da se navečer uoute »P.C.21« i P.Č.22«, nisu mogli da jave zašto, jer nisu imali šifranta. Odmah je upućen kurir sa potrebnim naređenjem u R. S. Od XIX divizije traženo je da nas izvijeste o situaciji na kopnu. R. S. javlja da su stigli »Topčider«. »Darinka« i dva manja motorna čamca. Stigao je politkomesar i javio da je sinoć navečer izvršeno prebacivanje, veza je slabo funkcionirala. Drugovi su prebaćeni, a materijal je na obali bunkerisan. Izvješteno je da se je upravnik bolnice razbolio, određeno je da referent saniteta zamjeni upravnika do njegovog dolaska, a upravnik bolnice upućen je u Vis. Pored toga naređeno je da se bolnica preseli u Piškeru. Radi bolesti sudskog referenta, naređeno je da drugarica Silvana.⁷ koja vrši dužnost apotekara u bolnici." preuzme dužnost referenta sudstva, do povratka sudskog referenta. Javljeno je o pojačanom prometu između Lošinja i Zadra (jedan parobrod od oko 100 T već dva dana redovito vozi vojsku prema Zadru, polazi navečer iz Lošinja oko 01,20 sati, a vraća se rano ujutro; nadalje jedan remorker sa dvije peniše krcate nepoznatim materijalom). Sa druge strane dobivena je vijest da je zadarski garnizon pojačan sa oko 1500 vojnika.

14'IV — R. S. 1 izvještava da patrolni čamci nisu upućeni, jer da je naređenje za njih stiglo pri zalazu sunca, a oni da su već isplivali. Tokom jutra javila se je savez, radio-

⁵ radiotelegrafska

⁶ relejnu stanicu

⁷ Odnosi se na neprijateljske jedrenjake (vidi knjigu depeša Štaba Mornarice u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg br. 2 1, k. 2073).

⁷ Miladmov

stanica sa kopna i obavijestila da »P.C.« nisu potrebni, te je naređeno R.S.1 da ne tipučuje brodove. Radi mobilisanih drugova naređeno je da se uputi jedan brod da ih preuzme. U cilju što bržeg naoružanja brodova (»Sloga« i »Marijan«) upućen je art, referent u Vis da bi prikazao stanje obzirom na neprijateljske zračne napade i na neophodnu potrebu da se brodovi koji saobraćaju sa ovim sektorom mogu efikasno da se brane od zračnih napada. R.S.1 izvještava da su stigla dva motorna čamca (»Utva« i »Br. 64«), U 19,30 sati neprijateljski avion nadlijetao je Sali, Zaglav, Žman i Luku i bacao letke.

15IV — Lučka kapetanija izvjestila je da je sinoć upućen m/j »Zdenka« u Božavu radi prevažanja mobilisanih drugova. Stigao je komandir R.S.1 sa intendantom grupe S.D.O.* sa izvještajem da se sa kopna čina prebaciti 200 drugova. Pošto je potporučnik Ninić javio pred dva dana da se ne vrši nikakvo prebacivanje, tražene su upute. Intendant je sa p.p. Ninićem zajedno došao do obale i jednako im je poznata situacija, koja nije takova da se to ne bi moglo izvršiti; zaključeno je da se upute »P.C.21« i »P.C.22« sa m/j »Sloga« i da izvrše prihvati i prebacivanje. Komandiru R.S. dato je naređenje da se ambulanta prebaci na novo odredište još tokom iste noći. Saveznička RT stanica više se ne javlja, nalazila se je u Banjovcima i vjerovatno krenula naprijed. Načelnik štaba javlja da još od naređenog zadatka nema ništa, ali da će ostati do 16 o.m. Od 19 do 20 sati letio je neprijateljski avion nad Kornatom i Dugim Otokom. Kod Proverse i Glavoča mitraljirao je zapaljivim metcima. Na Glavoču upalilo se je grmlje i razvila se je dosta jaka vatra. Tokom cijelog dana čuju se detonacije iz pravca 230°. Stigao je »Topčider« sa zadatkom prebacivanja zbjega sa o. Zirja, nepoznato zašto nije uplovio direktno u Zirje. Naređeno mu je da ove večeri isplovi za Žirje i da prebaci što više zbjega na Vis. »Sloga«, ukoliko se prebace drugovi, isploviti će tokom sutrašnje večeri i otegliti će m/j »Skladu«, sa njima treba da se prebace i mobilizirani.

16IV — Održan je sastanak referenata u Zaglavu, gdje su izneseni učinjeni radovi tokom sedmice i dat je program za slijedeću sedmicu. Uočeno da postoje neke krivice na mob. brodovima i da ih se što prije mora raspraviti. Primijećeno je da nisu izvršeni svi radovi po programu. Komandiru dopunske čete date su upute u pogledu njegovog rada, evidencije, nastave, usavršavanje boraca i t. d. Referentima — da program odgovara stvarnosti i da se manji radovi moraju izvršavati u sklopu većih, uspostava i vođenje dnevnika rada, pravilno shvaćanje naređenja za pripravnost i poduzimanje po-

trebnih mjera. Komandant i ref. pom. saobr. bili su na sastanku sa Okr. N°.0.Zadar radi organiziranja ribarstva. Pri tom je riješeno pitanje nekih drugova dezertera i novopridošlih. Oko 21,00 opažene dvije svjetleće buktinje u pravcu o. Zirja.

17.TV — Oko 04,00 sati čuo se je šum aviona u više pravaca iz pravca S—N i E—W i obratno. 5 aviona opaženo nedaleko stanice u niskom letu u pravcu E—W. Neprijatelj vrši manje promjene brojnog stanja garnizona u Biogradu. Dobiivena je vijest da konspiracija posade »T 7« nije na visini te da izgleda da će se na brod ukrcati više Njemaca. Javljeno Nač. štaba da organizira potrebno i da se vrati. R.O.C.⁹ Šibenik javlja da je dobio stanicu, poslate su mu potrebne upute za stupanje u kontakt sa nama i šifre.

18 IV — Izdate su upute vodu Olib i osmatračkoj stanici Silba u pogledu saradnje i postupka sa drugovima iz II sektora. Data su naređenja i upute R.S.1 u pogledu postupka sa prolaznicima (više saradnje između komandira i politkomesara; držanje i ophođenje i t.d.). Vrš se radovi oko uspostavljanja lučkih straža. RT Modrave ne javlja se već dva dana. Navečer od 21,00 do 22,00 sati vidjele su se u pravcu W od Dugog Otoka svjetleće buktinje (oko 20 komada) i čula se je u istom pravcu detonacija.

19/IV — Izdate su upute u pogledu reorganizacije sekcija za vezu, pom. saobraćaj i intendanturu. Došao je komandant Šibenskog područja sa zamjenikom politkomesara sektora. Održan sastanak na kojem je zaključeno o uspostavljanju kurira i pošte pri relejnim stanicama i Komandi mjesta Sali u cilju primanja, sortiranja i pravilnog upućivanja pošte sa kontrolnim knjižicama, o uspostavi prihvatnih magazina na o. Kakan, dnevno odašiljanje veze Kakan — kopno i Kakan — Zirje, o sistemu prebacivanja ljudi i ranjenika sa kopna na Kornat, o vezama u cilju informativnih podataka. U 15,00 javljaju iz R.S.1 da su se Njemci iskricali na o. Zirje. o tome izvješten je Stab Mornarice i referenti. Javljeno da ima u Zirju oko 700 zbjega i da su bez hrane. Oko 21.00 sati opaženo je oko 10 svjetlećih buktinja u smjeru 220. Štab Mornarice javio je o uplovljenju nekog remorkera u Kornate i zatraženo da se dade pilota.

20 IV — U 02,00 stigao je načelnik štaba III P.O.S. sa o. Zirja i izvjestio da vijest o upadu Njemaca na o. Zirje ne odgovara istini, jer je on napustio o. Zirje u 14,00 sati istoga dana. Obavjestio o radu u pogledu »T 7«, t.j. da je uslijed nekonspirativnosti posade (ili tačnije radi nedovoljne povezano-

sti posade i komandnog osoblja) vjerovatno cijela stvar kompromitovana, jer da će Njemci staviti novu posadu, u kojoj će većina biti Njemaca. O tome izvješten je Štab Mornarice. U 12,00 sati došao je komesar III P.O.S. sa nač. štaba radi dogovora. Raspravljalo se o organizaciji jedne baze radi odbrane brodova od napada iz vazduha, o zajedničkim akcijama obiju flotila, o pronalasku kanala preko o. Paga. Poslije podne održana je sjednica užeg štaba III P.O.S. u kojoj je nač. štaba iznio manjkavosti i potrebe R.S.2. U 19.00 sati neprijateljski avion napao je Zman i Zaglav, koje je mitraljirao i bacio ručne bombe, preletio Telašćicu i napao Levrnaku i Lavšu, šteta mala, žrtava nema. Navečer poslata je radio-stanica u R.S.1.

21/IV — Izgleda da uslijed pretrpljenih gubitaka na moru neprijatelj vozi sada danju a ne više noću, jer je opaženo nekoliko neprijateljskih m/j koji voze danju. Poslije podne održao je komandant sastanak sa R.O.C. Zadar. U 18.45 preletio je jedan neprijateljski avion i napao kod o. Žuta jednu jedrilicu (manju), zatim je preletio o. Lavšu i otvorena je vatra na nj, on je izmakao, štete nema. Sa Visa stigao je ekonom sektora.

22;IV — Na R.S.1 stiglo je 8 brodova sa o. Visa. od kojih je 6 određeno za zbjeg na o. Zirju. Stigao je »P.C.3« od II P.O.S. Naređeno je da se brodovi određeni za zbjeg odmah još iste večeri upute u Zirje i da ukrcaju zbjeg, gdje ima oko 1000 zbjega. Oko 19,15 sati neprijateljski avion napao je dva čamca između o. Žuta i o. Kornat. Navečer su brodovi određeni za zbjeg isplovili iz Lavše za o. Zirje.

23/IV — Održana je sjednica šireg štaba u Zaglavu, ponovno je raspravljano o učinjenim radovima i o programu za buduću sedmicu. Flotila je poslala depešu u kojoj je javila da je 22/IV navečer uspjela da zarobi dva neprijateljska jedrenjaka sa teretom ugljena i 186 bačava baruta, te traži upute.¹⁰ Naređeno je da uplovi sa zarobljenim brodovima u Lavšu. Izvješten je Štab Mornarice. Radi toga što depešu nije primila flotila (negdje je zapela i o tome se pvela istraga), flotila je isplovila sa zarobljenim brodovima istom navečer u 21,30 sati nutarnjim kanalom i radi prevelikog gaza nisu mogli brodovi da prođu kanal Proverse. Uplovili su u uvalu Jagodnja na o. Žutu. Naređeno je flotili da se na brodove postavi straža, da se ukrcaju prolaznici za o. Vis (njih oko 200) i da ih se uputi na o. Vis. Flotila da krene prema sjeveru. Preko dana preletjelo je oko 100 savezničkih aviona (Liberatori) iz NNE za SSW. Jedan je Liberator bacio 7 bombi sa male visine u more na oko 3 Nm W izv. stanice Grpašćak. Brodovi upućeni za o. Zirje prevezli su na o. Vis oko 1100 zbjega.

24 IV — Stab Mornarice izvješten je o upućivanju zarobljenih brodova na o. Vis. U 12.00 sati došao je u štab drug Košak" (ađutant flotile) i izvjestio štab o toku izvršene operacije. (Operativni izvještaj poslat je Štabu Mornarice). Zarobljeno je 4 Njemca i 6 Talijana. U nastaloj borbi poginuo je jedan Nijemac i jedan je ranjen. Od naše posade nije nitko ni poginuo ni ranjen. Zarobljeno je 7 vagona ugljena i 186 bačava baruta, nešto mašinskog ulja i 2 teška p.a. 13 m/m mitraljeza.¹² Mitraljezi su zadržani za odbranu Lavše. Navečer isplovili su zarobljeni brodovi sa prolaznicima, a prema ovdašnjim uputama za o. Vis. Izvještteni smo da su ustaše upale na o. Vir i da pošaljemo brodove za drugove koji se tamo nalaze. Naređeno flotili da isplovi za o. Vir i da prebaci drugove na o. Molat. Štabu Morn, javljeni su znaci raspoznavanja za neprijateljske brodove, koji su dobiveni na zarobljenim brodovima.

25/IV — Flotila nije primila naređenje da isplovi za o. Vir. zbog toga objavljeno je na II P.O.S. da oni preuzmu prebacivanje drugova sa o. Vira. Komandant otišao je u Zman radi dogovora sa Komandom mjesta Sali, II P.O.S. i ref. pomorskog saobraćaja. Od Štaba Mornarice dobivene su upute za R.O.C. Šibenik u pogledu torpiljarke. Depeša je proslijeđena i date su upute na R.S.2.¹³ Dato je naređenje flotili da navečer uplovi u Zaglav. Radi nastale jake bure (NE 7—8) »P.C.21« uplovio je u Sali. a »P.C.22« u Zaglav. Radi jakog NE nije se moglo uputiti flotilu prema N.

26 IV — Radi jakog NE koji još uvijek vlada, nema nikakvih pokreta prema moru. Poslije podne vratio se je komandant i održana je sjednica užeg štaba (raspravljalo se je o odnosima sa II P.O.S., sa Komandom mjesta Sali). Navečer zatražene je da flotila isplovi na o. Pašman te da dovede oko 150 drugova mobiliziranih, jer da prijeti opasnost da uslijed racije neprijatelja na o. Pašman padnu u njegove ruke. U 22,00 sati isplovila je flotila, ali radi jakog NE »P.Č.22« nije mogao protiv mora te se je vratio natrag u Luku. »P.C.21« nastavio je vožnju i doplovio do o. Pašmana, ukrcao oko 120 mobiliziranih drugova i vratio se je natrag u Zaglav.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
D. Mileta

Za op. oficira
nač. štaba:
major
Flego

Komandant:
kapetan
M. Ikica

(M. P.)

" Martin

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
30 APRILA 1944 ŠTABU DVADESET ŠESTE DIVIZIJE O
UCEŠCU MORNARIČKIH JEDINICA U DESANTU NA
OTOKE MLJET I KORČULU'

STAB MORNARICE N.O.V.J.

Pov. Op. Br. 5140

30. IV. 1944 god.

Operativni izveštaj
Mljet i Korčulu, 19—
26. IV. 1944 godine

ŠTABU XXVI DIVIZIJE

o akciji na otoke

- 1) Akcija na o. Mljet. (Zapovest Štaba mornarice br. 1 i 2 u prilogu.)²

Prevoženje trupa sa o. Visa na o. Mljet izvršeno je kako sledi:

Odstojanje od o. Visa do Mljeta iznosi 64 NM. Marševska brzina brodova 5 čv. Pošto je pod ovim uslovima bilo nemoguće da se prebacivanje izvrši tokom jedne noći, to je odlučeno da se prevoženje izvrši u dve etape i to prva sa Visa na o. Lastovo, a druga sa Lastova na o. Mljet³. Samo iskrcavanje trupa na o. Mljet trebalo je da započne tokom noći, u prve jutarnje satove.

Zadatak Mornarice N.O.V.J. bio je da ukrca i tokom noći od 19. na 20. aprila izvrši prebacivanje 3 bataljona i jedne čete bacača sa o. Visa na o. Lastovo, te sledeće noći sa Lastova na Mljet.⁴

Komandant ovog transporta bio je kapetan Orebić Davor.

Transportni su brodovi prema zapovesti br. 1 bili podeljeni u dve kolone i to Istočnu, koja je trebala da iskrca slabije snage u predelu srednjeg Mljeta, i Zapadnu, koja je imala da iskrca jače snage na području uvale Miholjska. Svakoj koloni dodeljen je jedan naoružani brod radi osiguranja i zaštite transporta.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA, pod reg. br. 23/1—1, k. 2065.

² Vidi dok. br. 71, 73.

³, ⁴ Vidi napomenu br. 4 uz dok. br. 71.

a) *Prva etapa:*

Za prevoženje upotrebijeno je svega 2 naoružana broda — NB7 i NB8, 6 transportnih brodova (motornih jedrenjaka), jedan bolnički brod — »Marin II« i 8 leuta.³

Ukrcavanje trupa kao i otplovljenje izvršeno je prema planu s razlikom što je otplovljenje Zapadne kolone usledilo nešto kasnije nego što je bilo predviđeno, a s razloga što se moralo ukrcati veći broj boraca nego što je ranije određeno. Transport bio je sa severne strane pi-aćen jednim naoružanim brodom.

Vožnja je protekla u redu i bez incidenata kao i uplovljenje u Porto Rosso na o. Lastovo, gde je transport stigao u 05,30 časova 20. aprila, te iskrcavanje završeno u 07,00 časova. Time je prva etapa završena bez smetnji i prema predviđenom programu."

b) *Druga etapa:*

Na sastanku vojnih rukovodilaca vojske i mornarice na Lastovu⁷ donesena je odluka da konvoj krene u 20,00 časova umesto kao što je ranije naređeno u 20,30, te da se brodovi međusobno tegle kako bi se time postigla veća sastavna brzina, stiglo ranije na mesto iskrcavanja i započelo operaciju što ranije.

Zapadna kolona doplovila je u uvalu Miholjska u 00.30, a Istočna kolona kod Zaglavca u 01,15 časova 21. aprila.

Iskrcavanje trupa započelo je odmah po doplovljenju, ali zbog nepodesnog terena trajalo je iskrcavanje Istočne kolone prilično dugo.

Nakon završenog iskrcavanja brodovi su vezani uz obalu, te nakon poduzetih mera za osiguranje dočekalo se bez događaja svar.uće. Tokom popodneva i noći od 21. na 22. aprila prikupljalo se ranjenike koji su pristizavali na obalu na razne tačke, te iste prevozilo i smeštalo na bolnički brod.

U 10,00 časova 21. aprila trebalo je premestiti sve brodove koji su se nalazili kod Zaglavca u uvalu Miholjska s razloga što će ukrcavanje boraca biti na ovome mestu. Jedan brod upućen je odmah, dok je dragi trebao još da ukrca prateću četu III bataljona. U 11,00 časova sa kote 488 otvarana je mitraljeska paljba na uvalu gde su se brodovi nalazili. Naoružani brod NB8 sa komandantom transporta, koji je jedini još ostao u ovoj uvali, odgovorio je mitraljeskom vatrom iz

" Opširnije vidi izvještaj komandanta transporta, dok. br. 81.

Sastanak je održan u luci Porto Rosso, uz prisustvo delegata Vrhovnog štaba NOV. i PO Jugoslavije, zamjenika komandanta Mornarice i načelnika Štaba Dvadeset šeste divizije (vidi dok. br. 81, 87).

sopstvenih oružja, našto je neprijateljska paljba prestala. Međutim sat kasnije sa istog položaja neprijatelj gađao je minobacačima na NB8, koji se je sklonio pod okomitu obalu ispod kapele Sv. Vlaha. Vozeći dalje ispod obale otoka ponovno je napadan minobacačkom vatrom, te je prva mina pala blizu pramca broda.

U uvali Miholjska, gde su se nakon sjedinjenja nalazili svi brodovi mljetskog transporta, postojala je opasnost od napada iz vazduha zbog vrlo skućenog prostora. Stvarno je napad usledio u 18,15 časova sa strane triju neprijateljskih aviona. Efikasnom mitraljeskom vatrom sa naoružanih brodova NB7 i NB8 napad bio je suzbijen i jedan od neprijateljskih aviona bio je pogođen. Prema iskazu boraca koji su se nalazili na okolnim uzvisinama, taj je avion pao na poluotoku Pelješcu. Od ovog napada nije bilo vlastitih žrtava niti štete. Usled ovih napada brodovi bili su prinuđeni da menjaju svoj položaj te da se vezuju van uvale, ispod strme obale otoka.

Ukrcavanje trupa otpočelo je 22. aprila posle 20,00 časova, izravno sa plaže na brodove pomoću leuta. Ukrcavanje teklo je redovito izuzev pridošlih ranjenika koji više nisu mogli biti ukrcani na bolnički brod, već na jedan od ostalih transportnih brodova.

Ukrcavanje je završeno u 23,20 časova. U međuvremenu prilikom manevrisanja u tamnoj noći sudario se NB8 sa NB7 te je ovaj poslednji jedva dospeo da se domogne obale u uvali i da se tamo nasuče. Kvarovi su mu bili ozbiljni te je propuštao vodu u velikoj količini, te je usled toga odluka komandanta da ga nasuče bila ispravna, jer bi inače potonućem broda na dubokom moru doveo u pitanje živote posade.

Radi teških kvarova brodu nije bilo pomoći. Pre otplovljenja konvoja, NB7 bio je zapaljen a njegova posada prekrkana je na NB8.

Prilikom vožnje sa Mljeta na Lastovo, usled jakog mora i vetra izgubljena su dva leuta. Jedan se prevrnuo, a drugi je bio otpušten usled jako razvijenih valova. Ova je vožnja bila naporna i teška obzirom na sve jači bočni vetar i more. Uza sve to brodovi su doplovili u punom broju bez naročitih događaja u Porto Rosso, dok je u Sv. Petar na Lastovu doplovio bolnički brod sa još dva transportna broda. Posle doplovljenja iskrcana je vojska.

Na Lastovu, komandantu transporta stavljeno je u zadatak da sa 4 transportna broda još iste večeri (23. aprila) isplovi za Velu Luku radi evakuacije jednog bataljona. Uprkos tačnih naređenja i uputa prethodno izdatih komandantima brodova, isti se u dogovoreno vreme nisu našli na određenom mestu sa-

stanka kod Mrčare zapadno od Lastova. Svako traganje za njima ostalo je bezuspešno, te se komandant transporta drug Orebić uputio sa patrolnim čamcem PČ 2 sam u Velu Luku. gde je ukrcao ranjenike te otplovio za Vis. Sutradan ponovno se je vratio u Velu Luku i od tamo u Sv. Petar na Lastovo. Tamo je zatekao sva 4 broda spremna za vožnju. Ova su četiri broda u prijašnjoj noći nastojali da stignu na mesto sastanka, ali su na putu izgubili orijentaciju, noć je bila vrlo tamna, te nakon lutanja i traženja ponovno doplovili u luku Sv. Petar. Ovde treba napomenuti da naši motorni jedrenjaci u pretežnoj većini ne raspolazu nikakvim navigacijskim sredstvima, kao kompasima, kartama, satovima, šestarima itd.

Prevoženje trupa mljetske grupe izvršeno je bez teškoća i bez događaja 25. aprila na o. Vis.⁸

Zaključak:

Prevoženje izvršeno je uglavnom dobro i uspešno, tako isto i iskrcavanje. Naročitih pogrešaka i neispravnosti koje bi mogle imati za posledicu neuspeh u izvršenju zadatka nije bilo.

Manji nesporazumi u plovijenju mogu se pripisati samo lošim vremenskim prilikama i tamnoj noći, što je i bilo razlog neuspelog sjedinjenja 4- transportna broda mljetske grupe čiji su komandanti radi nedovoljnog poznavanja navigacije u lastovskim vodama izgubili orijentaciju. Ispitivanjem ovog događaja došli smo do ubeđenja da su ovo bili jedini razlozi koji su doveli do te greške. Osim toga moramo istaknuti i činjenicu da na transportnim brodovima, pa čak ni na naoružanim brodovima u većini slučajeva nema kompasa, ni pomorskih karata, ni satova ni šestara. Ukoliko imaju kompase oni su dotrajali i nepouzdati te za vođenje ispravne navigacije, toliko važne u ratnim prilikama, neupotrebljivi. Ako se uzme u obzir i činjenicu da su svi zapovednici mobilisanih brodova obični brodovođe ograničene obalne plovidbe, koji su ranije plovili pod kud i kamo povoljnijim uslovima i uvek samo utvrđenim rutama, te nenaviknuti na plovljenje pod teškim ratnim prilikama i u sastavima, sasvim je razumljivo da se slične greške i mogu dešavati.

Svi su komandanti naoružanih brodova, međutim, stalnim plovljenjem pod tim prilikama stekli monogo iskustva u ratnoj navigaciji te se nalaze na visini svog zadatka.

⁸ Prema izvještaju Štaba Dvadeset šeste divizije, rezultat desanta na otok Mljet bio je sljedeći: 96 mrtvih i 46 zarobljenih njemačkih vojnika; plijen: 10 bacača, 120 pušaka, 12 mitraljeza, 25 automata, jedna radio-stanica i veća količina municije i drugog ratnog materijala; gubici naših desantnih jedinica: 25 mrtvih i 76 ranjenih (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 117).

Posade naoružanih brodova kao i bolničkog broda bile su vrlo dobre u svakom pogledu. Naročito su se istakli borci **prvih**, za vreme vazdušnog napada u uvali Miholjska, kada su sa svojom uspešnom protuavionskom vatrom odbili neprijateljske avione i verovatno jednog od njih i oborili.

Ukupni gubici mljetskog transporta: Ljudskih žrtava nije bilo a izgubljen je jedan naoružani brod — NB7 i 2 leuta.

Cela operacija nije mogla biti provedena tačno prema izdatoj zapovesti, jer je u postojećim prilikama na licu mesta bilo potrebno izvršiti izvesne manje izmene, kao i izmene **transportnih** brodova, dok je u suštini izvršenje ostalo neizmjenjeno.

2) Akcija na Korčulu. (Zapovest Štaba mornarice br. 3 u prilogu.)⁹

Iskrcavanje na o. Korčulu bilo je predviđeno iz dva pravca i to sa severne i južne obale otoka. Prema tome su transportne jedinice mornarice bile podeljene u dve grupe, Severnu (sa dve kolone) i južnu (sa 3 kolone i artilerijom).

Komandant Severne grupe bio je kapetan Vrtačnik Jože a komandant Južne grupe kapetan Sušljic Branko.

Zadatak Mornarice N.O.V.J. bio je da u noći od 21. na 22. aprila izvrši ukrcavanje i prebacivanje delova XXVI Divizije na zapadni deo otoka Korčule i to: 3 bataljona i jedne čete teških bacača na severnu obalu otoka, na područje uvale Prapratna i Bristva, te 4 bataljona, jedne čete teških bacača i jedne baterije brdskih topova na južnu obalu, na područje između Karbuna i luke Brna.¹⁰

Za prevoženje boraca obeju grupa upotrebljeno je svega: 2 naoružana broda — NB3 i NB4, patrolni čamac PČ2, jedan motorni leut — »Sv. Ante«, 16 transportnih brodova te 18 leuta. Kao bolnički brodovi određeni su brodovi prethodnica pojedinih kolona.

a) Severna grupa:

Sastojala se od dveju kolona sa ukupno 2 naoružana broda — NB3 i NB4, 6 transportnih brodova, leut »Sv. Ante« kao bolnički brod i 8 leuta.

Ukrcanje trupa i materijala na brodove obavljeno je na vreme i tačno prema utvrđenom planu, tako da su brodovi bili spremni ranije za pokret nego što je bilo naređeno.

Nešto pre otplovljenja određene su, prema dobivenom obaveštajnom izveštaju, kao tačke za iskrcavanje: uvala ispod kote 232, Crna Luka i eventualno Prigradica.

• Vidi dok. br. 74.

¹⁰ Vidi napomenu br. 2 i 3 uz dok. br. 74.

Otplovljenje Severne grupe izvršeno je prema programu.

Marševski poredak posle sjedinjenja bio je izmenjen od onog predviđenog u zapovesti, jer su transportni brodovi, s obzirom na svoju brzinu, morali biti izmešani tako da bi brži mogli tegliti sporije. Ovaj je način plovljenja izabran kao najpodesniji i usled toga, da se izbegne moguće gubljenje kontakta između brodova u sastavu, a obzirom na to što je noć bila tamna i bez mesečine, te vidljivost vrlo ograničena.

Prevoženje izvršeno bez smetnji. Kod svetiomka Proizd odvojio se od konvoja NB8 koji je radi svog dubokog gaza morao da izbegne minsko polje postavljeno između otoka Scedra i Zukove uvale na o. Korčuli, te je to polje obišao uspod same obale o. Scedra.

Na domaku obale o. Korčule razrešen je konvoj te su brodovi upućeni u određene im luke i to: u uvalu ispod kote 232 NB4, 3 transportna broda i leut »Sv. Ante«, u Crnu Luku dva transportna broda te u uvalu Bristva NB 3 i jedan brod.

Samo prilaženje obali i pronalaženje određenih luka bilo je prilično otežano radi vrlo tamne noći. Tome je pripomogla partizanska veza na otoku koja je označila mesto iskrcavanja. S istog razloga a i radi slabe vidljivosti trebalo je oko jedan sat vremena dok su brodovi pristali te započeli sa iskrcavanjem u uvali ispod kote 232. U Crnoj Luci pristajanje nije bilo moguće jer minsko polje na kopnu nije bilo uklonjeno. Usled toga upućeni su svi ostali brodovi u uvali Bristva. Ovaj celi manevar bio je prilično dugotrajan, te su svi ovi **brodovi** pronađeni tek nakon 45 minuta. Mogućnost orijentisanja bila je vrlo malena usled slabe vidljivosti, tako da su se brodovi izmešali među sobom te nisu bili u postavištu u onom redu u kome su trebali da pristaju.

Iskrcavanje ispod kote 232 započelo je u 03,00 časova te završeno oko 05,00 sati. Nakon završenog iskrcavanja trupa i materijala brodovi su isplovili za Vis,

Iskrcavanje u Bristvi započelo je u 03.30 sati, te su brodovi ove kolone otplovili za Vis u 05,20 sati.

Doplovljenje u Vis brodova Severne grupe usledilo je u 10,00 časova 22. IV. Na licu mesta ostao je samo leut »Sv. Ante« kao bolnički brod.

Iskrcavanje trupa i materijala obavljeno je u redu. Neprijateljskog protivdejstva nije bilo ni za vreme vožnje ni na samom mestu iskrcavanja.

U cilju vraćanja trupa sa o. Korčule na Vis, transportni brodovi Severne grupe otplovili su iz Visa 23. aprila u 20,30 časova za Porto Rosso (o. Lastovo). Tu su brodovi bili razmešteni i kamuflirani. 24. IV. upućene su sve jedinice u luku

Sv. Petar te su tamo ostali samo oni koji su bili određeni za prebacivanje Mljetskog odreda. Nakon što je taj odred bio ukrcao brodovi su otplovili za Vis, dok je MB4 stavljen u Veloj Luci na raspoloženje Štabu XXVI. Divizije. Brodovi koji su bili u Sv. Petru otplovili su 24. aprila pod vodstvom komandanta transporta Južne grupe za Velu Luku.

b) *Južna grupa:*

Sastojala se od 3 kolone sa ukupno jednim patrolnim čamcem — PC2, 10 transportnih brodova, 2 engleska čamca za iskrcavanje tipa LCA" i 10 leuta.

Krcanje materijala i trupa izvršeno je prema predviđenom planu 21. aprila na 3 razna mesta na Visu i to: u luci Vis (Kut), u uvali Milna i u Rukavcu gde se je ukrkala baterija brdskih topova.

I kolona imala je zadatak za iskrcaj trupa i materijala • između kote 93 i luke Brna. II kolona u luku Prižba i III kolona u luku Karbuni, te brodovi određeni za transport artilerije u uvalu Zaglav, nešto zapadnije od Karbuna.

Kolono su otplovile u određeno vreme iz pojedinih luka. I i III kolona sjedinile su se istočno Rukavca te u sastavu prosledile put svojih odredišta, dok je II kolona otplovila samostalno za luku Prižba.

Brodovi dodeljeni za prevoz artilerije i municije usle<3 slabije brzine zaostali su na putu prema unapred predviđenom planu te su plovili samostalno do mesta odredišta, gde su stigli u 05,00 časova -te završili iskrcavanje do 06,40 časova, a zatim otplovili za Sv. Petar na Lastovu.

Ostali brodovi III kolone stigli su na svoje odredište u 02.00 časova, te iskrcavanje izvršeno, prvo prethodnice a zatim glavnine, u potpunom redu a u vremenu od 02,00 do 04.00 časova, posle čega je III kolona prosledila za Sv. Petar na Lastovu, osim jednog transportnog broda koji je prema ranijem utvrđenom rasporedu ostao na licu mesta kao bolnički brod.

I kolona stigla je na mesto u 03,15 časova, završila iskrcavanje 2 sata kasnije te otplovila za Sv. Petar (o. LastovoJ, ostavivši jedan transportni brod kao bolnički brod na mestu iskrcavanja.

II kolona imala je da otplovi iz Visa u 20,10 časova, ali je zakasnila jer je brod »Augustin« pred samo otplovljenje imao kvar na motoru. Na visini rta Stončice havarisao je motor i na brodu »Anđeo«, te je kolona bila spremna za nastavak vožnje tek nešto posle 21,00 časova.

Za vreme čekanja brod »Augustin«, koji se nalazio na čelu kolone, odvojio se od ostalih brodova te ga nakon toga u tamnoj noći nije više bilo moguće pronaći. Ostala tri broda nastavili su put te stigli na odredište u 03,30 časova. Posle iskrcanja boraca isti su ostali vezani na licu mesta.

Brod »Augustin« je kasnije bio pronađen od broda »Sloge« na kojoj je bio ukrcaj Stab divizije, te je s njime zajedno nastavio u 08.00 časova od NB3 te upućen na Vis.

Istraga po ovom slučaju je u toku. Ukoliko se do sada ustanovilo, ne radi se o nekom namernom izbegavanju izvršenja naređenja, već su u velikoj meri uticale na to vremenske prilike, slaba vidljivost te nesposobnost za orijentaciju samog zapovednika broda. Za sada, a za ocenu celog događaja, nedostaju podaci vojnog rukovodioca jedinice koja je bila ukrcana na »Augustinu«.

Neprijateljskog dejstva ni s mora ni iz vazduha nije bilo za celo vreme prevoženja i iskrcavanja.

23. aprila komandant transporta Južne grupe otplovio je prema dobivenom naređenju sa svim brodovima svoje grupe na mesto iskrcavanja radi ponovnog ukrcaja trupa i materijala. Međutim na odredištu je saznao da je povratak odgođen za 24 sata. Ukrcala se samo artilerija sa pratećim ljudstvom, te je grupa vraćena na Lastovo, osim tri broda koji su ostali podeljeni po sektorima za prikupljanje ranjenika, a koji su kasnije bili upućeni u Velu Luku.

24. aprila komandant transporta Južne grupe otplovio je sa o. Lastova za Velu Luku sa 15 transportnih brodova, bolničkim brodom »Marin II« i NB3. Radi izjednačenja sastavne brzine brodovi su međusobno bili povezani po dva i dva. Oko pola noći istog dana celi je konvoj doplovio u Velu Luku. osim bolničkog broda koji je stigao sa bolničkim odeljenjem u 02.15 časova siedećeg dana.

Započelo se odmah ukrcavanje materijala, sprema i ratnog plena, zatim boraca te civilnog pučanstva određenog za zbeg.

Brodovi su, kako je koji bio nakrcan, otplovili za Vis.

Radi pojačanja kapaciteta ukrcavanja. 23. aprila upućeni su sa o. Visa na o. Korčulu još 3 transportna broda, od kojih je jedan bio određen za ranjenike a ostala 2 za ljudstvo i materijal. Oko 15,00 časova 24. aprila ovi su brodovi bili napadnuti u Karbunima od jednog neprijateljskog aviona te mitraljirani. Od brodova nije bio pogođen ni jedan. Ljudskih žrtava nije bilo.

Ovi su brodovi otplovili 25. aprila oko 01.00 časova za Vis, gde nešto ranije doplovio treći brod sa ranjenicima i zbegom.

24. aprila u 23,00 časova upućena su još tri transportna broda iz Visa za Velu Luku radi ukrcavanja preostalog materijala i zbega.

Kad su ti brodovi već bili usidreni u Veloj Luci, napadnuti su od 3 neprijateljska aviona iakom mitraljeskom vatrom.

Jedan od brodova. Mir s vami <, potopljen je usled jakog prodora vode prouzrokovanog velikim brojem pogodaka. Oko podneva nailazi ponovno veća grupa lakih bombardera, koji bombarduju i mitraljiraju luku. Tom prilikom pogođen je zapaljivom bombom m.j »Sloboda« i potonuo. Treći brod ove grupe zapaljen je metcima, ali je požar uspjelo pogasiti i brod spasiti. Taj je brod, nakon što je ukrcao zbeg. pod teškim vremenskim prilikama i oštećen doplovio u Vis 26. aprila u 02,00 časova.

>NB3 sa komandantom transporta Južne grupe, koji je do poslednjeg nadzirao celokupno ukrcavanje ljudstva i materijala u Veloj Luci. doplovio je u Vis u 07.00 časova sa zadnjim ostacima zbega.

Poslednji od brodova, bolnički brod »Marin II«, doplovio je u Vis 26. aprila u 01,00 časova.

Gubici mornarice u korčulanskoj akciji:

2 transportna broda potopljena i jc-dan lakše oštećen.

2 borca ranjena, od kojih jedan teže.

Zaključak:

Samo ukrcavanje, prevoženje i iskrcavanje trupa proteklo je i kod ove akcije dobro.¹² s time što su se i tom prilikom pokazale izvesne neispravnosti i manjkavosti u samom izvođenju zadatka, a koje neispravnosti nisu imale rđavog uticaja na pravilno odvijanje same operacije. Ove su manjkavosti bile uglavnom čisto pomoračke prirode, koje su dolazile do izražaja prvenstveno kod mobilisanih brodova zbog pomanjkanja dovoljnog iskustva pojedinih zapovednika u plovljenju pod ratnim prilikama. A i uza sve to, posade tih brodova pokazale su tokom akcije mnogo dobre volje i požrtvornosti. dok su iskusne posade naših naoružanih brodova, već dčbro uvežbane stalnim plovljenjem i konvojiranjem, i ovog puta bile na visini. To je i bio razlog što je komandant transporta Severne korčulanske grupe odlučio da nakon otplovljenja poveže transportne brodove međusobno, te je na

• Rezultat desanta na otok Korčulu bio je sljedeći: 297 mrtvih i 459 zarobljenih njemačkih vojnika: plijen: 4 haubice, 4 protitivenkovska topa, 10 teških mitraljeza, 26 lakih mitraljeza. 10 bacača, 33 mitraljeza. 510 pušaka, 20 tromblona. 115 revolvera (parabeluma), 12 radio-stanica, 5 kamiona i drugog materijala: naši gubici: 35 mrtvih i 176 ranjenih (vidi tom V, knj. 26, dok. br. 117 i 134).

taj način sačuvao sastav na okupu te izbegao mogućnost rasturanja konvoja, što je bio slučaj sa II kolonom Južne grupe.

Inače su uzroci nesigurnog plovljenja i teškoće oko orijentacije pojedinih brodova isti kao u slučaju mljetske akcije. Uza sve to smatramo da je postignut uspeh mornarice u obim pothvatima bio dobar.

I u ovom prevoženju tokom odvijanja same akcije otpustilo se donekle od unapred utvrđenog plana — zapovestl. Promene bile su uslovljene trenutnim potrebama u situaciji na licu mesta, kao što su bile male izmene u vremenu otplovljavanja, povećanja broja transportnih brodova te izmena istih. U suštini je međutim izvršenje ostalo nepromenjeno.

U obim akcija učestvovalo je u svemu:

4 naoružana broda, 2 patrolna čamca, 30 transportnih brodova, 1 motorna jahta i 26 leuta delom motornih, delom na vesla. Ukupno 63 plovne jedinice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
R."

Komandant, pukovnik:
Čemi

Dostavljeno:

Vrhovnom štabu NOV i POJ

Štabu VIII Korpusa

Štabu XXVI Divizije

Štabu IV Pomorskog obalskog sektora

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 30 APRILA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O ZAROBLJAVANJU NEPRIJATELJSKOG
BRODA »A 144« — »BJANKA STELA« U UVALI SV. NIKOLA
NA OTOKU OLIBU¹

Š T A B
II POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Broj službeno
30 aprila 1944 godine

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

Operativni izvještaj

Prema naređenju Glavnog štaba Hrvatske ob. br. 440/43 dostavlja se operativni izvještaj.

Ad. 1). U uvali Sv. Nikole na otoku Olibu.

Ad. 2). Naše jedinice koje su sudjelovale u operacijama su: posade sa PC-3, PC-4 i Partizanska straža sa Oliba.²

Ad. 3). Neprijateljska jedinica nosi naziv »A 144« — »Bianca Stella«,³ na kojoj je bilo ukrcano kao posada 18 podoficira i 1 oficir, svi Nijemci.

Ad. 4). Neprijatelj je imao jako naoružanje,⁴ a pošto je more van luke bilo jako uzburkano, tako da naše plovne jedinice ne bi mogle precizno gađati, to je donijeta odluka da se izvrši iznenadni napad sa kopna.

Ad. 5). Od druga politkomesara Branka Mamule izdate su zapovijesti da posade sa PC-3 i PC-4 napuste brodove i da se napad izvrši sa kopna. Izdata je zapovijest o

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 28/1—1, k. 2065.

² U akciji je sudjelovala i jedinica Trećeg pomorskog obalskog sektora (vidi dokumenat u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 21/2—4, k. 2027).

³ Prema podacima Lučkog zastupništva na o. Olibu, nosivost broda je bila oko 10 vagona, imao je samo prednji jarbol, motor od 120 HP i brzinu oko 7 nm (vidi dokumenat u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 21/2—t, k. 2027).

⁴ To naoružanje je bilo: 1 četvorocijevni p.a. mitraljez 20 mm, 1 p.a. top 37 mm, 1 mitraljez »Breda« 20 mm, 4 bacača raketa, 1 teški minobacač 81 mm, 1 laki bacač, 2 šarca (vidi dokumenat u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4'1—2, k. 2064).

zauzimanju položaja s lime da paljba započne kad drug politkomesar Mamula otvori paljbu.

- Ad. 6). Akcija je započela 27 aprila 1944 god. u 11,00 sati.
- Ad. 7). Neprijateljski »A 144-«, uslijed jakog NE. htio je 26 aprila u 08,30 sati da pristane u uvali Molata, ali je bio odbijen od Partizanske straže, zatim se uputio prema sjeveru i tako u toku noći je došao skoro do Maona i ujutro 27 aprila povratio se natrag i usidrio se u uvali Sv. Nikole na Olibu. Čim su izvidnice patrolnih čamaca izvjestile o neprijateljskom brodu, krenule su posade PČ-3. PČ-4 skupa sa Partizanskom stražom u naznačenu uvalu, gdje su zauzele prikladne položaje, a da ih neprijatelj nije primjetio. Akciju je vodio drug Branko Mamula, politkomesar II P.O. Sektora.

Na paljbu sa naše strane svi neprijateljski vojnici koji su se nalazili na palubi prilegli su ili su skočili u skladište. Nakon prvog rafala neprijatelj je pozvat na predaju, ali nije pristao, već je upalio motor sa namjerom da isplovi, tako da se jedan član posade došuljao do kormila, a drugi do lanca s namjerom da ga svega ispusti u fnore. Sa naše strane je usredotočena paljba na tu dvojicu, da im se onemogući, što je i uspjelo. Na ponovno traženje da se neprijatelj preda odgovorio je sa ručnim granatama, jer ga je vjetar približio našim položajima. Naši borci su iskoristili povoljniji položaj za borbu sa ručnim bombama i prisilili neprijatelja na predaju.

- Ad. 8). Neprijateljski A 144 je zarobljen sa malim neispravnostima na oružju, mašini i samom brodu. S time su potpuno postignuti postavljeni ciljevi i zadaci su izvršeni veoma dobro i u potpunosti. Zarobljeno je:
- 1 motorni jedrenjak od cca 150 tona sa naoružanjem
 - 1 četvorocijevni mitraljez od 20 m. m
 - 1 p. a. top od 37 m m
 - 1 Breda od 20 mm
 - 4 p. a. minobacača
 - 1 minobacač teški (81 m m)
 - 1 minobacač laki.

Municije:

topovske 37 m m sanduka 46 x 16 kom. = 736 komada
četvorocijevnog mitralj. sanduka 54 x 100 = 5400 kom.
Breda 20 m m sanduka 10x80 kom. = 800 komada
bacačke od 81 m/m sanduka 5x12 kom. = 60 komada

STABU MORNARIKE NOV.J.

Polio 1.1

Operativni izvještaj

- Prema naredjenju Glavnog Staba Hrvatske OB.
br. 440/43 dostavlja se Operativni izvještaj.
- Ad. 1/. U uvali sv. Nikole na otoku Olibu.
- Ad. 2/. Naše jedinice koje su sudjelovale u operacijama su: posade sa
P-3, P-4 i Partizanska straha sa Oliba.
- Ad. 3/. Neprijateljske jedinice nose naziv "A 144"-Blanche Stalle na
kojoj je bilo oko 200-300 posada 13 podoficira i 1 oficir, svi
njemački.
- Ad. 4/. Neprijatelj je imao jako oskrupljanje, a pošto je mora van luke
bilo jako uskrupljeno, tako da naše plovidne jedinice nisu mogle
precizno gadjeti to je donijeta odluka da se izvrši iznenađeni
napad na kopu.
- Ad. 5/. Od drugog politkomesara Branka Mamula izlaze su zapovijesti da
posade sa P-3 i P-4 napuste brodove i da se sused isviti sa k
kopu. Izlaze su zapovijesti o zauzimanju položaja a time da pal-
ba napadne kad drug politkomesar Mamula otvori palbu.
- Ad. 6/. Akcija je započela 27 aprila 1944 god. u 1100 sati.
- Ad. 7/. Neprijateljski sa P-4 uništen jakom NE bio je 26 aprila u 8
000 sati da pristane u uvali Helata, ali je bio odbačen od
Partizanske straha, ostao se uputio prema sjeveru i tako u toku
noći je došao skoro do Macna i u jutro 27 aprila povratio se
natrag i usidrio se u uvali sv. Nikole na Olibu.
On se izvidnice patrolnih čamaca izvjestila o neprijateljskom
brodu krenuli su posade P-3, P-4 skupi sa Partizanskom stražom
u namjeru uvali, gdje su zauzeli prikladna položaja, a da ih
neprijatelj nije primjetio. Akciju je vodio drug Branko Mamula
politkomesar II P.O. sektora.
Na palbu sa naše strane svi neprijateljski vojnici koji su se
nalazili na palubi, prilazili ili su skočili u skladiste. Nakon
prvog rafala neprijatelj je pokret na predaju, ali nije pristao.
Ved je upalio motor sa namjerom da isplivati, tako da je jedan od
dva posade došli do kormila, a drugi do lanca s namjerom da
ga svega ispusti u more. Na našu stranu je usredotočena palba
na tu dvojicu, da im se omogućiti, što je i uspjelo. Na podavno
traženje da se neprijatelj preda odgovorio je sa ručnim granat-
ama, jer ga je vjatar približio našim položajima. Naši borci su
iskoristili povoljniji položaj sa boku sa ručnim bombama i pri-
šli neprijateljske na predaju.
- Ad. 8/. Neprijateljski A144 je zarobljen sa malim nepravilnostima na o-
ružju, naftni i samon brodu. a time su potpuno potignuti usta-
vljeni ciljevi i sadržaj su izvršeni veoma dobre i u potpunosti
zarobljeno je:
1 motorni jedrenjak od oca 150 tona sa oskrupljanjem
1 četverocijevni mitraljez od 20m/m
1 p.a. top od 37 m/m
1 koda od 20 m/m
4 p.a. minobacača
1 minobacač teški /81 m/m/
1 minobacač laki
municije:

bacačke 35 m/m sanduka 5 x 45 kom. = 225 komada
p. a. minobacačke sanduka 29 x 6 kom. = 174 komada
Mauser sanduk 1 x 1000 kom. = 1000 komada

12 pušaka

3 automatske puške

2 šarca (jedan neispravan)

2 pištolja.

Zarobljeno je 14 mornaričkih podoficira i 1 oficir i 4 poginula u borbi.

- Ad. 9). Vlastitih gubitaka u ljudstvu i materijalu nema, osim što je jedan drug iz Partizanske straže lakše ranjen.
- Ad. 10). Utrošak municije: 2000 metaka puščane i mitraljeske, 15 bombi bacača 45 m/m i 30 ručnih bombi.
- Ad. 11). Svi borci zaslužuju pohvalu radi borbenog držanja, a za odlikovanje radi osobite hrabrosti predlaže se Luka Alić, a zatim Krešo Babić i Ivo Semenčić.
- Ad. 12). Bez sadržaja.
- Ad. 13). Odluka je za napad sa kopna dobro donijeta jer neprijatelj se mogao u toku dana iskrcati i ugroziti naše jedinice, a napad s mora, koje je bilo jako uzburkano, ne bi dozvolilo precizno gađanje, a niti neprimjetno približavanje, da bi mogao biti iznenadni napad protiv mnogo jačeg naoružanog neprijatelja. Ova akcija pokazuje kako treba posade naoružanih jedinica vježbati i za kopnenu borbu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Stab
šef Operativne sekcije,
Vlašić⁵

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 30 APRIL 1944¹

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno
30 aprila 1944 god.
u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Dostavljeno zasebnim obavještajnim izvještajem.
2. Patrolisanje izvršeno je u smanjenom obimu samo sa 2 P.C. radi jake bure.

N.B. 3 sa 3 m/j nalazi se u Lastovu gdje je otišao po **zbjeg.**

Popravlak na N.B. 4 i N.B. 8 završen je i brodovi su u ispravnom stanju. >

N.B. 8 isplovio je za Brač ali se vratio usljed jake bure.

P.C. 56 isplovio je za Hvar ali se također vratio usljed jake bure.

Sa Hvara vratila se barkasa br. 1 sa 50 zbjega.

Iz III Sektora stigao je zarobljeni brod «Bianca Stella» sa 57 zbjega, 95 mobilisanih, 15 Talijana i 15 Njemaca, od kojih je 11 ranjeno.²

3. Bez sadržaja.

4. Uplovilo u Vis: 4 m j iz Komize.

Isplovilo iz Visa: 3 m j za Komizu.

Uplovilo u Komizu: 3 m j iz Biševa.

Isplovilo iz Komize: 2 m/j za Biševo.

Usposobljeno: 3 broda.

Prijavljeno za popravak: 1 brod.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
Branko

OPERATIVNI OFICIR:
J. Vrtačnik

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE UPUĆENIH ŠTABU MORNARICE ZA VRIJEME OPERACIJA NA OTOKU MLJETU I KORČULI U APRILU 1914'

Redni broj	Dan i sat predaje	Depeša
1	20 IV 8,00 XXVI Div.	Za sledeću kolonu uredite tako da se u 18 časova otisnu od obale, a municija i intendanture ranije. ² — 19 ^h .
	20 IV 8,00 XXVI Div.	Obe kolone spojile se u Rukavcu u 22 časa. Stigle u Lastovo u 5 časova. Sve u redu. 20. IV.
	20 IV 11.30 XXVI Div.	Po naredbi S. M. sa Lastova se kreće u 20,30 časova, mi ćemo u 20 čas. imati već utovarenu i formiranu kolonu brodova i isploviti. Javite mornarici radi pratnje. 20. IV. —
	21/IV 8 ^h XXVI Div.	Jutros održana konferencija sa bataljonima i mornaricom. Uredili smo da se stigne do 3 sata noću 20 na 21 na iskrcaj. Popodne izbor vojske. Organizovano do detalja. Raspoloženje vrlo dobro. Tačno u 8 sati pokret. Toni.* 20. IV.
	21/IV 8 ^h XXVI Div.	Brko ⁴ javlja da bi bilo neophodno potrebno bombardovati. Tako smo udesili kada to ne ide da napad bude tačno u 6 i 30 sati. Mi smo u Porto Rosso. Toni 20. IV.
	21 TV 9 ^h XXVI Div.	Na otok se stiglo. Počeo napad po planu. Toni. 20. IV.

• Original, pisan mastilom. latinicom nalazi se U Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br 12 2. k. 2072.

¹ Vidi dok. br. 84.

* Ante Biočić-Toni, načelnik Štaba Dvadeset šeste divizije

⁴ kapetan Bogdan Pecotić, operativni oficir Dvadeset šeste divizije

D e p e š a

7	21/IV 11,45 XXVI Div.	Nemamo još izvještaje. Toni 21. IV.
25	24/IV 7,30 XXVI Div.	Za Božu. ³ Ne treba se više angažovati na Korčuli. Zadatak je izvršen. U vidu su druge naše akcije. Obavezno se vratite. Osigurajte odlazak lakim zastorima. Javite detalje o rezultatu narednom vezom. — Crni.®
Predata 24/IV 09.25		

BR. 88

POHVALA VRHOVNOG KOMANDANTA NOV I PO JUGOSLAVIJE I KOMANDANTA SAVEZNIČKIH SNAGA NA SREDOZEMLJU OD 3 MAJA 1944 JEDINICAMA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE I MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE ZA POSTIGNUTE USPJEHE PRILIKOM NAPADA NA OTOKE MLJET I KORČULU¹

STAB MORNARICE NOVJ

Broj 5159
3 maja 1944 g.

ŠTABU IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

Od Vrhovnog štaba NOV i POJ primljene su depeše sledećeg sadržaja:

Borcima, komandirima, komandantima i politkomesarima XXVI Divizije i Mornarice koji su se istakli prilikom napada na otoke Korčulu i Mljet² izražavam svoju zahvalnost i priznanje za njihovo držanje i upornost prigodom uništenja fašističkih zločinaca koji su toliko zločina počinili. U ovoj borbi

¹ Božović

² Sreten 2ujović

vi ste proneli još jedanput slavu oružja NOV i POJ u svim savezničkim zemljama. Slava palim herojima koji su dali živote za slobodu svog naroda!

TITO, MARŠAL JUGOSLAVIJE

Od generala M. Vilsona³ primio sledeću depešu:

Mnogo cijenim rad vaše vojske u napadu na Mljet i Korčulu. Bio bih zahvalan da isporučite komandirima i borcima moju čestitku za njihovu uspješnu borbu. — M. Vilson

TITO. MARŠAL JUGOSLAVIJE«

Neka se ova priznanja i pohvale saopšte svim drugovima u sastavu IV Pomorskog obalskog sektora, i tim povodom dostavi svim brodovima koji su učestvovali u operacijama na otoke Mljet i Korčulu prepis ovih depeša.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Ivo Randić, s. r.

Komandant, pukovnik:
Cerni, s. r.

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
4 MAJA 1944 ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLA-
VIJE O NAPADU JEDINICA TREĆEG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA NA NEPRIJATELJSKE JEDRENJAKE¹

STAB MORNARICE NOVJ

Broj 5133

4. maja 1944. godine

Izvještaj o akciji
jedinica III POS-a.

ŠTABU VIII KORPUSA NOVJ

Na osnovu naređenja A. broj 210 od 12. januara t. g. iz-
vještavam o akciji koju su izvele plovne jedinice III pomor-
skog obalskog sektora:

Ad 1) Patrolni čamci PC-21 i PC-22 nalazili su se 22. aprila t. g. vezani u uvali Kosirača na otoku Istu. Izviđač je bio postavljen na sjevernom rtu otoka Ista. U 19.00 časova opazio je dva neprijateljska broda koja su plovila iz luke Sv. Petar Ilovik na istoimenom otočiću (južno Malog Lošinja) u kursu SE. Slab flotile patrolnih čamaca primio je istodobno depešu i sa otoka Silbe o kretanju tih brodova.

Patrolni čamci PC-21 i PC-22 isplovili su oko 21.00 časova i uzeli kurs prema južnom rtu otoka Silbe. U visini otočića Grebeni zaustavljeni su motori. Duvao je vjetar iz NE jačine 3, more 3. noć tamna i maglovita. Pošto se nije čuo šum motora neprijateljskih brodova, patrolni čamci PC-21 i PC-22 uputili su se u pravcu NNW, iz kojeg se pravca predviđao nailazak neprijateljskih brodova.

Patrolni čamci PC-21 i PC-22. vozeći u pomenutom kursu u postroju fronta, naišli su oko 21.30 časova na neprijatelja (skica u prilogu).-

Ad 2) U borbi učestvovali su patrolni čamci PC-21 i PC-22 flotile III pomorskog obalskog sektora.

Ad 3) Borba se imala voditi protiv dva neprijateljska jedrenjaka.³ čije su se posade sastojale od 6 Njemaca i 8 Talijana. Brodovi su bili naoružani mitraljezima i puškama.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 34 1—1, k. 2065.

² Redakcija ne raspolaže tim dokumentom.

³ Može se pretpostaviti da se odnosi na motorne jedrenjake »Galijana» i »Emilija».

Ad 4) Neprijatelj imao je namjeru da se probije do Boke Kotorske, prevozeći ratni materijal. Flotili III pomorskog obalskog sektora stavljeno je u zadatak da neprijatelja prisili na predaju i brodove zaplijeni.

Ad 5) Komandni brod PČ-21 izdao je zapovjest za napad. Zapovješću je bilo predviđeno da se ispale 2 metka pred pramac neprijateljskih brodova, da ih se time pozove na predaju. Ako neprijatelj to ne bi učinio, da se otvori vatra iz svih raspoloživih brodskih oružja, gađajući u visini palube neprijateljskih brodova, u cilju uništenja njegove žive snage.

Ad 6) Borba je započela 22. aprila u 21,30 časova.

Ad 7) Patrolisanjem u postroju fronta, u označenom morskom predjelu, patrolni čamci PC-21 i PČ-22 opazili su neprijateljske brodove na udaljenosti od 400 m, koji su vozili prema njima paralelnim kursevima. Patrolni čamac PC-21 zauzeo je postavište po krmi neprijateljskih brodova, dok je patrolni čamac PC-22 zauzeo poziciju bočno i lijevo od neprijatelja s namjerom da mu po potrebi presječe put.

Na udaljenosti 150 metara, PC-21 ispalio je 2 metka iz mitraljeza 20 m/m pred pramac neprijateljskih brodova, našto je neprijatelj bacio jednu bijelu raketu horizontalno prema PC-21. Nakon toga ispalio je u vis jednu crvenu raketu i otvorio vatru iz mitraljeza. Metci su padali po krmi PČ-21. Na ovo su patrolni čamci PC-21 i PČ-22 odgovorili vatrom iz p. a. mitraljeza 20 m m i Brede 8 m m. Nakon što je ispaljeno tri rafala, neprijatelj je obustavio paljbu te ispalio u vis bijelu raketu. PČ-22 osvijetlio je brodove reflektorom. Oba su patrolna čamca pristala na njih, a pošto neprijateljski vojnici nisu odmah slušali poziv da dignu ruke u vis, otvorena je ponovno mitraljeska vatra, nakon čega su se posade pokorile, te se predale.

Ad 8) Zaplijenjena su oba jedrenjaka, sa svim materijalom. Time je postavljeni cilj bio postignut.

Zaplijenjeno je:

50 tona ugljena

185 bačava baruta

20 bačava mašinskog ulja i nafte

2 p. a. mitraljeza 20 m/m, sa 3000 metaka

2 Brede 8 m m, sa 4800 metaka

5 pušaka

Zarobljeno je: 4- njemačka vojnika i 8 Talijana. 2 njemačka vojnika poginula su u borbi.

Ad 9) Vlastitih gubitaka u ljudstvu i materialu nema.

Ad 10) Utrošak municije: 96 metaka 20 m m, 160 metaka 8 m/m.

Ad 11) Posade patrolnih čamaca bile su vrlo borbene i hrabre.

Ad 12) Bez sadržaja.

Ad 13) Akcija je bila vrlo dobro pripremljena. Odluka za napad bila je realna, dok zapovjest o načinu napada, time što su noću brodovi bili razdvojeni i mogli izgubiti međusobni dodir, i u tom pogledu ne zadovoljava. Isto tako ispaljivanje 2 metka pred pramac neprijateljskih brodova, radi pozivanja na predaju neprijatelja, nije u skladu sa načelom borbe na moru, jer su time bili izloženi opasnosti da budu gađani kao prvi. U ovom smislu data su štabovima pomorskih obalskih sektora potrebna uputstva.

Ostali taktički i borbeni postupci starješina i posada bili su ispravni.

Prilog: Skica

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
R.

Komandant, pukovnik:
C.

BR. 90

ZAPOVIJEST ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
4 MAJA 1944 ZA PREBACIVANJE JEDINICA DVADESET
ŠESTE DIVIZIJE PRILIKOM DESANTA NA OTOK ŠOLTU¹

STAB MORNARICE N. O. V. J.
Pov. broj 5163
4 maja 1944 god.
POL02AJ

DIREKTIVA Br. 1

(Sekcija o. Šolta, Drvenik M. i V.. 1:100.000, jugosl. izdanje —
engl, kop.)

- 1) *Podaci o neprijatelju:* Tačnih podataka o neprijateljskim plovnim jedinicama nema.
Neprijateljska avijacija oslanja se na aerodrom Mostar i vrši redovna izviđanja u zoru od svanuća do 07,30 časova i predvečer pre sumraka. Boračka avijacija nepri-

jatelja bila je malo aktivna posljednje vreme na području o. Mljet — Korčula — Vis.

Aktivnost neprijatelja na moru je slaba.

- 2) *Sopstvenili ploimih jedinica* na moru nema.
- 3) *Savezničke pomorske jedinice*: Izvršice prebacivanje trupa na o. Šoltu svojim transportnim brodovima pod zaštitom svojih lakih pomorskih jedinica.² To isto vre-
di i za povratak trupa sa o. Šolte natrag na o. Vis.
koji se predviđa 6 maja uvečer.⁸
- 4) *Saveznička avijacija*:¹ Sarađivaće na o. Šolti pri na-
padu naših trupa na neprijateljske snage.⁵
- 5) Naše trupe" ukrcaće se na savezničke transportne bro-
dove po sledećem redu:
 - a) 5 maja u 09.00 časova ukrcaće se u luci Rukavac
artiljerija i municija na engleske jurišne čamce
LCA<. Posle ukrcaja doploviće čamci u Vis (Kut)
te se tamo vezati.
 - b) 5 maja u 14.00 časova ukrcaće se istočna kolona u
jačini od 2 bataljona u luci Rukavac i posle ukrca-
nja otploviće brodovi na sidrište Komiza.
 - c) 5 maja u 16,00 časova ukrcaće se zapadna kolona u
jačini od 3 bataljona u luci Rukavac i posle ukrca-
nja doploviće na sidrište Komiza.

¹ U pismu Štaba Dvadeset šeste divizije komandantu save-
zničkih snaga na otoku Visu kaže se: Akciju je aktivno i neposredno
potpomagala saveznička avijacija, koja je dva puta veoma precizno
pred naše napade bombardovala i mitraljirala neprijateljsko uporište,
zapalila maonu i skladište neprijatelja. Pored avijacije saveznici su
prevozili naše trupe, stavili nam na raspoloženje sredstva za vezu i
minerska sredstva (vidi dok. br. 7—1 11, k. 1100 u Arhivu Istoriskog
instituta JNA, dok. br. 185 u ovoj knjizi).

³ Uslijed lošeg vremena, prebacivanje trupa izvršeno je 9 10 maja
1944 (vidi dok. br. 33 9, 35 9, 36/9, 37 9. 38 9, k. 2036 i dok. br. 95 u ovoj
knjizi).

* U odbrani otoka Šolte učestvovala su Treća i Sedma četa 892
bataljona 264 njemačke pješadijske divizije i oko 180 vojnika iz pet ra-
znih jedinica iste divizije koje su u toku borbe upućene na Šoltu kao
pojačanje tamošnjim jedinicama (vidi dok. br. 7—1/11, k. 1100 u Arhivu
Istoriskog instituta JNA).

¹ U desantu na otok Šoltu učestvovala su jedinice Dvadeset šeste
divizije. Za izvođenje operacija bile su jedinice podijeljene na dvije
kolone. Zapadnu kolonu sačinjavali su Prvi i Drugi bataljon i minoba-
cačka četa Prve udarne dalmatinske brigade i Treći bataljon Treće
brigade, a istočnu kolonu Treći i Četvrti bataljon Prve udarne dalma-
tinske brigade i minobacački vod Treće brigade. (Vidi dok. br. 27/4,
k. 1102 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

- d) 5 maja u 21,00 časova otploviće svi transportni brodovi sa sidrišta Komiža, i to:
 - zapadna kolona za uvalu Šešulu
 - istočna kolona za uvalu Senjsku,
 - transport artiljerije otploviće iz Visa (Kut) u 21,00 časova izravno za uvalu Senjsku.
- e) Posle iskrcaja trupa na o. Šolti vratiće se svi transportni brodovi u Vis. Jurišni čamci ostaće u blizini mesta iskrcaja, gde će se kamuflirati.
- 6) Komandant IV Pomorskog obalskog sektora sarađivaće pri izvršenju ove operacije.
 - a) Odrediće po jednog vodiča za uvalu Senjsku i Šešulu te će ih blagovremeno ukrcati na komandne brodove odnosnih kolona.
 - b) Za svaku kolonu odrediće po jedan leut, koji mora da bude sposoban za tegljenje brzinom od 12 čv
 - c) Odrediće motorne jedrenjake koji su potrebni komandantu artiljerije za prevoženje posluga topova i tegljenje jurišnih čamaca — sve po sporazumu sa komandantom artiljerije pukovnikom Levičnikom. Ovi motorni jedrenjaci ostaće u blizini mesta iskrcaja, gde će se kamuflirati.
 - d) Odrediće bolnički brod „Marin II“, koji će se priključiti transportu artiljerije. Po dolasku na područje uvala Senjske vezaće se na najpodesnijem mestu i tamo kamuflirati.
 - e) U sporazumu sa saobraćajnim referentom Štaba mornarice držaće u spremnosti u lukama o. Visa sve transportne brodove (motorne jedrenjake) sa danom 5 maja u 20,00 časova pa do daljnjeg naređenja.
 - f) Dodeliće engleskom komandantu transporta jednog poznavalaca o. Šolte radi saradnje.⁷
- 7) Operacija na o. Šolti treba da se završi 6 maja uveče. Ukrcajanje trupa izvršiće se oko 20.30 časova na engleske brodove, i to:
 - posle uspešne akcije — iz uvala Senjske,
 - u slučaju neuspele akcije — na mestima iskrcaja.
 Svi brodovi vratiće se u luku Vis, odnosno Komižu.
- 8) Posle povratka trupa, brodove smesta doterati. naše transportne motorne jedrenjake sa relacije Vis — Bari spremiti za prebacivanje zbegom i ranjenika u Italiju.

- 9) Preduzeti uobičajene mere za održavanje veze, pogonski materijal, ishranu itd.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:	Nač. štaba:	Komandant, pukovnik:
I. Randić	K. Renčelj	Černi

(M. P.)

BR. 91

UPUTSTVO ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 8 MAJA 1941 ZA RAD POMORSKE POLICIJE
NA TERITORIJI LUČKE KAPETANIJE ŠIBENIK¹

STAB III P.O.S.

Broj: 244

8 maja 1944

LUČKOJ KAPETANIJI ŠIBENIK

U vezi uspostavljanja pomorske policije u sastavu Lučke kapetanije Šibenik, daju se za rad te policije slijedeće

DIREKTIVE :

1). Pomorsku policiju stvara posada mot. čamca »Sv. Juraj« (1st).

2). Mot. čamac -Sv. Juraj« mora se upotrebljavati isključivo samo za potrebe pom. policije (sem u izvanrednim slučajevima, kao odbrana otoka, spasavanje i tome slično, o čemu će donijeti odluku komandant mot. čamca »Sv. Juraj«),

3). Naoružanje čamca »Sv. Juraj« je jedan puškomitraljez i 12 ručnih bombi.

4). Lično naoružanje je strojnica.

5). Kao vanjska oznaka pomorske policije je crveni trak oko mišice lijeve ruke sa bijelim slovima P. P.

6). Pom. policija mora biti snabdjevena stalnom ličnom legitimacijom, koju izdaje Lučka kapetanija Šibenik.

7). Zadatak pom. policije:

a) Daje joj se pravo i dužnost da pretražuje sve brodove (čamce na vesla i jedra, motorne brodove osim naoružanih brodova) i traži sve njihove isprave. Isto tako da traži i lične objave svih lica na tim brodovima.

b) Daje joj se pravo da u slučaju nailaska na neispravnosti može vršiti zaplijenu bilo broda, bilo materijala.

c) Daje joj se pravo da može sva lica bez razlike da hapsi ako ih smatra sumnjivima.

d) Ima pravo da vrši pretraživanje lica na otocima i da pretražuje sumnjive kuće.

e) Sve sumnjive brodove i lica upućuje u Lučku kapetaniju Šibenik, koja će ih detaljno ispitati i ustanoviti da li da se otpuste ili da ih se sa podacima sprovede Komandi mjesta Vodice odnosno najbližoj komandi mjesta na daljnji postupak.

f) Granica Lučke pom. policije — Šibenik je od Telašćice do kraja Kornata, a po potrebi i do Zirja, obuhvatajući i sva ostrva.

8). Snabdjevanje pogonskim materijalom, hranom, odjećom, oružjem i municijom vršiti će se od Lučke kapetanije Šibenik.

9). Za svaki nastali nesporazum koji se ne bi mogao riješiti, obratiti će se komandant pom. policije na lučkog kapetana Šibenik, koji će stvar riješiti u svom djelokrugu. Za teže slučajeve lučki kapetan Lučke kap. Šibenik obratiti će se za razjašnjenje ovom štabu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Pjero,- s. r.

Komandant:
Ikica, s. r.

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 10 MAJ 1944¹

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno
10 maja 1944 god.
u Visu

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Dostaviće se zasebnim obavještajnim izvještajem.
2. Patrolisanje vršeno je redovno po čamcima flotila.
N.B. 3 održao je vezu sa Bračem. Doveo je 2 Njemca zarobljenika i 8 zbjega.

Sa Hvarom održao je vezu P. C. 56 i doveo 1 druga, 2 Amerikanca, 5 zbjega i 2 Talijana.

Za Lastovo isplovio je m/j »Sv. Roko«.

Barkasa br. 2 upućena je na vezu Mali Drvenik. Na određenom mjestu veza nije čekala, stoga se je drug vodič za Drvenik iskrcao i otišao u selo Vela Rina, gdje je dobio obavještenje da su se Njemci 9 maja sa leutima iskricali na otoku.² Vodič nije mogao dobiti podatke o brojnom stanju neprijateljskih vojnika. Barkasa se je odmah po primljenim podacima povratila na Vis.

Za III P. O. S. isplovili su P. C. 2, m/j »Sv. Nikola« i »Sloboda«, međutim usljed ukrštenog mora brodovi su vozili tako malom brzinom da bi na odredište stigli tek po danu, te su se zbog toga povratili u Vis.

N. B. 4, N. B. 8, m/j »Dupin« i »Marin II« zajedno sa 1 engl, kočom i 4 LCA isplovili su na određeni zadatak.³

3. Bez sadržaja.

4. Uplovilo u Vis: 1 engl, koča i m/č »Mary«.

Isplovilo iz Visa: 2 engl, m/j za Bari.

Uplovilo u Komuzu 9 LCI.⁴

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 39—1/9, k. 2036.

² O tom iskrčavanju vidi dok. br. 13—1/1, k. 38 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

³ Riječ je o akciji na otok Šoltu (vidi dok. br. 95).

⁴ Landing Craft, Infantry (desantno-jurišni čamac za prevoz pješadije)

Isplovilo iz Komize: 7 engl, m/j za Bari i 6 LCI.
Usposobljeno: 2 broda.
Prijavljeno za popravak: 2 broda.
5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZA POLITKOMESARA:
zamj. Vukadin

OPERATIVNI OFICIR:
J. Vrtačnik

(M. P.)

BR. 93

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 11 MAJ 1944»

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno
11 maja 1944 god.
u Visu

Dnevni raport.

Š T A B U M O R N A R I C E

1. Bez promene.
2. Patrolisanje izvršeno je redovno po čamcima flotile.
P. C. 41 izvestio je u 01,30 sati da se na moru, u blizini uvale
Stončica, vodi borba.-'

N. B. 4. P. C. 2, leut, K. 34 i m j »Slobodan«, »Sv. Nikola«,
»Jadran«, »Hvala Bogu« i »Darinka« upućeni su u III Pom.
obal. sektor.

Na vezu za Mali Drvenik bila je upućena barkasa br. 2,
ali se usled jakog mora vratila sa pola puta natrag u Vis.

Za Biokovo upućen je P. Č. 56.

N. B. 3, N. B. 8, m/j »Hrvat«, »Marjan«. »Biokovo«, Du-
pin« i »Marin II«, učestvovali su u akciji na Šolti.

Iz Lastova povratio se m/j »Sv. Roko« sa 22 zbjega.

3. Oko 24,00 sati neprijateljski avioni bombardovali su Vis. Stab i jedinice IV P. O. S. nisu pretrpeli nikakve štete. Jedinice Hvarske flotile koje su patrolisale uz istočnu obalu o. Visa izveštavaju da dok su se nalazile na zapadnoj obali otočića Veli Paržan bile su na istočnoj obali pomenutog otočića jake eksplozije od bombi. N. B. 11 je za vreme neprijateljskog avionskog napada gađao iz svih mitraljeza i topa. Komandant izveštava da je sa četvorocevnim mitraljezom verovatno oštećen odnosno srušen jedan neprijateljski avion.

4. Uplovilo u Vis: s s »Galeb' i 1 m/j iz Monopolija sa prethodnim pristajanjem u Komizi.

Isplovilo iz Visa: 5 m j za Monopoli sa 548 zbjega, 22 ranjenika i 239 tenkista i avijatičara.

Uplovilo u Komizu: s/s »Galeb« i 1 m/j iz Monopolija. Isplovilo iz Komize: 0.

Usposobljeno: 2 broda.

Prijavljeno za popravak: 2 broda.

5. Od 00.45 do 01.00 sati stizale su depeše od izvidnih stanica o primećenoj borbi na moru i da se je usled toga zapalio jedan brod. U 01,00 sati upućen je P. Č. 57 da izvidi situaciju. U 04,30 vratio se P. C. 57 sa izveštajem da je potopljen »Marin II« i da su spaseni komandant »Marina II« i 2 druga iz posade. U 05,00 sati isplovili su na spasavanje drugova koji su se nalazili na »Marinu II« sledeći brodovi: N. B. 3, N. B. 8, P. Č. 57 i 3 mč. Brodovi pretražili su čitavo područje severno i istočno od Stončice i pronašli 11 udavljenih drugova koji su izvađeni iz mora ispredati u mrtvačnicu, a spasen je jedan drug, koji je sa m/č »Mary« odvezen u bolnicu/

N. B. 11 završio je montiranje oruđa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZAM. POLITKOMESARA:
Vukadin

OPERATIVNI OFICIR:
J. Vrtačnik

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 12 MAJA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O ORGANIZACIONOM STANJU I O BORBAMA
VODENIM OD 27 APRILA DO 11 MAJA¹

STAB
III POM. OB. SEKTORA
12 maja 1944
Br. 269/1944
POL02AJ

Operativni izvještaj
od 27. IV. do 11. V. 1944

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi naređenja Štaba Mornarice pov. br. 20/44, do-
stavljamo slijedeći operativni izvještaj za vrijeme od uključivo
27 aprila do uključno 11 maja 1944 godine.

27./IV. — »P.C.22« uplovio je u Luku, a »P.C.21« u Za-
glav i tu iskrcao 120 mobiliziranih drugova sa o. Pašman. Flo-
tili naređeno je da iskrca 2 zarobljena p. a. 13 m/m mitraljeza
u Lavšu za njenu p. a. odbranu, a komandant pozvan u Štab
radi davanja direktiva (komesar flotile bolestan). Date su mu
direktive za daljnji rad i upozoren na disciplinu u flotili. Na
o. Blitvenicu poslat je po naređenju Štaba Morn, vodič za o.
Pašman. »P.C.22« stavljen je na raspoloženje saveznicima za
izvršenje nekog zadatka. Iz Oliba dobivena je vijest da je neki
nepr. m/j naoružani uplovio u uvalu Sv. Nikola i da se čuje u
tom pravcu mitraljeska paljba. II sektor izvještava navečer
(telefonski razgovor) da je neprijateljski naoružani brod u uvali
Sv. Nikole zarobljen i da je zadatak izvještavanja preuzeo II
sektor.²

28./IV. — Vod Olib javlja da je neprijateljski brod zarob-
ljen i da je odgovornost preuzeo II sektor. Komandant i zam.
poltkomesara otišao je u Zman na dogovor sa raznim forumima
radi organiziranja odbrane o. Dugog za slučaj neprijateljskog
napada na Dugi (prilaže se direktivna zapovjest). Flotila je to-
kom noći isplovila na zadatak, a nakon izvršenog naređenja
uplovila je u Lavšu. R. S. 1 traži brodove za 400 prolaznika. U

15,10 opažen jedan naoružani neprijateljski m/j (opažen jedan četvorocjevni mitraljez i 2 bacača) prema Molatu, zatim Silbi i Olibu, u 17,00 krenuo prema Zadru. Doznalo se je da je to nepr. m/j koji je tražio jučer zarobljeni nepr. naor. m.j. U 17,20 opažen je drugi naor. nepr. motorni jedrenjak (1 top i 1 mitraljez) u kursu prema Zadru. U 20,00 sati opažene su dvije pom. tvrđave kod o. Vira u kursu prema Zadru.

29./IV. — U 01,30 Bonaster javlja: 3 nepoznata b'č^s u smjeru 220, kurs 140. Oko 02,00 sati opažena 3 b/č ispod Sv. Mihovila. U 02,00 sati 1 engl. mot. torpiljarka pristala u uvalu Jaz (Telaščica) i iskrcala 3 Engleza i isplovila (sve prema dogovoru). Saveznici upućeni su u 08.00 sati u Zman u II sektor. U 08,30 sati vratio se je komandant nakon jučerašnjeg dogovora i izrađene direktivne zapovjesti. Po dobivenim podacima doznalo se je da na o. Tijatu nisu Njemci i da nisu postavili artiljeriju, kako je ranije bilo javljeno. U 13,30 javljaju iz Molata da je jedan neprijateljski naor. m.j. napao mjesto Molat i skoro čitav sat tukao grad topom i mitraljezom, a zatim produžio prema NW. Flotila III P. O. S. bila je o tom događaju kasno izvještena te nije mogla da stupi u akciju. Iz R. S. 1 javljaju da su četnici u Kninskom okrugu poklali preko 1 000 partizanskih članova obitelji, te je zbog toga komandant Zadarskog područja doveo oko 900 zbjega iz Kninskog područja i Benkovačkog kotara u R. S. 1. Zbog velikog broja zbjega i ranjenika, odlučeno je da zarobljeni nepr. brod se pošalje te večeri, a ne dan kasnije, kako je bilo preporučeno od Štaba Mornarice (da stigne u Vis 1 maja). To je učinjeno u saglasnosti sa Štabom II P. O. S. Brod je isplovio iste večeri za o. Vis sa 400 putnika.

30. IV. — Štab Mornarice izvješten o uzroku ranijeg isplovljenja zarobljenog broda. U Zaglavu održana je sjednica referenata, prikazat je prošlosedmični rad. Sef P. T. T. sekcije izvjestio je Štab o svom radu i nesuglasicama koje nastaju između njegovih činovnika i pozadinskih vlasti otkako je pošta militarizovana.⁴ Poduzete su potrebne mjere i dati su savjeti, kako se ne bi nadalje događali takvi slučajevi. Uoči praznika 1 maja palile su se vatre na mnogim čukama u okolini. Opažene su vatre i na o. Pašmanu i Ugljanu i u dubokoj pozadini na kopnu.

I. V. — Izvršeno je svečano polaganje zakletve svih prisutnih boraca u Sali. Najprije je održan miting na kome su održali govore članovi Okružnog komiteta, Narodno-oslobodilačkog odbora, delegat Skoja i zam. politkomesara III P. O. S. Nakon

završenog mitinga komandant III P. O. S. izvršio je zakletvu drugova prema dobivenim direktivama. Drugovi koji nisu mogli prisustvovati zekletvi polagali su zakletvu na svojim položajima. Tog je dana bio praznik. Navečer održana je zabava u s. Zaglavu na kojoj su prisustvovali i saveznici.

2. V. — Preko noći češće prelijetanje nep. aviona iz S prema N. Ujutro prelijetanje vjerovatno istih aviona iz N prema S (vjerovatno saveznički). Brodovi za prevoz zbjega iz R. S. 1 još nisu stigli sa Visa, ponovno zatraženi od Štaba Mornarice, tim više, što je prijetila opasnost da ostanu bez hrane. Obavješteni smo da je na o. Vrgadu došao sa o. Murtera jedan brod i dvije gajete Njemaca." Oko 20.00 sati opažena su dva veća torpiljera i 3 pom. tvrđave sa o. Vira u vožnji prema NW. Navečer izvršeno je seljenje štaba iz Grpaščaka u Sali.

3. V. — Cijeli se je štab doselio sa dopunskom četom u Sali. Iz R. S. 1 javljaju da je stiglo sa o. Visa 8 brodova sa materijalom. Brodovi su određeni za prevoz zbjega. Stigao je i novi komesar III P. O. S. drug Pjero Raić. Određeni brod za R. S. 2 nije uplovio u Zirje. već je sa ostalim brodovima došao u Lavšu radi havarije na motoru. Naređeno je da odmah iste večeri konvoj krene sa zbjegom na o. Vis. Zatraženo ponovno upućivanje broda za R. S. 2. Obavješteni smo da su 1 maja 4 neprijateljska razarača isplovila iz Šibenika prema S, a 4 motorne torpiljarke da se kriju u okolini Šibenika (?). Oko 20,00 sati neprijateljski avion napao je o. Lavšu, ali je bio odbijen te nije ispalio ni jedan rafal. Produžio je prema o. Zaknu, gdje je bio N. B. »Kornat«. N. B. »Kornat« otvorio je vatru, ali iz samo jednog mitraljeza, no uza sve to neprijateljski avion uspio je da baci bombu na kuću gdje se je nalazio zbjeg. Bilo je 16 žrtava, a među njima i američki kapetan Mirković. Nakon spuštanja mraka konvoj se je uputio prema o. Visu. ali je uslijed jačeg vjetro SE okrenuo i vratio se je natrag u Lavšu.

4. V. — Američki kap. Mirković pokopan je na o. Piškero (prema njegovoj želji, koju je izrazio prilikom zadnje posjete o. Kornata). Ostale žrtve pokopane su na o. Zaknu. Zam. polifkomesara otišao je na R. S. 1 zbog tog nesretnog slučaja. Date su upute za slučaj neprijateljeskog napada iz zraka. Oko 19,15 sati preletio je jedan neprijateljski avion Sali na većoj visini (oko 1500 m) i produžio je prema o. Lavši gdje je bacio sa veće visine (iznad 3000 m) 5 bombi, koje su pale u luci u more bez štete. Navečer je isplovio cijeli konvoj za o. Vis. Na o. Zirje upućen je jedan veći brod sa o. Visa za zbjeg. Vijest o dolasku

broda dobivena je u 19,15 i odmah je radiografski javljeno na R. S. 1 da izvjesti R. S. 2 o dolasku broda.

5. V. — U 01,30 sati Okružni NOO Zadar izvještava da je neprijatelj u Preko dobio naređenje za strogu pripravnost za 5 dana (od 2. V) — izvješten o tome Stab Mornarice. Detaljnom provjerom prilikom iskopavanja ruševina u Zaknu ustanovljeno je da je broj žrtava od bombardovanja 16. Tokom poslijepodneva upoznavanje politkomesara sa situacijom na III sektoru. Od Štaba Mornarice traženo je da pošaljemo 2 broda za naoružanje, odgovoreno je da za naoružanje predlažemo m/j »Sv. Nikola« i »Jadran«, koji se nalaze na o. Visu.

6. V. — Sa o. Kornata došla su vezom 3 Amerikanca zbog dobivanja informacija. Održana je sjednica užeg štaba, na kojoj je raspravljano: o uvađanju pomorske policije na Kornatima, o stvaranju radne grupe, davanju uputa flotili o njenom radu i disciplini. Date su tražene informacije američkoj grupi. Zamoljen je Stab Mornarice o uputama u pogledu savezničkih grupa, koje dolaze bez dozvole Štaba Mornarice. U 19,15 sati dva neprijateljska aviona napali su Zman i Sali. U Sali bacio je 4 bombe (od oko 25 kg), koje su zanesene vjetrom pale van sela prema NW. Jedna bomba pala je u blizini naših drugova i lakše povrijedila druga Antu Bobica (referent veze), a teže povrijedila drugaricu Silvanu" (referent apotekarstva) i jednog novomobilisanog druga. Pružena je odmah prva pomoć sa strane Dr. Dodoje (salski ljekar). Navečer zamoljena je engleska ekipa da odvede teže ranjenike na o. Vis. Pristali su, ali uslijed jakog SE motorna torpiljarka nije stigla. Bili su preneseni u Telašćicu na Kučin mul.

7./V. — Održana je sjednica sa delegatom R. O. C.^T Od 09,00 do navečer održana je sjednica političkih komesara. Dobiven je odgovor od Štaba Mornarice u vezi postupka sa savezničkim grupama koje dolaze bez objave i traže se podaci. U 19,30 sati dva neprijateljska aviona napali su Božavu, Zverinac i Soline (Veli Rat). U Božavi razorili su jednu kuću. Navečer komandant je sa ref. pom. saobr. obišao ranjenike u Telašćici. Ranjenici još nisu mogli biti prebačeni na Vis radi jakog SE.

8. V. — Sjednica politkomesara se nastavlja. U 09,00 sati data je uzbuna zbog približavanja neprijateljskih aviona prema Luci. U 09,15 javlja Vir da oko 500 Njemaca prelazi sa motornim jedrenjacima na o. Pag i da još nadolaze.⁸ Tri neprijatelj-

⁰ Miladinov

* Rejonskog obavještajnog centra

¹ Na otok Pag su 5 maja 1944 prebačene dvije čete 847 grenadirskog puka 392 legionarske divizije sa zadatkom da tamo duže ostanu i da na visu istočno od varoši Paga izgrade jednu oslonu tačku (vidi dnevnik 392 legionarske divizije, reg. br. 39 14, k. 18).

ska aviona (hidro) preletila su preko o. Iža do Luke. a zatim okrenuli su prema N. Izgleda da su vršili osiguranje prebacivanja trupa na o. Pag. Navečer oko 19,30 sati dva neprijat. aviona napali su Božavu. Soline i o. Sestrunj — žrtava nema.

9./V. — U brodogradilišnu radionicu u Vrulje (o. Kornat) došla je oko 03,00 sati jedna drugarica koja im je javila da će tog jutra neprijatelj izvršiti invaziju o. Kornata. Opaženo je više raketa u pravcu o. Vrgade^U i o. Murtera. Posada radionice napustila je mjesio i otišla na o. Dugi. (Posada radionice bila je sama, jer je šef radionice drug Vranjican bio u Štabu i nije se mogao ranije vratiti zbog nevremena). Odmah je posada radionice sa šefom vraćena u Vrulje i opomenuta za taj nepravilan postupak u slučaju uzbune. Date su im upute. Dobivena je obavijest da je neprijatelj uputio na o. Pag materijal za utvrđivanje otoka. Ovo se sve pretpostavlja da neprijatelj radi radi osiguranja svojeg prometa po Planinskom Kanalu (Rijeka — Ražanac).. .. Date su upute (direktive) za odbranu otoka Kornata za slučaj neprijateljske invazije Kornata. Za flotilu određeno je da oude bazirana u Lavši sa rejonom dejstva Proversa — Vrgaaa — Alurter — Zirje. U 19,31) neprijateljski avioni napali su Božavu. Soline i Zverinac, bez žrtava.

10./V. — Obavješteni smo da se je neprijatelj iskrcao sa jednom pom. tvrđavom na Zdrelac (o. Pašman) u jačini od 300 vojnika, izgleda da je to uradio zbog vršenja mobilizacije ili je doznao za izvršenu našu mobilizaciju, pa je htio da spriječi. Od Štaba Mornarice dobivene su upute i odobrenje za izvršenje evakuacije civilnog pučanstva, koje se mora izvršiti u saglasnosti sa narodno-Gslobodilačkim odborima. U 09,30 više od loO savezničkih aviona (tvrđava) preletilo je u pravcu N. Oko 11,00 vraćali su se ti avioni u manjim grupicama ili pojedinačno u pravcu S. U 11,30 opazio se je gusti cmi dim u pravcu o. Zut, pretpostavilo se je da je to jedan saveznički avion, koji je pao i zapalio se. Poslat je naš motorni čamac »Utva« sa doktorom u tom pravcu. Date su upute majoru drugu **Cizmeku** u pogledu njegovog rada na o. Visu kao našeg delegata. Pojedinačno prelijetanje savezničkih aviona prema S traje do 14,00 sati. Saveznički avion koji se je srušio na o. Žutu je sav izgorio, posada se je bacila sa padobranom na o. Kornat i odvedena je u Lavšu s time da čeka na prevoz za Vis. Deseti član posade — pilot — nije pronađen, mada su ga vidjeli da se je spustio padobranom na o. **Zut**. Oko 18,00 sati 8 savezničkih aviona lovaca preletjeli su Sali prema S. Oko 3 Nm S Sali jedan je avion napao i mitraljirao jedan čamac pun zbjega, uglavnom žene i djeca. Ovaj je zbjeg odlazio prema R. S. 1. Bilo je ubijeno 15, a ranjeno 24, većinom žene i djeca. Navečer upućen je čamac sa doktorom

(doktor Dodoja) za pružanje ljebarske pomoći. U 19.30 jedan neprijateljski avion bombardirao je Božavu, Soline i Zverinac — bez žrtava. Noću oko 23.00 sati saveznička mot. torpiljarka uplovila je u Telašćicu i odvela savezničku ekipu i naša dva ranjenika.

11. V. — Na R. S. 1 stigao je konvoj od 8 brodova sa vojskom i materijalom. U 08.30 otišao je zam. politkomesara sa jednim članom Okružnog N. O. O. Zadar u Kornat radi evakuacije o. Kornata. U 10,50 engleski avioni napali su bombama i mitraljezima o. Lavšu. Rezultati nepoznati, radio-telegrafska veza prekinuta. U 15,00 sati radio-veza nije uspostavljena sa R. S. U 16,00 sati doznali smo da su skoro svi brodovi lakše oštećeni, ali da su sposobni za vožnju. Poginula su tri druga, a 4 ranjena. Bačeno je 8 teških bombi (od po 40 kg) i napadali su mitraljezima. O tome je izvješten Stab Mornarice i engleski kapetan Lorimer, koji se nalazi u II sektoru. Isto tako izvješten je o slučaju koji se je desio dan ranije. Navečer je isplatio konvoj iz Lavše prema o. Visu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
P. Raić

Nač. štaba:
Flego

Komandant:
>1. Ikica

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 12 MAJA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O DEJSTVIMA NA OTOKU ŠOLTI¹

STAB
IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. br. 201
12 maja 1944 god.

Operativni izvještaj o
akciji jedinica IV P. O. S.
na o. Šolti 9—11. V.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Položaj

Na osnovu izdate direktive br. 1 Štaba mornarice pov. br. 5163 44,² Stab IV pomorskog obalskog sektora odredio je prema tački 6 te direktive slijedeće:

a) Vodič istočne kolone, koja je pristala u uvali Senjska, bio je drug Martin Cukela. vodič zapadne kolone, koja je pristala u uvali Šešula, bio je drug Cecić, za vodiča kod transporta artiljerije bio je drug Jakovčević Marin, ukrcao na engleskoj koči "Sea Star". Svi vodiči bili su blagovremeno ukrcao na komandne brodove odnosnih kolona.

b) Leuti određeni za istočnu i zapadnu kolonu odtegljeni su iz luke Vis 9. V po podne i predati u Komižu na raspolaganje engleskoj mornarici.

c) Po sporazumu sa komandantom artiljerije pukovnikom Levičnikom¹ određen je bio za potrebe artiljerije svega jedan jedrenjak, »Dupin«, koji je u toku prijepodneva 9. V ukrcao artiljerijski materijal i municiju u Rukavcu i uplovio u 14,00 sati istog dana u Višku luku, gdje je pristao u Kutu.

d) »Marin II« bio je određen kao bolnički brod i priključen je transportu artiljerije, koji je imao krenuti u 21,00 9. V iz Kuta u Senjsku valu.

Jer je direktivom određeno da imaju svi brodovi dodijeljeni artiljeriji, tj. m/j »Dupin«, kao i »Marin II«, ostati nakon završenog transporta na području Senjske vale, to je sa strane

¹ : Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 7—1 2. k. 2034.

- " Vidi dok. br. 90.

* Karei Levičnik

ovog Štaba određen drug Grozdanić Arsenije, kojemu je stavljeno u dužnost da veže brodove na najpodesnijem mjestu u uvali i da ih tamo kamuflira.

Kako su se vremenske prilike u toku dana pogoršale i počeo je duvati dosta jaki vjetar iz smjera NW, nije se moglo ostati kod ranije donesene odluke da "Sea Star i Dupin tegle svaki po dva jurišna čamca, već su po dogovoru preko telefona sa komandantom mornarice i komandantom artiljerije određeni za tegljenje jurišnih čamaca još NB 4 i NB 8. tako da je svaki brod, sem »Marina II«, teglio po jedan jurišni čamac, s tim da se NB 4 i NB 8 nakon stignuća u Senjsku valu vrate u Višku luku.

9. V u 21,00 sati isplovile su iz Viške luke slijedeće jedinice:

1 engl. koča »Sea Star« u teglju sa 1 LCA sa topovima,
NB 8 u teglju sa 1 LCA sa municijom,
NB 4 u teglju sa 1 LCA sa »Bredama«,
m j »Dupin« u teglju sa 1 LCA sa topovima i »Marin II«
sa 1 leutom.

Posade topova i »Breda bile su ukrcane na brodovima, koji su teglili LCA.⁴

Komandant transporta bio je engleski oficir ukrcan na »Sea Star«.⁵

Konvoj vozio je slijedećim redom: »Sea Star-, NB 8, Dupin. »Marin II i NB 4. U 22.30 sati »Sea Star« napustio je konvoj pošto je vozio većom brzinom od ostalih brodova. Najmanju brzinu imao je ; Dupin«, koji je vozio ispod 5 čvorova. Da bi dobio na brzini, digao je jedro i jedrio sve dok nije popustio vjetar oko 24,00. Da se ne gubi u vremenu, to je u 24,00 uzeo NB 8 m j Dupin« u tegalj, a jurišni čamac predat je u tegljenje »Marinu II«.

10. V u 02,15 brodovi na čelu sa NB 8 stigli su pred Senjsku valu/ Tu je izvršen prekrcaj artiljeraca sa brodova na LCA, koji su pušteni iz teglja. Brodovi uplovili su u Senjsku valu, a NB4 i NB8 isplovili su u 02,45 za Vis, gdje su stigli u 05,15.

\ ' O učešću savezničkih jedinica vidi dok. br. 185.

U dnevnom izvješću Glavnog stožera domobranstva od 13 maja 1944 kaže se o tom iskrcavanju sljedeće:

Hrabra njemačka posada uporišta na otoku Šolti odbila je mnogobrojne teške napadaje premoćnog neprijatelja, koga je potpomagalo jako zrakoplovstvo i topništvo neprijateljskih ratnih brodova. Kad se noću 11. V iskrcalo bez smetnje upućeno vlastito pojačanje u zalivu Duboka neprijatelj se pod dojmom pretrpljenih neuspjeha u napadaju povukao i izgleda potpuno napustio otok . (Vidi dok. reg. br. 13—1 1, k. 38 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

Brodovi »Marin II« i »Dupin« ostali su u Senjskoj vali, gdje ih je drug Grozdanić razmjestio i kamuflirao. 10. V u 11,00 isplovili su »Marin II« i »Dupin«, po naređenju referenta saniteta XXVI divizije, koji je boravio sa hirurškom ekipom u Senjskoj vali, u uvalu **Sešulu**, da prikupe ranjenike. Dupin« je ukrcao 12 ranjenika i u 13,15 isplovio za Senjsku valu, gdje je po naređenju referenta saniteta Divizije iskrcao ranjenike na kraj.

Marin II« ostao je radi prikupljanja ranjenika u Sešuli i sa 1 težim ranjenikom kojemu nije bilo moguće pružiti pomoć u Sešuli uplovio u Senjsku valu oko 15 sati, gdje je po naređenju referenta saniteta XXVI divizije u 16,00 sati započeo sa ukrcavanjem ranjenika. »Marin II« imao je po istom naređenju da u prvi sumrak isplovi sa ranjenicima u Vis. U 18,30 sati brodove u Senjskoj vali napali su dva njemačka aviona i u jednom naletu isplalili 4 rafala iz mitraljeza. Za vrijeme napada mnogi ranjenici sa »Marina II« poskakali su u more i plivali do obale a »Marin II« je za vrijeme napada napustio sidrište. Zatim se vratio i u 21,00 sati ponovo ukrcao ranjenike. Po naređenju referenta saniteta XXVI divizije brod je isplovio u 21,30 za Vis.

Od neprijateljskog avionskog napada 2 druga sa »Marina II« lakše su ranjeni.

Po telefonskom naređenju Štaba mornarice isplovio je 10. V u 11,00 sati NB 8 iz Kuta na obalu u Visu, gdje je čekao dok stigne municija za jedinice na Šolti. Nakon što je municija ukrkana isplovio je u 13,15 za Senjsku valu, gdje je stigao u 15,30. Pred isplavljenje iz Visa primio je naređenje Štaba IV sektora da se poveže sa jedinicama na Šolti i u slučaju ako bi povlačenje trupa uslijedilo još istog dana u toku noći, da ostaje u Senjskoj vali a u protivnom da odmah po iskrcaju municije isplovi za Vis. Nakon uplovljenja u Senjsku valu primio je od Štaba XXVI divizije naređenje da do dalnjeg ostaje u Senjskoj vali. U 18,30 sati 2 neprijateljska aviona izvršili su napad mitraljiranjem na brodove u Senjskoj. Tom prilikom NB 8 otvorio je vatru na avione.

U 17,45 isplovio je »Dupin« ponovo za Sešulu da ukrca ranjenike. Naređenje za vožnju izdao mu je referent saniteta XXVI divizije preko druga Grozdanića, s tim da se u Sešuli javi ljekaru i u slučaju da ukrca puno ranjenika, isplovi ravno za Vis, a ako ukrca samo manji broj ranjenika, da svrati ponovo u Senjsku valu. Ujedno drug Grozdanić naredio mu je da uzme s sobom 1 leut kojeg je »Marin II« ostavio u Sešuli. Oko 18,30, za vrijeme vožnje, preleteli su preko Dupina« 2 aviona i ujedno primjetio je napad aviona na Senjsku valu. Zato je pristao uz

obalu o. Solle i iskrcao posadu na kraj. U sumraku produžio je putovanje i uplovio u Sešulu. Tu je ukrcao oko 40 ranjenika, dio intendanture i nešto municije i hrane. Nešto municije i hrane ukrcao je u leut pošto na brodu nije bilo mjesta, jer je sav prostor pod palubom bio zauzet sa teškim ranjenicima.

10. V u 20,00 sati a prema telefonskom naređenju Štaba mornarice upućeni su iz Viške luke slijedeći brodovi: NB 3 za uvalu Sešulu, gdje je stigao u 24,00 sati, naoružani brod »Marjan« i m j »Biokovo« i »Hrvat« za Senjsku valu, gdje su uplovili u 23,00 sati bez događaja na putu. Na »Marinu« ukrcao je član Štaba IV sektora drug Aničić⁷ sa zadatkom da se kod uplovljenja u Senjsku poveže sa jedinicama na Šolti i da vodi nadzor nad ukrcavanjem na brodove ovog konvoja. Svi ovi brodovi, sem m j »Hrvat«;-, bili su predviđeni za transport ranjenika, s tim da najkasnije u 24.00 sati, tj. prije ulaska LCI u uvala, isplove za Vis.

M j »Hrvatu« bilo je prema telefonskom naređenju Štaba mornarice izdato naređenje da isplovi iz Senjske kao posljednji u 02,00 11. V, a ima služiti za ukrcaj materijala i zaostalih boraca.

Isplovljenje brodova sa o. Šolte uslijedilo je slijedećim redom:

U 21,30 sati isplovio je »Marin II« sa 50 do 55 ranjenika iz Senjske vale i u kursu 200 vozio za Vis. U 24,00 stigao je na 1 Nm udaljenosti od Viške luke kad je primjetio da je Vis bombardovan. U sporazumu sa drugom Grozdanićem Arsenijem brod je vozio u pravcu Stončice, pošto su neprijateljski avioni bacali ispred Viške luke bombe i zapaljive pločice. Na udaljenosti 1 i po Nm od Stončice brod je u 00,45 sati zaustavljen i na tom mjestu stajao je 10 minuta, okrenut pramcem prema Stončici. Poslije tog vremena primjećena su iznenada 3 borbena čamca koji su se maksimalnom brzinom približavali brodu po krmi. Komandant »Marina II« čim je primjetio ove jedinice dao je sa lijeve strane broda odgovarajuće signale za legitimisanje. Pošto se je i sa desnog boka približavao jedan borbeni čamac, dao je politkomesar »Marina II« ove signale i preko desnog boka. Poslije 1 minute sva 3 borbena čamca otvorili su sa udaljenosti od oko 40 metara vatru sa svih strana. Gađanje trajalo je 10 minuta. Poslije toga nastala je mala stanka u vatri i za to vrijeme svi ukrcani na »Marinu II« vikali su borbenim čamcima: »Jugoslav partizan«. Poslije kratke stanke otvorena je još žešća paljba u trajanju 10 minuta, uslijedila je opet kratka stanka i ponovo vatra od 10 minuta dok se brod nije zapalio. Za to vrijeme su lakši ranjenici i mornari skakali u

more. Kad je brod gorio, skočio je u more i komandant i plivao dalje od broda pošto se je u brodu zapalila municija. Jedan borbeni čamac otvorio ja vatru na druge koji su plivali u moru. Brod je potonuo oko 01,30 sati 11. V.⁸ U prilogu dostavljamo saslušanje komandanta »Marina II« Šimetovića Ive.⁹ Motorni jedrenjak »Dupin« isplovio je iz uvale Sešula u 21,30 po naređenju ljekara u Sešuli. U času isplovljenja pojavio se je u blizini jedan avion, koji je bacao rakete, zato je »Dupin« vozio uz samu obalu Šolte prema SE. Kad je stigao u blizinu Senjske vale, okrenuo je za Vis prema naređenju koje je primio od druga Grozdanića prilikom isplovljenja iz Senjske. Na udaljenosti 5 Nm od Visa primjetio je bombardovanje Visa i zatim borbu na moru u pravcu sjevero-istočno od Stončice. Zato je skrenuo prema SW, a nakon što je borba prestala, okrenuo je ponovo prema Viškoj luci i uplovio u 03.00 sa oko 40 ranjenika.

NB 8 ukrcavao je u Senjskoj vali od 22.00 do 00,45 municiju i 25 ranjenika, i 11. V u 00,50 isplovio sa 1 leutom u teglju za Vis, gdje je bez događaja na putu uplovio u 03,00.

NB 3 ukrcao je u uvali Šešula 22 zarobljenika i pratioce i 11. V u 01,30 isplovio za Vis, gdje je stigao u 03.30.

Motorni jedrenjak »Biokovo« ukrcao je u Senjskoj vali Štab artiljerije, dio intendanture i 25 zarobljenika, te u pratnji naoružanog broda »Marjan«, koji je ostao prazan, u 01.15 isplovio za Vis. Brodovi su stigli u Vis bez događaja na putu.

Motorni jedrenjak »Hrvat«, koji je imao zadatak da isplovi posljednji, isplovio je u 02,15 i u redu stigao u Vis sa 6 boraca.

Između 00,45 i 01,00. 11. V, primljene su u ovom Štabu depeše od izvidnih stanica Hum, Turnić i Host da se NE od Stončice vodi borba na moru, da je primjećena artiljeriska vatra i da se vjerovatno zapalio 1 brod, koji gori. Na osnovu ovih izvještaja upućen je PČ 57, koji je isplovio oko 01.15, da ustanovi od čega potiče vatra na moru. Vatra na moru nestala je oko 01,30. PČ 57 isplovio je najprije na približnu poziciju na kojoj je bila primjećena vatra, no ne našavši tu ništa približio se je svjetioniku Stončica. gdje se je susreo sa MČ 523. na kojem su bili članovi Štaba IV sektora, drugovi Oman i Kuljiš.¹⁰ Oni su bili upućeni po uvalama istočno od Viške luke. radi ustanovljenja štete na brodovima nakon bombardovanja i prikupljanja eventualnih ranjenika. PČ 57 primio je od MČ 523 podatke da se je pred kratko vrijeme čulo zapomaganje iz srnje-

⁸ Redakcija nije mogla utvrditi čije jedinice su potopile brod.

⁹, ^{*} Vidi dok. reg. br. 43—4 1. k. 2065 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

Perica

ra E od Stončice, koje podatke primio je od drugova na svjetioniku Stončica. U tom smjeru produžio je PC 57 sa traganjem postradalih i našao komandanta »Marina II« sa još 2 člana posade: Vodanovie Ivom, mitraljescem, i Gamulin Vinkom, bolničarem. PC 57 produžio je još po prilici 1 sat sa traganjem postradalih, ali bez uspjeha, te se je nakon toga uputio za Višku luku, da preda postradale što prije u bolnicu.¹¹

Odmah nakon susreta PC 57 i MC 523, posljednji sreo se je sa m j Sv. Roko<, koji je plovio iz Lastova za Vis. Naređeno mu je od druga Omana da i on traga za postradalim. Ovaj je načinio jedan krug na pretpostavljenom mjestu potonuća »Marina II«, zatim produžio za Vis. MC 523 produžio je za uvalu Pariju, gdje je našao 1 mrtvog i 3 ranjena druga od bombardovanja. te ih preveo u Vis.

Cim je PC 57 uplovio u Višku luku u 04,30 dočekan je od druga Aničića, koji je izvjestio telefonski Štab sektora o situaciji kod Stončice. Odmah su upućeni NB 3, NB 8, PC 57 i 3 motorna čamca, pod zapovjedništvom operativnog oficira ovog Štaba druga Vrtačnika,¹² u traganje za postradalima. Brodovi su isplovili u 05,00. Nakon isplovljenja iz luke brodovi su se formirali u front i u vidu grablja počeli pretraživati prostor sjeverno od Stončice na udaljenosti od 2 Nm. na međusobnom odstojanju oko 250 metara. Naišli su na drvene predmete i napola izgorjele stepenice koje su vodile u prostor »Marina II«. Traganje produženo je u smjeru E od Stončice i zatim ponovno prema W; kad su ponovno stigli do Stončice, upućeni su motorni čamci bliže obali pod pretpostavkom da su nastradali drugovi plivali prema obali, a NB 8 i NB 3 produžili su traganje prema E. Cim je bilo primjećeno da su motorni čamci naišli na leševe drugova, okrenuli su i NB 3 i NB 8 u tom pravcu i u 07,00 naišao je NB 8, nešto NE od grebena, na jednog druga iz I

" Ive Simetović, bivši komandant broda, u svom članku Posljednji zadatak bolničkog broda Marina II (*Jugoslovenski mornar', br. 5 52) piše o tom slučaju sljedeće:

»Ukrštavaju se svijetleći rafali i sa tri strane biju po nama. Čuje se u toj jezivoj buci mukli jauk ranjenika. More je zapjenilo od kiše metaka. Mnogo pogodaka oštetilo nam je brod, ranilo i ubilo članove posade, sanitetske ekipe i ranjenike. U krmenom prostoru gdje je smještena municija izbio je požar, a čas zatim mali rezervoar nafte usljed požara eksplodirao je. Lakši ranjenici, koji su se nalazili na palubi ili su tamo dopuzali, bacaju se u more u namjeri da nekako doplivaju do obale. Neki od njih poliveni gorućom naftom skaču u more da bi se spasili. Svi su imali pojaseve za spasavanje ali je to malo koristilo. A more je kao iz prkosa jačalo i vjetar je razgarao požar. Neprijatelj stalno tuče a naš otpor jenjava. Brod se već naginje na bok. voda prodire kroz oštećenje. . . . Bolno i teško je opisati jauk ranjenika prikovanih uz postelje.«

¹¹ Josip Vrtačnik

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 15
MAJA 1944 O RASPODJELI PATROLNIH ČAMACA I NAO-
RUŽANIH BRODOVA¹

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. broj 205
15 maja 1944 god.
u Visu

Raspodjela PČ i NB.

ŠTABU MORNARICE

U vezi ovd. pov. broja 154 od 15 aprila o.g. dostavlja se
mjesečni iskaz o raspodjeli PC i NB.

- PC 41, naor. leut (NB3): Viška flotila.
PC 42 " " (NB4)
PC 43 " " (»Napred«): Hvarska flotila.
PC 44, naor. mot. čamac (»Durzov«): Hvarska flotila.
PČ 45, naor. leut (»Batoš«): Hvarska flotila.
PC 46 " " (Sv. Juraj) "
PČ 47 " " (»Sv. Nikola«) " " (7 tona).
PČ 48 " " (»Sv. Nikola«): Korčulanska flotila (4
tone).
PČ 49, naor. leut (»Brač 2«): Bračka flotila.
PČ 50 " " (»Brač 3«) " "
PČ 51 " " (»Brač 4«): Korčulanska flotila.
PČ 52 " " (»Brač 5«): Bračka flotila.
PČ 53, naor. mot. brodić (»Zora«): Viška flotila; biće go-
tov u najkraće vrijeme.
PČ 54, mot. putn. brodić (»Turist«): predan Lučkoj kape-
taniji Vis.
PČ 55, naor. leut (»Partizan 2«): Viška flotila.
PČ 56 " " (»Partizan 3«) " "
PČ 57, naor. mot. brodić (MČ 1): Viška flotila.
PČ 58, mot. putn. brodić (»Sagena-«): predan Lučkoj ka-
petaniji Komiza.
PČ 59, naor. putn. brodić (»Lapad«): Viška flotila; po-
topljen od saveznika 9. HI. o. g.

- PČ 60, naor. leut («Vjekoslava»): flotila V sektora; potopljen od aviona u decembru 1943 na Mljetu.
- PČ 61, naor. leut («Udar»): flotila V sektora; potopljen od aviona u Hvaru 27. XII. 1943.
- PČ 62, naor. leut («Ivo»): Korčulanska flotila.
- PČ 63, naor. mot. brodić («Donec»): Viška flotila; neispravan za duže vrijeme.
- PČ 64, naor. leut («Neutralni»): Korčulanska flotila.
- PČ 65 „ „ (-Sv. Nikola): Viška flotila (3 tone).
- PČ 66 „ „ («Proleter»): Korčulanska flotila; zarobljen od neprijatelja na Pelješcu 2. II. 1944.
- PČ 67, naor. leut (>Kerč«): flotila V sektora; potopljen od aviona u Hvaru 27. XII. 1943.
- PČ 68, naor. mot. čamac (sBadija«): Bračka flotila.
- PČ 69, naor. leut (Val«): Viška flotila.
- PČ 70 „ „ («Mandina»): Viška flotila; potopljen od aviona u Komizi 22. III. 1944.
- PČ 71, naor. leut («Sv. Križ«): dodijeljen III sektoru.
- PČ 72 „ „ («Cimbalo»): Korčulanska flotila.
- PČ 73, naor. mot. kajić («Pionir»): Korčulanska flotila.
- PČ 74, naor. mot. čamac («Vesna»): dodijeljen II sektoru.
- PČ 75, naor. brzi mot. čamac, zarobljen od Nijemaca (K. J. 10): Viška flotila; upućen na popravak u Italiju.
- PČ 76, naor. mot. čamac (MČ22): Viška flotila.
- PČ 77, naor. leut («Margarita»): Korčulanska flotila.
- PČ 78, brzi mot. čamac («Mary»): Viška flotila.
- Barkase br. 1, 2 i 4: Viška flotila.

Prema prednjem PČ podijeljeni su kako slijedi:
Viška flotila: PČ 41, 42, 53, 55, 56, 57, 63, 65, 69, 75, 76 i 78, te barkase br. 1, 2 i 4.

Hvarska flotila: PČ 43, 44, 45, 46 i 47.

Bračka flotila: PČ 49, 50, 52 i 68.

Korčulanska flotila: PČ 48, 51, 62, 64, 72, 73 i 77.

Predano III sektoru: PČ 71.

Predano II sektoru: PČ 74.

Predano kapetanijama Vis, Komiza: PČ 54, 58.

Predano Korčulanskoj flotili: PČ 64.

Izbrisano iz Flotne liste: PČ 59, 60, 61, 67 i 70 potopljene, PČ 66 zarobljena.

Stanje naoružanih brodova:

- NB 1 (zarobljena koča 1) potopljen od neprijateljskih aviona u Tajeru 17 marta o.g.²

- NB 2 (zarobljena koča 2) potopljen u borbi sa 3 nepoznate jedinice u Lastovskom Kanalu 17 marta 1944 god.³
- NB 3 (tunolovac »Jadran«).
- NB 4 (loger »Topčider«) na popravku, trup broda prodrman od neprijat. bombi prilikom bombardovanja u Lavši 10. V. 1944 god.
- NB 5 (putn. mot. brod »Ivan«) potopljen od nepr. aviona u Hvaru 27. XII. 1943.
- NB 6 (tunolovac »Napredak«) potopljen od nepr. aviona u Tajeru 17. III. o. g.
- NB 7 (putn. brod »Enare«) uništen 23. IV. o. g. na Mljetu: uslijed sudara sa NB 8 dobio prodor vode, zatim nasukan, zapaljen i napušten.
- N3 8 (tunolovac »Kornat«),
- NB 9 (straž. mot. čamac talij. morn. »Biokovac«) potopljen od sav. jedinica 20.11.1944 u Hvarskom Kanalu.⁴
- NB 10 (tunolovac putn. »Sloga«) zarobljen od nepr. 8. II. 1944 kod Žuljane na Pelješcu.
- NB 11 (zarobljeni njemački naoružani brod »Stella Bianca« — sada »Crvena zvijezda«) nanovo naoružan. Zarobljen 3. V. 1944.⁵
- Prema prednjem u službi:* NB 3, NB 4, NB 8 i NB 11.
- Izbrisano iz Flotne liste:* NB 1, NB 2, NB 5, NB 6, NB 7, NB 9 i NB 10.
- Bolnički brod »Marin 11«* potopljen od neprijateljskih borbenih čamaca prilikom povratka sa akcije protiv o. Šolte, 2 Nm NE od svjet. Stončice, 12. V. 1944."

Izbrisan iz Flotne liste: boln. brod »Marin II«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

ZAMJ. POLITKOMESARA:
Vukadin

KOMANDANT:
Srzić

(M. P.)

¹ Vidi dok. br. 43.

² Vidi dok. br. 37.

³ Brod je zarobljen 27 aprila 1944, vidi dok. br. 85, 98.

⁴ Vidi dok. br. 95, 97.

PISMO ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 17
MAJA 1944 ŠTABOVIMA POMORSKIH OBALSKIH SEK-
TORA POVODOM POTAPANJA BRODA »MARIN II«¹

STAB MORNARICE NOVJ

Pov. broj 5240

17 maja 1944 g.

POLOŽAJ

Iskustva akcije

na Šoltu — Slučaj

»Marin II«. — Upu-
te. —²

ŠTABOVIMA II, III i IV P.O.S.

Prilikom prevoza ranjenika sa o. Šolte na Vis 11 maja o. g. oko 24,00 časova, bolnički brod »Marin II« stigao je do otočića Hosta u vreme početka bombardovanja Viške luke od neprijateljskih aviona, usled čega je otplovio na udaljenost od 1 i 1/2 milje od obale prema rtu Stončica s namerom da tamo sačeka svršetak bombardovanja, smatrajući da će na taj način biti najbolje obezbeđen. Međutim, na tome mestu bio je napadnut od tri neprijateljska borbena čamca, zapaljen i potopljen. Od ranjenih i posade spaseno je svega 4 druga.

Ovakav postupak odgovornih rukovodilaca nije bio u skladu sa postojećom situacijom i prema našem mišljenju neispravan iz sledećih razloga:

1) Odalečivanjem od obale na otvoreno more izložen je bio isto tako vazdušnom bombardovanju, jer je mogao pretpostaviti mogućnost da bude slučajno osvetljen raketama za osvetljavanje ciljeva, koje često usled netačnog nišanja i zanosa vetra ne osvetljavaju baš samo određene objekte, već i omašnije komplekse terena van tog područja, te bi ga snop raketa bačenih slučajno i na milju udaljenosti od njega dovoljno osvetlio da bi mogao da bude osmotren i zatim i bombardovan.

Imajući ovu činjenicu u vidu, svrsishodnije i korisnije je nastojati da se brod odmah skloni u jednu od dubokih i pustih uvala, tražeći zaklona u senkama ispod same obale, na koji bi način verovatnoća otkrivanja bila mnogo manja, a mogućnost

spašavanja posade u slučaju pogotka bila bi veća, ukoliko već ranije ne bi bili u mogućnosti i imali vremena da se sa broda iskrcaju na kraj.

2) Odalečivanjem od obale sami i bez ikakve zaštite stvorili su mogućnost da brod bude napadnut od neprijateljskih plovnih jedinica, što se ustvari i dogodilo. Tu je stvarnu mogućnost komandant broda izgubio iz vida verovatno s razloga što se ovakav slučaj do sada još nije desio.

Prema podacima s kojima raspolazemo, čim je brod bio napadnut, nije se poduzelo ništa, već se je posada upustila u. besprekorno pozivanje i paljenje signala za raspoznavanje, čime je bilo izgubljeno dragoceno vreme, koje se moglo iskoristiti u nastojanju da se brod svom raspoloživom snagom približi obali koja nije bila dalje od 1 i 1/2 milje te da se stavi pod zaštitu obalne artiljerije ili da brod u krajnjem slučaju nasuče. Time bi bila i znatno smanjena mogućnost totalnog gubitka broda kao i posade. Nije verovatno da bi ga neprijateljski brodovi sledili do pod sam kraj.

3) Ova nejednaka borba bila je osmatrana sa brodova koji su se nalazili vezani u uvali Stončice. Međutim, posle završene borbe nije bio upućen nijedan pa i najmanji čamac na mesto nesreće radi izviđanja situacije i pružanja pomoći, iako je tih čamaca bilo na raspoloženju, akoprem neki samo na vesla, što obzirom na malu udaljenost i mirno more nije moglo predstavljati nikakvu smetnju. Ovaj je postupak za svaku osudu. Svaki dobar pomorac a pogotovo partizan dužan je da preduzme sve da bi pomogao drugovima koji su u opasnosti po život, izlažući pri tome svoj vlastiti život do krajnjih granica.

4) Nije bio ispravan postupak komandanta m/j Dupin«, koji je, vozeći sa Šolte prema Visu na udaljenosti od nekih 5 milja, primetio tu borbu, skrenuo u pravcu SW te nakon završene borbe uplovio izravno u Višku luku. Trebao je međutim da se odmah uputi na mesto borbe u cilju pružanja pomoći i pokušati spasiti što je još bilo moguće spasiti. Njegov je postupak bio suviše oprezan i pokazuje nedostatak druželjublja i pomoračke svesti.

Ovim stvarnostima i stečenim iskustvima treba u sličnim slučajevima u budućnosti da se koriste štabovi sektora, koji će ih u što kraćem vremenu preneti na sve drugove borce svojih plovnih naoružanih i nenaoružanih brodova. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

S O.

Komandant, pukovnik:

C.

RASPORED I STANJE PATROLNIH ČAMACA I NAORUŽA-
NIH BRODOVA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA 20 MAJA 1911'

STAB MORNARICE NOVJ

Op. broj 5236

20 maja 1944 godine

RASPODELA PC i NB

IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

- PC 41, naor. leut (NB3), Viška flotila
 PC 42 „ „ (NB4) „
 PC 43 „ „ (»Napreci«), Hvarska flotila
 PC 44, „ mot. čamac (»Durzov«), Hvarska flotila
 PC 45, „ leut (»Batoš«), Hvarska flotila
 PC 46 „ „ (»Sv. Juraj«), Hvarska flotila
 PC 47 „ „ (»Sv. Nikola«), Hvarska flotila (7 tona)
 PC 48 „ „ (»Sv. Nikola«, Korčulanska flotila
 PC 49 „ „ (»Brač 2«), Bračka flotila
 PC 50 „ „ (»Brač 3«), Bračka flotila
 PC 51 „ „ (»Brač 4«), Korčulanska flotila
 PC 52 „ „ (»Brač 5«), Bračka flotila
 PC 53, mot. brod (»Zora«), Viška flotila, biće skoro gotov
 PČ 54, mot. putnič. brodić (»Turist«), predan Lučkoj kapeta-
 niji Vis

 PC 55, naor. leut (»Partizan 2«), Viška flotila
 PC 56 „ „ (»Partizan 3«), Viška flotila
 PC 57, naor. m. brodić (MC 1), Viška flotila
 PČ 58, mot. putn. brodić (»Sagena«), predan Lučkoj kapetaniji
 Komiža
 PČ 59, naor. put. brodić (»Lapad«), Viška flotila. potopljen od
 Saveznika 9. III. o. g.
 PČ 60, naor. leut (»Vjekoslava«), Flotila V Sektora, potopljen
 od aviona u decembru 1943 god. na Mljetu
 PČ 61, naor. leut (»Udar«), Flotila V Sektora, potopljen od
 aviona u Hvaru 27. XII. 1943 godine
 PC 62, naor. leut (»Ivo«), Korčulanska flotila

- pC 63. naor. mot. brodić (»Doneč«), Viška flotila, neispravan za duže vreme
- pC 64. naor. leut (»Neutralni«), Korčulanska flotila
- pC 65 „ „ (»Sv. Nikola«), Viška flotila (3 tone)
- PČ 66 „ „ (»Proleter«), Korčulanska flotila, zarobljen od neprijatelja na Pelješcu 2. II. 1944 god.
- pC 67, naor. leut (»Kerč«), Flotila V Sektora, potopljen od aviona u Hvaru 27. XII. 1943 godine
- pC 68, naor. mot. čamac (>>Badija«), Bračka flotila
- PČ 69, naor. leut (»Val«), Viška flotila
- pC 70 „ „ (»Mandina«), Viška flotila, potopljen od aviona u Komizi 22. III. 1944 godine
- PČ 71, naor. leut (»Sv. Križ«), dodeljen III P.O.S-u
- PČ 72 „ „ (»Cimbalo«), Korčulanska flotila
- PČ 73, naor. mot. kajić (»Pionir«), Korčulanska flotila
- PČ 74 „ „ čamac (»Vesna«), dodeljen II P.O.S-u
- PČ 75. naor. brzi mot. čamac, zarobljen od Nemaca (K.J. 10), Viška flotila, upućen na popravak u Italiju.
- PČ 76, naor. mot. čamac (MČ22), Viška flotila
- PČ 77, „ „ leut (Margarita<), Korčulanska flotila
- PČ 78, brzi motorni čamac (Man'«), Viška flotila
- Barkase broj 1, 2 i 4, Viška flotila.
- Prema prednjem PČ podeljeni su kako sledi;*
- Viška flotila: PČ 41, 42, 53, 55. 56, 57, 63, 65, 69, 75. 76 i 78
- te barkase broj 1, 2 i 4
- Hvarska flotila: PČ 43. 44, 45. 46 i 47
- Bračka flotila: PČ 49, 50, 52 i 68
- Korčulanska flot.: PČ 48, 51. 62, 64, 72, 73 i 77
- Predano III P.O.S.: PČ 71
- Predano II P.O.S.: PČ 74
- Predano kapetanijama — Vis, Komiza: PČ 54, 58
- Predano Korčulanskoj flotili: PČ 64
- Izbrisano iz flotne liste: PČ 59, 60, 61, 67 i 70 potopljeni, PČ 66 zarobljen.

STANJE NAORUŽANIH BRODOVA:

- KB 1 (zarobljena koča) potopljen od neprijateljskih aviona u Tajeru 17 marta o. g.
- NB 2 (zarobljena koča 2) potopljen u borbi sa 3 nepoznate jedinice u Lastovskom Kanalu 17-111-1944 godine.
- NB 3 (tunolovac »Jadran«)
- NB 4 (loger »Topčider«) na popravku, trup broda prodrman od neprij. bombi u Lavši 10-V-1944 godine.
- NB 5 (put. mot. brod »Ivan«) potopljen od neprij. aviona u Hvaru 27-XII-1943 godine.

- NB 6 (tunolovac »Napredak«) potopljen od neprijat. aviona u Tajeru 17-11-1944 godine.
 - NB 7 (putnički brod »Enare«) uništen 23-IV-o.g. na Mljetu usled sudara NB8, dobio prodor vode zatim nasukan i uništen.
 - NB 8 (tunolovac »Kornat«)
 - NB 9 (stražarski mot. čamac talij, mornar. »Biokovac«) potopljen od savezničkih jedinica 20-II-o.g. u Hvarskom Kanalu.
 - NB 10 (tunolovac putn. »Sloga«) zarobljen od nepr. 8-II-o.g. kod Žuljane na Pelješcu.
 - NB 11 (zarobljeni nemački brod »Stella Bianca« — sada »Crvena zvijezda«) nanovo naoružan, zarobljen 27-IV-o.g. *Prema prednjem u službi: NB 3, NB 4. NB 8 i NB 11. Izbrisani iz flotne liste:*
NB 1, NB 2, NB 5, NB 6, NB 7, NB 9 i NB 10.
- Bolnički brod Marin II«* potopljen od neprijateljskih borbenih čamaca prilikom povratka sa akcije protiv o. Šolte 2 Nm NE od svet. Stončice 12-V-o.g. te je brisan iz flotne liste.-'

Rcnčelj 20. V.

PISMO PRETSTAVNIŠTVA MINISTARSTVA ZA RATNI
TRANSPORT U BIZERTI OD 20 MAJA 1944 PRETSTAVNI-
STVU MINISTARSTVA ZA RATNI TRANSPORT U BARIJU
O PRELASKU PAROBRODA »TIMOK« NA STRANU NOV
JUGOSLAVIJE¹

PRIJEPIS I PREVOD

MINISTRY OF WAR. TRANSPORT REP.[RESENTATION]
17 Rue Jules Ferry
Bizerta
20th May 1944²

5328[^]

44

»Timok«

To

MINISTRY OF WAR TRANSPORT REP.⁴

Bari

s. s. »Timok«

Molim da obavijestite Vojnu misiju Narodno-oslobodi-
lačke vojske Jugoslavije koja se nalazi u Vašoj luci da je po-
sada parobroda »Timok«, osim zapovjednika, I časnika i II
radiotelegrafiste, zaključila da se pridruži Narodno-oslobodi-
lačkoj vojsci Jugoslavije i da će od 19 maja t. god. vijati na-
cionalnu zastavu sa odnosnim amblemom.

Pisma i formulari biti će dostavljeni u najkraće vrijeme.

Zapovjednik broda deponirao je kod nas iznos od
215,600.— lira u korist ranjenika Narodno-oslobodilačke voj-
ske Jugoslavije, koji je iznos sakupljen od posade broda, i
bilo bi nam drago da taj iznos dostavite njima kreditirajući
Alžir u Vašim računima.

Mi smo već akreditirali Alžir za to.

c. c. Algiers⁵

¹ Prepis prevoda, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu
Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 29—1/2, k. 2065.

² Pretstavništvo Ministarstva za ratni transport, 17 ulica Žila
Ferija, Bizerta. 20 maj 1944

* Dopisano crvenom olovkom.

⁴ Pretstavništvu Ministarstva za ratni transport

⁵ Vjerovatno se misli na Pretstavništvo za ratni transport u Alžiru.
Tu se nalazilo Centralno pretstavništvo za Sredozemlje.

NAREDBA ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 24
MAJA 1944 ZA RASPORED RUKOVODEĆEG KADRA U PO-
MORSKIM OBALSKIM SEKTORIMA¹

III P.O.S.

N A R E D B A B R O J 3 5

Štaba Mornarice NOVJ za 24. maja 1944. godine

Raspored oficira,
vojnih rukovodilaca.

Po potrebi službe

r a s p o r e đ u j e m o :

Za v.d. komandanta II Pomorskog obalskog sektora kape-
tana Saje Balda, do sada načelnika štaba IV Pomorskog obal-
sektora.

Za komandanta III Pomorskog obalskog sektora majora
Tom'ič Janeza, do sada komandanta Baze Ratne mornarice.

Za komandanta V Pomorskog obalskog sektora majora
Ikica Mladena, do sada komandanta III Pomorskog obalskog
sektora.

Na službu u Štab Mornarice NOVJ major Flego Frano,
do sada načelnik štaba III Pomorskog obalskog sektora.

Na službu u Štab Mornarice NOVJ za zamenika referenta
za vezu kapetan Šonč Milan, do sada na raspoloženju.

Za komandanta Korčulanske flotile majora Jeglič Oska-
ra. do sada na raspoloženju.

Na službu u Tehnički otek Baze NOVJ Monopoli za nad-
zornika radionica i kotlova major Peculić Ivan, do sada na
službi u Komandi S.D.O. Podiučja.

Za upravnika škola i kurseva Mornarice potpukovnik
Bonači Juraj, do sada privremeno na službi u Štabu Mornarice
NOVJ.

Na službu u Upravu škola i kurseva kapetan Hudeček
Vinko, do sada na raspoloženju.

Za nastavnika Škole za vezu pukovnik Pire Metod i ka-
petan Cumbelić Zivko, do sada na službi u Otseku za vezu ovog
Štaba.

Na službu u Štab li Pomorskog obalskog sektora:

Za načelnika štaba Dragustina Miroslava, do sada na službi u flotili tog Sektora.

Za operativnog oficira kapetana Marinović Iva. do sada na službi u Bazi Ratne mornarice.

Na službu u Štab III Pomorskog obalskog sektora:

Za načelnika štaba poručnik Jeričević Ante, do sada I oficir broda »Sitnica«.

Za operativnog oficira kapetan Peko Petar, do sada na službi u IV Pomorskom obalskom sektoru.

Na raspored radi ukrcanja kapetana Vlajića Dragoljuba, do sada na službi u Otseku za vezu ovog Štaba.

Na službu u Štab IV Pomorskog obalskog sektora:

Za načelnika štaba kapetan Vrtačnik Josip, do sada operativni oficir tog Sektora.

Za operativnog oficira potporučnika Vidan Petra, do sada komandanta Viške flotile.

Na raspored za ukrcanje kapetana Milat Vicka, do sada komandanta Korčulanske flotile.

Na službu u Štab V Pomorskog obalskog sektora:

Za načelnika štaba poručnik Orhanović Marko, do sada načelnik štaba II Pomorskog obalskog sektora.

Za operativnog oficira p.poručnik Pečovnik Ratko, do sada na službi kod II Pomorskog obalskog sektora.

Za komandanta broda »Sitnica« poručnik Prela Tripo.

Za I oficira broda »Sitnica« kapetan duge plovidbe Štuk Stjepko, do sada komandir mornaričke stanice Lastovo.

Na službu u Štab IV Pomorskog obalskog sektora kapetan Krolo Vjekoslav, za nastavnika osmatračkih stanica, do sada na raspoloženju.

Na raspoloženje Komandi S.D.O. Područja potpukovnik Širola Rudolf, do sada na raspoloženju.

Izvršenje rasporeda:

Raspored izvršiti odmah:

kapetana Sonca, kapetana Krola. majora Peculića. pukovnika Pirea, potpukovnika Bonačija, kapetana Hudečeka, kapetana Cumbelića, potpukovnika Širole, poručnika Jeričevića i kapetana Marinovića.

U roku od dva dana:

majora Jegliča, kapetana Milata, kapetana Saje, kapetana Vrtačnika, potporučnika Viđana, kapetana Vlajića, druga Dragustina, poručnika Orhanovića i potporučnika Pečovnika.

Raspored majora Ikice i majora Tomšića izvršiti nakon dolaska Tomšića u domovinu

Poručnika Stjepka Štuka razrešiti dužnosti nakon izvršenog rasporeda majora Ikice te ga uputiti na brod »Sitnicu«.

Majora Flega uputiti na novu dužnost nakon izvršenog rasporeda poručnika Jeričevića.

Ukoliko su, u pojedinim sektorima, ostali nepopunjeni neki položaji, njihovu popunu izvršiće štabovi dotičnih sektora u saglasnosti sa Štabom Mornarice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pom. politkomesara:

Ivo Randić, s. r.

Komandant, pukovnik:

Černi, s. r.

Načelnik Štaba,

major:

Renčelj, s. r.

Dostavljeno:

- 1.) Štabu Baze NOVJ
- 2.) Štabu Baze Ratne mornarice
- 3.) Štabu II Pomorskog obalskog sektora
- 4.) Štabu III Pomorskog obalskog sektora
- 5.) Štabu IV Pomorskog obalskog sektora
- 6.) Šefu Odseka za pomorski saobraćaj S. M.
- 7.) Referentu za vezu Štaba Mornarice.

Da je ovaj prepis veran originalu tvrdi:

Načelnik Štaba Mornarice, major:

Renčelj

(M. P >

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 28 MAJA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA OD 12 DO 27 MAJA¹

STAB III P. O. S.

Br

28 maja 1944 g.

Operativni izvještaj
od 12. V do 27. V 1944

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi naređenja Štaba Mornarice pov. br. 20 44. dostavljamo slijedeći operativni izvještaj za vrijeme od uključivo 12 maja do uključivo 27 maja 1944 godine.

12. V. — U 08,00 sati uplovili u Sali »P.C.21« i »P.C.22« 1 izjavili da su ih napala dva saveznička aviona, mada nisu plovili, a pored toga vijali su zastave, a jedna bila je razasrta na palubi. Jedan drug lakše ranjen, brodovi neznatno oštećeni. U vožnji prema Sali pronađen je američki pilot kapetan Donald C. Manlove sa nastradalog liberatora. Flotila ostala je u Sali do navečer. Date su im direktive za rad u predjelu o. Žuta do o. Zirja i za odbranu Kornata od eventualnog napada neprijatelja. Navečer poslata je hrana za III P.O.S. u Telašćicu. Američki kapetan poslat je u 21,00 sati u Lučku kapetaniju Šibenik radi prebačaja na o. Vis. U 21,00 sati upućena 3 broda sa Kornata za o. Vis.

13./V. — Vrli se raspodjela hrane — hrana dobivena samo za 15 dana (bez šećera, kompota i tome si.). Lučka kape-tanija Šibenik premjestila se sa o. Lavše na Guljak (na o. Kornatu). Od Štaba Mornarice dobiveno je naređenje da se danju uopće ne smije ploviti. Uspostavljeno dežurstvo garnizona po uputama VIII korpusa, naređeno je da se isto uspostavi i u drugim garnizonima. U Kornatima nastavlja se sa popravcima na oštećenim brodovima. Javljeno u Štab Mornarice o dolasku 2 veća parobroda u Zadar.² Od Štaba Mornarice primili smo 8 koluta telefonske žice (izolirane) i ostalog telefonskog materijala. Nešto od tog materijala poslato je još istoga dana za

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 25—1 4. k. 2027.

² , " Vidi knjigu depeša Štaba Mornarice pod reg. br. 2 1. k. 2073, depeše br. 289, 299 i 328, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

XIX diviziju. Započet je rad na telefonskoj liniji od Sali (o. Dugi) do Ropotnice (o. Komat). Odlučeno je da se postavi telefonska linija preko Male i Vele Proverse od stupa na stup jer nema podvodnog kabela. Poslije podne održana je sjednica užeg štaba i odlučeno je da se noću 13/14 izvede uzbuna za vježbu, ali tako da nitko ne zna ni poslije održane vježbe da je to bila uzbuna za vježbu. Ova uzbuna treba da se dađe za cijeli Dugi Otok. Navečer isplovila su dva broda sa ranjenicima iz Kornata za Vis. U 23,00 sati stigao »P.C.22« i donio signalni pištolj i pištolj američkog kap. D. C. Manlove-a, koji je on bunkerisao na o. Žutu. U 23.30 isplovio je za Zaglav radi sljedovana hrane.

14./V. — U 04,00 sati data je uzbuna za napad na Dugi Otok, trajala je do 06,00 sati. Opaženi su nedostatci. Javljeno je Štabu Mornarice da je u Lošinju stigao 13 V jedan brod cisterna od oko 6000 T i da će se zadržati više dana.^s U 10,00 sati sazvana je sjednica referenata, koja je trajala do 18,00 sati istoga dana. Preko američkog kapetana (ime nepoznato) izvješteni smo o stvarima amer. kapetana Veljka. Već je on sam (Veljko) odlučio da putuje 15 V preko o. Kornata za o. Vis. U 19.30 jedan neprijateljski avion napao je Zman sa 3 bombe i mitraljirao. 2 lakše ranjena. Drugi avion napao je Božavu — bez štete. Navečer u Zaglavu održana je zabava na kojoj su prisustvovali komandant i zam. politkomesara sa nekim drugovima iz Štaba.

15 V. — U Lučku kapetaniju Šibenik uplovio je konvoj od 7 brodova sa Visa (među njima i novonaoružani brodovi III P.O.S. »Sloga« i »Marijan« kao »P.C.23« i »P.C.24«). Brodovi su donijeli hranu za III P.O.S. i neke pozadinske vlasti. Od li>. divizije traže brodove za prihvrat ranjenika na obali (Kamenno).⁴ Za taj zadatak određeni su »P.C.21« i »P.C.22« sa NB Komatom[^]. U Zman došle su dvije ekipe ronilaca, odlučeno je da se zadrže i da se stvori ronilački vod. Za vodnika određen je drug Curović — komandir R.S.2, koji je i sam po zvanju ronilac. Mjesto ronilačkog voda određeno je Vrulje (o. Kornat). Po naređenju Štaba Mornarice moramo dati sve raspoložive brodove II P.O.S. na raspoloženje radi prihvata ranjenika iz Sjeverne Dalmacije. Po sporazumu sa II P.O.S. uvidilo se je da je depeša pogrešna i da se radi o ranjenicima koje upućuje 19. divizija. Odlučeno je da se pošalje »P.C.21«, »P.C.22«, »P.C.23« i NB »Kornat* 16 maja u Kamenno radi prihvata ranjenika. Sa njima ide i zam. politkomesara. Odlučeno je da ide na o. Kornat drug Ikica, komandant III P.O.S., radi uređenja

nekih visećih pitanja. U 23,00 sati otišla su napred navedena dvojica sa »P.C.21«. Navečer neprijateljski avion napao je Božavu, srušio 4 kuće, žrtava nema.

16. V. — U 09,15 javljeno je da su u uvali Sv. Nikole (Olib) 2 nepr. peniše. Od Oliba nema vijesti. Zatraženo je da izvjesti o situaciji — odgovor je stigao, t. j. da je stanje redovno, a peniše su samo ušle u uvalu, okrenule se bez pristajanja i otišle u pravcu Lošinja. Sa Kornatom radio-veza prekinuta (ne javlja se) — zadnja veza u 10,00 sati. Štab Mornarice javlja da je napad na o. Lavšu 11 V izvršen sa strane R.A.F. greškom engleske mornarice. Admiralitet se je zvanično :zvinio Štabu Mornarice putem svog predstavnika i žali slučaj. U 21,00 isplovio N B Kornat« iz Garmenjaka. Radi udaljenosti do Ropotnice N B »Kornat« nije učestvovao u prihvatanju ranjenika, već je bio upućen u Zirje za uкрcavanje ranjenika nakon dolaska i prebacivanja na o. Vis. Flotila III P.O.S. isplovila iz Kornata radi prihvatanja ranjenika na Kamenno (3 broda). U 22,30 sati uplovio u Sali »P.C.3« i dato mu je naređenje da vrši zadatak patrolisanja o. Zut — Opat do daljnjeg naređenja.

17. V. — 19. divizija javlja da će 18 maja stići još 30 ranjenika na obalu. Traži brodove, javljeno Štabu Mornarice i Lučkoj kapetaniji Šibenik za flotilu. Obavješteni smo da se u Lošnju nalazi parobrod od 8000 T i da iskrcava municiju — izvješten Štab Mornarice.⁵ Saznaje se da se navodno garnizon u Zadru znatno pojačava, a za o. Ugljan da je predviđeno 1500 do 2000 vojnika — nastoji se to provjeriti. Uspostavljena je telefonska veza Sali — Vrulje preko Velike i Male Proverse. Iz Kornata poslat je m/j »Anđelko« i jedan leut na kopno (Kamenno) radi prihvata ranjenika.

18 V. — Određeno je ljudstvo za novonaoružane brodove P.C.23« i P.C.24«. Uspostavljen je ronilački vod sa dvije ekipe, t.j. 2 ronilačka čamca i dodijeljen je brodogradilišnoj sekciji. Započeto je sa dizanjem materijala sa potopljenih brodova i dizanjem samih brodova. Navečer stigao je "P.C.21« sa zam. politkomesara i izvjestio da je prebacivanje ranjenika proteklo u redu. samo da je prilikom prvog prihvata konvoj primječen sa o. Murtera i da je otvorena paljba na brodove, ali bez štete. Iste večeri produžio je »P.C.21« u Ravu da otegli m/j »Rade*« u Kornate. »P.C.3« došao je po naređenje, ali uslijed kvara na motoru ostao je u Salima.

19 V. — 00,30 »P.C.21« isplovio je sa zam. politkomesara za Kornate sa ljudstvom za »P.C.23« i »P.C.24«. U Kornate stigli su brodovi iz Visa »Crvena zvijezda« i »Palma«. Došao je v P.C.76« sa objavom za III P.O.S., ali politkomesar II P.O.S.

izjavio je (on je s njima došao u Sali) da je određen za III P.O.S. te je poslat njima. Došlo je oružje za III P.O.S. U 17,00 sati primili smo depešu od 19. divizije te nas izvještava da 19 maja dolazi na obalu oko 50 ranjenika te traže brodove. Odmah je proslijeđena depeša telefonski na Lučku kapetaniju Šibenik. U Kornatima sakuplja se civilno stanovništvo za zbjeg. Navečer isplovili su brodovi iz Kornata za prihvrat ranjenika na kopno (Kameno).

20./V. — 19. divizija javlja da se akcija otvaranja kanala za sada sa njezine strane ne može poduzeti radi jače koncentracije neprijatelja kod Zadra." Predlaže da se to uradi samo sa strane mora, jer bi to bilo vrlo važno za jedinice suvozemne vojske, koje tu operišu. O tome izvješten Stab Mornarice. SDP Odred javlja da je dobio radio-stanicu, poslao vrijeme i plan rada, kao i šifru. I dalje se radi na telefonskoj liniji radi uspostave direktne veze sa Lučkom kapetanijom Šibenik. U 16,00 sati došao je engleski major Colbert sa engleskim kapetanom Lorimerom i izvjestio nas da dolazi sutra 21 V oko 40 tona materijala iz Visa, koje se mora prebaciti na kopno. Još je izjavio da ne mari ništa, makar ako veći dio toga padne neprijatelju u ruke, glavno da jedan dio dođe našim jedinicama u ruke, jer su u velikoj potrebi za tim materijalom. Materijal bi uglavnom bio hrana, odjeća, oružje i municija. Oko 17,00 sati produžio je put prema o. Kornatu sa m/j »Sv. Ante« koji je dobio na raspoloženje od Štaba Mornarice. O tome izvješten je drug komandant na o. Komatu, koji se još tamo nalazi. U 21,40 sati primili smo od Otočkog odreda direktivnu zapovjed za akciju na o. Ugljanu i o. Pašmanu, koja treba da započne 20 maja u 22,00 sati." Primili na znanje s tom napomenom da su nas trebali o tome izvijestiti ranije radi savjetovanja u pogledu koordinacije rada. O tome izvješten drug komandant na o. Kornatu.

21./V. — U III sektor došao je zam. intendanta SDP Zadar sa molbom da im pomognemo u hrani, odjeći i oružju. Upućen je sa 8 svojih drugova na o. Komat da izuzme potreban materijal od onih 40 tona materijala, koji su trebali tog jutra da stignu na o. Kornat, kako je obećao engl. kap. Colbert. Kasnije smo doznali da nije sa Visa stigao nikakav brod radi nevremena, ali uza sve to upućen je na o. Komat da tamo sačeka materijal. Izjavio je da je kanal Ljubač otvoren i da se može bez opasnosti proći sa čamcima na vesla. Održana je sjednica

⁷ Prema neprijateljskom dokumentu, partizani su se 21 maja 1944 iskrcali na otok Ugljan, opkolili jedno neprijateljsko uporište i, u sukobu, šest njemačkih vojnika ubili i jednog ranili (vidi dok. br. 24/1, k. 38, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

sa referentima. II P.O.S. izvještava da su primili obavijest od XI korpusa za prihvata 200 ranjenika.⁸ Budući da II P.O.S. nema brodova na raspoloženju, a od naoružanih jedinica samo

P.C.3«, obratio se je na nas. Sporazumjeli smo se da im se dodijeli potreban broj brodova. O vremenu i mjestu prihvata ranjenih drugova izvjestiti će nas naknadno. Navečer glumačka grupa XIX divizije dala je priredbu sa igrankom u školskoj zgradi. Prisustvovali su i drugovi iz III P.O.S. U 23,00 sati vratili su se komandant i zam. politkomesara sa službenog putovanja.

22./V. — U 02,30 uplovio je »P.C.23«, koji je prevezio neke drugove. Dato mu je naređenje za flotilu za prihvata 25 ranjenih drugova večeras sa kopna (kod Kamena) pomoću gajeta, a flotila da vrši osiguranje prema dobivenoj zapovjesti (od 21. maja o. g.). Održana je sjednica užeg štaba: komandant i zam. politkomesara iznijeli su svoje referate o zapaženim nedostacima i predlozima da se rad poboljša i da se otklone razne nesuglasice. U 10,30 preletilo je nekoliko aviona (savezničkih) iz Nord prema Sid. Navečer su dva »P.C.« išla na Kaprije radi prihvata i prebacivanja ranjenika na Kamen. Prihvata nije uspio, na mjestu prihvata opažena je borba.⁹

23. V. — U Lavšu uplovio je konvoj od 5 brodova, zatraženo je od Štaba Mornarice da se ne upućuju konvoji od više brodova, već da se radi po našem planu, t.j. po jedan brod svakodnevno. Izvješteni smo da neprijatelj koncentrira veće snage kod Pirovca i Pakošтана. Oko 200 Njemaca da se je iskrcalo na o. Vrgadu (ustvari doznali smo provjerom da je bilo svega oko 20 vojnika) i da imaju nakanu racijanja na oslobođena ostrva Sjeverne Dalmacije. O tome izvješten je Štab Mornarice. Naređena je stroga pripravnost. Javljeno je da je na o. Vir došlo oko 60 ranjenika sa bolnicom, traže prevoz. Prebacivanje istih preuzeo je II P.O.S., jer se je P.C.3« nalazio na putu za Molat, a III P.O.S. nije imao na raspoloženju nijedan brod. Prebacivanje istih bilo je nemoguće iste noći. radi njezine kratkoće. Na o. Viru izvješteni o tome i naređeno im je da jave gdje će biti mjesto ukrcavanja.

24. V. — Ponovni pokušaj prihvata i prebacivanja ranjenika sa Kamena nije uspio. Od Štaba Mornarice primili smo naređenje da se jedna radio-stanica (ona koja je bila

⁸ Vidi knjigu depeša Jedanaestog korpusa NOV Jugoslavije pod reg. br. 1—36/2, k. 572, u Arhiva Istoriskog instituta JNA.

* U neprijateljskom dokumentu stoji sljedeće: »25. 26. V napadnuto je vlastito uporište na otoku Pašman vatrom s jednog neprijateljskog ratnog broda, ali je napadač protjeran topničkom vatrom. Gubitaka nije bilo«. (Vidi dok. br. 29—1/1, k. 38, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

bunkerisana na Modravama) preda za O. K. Zadar. Javljeno je da je to već ranije urađeno i dogovoreno, ali da sa njime još uvijek nije se mogla uspostaviti veza. Saznali smo da je vijest o Vrgadi netačna. Uza sve to držala se je stroga priprema. Oko 10,00 sati preletilo je više stotina savezničkih aviona sa SSW prema NNE. Javljaju da je Benkovac bombardiran. Sa o. Vira javljaju da je opaženo kako je sa jedne sav. leteće tvrđave iskočilo 9 padobranaca, a avion se je zapalio. Odmah je naređeno najbližoj stanici na o. Viru da preduzmu sve što mogu, da spasu savezničke avijatičare. Na o. Vir prebjeglo je više naših drugova, koji su izbjegli iz Nina pred mobilizacijom, traže brod. Naređeno je da brod, koji je doveo hranu produži put na Molat i o. Vir te da ih prihvati. Stroga pripravnost još traje.

25. V. — 00,30 opažena je borba na SE rtu o. Pašman: to je Flotila III P.O.S. napala neprijateljsku izvidnu stanicu na Straži kao vježba gađanja, opažen je požar na izvidnici. (Kasnije smo dobili izvještaj da su bili vrlo dobri pogotci, ali da nije bilo gubitaka kod neprijatelja, jer se je bunkerisao). Izvješteni smo da su drugovi sa o. Vira prešli na Molat. Traženo je od Štaba Mornarice da se do daljnjeg ne upućuje materijal za kopno, jer je kanal zatvoren. Iz o. Pašmana i Biograda prebjeglo je 99 drugova pred mobilizacijom i koji se javljaju u N.O.V.J. Navečer produžili su za o. Kornat i dalje za o. Vis. Iz Štaba Mornarice stigla je naredba o unapređenju i priznanju činova za oficire.

26./V. — Iz Oliba javljaju da je zarobljen jedan neprijateljski motorni čamac (bragoc), zarobljeno 2 Njemca i jedna žena, dalje jedan puškomitraljez, jedna puška, 8 bombi i 56.250 L.¹⁰ Naređeno da se taj brod sa zarobljenicima i materijalom, osim oružja, pošalje na sektor. Komandant i politkomesar otišli su na pregled relejne stanice Zirje. U 15,00 sati došao je capet. Lorimer sa još dvojicom britanskih oficira (Lagford. dok je drugo ime nepoznato) i izjavio je da im je dodijeljen brod »Sv. Ante«, koji će biti u Luci. sa još tri člana partizanske posade. Brod će biti i nadalje pod našom kontrolom te da ćemo ga moći koristiti za akcije, ako nam bude potreban. U 15,30 preletilo je 26 savezničkih aviona, opaženo je bombardovanje i dim prema Zemuniku (čula se je jaka eksplozija).

27./V. — U Lavšu uplovio je konvoj sa o. Visa (»Kornat«, »Lahor« i »Anđelo«) sa materijalom za 19. diviziju. U Sali doplovio je zarobljeni bragoc »Regina« sa zarobljenim

Njemcima i onom ženom. Jedan je Nijemac bio lakše ranjen, a žena ranjena na nozi i ruci bez teže povrede. U 08,00 sati preletilo je više savezničkih aviona prema NNE, kasnije se čula jaka detonacija u pravcu Ražanca. Tokom dana preletili su saveznički avioni u više navrata. Vršeno je ispitivanje njemačkih zarobljenika. Komanda mjesta Božava zatražila je brod za noć 28/29 maja da može prebunkerisati svoj materijal, jer je mjesto bilo kompromitovano, određen je m/j »Lahor«. Sa Zirja zatražen je jedan brod (brzi) za prebacivanje ranjenika i zbjega za o. Vis. Određen je N/B »Kornat*.

Anđelo« poslat je sa materijalom za 19. diviziju na o. Kaprije, gdje će bunkerisati taj materijal i postepeno će se prebacivati na kopno sa gajetama. Navečer su zarobljenici prebačeni na o. Kornat radi daljnjeg prosljeđenja na o. Vis. U 20,00 sati čula se je jaka detonacija u više maha u pravcu Zemunika. U 23,00 sati došao je drug kapetan Peko¹⁴ na raspored za operativnog oficira u Stab III P.O.S. Primljen je raspored oficira¹⁵ po kome za komandanta III P.O.S. dolazi drug major Tomšić,¹⁶ a dosadašnji ide za komandanta V sektora, i raspored novog načelnika štaba — drug Jeričević,¹⁴ a dosadašnji ide na službu u Stab Mornarice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pom. politkomesara:	Operativni oficir:	Komandant:
D. Mileta	P. Peko	M. Ikica

¹⁴ Petar

¹⁵ Vidi dok. br. 100.

NAREDBA ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 31 MAJA 1944 PODREĐENIM JEDINICAMA
ZA RASPORED BRODOVA PRILIKOM DESANTA JEDINICA
DVADESET ŠESTE DIVIZIJE NA OTOK BRAČ

Na osnovu zapovesti od 31. V. komandanta XXVI Divizije-

NAREĐUJEMO :

- 1) Raspored brodova a) Za ukrcavanje artiljerije, mazgi itd. za ukrcaj. stavljaju se komandantu artiljerije XXVI Divizije na raspoloženje 4 naša invaziona broda koji će pristati 1. VI. do 14 sati u Rukavcu.

Za tegljenje ovih brodova određuju se 2 m/j: »Marna« i »Danica« koji im > ju biti do 18 sati u Rukavcu.

• Pored toga stavljaju se na raspoloženje komandantu artiljerije XXVI Divizije još 3 m/j: »Dupin«, ; Mosor i »Gundulić«. Ovi m/j služit će za tegljenje malih engleskih invazionih brodova. Ovi brodovi imaju biti 1.VI. do 14 sati u Rukavcu.

Za pratnju i osiguranje ovog konvoja određeni su NB 1 i NB 3. Ovi NB imaju biti do 18 sati 1. VI. u Rukavcu.

b) M j »Velebit« određen je za prevoz 1 bataljona rezerve zapadne kolone, ima biti u 15,00 sati 1.VI. u Komiži. Voziće u sastavu konvoja koji ukrca, i kreće iz Komiže, zapadnu kolonu.

c) PC 57, koji će prebaciti jedan manji odred vojske sa radio-stanicom na vezu na o. Šoltu, ima biti u 18 sati u Komiži a komandant PC da se javi u Navyhouse.¹ PČ 57 teglit će sobom jedan motorni leut koji će ostati na vezi na o. Šolti. Vozit će u sastavu konvoja

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 47—1/1, k. 2039.

² Vidi dok. br. 12/1, k. 1100 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

³ Tu je bila komanda savezničkih pomorskih snaga.

koji kreće iz Komize. Po iskrcaju PC 57 vraća se odmah na Vis, s tim da vozi prvo nešto prema E i zatim uz Paklene Otoke prema Visu.

d) Kao bolnički brod služit će m/j «Frankopan» i 2 motorna leuta koji imaju biti spremni u Visu da na naređenje isplove.

e) M j «Zadar» i «Ban Jelačić» imaju biti spremni u Visu za eventualni ukrcaj 2 bataljona vojske.

f) Za eventualne potrebe imaju u Visu ostati spremni brodovi: «Sv. Nikola» i «Podgora».

2) Komandovanje.

Komandant **transDorta** naših brodova koji će krenuti iz Rukavca je kapetan Sušljic Branko. Za zamenika transporta određujemo operativnog oficira ovog sektora poručnika Vidana.

a) Komandant transporta, odnosno njegov zamenik, ima zadatak da sporazumno sa komandantom artiljerije XXVI Divizije izvrši ukrcaj trupa i artiljerije u Rukavcu. Kao i iskrcaj na mestu iskrcavanja.

b) Da izvrši prebacivanje trupa sa o. Visa na o. Brač na određena mesta za iski-cavanje.

c) Da za vreme prevoženja i pri dolasku na mesto iskrcavanja poduzme sve potrebne mere za zaštitu plovnih jedinica.

d) Da naredi formiranje konvoja i marševski poredak.

e) Da u svemu surađuje sa komandantom artiljerije XXVI Divizije.'

Komandant transporta i njegov zamenik ukrcaj će se na NB 11.

3) Iskrcavanje.

Konvoj voziće za uvalu Farska na o. Brač gde će se izvršiti iskrcaj. Odmah posle izvršenog iskrcaja brodovi se vraćaju za Vis ukoliko ne stigne drugo naređenje.

4) Otplovljenje.

Brodovi isploviće iz Rukavca u 21,00 sati.

Marievski poredak prema naređenju komandanta konvoja. Marševska brzina biće brzina broda koji vozi u sastavu najpolaganije. Ova se brzina obzirom na tegljenje ne može odrediti u svojoj apsolutnoj vrednosti.

Koje će invazione brodove tegliti zato određeni m j naredit će komandant konvoja.

Brodovi će isploviti iz Rukavca i voziti kursem koji vodi 1 Nm od o. Vodnjaka a zatim će voziti ravno na uvalu Farska.

4; Vođenje svetala, zamračivanje.

Jedinice neće voditi nikakvih navigacionih svetala. Najveću pažnju obratiti potpunom zamračenju brodova.

5) Znakovi raspoznavanja.

Svi naši brodovi moraju imati znakove za raspoznavanje za 1 dan.

6) Pilotiranje.

Za naš konvoj koji kreće iz Rukavca odrediti jednog pilota.

Za ostale savezničke invazione brodove u Rukavcu odrediti 4 pilota.⁵

Za brodove u Komiži odredit će Lučka kapetanija u sporazumu sa komandantom Bračke flotile 3 pilota.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dujmić Jozo

Načelnik štaba:
Josip Vrtačnik

Komandant, kapetan:
Srzić

(M. P.)

ZAPOVIJEST ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA OD 1 JUNA 1944 KOMANDANTU DRUGOG
TRANSPORTA ZA PREVOZ JEDINICA DVADESET ŠESTE
DIVIZIJE PRILIKOM DESANTA NA OTOK BRAČ

ZAPOVEST za

komandanta II transporta za 1. VI. 1944 godine

1.) Komandovanje. Komandant transporta je poručnik
Deželjin Rudolf, koji će biti ukrcan na
NB 3.

2.) Sastav brodova u konvoju.

Konvoj sačinjavaju slijedeći bro-
dovi: NB 3, »Danica«, »Ban Jelačić«,
> Zadar«, »Gundulić« i »Mosor«.

Na m/j »Danica« ukrcaće se bata-
ljon III Prekomorske brigade.

Na m/j »Ban Jelačić« i »Zadar«
ukrcaće se po jedan bataljon II Bri-
gade.

Na m/j »Gundulić« i »Mosor« ukr-
caće se jedan bataljon II Brigade.

Ovi brodovi voziće slijedećim redom
u konvoju: NB 3. Ban Jelačić«, »Za-
dar«. Gundulić«, »Mosor« i »Danica«.
Isplovljenje iz Kuta oko 22 sata 1. VI.
Voziti na kure 2 Nm W od Paklenih
Otoka, zatim odavde prema Farskoj.
Ispred Farske pustiti iz konvoja »Da-
nicu« koja ima da uplovi u Farsku
uvalu i iskrca trupe.

Konvoj produžuje do Bola gdje će
pristati na najpovoljnijem mjestu i
iskrcati trupe.

Nakon iskrcavanja trupa svi brodo-
vi se vraćaju u Vis. Iz Bola formiraće
se konvoj koji će voziti do Farske gdje
će prihvatiti »Danicu« i zatim u obrat-
nom pravcu istom rutom voziti za Vis.

Sva ostala naređenja u pogledu zadatka komandanta transporta, osiguranje brodova za vrijeme vožnje i za vrijeme iskrcaja trupa, ista su kao ranije i saopštena su komandantu transporta usmeno.

Pozivni znaci brodova su: »Ban Jelačić« — »LJ«, Zadar« — »IZ«, »Danica« — ID«, Gundulić« — »IG«, »Mosor« — »IG«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Načelnik štaba:	Komandant:
Dujmić Jozo. s. r.	Vrtačnik Josip. s. r.	Srzić N., s. r.

BR. 104

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 2 JUNI 1944'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. službeno
2 juna 1944 god.

Dnevni raport

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovno sa čamcima flotila.

PČ 57 sa PČ 42 u teglju iz Komize upućen na vezu Šolta, odveli su 20 boraca i 6 savezničkih vojnika. PČ 42 ostavljen je na Šolti za tamošnje potrebe.²

NB 11, 3 invazione catare, m j »Marna«, »Dupin«, »Velebit« i LCA upućeni su u prvoj koloni transporta na Brač u uvalu Farska. U drugoj koloni: NB 3, »Mosor«, Gundulić-, »Ban Jelačić«, »Zadar«, »Danica« u luku Bol.

Englezima na raspolaganje stavljeni su brodovi: m/j Sv. Nikola« — Ugljan, Zagreb« — Omiš, »Sv. Križ« — Krilo, »Sv. Ante« — Omiš, »Lahor« — Starigrad, *Dva brata« — Vela Luka, PC 41 i PC 56. Na zadatak na Hvar kod Vrboske gdje će po objašnjenju engleskog komandanta ostati danas po danu a 2. VI. navečer Isploviti će za Brač.³

PC 78 (>Mary«) bio je upućen na Hvar radi prenosa baterija.

Barkase 1, 2 i 4, koje su bile upućene za Biokovo, nisu se još vratile.

Iz III P.O.S. uplovio je NB 8, PC 2, PC 3, K 34, K 10 i jedan m/j.

Iz Lastova uplovio je NB 12 i jedan m/j — »Slobodan«, doveli su 12 zbjega, 2 njemačka zarobljenika, 10 putnika.

NB 11, NB 12, NB 3 nalaze se u Visu u ispravnom stanju, također i NB 8.

4. Otputovali iz Komiže: 1 engleski m/b za Italiju sa 70 ranjenika i bolesnika saveznika i boraca NOVJ.

Doputovali u Komižu: 1 engleski m/b iz Italije.

Na popravak prijavljena dva broda a osposobljen jedan brod.

5. Dostaviti će se posebnim izvještajem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politkornesar.
s. o.

Operativni oficir:
Vidan

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 2 JUNA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O BORBI NAORUŽANOG BRODA »KORNAT«
S NJEMAČKIM SNAGAMA¹

ŠTAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Broj 136

2 juna 1944 god.

Dostavlja operativni izveštaj
o akciji N.B.8.

ŠTABU MORNARICE

Nakon uplovljenja u Vis zam. komandanta i zast. polit-
komesara izjavili su sledeće:

Isplovili smo iz Visa 31 maja u 21,30 sati nrema dobi-
venom naređenju Štaba IV P.O.S. Ukricali smo 4 bačve od po
200 l vode, hranu i 2 akumulatora. Vozili smo prama Dugom
Otoku kursem koji vodi 7 NM od Komata i Dugog Otoka.
Usput smo sreli P.C. 2 i P.C. 3 oko 6 NM od Sestrica. Na
odredište, tj. na rt Lopata stigli smo 1. VI. u 07,30 bez doga-
daja na putu.² Na rtu Lopata našli smo Štab II P.O.S. koji je
odmah uputio kurira po komandanta III P.O.S.³ i obavestio
da ga je stigao N.B. 8. Komandant III P.O.S. stigao je posle
2 sata i predao nam pismo za Stab mornarice.

Na P.C. 22 (»Streljko«) prekricali smo vodu i hranu a
akumulatore predali smo telegrafistu.

U 13,00 sati nadleteli su nas 3 saveznička aviona na vi-
sini od oko 20 m. Oko 15,00 primetili smo nemački poštanski
avion na udaljenosti oko 500 m koji je letio iz SE prema NW.

U 20,30 isplovili smo sa Lopate u Malu Sovju, gde se je
nalazila bolnica, sa zadatkom da pridignemo ranjenike. Kad
smo uplovili u M. Sovju našli smo tamo našu vojsku koja
nam je izjavila da se bolnica premestila u Zman. Iz Sovje

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 17 1—2, k 2034.

² Toga dana su Nijemci preduzeli ofanzivu na teritoriju Trećeg
pomorskog obalskog sektora. Da bi onemogućili redovan saobraćaj na-
ših brodova između otoka, oni su se u isto vrijeme iskricali na otoke
Olib, Silbu, Ist, Molat, Dugi Otok. Kornat, a pravcem Kornatsko otočje
— Vis, u toku noći 31 majal juna i sljedeće noći, patrolirali su njihovi
torpedni čamci. Vidi dok. br. 112, 121.

^a Janez Tomšič

Isplovili smo ponovo za Lopatu gde se više nije nalazio Štab II P.O.S. Stoga smo izvestili naoružani brod »Slogu« da putujemo za Vis.

U 21.30 isplovili smo iz Lopate i vraćali se istom rutom kojom smo došli. 2 juna u 01,45 sati, nalazeći se otprilike na poziciji 15 NM S od Blitvenice, a vozeći u kursu 140, primetili smo sa desne strane prema mesecu dva broda na udaljenosti otprilike 1 NM. Čim smo ih primetili, dali smo im odmah propisni pozivni signal (2 zelena). Brodovi ne odgovaraju ništa, nego skrenu prema nama. dok su dotle vozili u kursu oko 150. Mi smo bili uvereni da su to Englezi, pošto nam se je prilikom ranijih sretanja sa engleskim jedinicama isto dešavalo. da nam Englezi na naše signalne pozive nisu odgovarali. Utoliko više smo bili uvereni da su približavajuće jedinice engleske iz razloga što su skrenule prema nama. što engleske jedinice čisto tako postupaju u susretu sa našim jedinicama i pošto je taj susret usledio preko 15 NM od obale, gde ranije nije nikad bilo čuti da bi nemačke jedinice patrolisale tako daleko na otvorenom moru. Kad su se približili na oko 100 m. zaustavili su se i ispalili par rafala poviše nas. Nato smo preko megafona doviknuli brodovima: Jugoslav partizan« i istovremeno davan i dalje propisni poziv. Na naše dovikivanje odgovorili su nam sa »okej . prestali sa vatrom, približili se nama. jedan po krmi na oko 30 m, a drugi je pristao uz nas, bacio pramčani konop i uhvatio se čakijom za naš pramac, dok je ostala posada toga broda uperila strojnice prema nama i počela na talijanskom jeziku vikati ruke u vis«. Posada N.B. 8, misleći još uvek da su to Englezi, digla je ruke uvis. Naredili su nam na talijanskom jeziku da se prekrcao na njihov brod i to nekoliko puta. U tom momentu skočio je jedan mornar preko razme kod kuhinje na naš brod i uhvatio laku Bredu< i uperio je prema komandnom mostu. U tom momentu zamenik komandanta, koji se do tada nalazio u kormilarnici, iskočio iz kormilarnice i vidio njemu nemačke oznake na bluzi, te viknuo to je Njemac, baci ga sa mitraljeza i ponovo skočio u kormilarnicu i dao motoru svom snagom napred. U taj čas i kroz posadu čuje se glas »Njemci su, spasajajmc« se! Istog momenta brod je svom snagom zavezio napred. pramčani konop je :spao. čakija je odbačena i posada iz svih oružja otvara vatru. Nemci su odmah otvorili vatru iz strojnica i mitraljeza na nas i od te vatre 8 naših drugova je ranjeno. Mi smo krenuli u kurs oko 160, da smo omogućili dejstvo svom oružju. Neprijateljske jedinice ostale su više po krmi i pod pritiskom naše vatre počele se udaljavati, odgovarajući stalno na našu vatru. Ta borba je trajala u istom kursu i na udaljenosti od preko 1.000 m još oko 20 minuti.

Toj borbi sledilo je zatišje sa obe strane oko četvrt sata, pošto se prekinuo dodir između nas. Na brodu se u to vreme do-
vukla nova municija, napunili ispaljeni šaržeri, a ranjenici
smešteni u štivu, gde im je pružena prva pomoć. Oko 02,30
sa leve naše strane otvorena je ponovo paljba na nas sa dve
jedinice. Mi smo odgovorili sa čitavim oružiem. Ta borba je
trajala opet oko 10 minuta. Iza toga je nastupilo zatišje oko
30 minuta. Oko 03,10 ponovo je otvorena paljba na nas sa 4
jedinice i to sa dve više po pramcu levo i sa dve više po krmi
desno. Kod tog naleta mi smo primetili jednu jedinicu sa
desne strane po krmi te kao prvi otvorili paljbu na nju. Na
naše otvaranje paljbe otvorile su na nas vatru još tri druge
jedinice, kojih ranije nismo videli na udaljenosti oko 800 m.
Naš brod vozio je još uvek u kursu 160. Mi smo tukli na sve
brodove. Ta je borba trajala oko pola sata. Zatišje nakon toga
trajalo je 10 minuta, pošto su se jedinice udaljile. Nešto pre
04.00 sati osule su ponovo 4 jedinice vatru na nas u istom
poretku kao i pre. Borba je bila kratka, svega oko 10 minuta,
tj. od oko 04,00 sati, kad se jedna od jedinica udaljila na veće
otstojanje, počela je signalizirati te izvesila 1 crveni fenjer.
Ostale tri jedinice vozile su u pravcu prema njoj te su nestale
iz našeg vidika. Time je borba završena i mi smo produžili
nesmetano i bez događaja za Vis. U Vis smo uplovili u 07.30.

Neprijateljske jedinice bile su tipa sličnog onim engle-
skim manjim borbenim čamcima, od naoružanja imaju 1 tešku
>Bredu« 20 mm, dve kupole, u kojima mislimo da su sme-
šteni dvocevni mitraljezi nešto manjeg kalibra. »Breda sme-
šena je na pramcu, a kupole pozadi komandnog mosta. Pored
toga primetili smo na komandnom mostu i na krmi više cevi,
verovatno »šaraca«. Brodovi su dugački oko 20 m. Vozili su
oko 20 čv.

Ranjeni su za vreme prve faze borbe sledeći drugovi:

- 1) Poltkomesar Duboković Frano. teže u stopalo.
- 2) Nišandžija na levom krmenom 20 mm mitraljezu
Ravkin Vladimir, teže ranjen na više mesta.
- 3) Tobdžija, I nišandžija Grubelić Sime, ranjen u više
mesta.
- 4) Tobdžija, pomoćnik Trojković Drago, lakše na više
mesta.
- 5) Tobdžija, dodavač municije Lavolpičela Toni, lakše
na više mesta.
- 6) Pomoćnik na pramčanom 20 mm mitraljezu Valentić
Petar, teže u prsa.
- 7) Mitraljezac na »Fijatu« Fabris Jure, lakše u ruku.

8) Mitraljezac na »Bredi« 8 mm Nobilo Nikola, lakše u glavu.

9) Nišandžija na krmenom desnom 20 mm mitraljezu Ipsa Ivan, lakše u više mesta u toku borbe kasnije.

Pored imenovanih ima još par drugova ogrebenih i udarenih od gelera, koji neće trebati neke naročite nege.

Čitava posada držala se vrlo dobro te hrabro i požrtvovano. Teže ranjene su na oružju zamenili zdravi drugovi, dok su i ranjeni pomagali puniti prazne šaržere i donositi municiju. i tako zahvaljujući požrtvovanosti posade sve je oružje bilo zaposednuto te je gađalo svom žestinom.

Gubici neprijatelja nisu poznati, ali se pretpostavlja da je jedan brod teško oštećen, pošto su mu dva broda pohitali u pomoć te je zbog toga prekinuta borba. Zarobljen je jedan Nemač i to onaj koji je skočio na brod.

Naš brod prorešetan je na više mesta, ali vitalnih oštećenja nema.

Oružje se pokazalo dobro, ali je nakon velikog broja ispaljenih metaka nastalo zgušćivanje barutnih gasova i zastoji, koji su za vreme borbe otklonjeni od strane posade. Broj ispaljenih metaka još nije poznat.

Dostavljamo prednji izveštaj s mišljenjem da je postupak posade N.B. 8 za vreme samog vođenja borbe bio ispravan.

Postupak N.B. 8 prilikom približavanja neprijateljskih jedinica na tako blisko otstojanje i čak na pristajanje sam po sebi nije ispravan i ne bi se smelo dozvoliti približavanje nepoznatih jedinica koje ne odgovaraju na naše signale za raspoznavanje, već otvoriti na njih vatru. Ali postoji još uvek isti problem identifikovanja jedinica i menjanja znakova raspoznavanja, pošto savezničke jedinice na naše signale redovito ne odgovaraju, već se približuju na najmanje otstojanje. Sličan postupak kao sa N.B. 8 imao je P.C. 2 11. V. Kad su se engleske torpiljarke približile P.C. 2. posada je morala dignuti ruke u vis i Englezi prekricali posadu PC 2 na svoj brod i zatvorili je u prostor pošto nisu bili sigurni da li se radi o partizanima ili o neprijatelju koji je eventualno preobučen. Taj primer je posada N.B. 8 primenila na se te je verovala da se radi o savezničkim jedinicama, naročito iz razloa pošto se neprijateljski brodovi nisu nikad pojavljivali tako daleko od kopna, te se je naš promet između Visa i Kornata odvijao uvek bez zastoja, te da su nenaoružani m/j plovili na toj ruti sami i bez zaštite N.B. Postupak svih brodova u sličnim prilikama dosada je bio nesiguran i neodlučan pošto je prema situaciji teško doneti odluku što da se radi. Ili da se otvori

vatru na event, savezničke jedinice koje su sve nadmoćnije po naoružanju ili da se postupa onako kao što su dosada postupali naši brodovi u sličnim primkama, tj. da iako savezničke jedinice ne odgovaraju na signale već se približavaju ili čak otvore vatru, naši brodovi produžuju put i staraju se na sve moguće načine da se identifikuju saveznicima. Kad u pitanju nisu saveznici već neprijatelj, isti je uvek u prednosti pošto mu je poznato da se radi o za njega neprijateljskim jedinicama te može odmah otvoriti vatru.

Objašnjenje Štaba mornarice da se na svaki brod, bez razlike, koji uopće ne odgovara ili ne odgovara pravilno na naše znakove raspoznavanja otvori vatra, primljeno je na znanje. Ali time pitanje nije rešeno u korenu jer bi eventualno otvaranje vatre na savezničke brodove imalo negativne posledice na političkom polju, a da ne govorimo o nikakovom izgledu na uspeh te borbe.

Od momenta kad je posada N.B. 8 ustanovila da se radi o neprijatelju njezino snalaženje u vrlo teškoj situaciji je odlično, držanje je posade hrabro, odlučno i borbeno. Skretanje iz kursa na desno za 20 stepeni radi iskorišćenja svih oružja pravilno. Jačina vatre je bila vrlo jaka, pošto su neprijateljske jedinice koje su raspolagale nadmoćnom brzinom povećavale otstojanje i prekidale borbu kad je situacija za njih postala preteška. Isto tako neprijatelj je prekinuo borbu i povukao se iako je bio nadmoćan, i pošto je zadnja faza borbe trajala kratko vreme i nastupio iznenadni prekid te sakupljanje neprijateljskih jedinica oko jednog broda, pa signalizacija itd., može se zaključiti da je jedna neprijateljska jedinica teže oštećena.

Mišljenja smo da bi trebalo celokupnu posadu N.B. 8 pohvaliti za hrabro držanje i snalaženje u situaciji koja nije nastala toliko njihovim neispravnim postupkom koliko prilikama koje postoje. Naročito treba istaknuti držanje ranjenih drugova koji su i nadalje ostali u borbi i omogućili da su bila zaposednuta sva oruđa i da žestina vatre nije ni najmanje popustila.

SMET FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dujmić Jožo

Načelnik štaba:
J. Vrtačnik

komandant. kapetan:
N. Srzić

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 3
JUNA 1944 ŠTABU OSMOG KORPUSA NOV JUGOSLAVIJE
O PRELASKU PAROBRODA »TIMOK« NA STRANU NOV
JUGOSLAVIJE'

STAB MORNARICE N. O. V.
JUGOSLAVIJE
A/Broj 5328
3 juna 1944 godine

Prelaz S/S »Timok
pod N. O. V. J.

P. T. RADONICIC & CO LTD LONDON.
ZAPOVEDNIŠTVU PAROBRODA »TIMOK«.
ŠTABU VIII KORPUSA N. O. V. JUGOSLAVIJE.

Vlasniku S/S »Timok« direkciji »Oceanija A. D.. preko
zastupništva Radoničić & CO LTD London, dostavljeno je sle-
deće:

1) Posada parobroda »Timok«, za vreme boravka ovog
broda u luci Bizerta. na svome sastanku u mesecu maju o.g.,
osim zapovednika, I časnika i II radio-telegrafiste, zaključila je
da se pridruži Narodno-oslobodilačkoj vojsci Jugoslavije pri-
znavajući kao najvišu vlast u zemlji jedino Nacionalni komitet
oslobođenja Jugoslavije na čelu sa predsednikom maršalom
Jugoslavije Jcsip Broz Titom.

2) Na osnovu ovog zaključka, parobrod »Timok« plovi po-
čam od 19 maja 1944 godine pod jugoslovenskom nacionalnom
zastavom: plavo-belo-crveno u vodoravnim poljima iste širine
sa crvenom petokrakom zvezdom u prvoj trećini belog polja.

3) Isti zaključak posade parobroda »Timok i promene za-
stave primljeno je na znanje od strane Ministry of War Tran-
sport Rep. u Bizerti,² koje je tim povodom uputilo akt od 20
maja o.g. Ministry-u of War Transport Rep. u Bari-u³ radi oba-
veštenja Vojne misije N. O. V. Jugoslavije u Bari-u o donetom
zaključku posade parobroda »Timok«.

Na osnovu gore iznetih činjenica. Štab mornarice N. O. V.
Jugoslavije uvrstio je S S Timok u spisak upisanih brodova
•Oceanije« A. D. s tim:

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 29/3—2. k. 2065.

² Pretstavništvo Ministarstva za ratni transport

³ Vidi dok. br. 99.

a) da S/S »Timok«, u duhu odluka Drugog zasjedanja Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije i Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije, ostaje i nadalje privatno vlasništvo »Oceanije« A. D. sa sedištem u Sušaku do kapitulacije Jugoslavije 15 aprila 1941 godine, a sada nepoznatog sedišta;

b) da se S/S »Timok« i njegova posada, osim zapovednika, I časnika i II radio-telegrafiste, smatraju dobrovoljno mobilisanim od strane N. O. V. Jugoslavije;

c) da S/S »Timok« plovi kao i dosada u službi Ujedinjenih naroda, a po direktivama britanskog Ministry of War Transporta:

d) da novac koji se prima za arendu može biti upotrebljen za povećanje nadnica naših mornara koji sa velikim požrtvovanjem vrše svoj teški rad i pomažu time stvar Ujedinjenih nacija.

Molimo da nam se potvrdi primitak ovoga akta.«

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik politkomesara.

R.

(M. P.)

Komandant, pukovnik,

C.

BR. 107

ZAPOVIJEST ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA PODREDENIM JEDINICAMA ZA PREBACIVANJE TRUPA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE SA OTOKA BRACA NA OTOK VIS¹

ZAPOVEST

ŠTABA IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ZA PREBACIVANJE TRUPA BRAČ — VIS

Na osnovi dobivenih uputa Štaba mornarice

NAREĐUJEMO:

1) Zadatak.

Zadatak Štaba IV P.O.S. jeste da svim raspoloživim plovnim jedinicama izvrši prebacivanje trupa i materijala sa o. Brača na Vis. Ukrcaj trupa izvršiće se u onim istim uvalama

kao što se je izvršio iskrcaj, tj. u uvalama Blaca, Farska, Planica, Murvica i Bol.

2) Podela
snaga.

Od raspoloživih brodova formiraće se 4 kolone, svakoj koloni pripadaće jedan naoružani brod. Svaka kolona ima svog komandanta kolone, koji će se u određenoj uvali iskrcati i za vreme ukrcaja trupe biće odgovoran za uredan ukrcaj i raspodelu brodova, tj. jeste komandant ukrcaja.

Koji su komandanti kolona, raspored brodova u uvale, formiranje kolona i marševski poradak vidi se iz donjeg pregleda.

BLACA I FARSKA ¹	PLANICA	MURVICA	BOL
kdt. Vidan		Kdt. Franković	Kdt. Deželjin
N.B. 11	N.B. 12	N.B. 3	N.B. 8
»Velebit«	»Gundulić«	»Sloboda«	»Ban Jelačić«
1 LCV	»Jadran«	»Sretna sloboda«	1 LCV
»Danica«	»Sv. Ante«	»Mars«	»Zadar«
1 LCV	Barkasa br. 4	P.C. 43	1 LCV
»Marna«	Barkasa br. 1		»Dinara«
1 LCV			»Dupin«
»Mosor«			»Pčela«
»Ivan Krstitelj«			
»Frankopan«			
< »Sv. Križ«			
O »Augustin«			
P.C. 57			
ca P.C. 78 (»Mary«)			

Komandant transporta je kapetan Sušljčić Branko, ukrcan na N.B. 11. Za obilaženje uvala za vreme ukrcavanja dodeljen mu je brzi P.C. 78 (»Mary«),

Dužnost je komandanta transporta da poduzme sve potrebne mere za uredno formiranje konvoja, za sigurnu i ispravnu plovidbu, za raspored brodova u uvalama za vreme ukrcavanja trupa prema ukazanim potrebama i za osiguranje brodova na sidrištima.

Dužnost je komandanata kolona održavanje reda, sigurnosti i ispravnosti navigacije

za svoju kolonu. Kod dolaska na sidrište komandanti kolona iskrcavaju se na kopno, stupe u vezu sa komandantima trupa i po prikupljenim podacima izvrše raspored ukrcavanja trupa, kojeg i provedu uz pomoć komandanata trupa. **Bez** naređenja komandanta transporta ne može **se** upućivati brodove iz jedne uvala u drugu. Eventualni potrebni razmeštaj brodova vrši samo komandant transporta.

Za vreme krčanja trupa N.B. zauzeće najpovoljniji položaj koji im omogućava najbolju odbranu brodova sa mora i iz zraka.

- 3) Isplovljenje. Brodovi isploviće sa vezova u Visu tako da budu u 05.15 sati 4. IV ispred o. Host. N.B. zauzeće ispred Viške luke formaciju fronta na međusobnom otstojanju 500 m. Mobilisani brodovi sakupiće se oko N.B. svojih kolona i zauzeće marševski poredak. Isplovljenje u 05,45 sati. Marševska brzina jeste najveća Dostignuta brzina broda koj: najslabije vozi. Svaka kolona vozi samostalno, ali ipak se kolone ne udaljavaju suviše jedna od druge već voze sve skupa kao jedan transport slobodne formacije.

Ruta od Visa na 1 Nm W od Paklenih Otoka, na 1 Nm W od rta Pelegrin. zatim kurs na Blacu. do na 1 Nm udaljenosti i zatim vožnja do određene uvale.

Nakon ukrcanja trupa svi brodovi jedne kolone sačekaju i isploviti skupa u koloni. Ukoliko se ukrcaj u svim uvalama završi po prilici jednovremeno. pojedine kolone sačekaju ukoliko to sigurnostne prilike dozvoljavaju i voziće za Vis kao jedan transport. Ovo regulisaje komandant transporta prema orilikama. Svi brodovi imaju uploviti u Vis. Naređenje za isplovljenje sa Brača tražiće komandant transporta od komandanta divizije (vreme isplovljenja). Vožnja kod povratka istom rutom kao kod polaska.⁴

- 4) Naročite odredbe. Kod polaska sa Visa, prilikom formiranja kolona, N.B. 11 postaviće se najzapadnije, oko

IZJAVA

ŠTABA IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ZA PREBACIVANJE TRUPA

BRAC - VIS

Na osnovi dobivenih uputa Štaba Mornarice
NAREDJENJE

1) Zadatak

Zadatak Štaba IV P.O.B. jeste da svim raspoloživim plovima jedinicama izvrši prebacivanje trupa i materijala sa o. Braća na Vis. Ukrcaj trupa izvršiće se a onim istim uvjetima kao što se je izvršio iskrcaj t.j. u uvalama Blaca, Planica, Murvica i Bol.

2) Podjela snaga.

Od raspoloživih brodova formiraju se 4 kolone, svakoj koloni pripadaće jedan mornarski brod. Svaka kolona ima svog komandanta kolone, koji će se a određenoj svili iskrcati i za vreme ukrcaja trupa biti odgovoran za uređaj ukrcaja i raspodelu brodova t.j. jeste komandant ukrcaja.

Koji su komandanti kolona, raspored brodova u uvale, formiranje kolona i mornarski poredak vidi se iz donjeg priloženog.

BLACA I PLANICA	PLANICA	MURVICA	BOL
Kat. Vidan	Kat. Kroniger	Kat. Franković	Kat. Debelin

F. Ball	N. B. 12	F. B. 3	N. B. 6
Velebit	Gundulić	Slebočan	Sanjacić
1 LGV	Jadran	Bretan Sleboča	1 LGV
Danica	Sv. Ante	Mars	Radar
1 LGV	Sarkasa br. 2	P. O. 43	1 LGV
Merna	Sarkasa br. 1		Dinara
1 LGV			Dupin
Mosor			Pula
Ivan Kretitelj			

Frankopan
Sv. Kril
Augustin
P. O. 57
P. O. 78 (Mary)

Komandant transporta je kapetaj Šušljik Branko ukrcan na N. B. 11. Za obilaženje uvale za vreme ukrcavanja dodeljen mu je brod P. O. 78 (Mary).

Dužnost je komandanta transporta da poduzme sve potrebne mere za uredno formiranje konvoja, za sigurnu i ispravnu plovidbu sa raspored brodova u uvalama za vreme ukrcavanja trupa prema ukazanim potrebama i za osiguranje brodova na sidrištima.

Dužnost je komandanta kolona za održavanje reda, sigurnosti i ispravnosti navigacije sa svojom kolonom. Kad dolaska na sidrište komandanti kolona iskrcavaju se na kopno, stupe u vezu sa komandantima trupa i po prikupljenim podacima izvrše raspored ukrcavanja trupa kojeg i provedu uz pomoć komandanta trupa. Bez naredjenja komandanta transporta ne sme se upućivati brodove iz jedne uvale u drugu. Svantualni potrebni razmeštaj brodova vrši samo komandant transporta.

Za vreme krcanja trupa N. B. saziće najpovoljniji položaj koji im omogućava najbolju odbranu brodova sa mora iz istog smjera.

3) Isplavljenje

Brodovi isplivaju sa venova u Visu tako da budu u 0515 sati 4. IV ispred o. Host. N. B. saznade ispred Viške luka formacija Trupa na međusobnom ostojeanju 500 m. Mobilizacijom brodovi sakupiće se oko N. B. svojih kolona i saznade mornarski poredak. Isplavljenje u 0545 sati. Mornarska brzina jeste najveća postignuta brzina broda koji najslabije vozi. Svaka kolona

500 m istočno N.B. 12, zatim isto tako istočno N.B. 3 a najistočnije N.B. 8.

Eventualno tegljenje u kolonama regulisaće komandanti kolona. Naše invazione brodove (LCV) tegliti do ispred uvala.

Komandanti kolona podneće pismeni izveštaj o vožnji komandantu transporta koji će sa svoje strane podneti izveštaj Štabu IV P.O.S.

LCV — invazioni brod kojeg tegli m/j »Zadar« pripada koloni N.B. 3 i ima uploviti u Murvicu. Tegljenje u sastavu četvrte kolone (tog invazionog broda) naređeno je iz razloga pošto treća kolona nema nijedan dobar brod za tegljenje.

U prilogu dostavlja se tabelarni pregled koliko lica mogu krcati pojedini brodovi i njihove brzine da bi se komandantima olakšalo ukrcavanje trupa.⁵

Ovu zapovest kao i prilog vratiće komandanti kolona ovom štabu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLJTKOMESAR: NAČELNIK ŠTABA: KOMANDANT, kapetan:
Josip Vrtačnik

(M. P.)

⁵ Prilog se ne nalazi uz ovu zapovijest, ali se iz dok. br. 32—6/2, k. 2065 mogu vidjeti mogućnosti ukrcaja i brzine brodova:

- »Velebita 450 ljudi 6 čv.
- »Danica« 450 ljudi 7 čv.
- Mama« 360 ljudi 7 čv.
- »Mosor« 350 ljudi 5 čv.
- »Ivan Krstitelj« 140 ljudi 4,5 čv.
- »Frankopan- 180 ljudi 6 čv.
- Sv. Križ« 100 ljudi 4,5 čv.
- »Augustin« 90 ljudi 4 čv.
- »Gundulić« 180 ljudi 5,5 čv.
- »Jadran« 60 ljudi 5 čv.
- »Sv. Ante' 80 ljudi 4 čv.
- »Slobodan- 100 ljudi 6,5 čv.
- »Sretna sloboda« 150 ljudi 4,5 Čv.
- »Mars« 80 ljudi 4,5 čv.
- »Ban Jelačić« 400 ljudi 7 čv
- »Zadar* 300 ljudi 7 čv.
- »Dinara« 300 ljudi 7 čv.
- »Dupin« 120 ljudi 5 čv.
- »Pčela« 130 ljudi 5 čv

DNEVNI RAPORT ŠTABA. "ETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 1 JUNI 1944'

STAB IV POM OBAL. SEKTORA
Pov. službeno
4 juna 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Dostaviće se zasebnim obavještajnim izvještajem.
2. NB 11. NB 3 sa dvije invazione catare upućeni su u Farsku i vratili se istoga dana.²
Barkase br. 1 i 4 upućene su u Hvar radi prevoza novomobilisanih i materijala, vratile su se i dovele za Oblasni NOO klupe i stolove.
PC 71 upućen u uvalu Planica na Braču, stavljen na raspoloženje komandantu XXVI Divizije.¹
NB 3. NB 8, NB 11, NB 12, barkase br. 1 i 4 te 5 invazionih catara, PC 2, PC 57 i PC 43 i 26 m j upućeni su u Brač za prevoz trupa.⁴
Iz Lastova doputovao jedan m j. doveo 4 za zbjeg i 6 putnika.
3. Bez sadržaja.
4. U Vis i Komizu nije uplovilo niti isplovilo za inostranstvo ništa.
Prijavljena dva. osposobljeno 0 brodova.
5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dujmić Jozo

Operativni oficir:
Vidan

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 5 JUNA 1914 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O DEJSTVIMA MORNARIČKIH JEDINICA
PRILIKOM DESANTNE AKCIJE DVADESET ŠESTE DIVI-
ZIJE NA OTOK BRAČ

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. broj 225

5 juna 1944 god.

Operativni izveštaj o
akciji na o. Braču
31. V. do 5. VI. 1944

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

I. Prema direktivi² izdanoj od strane Štaba mornarice izvršeno je 31. maja prebacivanje oko 600 boraca³ i oko 120 engleskih vojnika⁴ iz Visa u uvalu Blaca na o. Braču. Za ovaj transport bili su odrođeni m j Mosor i »Gundulić« te naoružani brodovi NB 11 i NB 3, koji su također sami imali krcati izvestan manji deo trupa, pošto je u direktivi traženo da se konvoj sastoji od što manje brodova. Za komandanta transporta određen je komandant NB 11. Na m j »Mosor« bio je od strane ovog štaba ukrcaj poručnik Deželjin koji je bio odgovoran za pravilan ukrcaj i iskrcaj trupa.

Transport trebao je prema izdatoj zapovesti da isplovi 31. V. u 21,00 sati. Međutim usled zakašnjenja trupa koje nisu stigle na vreme na mesto ukrcavanja, isplovljenje iz Visa usledilo je u 22,30 sati. Da bi se usled zakašnjenja u isplovljenju dobilo na vremenu uzeo je NB 3 u tegalj m j »Mosor« a NB 11 m j »Gundulić«.

Brodovi su stigli na odredište bez događaja na putu. 1. VI. u 02,00 sati NB 3 uspostavio je vezu sa kopnom, dok su ostali

² Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br 20—1 2, k. 2034.

Redakcija nije uspjela da pronađe taj dokumenat.

³ U desantu na otok Brač učestvovali su: Prva, Jedanaesta i Dvanaesta brigada, dva bataljona Treće prekomorske brigade, jedno odjeljenje protivkolske čete Treće brigade i jedna baterija brdskih topova 75 mm. Opširnije o tome vidi dok. br. 5—1/5, 12—1 3, k. 1100 i dok. br. 36—1/2, k. 1101 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

Vidi dok. br. 186. 187.

brodovi čekali u udaljenosti 1/2 Nm. Nakon uspostavljanja veze upućeni su u uvalu transportni brodovi, dok je NB 11 vršio osiguranje ispred uvale. Nakon završenog iskrcaja stražarenje ispred luke preuzeo je NB 3 a NB 11 uplovio je u uvalu i započeo je sa iskrcajem. Kad je i NB 11 iskrcao trupe, osiguranje vršeno je od oba NB. Trupe i materijal iskrčani su u 03,30 sati. Odmah posle iskrcaja jedinice isplovile su u sastavu za Vis gde su stigle u 06.30 sati bez događaja na putu.

Za vreme čitave akcije nije bilo nikakove aktivnosti niti susretaja s neprijateljem.

Ukrcavanje i iskrcavanje trupa bilo je normalno i bez gubitka vremena, jedino su u Visu trupe zakasnile sa dolaskom na mesto ukrcaja.

Za ovo prebacivanje trupa izdana je od strane ovoga štaba zapovest koja se u prilogu pod 1 prilaže izveštaju.*

II. Na osnovu zapovesti komandanta XXVI divizije od 31 maja t.g. imao je ovaj štab zadatak da 1 juna u noći delove brigada i artiljerije XXVI divizije prebaci iz Visa na o. Brač.⁶

*, ' Vidi dok. br. 102, 103.

U Izveštaju njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj (br. 156/44 od 5 VI 1944) stoji sljedeće: »2 VI u rano jutro neprijatelj se iskrcao na otok Brač i od 10.00 čas. sa zap. i juga počeo napad na njemačko uporište <4 km zap. od Selaca). Dosada je utvrđeno da su neprijateljske snage jake 2 čete sa nekoliko tenkova i oklopnih izviđačkih kola. Prema osmotrenom brodskom prostoru, neprijatelj je mogao iskrcati oko 1000 ljudi. Naše protivmjere su već u toku«. (Vidi mikrofilm London — N 10. H 303941 — H 303944 u mikroteci Istoriskog instituta JNA.)

A u izvještaju od 7 juna 1944 kaže se:

Na Braču se i dalje vode žestoke borbe sa neprijateljem, koji od 3 VI neprekidno vrši napad na njemačko uporište Nerežišće. Neprijatelja potpomažu ratni brodovi artiljeriskom vatrom, upotrebljavajući zapaljiva, fosforna i dimna zrna, dok braniocima daju podršku obalske baterije iz Splita. Dcsada su odbijeni svi napadi nadmoćnijeg neprijatelja (4000—5000 ljudi) na Nerežišće i zarobljeno je 8 Engleza . (Vidi mikrofilm London — N 10, 303934 — H 303937.)

O istoj akciji piše — u istori.iatu njemačke 118 lovačke divizije — kapetan Turner (Thörner), komandant Treće čete 738 puka. koji između ostalog, kaže:

Noću 1 juna 1944 silovitim naletom neprijatelja završen je kratkotrajni mir. Jake neprijateljske snage, koje su se iskrcale u Bolu. izvršile su masovan napad najprije protiv naše oslone tačke k. 778 -- Sv. Vid. koju smo branili samo jednim ojačanim vodom. U jutarnjim časovima bio je i sistem oslonih tačaka oko k. 622 pod jakom neprijateljskom artiljeriskom vatrom sa suva. a naročito mora, dok su jake neprijateljske snage, koje su se sada iskrcale i na drugim tačkama otoka koncentrično nastupale. Odmah je bila uočena namjera neprijatelja, naime: da so našp oslone tačke brzo parališu nadmoćnim napadom, prije nego što mi možemo da dobijemo pojačanje s kopna«. (Vidi knjigu Der Weg der 118 Jäger Division«.)

Za prebacivanje materijala, mazgi, municije i ljudstva bile su upotrebljene dve invazione catare,⁷ jedna je predata Englezima za njihove potrebe. Pošto su stavljene na raspoloženje 4 naše invazione catare a bile su potrebne samo tri, to je jedna vraćena u vez. M/j »Marna« i »Danica« bili su određeni za tegljenje ove 4 invazione catare, a 3 m/j: »Dupin«, »Mosor« i »Gundulić« za tegljenje 4 mala engleska invaziona broda (LCA). Za pratnju i osiguranje ovog konvoja određena su dva naoružana broda NB 11 i NB 3.* Svi navedeni brodovi stigli su u Rukavac 1—2 sata pre vremena određenog za ukrcavanje. Pošto je komandant transporta kapetan Sušljčić. i njegov zamenik potporučnik Vidan, čekao u ovom štabu na pismenu zapovest te je stigao u Rukavac nešto posle vremena određenog za početak ukrcaja, a brodovi su stigli 1—2 sata ranije, to su se trupe koje su u Rukavcu čekale još od ujutro na ukrcaj same ukrcale. Stoga je nastala promena od rasporeda predviđenog u zapovesti u tome što su se na m/j »Mosor« i »Gundulić« koji su bili određeni za tegljenje, ukrkala 2 bataljona koja je komandant I dalmatinske ud. brigade poveo preko određenog broja predviđenog u zapovesti. LCI ukrcali su samo zapovešću Divizije predviđen broj boraca, te su prekobrojni ukrcani na pomenute m/j. Naši m/j (»Mosor« i »Gundulić«) nisu mogli usled premale brzine voziti u sastavu LCI te su bili upućeni u Vis da se priključe drugom transportu. LCA bili su po završenom ukrcaju artiljerije i municije upućeni u Komizu po naređenju jednog engleskog oficira koji je tu rukovodio ukrcajem. Isto tako su u Komizu upućene 3 naše invazione catare. Pošto su na taj način brodovi podeljeni, tj. 4 LCA i 3 naše invazione catare koje je trebalo tegliti upućeni su u Komizu (od strane engl. oficira), to je izdato telefonsko naređenje komandantu transporta da se i sa ostalim brodovima uputi u Komizu. NB 11, NB 3, »Marna« i »Dupin« isplovili su za Komizu, a m/j »Danica« upućena je u Vis, za trupe II transporta. Dok su NB 3, NB 11, »Marna« i »Dupin« vozili za Komizu stiglo je ovom štabu naređenje da se pripreme brodovi za ukrcaj II transporta sa polaskom iz Visa. Sporazumno sa Štabom mornarice određen je NB 3 za osiguranje drugog transporta." NB 3 pozvan je iz Komize u Vis. LCA isplovili su iz Komize u 21,00 sati samostalno za Planicu na o. Braču. Ovo naređenje izdao je engleski oficir u Komizi, koji je otklonio tegljenje i izjavio da ima naređenje da uplovi u Planicu a ne u Farsku kako je bilo u zapovesti Divizije naređeno.

U 21,15 isplovili su iz Komize NB11, u teglju sa 1 catarom, m/j »Dupin« i m/j »Marna«, u teglju sa 1 catarom. Pošto je br-

zina sastava bila oko 4 čv.. to su se svi brodovi među sobom povezali, čime se je brzina povisila na 5 čv. U 02,40 sati 2. VI. stigao je transport u Farsku. Iskrčavanje bilo je završeno u 04,30 sati. Za vreme iskrčavanja NB 11 vršio je osiguranje. Iskrčavanje sa naših invazionih catara bilo je izvršeno brzo i lako, dok je iskrčavanje municije sa m/j Dupin« išlo sporo i moralo se je vršiti pomoću invazionih catara.

U Komiži ukrčavala se je vojska na invazione brodove LCI. Za ukrčavanje rezerve zapadne kolone u jačini 1 bataljona bio je dodeljen m j Velebit , koji je ukrcao trupe u Komiži i isplovio u 21,00 sat iz Komiže za Farsku.

4 engleska invaziona broda LCA uplovili su prvo u Planicu. međutim kako je bilo naređeno iskrčavanje artilerije u Farskoj. morali su iz Planice proslediti do Farske, gde su stigli zajedno sa m j > Velebitom- koji je imao ukrćanu rezervu i sa m j -Danicom na kojoj je bio ukrćan 1 bataljon III prekomorske brigade. M j »Danica« pripadao je II transportu, koji je isplovio iz Visa 1. IV. u 22.30 sati. Iskrčavanje m j »Velebita« i Danice izvršeno je u Farskoj pomoću invazionih catara. Ovi m j i 4 LCA završili su iskrčavanje 2. VI. u 04.30 sati.

U 04,30 sati 2. VI. jedna catara prebacilo je iz Farske u Blace 15 mazgi. Ova catara vratila se u Farsku u 05,40 sati. kada su transportni brodovi isplovili iz Farske za Vis gdp su stigli u 09,00 sati 2. VI.

Konvoj vraćao se je u Vis u sledećem marševskom potretku: NB 11 u teglju sa 1 invazionom catarom, Danica u teglju sa »Marnom* i 1 catarom. Velebit i -Dupin •.

LCA ostali su kamuflirani u uvali Farska.

III. Po naređenju Štaba mornarice koje je telefonski primljeno oko 16,30 sati 1. VI. imao se formirati II transport koji je imao krenuti iz Visa za Brač.

Za komandanta tog transporta određen je od strane ovog štaba poručnik Deželjin Rudolf, koji se imao ukrćati na NB 3.

Konvoj sačinjavali su sledeći brodovi: NB 3, Ban Jelačić i Zadar«, na koje je bio ukrćan po 1 bataljon II brigade.

Gundulić i Mosor . koji su zajedno ukrćali 1 bataljon li brigade još u Rukavcu i bili su zatim upućeni u Vis, i Dinr, t , na koju se je ukrcao 1 bataljon III prekomorske brigade. Isp. . - ljenje iz Kuta usledilo je 1. VI. u 22,30 sati. Pošto NB 3 još nije stigao iz Komiže, to su brodovi čekali u luci njegov dolazak. I 23,30 svi brodovi uputili su se iz Viške luke. Marševski poredak bio je: NB 3 na čelu kolone, zatim »Zadar« tegleći »Gundulića«, potom »Ban Jelačić« tegleći »Mosora« i na začelju »Danica". Plovilo se rutom Vis — 2 Nm zapadno od Paklenih Otoka — Farska — Bol. Brodovi su stigli 2. VI. u 03,00 pred Farsku

gde je iz konvoja otpušten m/j Danica«, koja je u toj uvali iskrcala uz pomoć catara ukrcane trupe i u 05,40 sati u sastavu I transporta isplovila iz Farske za Vis. Ostali brodovi produžili su u Bol gde su imali iskrcati trupe. Uplovljenje u Bol usledilo je 2. VI. u 04,15 sati a iskrcavanje završeno je u 05,00 sati. U Bolu su pristali brodovi u luci i iskrcavanje obavljeno je brzo i lako.

U 05.00 sati brodovi isplovili su iz Bola. Za vreme formiranja konvoja ispred luke Bola otvorena je na luku i na brodove vatra iz dvaju teških bacača. Brodovi su se udaljili iz tog područja u pravcu SW. zatim su se prikupili ispod obale Braća kod Zlatnog Rta gde su formirali konvoj i vratili se istim putem natrag za Vis.

U Vis uplovilo se u 09,00 sati 2. VI.

Od vatre bacača nije bilo nikakove štete. Od parčadi neznatno je ranjen u glavu jedan mornar.

IV. Prema telefonskom naređenju Štaba mornarice i u dogovoru sa engleskim kapetanom Morissonom određeno je 6 manjih mj za snabdevanje trupa. Ovi brodovi bili su krcati municijom, benzinom, hranom itd. i za vreme akcije stavljeni su pod komandu kapetana Morissona. Brodovi su još u toku 31. V. i dalje u Komiži krcali određeni materijal i to na pojedini brod samo jednu vrstu materijala. Za potrebe veze dodeljeni su sastavu još 2 motorna leuta, od kojih jedan je opremljen sa radio-stanicom sa kojom je bio u vezi sa trupama koje su tražile upućivanje materijala.

Brodovi su isplovili 1. VI. u 21,00 sati iz Visa i vezali se u uvali između rta Kabal i Planirat na o. Hvaru. Odavle bili su pozivani u pojedine uvale na o. Braču gde su snabdevali trupe.

Ovi brodovi uplovili su u Vis 5. VI. ujutro.

Brodovi koji su bili uvršteni u ovaj sastav jesu: »-Sv. Nikola — Ugljan. Zagreb — Omiš, »Sv. Križ« — Krilo, »Sv. Ante« — Omiš. »Lahor« i »Dva brata« te 2 motorna leuta: PČ 56 i PC 41.

V. Za osiguranje zapadnog dela Braća od eventualnog iznenađenja od strane neprijatelja upućeno je na E deo otoka Šolte 20 drugova i 6 Engleza sa radio-stanicom. Ove borce prebacio je na vezu Šolta PČ 57 a jedan motorni leut dodan je borcima kako bi se u slučaju jačeg neprijateljskog napada mogli prebaciti sa Šolte na Brač. PC 57 isplovio je iz Visa 1. VI. u 15,10 sati za Komižu a iz Komiže u 21,00 sati a uplovio je u Vis 2. VI. u 04,00 sati. Motorni leut PC 42 uplovio je u Vis 5. VI. u 04,30 sati.

VI. 3. VI. u 06,00 sati isplovile su iz Visa 2 catare u teglju NB 11 i NB 3. Catare su ukrcale artiljeriju i municiju za engle-

sku vojsku, sanitetski materijal i nešto drugova. Nakon iskrcaja materijala 3. VI. u 12.10 sati u Farskoj i Planici jedinice su isplovile za Vis gde su stigle 3. VI. u 15.45 sati. U 15.00 preleteli su preko sastava 3 neprijateljska aviona, od kojih je jedan napravio krug oko NB 3: Protuavionskom paljbom srušen je jedan avion u more, koji je pao oko 3 Nm zapadno od jedinica.

VII. 3. VI. oko 10 sati upućeni su iz Visa za Hvar 2 barkase sa telefonskim materijalom i 4 telefonista za popravak telefonske linije iz Starigrada do Ključne na o. Hvaru gde je bio priključak na podmorski kabel za Bol. Barkase vratile su se u Vis 3. VI. u 19,30 sati. Telefonska veza sa Bolom uspostavljena je 4. VI. u podne.

VIII. 2. VI. oko 10 sati isplovio je iz Visa za Planicu leut PC 71 koji je dodeljen komandantu Divizije kao kurirski brod. PČ 71 povratio se u Vis 5. VI. u 01.00 sati."

IX. 2. VI. u 00,30 isplovio je PČ 78 («MaryO sa rezervnim baterijama za radio-stanice, koje je predao m'jedrenjacija» koji su se nalazili u uvalama između rta Kabal i Planirat na o. Hvaru. PČ 78 uplovio je 2. VI. u 03.30 sati.¹⁰

X. Prema telefonskom naređenju Štaba mornarice trebalo je uputiti 4. VT. u 06,00 sati sve raspoložive jedinice na o Brač sa zadatkom da u uvalama gde se je izvršio iskrcaj ukrcaju trupe i materijal XXVI divizije i prebace ih na Vis.¹¹

Za komandanta transporta bio je određen kapetan Šušljic Branko, koji je bio ukrcao na NB 11.

Ceo transport bio je podeljen u 4 kolone i svakoj od njih bio je pridodat po jedan NB.

Prvu kolonu, koja je imala da izvrši ukrcaj trupa i materijala u uvalama Blaca i Farska, sačinjavali su sledeći brodovi: »Velebit«, »Danica«. »Marna«. »Mosor«, »Ivan Krstitelj .

Frankopan«, »Sv. Križ«, »Augustin i 3 invazione catare. Osiguranje vršio je NB 11 i PČ 57 koji je stavljen na raspolaganje komandantu kolone potporučniku Vidanu za održavanje veze između Blace i Farske.

Drugu kolonu, koja je imala izvršiti ukrcaj trupa i materijala u uvali Planica, sačinjavali su sledeći brodovi: »Gundulić«. »Jadran«, »Sv. Ante« a osiguranje NB 12. Koloni dodeljene su barkase br. 4 i 1 radi olakšavanja ukrcaja trupa i materijala na brodove. Komandant kolone bio je poručnik Kroneger Karlo.

Treću kolonu, koja je imala izvršiti ukrcaj trupa i materijala u uvali Murvica. sačinjavali su sledeći brodovi: »Slobo-

dan«, »Sretna sloboda« i »Mars«. Osiguranje vršio je NB 3 i PC 2. Komandant kolone bio je kapetan Franković Ratko, ukrcao na NB 3.

Četvrtu kolonu, koja je imala izvršiti ukrcaj trupa i materijala u luci Bol, sačinjavali su sledeći brodovi: -Ban Jelačić«.

Zadar«. »Dinara«, Dupin«, »Pčela« i 2 invazione catare a osiguranje vršio je NB 8 na kojem je bio ukrcao komandant kolone Deželjin Rudolf.

Osim navedenih brodova bili su transportu pridodati m j Gospe od zdravlja«, koji je vozio kruh za I i III brigadu, i brzi motorni čamac »Mary« (PČ 78), koji je bio stavljen na raspoloženje komandantu transporta kapetanu Sušljicu radi obilaska uvala gde su se trupe krcavale i organizacije ukrcaja, raspoređivanja brodova iz jedne uvale u drugu gde bi se pokazala potreba. Ovo je bilo potrebno pošto ovaj štab nije imao nikakvih podataka o tačnom brojnom stanju trupa koje su se nalazile na o. Braču jer su se trupe prebacivale u više mahova i sa savezničkim brodovima, a nije bilo poznato ni uolikoj će meri saveznici učestvovati u prebacivanju trupa sa Brača na Vis.¹² Oba ova broda bila su pridodata I koloni.

4. VI. u 06,15 čitav transport formirao se je u 4 kolone i isplovio na mesta svojih odredišta gde su pojedine kolone stizale kako sledi: IV kolona u Bol u 10,45 sati. III kolona u Murvici u 10,00 sati, II kolona u Planicu u 09,25 sati, I kolona u Blacu i Farsku u 10,30 sati.

Po dolasku u svoja odredišta brodovi vezani su na najprikladnija mesta u samim uvalama i u blizini uvala da bi se sprečilo nagomilavanje brodova. NB patrolisali su ispred uvala zajedno sa savezničkim jedinicama radi osiguranja i obezbeđenja brodova.

Za vreme vožnje u vremenu između 08,45 i 08,50 sati otvorena je paljba na dva neprijateljska aviona od naoružanih brodova II, III i IV kolone. Avioni su se udaljili i malo zatim oboreni su od savezničke avijacije.

Po dolasku I kolone u Farsku komandant transporta obišao je sve uvale i uspostavio vezu sa Štabom divizije.¹³ Na osnovi dobivenih podataka od Štaba divizije, koji se je nalazio u Planici, stvoren je plan ukrcavanja trupa samo na naše brodove ne uzimajući u obzir saveznička plovna sredstva. Posle toga su komandant Divizije¹⁴ i komandant transporta uspostavili vezu sa engleskim oficirom koji je bio određen za vođenje ukrcaja od strane saveznika, poručnikom Webb-om. Od ovog

" Operacijom na otoku Braču rukovodio je Štab Dvadeset šeste divizije.

oficira dobiveni su podaci o savezničkim transportnim jedinicama koje su stavljene na raspoloženje za prebacivanje naših trupa. Štab divizije, komandant transporta i engleski oficir stvorili su plan ukrcavanja posebno za savezničke transportne jedinice i posebno za naše jedinice. Nakon toga izdate su zapovedi svim komandantima kolona koji su imali zadatak da organizuju ukrcavanje u uvalama gde su se nalazile njihove kolone.

M j Ban Jelačić« izdvojen je iz kolone IV i bio je određen da sačeka u Bolu do 5. VI. do 01,30 sati za slučaj da poslednji saveznički invazioni brod. a koji je u taj određeni sat imao ukrcati poslednje trupe, ne bi stigao. M/j Gospe od zdravlja« određen je da ostaje u Bolu do 04.00 sati i da prikupi još eventualno zaostale trupe a zatim da uplovi u Hvar odakle ima krenuti iduću noć u Vis. Pošto je poslednji saveznički invazioni brod stigao na vreme, to je u 01,30 5. VI. »Ban Jelačić« upućen u Vis.

Pojedine kolone nakon što su ukrcale predviđeno ljudstvo i materijal krenule su iz svojih odredišta za Vis kako sledi:

IV kolona iz Bola u 23.30 sati 4. VI.. stigla u Vis u 04.00 sati 5. VI.

III kolona iz Murvice u 03.40 5. VI.. stigla u Vis u 07,20 sati 5. VI.

II kolona iz Planice u 17,00 4. VI.. stigla u Vis u 20,40 sati 4. VI.

I kolona iz Farske u 19,30 4. VI., stigla u Vis u 23.45 4. VI.

Sve kolone vozile su u potpunom redu i bez ikakove smetnje u Vis.

Komandant transporta ostao je u Bolu zajedno sa Štabom divizije do 03,00 sati, dok je otplovio poslednji brod sa našim trupama. Štab divizije i komandant transporta ukrcali su se na PC 78 »Mary« i obišli sve uvale i pošto nije pronađen ni jedan borac više isplovili su za Vis gde su stigli u 05,30 sati.

4. VI. u 23,00 sati upućene su iz Visa barkase br. 4 i 1 da obidu ponovo sve uvale i prihvate event, zaostale borce. Barkase nisu pronašle nikoga i vratile su se u Vis 5. VI. u 07,30 sati.¹⁵

Zaključak: Kod ukrcavanja I transporta bilo je izvesnih otpuštanja od prethodnih dispozicija usled upućivanja LCA i inva-

¹¹ Za vrijeme borbi na Braču ubijeno je 350 i zarobljeno 220 njemačkih vojnika. Broj ranjenih nije utvrđen. Zaplijenjeno je: 3 topa 75 m/m, 6 teških bacača, 20 »šaraca«, 1 protivtenkovski mitraljez, 4 radio-stanice, 20 km kabla, 2 kompresora, 2 teška mitraljeza, više pušaka, oko 5 vagona artiljerijske i minobacačke municije (koja je, zbog povlačenja, uništena). (Vidi dok. br. 5—15. k. 1100 u Arhivu Istoriskog instituta JNA)

zionih catara u Komizu od strane engleskog oficira i usled toga što je 1 dalmatinska udarna brigada dovela više trupa nego što je bilo predviđeno i ukrkala ih na m j »Mosor« i »Gundulić«. Ovaj štab izdao je odmah potrebna naređenja tako da se je čitava akcija uskladila.

Pošto su za vreme prebacivanja trupa bili spremni svi raspoloživi brodovi, to se je svako telefonsko naređenje Štaba mornarice moglo izvršiti bez zakašnjenja, te nije smetalo što su nastale izmene u predviđenom planu. Ovaj štab je na osnovu ranijih iskustava imao u pripremi više brodova nego što je bilo inače prema dispozicijama i zapovesti potrebno, tako da je svaka eventualna potreba mogla biti odmah izvršena.

Prilikom iskrcavanja i ukrčavanja trupa u raznim uvalama Braća pokazale su se invazije catare odlično. Iskrcavanje trupa vršilo se je sa njima vanredno brzo i jednostavno. Catare su pristajale uz brodove i ukrčavale ljudstvo i zatim ga iskrčavale na obalu. Pošto jedna catara može primiti oko 150 boraca, to 2 catare mogu u jedanput prebaciti jedan bataljon vojske. U ranijim slučajevima je iskrcavanje odnosno ukrčavanje boraca pomoću motornih leuta bilo dugotrajno a traži i veću okretnost i pomoračku izvežbanost trupa.

Catare poslužile su vrlo dobro i saveznicima. Kod ukrčavanja trupa u Braću saveznički invazioni brod LCI stajao je u jednoj uvali, i kako su stizali borci u manjim grupama u razne uvale, to su catare prikupljale te borce i prekrčavale ih na invazione LCI. Naročito velika korist od catara pokazala se je kod ukrčavanja materijala.

Za ove operacije upotrebljeno je 44 naših jedinica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:
Dujmić Jozo

Načelnik štaba:
Josip Vrtačnik

Komandant, kapetan:
N. Srzić

(M. P.)

NAREDBA ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 11 JUNA 1944 ZA NAZIVE BRODOVA FLO-
TILE«

STAB III P. O. S.
Broj 368
11 juna 1944 "g.

Koncept.—

NAREDBA BR. 13

Štaba III Pomorskog obalskog sektora

Č1. 1: Naoružani brodovi III P.O.S. koji sačinja-
naziv brodova, vaju flotilu III P.O.S. imaju sledeće nazive:

»Miran«	P. C. 21
»Streljko«	P. C. 22
»Sloga«	P. C. 23
»Marijan«	P. C. 24
»Sv. Nikola«	P. C. 25
»Zadar«	P. C. 26
»Edison«	P. C. 27

**Nadalje pridržavati se ovih naziva (PC ...) čim spomenuti
koji brod uđe u flotilu.**

Cl. 2: Za komandanta »P. Č. 21« određujemo pot-
raspored druga pukovnika druga Strgačić Albina, do sada odgo-
Strgačića i vornog druga na m/j »Sv. Nikola«. Za odgovor-
Celenta. nog druga na »Sv. Nikoli« (Štrmelj) određujemo
druga Celent Vinka, do sada na istom brodu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Pjero Raić

Komandant, major
Tomšić⁴

(M. P.)

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 11 JUNI 1944¹

STAB IV POM. OBAU SEKTORA

Pov. službeno

11 juna 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

Pč 57 održao vezu sa Bračem, odveo 800 kg hrane i 3 druga, a doveo 6 zbjega i 3 druga.

Pč 56, koji je otputovao 8 juna navečer sa Amerikancima na razne položaje na otoku Hvaru, nije se još povratio sa misije.

M j »Slobodan«, koji je upućen u Hvar radi prenosa robe za Štab mornarice, ostao je u Hvaru sa naredjenjem da isplovi danas navečer za Vis.

Za Zirje upućeni su NB »Edison«, m/j »Sv. Križ« i Pč 71 s tim da m/j »Sv. Križ« ostane na raspolaganju Relejnjoj stanici Zirje radi iskrčavanja tereta a NB »Edison« i Pč 71 da produže za III P.O.S.

Za Lastovo upućen je m/j Dupin«.

NB »Sloga« doputovala iz III P.O.S. sa 4 zbjega. 2 ranjena i 2 borca.

NB 8 i NB 12 nalaze se ispravni za vožnju u Visu.

NB 11 i NB 3 nalaze se u Visu na popravku.

3. Bez sadržaja.

4. U Vis doputovali 2 naša m j i 1 engleski iz Italije.

1 m'j za Italiju iz Visa.

U Komižu doputovali 2 m/j iz Italije.

Iz Komiže otputovali s[^]s »Galeb« i 1 engleski m'j za Italiju.

Prijavljena za popravak 2 broda.

Osposobljeno 0.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar.

s.o.

(M. P.)

Operativni oficir:

P. Vidan

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG
OBALSKOG SEKTORA OD 12 JUNA 1944 ŠTABU MORNA-
RICE NOV JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA OD 28 MAJA DO
11 JUNA¹

STAB III P. O. S.

Broj: 375

12. juna 1944 g.

Operativni izvještaj
od 28. V do 11. VI. 1944. g.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi naređenja Štaba Mornarice pov. br. 20 44 dostav-
ljamo slijedeći operativni izvještaj za vrijeme od uključivo
28. maja do uključivo 11. juna 1944. godine.

28. maja — U 08,00 sati došli su drugovi iz O. K. Šibenik
te su raspravljana pitanja o ribolovu i zbjeгу, obećana im je
sa naše strane sva moguća pomoć. Iz IV. P. O. S. stigla su 3
druga sa S-fonom- na raspoloženje III sektoru. Upućeni su u
Luku na brod »Sv. Ante«. Tokom prijepodneva u više navrata
preletilo je nekoliko savezničkih aviona. Telefonska veza sa
Kornatima je prekinuta — nedostatak u tome, što je kabel sa-
stavljen od više starijih komada, te se očekuje da će se to
više puta desiti. Štab S. D. P.¹ odreda naredio je Otočkom par-
tizanskom odredu na Dugom Otoku da se prebaci sa svim sna-
gama na Vodički teren, daljnja naređenja dobiti će tamo. O
tome izvješten Štab Mornarice. Brod »Lahor« predat je Ko-
mandi mjesta Božava radi prebunknerisanja njezinog materi-
jala (hrana) za noć 28 29-V. Oko 15,00 sati preletilo je 6 sa-
vezničkih aviona na manjoj visini uzduж NE obale Dugog
Otoka od SE prema NW.

29. maja — U 03,00 sati vratio se je komandant III P.
O. S. sa službenog putovanja (uređenje kanala za prebacivanje
materijala za VIII korpus — kanal Kaprije — Kamena). Od
09,00 do 10,30 sati preletilo je više stotina savezničkih aviona
uglavnom od S prema N i NE. Dobivena je vijest sa Zirja da
je zadatak prihvata i prebacivanja materijala izvršen s uspje-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 13—1/3, k. 20fi5.

• Vjerovatno se radi o radiofonskim stanicama manjeg dometa.

¹ Sjevernodalmatinskog partizanskog

hom. Zatraženo od XIX divizije da organizira stalni priхват materijala, jer da će od sada svakonočno biti prebačeno po nešto materijala. Pokazalo se je da se može prebaciti i po par vagona. ali prihvat ne može da primi. Od Štaba Mornarice primili smo depešu da XIX divizija javlja da mi pravimo poteškoće u pogledu prebacivanja materijala na kopno. Odgovoreno pismeno Štabu Mornarice, jer ukoliko nastaju poteškoće, nisu to hotimične i zatraženo je da se XIX divizija jasnije izrazi.

30. maja — Oko 10,00 sati bombardovan Ražanac i Bokanjac, rezultati nepoznati. Jedan saveznički avion pao je na o. Vir, pilot spasen. Javljeno II P. O. S. da ga prihvati. XIX divizija javlja da dolazi na obalu 30 V 20 ranjenika. Izvještena Flotila III P. O. S. radi pružanja osiguranja. Osjeća se po obavještajnim izvještajima nekakav pokret neprijateljskih jedinica nr. Ugljanu i Pašmanu. Smatra se da je to samo promjena garnizoniranih vojnika. U 21,00 sati vratio se je politkomesar sa službenog putovanja iz Kornata i **Zirja**. U 22,00 sati javlja Vir **da** je 14 naoružanih peniša i dva borbena čamca uplovilo u Zadar. Na temelju toga data je stroga pripravnost. O tome izvješten II P. O. S.

31. maja — U 03,30 data je uzbuna, pojavile su se pred Sali 4 naoružane peniše.' Sa položaja S Sali otvorena je vatra na njih. odmah su naoružane peniše odgovorile na vatru i učutkale naš mitraljez. Neprijateljska vatra bila je uperena na zgradu Štaba III P. O. S. Naređen je pokret, bunkerisan materijal i radio-stanica (velika). Pravac pokreta: put prema Tajeru, zatim iza kote **Celinjaka**, pravac Gračina. Prije napuštanja zgrade telefonski izvještene sve stanice o nailasku neprijatelja. Neprijatelj nakon iskrcanja izvršio je napad na zgrade Štaba opkolivši ih. te čim je ušao, odmah se je raspitkivao gdje je Štab (dokaz da je bio tačno obavješten). Jednu kolonu uputio je odmah preko Salskog Polja na Kučića-Mul (Telaščica), a druga krenula je preko k. 171 (Koženjak). Pravac povlačenja Štaba bio je desno k. 192 (Celinjak) preko Njarice na Gračinu. Dopunska četa zadržala je položaj na k. 196 (Čelo) Veza sa II P. O. S. i Otočkim odredom nije bila uspostavljena sve do oko 14.00 sati. U 08,00 sati stigli na Gračinu i odmah montirali maniu radio-stanicu (od engleske ekipe Ciril-)³ i odmah izvjestili Štab Mornarice o nailasku neprijatelja na Dugi i zatražili jedan brži brod na Greben (Lopata, Dugi)" radi prevoza eventualnih **ranjenika** i da donese radio-akumulatore, vode i hranu. U 14,30 sati prim-

', " Odnosi se na iskrcavanje snaga 264 njemačke pješadijske divizije (vidi dok. br. 196).

⁸ Vjerovatno Charly (Carli).

* Misli se na rt Greben i na rt Lopate na Dugom Otoku.

Ijen je izvještaj od Otočkog partizanskog odreda da se sa jedinicama nalazi na slijedećim položajima: 1 četa k. 95 (Gaj) radi sprečavanja ulaska neprijatelja u s. Zman. Ostale jedinice na kotama 192 (Orljak) do k. 205 (Slotinjak). K. 192 nekoliko puta napuštena uslijed jake minobacačke vatre i opet zauzimana. Snage neprijatelja su nepoznate. Na sjevernom dijelu Dugog Otoka izgleda da nema neprijatelja. Dopunskoj četi III P.O.S. naređeno da se pokrene naprijed i da zaposjedne položaje na k. 153 (Patarišćak)⁷ koja vlada putem s. Sali — s. Zman. Od Štaba Mornarice primljena je depeša da radimo po vlastitom nahođenju, t. j. da se zadržimo na otoku ili da ga napustimo. Na temelju toga odlučeno je da ako se neprijatelj zadrži na otoku, da će se izvršiti prebacivanje većeg dijela sa pozadinskim vlastima na o. Vis, a na otoku da ostanu samo štabovi sa manjim odredima boraca. Naređeno je dopunskoj četi da posadu izvidnice Grpašćaka uputi prema Grpašćaku da izvidi tamo situaciju te da po mogućnosti zaposjedne stanicu. Jedna patrola poslata je put Telašćice. Od Otočkog part. odreda primljeno u 17,00 sati da se zatraže brodovi od Štaba Mornarice, jer izgleda da se je neprijatelj iskrcao na NW dijelu otoka Dugog, drugovi (borci) da su premoreni, municije da ponestaje. Radi toga što prijeti opasnost opkoljavanja, da bi trebalo otok napustiti. Isto tako dobili smo i od O.K.⁸ Zadar [depešu] koju je trebalo uputiti za Oblasni," Vis, radi toga što se je akumulator ispraznio, te depeše nisu mogle biti proslijeđene. Sa II P.O.S. nemamo još nikakve veze. Komandir stanice Grpašćak izvjestio nas je da je joj oko 09,00 sati imao telefonsku vezu sa Kornatima te da je izvjestio o napadu neprijatelja na Dugi Otok. Sazvala je sjednica na Jezeru (Veliko)¹⁰ u pola noći 31 V 1 VI. U 18,00 sati naređeno je dopunskoj četi (koju je od jutra tog dana vodio operativni oficir) da se navečer povuče SE k 153 na prijašnju poziciju, t.j. na k. 196. Predvečer poslate su patrola u sela da ispituju gdje se nalazi neprijatelj. U 22,00 sati upućena je jedna patrola od tri druga sa zadatkom da se upute u Telašćicu da razvide situaciju, te da se upute na najpogodniji način i što brže do L. K. Šibenik (o. Lavša) te da upute sve brodove, koji se tamo još nalaze, na Greben, gdje će dobiti daljnja naređenja.

1. juna — U 02,00 sati održan je sastanak III P.O.S., Otočkog part. odreda i O. K. Zadar. Od patrola nije dobiven još nikakav izvještaj. Postavljene su dvije alternative: ili će nepri-

⁷ V. Patarišćak

⁸ Okružnog komiteta

jatelj poslati pojačanje na o. Dugi s time da ga zadrži stalno u svojim rukama, ili će ga napustiti. U prvom slučaju radi iznemoglosti boraca i pomanjkanja municije trebati će se izvršiti evakuacija otoka s time da se na otoku zadrže samo štabovi sa manjim snagama. Pravac povlačenja prema Gračini i Grebenu. U drugom slučaju ostaje se na otoku. Otočki odred ostaje do ujutro na svojim položajima. Naređeno je da se dopunska četa III P. O. S. povuče na Gračinu. Međutim jedinice doznale su od patrola da je neprijatelj 31 "V navečer napustio otok. Dopunska četa III P. O. S. uputila se je u pravcu Siili. Naređeno je da se ne zadržava u selu, već da zaposjedne obližnje čuke i da bude spremna za svaki eventualni slučaj. Operativni oficir III P. O. S. poslao je izvještaj o nađenom stanju u s. Sali po kome se je vidjelo da je neprijatelj bio tačno upoznat o svim stvarima u s. Sali. Izvještaj o govoru jednog njemačkog vojnika, da neće ostati na otoku, jer da nemaju dovoljno snaga, ali da će češće praviti takove racije. U 08,00 sati uplovio je N. B. Kornat« sa traženim stvarima od Štaba Mornarice. Oko 12,00 sati bio je komandant III P. O. S. na N. B. -Kornat" i poslao djelomični izvještaj Štabu Mornarice. Flotila III P. O. S. uplovila je u 07,00 sati u uvalu Tetovišnica. Dato im je naređenje da predvečer isplove 2 P. Č. u Kornate radi rekognosciranja, a ostala 2 P. C. da uplove u Greben. Navečer isplovio je N. B. »Kornat« za o Vis, a u 21,00 sati P. C. 21 i 24 isplovili su za Kornate, dok P. C. 22 i 23 u uvalu Greben. **Štab** III P. O. S. preselio se je sa k. 211 na prelaz između k. 211 i k. 102.

2. juna — U 02,30 sati došli su u Stab III P. O. S. politkornesar II P. O. S. sa radiotelegrafistom i izvjestio o radu II P. O. S. Flotila II P. O. S. zarobila je jedan neprijateljski čamac sa dva Njemca, koji su prenašali municiju, te ih je povela sa sobom na o. Vis. Sa Flotilom II P.O.S. otišla je na o. Vis i radio-ekipa (Lorimer) i američka radio-ekipa sa Molata (Charly). Stab II P. O. S. da se nalazi na k. 304 i da će se preseliti na k. 184 (Stražica). Odlučeno je o načinu kurirske radio-veze. U 10,00 sati došao je kurir sa Flotile III P. O. S. i donio izvještaj o akciji rekognosciranja Komata: Na Sestricama i Belvedere našao samo naše. na Suhoj punti" nikoga. U Vruljama opažena bijela raketa, te su u 00.30 sati izvršili napad na neprijateljsku izvidnicu, na ostalim mjestima nije pronađen nitko. Doznali smo da su bolnice sa o. Piškere i mehanička radiona otišle brodom za Vis. Artil. položaj na Skulju evakuirao na o. Zirje. Radio-veza sa R. S. 2 (Zirje) nije mogla biti uspostavljena. Ranjenici 31 V na 1 VI bili su kod Kamene u redu prihvaćeni i prebaćeni na o. Zirje. Naređeno Flotili da ostane do daljnjeg na Grebenu

a jedna jedinica da se postavi (dok mirno more dozvoljava) ispod položaja Štaba i da donese hranu. U 10,00 sati uplovio P. Č. 22, iskrkana i podijeljena je hrana. Poslije podne održana je sjednica užeg štaba, raspravljano uglavnom o novom sjedištu. saglasilo se je da do daljnjeg ne smije biti ni u kojem selu, već stalno na položaju (radi rada pete kolone), isto tako i dopunska četa. Nadalje, dok se neprijatelj nalazi na Kornatu, sjedište između s. Sali i s. Zaglava, kad neprijatelj napusti Kornate, onda negdje u blizini Telašćice (predložen Grpašćak, ali se za to nije saglasio drug komesar, dok su ostala trojica bili u tome saglasni). Dato je naređenje dopunskoj četi o slanju patrole, uspostavi izvidne stanice Grpašćak, uspostavi telefonske veze Grpašćak — Luka i dalje do Božave. Izdato je naređenje Flotili za ponovno rekognosciranje o. Kornat i uspostavi veze sa o. **Zirje**. Štabu Mornarice data je depeša da drži vezu do o. Zirja, a mi od o. **Zirja** do o. Dugog. Sa XIX divizijom nemamo radio-veze od 1 VI u 08,00 sati.'- U 21.00 sati Flotila III P. O. S. isplovila sa Grebena na zadatak.

3. juna — Vratila se patrola sa Kornata, ustanovila da su se naše jedinice, osim artiljerijskog položaja na Belvederu i svjetioničara sa Sestrica, povukle na otok Vis i da se vjerovatno neprijatelj još nalazi na Kornatima. Od Flotile se nije vratila ni jedna jedinica, izgleda da su sve jedinice produžile ka Zirju. Drug komesar i komandant sa ref. P. S.¹ otišli put Zmana da se stave u vezu sa ostalim jedinicama na ostrvu. Duž istočne obale Dugog Otoka, od Luke do Sali, jedinice su još na položajima. Štab sa R. T." stanicom se je u 12 sati preselio na jezero.^{1"}

U 14,45 sati operativni oficir poslao je izvještaj u kojem izvještava Stab da je stanje redovito, a četa da se nalazi na položaju još uvijek. U 03,30 sati uploviia »Utva«, koja je u međuvremenu bila na Pašmanu. Na putu za Pašman susrela se kod Žuta sa neprijateljem i izmakla. Patrole su poslate u pravcu Kornata. Još nije ustanovljeno da li se neprijatelj nalazi u Kornatima. Telefonska veza uspostavljena od Božave do Grpašćaka. Primljen izvještaj od Flotile u 14.45. — Neprijatelj nije primjećen u Kornatu. ali kad su sinoć prošli saveznički avioni preko Guljka. opaženo je 7 bijelih raketa — sudi se da je neprijatelj još na Kornatima. PC 22 i 24 nalaze se u uvali Lučica do Belvedera. — druga dva PC. 21 i 23. u Zirju. Iz Sali javlja operativni oficir da je poslata patrola u pravcu Proverse. Naređeno je da se pošalje »Utva« do Lavše i da razvidi situaciju. Naređeno Flotili da izvrši ponovo rekognosciranje Kornata.

" , " Vidi napomenu 34 uz dok. br. 127.

" referentom pomorskog saobraćaja
radiotelegrafskom

" Misli se, vjerovatno, na Veliko Jezero.

4. juna — Ujutro uplovila Flotila u Greben nakon reko-gnosciranja Kornata i donijela izvještaj od Lučke kapetanije Šibenik: Neprijatelj se 31 V u 03,30 iskrao na otok Kornat sa sjeverne strane između Ropotnice i Koromašne u jačini od 200 vojnika sa 4 peniše sa šarcima, minobacačima i puškama.¹⁶ Oko 04,00 sata bio je neprijatelj primjećen, upućeni su kuriri u Vru-lje, iz Gustaca u Piškeru (bolnica). Povlačenje iz Gustaca Luč-ke kapetanije Šibenik u 09.00 sati prema Piškeri. Neprijatelj je stalno otvarao vatru na otok Lavšu. Motorni jedrenjak »Palma« i Sokol izvučeni iz Lavše (oni su stigli iz Visa sa materijalom) i Anđelko« iz Gustaca. U 11,00 sati poslata je veza u Štab III P. O. S. (ova nije stigla, niti se vratila). U 15,00 sati upućena je municija i bacači bez postolja (stigla na Greben). U 16,00 sati povukla se radionica u Lavšu i sa njome oko 400 zbjega. Civilno stanovništvo je stalno i dalje nadolazilo. Odlučeno je da se sve nepotrebno uputi za Vis, ukoliko mogu brodovi povući, a Lučka kapetanija Šibenik, radiona, prolazna kuhinja i ambulanta bez bolesnika na otok Zirje. Motorni jedrenjaci su navečer upućeni za Vis, a ostali sa gaetama na Zirje. »Palma« je teglila i ro-nilačku ekipu.¹⁷ Lučka kapetanija Šibenik povukla se je na Blit-venicu. Oko 02,50 sati. nakon isplavljenja brodova za Vis, opa-ženo je u tom pravcu topovska vatra i požar na moru, koji je trajao od 23,00 sati do svanuća. 1 VI ujutro nađeni su komadi brodova sa petokrakom, bačve nafte, brašno i razne stvari, a doplovio je jedan prazan čamac.¹⁸ 3 VI odlučili su da se vrata natrag u Kornate, jer da nema neprijatelja sve do Proverse. Od 1/VI na kanalu nema nikoga da prihvati materijal te se dešava da se upućeni materijal mora vraćati natrag (poslata depeša u XIX div. da uredi tu stvar, a 4 VI dato je naređenje R. S. 2 da na svaki način ponovo uspostavi vezu sa kopnom slanjem jed-nog od naših drugova na kopno.¹⁹ Doktor sa K²⁰ 35 otišao za Vis.

Otočki odred htio sa OK Zadar da se prebaci na kopno, ali radi nejasne situacije odgodio odlazak. Došao drug major Tomšić Janez da primi dužnost komandanta III P. O. S. i drug major Prošić Vlado, koji se ponovo vraća za Vis.

U 11.00 sati opazila stanica Grpašćak jaki dim na Vru-lja-ma, a navodno da se sada Njemci nalaze u Koromašni. Predlo-ženo je ŠM da se poduzme neka akcija protiv Kornata, jer iz-gleda da neprijatelj kani zadržati Kornat ili onemogućiti naš rad pomorskim i nagaznim minama. U 18.30 javlja II P. O. S. da je neprijatelj bio u Molatu, Silbi i Olibu.²¹ U Molatu izgub-ljeno oko 5 vagona hrane. Na Olib istog dana je došao čamac

PC 76 iz Krka te je na ulazu bio napadnut — politkom Bagat-izvršio samoubistvo. Navečer izdato naređenje Flotili da izvrši ponovo rekognosciranje Kornata sa tri PC, 21 i 24 zatim produžuju za Zirje a 23 se vraća u Greben (Dugi Otok). Kurir Otočkog odreda sa pismom u kome kaže da će O.P.O.-ⁿ sa O.K. Zadar izvršiti prebacivanje 6 VI.

5. juna — Flotila PC 21, 22, 24 stigla u 05,30 u Greben. Javljeno je da je uspostavljena telefonska veza Božava — Grpašćak. U 10.00 sati stigao izvještaj o događajima na Molatu: 31 V u 02.20 sati opažene su neprijateljske peniše N Molata, telefonske izvidne stanice u kvaru, te istom 05.20 kad su se čuli pucnji mitraljeza i minobacača bilo je jasno da se je neprijatelj iskrcao na otok Molat, opažena je neprijateljska vojska na više mjesta. Jedan neprijateljski gumeni čamac isplovio iz Zapuntela i uplovio u 1st u 04,30, partizanska straža napustila otok i povukla se na Dugi Otok. U 07,50 napuštena je stanica Bonaster te su se sa čamcem pod neprijateljskom vatrom uputili za Veli Rat, zatim u Božavu. gdje su se sjedinile partizanske straže Molat i Božava i jedan vod Plavog Jadrana«. Komandu preuzeo neki kapetan (ime nepoznato) iz XI korpusa. 31 V navečer svi sa Plavog Jadrana«, Zadarskog odreda sa drugom kapetanom iz grupe Charly otputovali za Vis. Ostale partizanske straže i posada izvidnice Bonaster. 1 VI taj se Odred priključio Otočkom part, odredu u Luci, jer da se je navodno neprijatelj iskrcao ponovo u Sali. 3 VI vratila se je posada izvidnice Bonaster natrag u Molat. Materijal koji je bio bunkerisan nije propao, osim telefona i nešto kuhinjskog posuda koje je stavljeno u mali bunker magazina. »Plavi Jadran« predao im je jedan američki puškomitraljez u zamjenu za jednu talijansku pušku, jer je pu komitraljez od stanice bio havarišan. U 14,00 sati stigao je komandant, politkom i operativni oficir Flotile III P.O.S. i donijeli su izvještaj o stanju na jugu. U Kornatima nema neprijatelja. Kod Škulja dobili su vijest da je neki drug opazio 6 peniša kod Kakna u vožnji. Opažene su bijele rakete u pravcu Kakna. Pod tim dojmom Flotila se je vratila natrag na Greben. Sa strane Štaba data su im uputstva. da se tako ne smije raditi, jer da su trebali se na drugi način snaći i produžiti sa vožnjom barem do Blitvenice, a odatle poslati kurira čamcem. Naređeno je da se ponovo vrate slijedeće noći te da stupe sa onima iz **Zirja**. da ugovore znakove te da se 6/VI ujutro vrate natrag u Greben. Na temelju tih

" Vlado, boreći se do posljednjeg metka, teško ranjen, počinio samoubistvo. Poginula su još tri mornara. Vidi »Zbornik narodnih heroja Jugoslavije«, str. 27.

nejasnih podataka izvješten je ŠM da do daljnjeg ne šalje brodove za Zirje. Radio-vezu sa R.S. 2 nemamo (izgleda radi kvara RT stanice Zirje). Od XIX div. stigla depeša u 15,00 sati da večeras stiže na obalu (Kamena) zbjeg i ranjenici — oko 300. te da pošaljemo brodove. Situacija na kopnu da je povoljna.¹⁴ Zamoljen je II P.O.S. da preda depešu o dolasku zbjega i ranjenika na Zirje, ali radi udaljenosti depeša nije stigla na vrijeme, biti će predata 6 VI ujutro. Doznajemo od komandira artiljeriskog voda Kornat da je neprijatelj na Kornatu bio u jačini od oko 300 vojnika i 20 civila iz Biograda n¹ sa magarcima, da su pljačkali i palili čamce i kuće. 4—5 VI došlo je u uvalu Statival 5 peniša, pokrcali su vojsku i krenuli na otok Zut u Jagodnju. Prilikom napada naše Flotile na Vrulje da je ranjen jedan Njemac. Izgleda da su kontrolisala Kornate dva njemačka aviona 2—3, VI noću.

U 17,00 sati izdato naređenje operativnom oficiru III P. O. S. da i nadalje drži položaje na čukama oko Sali i da se ne useli u bivše zgrade. Javljeno je da je grupa Charly ostavila motor za punjenje akumulatora i jedan akumulator te da se mogu pridići. Charly vratio šifre SM i kodeks telegrafski III P. O. S. Pred večer izvršeno seljenje Štaba iz Velikog Jezera na Grpašćak, ostala samo ambulanta. U 18,30 isplвила Flotila PC 21, 22 i 24 na rekognosciranje Kornata do Zirja.

6. juna — U 05,15 prošla ispod Grpašćaka Flotila III P. O. S., iskrcala kurira sa izvještajem te javlja o rezultatima na otoku Kornat: U Kravljačići Nijemci su zapalili 2 gaete, u Malim Vruljama 1 kuću, u Velikim Vruljama 17 kuća i razbili 5 leuta. Sa naše strane prilikom povlačenja »Divna i »Ekonom bili su potopljani na plitko te ih Nijemci nisu dirali. Materijal radionice sa drvom i saonicama nedirnuti, radionica nije zapaljena, već samo nešto porazbacano. Nagazne mine do sada nisu primjećene. Iz Vrulja su odvezli 2 strana seljaka, dok ženama nisu ništa uradili. Na Skulju sastala se je Flotila sa politkom. L. K. Šibenik drugom Zeta, koji je javio da su noću 31'V—1 VI krenuli iz Lavše za Vis Sokol« sa kursistima, vojskom i zbjegom, svega oko 200, »Palma«, 40 zbjega i nafte za II P. O. S., K 35 sa ambulantom. 20 drugova. K 10 iz II P. O. S., oko 20 vojske i zbjega, gaeta L. K. Šibenik sa radionicama, oko 50 drugova. Palma- teglila je 2 ronilačka čamca sa 14 drugova. Iz **Zirja** iste noći krenuo je za Vis »Anđeo« sa 25 ranjenika i 40 zbjega. Noću 1/2 VI krenuli iz **Zirja** za Vis »Mali Ante« sa 30 zbiega i materijalom, »Tramontana sa 15 vojske i 40 zbjega. »Sv. Juraj« sa 20 zbjega. Javljeno je SM. jer SM javlja da je

u Vis stigao samo PČ 2 i 3, NB »Kornat«, K 34 i K 10.-' Politkom R. S. 2 drug Finka javlja da je veza sa kopnom opet uspostavljena. Politkom L. K. Šibenik ostaje nadalje u Zaknu. da održava vezu sa Zirjem. Flotila III P. O. S. uplovila u Greben. Poslato joj je naređenje za ukrcavanje materijala Otočkog partizanskog odreda, a nakon ukrcanja da se upute sva 4 PČ u Pasji mul (Telašćica) radi ukrcavanja drugova (160) Otočkog p. odreda i da ga tokom noći 6 7 prebaci na otok Zirje. Ujutro tog dana u Greben uplovio NB »Kornat«. Naređeno je Flotili da se odmah uputi u Stab III P. O. S. drug Kolšek radi saslušanja. Javljeno je SM poimenično i sa koliko drugova i materijala su pošli brodovi 31 V — 1 VI iz Lavše i iz **Zirja**, te slijedeće noći 1 2 VI iz **Zirja**. Po svemu sudeći izgleda da su pali neprijatelju u ruke svi ti brodovi.² U 17,00 sati uplovili u Telašćicu Flotila i NB Kornat . Zam. komandanta NB »Kornata« izvijestio nas je o sukobu sa neprijateljem ispod Blitvenice. Pretpostavlja se da su drugovi sa brodova koji su isplovili od 31 V — 2/VI zarobljeni, sudeći po slučaju NB Kornat« i što na moru nije pronađen ni jedan leš. U 21,00 sati isplovili NB »Kornat« i Flotila II P. O. S. sa Otočkim p. odredom. Radi jakog mora sa SE vratio se NB »Kornat«- natrag u Telašćicu a Flotila produžila za **Zirje**.

7. juna — Stigao brod Simun* u Lavšu sa Visa sa materijalom — hrana i odjeća. Brod je havarisan te ga se mora tegliti. Naređeno brodu Anđelko da večeras dotegli taj brod u Telašćicu. Doznali smo da je mnogo materijala određeno za 111 P. O. S propalo sa brodovima u konvoju. Među inim alat za radionicu, telefonski kabel (30 km), telefoni (5), Talking-Walking aparati, 1 mitraljez Scotti sa municijom i ostalo. Detalje ispituje. Došao je izvještaj iz Ista o događajima koji su se odigrali 31 V. Prilikom neprijateljskog napada 31 V u 05.00 sati uplovio je neprijatelj sa penišama (5), motornim (2) i gumenim čamcima (2) u tijesnac Zapuntel u uvalu Mljake i pod Mačji NE od Ista. Netom je neprijatelj izvršio iskrcaj trupa, odmah se je uputio u strijelce prema mjestu. Oko 07,30 sati neprijatelj se prebacivao motornim čamcima na rt Podabenus-⁷ W od Ista. koji su na isti način napredovali prema mjestu. Oko 13,00 sati uplovila je jedna neprijateljska peniša krcata vojske i pristala na pristanište u luci 1st ispod crkve, vojska se je odmah iskrcala. Jedan dio trupa nastavio je pljačkanje po selu. oduzimajući mještanima sve što bi našao i hapsio mlade ljude. Druga grupa potapala je po luci sve plovne objekte. Uslijed pljačkanja hrane i pića, vojska se je napila te je i dolazilo i do prepirke među njima. Vojska je bila sastavljena od pravih

Nijemaca, Siovenaca legionara, nekoliko domobranaca iz Hrvatskog Primorja i Dalmatinaca, a mještani Ista prepoznali su nekoliko iz Kali (Ugljan). Po izjavi samih vojnika ove su trupe došle iz Novog Vinodola, iz Senja, dolazeći preko Luna. Vira, Molata na 1st. Prigodom razgovora nekih mještana sa domobrancima i Slovencima izražavali su se da gdje su već jednom ti Englezi i partizani, što ne dodu da pokolju ove pijane Nijemce, a bilo ih je koji su tvrdili da će saveznici doći ovamo prije mjesec dana. Tvrdi se da je neprijatelj bio na Istu u jačini cko 1000—1200 vojnika.^{2"} 1 VI u 02.00 ukrcaji su se na te plovne objekte u uvali Kosirača i isplovili u smjeru Premuda — Silba. U selu ostao je jedan neprijateljski vojnik (Slovenac legionar), koji je predat partizanskoj straži u Molatu. Vrš se primopredaja dužnosti komandanta.^{3"} Održana sjednica našeg Štaba sa majorom drugom Vladonr^{1"} iz ŠM o potrebama III P. O. S.

8. jula — Izvršena je i javljena primopredaja dužnosti komandanta III P.O.S. od druga majora Ikice na druga majora Tomšića. Uspostavljena je veza sa Virom i dobivena vijest da su već 4 dana ustaše u Viru. Brod »Šimun« dotegljen u Telašćicu. U 07.40 6 savezničkih aviona proletjelo u pravcu N. U 08.30 vratili su se u pravcu SE. Na Grpašćak došlo je 10 drugova iz dopunske čete za vršenje stražarske službe. U 14,00 sati otputovao ie drug major Ikica i drug major Vlado — oboje na Vis preko Kornata i Zirja. Uži Štab održao sjednicu u pogledu zadržavanja Štaba u Grpašćaku. Donijeta odluka da se iz Grpašćaka iseli privremeno u Zaglav ili u blizinu istog, posmatrana je mogućnost seljenja Štaba u Kornate

9. juna — Drug komandant i komesar otišli na službeni put Zaglav, **Zman**, Luku da razvide situaciju i da se novi kdant uputi u razne položaje te da dode u dodir sa svim ustanovama na Dugom Otoku. U Sali došao jedan izbjegli drug sa konvoja iz Kornata, tu je odmah javljeno kdtu i politkom. da ga u svesmu saslušaju radi podnašanja izvještaja. Primljen je operativni izvještaj od voda Olib o događajima 31 V. Neprijatelj je upao na Olib 31 V u 03,00 sati iskrčavši se na 4 strane otoka i to sa juga. istoka, zapada i na sjeveru u uvali Draga. U to doba još se nije iskrcao ni uplovio u luku Olib. U 03,30 obavjestili su mještani naš vod na Olibu da je neki nenrijateljski borbeni čamac nasukan u Dragi. Naređeno ie dvojici drugova da pospreme materijal a ostali da krenu put Drage. Na pola puta do Drage čuo se ie šum motora. Dva druga su poslata u luku Olib radi legitimisanja broda. Na ispaljeni metak neprijatelj je odgovorio

-* Vidi dok. br. 100.

"" Prošić

netačnim svjetlima. Ovi su drugovi na molu opaženi od neprijatelja, koji je već opkolio selo, te je neprijatelj pripucao na njih. Na ovaj pucanj razbježali su se naši drugovi. U 04,30 stigli su u Dragu i nisu našli čamac. Nastala je sumnja te uslijed toga raspoređene su patrole. Jedan je vidio jednu dvotrupnu penišu na otoku Marvnik,³¹ a iz luke da dolazi druga isto na o. Marvnik. Nedaleko voda čuli su razgovor neprijatelja. Patrole su izvijestile da se neprijatelj iskrcao na više mjesta, zbog toga dato je naređenje za povlačenje u šumu. Kod povlačenja naš vod je naišao na neprijatelja, vatra nije otvarana ni sa jedne strane, a naš vod uspio je da se sakrije tako da nije niko od prisutnih drugova pronađen. Od četvorice drugova na molu žedan je ostao, drug Turak Milan iz Pašca (općina Grobnik, srez Sušak, rođen 19. IX. 1901). I taj se drug mogao spasiti jer ga je najprije uhvatio neki domobran koji mu je kazao da bježi i da se sakrije. Drugu su stanovnici donijeli civilno odijelo, ali nije htio da ode iz sela, nato su ga pronašla dva Nijemca — i ovi su ga pustili i nakon toga se nije skrivao, istom oko 12 sati našla ga je treća patrola koja ga je odvela. Drug je otkrio gdje je sakrio svoje oružje i 8 kg kruha. Drug Turak je bio gluh te je vjerovatno ne znajući što ga pitaju odao mjesto gdje je sakrio oružje. Navečer ukrcao se neprijatelj na prevozna sredstva i isplovio iz Oliba. U selu je vršio pljačku svih nešto vrijednijih stvari, naročito zlato i dolare, a isto tako vino i odjeću.

Gubitci: jedan drug zarobljen, pronađena jedna talijanska puška, 1 300 talijanskih pušanih metaka, 3 ručne bombe, nešto odjeće i 80 obroka hrane.

10. juna — Radi ponovnog pokušaja prebacivanja kroz kanal br. 2 poslati su u Zirje pomoć, komesara i operativni oficir. XIX div traži da se Otočki odred što prije prebaci na kopno — javljaju da je na kopnu organizirano. Izvješten Stab Otoč. part, odreda. Oni će se 11 VI navečer prebaciti preko Pašmana upotrebljujući i jedan naš brod Flotile. Naređeno da PC 24 prebaci jedan dio na Pašman. Radi se na uspostavi L. K. Šibenik i pokretne ambulante. Meh. radiona se za sada ne može uspostaviti jer za to nedostaju drugovi sa kojima bi se mogla uspostaviti radiona. Sanitetski referent otišao sa bolničarima na o. Piškeru.

11. juna — Održana je sjednica referenata na kojoj su izneseni svi zapaženi nedostaci prilikom nadiranja neprijatelja. Iznesen je njihov rad. Iz R. S. 2 javljaju da su tamo stigli iz Visa Sv. Križ" sa materijalom za kopno. Edison kao naoružan i PC 71. Stigao je jedan drug iz Lučke straže koji je bio na putu za Vis zarobljen. Navodno da je neprijatelj napustio

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 12 JUNA 1944 ŠTABU MORNARICE O ORGA-
NIZACIONOM STANJU I O BORBAMA U VREMENU OD 12
MAJA DO 12 JUNA'

STAB III p. o. s.

Pov. br. 376

12 juna 1944

Koncept

Opći izvještaj.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

U vezi tam. naredbe pov. br. 20.44 dostavlja se sli-
jedeći opći izvještaj za vrijeme od 12 maja do 12 juna
1944 godine:

1) Vojnička situacija na kopnu i otocima:

Neprijatelj je sve do početka invazije saveznika u Fran-
cusku- stalno učvršćivao obalu artilerijom i nagaznim mina-
ma. Tokom toga mjeseca nije opaženo jačanje pojedinih gar-
nizona, niti stvaranje novih, ali zato osjetilo se je da je terito-
riju češće prelazio u raznim pravcima, praveći tako raciju.
Ubacivao je trupove⁴ i pozivao, odnosno vršio prisilnu mobili-
zaciju stanovništva na kopnu i otocima, koje je držao pod svo-
jom kontrolom. Isto tako su vršili prisilnu mobilizaciju četnici
i ustaše oko Vranskog Jezera. U predjelu Ravnih Kotara dola-
zilo je do čestih borbi sa jedinicama XIX divizije i S. D. P. od-
redom." U predjelu Modrave. vršeći češća patrolisanja jakim pa-
trolama, potpuno je onemogućio taj teren za održavanje nekog
kanala koji bi se dao koristiti za prebacivanje, bilo drugova bilo
materijala. Predio Kamena bio je najpogodniji za stvaranje ka-
nala, te se je ta prilika i iskoristila. Taj se je kanal iskorišćavao
za prebacivanje ranjenih drugova i zbjega sa kopna na o. Zir-

Original, pisan na mašim. latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 17—1 5, k 2027.

: To je bilo 6 juna 1944

\ : Vidi dok. br. 18—1 5. k 2027 u Arhivu Istoriskog instituta
JNA.

¹ O dejstvima trupova i o naređenju za borbu protiv trupova vidi
dok. br. 12—1 8, k. 2029 i dok. br. 41—1 2, k. 2065 u Arhivu Istoriskog
instituta JNA.

⁴ Opširnije o borbama Devetnaeste divizije vidi dok. br. 40—1 1,
k. 518.

je. no izgleda da je neprijatelj iskoristio i taj kanal u posljednje vrijeme jer od 5 juna nadalje nije se moglo ništa prebaciti. Taj je kanal bio organiziran tako da su prevoz drugova i materijala vršili čamci na vesla iz Kaprija i Kakna, dok su naši patrolni čamci vršili osiguranje sa morske strane. To je sve išlo u redu dok je prihvrat materijala bio osiguran, ali u zadnje vrijeme neprijatelj je potisnuo naše snage na kopnu i sam sjeo svojim jakim patrolama na obalu i pravio zasjede na kopnu koristeći se čak i varkama (dajući znak čamcima za slobodan pristup obali). Na taj je način izgubljen jedan čamac sa materijalom (hranom)." — U predjelu Primoštena četnici su počinili mnoga zvjerstva.

Na moru:

Neprijatelj je bio organizirao svoj kanal u Planinskom Kanalu i počeo ga je obilno iskorišćavati za promet Rijeka — Ražanac. Bombardovanjem Ražanca neprijatelju je nanesena prilična šteta. Nije nam poznato da li se još koristi tim kanalom, ali sudeći po malom prometu na liniji Lošini — Zadar izgleda da ga još koristi (možda u manjoj mjeri). Na predjelu Lošinj — Pag — Zadar — Molat opažaju se češće neprijateljske jedinice, naročito naoružane peniše i borbeni čamci u patrolisanju a možda i za održavanje veze. Nakon bombardovanja Ražanca bio je Ljubački Kanal neko vrijeme otvoren te se je taj kanal iskorišćavao sve do 31 V, kada je neprijatelj izvršio iznenadan napad na skoro sve oslobođene otoke ovog sektora (Olib, Silba, 1st. Molat. Iž. Dugi i Kornat) sa jakim snagama. Računa se da je neprijatelj upotrijebio za ovaj napad snagu od oko 4000 vojnika.⁷ Sudeći po izvorima neprijateljskih vojnika, izgleda da je ta vojska bila prebačena iz Hrvatskog Primorja. Ova je vojska bila orebačena na naoružanim penišama uveče 30 V uoči napada. Bila je većinom sastavljena od domobranaca, ustaša. Poljaka i **Ceha**, dok je komandno osoblje bilo njemačko. Tom iznenadnom i istovremenom akcijom neprijatelj je uspio da nas za nekoliko dana omete u poslu, ali taj udarac ne bi bio tako težak da neprijatelj nije iskoristio svoje pom. jedinice koje je postavio u zasjedu na ruti **Zirje** — Vis i Lavša — Vis. Vjerovatno se je tom prilikom koristio iskustvima prošlog naDada koncem januara" o. g. Naša je nakana bila da se u slučaju njegovog napada na otoke oovlači prema otoku Visu samo onaj suvišni dio. tj. neborci. zbjeg i prolaznici. Nije nam ooznato zbog čega su se neke naše ustanove odlučile, a i oojedinci da napuste Kornate i krenu na Vis (kao meh. radiona sa cjelokupnim osobljem.

osmatračka stanica Zirje). — Tim napadom na naše ostrvo nije dirnut o. Zirje, a naša veza sa kopnom na sektoru Kaprije — Kamena funkcionirala je i za vrijeme toga napada. U posljednje vrijeme, naročito u ovom mjesecu, osjeća se da je neprijatelj počeo jače da kontroliše svojim naoružanim jedinicama predio Pašman — Kurba — Blitvenica — Kakan — Logorun. vjerojatno zbog toga. što je osjetio da se taj kanal iskorišćava i što ne nailazi ni na kakav otpor. Naša je veza na taj način onemogućena. Neprijatelj postaje sve drskiji tako da upotrebljava uz obalu Kamena i čamce na vesla praveći time zasjede našim čamcima. Smatramo da bi dobre rezultate dala jedna jača akcija u tom predjelu, jer se je osjetilo dr. neprijatelj radi u nekom pravcu i pojačava svoj rad sve dotle dok ne naiđe na gubitke (na primjer: linija Lošinj — Zadar, neprijateljski napadi avionima na Dugi i Kornat. pokušaj uspostave linije Lošinj — Zadar naoružanim mot. jedrenjacima itd.). — U predjelu Šibenika postojao je još jedan kanal za drugove i poštu, tj. **Zirje** — Dvainka — Krapanj — kopno, no izgleda da je nepr. doznao za to pa je iznenadnim napadom na Dvainku uništio taj punkt i odveo 4 naša druga. Izgleda da ne održava morsku vezu Šibenik — Split, već da se više koristi kopnenim putem, ali snabdjevanje Primoštenskog odreda vrši još uvijek morskim putem.

U vazduhu neprijatelj je potpuno prestao sa vazдушnim napadima, jer izgleda da je izgubio jedan avion (u moru između o. Zut i o. Kornat nađena su dva leša njemačkih avijatičara) i vjerojatno smatra da je rizik, sadašnjom našom organizacijom iz vazduha. prevelik, a rezultati skoro nikakovi. — Očekujemo da će jednog dana iznenada ponoviti te napade.

2) ORGANIZACIJA III P. O. S.

- a) Štab
- b) Dopunska četa
- c) Flotila patrolnih čamaca
- d) Brodogradilišna i mehanička radiona
- e) Osmatračke stanice
- f) Pošta i telegraf
- g) Radio-veza
- h) Artilerija za odbranu prolaza
- i) Minersko odjeljenje
- j) Lučke kapetanije i zastupstva
- k) Mobilisani brodovi
- l) Pokretna ambulanta

ad a) Štab III P. O. S. sastavljen je od komandanta, politkomesara. pomoćnika politkomesara, načelnika štaba, operativnog oficira, tehničkog referenta, pom. saobraćajnog, artileriskog, sa-

nitetskog i sudskog referenta, te pored ovih v. d. ret. za vezu, inf. i ob. službu, intendanta i adutanta. Pri štabu nalazi se još 10 drugova, koji sačinjavaju štabnu zaštitnicu. — Stab je kompletan. juna¹ izvršena je primopredaja [dužnosti] komandanta između druga majora Ikice i druga majora Tomšića. 25 maja stigao je drug kapetan Peko² i primio dužnost operativnog oficira. 12 juna stigao je drug kapetan Jeričević³ s time da primi dužnost nač. štaba od druga majora Flega, koji će se nakon predaje dužnosti uputiti na novi raspored,

ad b) Dopunska četa ima komandira, politkomesara, pomoćnika politkomesara i zamjenika komandira i momentano 25 drugova. Primjedbe navedene u prošlomjesečnom izvještaju ostaju iste. ad c) Flotila patrolnih čamaca sastoji se od »PČ 21 do 24 . U toku ovoga mjeseca priključili su se novonaoružani PČ 23 i 24«. Ovoj će se flotili u najskorije vrijeme priključiti brodovi koji se sada naoružavaju i to: »Edison«. »Sv. Nikola« (Strmelj), Zadar- i »Zmaj- . Na taj način će flotila biti proširena na 8 Pč«. Uslijed sve češće i jače nep. kontrole nad jedinicama u vodama ovog sektora, morati će se saobraćaj prebaciti na naoružane jedinice ili bar uz njihovu pratnju. Rejon dejstva flotile u ovom mjesecu bio je uglavnom južni dio radi opasnosti upada nep. na najvažniji dio našeg sektora (Kornati — Zirje) i radi osiguranja prevoza po kanalu Zirje — Kamena. — Primjedbe navedene u prošlom mjesječnom izvještaju su iste. Ponovo naglašavamo potrebu radio-stanice sa radiotelegrafistom za flotilu.

ad d) Brodogradilišna i mehanička radiona je funkcionisala vrlo dobro sve do napada na Kornat 31/V. Njenim odlaskom u Vis pala je kompletna u nep. ruke te kako do sada doznajemo odvedeni su sa ostalim drugovima za Drniš. Prilikom napada naše vojske na kolonu kamiona koja je nosila naše drugove u Drniš izgleda da nikom od drugova iz radione nije uspjelo da umakne. Zgrada u Vruljama je ostala čitava premda je neprijatelj zapalio 17 kuća, a materijal je bio bunkerisan pa ga neprijatelj nije uspio pronaći. Morati će se ponovo početi sa sastavom drugova za radionice i to će biti uzrok osjetnog zastoja rada.

ad e) Ostaje neizmjenjeno osim osmatračnice na o. Zirju, jer je, napustivši Zirje, krenula za Vis i pala u nep. ruke. Ova će se osmatračnica ponovo uspostaviti. Neprijateljskim upadom 31/V nije inače od ovih drugova nitko stradao, kao ni materijal. Osmatračka služba već je UVI bila ponovo uspostavljena osim osmatračke stanice Zirje.

¹ U originalu nema oznake dana. To je bilo 9 juna (vidi dok br. 127).

² Petar

³ Ante

ad f) P. T. T. sekcija upadom neprijatelja nije pretrpjela u drugovima nikakvog gubitka ali neprijatelj je toj sekciji nanio osjetne štete. Najznačajnije su: oštećenje telegrafskih stolova u Olibu, Silbi i Molatu. zatim kidanje telefonskog kabla, a na o. Kornatu nestalo je oko 500 m telef. kabla. Telefonska veza Sali — Ropotnica bila je uspostavljena 25 maja i dosta je dobro funkcionisala. Kvarovi su nastali većinom radi upotrebe starih komada telef. kabla. Najosjetniji gubitak bio je gubitak poslatog materijala za vezu. tj. 30 km telef. kabla, 5 telefona i baterija za telefone. Ovaj bi se materijal veze morao nadoknaditi jer najvažniji dio Sali — Kornat je od neprocjenjive važnosti za ovaj sektor. Do sada uspjelo je uspostaviti vezu od Oliba do Božave telegrafski i od Božave do Proverse (bez telefona na Proversi) telefonski. Najpotrebniji materijal je najmanje 10 telefonskih aparata sa baterijama i telefonski kabel. Veza Molat — Vir ne radi — nije nam poznato radi čega, vjerovatno upadom ustaša na Vir stanica je uništena. — Radi se na ponovnoj uspostavi te veze. 26 V završen je kurs pri P. T. sekciji te je tom prilikom uspješno završilo taj kurs 17 drugova, koji su namješteni dijelom kao telefonisti a dijelom kao čuvari linije,

ad g) Radio-veza: interna radio-veza postoji samo između štaba i R. S. 2 (o. Zirje). Osjeća se potreba da se ta veza proširi i na flotilu. a poželjno bi bilo imati još radio-stanicu koja bi se prebacila na koji dio okupiranog teritorija radi onemogućavanja bolje veze u pojedinom kanalu. Napadom neprijatelja na Dugi Otok. pala je u ruke neprijatelja velika radio-stanica ovog štaba. te se sada koristi saveznička stanica (grupa Jane«) pri ovom štabu. (Zaseban izvještaj o gubitku radio-stanice poslat je Štabu Mornarice pod ovd. br. 355).-' Predajom naše stanice sa Modrave O. K. Šibenik i gubitkom gore navedene stanice ovaj sektor raspolaže samo sa jednom stanicom. Osjeća se potreba za dvije radio-stanice.

ad h) Artilerija za odbranu prolaza nalazi se kao ranije osim na Belvedere gdje je izgubljen zatvarač i nišanska sprava. Art. položaj na o. **Škulju** kod upada neprijatelja na o. Kornat evakuisan je na o. **Zirje**. Sa topa iz Škulja skinut je zatvarač i nišanska sprava i tako je usposobljen top na Belvedere Na **Škulju nije** uspostavljen art. položaj.

ad i) Primjedbe za minersko odjeljenje od prošlog mjeseca ostaju i sada u važnosti.

ad j) Lučka kapetanija Zadar nije pretrpila upadom neprijatelja nikakove gubitke, dok Lučka kapetanija Šibenik (u Kornatu) izgubila je lučkog kapetana druga Božu Santinija koji

je kao bolestan krenuo sa bolesnicima za Vis i na putu pao neprijatelju u ruke. Istu sudbinu doživila je istom prilikom kompletna pom. kontrola L. K. Šibenik sa svojim m.č. »Sv. Juraj«. — L. K. Šibenik je ponovo uspostavljena (bez gore pomenutih drugova) a svoje je sjedište uspostavila na o. Piškera.

ad k) Plovni park (mobilizirani brodovi) sastoji se od 22 mot. jedrenjaka, od kojih je 12 mot. jed. i 3 mot. leuta ispravnih a 5 mot. jed. i 1 mot. leut neispravnih. Na službi u ovom sektoru su 4 mot. jed. i 5 mot. leuta, dok se ostali nalaze na o. Visu. Kroz ovaj mjesec zarobljen je 1 mot. čamac koji se je prilikom nep. upada nalazio u Salčići na opravku, a neprijatelj ga nije dirao. Neprijatelj je uspio da nam uništi ili zarobi (potopi) 6 mot. jedrenjaka i 1 mot. leut (od ovih su 1 zarobljen. 4 uništena i 2 potopljena od vlastite posade).

ad 1) Pokretna je ambulanta pala kompletna u ruke neprijatelja kada se je pokušala da povuče na o. Vis u noći od 31 V na 1 VI. mada je bilo predviđeno povlačenje samo bolesnih i ranjenih na o. Vis. Kako doznajemo. samo je jednoj drugarici iz te ekipe (drugarica Pjerina) uspjelo da umakne prilikom prebacivanja u Drniš. Gdje se ona sada nalazi nije nam poznato. Radi ponovne uspostave poslat je u Piškeru referent saniteta ovog štaba. Osjeća se nestankom upravnika pokretne ambulante. druga Vujasinovića, pomanjkanje ljekara za tu ambulantu, koja je od velike važnosti, jer ona prva pruža ranjenicima nešto solidniju pomoć. Momentano, radi prebačaja ranjenika na o. **Zirje**. pokretna je ambulanta (sa novim osobljem) prebačena na o. **Zirje**.

3) Osoblje ovoga štaba prilično odgovara svojoj službi te se je vuemjesečnim radom osposobilo za rad. koji im je namjenjen. Popunom mjesta operativnog oficira ukinut je veliki nedostatak. Komandanti i komandiri odgovaraju svojim položajima. Osjećati će se velika potreba za dobrim komandantima patrolnih čamaca kada nove jedinice budu ušle u sastav flotile ovoga sektora. Nestankom lučkog kapetana L kapetanije Šibenik, druga Bože Santinija. preuzeo je tu dužnost drug Zeta. komesar L. K. Šibenik, koji je za tu službu veoma sposoban i dobro upoznat sa njenim poslovima i potrebama. Nije dovoljno upoznat sa administracijom lučke službe.

4) Ishrana vojske bila je dobra. Osjeća se potreba da se stvori neka stanovita rezerva hrane, koja se u normalno vrijeme ne bi dirala, već samo u slučaju krajnje nužde (kao na pr. u slučaju upada neprijatelja). Ova rezerva bila bi bunkerisana negdje u nutrini otoka. Ovaj se nedostatak pokazao prilikom zadnjeg upada neprijatelja, mada je potreba za tim bila i ranije uočena i tražena stanovita količina hrane ali nije bila odobrena.

5) Vojna i politička izobrazba se stalno održava, te je u jedinicama čije se osoblje ne mijenja pokazala dobre rezultate. U dopunskoj četi, naprotiv, nema uspjeha, jer se njezin kadar stalno mijenja te se ne može postići nikakav uspjeh. U tom pogledu bi se mnogo pomoglo, kada bi se ta četa formirala od stanovite jezgre oko 30 iskusnih drugova i boraca, koji prolaze kroz tu četu. Na taj način bi se podigla i borbenost te jedinice koja je za sada dosta slaba.

6) Disciplina je dobra, ali borbeni moral, zbog razloga navedenih u tački 5) nije mnogo na visini. U flotili taj je moral dobar.

7) Idući program rada za sada je uklanjanje nedostataka pricinjenih neprijateljskim upadom na otoke. Predviđaju se, ukoliko se četa osposobi jezgrom dobrih boraca, pojedini manji upadi u saradnji sa flotilom • Pč« na obližnje otoke, koje neprijatelj drži pod svojom kontrolom. Isto tako, pojačavanjem flotile, kani se ometati neprijateljski promet na pojedinim izloženim tačkama njegovog prometa.

S. F — S. N.

Pom. politkomesara
D. Mileta

Komandant, major:
Jan. Tomšič

(M. P.)

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 12 JUNI 1944'

STAB IV POM OBAJL. SEKTORA

Pov. službeno
12 juna 1944 god.

Dnevni raport

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

M/j Zagreb«, upućen za Lastovo, radi jakog juga povratio se.

Iz luke Hvara uplovio je m j »Slobodan«.

Za luku Tajer upućen m/j »Otac Petar i NB 8 u cilju prevoza zbjega, nisu se još vratili.

Iz III P.O.S. doputovali PC 2 i m b »Sv. Nikola — Ugljan, doveli 12 ranjenika, 156 zbjega i 28 mobilisanih.

Iz Lastova m/j »Dupin« sa 39 zbjega, 7 Njemaca. 1 žandarom i 5 boraca.

PC 56, koji je upućen 8. VI. navečer sa Amerikancima na razne položaje po o. Hvaru, nije se još povratio.

NB 12 nalazi se u Visu ispravan za vožnju.

NB 11 i, NB 3 nalaze se na popravku.

3. Bez sadržaja.

4. U Vis doputovali: 0.

Iz Visa otputovali: 1 engleski m/j za Italiju.

U Komižu doputovali: 1 m/j iz Italije.

Iz Komiže otputovali: 0.

Na popravak prijavljen 1 brod a osposobljena tri broda.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

s. o.

Operativni oficir:

Vidan

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 12 JUNA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIJI SEKTORA'

STAB V P O. S
12 maja- 1944 g.
Položaj
Pov. br. 1

Traženje po
referentima

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

Dosadanjim kratkim pregledom stanja na otoku Lastovu te mogućnostima rada u vezi sa osnivanjem i razvitkom V P.O.S..' dostavlja se kratki izvještaj o zapažanjima i hitnoj potrebi popunjavanja u personalnom pogledu odgovornih drugova (koji bi za prvi momenat mogli zamijeniti referente) kao i stručnjaka u pojedinim granama službe i boraca.

Radi boljeg pregleda navadaju se potrebe i mogućnosti po sekcijama s time da se one ne uzmu kao konačne, te da bi drugovi koji se budu odabrali uistinu odgovarali svojim dužnostima, shvaćajući ispravno svoje zadatke, jer će baš o njima najviše ovisiti pravilan razvitak sektora.

Operativna sekcija

1. Uviđajući poteškoće radi pomanjkanja brzih prevoznih sredstava, molimo da bi nam se čim prije dostavio NB 12, određen za potrebe ovog sektora, te da bi nas se imalo u vidu. ukoliko se bude raspolagalo brzim čamcima, o kojima znatno ovisi uspješno održavanje veze i grananje prema udaljenijim predjelima obale.

Stvarna jačina dopunskog voda (eliminirajući sada i drugove određene kao kurire i telefoniste) iznaša 7 drugova, koji kvalitativno ne predstavljaju borce, a po brojnom stanju ne mogu da ispune ni najosnovnije osiguranje. Potrebno je za sada još 20 boraca (sa starješinskim kadrom), koji će biti upotrijeb-

OrLginal. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 3—t'4. k. 2052.

Dokumenat je vjerovatno pisan 12 juna 1944. jer je tog dana izvršena primot:redaia između Mornaričke stanice na Lastovu i komandanta sektora. Vidi dok. br. 128.

ljeni za vršenje stražarske službe — osnovno osiguranje i koji bi trebali predstavljati osnov dopunske čete.

2. Pomorski saobraćaj: Lučke jedinice za pomorski saobraćaj i za kontrolu uopće ne postoje. Nekonspirativnost u pogledu održavanja veza (čak i onih važnijih i po specijalnim zadacima) osjeća se u znatnoj mjeri. Kontrola prometa, putnika, robe i ribarenja organizatorno je manjkava. Mogućnosti za grananje veza i saobraćaj su povoljne. Potrebno je odrediti jednog rukovodioca (lučkog kapetana) kao referenta za pomorski saobraćaj i nekoliko već izobraženih drugova koji bi bili u stanju provesti organizaciju lučke i kontrolne službe po ovoj sekciji (barem 2 lučka pilota i 8 drugova za lučku stražu). Određenom referentu potrebno je dati prepise svih do sada izašlih naredjenja u pogledu pomorskog saobraćaja i kontrolne lučke službe.

3. Tehnička sekcija: U uvali Sv. Petar postoji tehnička radionica i tvornica ribe dovoljna da zadovolji potrebe ovog sektora, a s druge strane postoji i maleni navoz gdje se mogu izvlačiti leuti flotile. Prema izloženom postoji mogućnost uspostave vlastite radionice, čime bi se znatno odteretila radionica na Visu. a ova radionica mogla bi da se i razvija, jer postoje mogućnosti da se pribavi još nešto alata. Sa naše strane nastojimo da pribavimo najnužniji broj radnika. Postoji mogućnost da se po ovom pitanju uspije. O rezultatu izvjestićemo.

Na otoku postoje dva automobila u dosta dobrom stanju, samo su im gume sasvim istrošene. Važnost upotrebe ovih motornih vozila nije potrebno naglašavati, kako po inform, službi tako i po ostalim granama. Ovome treba uključiti i potrebe ostalih vlasti koje se nalaze na otoku. Stoga molimo da bi nam se dostavilo 8 komada guma dimenzija⁴

4. Artileriska sekcija: Od raspoloživih drugova ne postoji niti jedan koji bi bio stručno spreman kako za manji opravak oružja i davanje uputa za pravilno uzdržavanje, tako isto ni jedan koji bi bio u stanju da vodi kontrolu i evidenciju oružja i municije. Stoga je potrebno odrediti jednog sposobnijeg druga artil. grane kao art. referenta te jednog puškara. Na otoku postoje i 2 topa bez zatvarača, koje bi se izgleda moglo dobiti sa Korčule i sa dovoljnim brojem municije. Pod stručnim nadzorom i rukovodstvom, dalo bi se vjerovatno te topove usposobiti, te pored toga stvarati mogućnost daljne izobrazbe drugova po toj grani.

5. Minersko-baražna sekcija: Za nju važi ono rečeno pod br. 4. Na otoku se nalazi u uvali Sv. Juraj protutorpedna mreža postavljena te izvjestan rezervni materijal.

6. Sekcija za vezu: Prema mogućnostima i sadanjem stanju. mora joj se pokloniti naročita pažnja, kako u pogledu ispostavljanja telefonskih linija i osposobljavanjem podvodnih kablova, tako i u pogledu osmatračke službe. Na sektoru ne postoji niti jedan signalista, a čitava osmatračka služba (sada je samo jedna osmatračnica u rukama mornarice) svodi se na telefonsko izvještavanje o zapažanjima na moru. Hitno je potrebit jedan referent za vezu i barem 4 signalista. Odmah po njihovom dolasku uspostavio bi se signalni kurs, te potpuno mobilizirali sve telefonske linije. Radi se na uspostavi veze Lastovo — Sušac i nastojeće se uspostaviti vezu Lastovo — Palagruž.

Prilažemo trebovanje za najpotrebniji materijal po službi veze.

7." Svim radovima po intendantskoj grani treba posvetiti pažnju, kako u pogledu pravilne upotrebe i utroška, tako i u pogledu evidencije. Potrebno je odrediti 1 druga kao referenta po intendanturi. Molimo da bi se kao takvog dodijelilo 1 od pomoćnika druga por. Aljinovića, koji se sa time bio saglasio sa komandantom sektora U zalivu Sv. Petar u pogledu vode stoji se vrlo loše. Molimo da bi se sa parobr. Sitnica« kod slijedećeg dolaska uputila voda Svi priključci od obale do cisterne već postoje.

8. Sanitet: Na otoku sada ne postoji ljekar. a obzirom na udaljenost Lastovo — Vis i bezuslovnu potrebu za slučaj hitne pomoći njegovo jt prisustvo nužno. Osnivanjem sektora i grananjem svih potreba obzirom na sanitet i bolničko osoblje, izobrazbu i vodenje evidencije potrebno je da se čim hitnije uputi ljekar, koji bi preuzeo i referat saniteta.

9. U pogledu popune užeg štaba, potrebno bi bilo odrediti pomoćnika polit, komesara.

Isto vrijedi i za popunu ađutanta. za kojeg bi se moglo predviditi jednog od drugova, sposobnog za ovaj posao, od pridošlih Kairaca.^{fi}

Stab uopće ne posjeduje pisaće mašine, niti se je mogla pribaviti traženjem i uz pripomoć voj. pozadinskih vlasti.

Da bi se moglo pravilno i čim prije započeti sa radom, potrebno je da se ovom štabu dostave sva do sada izašla naređenja Štaba mornarice po pitanju organizacije, uputstava za rad i vođenja evidencija po svim sekcijama.

Odvojeno dostavljamo trebovanja prema gore izloženom, kao i broj potrebnih drugova po raznim granama i molimo da bi se što prije donijelo riješenje po traženom.

Za potrebe operat. sekcije nedostaju nam pomorske i su-
vozem. karte, prilažemo spisak potrebnih karata.

(M. P.)

Kdt
M.⁷ Ikica

BR. 116

NAREDBA KOMANDANTA BAZE NOV JUGOSLAVIJE OD
14 JUNA 1944 O ORGANIZACIJI BAZE MORNARICE NA-
RODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE JUGOSLAVIJE U ITA-
LIJI¹

ZAST. NAC. KOM. JUGOSLAVIJE
I KOMANDA BAZE NOVJ U
ITALIJI
Broj 611

Prepis!

14 juna 1944 godine

NAREDBA BROJ 13

KOMANDANTA BAZE N. O. V. J. U ITALIJI

1) Dosadnji nazivi Baze Narodno-oslobodilačke vojske
Jugoslavije u Monopoli-u² i njoj podređenih ustanova mijenjaju
se od dana izlaska ove naredbe u slijedećem:

a) Baza NOV Jugoslavije — Monopoli zvaće se:

»Baza Mornarice Narodno-oslobodilačke vojske Jugosla-
vije u Italiji«

b) Nautički pododsjeci zvaće se: •>Lučko zastupništvo'.

c) Tehnički pododsjeci zvaće se: *Tehnička sekcija* •.

2) Baza Mornarice NOVJ u Italiji neposredno se podči-
njava Komandi Baze NOVJ u Italiji — Bari.

¹ Mladen

Prema gornjem komandant i komesar Baze Mornarice NOVJ su dužni najmanje jedanputa sedmično doći na referat komandantu Baze NOVJ u Italiji u Bari-u i pored podnošenja pismenog izvještaja, a prema ranije izdatim naređenjima.

Od strane Baze Mornarice NOVJ određen je pri III Odsjeku Baze NOVJ u Italiji u Bari-u oficir za vezu kao organ Baze Mornarice NOVJ,¹ koji je za svoj rad odgovoran Bazi Mornarice NOVJ.

Dužnost ovog oficira je da po naređenju Baze Mornarice NOVJ svršava poslove u Bari-u ili da radi na onim pitanjima pomorskog karaktera koja se pojave u poslovanju III Odsjeka, a traže hitno rješenje. U svemu se ravna prema direktivama dobivenih od strane Štaba Baze Mornarice NOVJ u Italiji.

3) Od 15 juna t.g. svi oficiri, podoficiri i borci NOVJ u Italiji imaju pravo nositi ljetnju uniformu bez koporana.

Zabranjuje te nošenje kratkih hlača osim u ovim slučajevima.?:

a) Jedinica na vježbi za vrijeme vježbanja.

b) Radnici radnih četa na radu.

c) Posada broda na brodu i

d) Radnici brodogradilišta i radionica na radu.

4) Oficiri i podoficiri noseće oznake čina na lijevoj strani ispod poklopca džepa košulje.

Ozraku čina izraditi na tvrdoj materiji oblika prema priloženim skicama. Širina širita 1 cm. razmak širita 0.2 cm, zvijezda prečnika 1 cm. razmak od širita do zvijezde 0.4 cm, a on zvijezde do oboda 0.5 cm.

5) Građani koji nisu uposleni u kojoj od institucija NOVJ ili nisu u logoru izbjeglica nemaju pravo nositi partizanke ili titovke sa petokrakom zvijezdom.

f) Znaci predviđeni tačkom 4) dobivaće se u I Odsjeku ovog Zastupstva,

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant
Popović,⁵ s. r

Iz depeše od 12 avgusta 1944 upućene Štabu Mornarice NOVJ od strane Zastupništva Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije, vidi se da je naredbom Štaba Mornarice br. 49 od 25 jula 1944 bio postavljen kapetan Jeričević Ante (vidi dok. br. 71, k 2073, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

¹ Rc-dakcija je izostavila dio naredbe koji govori o rasporedu motornih vozila u Bazi NOVJ.

Milentije Popović u aprilu 1944 postavljen za zastupnika Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije i komandanta Baze NOVJ u Italiji (vidi Vladimir Dedijer, Dnevnik . Jugoslovenska knjiga, Beograd, str. 691).

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
OD 15 JUNA 1914 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
O STANJU LASTOVSKJE FLOTILE¹

STAB
V POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

Str. pov. broj: 16
15 juna 1944 god.
Na položaju.

Sadašnje stanje, mogućnosti razvitka Lastovske flotile i veze koje ona održava

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

Sa postojećim brojem patrolnih čamaca Lastovske flotile ne mogu se održavati veze i patrolna služba, uglavnom zbog toga, jer uspostavljanje veza prema jugoistoku traži sve veći broj vožnji u tom smjeru. Broj patrolnih čamaca (leuta) je 6, od kojih je praktički uvijek jedan na čišćenju. Sa tim leutima treba, prema dosadanjem iskustvu, održavati svakodnevno 2 veze sa Korčulom, 1—2 sa Pelješcem, sedmično 2 veze sa sjeverozapadnim krajem Mljeta — i patrolisati u cilju izviđanja svaku noć sa 2 jedinice oko o. Lastova. K tome pridolaze nove veze prema jugoistoku, od kojih svaka traje 2—3 dana zbog male brzine leuta.

Usljed svih ovih zahtjeva, ne samo da su posade flotile premorene, već je potpuno nemoguće održavati sve pomenute veze.

Mornarička stanica Lastovo poslala je IV P.O.S-u prije nekoliko mjeseci jedan brod na popravak, no taj brod još do danas nije popravljen, vjerovatno zbog prenatrpanosti brodogradilišta. Iz toga se vidi da se za popravak ovdašnjih brodova ne može računati sa viškim brodogradilištem. Ovaj Štab ima nekoliko brodskih trupova u Korčuli i ovdje, koji bi, sa malo pomoći u materijalu, mogli biti popravljeni ovdašnjim sredstvima. Tai materijal je tražen od IV P.O.S-a ali tom traženju nije udovoljeno.

Pitanje motora je mnogo teže. Koncem mjeseca decembra 1943 g. povučeno je iz Vele Luke oko 10 motora marke Marini Carraro Volpi (20 KS, paljenje na akumulatore). Kako već raspoložemo sa brodovima koji bi se za kratko vrijeme mogli osposobiti ugradnjom motora, molimo da bi nam se od tih 10 motora dostavila barem 3. Na taj način povećao bi se i broj brodova flotile, a isto je još važnije što bi ti brodovi mogli da se naoružaju sa težim oružjem (p.a. mitraljezima 20 mm) i imali bi veću brzinu.

Važnost veze prema jugoistoku svakim danom postaje sve veća. Uslovi mobilizacije kotara Dubrovnik razvijaju se povoljno. Jedina poteškoća sastoji se u hitnom i sigurnom prebacivanju novomobilisanih drugova morskim putem. Sadanja veza preko Sv. Andrije ne smije da se kompromitira i ne može se upotrebljavati za prihvatnu stanicu prolaznika. S druge strane neprijatelj ne vrši patroliranje južno od Cavtata te bi na tom mjestu mogao najzgodnije da se obavlja promet. Prihvatna stanica uspostavila bi se na o. Mljetu. Kratkoća noći i malene brzine brodova ne dozvoljavaju da se u toku jedne noći obavi promet od Mljeta do ispod Cavtata i natrag (oko 60 nm puta), a brod se ni u kojem slučaju ne može danju zadržavati ispod Cavtata (nesigurnost obzirom na blizinu neprijatelja i loša obala za pristajanje).

Pomanjkanje bržeg prevoznog sredstva ometa uspostavljanje ove veze i sprečava siguran i koristan rad u cilju prikupljanja novog kadra za N.O.V., što naročito važi za dubrovački kotar, koji se do sada nije dovoljno razvijao u tom pravcu, niti pridonašao u dovoljnoj mjeri u bilo kojem pogledu N.O.B. Ima slučajeva da su se pojedini dobrovoljci, koji su izašli iz Dubrovnika, morali vratiti natrag, jer kopnenom vezom nije bilo moguće proći, a pomorska nije za te slučajeve u tom predjelu moguća. To ubija moral, pogotovo kod kolebljivog elementa. Dužnost nam je izvijestiti o stanju u ovom pitanju, shvatajući poteškoće za dobavu bržeg prevoznog sredstva, ali i s druge strane povoljne prilike za buđenje i brži razvitak N.tfp.² u kotaru Dubrovnik, kao i mogućnosti ob. službe sile nas da se tom pitanju pokloni naročita pažnja i da se nađe jedan povoljan izlaz.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Komandant, major
M. Ikica

(M. P.)

PISMO ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 17
JUNA 1944 POMORSKIM OBALSKIM SEKTORIMA O KORI-
ŠĆENJU ISKUSTAVA IZ PRETHODNIH AKCIJA¹

STAB MORNARICE NOVJ

Pov. op. broj 5382
17 juna 1944 godine

ŠTABU I POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

I) AKCIJA • NB8 1 2 JUNA 1944 GODINE — ISKUSTVA:

U noći od 1 2 juna o.g. naoružani brod »NB8« vraćajući se sa Dugog Otoka došao je u oružani sukob sa 4 neprijateljske motorne jedinice od prilike 15 NM S od Blitvenice.-

U mesečini, ploveći u približnom kurzu 135¹, primetio je sa svoje desne strane na udaljenosti od oko 1 NM nepoznate jedinice i počeo davati pozivni signal na protivpropisan način s namerom da ih legitimira, polazeći sa pretpostavke da se radi o savezničkim brodovima,¹ jer na ovoj udaljenosti od obale do sada još nisu bile primećivane neprijateljske jedinice.

Ovakav postupak rukovodioca »NB8« smatramo da nije bio u skladu sa do sada stečenim iskustvima a tako isto obzirom na postojeću situaciju.

1) U slučajevima noćnih susreta sa nepoznatim plovnim jedinicama treba polaziti u prvom redu sa stanovišta da se radi o neprijatelju, te u tom smislu i podesiti svoje držanje te biti spreman za trenutnu oružanu reakciju.

Usled pogrešne pretpostavke da su brodovi prijateljski, došlo je do toga da su se neprijateljske jedinice mogle nesmetano približiti i da je jedna od njih čak uspela pristati uz »NB8« te malo ne zarobiti i posadu i sam brod.

2) Pošto se NB8« susreo sa nadmoćnim neprijateljskim snagama te nije bilo izgleda na uspešan ishod nejednake borbe, inicijativu za legitimiranje trebalo je prepustiti protivniku, a ukoliko isti to ne bi učinio, koristiti mogućnost izbegavanja i prekida kontakta, za što su preduslovi bili dati obzirom na to što se >NB8« nalazio u mraku, tj. neprijatelj se nalazio između njega i meseca, te verovatno i ne bi bio primećen.

Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 7 1—2, k. 2023.

• Opširnije o akciji vidi dok. br. 105.

¹ Vid: napomenu 5 uz dok. br. 26.

3) Pitanje, da li i kakove posledice bi na političkom polju imalo otvaranje vatre na savezničke brodove u takovim slučajevima kada legitimiranje nije propisno zatraženo i kada se sa tačnošću ne može odmah ustanoviti da li su brodovi prijateljski ili ne, ne treba da bude razlog neaktivnosti i sustezanja, a o nadaljnem rešenju ovakvih pitanja vodiče računa Stab morarice.

4) Držanje posade i rukovodilaca > NB8 u toku same borbe bilo je vrlo dobro, umešno i borbeno, čemu se može u velikoj meri pripisati uspešan ishod borbe i izvlačenje iz kritične situacije u koju ih je dovela njihova lakomislenost.

II) POSTUPAK SA RADIO-STANICAMA:

Prilikom napadaja na Dugi Otok 31 maja o.g. neprijatelj je pronašao i zaplenio radio-stanicu III P.O.S.. sa motorom za punjenje akumulatora.

Radio-stanica bila je bunkerisana kod gornjeg vodovoda u Salima, u sedištu Štaba III P.O.S-a, takorekući u neposrednoj blizini.

Iako su prema izveštaju Štaba III P.O.S-a preduzete sve mere opreza prilikom bunkerisanja te stanice, ipak je Nemcima uspeo da u relativno kratkom roku istu pronađu i zaplene, što daje osnova sumnji da je mesto bunkerisanja bilo poznato već ranije nepoznatim licima iz samoga mesta.

U buduće sa radio-stanicama postupati na sledeći način:

a) Stanica treba da bude pre svega smeštena na nekom udaljenom i sakrivenom mestu. Za to odabrati podesne pošumljene čuke, uzvisine u dovoljnoj udaljenosti od samog sedišta štabova sektora, gde se pola ili jedan sat hoda ne sme smatrati kao neku naročitu zapreku i teškoću.

b) Položaje radio-stanica potrebno je radi očuvanja tajnosti povremeno menjati bez obzira na to da li zato postoji stvarna potreba ili ne, te za svaki slučaj uvek predvideti i pripremiti rezervno sklonište. Cim se saznaje o eventualnim ofanzivnim namerama neprijatelja, stanicu treba odmah premestiti na novo, sigurnije mesto.

c) Položaj stanice sme da bude poznat samo najograničenijem broju najpouzdanijih drugova.

III) BUNKERISANJE HRANE I MATERIJALA:

Prilikom napada na otok Molat⁴ u noći 31 maja 1944 godine neprijatelj je potopio više leuta krcatih hranom i municijom u jednoj uvali NE obale otoka, te pronašao i opljačkao sam magacin hrane na Molatu. čije mesto mu je bilo poznato.

U pogledu čuvanja i osiguravanja materijala i hrane Stab II Pomorskog obalskog sektora postupio je nesmotreno i bezbrižno. te je sam način kako se vodilo računa stvorio utisak da se tamo uopšte nije pretpostavljalo da bi neprijatelj imao ikada nameru da izvrši prepad i raciju na otocima. Smatralo se stanje toliko sigurnim, da se hrana i municija držala spremnom u jednoj zgradi, usled čega je sasvim razumljivo da je to mesto bilo svakome na otoku poznato i time i neprijatelju.

U buduće treba hranu i materijal dobro bunkerisati na sigurnim mestima, dalje od naseljenih mesta, pri čemu strogo paziti na konspirativnost, a tako isto posvetiti više pažnje sigurnosti brodova i čamaca sa hranom i materijalom, koje treba bolje sakrivati i nastojati da se mogućnost njihovog gubitka svede na najmanju meru.

IV) SLUČAJ SA PC 76-:

31 maja o. g. zaposeo je neprijatelj privremeno o. Olib⁵ te je »PČ 76< vraćajući se sa Krka uplovio u luku gde je bio dočekan i napadnut od neprijatelja, posada delomično pobijena i ranjena, a sam brod uništen.

Komandant »PC 76< nakon višednevnog odsustva, na povratku sa Krka, nije bio informiran o trenutnom stanju na otocima Olib i Silba te je usled toga morao uzeti u obzir mogućnost da se situacija za to vreme mogla izmeniti, što je u stvarnosti i bilo slučaj. On je međutim, bez prethodnog obaveštavanja i ne predviđajući nikakve mere sigurnosti, na slepo doplovio u luku te bio od neprijatelja iznenađen i uništen.

Stoga, prilikom približavanja otocima na kojima nije unapred osigurana veza i prihvata, treba podalje od same luke da se iskrca izviđač radi prikupljanja podataka o stanju na otoku, i tek posle dobijanja sigurnih obaveštenja uploviti u luku.

Štabovi sektora treba u buduće da se koriste ovim iskustvima te će ih preneti odmah nakon prijema na posadu svojih naoružanih brodova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar,
Rajčević Milisav, s. r.

Komandant, pukovnik,
Cer ni, s. r.

Tačnost prepisa overava:
potporučnik,
[potpis nečitak]

(M. P.)

NAREDBA ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 2«
JUNA 1944 O RASPOREDU RUKOVODEĆEG KADRA U PO-
MORSKIM OBALSKIM SEKTORIMA¹

NAREDBA BROJ 40

Štaba Mornarice NOVJ za 20. juna 1944. g.

Raspored:

Po ukazanoj potrebi

r a s p o r e d ŭ j e m o

- 1.) za pomoćnika politkomesara II Pomorskog obalskog sektora druga Telcna Franka,
- 2.) za pomoćnika politkomesara V Pomorskog obalskog sektora druga Tomić Nikolu, do sada na službi u Štabu IV Pomorskog obalskog sektora.
- 3.) za intendanta Štaba III Pomorskog obalskog sektora druga poručnika Kukavičić Radu, do sada intendanta Štaba IV Pomorskog obalskog sektora.
- 4.) za intendanta Štaba IV Pomorskog obalskog sektora druga Vidošević Antu, do sada na službi u Ekonomskom otseku Štaba Mornarice,
- 5.) za intendanta Štaba V Pomorskog obalskog sektora druga Ćosić Šimu, do sada intendanta Štaba III Pomorskog obalskog sektora.

Raspored izvršiti odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:
Milisav Rajčević, s. r.

Komandant, pukovnik:
Cerni, s. r.

Dostavljeno:

- 1—4) Štabu II. III, IV. V Pomorskog obal. sektora
- 5) Ekonomskom otseku Štaba Mornarice

Da je prepis veran originalu tvrdi:
načelnik Štaba Mornarice,

m a j o r :

(M. P.) Renčelj

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 20 JUNA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O RASPODJELI PATROLNIH ČAMACA I NA-
ORUŽANIH BRODOVA'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. broj: 246

20 juna 1944 god.

Raspodjela PC i NB

ŠTABU MORNARICE

U vezi ovd. pov. broja 154 od 15 aprila o.g. dostavlja se
mjesečni iskaz o raspodjeli PC i NB.

- PC 41. naoružani leut (NB3): Viška flotila.
- PC 42. naoružani leut (NB4): Viška flotila.
- PC 43. naoružani leut (»Napred«): Hvarska flotila.
- PC 44. naor. mot. čamac (»Durzov«): Hvarska flotila.
- PC 45. naor. leut (»Batoš«): Hvarska flotila.
- PC 46. naor. leut (»Sv. Juraj«): Hvarska flotila.
- PC 47. naor. leut (»Sv. Nikola«): Hvarska flotila (7 tona).
- PC 48. naor. leut (»Sv. Nikola«): Korčulanska flotila (4
tone).
- PC 49. naor. leut (»Brač 2«): Bračka flotila.
- PC 50. naor. leut (»Brač 3«): Bračka flotila.
- PC 51. naor. leut (»Brač 4«): Korčulanska flotila.
- PC 52. naor. leut (»Brač 5«): Bračka flotila (motor ne-
upotrebljiv).
- PČ 53. naor. mot. brodić (»Zora«): Viška flotila.
- PC 54. motorni putn. brodić (»Turist«): predan Lučkoj
kapetaniji Vis.
- PČ 55. motorni leut (»Partizan 2«): Bračka flotila.
- PČ 56. motorni leut (»Partizan 3«): Viška flotila.
- PČ 57. naor. mot. brodić (MC 1): Viška flotila.
- PČ 58. mot. putn. brodić (»Sagena«): predan Lučkoj ka-
petaniji Komiža.
- PC 59. naor. putn. brodić (»Lapad«): Viška flotila, potop-
ljen od saveznika 9. III o. g.
- PC 60. naor. leut (»Vjekoslava«): Flotila V P.O.S., potop-
ljen od aviona u decembru 1943 god. na Mljetu.

- PC 61, naor. leut (»Udar«): Flotila V P.O.S., potopljen od aviona.²
- PC 62. naor. leut (»Ivo«): Korčulanska flotila.
- PC 63, naor. mot. brodić (Donee«): Viška flotila.
- PC 64, naor. leut (»Neutralni«): Korčulanska flotila.
- PC 65, naor. leut (»Sv. Nikola«): Viška flotila (3 tone).
- PČ 66. naor. leut (»Proleter«): Korčulanska flotila, zarobljen od neprijatelja na Pelješcu, 2. II. 1944.
- PC 67. naor. leut (Kerč«): Flotila V Sektora, potopljen od aviona u Hvaru 27. XII. 1943.
- PC 68, naor. mot. čamac (»Badija«): Bračka flotila.
- PC 69, naor. leut (»Val«): Viška flotila.
- PČ 70, naor. leut (»Mandina«): Viška flotila. potopljen od aviona u Komizi 22. III. 1944.
- PČ 71, naor. leut (»Sv. Križ«): dodijeljen III Sektoru.
- PC 72, naor. leut (»Cimbalo«): Korčulanska flotila.
- PC 73, naor. mot. kajić (»Pionir«): Viška flotila.
- PC 74, naor. mot. čamac (»Vesna«): dodijeljen II Sektoru.
- PC 75, naor. mot. brzi mot. čamac, zarobljen od Njemaca (K. J. 10): Viška flotila, upućen na popravak u Italiju.
- PC 76, naor. mot. čamac (M. C. 22): dodijeljen II Sektoru 18. V. 1944.
- PC 77. naor. leut (»Margarita«): Korčulanska flotila.
- PC 78, brzi mot. čamac (»Mary«): Viška flotila.
- Barkasa br. 1, 2, 3 i 4: Viška flotila.

Prema prednjem PC dodijeljeni su kako slijedi:

Viška flotila: PC 41. 42. 53. 56, 57, 63, 65, 69, 75, 78,
te barkase 1, 2, 3, 4.

Hvarska flotila: PC 43, 44. 45. 46 i 47.

Bračka flotila: PC 49. 50. 52. 58 i 55.

Korčulanska flotila:

Predano III Sektoru: PC 71.

Predano II Sektoru: PC 74. 76.

Predano kapetanijama Vis i Komiza: PC 54. 58.

Predano Korčulanskoj flotili: PC 64.

Predano V Sektoru:

Izbrisano iz flotilne liste: PC 59, 60. 61, 67 i 70 potopljeni, PC 66 zarobljen.

Stanje naoružanih brodova:

- NB 1 (zarobljena koča 1) potopljen od neprijateljskih aviona u Tageru 17 marta o.g.³

- (zarobljena koča 2) potopljen u borbi sa 3 nepoznate jedinice u Lastovskom Kanalu 17 marta 1944 god.⁴
- NB 3 (tunolovac »Jadran«),
- NB 4 (loger Topčider«) od bombardiranja u Lavši bio je potresen te je popravljen i preuđen za bolnički brod.
- NB 5 (putn. motorni brod »Ivan«) potopljen od neprijateljskih aviona u Hvaru 27. XII. 1943 god.
- NB 6 (tunolovac »Napredak«) potopljen od nepr. aviona u Tageru 17. III. o.g.
- NB 7 (putn. brod »Enare«) uništen 23. IV. o. g. na Mljetu: uslijed sudara sa NB 8 dobio prodor vode. zatim nasukan, zapaljen i napušten.¹
- NB 8 (tunolovac »Kornat«),
- NB 9 (straž. mot. čamac talij. morn. Biokovac«) potopljen od sav. jedinica 20. II. 1944 u Hvarskom Kanadu,
- NB 10 (tunolovac putn. - Sloga«) zarobljen od nepr. 8. II. 1944 kod Žuljane na Pelješcu."
- NB 11 (zarobljeni njemački naoružani brod »Stella Bianca« — sada Crvena zvijezda«) nanovo naoružan. Zarobljen 3. V. 1944."
- NB 12 (italijanska koča koju smo dobili od saveznika) naoružan i dodijeljen V Sektoru 15. VI. 1944. Dobio novo ime »Borac«.
- NB 13 (tunolovac »Jadran«) poslan u Italiju na generalni popravak. povratio se. te se vrši naoružanje, kroz 2 dana bit će spreman za vožnju. Dobio je novo ime »Partizan«.
- Prema prednjem u službi:* NB 3. NB 8. NB 11, NB 13.
Izbrisano iz flotne liste: NB 1. NB 2. NB 4. NB 5, NB 6. NB 7, NB 9, NB 10.
- Bolnički brod »Marin II«* potopljen od neprijateljskih borbenih čamaca prilikom povratka sa akcije protiv o. Šolte 2 NM NE od svjet. Stončice 12. V. 1944.^s
- Bolnički brod »Topčider« (NB 4).
Izbrisan iz flotne liste: boln. brod »Marin II«.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Za komandanta, kapetan:
 načelnik
 Josip Vrtačnik

¹ Vidi dok. br. 81.

^s Vidi dok. br. 69.

^T Vidi dok. br. 86.

• Vidi dok. br. 95. 97.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 20 JUNA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O DEJSTVIMA SEKTORA'

STAB IV POM OBAL. SEKTORA

Pov. broj 242
20 juna 1944 god.

Operativni izvještaj.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

U vezi naređenja Štaba mornarice A broj 5280 od 26. V. 1944 god.-' dostavljamo slijedeći izvještaj:

Ovaj sektor održavao je u toku ovog perioda veze sa slijedećim punktovima: Dugi Otok. Kornatski otoci, Zirje. Mali Drvenik, Šolta. Brač, Hvar. Lastovo, Sušac, Biokovo, Pelješac i Palagruž. Sa ovim vezama podržavan je promet svakodneвно, svaki drugi ili svaki treći dan. dok sa Palagružom jedanput sedmično. Na veze prebacivana je hrana, oružje, municija i svakovrstan tehnički materijal, pošta, obavještajci i kuriri i veća odjeljenja vojske i putnici. Od 15. V. do 15. VI. isplovilo je u svemu 263 brodova koji su održali vezu sa ranije navedenim punktovima. Sa punktova na Vis prebacivani su kuriri, obavještajci, putnici, zbjeg, vojska i ranjenici. Od materijala prebacivalo se namještaj sa o. Hvara, voće, povrće, jagnjad i meso sa o. Hvara i Brača, duvan sa Biokova. drvo za brodogradnju sa Kornatskih otoka itd. Trgovački motorni jedrenjaci koji su prebacivali ljudstvo i materijal bili su na opasnijim i od neprijateljskih jedinica patrolisanim rutama praćeni od naših naoružanih brodova koji su vršili zaštitu prometa. Na manje opasnim rutama kao Vis — Hvar, Vis — Sušac — Lastovo, Vis — Palagruž vozili su trgovački brodovi samostalno i bez zaštite pošto se ne raspolaže sa dovoljno naoružanih brodova. Za održavanje veze sa Dugim [Otokom]. Kornatskim otocima i Zirjem bili su formirani konvoji od više trgovačkih brodova. Veze sa ostalim punktovima održavali su ili NB samostalno ili Pč koji su ukrcavali materijal i ljudstvo.

Najopasnije veze su Zirje, Mali Drvenik i Biokovo pošto na tim putevima neprijatelj vrši često patrolisanje i sa više

jedinica, kao napr. kod Malog Drvenika gdje je primjećeno- 5 njemačkih patrolnih torpiljarki koje patrolišu redovno svaku noć. Prilikom njemačkog napada na Dugi Otok i Kornatska ostrva održavao je neprijatelj patrolnu zavesu do oko 20 NM SW od Zirja. Tom prilikom je zarobljeno odnosno nestalo više naših trgovačkih brodova koji su se povlačili sa Zirja prema Visu. To su bili brodovi »Palma. — Molat, »Sokol« — Karlobag, »Mali Ante« — Rogač, Sklada« — Brgulje/¹ Pored toga je od vlastite posade potopljen u Silbi m j »Zdenka — Premuda. Na ovu neprijateljsku zavesu naišao je NB 3 prilikom vožnje Dugi Otok — Vis 2. VI. o. g. koji je stupio u borbu sa 4 neprijateljske torpiljarke. Jedna torpiljarka približila se toliko NB 8 da je pristala na njega i da je jedan neprijateljski mornar skočio na NB 8. Ovaj mornar zarobljen je od NB 8 koji je smjelim manevrom uspio da se izvuče iz opasne situacije. Zatim je od 01.45 do 04.00 nastavljena artiljerijska borba između NB 8 i njemačkih jedinica. Borba je završena time da je NB 8 teško oštetiо jednu neprijateljsku jedinicu kojoj su ostale tri prišle u pomoć i time prekinule kontakt. Na NB 8 tom prilikom ranjeno je 9 drugova. Prema podacima zarobljenog Nijemca, ove torpiljarke imaju 2 lansirne cijevi, 1 teški 20 mm mitraljez (»Fliger« 2 cm MO), 1 20 mm p. a. mitraljez (model 38) i 8 7,9 mm mitraljeza a brzina torpiljarke je do 40 čv. NB 8 naoružan je 1 40 mm p.k. topom, s 3 teške 20 mm »Brede« i 2 lake 8 mm »Brede« i ima brzinu 9 čv. Neprijateljske jedinice bile su u svemu mnogo nadmoćnije od NB 8. Izvještaj o ovoj akciji NB 8 dostavljen je Štabu mornarice pod ovd. brojem 136.

Od 31. V. — 5. VI. o. g. izvršena je od strane XXVI Divizije i savezničkih jedinica akcija na o. Braču. Savezničke glavne jedinice i jedinice ovog sektora izvršile su prebacivanje vojske i materijala. Od strane ovog sektora izvršeni su ovi zadatci:

1) 31. V. prebačeno je zaštićenim konvojem 600 boraca i 120 engleskih vojnika iz Visa na Brač.

2) 1 juna formirana su 2 konvoja zaštićena naoružanim brodovima koji su prebacili na Brač nasu brdsku artileriju. municiju, mazge i ostali materijal te dijelove XXVI Divizije.

3) Za prebacivanje materijala, municije, hrane i goriva upotrijebljeno je 6 ra j od 2 1/2 vagona kojima je rukovodio jedan engleski oficir.

4) Za osiguranje zapadnog dijela Brača od neprijateljskih prepada sa o. Šolte prebačeno je manje odjeljenje vojske na Šoltu.

5) 3. VI. prebacivan je sa dvije invazione catare artiljerijski materijal i municija na Brač. Pored toga je sa 2 motorne barkase prebačen na Hvar telefonski materijal i drugovi za uspostavu telefonske linije Starigrad — Ključna [Luka] sa priključkom na podmorski kabel za Bol. Brzim m. č. 78 upućene su baterije na Brač za radio-stanice a motorni leut PC 71 upućen je komandantu Divizije kao kurirski brod.

6) Za povratak trupa sa Brača na Vis formiran je transport od 4 kolone sa ukupno 34 jedinice. Prebacivanje trupa i materijala izvršeno je iz 5 uvala sa o. Brača u Vis.

Sve jedinice su za vrijeme ove akcije izvršile u potpunosti naređene zadatke.

Za vrijeme ove akcije NB 3 oborio je jedan avion tipa Meseršmit⁴ koji je pao u more oko 5 NM sjeverno od Visa.

Detaljan izvještaj o ovoj akciji dostavljen je Štabu morarice pod pov. brojem 225 od 5 juna o. g.⁴

Pored ovih akcija izvršena su sa našim brodovima prebacivanja manjih odjela saveznika u svrhu proučavanja terena za iskrcaj i smještaj artiljerije i dodati im piloti za uplovljenje u luke kao i vodiči — gerilci za kopno. Kao rezultat ovih proučavanja bila je saveznička akcija na o. Šolti u noći od 9. — 10. VI. kada je baterija teških haubica iskrcana na o. Šoltu i ispaljeno oko 1200 granata na neprijateljske položaje na Šolti bez ikakve protivakcije neprijatelja.⁵

Prilikom svih akcija pokazale su se posade, oruđa i sami brodovi na dostojnoj visini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:	Načelnik štaba:	Komandant, kapetan:
Dujmić Jozo	Josip Vrtačnik	N. Srzić

(M. P.)

⁴ Vidi dok. br. 109.

¹ U izvještaju njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 13 juna 1944 stoji:

»U ranim jutarnjim časovima 10 6 su 8 nepr. brodova došli na jug.-ist. obalu otoka Šolte, a udaljili su se u 4,00 časova. Neprijatelj je brodom artiljerijom bombardovao naša uporišta, na koja je također bačeno i nekoliko bombi iz nepr. aviona. Preduzete su potrebne protivmjere: na otok Šoltu su iskrcana naša pojačanja. (Vidi mikrofilm London — N 10. H 303911 — H 303913 u mikroteci Istoriskog instituta JNA.)

OBAVJEŠTENJE ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
OD 23 JUNA 1944 ŠTABU TREĆEG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA O NOVIM NAMJERAMA NEPRIJATELJA
U POGLEDU DEJSTVA NA OBALI'

STAB MORNARICE N. O. V. J.

Pov. ob. broj. 5436

Datum 23-VT-1944

ŠTABU III POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA NOVJ

Položaj

Njemci su pristupili organiziranju i obučavanju grupa obalnih komandosa (Küstenjagdkommandos), koji uglavnom imaju dva zadatka i to: 1) Pregledavanje onih djelova obale koji su slabo ili nikako posjednuti sa strane okupatora i zatvaranje pojedinih takvih rupa. odnosno kanala. 2) Iskrčavanje na obalu, otoke, koji su posjednuti od naših snaga.

Kod komande II njemačke oklopne armije (II Pz. A.O.K.) sastavljena je takozvana jedinica Konrad (Einheit Konrad), pod komandom poručnika Konrada, kojem je dodijeljeno oko 20 četnika-koljača i sav drugi potrebni personal za izvršavanje obuke. Naređeno je 891, 892 i 893 puku 264 divizije da odmah stave na raspoloženje potrebno ljudstvo — za sada za prvi kurs svaki puk po dve grupe. Nastava za grupe 891 puka se vrši u Zatonu, za 892 puk u Trogiru (momentano još ne funkcionise) a za 893 puk u Zablaćama kod Šibenika.

Svaka grupa se sastoji od 8 ljudi i jednog pionira. Opremljena je svaka grupa sa 1 lakim mitraljezom, 1 automatskom puškom. 2 pištolja za signalnu municiju. 2 dalekozora i puške. Obuka traje 6—8 dana — većinom praktično vježbanje na terenu i nastava u veslanju i jedrenju. Nakon što prvi kurs završi započet će se sa drugim kursom.

Najvažniji zadatak ovih grupa je — kako već gore navedeno — traženje neposjednutih položaja na morskoj obali, kanala po kojima se šalje materijal itd., te zatvaranje ovih kanala. Prema naređenju ovo se zatvaranje vrši na taj način da se postavljaju zasjede te obavijeste o tome susjedne njemačke trupe i da se ovakav kanal zaminira, bilo morskim minama bilo minama na kopnu. Ako se minira na kopnu, pre-

poručuje se da se djelimice postavi i žičana prepreka, kako se ne bi moglo dezaktivirati mine stokom koja bi se potjerala kroz opasnu zonu. Kako izgleda, izdata su od njemačkih vojnih vlasti slična naređenja i drugim divizijama koje se nalaze na našoj obali, pošto se prema jednom neprovjerenom izvještaju i u Bakru (Bakarac) vježba jedna veća grupa.

Smatramo da nije potrebno da se još specijalno naglasi važnost ovog obavještenja, pošto će svakom biti bez daljnjeg jasno da se tim grupama treba posvetiti najveća pažnja. Kanale treba kontrolisati najsavjesnije i svim sredstvima nastojati da se omete neprijateljski rad — eventualno i time da se kanali drže danonočno pod kontrolom bar jednog druga itd., kako je već prema prilikama moguće.

Ovo obavještenje smatrati povjerljivim i nastojati da ne dobije previše široki publicitet.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pom. politkomesara:
I. Randić

Informativni oficir:
[Potpis nečitak]

Komandant:
Cerni

(M. P. |

PISMO ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
OD 26 JUNA 1944 OKRUŽNIM NARODNIM ODBORIMA
O ORGANIZACIJI AKCIONIH ODBORA POMORACA'

STAB
V POM. OBALSKOG SEKTORA
Broj pov. 24
26 juna 1944 godine

Upute za akcije odbore.

OKRUŽNOM N.O.O

Našim dolaskom na obalu, koju drži sada neprijatelj okupiranu, postavlja se pred našu mornaricu ozbiljan i važan zadatak prikupljanja i upotrebe svih plovniha sredstava (parobroda, mot. jedrenjaka, mot. čamaca itd.), koji se sada nalaze u službi okupatora ili su djelomično onesposobljeni za vožnju. Uz to može se skoro sa sigurnošću pretpostaviti da će okupator prilikom svog povlačenja sa obale, ukoliko mu uspije, nastaviti sva ta plovna sredstva uništiti, kako bi nas lišio mogućnosti brzog uspostavljanja redovitog pomorskog saobraćaja.

Dužnost nam zbog toga nameće u zadatak stvoriti mogućnost da se sva ta plovna sredstva po mogućnosti još i sada nastoje spasiti, upućujući ih na oslobođene otoke, po prethodnom sporazumu sa Štabom ovog sektora, odnosno pripremiti sve moguće mjere da se, pri napuštanju obale sa strane okupatora, sačuvaju od uništenja i predadu Mornarici N.O.V.J.

Na isti način sve ovo gore navedeno odnosi se i na sva naša pristanišna postrojenja (obale, gatovi, dizalice, slagališta i uopće lučki uređaji), koji isto tako mogu da budu uništeni i da za duže vremena budu nesposobni za saobraćaj.

Da bi se na vrijeme pripremilo sve potrebno i nastojalo pod svaku cijenu blagovremeno spriječiti neprijateljske namjere, predlažemo da bi se sa strane tog N.O.O. postupilo po sljedećim uputama.

1) Pri kotarskim, općinskim i mjesnim N.O.O. Vašeg okruga uspostaviti akcione odbore u koje bi ušli ozbiljni, povjerljivi i iskusni drugovi sa zadacima:

a) Da se povezu sa posadama brodova koji stoje sada u službi okupatora (prisilno ili dobrovoljno), bilo sa domaćim ili stranim državljanima (talijanskim), i nastoje ih uvjeriti o krajnjoj potrebi da se prestane sa bilo kakvim pomaganjem neprijatelju, te da sa brodovima na prevaru isplove u luke, koje bi Vam naknadno označili, ili da brodove potope na takav način da ih znatno ne oštete i da ih je lako dignuti (potopiti u plitkoj vodi otvaranjem ventila, lakšim oštećenjem oplate ili na drugi podesan način).

b) Da se uspostavi evidencija svih onih plovni sredstava (na motorni ili parni pogon) koja su u službi okupatora ili su onesposobljena hotimično od strane vlasnika i mogla bi se lako opraviti, te da se ti brodovi pripreme da se u danom momentu mogu osposobiti.

c) Pristupiti zadatku planskog organiziranja rada u cilju sprečavanja [uništavanja] naših brodova od strane neprijatelja u slučaju njegovog napuštanja obale. Ovaj zadatak organizirati na taj način da se među samim posadama brodova pronađe po jedan (ili više) članova posade koji trebaju biti upoznati sa neprijateljskim planom uništavanja dotičnog plovnog sredstva, te da taj plan na podesan način i blagovremeno spriječi, skidanjem ili onesposobljavanjem sredstava za rušenje.

f) Nastojati prikupljati podatke o načinu i sistemu neprijateljskog morskog saobraćaja.

g) Svakih 15 dana treba da svaki pojedini akcioni odbor dostavlja izvještaj o radu svojim okružnim N.O.O.. koji će sve prikupljene podatke upućivati ovom Štabu. U slučaju hitnih i važnih obavještanja upućivati vanredne izvještaje.

d) Prikupiti podatke o stanju pojedinih luka tog okruga. Ovdje bi došlo u obzir: stanje pristaništa (gatova, mola, lučkih naprava za dizanje tereta, lučkih skladišta), potopljeni brodovi u luci, postavljene prepreke i eksplozivna sredstva u pristaništima.

e) Prikupiti podatke o svim potopljenim brodovima na području pojedinog okruga i to sa podacima: o mjestu potonuća, duljini, veličini, imenu i vlasništvu broda, sa svim brodskim karakteristikama, nacionalnosti, načinu oštećenja broda, mogućnostima dizanja, te svemu što bi bilo od važnosti po ovoj tački.

Prema izloženim zadacima shvatljivo je od kolike je važnosti što brža organizacija predloženih akcionih odbora. Molimo zbog toga, da bi se po našem predlogu *čim prije donijelo rješenje i obavjestilo nas o rezultatu.* — Za sve slučajeve eventualnog prelaska kojeg broda od strane okupatora

na oslobođene otoke blagovremeno i najbržim načinom obavjestite ovaj Stab radi organizacije detalja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
Ostojić

KOMANDANT, MAJOR
M. Ikica

(M. P.)

Dostavljeno: Okružnom N.O.O. Dubrovnik
Okružnom N.O.O. Kotor
Okr. kom. K.P.H. Dubrovnik
Okr. kom. K.P. Kotor

P. S. za O.K. K.P.H. — Prednje se dostavlja na znanje s time da bi se u svemu pomoglo N.O.O. prilikom izvršavanja svih zadataka.

BK. 124

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 27 JUNA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O KRETANJU I DEJSTVIMA FLOTILE, MOBILISANIH BRODOVA I OSTALIH JEDINICA'

III P.O.S.
Br. 412
27/6 44.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

U vezi tamošnjeg naređenja br. 20 31 dostavljamo sljedeći izvještaj o operacijama od 11 6 o.g. do uključivo 27/6.

I. FLOTILA

P.C.21 18 6 — Kao naoružana pratnja iz Visa.
19 6 — Prebacio drugove na Zirje.
20/6 — Za Vis kao naoružana pratnja.
25/6 — Iz Visa kao naoružana pratnja.
26 6 — Prebacio je nešto vojske i prolaznika za Zirje.

- Prebacio 30 boraca Otočkog odreda iz Sali za Poljane, Pašman.
- Patroliranje između Žuta, Pašmana. Vrgade i Laudare. zapažena topovska pucnjava u pravcu Lošinja.
- 15 6 Patroliranje između Iža, Laudare i Zdrelda u Srednjem Kanalu, zapažena bijela raketa u pravcu Vrgade.
- 16 6** Prebacio dio Otočkog odreda za Pašman.
- 18 6** Vršena zasjeda kod Sestrinja, bio ukrancan op. oficir, bez događaja.
- 19/6 Prebacivao borce iz Lavše za Zirje.
- 21 6** Patroliranje kod Zdrelda. bez događaja.
- 22/6** Za Zirje i natrag kao oružana pratnja.
- 23 6 Vršio osiguranje na kanalu kod Kaprija.
- 24 6 Sve do danas „ „ „ „
 li > » M
26 6 ni li » i*
- P.C. 25 **13'6** Kao naoružana pratnja za Vis.
- 16 6** Kao naoružana pratnja iz Visa, od 17"6 do 22/6 vršio osiguranje kanala Zirje — kopno kod Kaprija.
- 23 6 Za Vis sa ranjenicima i O.K.K.P.H.
- P.C. 2. **22/6** Iz Visa kao naoružana pratnja.
- 25/6 Za Vis kao naoružana pratnja.
- P.C.3. 20 6 Iz Visa kao naoružana pratnja.
- P.C. 22. Na popravku na Visu.
- P.C. 23. TI II II• I,

II. MOBILISANI BRODOVI

- 13 6 Sv. iKriž« u Visu sa zbjegom.
- 15 6 Zadar«, »Lahor« iz Visa sa materijalom, iz Zirja za Lavšu prebačeno 80 zbjega.
- 16 6** »Topčider«, »Frankopan« sa 150 boraca i materijalom za Zadarsko područje iz Visa.
- 20 6 Srce Isusovo« sa hranom, odjećom, municijom, zbjegom i ranjenicima za Vis.
- Pravedan« sa materijalom iz Visa, Frankopan« iz Zirja sa zbjegom.
- Pravedan« za Zirje i nazad, sa 120 zbjega i 40 ranjenika.

- 25 6 — »Topčider« sa 50 prolaznika, -Biokovo« sa četiri i pol vagona materijala, »Slobodan« sa hranom iz Visa, pod isti datum »Frankopan«. Pravedan« i »Tramuntana« sa 320 zbjega i ranjenika za Vis, -Topčider« i »Biokovo« za Zirje.
- 26 6 — »Topčider« sa zbjegom i ranjenicima za Vis. isti datum sa Zirja sa 120 zbjega.

III. AKCIJE OSTALIH JEDINICA

a) Minerska grupa:

- 16/6 — Minerska grupa izvadila 9 komada mina između otoka Raparašnjaka N. West Rta Zirja. Dvije mine nisu mogle biti dignute te su ostale na moru i to jedna na sredini u [dubini] od 10 m a druga 150 m N. West Raparašnjaka, dubina 3 m.
- 22 6 — Postavili zasjedu kod otoka Lupac jednoj gajeti u kojoj se je nalazio jedan četnik iz Zablaca. Čamac pozvan na predaju, ali pošto se nije htio predati, otvorena je vatra na čamac. Utrošeno 120 metaka iz strojnice i 30 od puško-mitraljeza.

b) Relejna stanica 2:

- 16 6 — Zarobljen jedan njemački vojnik, koga je vje-tar bacio sa gumenim čamcem na Kaprije. po-zvan je na predaju, predao se bez otpora, zaro-bljeno: 1 šmajser, 1 pištolj, 1 gumeni čamac sa vanbrodskim motorom.

IV.

- 15 6 — Neprijatelj postavio zasjedu kod otoka Sov-ljaka. u toku noći prebačeno 5 gajeta materi-jala, pri povratku neprijatelja iz Tribunja otvo-rilo vatru, nije bilo žrtava.
- 20 6 — 23,00 pogrešno dat signal za uzbunu, izvršene pripreme za pokret.

Pomoćnik politkoma

Komandant, major:

Op. oficir, kap.

(M. P.)

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 29 JUNI 1944'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno
29 juna 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

Barkasa br. 2 koja je upućena na vezu Smrska 27. VI
povratila se, nije donijela ništa.

Pč 43 održao vezu sa Hvarom, odveo 6 bačava benzina,
b vreća brašna i raznog materijala, 8 drugova. Doveo 2 ra-
njena.

Pč. 57 i m'j »Zmaj i »Darinka« plovili su u konvoju iz
Oključne za Brač. prebacili su 150 vojske. Za komandanta
konvoja bio je određen drug Deželjin, poručnik pri ovom Šta-
bu. Po izvršenom zadatku brodovi su se -povratili.²

Za III P.O.S. otputovali m'j »Lahor«, »Darinka«, Zmaj». Radi slabog vremena m/j »Darinka« i »Zmaj« povratili su **se**.

Iz Lastova doputovao m j »Sv. Roko«, doveo 2 putnika i nešto hrane (mesa).

NB 8 održao vezu sa M. Drvenikom, ali pošto je **kanal** zatvoren, svi putnici povratili su se natrag.

NB 8 nalazi se u luci ispravan za vožnju.

NB 3. NB 11, BB »Topčider« nalaze se u Visu na po-
pravku.

3. Bez sadržaja.

4. Uplovio u Komižu iz Italije 1 m j sa 67 drugova.

Uplovio u Vis m/j »Orjen« iz Italije sa 1 putnikom i 150 tona raznog materijala.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Isto-
riskog instituta JNA pod reg. br. 22 1—3, k. 2065.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dujmić Jozo

(M.P.)

Načelnik štaba:
Josip Vrfačnik

30 jun 1944

BR. 126

ZAPISNIK SA SASTANKA PARTISKO-POLITICKOG RUKOVODSTVA MORNARICE NOVJ, ODRŽANOG 30 JUNA 1944. PO NEKIM PITANJIMA VOJNOG I POLITIČKOG RADA¹

*Upućeno drugu Maršalu radi
upoznavanja stanja u Mornarici*

Zapisnik sa sastanka sa drugovima iz Štaba Mornarice: Milisavom Rajčevićem, politkomesarom, Nikolom Randićem, pomoćnikom komesara, i Zvonkom Grahekom. rukovodiocem Politodela.

U grubim crtama prikazano, područje Štaba Mornarice podeljeno je na 6 sektora:

Prvi sektor je Slovenačko Primorje. Ovaj sektor nije obuhvaćen radom.²

Drugi sektor je Hrvatsko Primorje, koji je obuhvaćen radom samo delimično/³

Treći sektor obuhvata oblast Šibenika i Dugi Otok. Obuhvaćen je radom nešto jače.

Četvrti sektor obuhvata Split i srednja otočja — Brač, Hvar, Drvenik — sve do ušća Neretve. Ovaj sektor je najrazvijeniji: postoji štab sektora, ima brodove itd.

Peti sektor: Dubrovnik do Cavtata. Ostrva: Korčula, Lastovo, Mljet.⁴

¹ Dokumentat, nepotpun, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu CK SK Jugoslavije pod reg. br. 4905 VI, 18—2.

² Vidi napomenu 19 uz dok. br. 76.

³ Vidi dok. br. 72.

⁴ Vidi napomenu 2 uz dok. br. 2.

Sesti sektor: Boka Kotorska i Crnogorsko Primorje. **Ovaj** sektor nije obuhvaćen radom/

Stab Mornarice raspolaže:

1. Sa 6 naoružanih brodova.
2. Sa 35 patrolnih čamaca.
3. Sa 4 transportna broda (trgov.) — 685 tona.
4. Sa 5 brodova koji su na opravci — 4980 tona.
5. Sa 158 motornih jedrenjaka — 8415 tona.

Od ovih 101 jedrenjak (4180 tona) nalazi se na opravci u Italiji. Na pokvarenim brodovima posada je minimalna.

6. 5 brodova većih sa 16464 tone plove po okeanima u sklopu engleske mornarice."

7. Sa 4 invaziona broda koji nose po 150 ljudi.

Naoružani brodovi su dosta dobro naoružani. Na primer Crvena zvijezda« ima dva topa. tri teška mitraljeza, **jedan** kontra avionski mitraljez 20 mm. dva protivavionska **bacača**.

Prosečna brzina brodova 6 milja na sat. Sa svim **bro-**dovima može se od jedanput prebaciti 2—3000 ljudi.

Brojno stanje ljudstva:

1. Stab Mornarice	—	40
2. Drugi sektor	—	175
3. Treći sektor	—	391
4. Četvrti sektor	—	1363
5. Baza u Monopoliju — Italija	—	1211
6. Peti sektor	—	150

Svega — ukupno. 36987

Partijska organizacija:

1. 346 članova Partije, od kojeg broja otpada na Četvrti sektor 127 članova, a u Monopoliju 90.
2. 150 kandidata
3. 496 skojevaca

Pitanja koja bi trebalo uzeti u razmatranje i rešiti

1. Da naše brodske radionice u Italiji (Monopoli) ne rade druge poslove, n.pr. pravljenje nosila i tome slično, jer time ostaju nepopravljeni brodovi, pa se ne mogu iskoristiti.

2. Da prihodi od brodova Timok«, »Sesnga-, »Srbin« itd. budu upotrebljeni za nabavku potrebnog materijala za opravku brodova i da tim prihodom raspolaže Stab Mornarice, odnosno Vrhovni štab. Ove brodove, koji sada plove u sklopu engleske mornarice, mobilisala je izbeglička vlada, ali su posade tih brodova otkazale poslušnost i izjasnile se za Nacionalni komitet i komandu maršala Tita."

3. Da se Mornarici odobri kredit i da se reši pitanje dosadašnjeg zaduženja od 4 miliona lira u Italiji. Vlasnici radio-nica, kod kojih je ovo zaduženje učinjeno, ne isplaćuju zbog toga radnike, što prilično štetno utiče."

4. Da se mornari iz pešadijskih jedinica šalju u Mornaricu. U tom smislu izdati naređenja i omogućiti Mornarici da može mobilisati ljudstvo.

5. Da se reši pitanje komande nad partizanskim odredima po otočju, koji predstavljaju izvesnu vrstu mornaričke pešadije. Komandu nad tim odredima imale su do sada neke brigade ili divizija sa kopna, pa se pokazalo nepraktično i nemoguće za koordinaciju akcija Mornarice i pomenutih odreda.¹⁰

6. Da se reši pitanje komande nad Mornaricom, jer izgleda da bi Vrhovni štab trebalo da preuzme direktno komandu."

7. Da se što pre odredi zamenik komandanta Mornarice, zamenik bi trebao pored ostalog raspolagati i dobrim iskustvom iz partizanskog načina ratovanja."

8. Da se reši pitanje činova i oznaka u Mornarici i, po mogućnosti, poruči iz SSSR 4.000 pari uniformi za Mornaricu.

9. Pošto se već danas oseća veliki nedostatak sposobnih vojnih i političkih rukovodilaca, to je nužno što pre pružiti veću pomoć u kadrovima.

Pored ostalih pitanja, rešena su na ovom sastanku i izvesna partijsko-organizaciona pitanja, a naročito pitanje pra-

" Vidi dok. br. 38, 99, 106.

¹ Iz knjige depeša vidi se da je Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije odobrio sumu od pet miliona lira za potrebe Mornarice (vidi dok. br. 7 1, k. 2073. u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

Odnosi se na Grupu otočkih odreda, formiranu od jedinica na otocima srednje i južne Dalmacije. (Vidi tom V, knj. 26, dok. br. 16.)

Komanda Mornarice je bila direktno vezana za Stab Osmog korpusa, a takode je direktno saobraćala, putem depeša sa Vrhovnim štabom NOV i PO Jugoslavije (vidi dok. br. 55, 56).

² Dotadašnji zamjenik komandanta Mornarice, Srećko Manola, otputovao je u drugoj polovini juna 1944 u Alžir kao član delegacije NOV i PO Jugoslavije. Novi zamjenik nije postavljen, jer se potpukovnik Manola vratio 22 avgusta 1944 na istu dužnost. (Vidi knjigu depeša Štaba Mornarice pod reg. br. 3 1, k. 2073, depešu br. 705, 787. u Arhivu Istoriskog instituta JNA i dok. br. 175.)

vilnog postavljanja partijske organizacije u Mornarici, **pravilnog** i intenzivnog političkog rada sa borcima, koji su uglavnom posle kapitulacije Italije mobilisani ili dobrovoljno **prišli** u redove naše Mornarice.

Na ovom sastanku traženi su od drugova predloži za **č**inove, oznake i mustru za uniformu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

30. VI. 1944.

BR. 127

IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA MORNARICE PRIMLJENIH OD ŠTABOVA DRUGOG I TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA U APRILU, MAJU I JUNU 1944"

Redni broj	Dan i sat primitka	Depeša
I/rv 12,00 III P.O.S.		Veza br. 629. Stanica još na Kornatu jer neprijatelj drži Modrave i poza dinu. Ne upućivati ni prolaznike za kopno jer pridošli zaostali na Kor natu. 30. III. u 07.00 nasukao se 1 nepr. m-j, oko 400 t., mjesto Molat. na putu prema NW, prazan. Posada za robljena. — ²
I IV 15.45 II P.O.S.		Br. 100. 31. III. Nepr. torpijarka preko dana sakrivena u Košljunu na o. Pagu. Ista noću konstantno patro liše Rab — rt Lun — Lošinj, a rije đe Lošinj — Zadar. Onemogućava nam vezu. U luci Rab uvijek neki nepr. ratni brod.— II P.O.S.—

- 13 3/IV 13.30
II P.O.S. **Br. 103.** 2. IV. Olib javlja — nepr. se povlači sa o. Paga. U Novalji ostali samo žandari i oni se spremaju. Izgleda spremaju evakuaciju čitavog otoka. Članovi K.K.³ Pag se prebacuju na Pag sa Oliba.
- II P.O.S.
- 27 4/IV 16.45
II P.O.S. **Br. 112.** 4. IV. Na Rabu oko 320 nepr. 240 ustaša i legionara u Barbatu. 140 Njemaca u hot. »Imperijalu«. Komanda — hotel »Central«. Lučka kapetanija u oporavilištu »Jadran«. Oznake 371⁴ Divizije su: na desnom rukavu njemačka zastava, na lijevom hrvatski grb. Hajduković izveo nekoliko akcija, detalji nepoznati, Njemci ograničeni na mjesto Krk. Slijedi inf. izvještaj.—
- II P.O.S.—
- 57 9/IV 11,15
III P.O.S. **Br. 68.** 9. IV. 8. IV oko 06,00 i 18,30 »roda« napadala na Zman i luku u Zaglavu gdje bacila 1 bombu bez rezultata. 4. IV. u Petrčane 3 naor. peniše. 2 u Viru. 1 u Privlači. Iz Paga otišli ustaše, došli domobrani. Ustaše kreću prema Ražancu, mobilišu i odvođe prema Velebitu. Meteor — 09,00. — 32841.—
- 64 10/IV 13,00
III P.O.S. **Br. 75.** 10. IV. 9. IV »roda« napala Kornat i Dugi oko 17,30 do 18.15. U Levrnaki potopljen m/j »Velebit«, podaci naknadno. Zman i Zaglav bombardirani, žrtva 1 razorena kuća.⁵ »Roda« se pojavi svako popodne oko 17.00. Meteor — 09,00.- 27230.
- 70 11/IV 10^h
II P.O.S. **Br. 126.** 11. IV. 9. IV na Rab stiglo pojačanje. Sada ih je svega 600. Od

³ Kotarskog komiteta

⁴ Vjerovatno se misli na oznake 392 legionarske divizije, jer 371 divizija u to vrijeme nije više bila u Hrvatskoj (vidi tom V, knj. 23. dok. br. 32).

toga 100- Njemaca." koji su sa 2 ma-
one navodno došli iz Raba u Nova-
lju. Vrše prisilnu mobilizaciju.

II P.O.S.—

77 12/IV 10.30
III P.O.S.

Br. 92. 12. IV. 11.IV u Pagu 150 do-
mobra i žandara, ostali otišli. U
Rabu oko 7 peniša. U 16,30 W
Primuda 3 km omanji parobrod, po-
gođen bombom, tone. 19,15 jedan
brod — tank kramsil⁷ je u pravcu
SE. 12. [IV] 06.10 napadnuta 2 m-j
E otoka Molata od savez, aviona. Iz
Tijesna prebjeglo 6 nepr. vojnika
k našima na kopnu. Njemci u Pirov-
cu došli u gumenim cipelama, nije
sasvim provjereno. — Vezu sa XIX
Div. još nemamo.

107 18, IV 10.30
II P.O.S.

Br. 141. 18. IV. Na Pagu 100 žandara.
Drže Novalju sa 50 i sa 50 Pag." —
Hranu i spremu u manjim količina-
ma prebacujemo »Plavom Jadranu«⁹
preko Dinjiške na o. Pagu. Zamolili
smo XI Korpus da organizuje vezu
preko Velebita do »Plavog Jadrana«,
koji je kod Starigrada. a za preba-
civanje materijala i ljudi do Pla-
vog Jadrana« imademo mogućnosti.
Bio bi nam potreban brod — »Šu-
mar« — kojega smo u februaru osta-
vili na Visu. molimo da ga pošaljete.

II P.O.S.—

Odnosi se na dijelove 392 legionarske divizije (vidi dok. br.
3914. k. 18 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

^r Vjerovatno pogrešno dešifrovano; treba: tanker krenuo.

Iz bojne relacije Prvog zbornog područja za april 1944 vidi se
da je 6 aprila upućen na otok Pag oružnički sat (četa) iz Kulobaga da
preuzme položaje dijelova Devete ustaške bojne, koja je povučena u
Karlobog (vidi dok. br. 4/1, k. 58. u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

* Misli se na odred Plavi Jadran (vidi Zbornik, tom V. knj. 25.
dok. br. 132).

- 118 19/IV 16,10 "Br. 136. 19. IV. — 19. IV u 04.00
III P.O.S. Njemci se iskricali na Zirie¹" — de-
taljnije ne znamo.—
- 128 20/IV 15,00 Dne 19-IV naš drug sa Oliba bio u
II P.O.S. Lošinj i daje podatke. U Malom
Lošinj 200 vojnika. Parobrodi do-
našaju oružje i municiju. 12. IV S S
koji vrši prugu Trst — Pula — Lo-
šinj dovezao oružje i municiju. Dje-
lomično iskrcao u Cigalama i sa osta-
lim 13 ujutro krenuo za Rab. 14. IV
jedan S S dovezao iz Trsta i iskrcao
oko 25 vagona razne municije i 14
topova kal. 75—100 mm. 7 topova
već je smješteno na položaj kod crk-
vice u Cigalama. 100 m. južnije isto
jedan top, ostali topovi smješteni sje-
verno luke M. Lošinj Municija po-
djeljena po položajima. S S 15 ujutro
krenuo za Pulu. 15/IV prije podne
došao u M. Lošinj iz Trsta jedan
hidroplan-bombarder oružan sa 2
mitraljeza manjeg kal. i nosi neko-
liko bombi. U 14 sati otišao za Trst.
Izvještaj i skica slijedi. Br. 146.—
- II P.O.S.—
- 157 24/ IV 17,00 Br. 171. 24. IV. — 22 na 23/IV kod
III P.O.S. Molata P.C. 21 i P.C. 22 zarobili 2
m/j od po oko 70 tona sa ugljenom i
bruto.....detalji naknadno." 23.
IV od 19,20 do 20 sati nepr. avion
napao Božavu mitraljezom i na Sali
bacio bombe. Žrtava nema. Uputite

Vjerovatno se odnosi na pothvat Role (vidi dok. br. 191), ali izgleda da iskrčavanje nije vršeno 19 aprila (vidi dok. br. 83).

" Sem uglja zaplijenjeno je i 186 bačava baruta, nešto mašinskog ulja i dva teška p.a. mitraljeza 13 mm. Zarobljena su 4 njemačka vojnika i šest Talijana (vidi dok. br. 41—25 '2. k. 2030, u Arhivu Istoriškog instituta JNA).

čim prije treba. Materijal br. 137 te tražene mehaničare. Meteor 0800 sati 52201 —

171	25/IV 13,30 14,34 III P.O.S.	Br. 180. 25 IV. Na Murteru u Betini ima 20 a u Tijesnom 30 Njemaca. U Murter dolazi patrola i straža po 3 vojnika iz Betine.—
183	27/IV 12,40 III P.O.S.	Br. 192. 25 IV. M. trup. 214 koji operiše oko Vodica ima sav gumene donove. Mali broj vojnika u Vodice, Pirovac, Preko, Tkon ima isto. 26 na 27 IV izvučeno sa Pašmana oko 150 novomobil. za vrijeme dok Njemci vršili raciju.—
189	28/IV 17,00 II P.O.S.	Br. 172. 28 IV. Jučer na Olibu u luci Sv. Nikola zarobljen njem. naor. brod. Nepr. gubici: 4 mrtva, 11 ranjenih i 4 neozleđena. Brod sposoban za vožnju. Naoružan sa 1 p. a. topom 37 mm. 1 četverocevni mitraljezom 20 mm, 1 mitraljez 20 mm. 2 šarca, 4 p. a. bacača, 1 teškim bacačem od 81 mm i 1 lakim bacačem. Sva oruđa ispravna, sa velikom količinom municije. Vlastitih gubitaka nema. Napad izvršen sa kopna od posada P.C. 3 i P.C. 4. Da li je potrebno da brod dođe na Vis? ¹⁻ Odgovorite.—
		II P.O.S.
201	29'IV 17,50 18,40 III P.O.S.	29,IV oko 13 sati nepr. m/j napao Molat sa topom i mitraljezom, nakon 1 sata krenuo prema Istu. Žrtve i šteta je još nepoznata.—
213	2/V 17,40 18,25 III P.O.S.	Br. 297. 2 V. Broj zbjega na Lavsi i Zirju se stalno povećava, hrane nema. Pošaljite hitno potrebne brodove

i hranu. Očekuje se još pridolazak većeg broja zbjega zbog četničkog terora u Kninskom okrugu gdje su poklab 1000 partizanskih članova.—

217	2 V 19,45 III P.O.S.	2. V. Njemei stigli sa 9 gajeta na Vrgadu. Saznaje se da kane u Kornat. ^{1:1} Tamo ima 1700 zbjega, ranjenika i 240 avijatičara. ¹⁴ Hrane za sutra već nema.—
219	3/V 12,15 13,00 III P.O.S.	Br. 304. 3/V navečer isploviće brodovi sa zbjegom iz Lavse za Vis. Njemci iz Murtera došli u Vrgadu sa 1 m/j i 3 gajete.—
223	3 V 17,00 18,00 III P.O.S.	Br. 307. 3. V. Očekuje se isplov. T 7 ¹³ sljedeće sedmice. Znaci ostaju koje je odredio S. M. kao i sve ostale upute. Možda će torpiljarku pratiti njem. patr. čamci pravo iz Šibenika za Trst, stoga potrebno da sav. MGB patroliraju na pogodnoj liniji. Na T 7 može doći do borbe. Znak br. 3 daje isti kao za uplovljenje — stvar problematična.—
232	5 V 10,00 III P.O.S.	Veza 310. Napad uslijedio 3/V oko 20 sati. Na Lavsi odbijen, na Zakan Ravni pala 1 bomba na kuću sa zbjegom. ima oko 25 žrtava. ¹⁶ Urgiramo rješenje po naš. dop. br. 116 od 24 IV tač. 5. Naredite IV P.O.S.-u da nam

•' Vidi dok. br. 94.

" Vidi dok. br. 3/1, k. 2073. depešu br. 280 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

¹⁵ Torpiljarka T 7 je pripadala ratnoj mornarici Kraljevine Jugoslavije. Zaplijenili su je Talijani u Divuljama, a Nijemci u Gružu i predali je ustašama. Noću 24 25 juna 1944 napali su je britanski čamci MGB 662 i 659. MTB 670. teško je oštetili i prisilili da se nasuče na otok Murter (vidi: Dudley Pope: Flag 4«, William Kimber. London 1954. str. 216—218 i dok. br 197 u ovoj knjizi).

" Vidi dok. br 94.

dostavi kisik jer neophodan. 4 v Njemci napustili Vrgadu. U Biogradu pojačan garnizon. U Kosovu po-
gođeni magazini goriva. 3 V u Starigradu p V¹⁷ došlo do borbe između četnika i ustaša, ima dosta žrtava, broj nepoznat.

240 6/V 12,30
II P.O.S.

Br. 194. 6. V. Po primljenom izvještaju nepr. je 3. V. poduzeo ofanzivu na sektoru Karlobag — Starigrad — Ražanac.¹⁸ Namjerava vjerovatno odbaciti »Plavi Jadran« i Zadar, odred od Velebitskog Kanala, koji po svim izgledima namjeravaju koristiti kao glavnu liniju saobraćaja sa Dalmacijom.—

241 6/V 12,30
II P.O.S.

3). U nekoliko zadnjih transporata opaženi kamioni, koji su se prevažali maonama od N prema S. Vjerovatno potrebni za promet između Ražanca — Zadra — Šibenika. U Starigradu, Ražancu. Barić Dragi, Karlobagu 3/V opaženo 12—12 maona. koje su prevažale trupe za prednju ofanzivu.¹⁰ (vidi dep. 194).

II P.O.S.—

253 8 V 12,00
12,15
III P.O.S.

Br. 339. Sa Vira javljaju 8. V. u 0915: Njemci dolaze m. j. u Pag. Na Pagu ih već ima oko 500. još nadolaze.⁵⁰

: pod Velebitom

“, “. ‘ Riječ je o otvaranju obalskog puta Karlobag — Starigrad J O tome u istorijatu 392 legionarske divizije piše sljedeće: Po narednju I korpusa morao je da bude otvoren obalski put Karlobag — Obrovac, *, da bi se suvozemnim putem mogao da prebaci jedan divizion obalske 1 artiljerije koji je dolazio sa sjevera i koji je bio određen za 264 divi- ziju. Za ovo su određene 2. V. dvije čete 9 ust. bataljona sa zadatkom da prodiru prema jugu, da uklone drumske prepreke i da u sredini puta stupe- u vezu sa dijelovima 264 divizije angažovanim sa juga«. (Vidi dok br. 39/14, k. 18, dok. br. 6—1/11, k. 1617. dok. br. 7—3 11. k. 1614 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

- >5.5. na Pag su prebačene 2 čete 847 grenad. puka sa zadat- ' kom da tamo ostanu duže vremena i da na visu ist. od varoši Pag izgrade |

Osiguranje vrše pomoću 3 hidroaviona.—

261 9/V 12,30
 III P.O.S.

Br. 347. 9/V. Noću 8 na 9. V stiglo u Zadar nekoliko naor. penisa, broj nepoznat. Bari javio da Njemci spremni za invaziju Dugog Otoka i Kornata.²¹ Uputite po dogovoru brod za vezu i hranu. Meteor.— 20040,—

264 9/V 19,45
 III P.O.S.

Br. 351. 9/V.— Broj stiglih penisa u Zadru je 6. Nepr. namjerava postaviti garnizon u Kukljici i Ugljanu. Na Pagu nepr. prenio materijal "i započeo utvrđivanjem. Na Murteru ima 30, u Tijesnom ima 100, a u Pirovcu ima 203 vojnika, kupe gajete i navodno će napasti Kornat. Položili zakletvu u III P.O.S. 245 drugova — oficira 5, podoficira 22, boraca 218.—

267 10/5 12,00
 li P.O.S.

Br. 207. 10. V. Pri našem štabu nalazi se kap. Lorimer sa 4 vojnika i 2 radiostanice, major Braumont One-sbitt sa jednim poručnikom i jednim poručnikom fregate, kap. Ramsay, jedan amer. poručnik sa jednim podoficirom Jugoslavenom, amer. poručnik Rourke sa 3 Jugoslavena. Svi ovi osim Lorimera sa svojom grupom vraćaju se večeras u Vis. Danas primili preko r. stanice s Krka obavjest da je 6. V naša udarna grupa na Krku. u Omišlju, potopila parobrod Plav«."

II P.O.S.—

jednu oslonu tačku. Da bi se zagarantovala artiljeriska potpora, naredeno je 1 vodu 6 bater. art. puka koji se nalazio u Karlobagu da zauzme položaj oko 5 km južno od Karlobaga (Vidi istorijat 392 legionarske divizije, br. 39 14, k. 18 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

=', =' Vidi dok. br. 196.

Brod Jadranske plovidbe (216 brt.). U talijanskoj službi nosio naziv »Albona Kasnije u službi Nijemaca.

- 276 11/V 13^h
III P.O.S. Br. 365. 11.V. Oko 03,30 sa Vira opa-
žena 2 veća nepr. razarača u vožnji
prema Rabu. vjerovatno osiguranje
Planinskog Kanala. Na Pašmanu
nepr. vrši jaču raciju sa snagama
iskrcanim u Zdrelcu i onima iz
Tkona —
- 277 11/V 13"
III P.O.S. Br. 363. 11.V.—10 V oko 18 sati 1
od savez, aviona kod Proverse mi-
traljirao čamac sa zbjeom. Broj žr-
tava još tačno nepoznat, ima oko 12
mrtvih i više ranjenih. Molimo da
se hitno poduzme potrebno za spre-
čavanje ovih teških slučajeva, koji
se ponavljaju uprkos obećanja sa-
veznika. Molimo da uvidite neoph.
potrebu svakodnevne veze sa Lav-
som. 10 V. na Pagu ustaše pripadaju
Vražjoj diviziji.^{2"} Kod Dinjiške po-
staviće topove. Oko 19,30 opažena 2
razarača u pratnji aviona W od Zla-
rina u vožnji prema E. Meteor
20000,—
- 281 12/V 12,30
III P.O.S. Br. 369. Iskrcana vojska 10 V u Ra-
žanac broji 1000 ustaša koji upućeni
prama Benkovcu. U 10 sati 11/V 8
engleskih aviona bacili 8 bombi i mi-
traljirali Lavsu i brodove. 3 mrtva
i ranjenih. Veće štete nema, ošte-
ćena rad. stanica. Uporno kruže vi-
jesti o napadu na Kornat i Dugi iz
više pravaca. — Met. — 18111.— |
- 295 13,V 16,30
II P.O.S. Br. 219. 13. V. Veza vaš br. 279. Sla-
nje robe prekinuto zbog nepr. ofan-
zive na sektoru Starigrad — Masli-
nica.^{2'} Radimo na ponovnom uspo-
stavljanju veze.—

II P.O.S.—

- 358 22' V 9,00
III P.O.S. Br. 472. 21. V. Stab Otočkog odreda na Dugom Otoku poduzeo je akciju napadanja nepr. patrola na Ugljanu i Pašmanu sa oba bataljona t.j. po 1 na svakom otoku, trajanje 4 dana.²⁵ Nas izvjestio 40 min. prije početka akcije. O rezultatu javiti ćemo naknadno.
- 370 23/V 19.40
III P.O.S. Br. 485. 23 V. Noću 22 na 23<V iz Biograda prebačen veći broj ustaša sa 1 topom i minobacačem u Tkon. Namjera uspostaviti garnizon u Banj i Pakoštane. 21 V oko 22 sata 200 Njemaca iskricali se u Vrgadu. Između Pakoštana i Pirovca koncentracija vojske koja došla iz Zadra i Šibenika. Kod Pakoštana ima 2 koče i m j te čamaca. Po obavještenjima nakana im je zauzimanje oslobođenih sjev. dalm. otoka. Potrebna snažna pripomoć bombardiranjem i jača savez, pomoć patrolisanjem još danas.—
- 419 31/V 9,25
III P.O.S. 31 V. U 03,30 sati nepr. se iskrcao sa 4 peniše u Sali. Izgleda da se iskrcao i na druga mjesta.²⁶ 30/V u 22 sati uplovilo u Zadar 15 penisa.
- 421 31/V 17.10
II P.O.S. Br. 300 — 30 V. Legionari²⁷ napustili o. Pag, ostalo svega oko 50—50 ustaša. Jučer došli na o. Vir ustaše. Snage nepoznate.

II P.O.S.—

Iz izvještaja Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva vidi se da su se 21 maja iskricali partizani na otok Ugljan U sukobu su Nijemci imali šest mrtvih i jednog ranjenika (vidi mikrofilm London — N 10. H 303985—303986 u mikroteci Istoriskog instituta JNA).

pripadnici 392 legionarske ili Plave divizije

Redni broj	Dan i sat primitka	Depeša
429	1 VI 17,25 III P.O.S.	1 VI nepr. noću 31 na 1 oko 22 sati napustio Dugi. 1 IV ² " u 03,30 napao o. Kornat. Svrha napada pljačka i racija. Nastojimo provjeriti da li je napustio Kornat i rezultate javiti ćemo naknadno.—
436	3 VI 10.00 III P.O.S.	Br. 14. 3 VI. Od Luke do Sali na prednjoj liniji čuka uz E obalu jedinice Ot. odr. ² " iz sastava Štaba Gr. sjev. dalm. ³⁰ odreda u jačini 2 bat., svega 160 boraca. Iznad Sali dop. 3 četa III P.O.S., 230 boraca. Iznad Luke dop. vod II P.O.S.. 20 boraca. Ot. odred mora se čim prije prebaciti na kopno po naređenju Štaba grupe. Na Dugom nema neprijatelja.
440	4 VI 12,10 III P.O.S.	Br. 213. 4 VI. Javite hitno koji su brodovi sa teritorija ovog sektora stigli na Vis od 3 ov. mj. do danas. 31 na 1 i 2 VI noću opažena je borba oko 25 NM S Blitvenice." ³¹ Pronađeni su ostaci nekih naših brodova —
449	5 VI 9,45 III P.O.S.	Br. 29. 5 VI. Majori Tomšić ³² i Vlado ³³ stigli 4'VI —
	5 VT 17,55 II P.O.S.	Br 317. 4 VI. Bagat ³⁴ i 7 drugova sa P.C. 76 na povratku sa Krka stigao u Olib 31. V ujutro. Tamo već bili Nemci. Nakon što mu je pogođen motor izvršio samoubistvo. Ostali sa motora mrtvi i ranjeni. 2 VI noću

•" Napad je uslijedio 1 juna (vidi dok. br. 113).

" Otočkog odreda
Grupe sjevemodalmatinskih
Vidi dok. br. 105.

Janez. Postavljen na dužnost komandanta Trećeg pomorskog obalskog sektora.

Prošić

" Vlado

nepr. napustio Molat i Olib.³⁵ Na Molatu uhvatio 5 gajeta sa hranom i oružjem određenim za »Plavi Jadran« i 1 vagon u magazinu. Također uhvatili jedan vagon hrane K.N.O.³⁰ Karlobag koju su trebali prebaciti pod Velebit. Naš jedan član štaba ispitiva detalje na tim otocima, pa ćemo rezultat javiti.

II P.O.S.—

453 5, VI 15,00
Dubrovnik

Štabu Mornarice. Stigli na teren oko Trstena, Orašac. Pošaljite jedan brzi motor za vezu, po mogućnosti »Sever«. Veza je uspostavljena Sveti Andrija — Mljet — Lastovo. Shvatite važnost ove veze jer inače smo uzaludno pošli. Obavještenja ćemo vam slati češće.

Joze Bačić

464 8 VI 12,00
III P.O.S.

Br. 51. 8 VI. — Drug Miki početi ce sa održavanjem radio-veze. 9 VI **ma**-
jor Tomšić preuzeo dužnost.³⁷ 7/VI
uplovio m j »Simun«.—

Riječ je o poduhvatu Vikinger. Tridesetog maja 1944 oko 19 {asova isplovili su iz luka Senj i Novi dijelovi 846 i 847 puka 392 legionske divizije. Sutradm se Drugi bat. 847 puka iskrcao na otok Molat. a Treći bat. istog puka na otok Olib. Tom prilikom uništiti su patrolni čamac (P. C.) 76. Peta četa se iskrcala na otok Ist. Prvog juna se Drugi bataljon iskrcao na otoke Škarda i Premuda, a Treći bataljon na otoke Siltu i Tovarić (Azinelo); u toku noći su se vratili na svoje položaje. Dvije čete Prvog bataljona istog puka. kao udarna rezerva, ukrcale su se noću 31) 31 maja na zapadnu obalu otoka Paga (vidi dok. br. 39 14, k. 18, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

Kotarskog narodnog odbora

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 5 JULA 1941 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O KRETANJU BRODOVA I O ORGANIZACIJI SEKTORA'

S T A B V P.O.S.

Pov. broj 30

5 srpnja 1944.

Operativni izvještaj

V P.O.S. od 12—30 juna

is

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

Dostavlja se operativni izvještaj V P.O.S od 12—30 juna t.g.

- 12 juna 1944 god. Primopredaja Mornaričke stanice Lastovo.- Organizatorne pripreme za formiranje V Pomorskog obalskog sektora.'
Pregled zgrada radiostanice aeroporta. te signalne stanice na Sv. Đorđu.
Otpremanje veza sa unutrašnjošću,
20,30 uplovila 1 sav. topovnjača.
21.30 isplovila 1 sav. topovnjača i prepad na njemačke trupe na Pelješcu.
- 13 juna 1944 god. 09.00—12,30 konferencija osoblja Štaba V P.O.S. u pogledu organizacije sektora Raspored referenata.
14.00—17,00 poseta i pregled vojnih i pozadinskih ustanova u Lastovu. Komand. Morn, stanice razriješen dužnosti.'
22.00 kom. Mornaričke stanice otputovao. M/j »Sv. Roko« poslat na Korčulu (Račišće) da ukrca razni brodograditeljski materijal. Osiguranje da vrši Korčulanski otoč. odred sa strane mora.

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 32—1 3, k. 2065.

* Vidi dok. br. 2.

' Vidi dok. br. 100.

' Komandant te mornaričke stanice bio je Stjepan Stuk.

- 14 juna 1944 god. 08.00—17.30 pregled otočkih terena 1 obale. svjetionika Struge, lastovskih [Stijena] na M.C. 3.
18.00 uplovila 2 sav. M.G.B.
20.00 isplovila 2 sav. M.G.B.
"Drug Persona" zaplijenio je u uvali Uš na Korčuli 2 njemačka broda za prevoz vode sa 7 bačava, te ih doteglio u Lastovo. Veza sa otocima i unutrašnjošću.
- 15 juna 1944 god. 02.00 uplovio 'Sv. Roko« sa cca 1 vagon materijala (brodogradilišnog) iz Račišća. 02.30 uplovio N.B. 12. stavljen na raspoloženje V P.O.S. uglavnom za održavanje veze i informativnu službu, uvršten u Lastovsku flotilu.
N.B. 12 raspoređen u Lastovsku flotilu. Veza održavana sa Korčulom, tegljenje ribarske flotile na Sušac, patrolisanje flotile oko Lastova.
- 16 juna 1944 god. 02.00 m/j Hvala Bogu« zbog nevremena vratio se.
09.00—10.00 prelet savezničkih aviona. Prilikom njihovog preleta gađajući na o. Mičaru upalila se šuma. Odmah bila poslana ekipa za lokaliziranje požara sa brodom Hvala Bogu«, ali požar se već sam od sebe pogasio prije nego je ta ekipa stigla na lice mjesta.
Iz Visa u ovu komandu 2 podoficira i 5 mornara. Popodne konferencija svijet pretstavnika otočkih ustanova na pobudu V P.O.S. o odbrani otoka. Saglasnost u svim pitanjima, ustanovljenje Operativnog štaba obrane. Uspostava stražarne i patrolne službe na otoku.
22.00 uplovila 2 saveznička S.C.^{ti} Iskrcali 2 telegrafista sa stanicom. U 22.30 isplovili.
- 17 juna 1944 god. Održavanje veza sa unutrašnjošću i Visom: zbog nevremena (jugo) nije održavana.

brodovi odrederü za vezu vratili se. Izrada plana o obrani otoka po kmtd. V P.O.S. Uređivanje zgrade V P.O.S. i dopunske čete.

- 18 juna 1944 god. 09.30—12.00 konferencija Štaba o zadacima prošle i buduće sedmice. Referati pojedinih referenata, uspostava stražarske i kontrolne službe, radionice, reorganiziranje flotile. osposobljavanje zgrade za stanovanje, uspostava tel. linija. Održana veza sa Korčulom. Sa ostalim vezama nemoguće zbog jakog mora od SW. Patrolisanje na otoku.
- 19 juna 1944 god. 21.30 N.B. 12 isplovio za Vis — prevoz ranjenika i materijala. Zbog lošeg vremena veze nisu održane sa Korčulom i unutrašnjošću.
- 20 juna 1944 god. 17,00 uplovila 4 sav. broda.
22,00 isplovila 4 sav. broda
Održana veza, prebacivanje kurira i hrane.
- 21 juna 1944 god. Dolazak referenta za vezu. Pregledao izvidnu stanicu Sv. Đorđe i radiostanicu. Uspostavljena radio-veza sa novom stanicom S. M.⁷
- 01,30 M.B. 12 uplovio, dovezao ljudstvo i pojedine referente Štaba sa ref. pješadije S.M. Savez, misija sa kapet. Langfortom na čelu u V P.O.S.
04,00 uplovila 2 sav. broda.
1L00 isplovila 2 sav. broda.
Popodne: organizaciona podjela novodošlih članova Štaba. Veza sa Korčulom. Navečer sastanak užeg Štaba sa ref. pješadije S. M. o obrani otoka, pretiziranje tačaka obrane, povezanost sa istokom.
- 22 juna 1944 god. Upućivanje novonadošlih referenata u njihove dužnosti. Početak pripremnih radova za proširenje mehaničke i brodogradilišne radione. Pregled ref. veze i stanice Lastovo.
- Veza Pelješac. Korčula, Mljet.

- 23 juna 1944 god. Uspostava lučke kapetanije i lučke straže u luci Sv. Petar. Ref. pješadije i kmndt. V P.O.S. izvršili terenski pregled otoka. Pripremni radovi i sakupljanje alata za radione. Osjeća se pomanjkanje alata i materijala. Radovi za spasavanje N.B. 2. vađenje djelova motora. Obučavanje ljudstva za izvid, i telef. službu. Traženi signalisti i telef. nisu još upućeni S.M. Veza sa Sv. Andrijom, zbijeg iz Korčule.
- 24 juna 1944 god. Konferencija sa referentom pješadije o obrani otoka. Radiostanica Sektora bunkerisana i uspostavljena ponovna veza sa S.M. Veza sa Korčulom. Mljetom — doveden 1 ranjenik.
- 25 juna 1944 god. Dva sav. S. C. potopili 1 m/j »Sv. Matija« — Cavtat od 30 T, krcat slame i municije, na putu za Korčulu. Oštetili 1 I. Bo.^s Ref. pješadije S.M. i nač. Štaba V P.O.S. na pregledu obale otoka sa P.C. 64. Radovi na dizanju oružja sa N.B. 2. Uređivanje magazina za teh. materijal i manji radovi u radionama.
Obuka ljudstva za izvid, stanice i TT službu. Radovi na uspostavi i ugradnji telef. centrale. Veza sa Korčulom, prenos hrane.
- 26 juna 1944 god. Uspostavljanje radio-veze sa jugom (Mljet). Uspostava i informativne veze do Dubrovnika preko dubrovačkih otoka. Konačna uspostava brodograditeljske i mehaničke radione.
Određen upravnik radiona. Usposobljavanje automobila.
Radovi na dizanju djelova sa potopljene torpiljarke.
Zatražen ponton za dizanje. Rastavljanje i čišćenje topa p.k. 40 mm sa N.B. 2. Veza Korčula. Pelješac, Sv. Andrija. Prebačen O.K. Dubrovnik.

- 28 juna 1944 god. Kod radionica osjeća se pomanjkanje alata i materijala; nastoji se upotpuniti sa nabavkama na licu mjesta i na Korčuli. Popravak automobila. Popravci na čamcima flotile. stolarske radnje u zgradama. Pregled svih telefonskih linija i centrale u Lastovu po ref. veze. Zbog pomanjkanja ljudstva nije moguća uspostava pravilne telefonske službe, kao ni centrale. Veza sa Korčulom, Pelješcem — prenos hrane.
- 29 juna 1944 god. Teh. referent poslat na Korčulu za nabavku tok. klupe i alata za radionice. Popravak motora flotile. Stolarske radnje na zgradi lučke kapetanije. Nastavak radova na dizanju predmeta sa potopljene torpiljarke. Pregled tel. linije Lastovo — Sušac i uzimanje bunkerisanog materijala za ref. veze. Veza sa Korčulom. Mljetom — prenos hrane.
- 30 juna 1944 god. Dovršni radovi na popravci automobila, popravci na motorima flotile. Uzet u popravak jedan čamac za tegljenje. Radovi na dizanju predmeta sa potopljene torpiljarke.
- Uređivanje topa p.k. 40 mm. Referent veze izradio uputstva za izvid, službu i TT službu. Veza Korčula. Mljet i Pelješac. P.C. 62 detaširan na Mljet (Saplunare) za vezu nedjeljom i četvrtkom Sv. Andrija, Poma.

U prilogu dostavlja se direktivna zapovijest V Pom. obal. sektora od 26 juna 1944 godine u 2 primjerka. Moli se da se dostavi ovoj komandi precizno uputstvo o vođenju operativnog dnevnika, pošto ova komanda tog uputstva nema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Priloga: 6."

POLITKOMESAR
s. o.

OPERATIVNI OFICIR
Pečovnik

ZA KOMANDANTA,
nač. štaba, major
Marko Orhanović

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 6 JULA 1944 ŠTABU GRUPE JUZNODALMATINSKIH PARTIZANSKIH ODREDA O BROJNOM STANJU I NAORUŽANJU SEKTORA¹

STAB
V POM. OBAL. SEKTORA
Pov. br. 33
6 jula 1944 godine

Brojno stanje i naoružanje V POS

ŠTABU GRUPE JUZNODALMATINSKIH P. ODREDA

U vezi tam. br. 70 44 izvještava se:
Brojno stanje boraca ovog sektora u Sv. Petru je cca 60 sa 4 puškomitraljeza; izvid, stanica Sv. Juraj (otok) je 5 boraca sa 1 puškomitraljezom, izvid, stanica svjetionik Struga — 4 borca sa 1 puškomitraljezom. izvid, stanica Lastovo — 4 borca sa 1 puškomitraljezom i straža kod bunkerisane radiostanice ove komande — 6 boraca sa 1 puškomitraljezom.

Sto se tiče Lastovske flotile naznačeno je u tač. 2 ovd. direktivne zapovijesti (dostavljena pod ovd. pov. br. 20 (44) gdje će biti smještena.² Odbrana nje vršiće se u duhu te zapovijesti, tj. zaposjedanjem kota 417, 415 i 400, kao i nižih kota u njihovoj blizini, koje sve kontrolišu uvale i luke gdje će biti flotila i mobilizirani brodovi smješteni.

Gore navedeno stanje je sadašnje stanje u ljudstvu i oružju. U toku današnjeg dana postavila se je prva baterija od 2 bacača od 113,5 mm na kotu 400. U toku današnje noći postaviće se jedan bacač od 76 mm i jedan bacač od 40 mm na o. Sv. Juraj na kotu 155 i kotu 133. Ovih dana postaviće se nadalje na kotu 417 jedan bacač od 76 mm i jedan bacač 40 mm dok ne posjedne taj položaj Grupa odreda. Kako je bilo dogovoreno sa drugom komandantom Grupe, postavljanje naših bacača na kotu 417 je privremeno; ipak da se ne bi opet prenašalo teškog oružja sa kote 417, a gdje se misli ovih dana da si postavi 2 bacača kako je gore navedeno, neka se nastoji da se što prije stvori plan.

Osiguranje teškog oružja vrši se (onoga koje je već na položaju) teškim i puškomitraljezima. zaposjedanjem obližnjih kota, kao i samo zaposjedanje njih na manjim visinama.

Otok Sv. Jurja utvrdiće se, jer namjeravamo premjestiti flotilu u uvalu, gdje je nekada bio talijanski hidroport.

Oružje koje se nalazi već na položajima, odnosno i ono koje će se još postaviti, biće zaposjednuto samo sa najnužnijom posadom, koja će ujedno služiti kao izvid, stanica. Potpuno zaposjedanje vršiće se samo u slučaju neprijateljskog napada, jer je ljudstvo ovog sektora većim dijelom zaposleno drugim dužnostima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR

Ostojić

KOMANDANT major

M. Ikica

OPERATIVNI OFICIR

Pečovnik

(M. P.)

BK. 130

IZVJEŠTAJ ŠTABA FLOTILE OD 10 JULA 1944 ŠTABU
TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O ORGANI-
ZACIONOM STANJU FLOTILE I O NEPRIJATELJSKIM
SNAGAMA'

STAB FLOTILE III P.O.S.

10-VII- 1944 g.

Položaj

ŠTABU III POM. OBAL. SEKTORA

P o l o ž a j

Opći izvještaj

za vrijeme od 10-VI do 10-VII-1944 g.

1) Flotili III P.O.S. pripada sedam brodova: P.č.21 »Mi-
ran«, P.č.22 »Streljko«, P.č.23 »Sloga«, P.č.24 »Marjan«, P.č.25
»Sv. Nikola«, P.č.26 »Zadar« i P.č.27 »Edison«. P.č.25 nije

još naoružan. P.č.23 je u havariji (kuplung neispravan), te će se oružje vjerovatno skinuti sa njega.

Flotila djeluje na području III P.O.S., gdje vrši noćne patrole, vezu između kopna i otoka, te konvojiranje nenaoružanih brodova za Vis.

Neprijateljske snage na sektoru rada, koje su nam poznate, jesu sljedeće:

Garnizon Vodice: Njemaca 227. ustaša 16; naoružani 4 obalska topa, 1 automatski top, 6 teških minobacača, 6 Breda. 1 p.a. top: 1 reflektor i radio-stanica.

Garnizon Tribunj: Njemaca 30; naoružani 1 bacač. 3 šaraca. 4 strojnice i 3 protutenkovske puške.

Garnizon Srma: Njemaca 60; naoružani 1 obalski top, 1 minobacač. 1 mitraljez, 6 bacača, 6 protutenkovskih pušaka.

Prvič-Luka: Njemaca 120; naoružani 1 obalski top. 2 p.a. topa, 4 Brede i 5 šaraca.

Na Kamenjaku nalazi se 200 Njemaca u šatorima, na mjestu gdje se je vršila veza sa kopnom, naoružanje nepoznato.

Garnizon Tijesno: Njemaca 35, ustaša 15; naoružani 1 teški bacač, 5 šaraca, 2 Brede.

Garnizon Betina: Njemaca 20; naoružani 1 laki bacač. 3 šaraca. 1 Breda.

Garnizoni Pirovac: Njemaca 173, ustaša 33; naoružani 3 topa, 3 teška bacača, 3 p. a. mitraljeza. 8 šaraca.

Otok Pašman — u garnizonu Tkon. 180 Njemaca, 15 ustaša.

Otok Ugljan — u garnizonu Preko 150 Njemaca, ustaša 20, od kojih je već nekoliko prešlo na našu stranu.

Neprijateljske snage na drugim mjestima nisu nam poznate.

Neprijateljski pomorski saobraćaj u južnom dijelu sektora skoro je sasvim prekinut. Patrole borbenih čamaca u sektoru Šibenika sve su rjeđe. Materijal prevažaju samo sa tenderom R 16. koji vrši prugu Šibenik — Tijesno i motornim jedrenjacima, koji idu čak do Zadra.

2) Flotila III P.O.S. je formirana od 7 brodova, koji su neposredno podređeni Štabu flotile, kojeg sačinjavaju komandant, komesar i operativni oficir, koje potpomažu sljedeći referenti flotile: art., brod., maš., sign., int. i bolničarski.

Svaki brod ima komandanta, komesara i zamjenika komandanta, te referente: art., brod., maš., sign., ekonomu i bolničarskog.

Flotila se sastoji od 7 brodova. Komandni brod P.č.24. U flotili je uvedeno dežurstvo brodova, ako se u sastavu na-

laze najmanje 2 broda. Dežurni brod daje i dežurnog oficira. Dužnost dežurnog oficira vrše komandanti i komesari brodova.

P.č.21 broji 13 članova posade. Sada se nalazi na Visu gdje je već očistio motor i brodsko korito, a montiraće na krmu top. Njegovo naoružanje je sljedeće: 1 top, 2 p. a. mitraljeza, 2 Brede, 1 minobacač i jedan puškomitraljez. Posada **je** dovoljna. Poslije stradanja politkomesara Ante Račinića opazilo se da posada lako poprima alarmantne vijesti i pomalo je postala nedisciplinovana. Poslije posljednje brodske konferencije i postavljanja novog komesara druga Marjanović Frana stanje se popravlja.

P.č.22 broji 13 članova posade. Na Visu je očistio motor i brodsko korito, te montirao na krmu top. Njegovo je naoružanje sljedeće: 1 top, 2 p. a. mitraljeza, 2 Brede, 1 minobacač i 1 puškomitraljez. Posada je dovoljna i odgovara dužnosti.

P.č.23 nalazi se na Visu. Posada broji 14 članova koji odgovaraju svojoj dužnosti. Pošto se motor ne može ispraviti (neispravan kuplung) vjerovatno će se oružje sa njega skinuti te staviti na m/j »Zmaj«.

P.č.24. Posada broji 15 članova. Drug Palačkov nalazi se u Visu na minobacačkom kursu. Brod nosi sljedeće naoružanje: 1 top, 2 p. a. mitraljeza, 2 Brede, 1 minobacač. 1 puškomitraljez. Posada dovoljna i odgovara.

P.č.25 broji 4 člana posade. Brod još nije naoružan. Posada odgovara.

P.č.26. Posada broji 6 članova. Naoružanje 1 p.a. mitraljez i 2 Brede. Posada ne odgovara, pošto su ukrcani samo stariji drugovi, među kojima nema ni malo discipline. Kada dođemo u sastav nastojaćemo sve izmjeniti.

P.č.27. Posada broji 13 članova. Naoružanje 3 p.a. mitraljeza i 2 Brede. Brzina 6 čvorova. Posada dovoljna. Neke starije drugove trebalo bi staviti na nenaoružane brodove. Inače posada odgovara, samo nije još uvježbana.

3) Sa hranom se flotila snabdjeva iz intendantskog magazina Štaba III P.O.S. Sljedovanje je dovoljno i drugovi su zadovoljni sa ishranom, samo je nestašica duhana. Sa pogonskim materijalom flotila se snabdjeva na R.s.² br 1, u slučaju potrebe kod najbližeg magazina.

4) Stab flotile uopće ne dolazi do izražaja, pošto brodovi nisu u sastavu, tako da je djelovanje Štaba flotile nemoguće. Ocjene štabova brodova ne možemo dati, pošto nismo bili u sastavu. Štabovi brodova su izvršavali naređenja Štaba III P.O.S., dok Stab flotile nije bio u mogućnosti da kontroliše

njihov rad. Bilo bi poželjno da dođu brodovi u sastav ili da se Štab flotile iskrca, da bi mogao ići od broda do broda.

5) Nastava je bila otežana, pošto se brodovi nisu nalazili u sastavu. Držali su se samo politički i vojnički časovi te pješadijski egzercir po brodovima. Najviše se je radilo na P.č.23. koji je bio stalno na Visu. te je imao prilike i vremena za nastavu.

6) Disciplina na zadovoljavajućem stepenu. Veći prestup jt napravio drug Grzunov Dinko, o čemu je bio Štab III P.O.S. već obavješten. Drug Galešić Sime i Rogić Veljko. koji su na Visu prekoračili vrijeme slobodnog kretanja, bili su kažnjeni: drug Galešić sa zabranom izlaza dok se brod nalazi na Visu, a drug Rogić sa prekorednom službom. Borbeni moral na zadovoljavajućoj visini, borci su voljni izvršavati sve zadatke.

7) U pogledu idućeg programa predlažemo da se upotrebljavaju P.č.25, P.č.26 i P.č.27 za konvojiranje nenaoružanih brodova, pošto imaju manju brzinu, a P.č.21, P.č.22 i P.č.24 samo ze veća prebacivanja i konvojiranja na kopno, inače da vrše patrolu i zasjede. Mjesto djelovanja prema nahodenju Štaba III P.O.S., koji je bolje obavješten o kretanju neprijateljskih jedinica nego Štab flotile.

S. F. — S. N

Politkomesar:
Ilitljev Roko

Komandant:
Ante Jakovljević

UPUTSTVO ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 11 JULA 1944 ZA ZAŠTITU LUČKIH Po-
STROJENJA OD RUŠENJA NEPRIJATELJSKIH JEDINICA'

STAB V P.O.S.

Pov. broj: 44

Položaj, 11 srpnja 1944 g.

Uputstva za sprečavanje rušenja
lučkih postrojenja.

O. K. K. P. H. — DUBROVNIK

Sa strane Štaba ovog sektora razrađen je plan rada za osposobljavanje naših luka za promet, nakon što se neprijatelj povuče sa naše obale ili će biti primoran na povlačenje sa pojedinih djelova obale.

U času napuštanja pojedinih luka neprijatelj će uništiti ili će pokušati da uništi sva lučka postrojenja, nastojeći **na** taj način da u većoj mjeri oteža naš rad i zadatak na ponovnom osposobljavanju luka za promet.

Pomoću akcionih odbora pri N.O.O.-ima. formiranim u mjestima pojedinih luka (po mogućnosti od SKOJ-evaca) i povezanim s lučkim personalom, lučkim radnicima, zanatlijama i članovima posada lučkih objekata privrženih našoj N.O.B., može se spriječiti da neprijatelj ne uništi barem neke djelove luke i lučkih postrojenja. Spašavajući na taj način jedan dio luka i lučkih postrojenja, odnosno prikupljajući već sada sve podatke o pripremama i namjerama za razaranje lučkih postrojenja i same luke, pomenuti odbori pružiće time neprocjenjivu pomoć ekipama predviđenim s naše strane za rad oko osposobljavanja pojedinih luka za promet.

Pri organizaciji naprijed pomenutog rada akcionih odbora pri N.O.O.-ima mogu istima korisno poslužiti slijedeći podaci o načinu i metodama kojima se služi neprijatelj pri rušenju i onesposobljavanju luka i lučkih postrojenja.

1). Zaprečavanje ulaza u luku. to je najefikasniji način onesposobljavanja luka za promet, a sastoji se u tome. da se jtdan ili više brodova napune cementom, otegle pomoću re-rnorkera do ulaza u luku i tu se potapaju poprijeko ulaznog kanala. Potopljene na ovaj način prepreke veoma je teško

odstraniti, te radovi na otklanjanju ovakvih prepreka traju duže vremena.

Treba nastojati da se brodovi za sprečavanje ulaza u luku potope prije nego što ih neprijatelj odvede na mjesta gdje trebaju da budu potopljeni. Ukoliko to ne bi bilo moguće, treba odmah pronaći i javiti ovom Sektoru tačne pozicije potopljenih brodova.

Sve remorkere, male brodove i pontonske dizalice, koji bi poslužili za tegljenje pomenutih brodova za zaprečavanje i za ostale radove kod razaranja luke, treba na svaki način potopiti i onesposobiti za plovidbu i upotrebu. Ove brodove i dizalice potopiti u plitkoj vodi i po mogućnosti na ravnoj kobilici otvaranjem kingstona (podnog ventila) ili probijanjem dna pomoću oštih predmeta i manjih količina eksploziva. Pri potapanju remorkera, malih lučkih brodova i pontonskih dizalica, treba voditi računa da se potope na mjestima gdje neće ometati promet, a da se mogu kasnije dignuti i opraviti. Ne radeći ovako, neprijatelj će brodove i pontonske dizalice potopiti na mjestima i na takav način da će nama biti mnogo teže njihovo dizanje i opravljjanje.

2). *Onesposobljavanje obale i gatova u luci* u svrhu onemogućavanja svakog pristajanja brodova uz obalu, gat ili kej neprijatelj sproveda na slijedeći način:

a). Potapanjem jednog ili više brodova oko 20 met. od otale sa nagnućem prema vani (potopljeni brod na ravnoj kobilici može se iskoristiti kao most).

b). Razaranjem obale i kejova pomoću teških eksplozivnih punjenja (morske mine ili torpedne glave) koja se ukopavaju ili namještaju u pripremljene za to udubine uzduž obale, gata ili keja. Eksplozijom nastoji se srušiti vanjska strana obale ili gata u more. te se time onemogućava svako pristajanje. Paljenje tih punjenja vrši se obično električnim putem po sistemu centralnog paljenja.

c). Blokiranjem djelova obale sposobne za pristajanje brodova, gatova i kejova masom neupotrebljivih dizalica, razorenih lokomotiva, vagona i ostalog materijala.

d). Potapanjem na djelove obale sposobne za oromet. gatovi i kejovi peniša. željezničkih vagona i lučkih dizalica.

e). Rušenjem bitava i kolona za vezivanje brodova.

Sprečavanje onesposobljavanja obale za promet treba izvesti na ovaj način:

Ad a) Potopiti brodove uz samu obalu, gat ili kej na ravnu kobilicu (kolumbu) na način opisani za potapanje remorkera. Ukoliko postoji mogućnost treba nastojati da se brodovi premjeste i potope uz obalu manje sposobnu za promet.

Ad b). Prekinuti električni vod za paljenje eksplozivnih punjenja, odnosno onesposobiti sami mehanizam centralnog paljenja; to treba izvesti u posljednjem trenutku.

Ad c). Ometati neprijatelja da on ne blokira djelove obale sposobne za pristajanje brodova, gatova i kejova, upućujući taj materijal na mjesta obale manje sposobne za promet, gatove i kejeve sporedne važnosti za početak prometa.

Ad d). Spriječiti rušenje bitava i kolona otklanjanjem postavljenog eksploziva ili kidanjem korda i električnih kablova za njihovo paljenje.

Biti će teško spriječiti neprijatelja da ne ošteti obalu, gatove i kejeve, ali treba na svaki način nastojati da st- održi u ispravnom stanju barem jedan dio obale sposobne za promet. odnosno po koji gat i kej gdje bi ekipe za osposobljavanje luke za promet mogle iskucati svoj tehnički materijal i personal.

3). Električna postrojenja, koja snabdijevaju električnom strujom sva lučka postrojenja, neprijatelj će nastojati da onesposobi. Elektro-centrala je glavni cilj rušenja. Eksplozivna punjenja neprijatelj namješta obično u generatore, kondenzatore i transformatore.

Spriječiti rušenje električnih postrojenja može se jedino likvidiranjem neprijateljskih odjeljenja određenih za paljenje eksplozivnih punjenja ili uništavanjem poticajnih naboja.

4). *Rušenje skladišta i zgrada u blizini pristaništa* neprijatelj izvodi postavljanjem prevarnih eksplozivnih sredstava (nagaznih mina i naročitih mina, koje eksplodiraju pri njihovom otklanjanju).

O svim sumnjivim radovima neprijateljskih tehničara na mjestima gdje bi mogla biti namještena prevarna eksplozivna sredstva, a naročito u lučkim skladištima i zgradama u blizini pristaništa, treba voditi računa, kako bi ekipe predviđene za osposobljavanje luke za promet bile blagovremeno o tome obaviještene.

5). *Telefonske naprave t telefonske mreže* treba nastojati da blagovremeno, u pravom času, budu pokidane; jer će se time spriječiti predaja naređenja od strane neprijateljske komande radi paljenja eksplozivnih punjenja i povećati opća zbrka.

ZAKLJUČAK

Neprijatelj će nastojati da uništi, razori i onesposobi sve ono što je od vrijednosti i važnosti za odvijanje normalnog prometa u jednoj luci. te će poduzeti sve potrebne mjere da osujeti svako ometanje izvršenja njegovih planova Vjero-

vatno će nastojati da evakuiše civilno stanovništvo sa lučkog područja prije nego što pristupi radu uništavanja i razaranja lučkih postrojenja.

Brižljivu razradu plana i same organizacije rada prema naprijed iznijetim podacima i uputstvima treba povjeriti licima iz akcionog odbora pri N.O.O.-ima, kojima su lokalne prilike najbolje poznate.

Sa naprijed izloženog, najvažnije mjere koje treba preduzeti jesu:

a). Potopiti svaki onaj brod kojeg je neprijatelj naročito pripremio i odredio za zaprečavanje. Ove brodove treba potopiti bilo kojim sredstvom i načinom prije nego neprijatelj uspije da ih odvede i potopi na poziciji određenoj za blokiranje luke. Ovo je naročito važno. Ovo je važno naročito u lukama čiji je ulaz manji od 300 met. širine.

b). Održati jedan dio obale sposobne za pristajanje brodova, odnosno jedan kej ili gat u ispravnom stanju, kako bi brodovi snabdjeveni uređajima za spasavanje nesmetano mogli da pristanu i iskrcaju potreban za osposobljavanje luke za promet materijal i personal.

Treba stalno imati u vidu da će neprijatelj nastojati da potopi sve lučke brodove i pontonske dizalice prije svog povlačenja na način da će njihovo dizanje biti vrlo teško. Ukoliko će biti moguće, brodove i pontonske dizalice treba potopiti otvaranjem kingstona ili probijanjem brodovog dna u plitkoj vodi. u tom slučaju neprijatelj ih neće dirati, a njihovo kasnije spasavanje biti će lakše.

Sva obavještenja o svim zapaženim pripremama, koje vrši neprijatelj, za razaranje lučkih postrojenja i onesposobljavanje luka za promet na Vašem području od velike su važnosti za ovaj Stab. Stoga je potrebno odmah prikupiti naprijed pomenute podatke i čim prije dostaviti ih ovom Štabu. Kasnije o eventualnim promjenama već dostavljenih podataka ili dopunama izvještavajte ovaj Stab redovno sredinom i krajem mjeseca, a u slučaju hitnosti i važnosti obavještenja upućujte vanredne izvještaje.

Ima veze sa ovdašnjim pov. broj 24 od 26 lipnja 1944. Molim potvrdite prijem ovog dopisa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Ostojić

Komandant, major:

M. Ikica

(M. P.)

NAREDBA ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 13
JULA 1944 O POSTAVLJENJU RUKOVODILACA'

Prepis!

NAREDBA BROJ 47

ŠTABA MORNARICE ZA DAN 13 JULA 1944. GODINE

**Raspored oficira
i vojn. rukovodioca**

Po potrebi službe

r a s p o r e đ u j e m o :

1) Za zamenika komandanta Baze Mornarice NOVJ u **Italiji** druga kapetana **Kobol Viktora**, do sada na službi u **Štabu IV** Pomorskog obalskog sektora.

Imenovanog oficira razrešiti dužnosti u najkraćem roku te ga uputiti na novu dužnost. Posle izvršene primopredaje u Bazi Mornarice NOVJ, kapetana Jukasa Antona razrešiti dužnosti te ga uputiti u Stab Mornarice NOVJ.

2) Za II operativnog oficira Štaba III Pomorskog obalskog sektora **Marok Bojana**, do sada na raspoloženju u Štabu Mornarice.

3) Za operativnog oficira Lastovske flotile poručnika **Po-ljanec Ilija**, do sada na raspoloženju u Štabu Mornarice NOVJ.

4) Za tehničkog referenta Štaba III Pomorskog obalskog sektora potporučnika **Kosi Alojza**, do sada na raspoloženju Štaba Mornarice.

5) Na službu u kartografski ured Štaba Mornarice kapetana **Lapčević Predraga**, do sada na raspoloženju.

6) Za politkomesara IV Pomorskog obalskog sektora druga **Zuvić Karla**, do sada politkomesara mobilisanih brodova

7) Na službu u Stab Mornarice za evidenciju drug **Dujmić Jozo**, do sada politkornesar **IV** Pomorskog obalskog sektora.

Rasporede pod 2), 3) i 4) izvršiti prvom pogodnom vezom.
Raspored pod 6) i 7) izvršiti odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik politkomesara,
Ivan Randić, s. r.

Komandant, pukovnik,
Cerni, s. r.

Načelnik štaba
major,
Renčelj Kazimir, s. r.

DOSTAVLJENO:

Štabu III P.O.S-a
Štabu IV P.O.S-a
Štabu V P.O.S-a
Štabu Baze Mornarice NOVJ u Italiji
Personalnom otseku **S. M.**
Intendanturi **S. M.**

Tačnost prepisa overava:
potporučnik,
[potpis nečitak]

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 14 JULA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIONOM STANJU SEKTORA'

STAB III P.O.S.
Pov. broj: 454.
14 jula 1944 g.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

Opći izvještaj:

1.) Opće vojničko stanje:

Raspored vojničkih snaga prema priloženom pregledu. Aktivnost neprijatelja može se podijeliti u tri grupe: aktivnost Njemaca, aktivnost ustaša i aktivnost četnika.

Aktivnost Njemaca ispoljuje se uglavnom u racijama koje vrše po ostrvima III P.O.S. U toku ovog mjeseca vršili su racije² po slijedećim ostrvima: Prvič, Murter. Pašman, Ugljan, Vir, Iž.³ Te racije imaju potpuni pljačkaški karakter, krađe se sve što im dolazi pod ruke, naročito se pokušava uništiti sve plovne jedinice koje bi se mogle koristiti za vezu između pojedinih djelova slobodne i neoslobođene teritorije III P.O.S.

Na samoj obali je bio u sredini mjeseca juna neprijatelj aktivan sa obalnim lovcima koji međutim nisu imali velikog uspjeha u napadu na naše veze. Neprijatelj je izgubio u tim akcijama 5 mrtvih vojnika. 6 ranjenih i jedan zarobljen.

Naročitu pažnju je poklonio neprijatelj našim kanalima. pogotovo onim na Kamenu gdje danas logoruje ispod šatora sa oko 200 vojnika, tako da je za sada ta veza prekinuta.

Neprijateljske veze morem idu uz samu obalu od Karlobaga do Šibenika. Neprijatelj skoro ne koristi morski put. Prebacivanje materijala vrši se preko Karlobaga i Like za Dalmaciju. Garnizoni u blizini Šibenika snabdjevaju se uglavnom sa tenderom R 16 koji plovi uz samu obalu pod zaštitom artiljerije.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 5—14, k. 2065.

² Odnosi se na dijelove 264 njemačke pješadijske divizije.

³ O čišćenju tih otoka vidi mikrofilm neprijateljskih dokumenata u mikroteci Istorijskog instituta JNA. reg. br. London — N 10, H 304404 — H 304407, H 304393 — H 304395, H 304377 — H 304380.

Aktivnost ustaša: Ustaši se u toku ovog mjeseca nisu puno ispoljavali u svojim podvizima na našoj teritoriji. Njihov moral je veoma nizak i po podacima koje smo dobili očekuju sa strahom kako će rat završiti. Naročito se očitava nezadovoljstvo što četnici u okolini Šibenika imaju veću potporu od Njemaca nego oni.

2.) *Organizaciono stanje III P.O.S.:* U toku mjeseca pristupljeno je reorganizaciji pojedinih sekcija u sektoru tako, da današnja organizacija sektora izgleda ovako:

- I. Stab
- II. Flotila naoružanih brodova
- III. Artiljerija za odbranu prolaza
P. A. odbrana
- IV. Minerska grupa
- V. Sekcija službe veze (osmatračnice, radio-stanice, P.T.T. sekcija)
- VI. Sekcija za pomorski saobraćaj (lučke kapetanije Šibenik i Zadar)
- VII. Tehnička sekcija
- VIII. Oružna sekcija
- IX. Dopunska četa
- X. Intendantura
- XI. Ambulanta i previjalište

U toku mjeseca je formirana odvojena komanda za P.A. odbranu i za artiljeriju odbrane prolaza i jedna i druga potčinjene su izravno štabu, dok je ranije bilo to povezano sa oružnom sekcijom koja danas ima samo zadatak čuvanja i snabdjevanja oružjem i materijalom za uzdržavanje oružja.

Pristupilo se formiranju minerske grupe, koja će dobiti svoju komandu i djelovati će kao samostalna operativna jedinica.

U sekciji pomorskog saobraćaja postavljena je lučka kapetanija Šibenik u rang I razreda, tako da cjelokupno snabdjevanje svih kapetanija ide preko nje. Na Zirju je organizovano previjalište za prihvatanje ranjenika.

3.) *Ocjena rada štaba:*

Stab sačinjavaju: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara, načelnik štaba.

Rad pojedinih drugova u štabu je dobar i odgovara. Načelnik štaba⁴ pokazuje sve uslove za daljnji razvoj.

Pri štabu nalaze se još operativni oficir, adutant. informativni oficir, sudski referent i referent saniteta.

Operativni oficir kapetan Peko Petar je hrabar, samoinicijativan, ali ~~mu~~ nedostaje dovoljno stručne spreme. Bilo bi poželjno radi izdizanja tog dobrog i vrednog oficira da se ga kod otvaranja oficirskog kursa uputi u taj kurs. Adutant zastavnik Krivić Grgo veoma je vredan u radu i ima uslova za daljnji razvoj, no potrebno mu je dati prilike za iskustvo u borbi jer izgleda da je pomalo bojažljiv.

Sudski referent Jakov Odrlić je nastupio prije kratko vrijeme svoju dužnost i ne može mu se dati za sada ocjenu njegovog rada.

Referent saniteta vrši ovu dužnost pored svoje redovne dužnosti upravitelja ambulante. Imenovani drug nema dovoljno stručne spreme za ova mjesta, jer njegovo znanje nije dovoljno za sve ono što se od njega traži na ovim mjestima.

Komanda flotile je dobra, no nije imala kod sebe jednog dobrog stručnjaka oficira koji bi im pomagao u radu. Sa dolaskom poručnika Antića taj nedostatak će se popraviti.

Komanda artiljerije za odbranu prolaza i komanda P.A. odbrane radi svog novog formiranja još ne može dobiti ocjenu svog rada.

Sekcija službe veze dobila je novog referenta druga Cačića, koji će u svemu odgovarati svojoj dužnosti. Dosadašnji referent Bobić Ante biće upotrijebljen za stručno izdizanje signalnog kadra u sektoru i na flotili.

Komandno osoblje P.T.T. sekcije i osmatračnica odgovara.

Sef sekcije pomorskog saobraćaja poručnik Gatin Ivo u svemu odgovara svojoj funkciji i veoma savjesno vrši svoju dužnost. No obzirom na svoje godine nije dovoljno pokretan, tako da se osjeća pokadkada njegovo odsustvo u pojedinim kapetanijama. Mišljenja smo da bi on mogao više doprinijeti za opštu stvar na nekom drugom mjestu u pozadini, a na njegovo mjesto da se postavi jedan mlađi drug.

Sef tehničke sekcije drug major Cizmek nalazi se na Visu kao predstavnik III P.O.S. pri Štabu Mornarice. Njegovu dužnost vrši sada drug Kitarović Linardo koji je veoma sposoban, savjestan i snalažljiv.

Sef oružne sekcije je kapetan Mežnaršić Drago, koji vrši svoju dužnost dobro. Privremeno upotrebljavan je za minerskog referenta.

Dopunska četa ima dobru komandu čete, no je promjena u brojnom stanju toliko jaka da se od ove jedinice ne može očekivati velika borbena sposobnost. To tim prije što su skoro svi drugovi koji se nalaze u dopunskoj četi ili bolešljivi ili

novomobilisani. Izdizanju te čete se poklanja sva pažnja od strane štaba.

Intendantura je dobro vođena i novi intendant sprovesti će u život sve odredbe koje postoje za vođenje intendature u sektorima.

4.) Ishrana vojske je prema tablici sljedovanja, ukusna je i dovoljna. Obzirom na priliv novomobilisanih pokazuje se da je broj sljedovanih obroka za 21 dan premalen jer ti obroci izlaze jedva za 14 dana.

5.) Vojnička naobrazba: Vojnička naobrazba vršena je slijedećim pravcima:

Školovanje drugova na flotili naoružanih brodova.

Školovanje drugova u dopunskoj četi.

Školovanje drugova na art. i P.A. položajima.

Školovanje drugova za održavanje veze i prebacivanje materijala na kanalima.

Na flotili naoružanih brodova vršena je nastava iz vojnih i pomorskih struka. Uspjeh je dobar, no primjećuje se nejednoobrazno vršenje službe na brodovima koji pripadaju različitim sektorima, pa bi bilo neophodno potrebno radi vojničkog izdizanja objediniti život i rad na svim naoružanim brodovima.

U dopunskoj četi održana je osnovna obuka sa 27 drugova koji su bili novomobilisani. Postignuti uspjeh obzirom na kratkoću vremena je vrlo dobar.

tf štabu u toku ovog mjeseca nije vršena vojnička nastava ali će započeti u najkraćem roku sistematsko školovanje svih drugova oficira kako bi se iste što više usposobilo za njihov rad.

6.) Disciplina i borbeni moral: Disciplina je osrednja. Borci ne daju dovoljnu sliku boraca, njihovo držanje je dosta labavo i nevojničko. Na vojnim i političkim časovima održavaju se pouke u tom pravcu i stanje se popravlja. Držanje starješinskog kadra na plovnim jedinicama je u službi suviše intimno, tako da je u tom pravcu trebalo poduzeti mjere kako bi brod imao sliku ratnog broda i po držanju drugova i po komandovanju komandnog kadra.

Borbeni moral nije mogao biti isproban kod jedinica koje se nalaze na kopnu. Primjetilo se kod komande flote kao i kod komande brodova uvlačenje straha kod izvršavanja zadatka. Svaki plovni objekt na moru vide u svojim očima kao njemačku torpiljarku ili kao njemačku dvostruku penišu do zuba naoružanu. No i tu pojavu uspjeva se suzbijati političkim iadom i učestvovanjem članova štaba u pojedinim akcijama.

Pitanje lučkih kontr. partizanskih straža postavlja pitanje za sebe jer stari i bolešljivi kadar neće biti u danom momentu sposoban za funkciju koja ga očekuje; **DO** ovom će štab podnijeti odvojeni referat.

7.) Predloži budućeg rada:

Započeto i sa izdizanjem starješinskog kadra u štabu sistematskom školom koju će posjećivati svi drugovi koji imaju oficirski čin ili položaj koji odgovara tom činu.

Izvršiti reorganizaciju signalne i izvidničke službe tako da se osigura unutar sektora sigurna optička veza. U tu svrhu održaće se prvo na Zirju signalni tečaj za 7 drugova.

Po uspostavi signalne stanice na Zirju pristupiće se uspostavi signalnog kursa koji bi trajao 15 dana, a u njega bi se uvrstilo oko 20 drugova. Po završenom tečaju uspostavile bi se signalne izvidne stanice uzduž sektora tako da bi ta veza postojala pored telefona i telegrafa i optička veza, koja do danas uopšte ne radi u unutrašnjem saobraćaju sektora.

Pristupa se formiranju čete mornaričke pješadije. Dopunska četa ostaje, no u nju biće uvršteni samo drugovi koji su predviđeni za ukrcanje i za jedinice u sastavu III P.O.S.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
D. Mileta

(M. P.)

Komandant, major
Jan. Tomšić

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 14 JULI 1944'

STAB
IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. službeno
14. VII. 1944 g.

Dnevni raport

ŠTABU MORNARICE

Položaj

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

Iz Hvara uplovili: m/j »Sv. Roko«, barkasa br. 2 koja je bila upućena na vezu Biokovo i PC 56 koji je bio stavljen na raspoloženje saveznicima.

Za III Pomor. obal. sektor isplovili su slijedeći m/j-ci: '•Dupin«, Pravedan«, »Darinka«, »Sv. Nikola« i NB 13, ali radi jakog mora morali su se povratiti. Jutros u 8 sati ponovo su isplovili sa hranom i sa 150 boraca za XIX Diviziju.

Iz III Pomor. obal. sektora uplovili su slijedeći m/j-ci: **Sv.** Roko« doveo 150 zbjega, »Hvala Bogu« doveo 110 zbjega i Božidar« doveo 140 zbjega.

M j Gundulić« i ronilački čamac vratili su se sa Paklenih Otoka i doveli su potopljeni naoružani leut PČ 61 (»Udar«), flotile V P.O.S.-a, koji je bio potopljen od aviona 27.XII. 1943 g. Imenovani leut nalazi se na brodogradilištu na popravku. Za vrijeme radova m j Gunduliću« je pu"kao jarbol, druge štete nije bilo. Sa radovima je rukovodio operativni oficir ovog Štaba, potporučnik Vidan Petar.

Za Lastovo isplovio m j »Sv. Ante«, odveo 14 putnika i 3 tone hrane.

NB 3. NB 8. NB 11 i BB- Topčider« nalaze se u luci neispravni za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Komiže isplovilo brodova 0.

' Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 41 1—3. k. 2065.

' bolnički brod

Prijavljeno na popravak 8 brodova, osposobljena 2.
5. »Lala 4« izvršila je probno gađanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Dujmić Jozo

Za operativnog oficira
(M. P.) Josip Vrtačnik

14 jul 1944

BR. 135

IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 15 JULA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O DEJSTVIMA FLOTILE I O NAPADU NEPRI-
JATELJSKIH SNAGA NA OTOKE PAŠMAN I IZ'

STAB III P.05.

Br
15'VII 1944 god.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

U vezi današnjeg naređenja br. ... dostavljamo sljedeći
izvještaj o operacijama od 27/VI do uključivo 12/VII 1944 god.

I. Flotila

P.C. 21 28/VI — Kao osiguranje od **Zirja** do Lavše prebačeno
50 zbjega, 15 bolesnika, istu noć se povratio na **Zirje**.
Prebacio iz **Zirja** 50 zbjega i odmah produžio kao
pratnja do Visa.

P.C. 22 1/VII — Vršio patroliranje u pravcu Zdrelca bez do-
gađaja.

2/VII — Prebacio 70 zbjega za Vis.

4/VII — Iz Visa kao pratnja do Lavše.

10/VII — Kao pratnja brodova do Vrgade.

11/VII — Doplovio do Zaglava, a odatle za Iž u vezi
akcije.

12 VII — Doplovio iz Iža u Zaglav. ukrcao 15 boraca,
otplovio za Iž.

- P.C. 24 28/VI — Vršio osiguranje kanala kod Kaprija i pre-
bacio do Lavše 100 zbjega.
29/VI — Osiguranje brodova do Lavše.
30/VI — Osiguranje kanala kod Kaprija.
1/VII — Osiguranje kanala kod Kaprija.
3/VII — Osiguranje kanala kod Vrgade.
9/VII — Kao pratnja brodova do Vrgade i osiguranje
kanala na prihvatu.
12/VII — Upućen sa 29 prolaznika za Vrgadu.
- P.C. 26 4/VII — Kao pratnja konvoja iz Visa.
- P.C. 27 28/VI — Na popravku u Visu.
29/VI — Na popravku na Visu.
30/VI — Kao pratnja konvoja iz Visa.
1/VII — Kao pratnja konvoja iz Visa.
4/VII — Kao pratnja konvoja iz Visa.
10A/II — Kao pratnja brodova do Vrgade i osiguranje
prihvata.

II. Mobilisani brodovi

- 28/VI — »Štrmelj«, »Hvala Bogu« iz Visa za Lavšu
sa materijalom. »Biokovo«, »Sloboda« i
»Anđelka« za Vis sa 190 zbjega. »Hvala Bogu«
i »Gundulić sa materijalom za Tajer.
- 29/VI — »Lahor« sa materijalom iz Visa. »Sv. Ante«.
»Gundulić« i »Srce Isusovo« sa 50 zbjega za
Vis.
- 30/VI — »Pravedan« i »Darinka« sa materijalom iz
Visa.
3/VII — »Pravedan« sa 120 zbjega za Vis.
4/VII — »Sv. Križ« sa materijalom iz Visa. »Štrmelj«
iz Zirja sa 290 zbjega.
9/VII — »Hvala Bogu«, »Darinka« sa materijalom za
Vrgadu.
- 10/VII — »Štrmelj«, »Darinka« i »Sv. Križ« sa 31 ra-
njenikom, 29 prolaznika, 14 bolesnika za Vis.
»Štrmelj« sa 98 zbjega iz Zirja. »Hvala Bo-
gu« sa materijalom za Vrgadu.
- 11/VII — »Hvala Bogu« na Zirje radi prihvata zbjega.

III. Akcije ostalih jedinica

- Minerska grupa* Čišćenje i popravak čamaca i prikupljanje
podataka o minskim preprekama na ulazima
luka i unutarnjim minskim preprekama.

Doptajska četa Jedan vod Dop. čete vršio osiguranje na o. Ižu, kod dizanja materijala za neprijateljske peniše. Izvršena osmodnevna obuka boraca Dop. čete.

IV.

Njemci su se iskrkali 9/VII mjeseca na otok Pašman, sa manjim snagama, - u svrhu racije i uništavanja. Naših snaga na otoku nije bilo, a niti se je moglo u toku dana poduzeti ništa. Neprijatelj se je u toku istog dana povukao. U noći između 10 i 11 VII mjeseca, neprijatelj je u jačini od 200 vojnika, sa dvije peniše. jednim motornim naoružanim brodom i jednim malim motorom (penta), izvršio napad na otok Iž.⁵ Jedna peniša sa 60 vojnika uplovila je u mjesto Mali Iž, dok su drugi brodovi u Veli Iž. Neprijatelj je blokirao mjesto i tu ostao do dana, dok su peniše nastavile sa patrolisanjem oko otoka, jedan patrolni čamac II P.O.S. koji je patrolisao u blizini o. Iža susreo se je sa penisom i otvorio vatru. U toku dana neprijatelj je nastavio sa racijom, pljačkom, paležom kuća i uništavanjem ribarskih brodova.

Naših snaga na otoku nije bilo osim pozadinskih vlasti komande mjesta, koje su se upadom neprijatelja povukle u skloništa.

12-VII oko 19,00 sati četiri saveznička aviona su napala mjesto Veli Iž gdje su se nalazili neprijateljski brodovi, neprijatelj nije otvorio vatru na avione.

Prilikom napada jače je oštećena jedna peniša, koju je neprijatelj dignuvši naoružanje i vredniji materijal ostavio u luci.

Nije poginuo ni jedan neprijateljski vojnik prilikom napada aviona.

Stab III P.O.S. u suglasnosti sa štabom II P.O.S. zaključio da se neprijatelja napadne kod povlačenja sa »PC 22« III P.O.S. i »PC 3« i »PC 4« II P.O.S.

Isplovljenje u 21.00 sati usljedilo je radi eventualnih napada savezničke avijacije u toku dana.

Namjera je bila uspostaviti zasjedu.

Ukoliko bi se neprijatelj povlačio napasti ga na moru, kad se ne bi povlačio napasti ga gdje se bude nalazio.

Na putu do otoka Iža opažene su tri bijele rakete bačene iz mjesta Veli Iž.

Pristali na vanjsku obalu Iža da uhvatimo vezu sa drugovima da bi nam dali tačne podatke o stanju neprijatelja.

Međutim drugovi su obavjestili da se je neprijatelj u '21,30 sati povukao ostavivši jednu penisu koja je bila napadnuta od savezničkih aviona.

Odmah zatim je »PC 22« uplovio u mjesto Veli Iz. Prilikom napada aviona jače oštećena, a i sam neprijatelj na odlasku iz luke sa nekoliko topovskih metaka pogodio je penisu u prostor gdje su motori.

»PC 22« odmah je doplovio do štaba III P.O.S. i prebacio jedan vod Dopunske čete na o. Iz koji je vršio osiguranje, dok se je dizao ostali materijal sa peniše.

U toku dana 4 saveznička aviona napali su penišu koju su još više oštetili. Peniša je tada bila obilježena sa našom ratnom zastavom. Žrtava nije bilo.

U prilogu dostavljamo spisak zapljenjenog materijala.⁴
Akcije za prebacivanje materijala:

U toku mjeseca postojali su za prebacivanje materijala i ljudstva tri kanala i to: Kamena, Prosika i Maslinovik. Veza Kamena bila je aktivna do neprijateljskog napada na to područje.

Preko te veze vršilo se prebacivanje do 5 jula o. g.

Ukupno je prebačeno od 27-VI do 5-VII 22 tone materijala.

Prebačeno 210 zbjega i ranjenika, na kopno prebačeno 60 boraca.

Prebacivanje materijala vršeno je navodno pod vatrom. Prebacivanje materijala bilo je veoma loše i nije bilo moguće uspostaviti sigurnu vezu sa kopnom. 28 juna traženo je od XIX divizije da javi gdje će osigurati obalu i koji materijal da se prebaci. Tek 1 jula dobiven odgov. s time da će se prebacivanje javiti naknadno. 2 jula u 11,00 s. primljena od O.K. Šibenik depeša da se vrši preb. preko o. Vrgade. Upućen mater. u noći 2—3 VII a veze nije bilo. Noću 3—4 ponovo upućen materijal gdje veze uopće nije bilo. Od 4—9 bila je zabrana plovljenja. Od 9—12 naše jedinice svaku noć sa materijalom na kopno ali veze nisu uspostavljene jer sa kopna nisu dobiveni nikakovi znaci. Preko Maslinovika upućeno je 9 tona materijala. Veće količine tu nije moguće prebacivati jer je prihvati i transport veoma težak i opasan.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
P.⁵ Raić

Op. oficir:

Komandant, major:
Jan. Tomšić

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 15 JULI 1944'

Š T A B
IV. POMOR. OBAL. SEKTORA
Pov. sl.
15. VII. 1944 g.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

Položaj

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

M/j »Ime Isusovo« upućen na vezu Brač, odveo 11 dru-
gova i 6 t. hrane. Doveo 6 drugova, 1 ranjeno dijete i 1 Talijana.

Barkasa br. 2 upućena na vezu Hvar, odvela 20 drugova
i 2 t. hrane. Dodela 4 druga.

Za Lastovo isplovili: m/j Sofija«, odveo 7 drugova i
15 t. (hrane) robe. m/j »Dva brata«, odveo 1 druga i 3 t. robe.

Iz Lastova isplovili: m/j »Sv. Ante«, doveo 20 drugova
i 10 zbjega.

Iz Zakamice za Brač isplovili: PC 57, PC 53 i m/j Mo-
sor«, odveli 300 drugova, nakon toga su se vratili.

NB 3. NB 8. NB 11 i BB »Topčider« nalaze se u luci
neispravni za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. U Komizu uplovili: s/s »Galeb«, doveo 1922 bačve
benzina i 2 t. maziva, te 3 mot. jedrenjaka, doveli 4 auto-
mobila. 8 boraca i 2 saveznička vojnika.

Prijavljena na popravak 3 broda, osposobljeno 5.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
s. o.

Operativni oficir:
Vidan

(M. P.)

16 jul 1944

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 16 JULI 1944'

Š T A B
IV POM. OB. SEKTORA
Pov. sl.
16. VII. 1944 g.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

Položaj

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

M'j »Ime Isusovo« upućen na vezu Brač, odveo 4 putnika. vratio se.

M'j »Sv. Ante« upućen na vezu Hvar. odveo 8 putnika, nije se vratio.

Barkasa br. 1 upućena u Smrsku. nije se vratila.

Za III P.O.S. isplovili: m'j »Lahor«, odveo 30 t. hrane i 15 boraca, i m/j »Frankopan«. odveo 20 t. hrane i 5 boraca.

Iz Hvara uplovio m/j »Tomislav«, doveo 2 vagona vina, 3 t. pšenice. 60 ovaca. 200 kg mesa i 15 boraca.

NB 3. NB 8. NB 11 i BB »Topčider« nalaze se u luci neispravni za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. U Vis uplovili iz Italije 1 m/j. doveo 40 t. krumpira, 10 boraca, 500 kg soli, i 2 s/s, doveli 81 sav. vojnika, 318 drugova, 12 putnika, 22 pratioca mazgi i 65 mazgi.

Iz Komize isplovili za Italiju 3 s/s. odveli 550 sav. vojnika i 1 m/j.

U Komizu uplovio 1 m/j.

Prijavljeno na popravak 0 brodova, osposobljena 4 broda.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:

s. o.

(M. P.)

Operativni oficir:

p. poručnik

P. Vidan

17 jul 1944

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 18 JULA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O STANJU SEKTORA'

ŠTAB V P.O.S.

Pov. broj 59

Položaj. 18 srpnja 1944.

Opći izvještaj za 15-VII-1944.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

U vezi naređenja br. 5280 od 9-V-44 tog Štaba, dostavlja se opći izvještaj do 15 jula 1944 god.

1). Neprijatelj nastoji čvrsto držati liniju obale (kopnene i pomorske komunikacije duž obale) i osigurati prvi morski kanal do obale.² U tu svrhu postavio je duž obale garnizonirana utvrđenja, a na otocima Korčuli, Mljetu, Šipanu, Lopudu i poluotoku Pelješcu učvrstio se je na strateški važnim točkama, otkud vrlo rijetko (osim na otoku Korčuli) izlazi u cilju čišćenja terena, nasilnog izviđanja i pljačke. Jedinice Štaba Grupe J.D.P.O.¹ ometaju neprijatelja na otocima Mljetu i Korčuli i poluotoku Pelješcu zasjedama i prepadima. Plovne jedinice ovog sektora uglavnom održavaju saobraćaj u cilju snabdjevanja partizanskih odreda po otocima i bližoj obali i održavaju veze u svrhu infor. službe, dok savezničke plovne jedinice češće vrše kontrolu plovnih pravaca neprijatelja, ometajući i uništavajući neprij. plovne objekte i vršeći vatrene prepade na neprij. utvrđene položaje. Ovaj sektor tek je osnovan. te je i čitav njegov razvitak u punom toku, što isto važi i za sve jedinice, već postojeće i one novoosnovane. Paralelno njihovoj vojničkoj i političkoj izgradnji dodaju se i zadaci koji su im određeni.

U vezi sa osnovnim osiguranjem sektora i mogućnostima normalnog rada i odbrane u slučaju neprijateljskog napada, zaključeno je da se Štab sektora sa flotilom i morn, četom preseli na otok Sv. Đorđe, gdje će se pristupiti planskoj izgradnji odbrane (p.a. mitraljezi, bacači, bodljikava žica i nagazne mine). Na isti način Štab Grupe J.D.P.O. vrši utvr-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 4—1/4, k. 2052.

² Odnosi se na snage 118 lovačke divizije.

¹ Južnodalmatinskog partizanskog odreda

divanje na kotama brda Hum.⁴ Radovi se vrše u međusobnom sporazumu, a u slučaju prepada zajedničkom operativnom saradnjom. U svrhu zračne obrane postavljaju se 3 p.a. mitraljeza 20 mm nad lukom Sv. Petra, a 3 ostala 20 mm i 3 p.a. 8 mm na otoku Sv. Đorđe (nad lukom) i 1 od 20 mm na otoku Sv. Rafael (**Dredviden**). Terenske **prilike** na otoku uslovljavaju vrlo dobar plan vatre.

2). Pri sektoru osnovane su ili su već postojale slijedeće jedinice:

- a). Lastovska flotila.
- b). Mornarička četa V P.O.S. (prije Dopunska četa).
- c). 4 osmatračke stanice, od kojih 3 na otoku Lastovu, a jedna na otoku Sušac.
- d). Telefonska i radio veza.
- e). Lučka kapetanija Lastovo, sa pripadajućim malim brodovima.
- f). Brodogradilište i mehanička radionica.

Ad a). Lastovska flotila sastoji se od 3 leuta, 2 mot. čamca i naoružanog broda NB-12 i novopridošlog PČ-63 («Doneča»), Dva motoma leuta iz sastava flotile sa manjom brzinom i radi pomanjkanja plovnih jedinica prešli su u sastav lučke kapetanije. NB-12 i PČ-63 odvojiće se u najskorije vrijeme iz sastava Lastovske flotile, kao prve jedinice za organizovanje nove flotile. Sadašnji zadaci flotile svode se na održavanje veza (pogotovo na udaljenijim i izloženijim točkama), te izvlačenje materijala (eventualno i plovnih objekata) sa okupiranog područja. Pomanjkanje potrebnog broja sposobnih jedinica (najmanje 3) ometa pravilan razvoj mornara u operativnom smislu i još ne dozvoljava vršenje prepadnih akcija i ometanje neprijateljskog prometa. Održavanje i širenje daljih veza ograničeno je u pogledu udaljenosti radi pomanjkanja brzog prometnog sredstva, tako da se veze prema granici VI sektora ne održavaju našim plovnim sredstvima, a ostalim su nestalne i preduge,

Ad b). Radi jačanja i izgradnje boraca u vojničkom pogledu. i radi samih zadataka koji joj se postavljaju, potrebno je izmijeniti naziv Dopunska četa u I mornarička četa V P.O.S. Ona je promjenljive jačine i momentano broji 30 boraca. Sve novomobilisano ljudstvo, kao i ono koje pridolazi iz drugih jedinica uvrštava se u četvrtu, gdje dobije osnov vojničke izobrazbe. te se prema stručnom znanju uvrštava u druge jedinice ili ostaje u samoj četi. Radi pravilnog razvijanja i osposobljavanja u cilju odbrane, četa se dijeli u vodove i to:

⁴ Utvrđivanje je vršeno po naređenju Štaba Dvadeset šeste divizije (vidi dok. br. 6—1 2. k. 2052).

1). P.a. vod za popunu i rukovanje p.a. mitraljezima 20 i 8 mm.

2). Mitraljeski vod za popunu i rukovanje mitraljezima 8 nam i puškomitraljezima.

3). Minobacački vod za popunu i rukovanje minobacačima.

4). Dopunski vod.

Sama četa nalazi se u formiranju. Među njima Lma dovoljan broj stručno izobraženog ljudstva za rukovanje oružjem, ali nije još isprobana njihova borbena vrijednost. Novopridošlo ljudstvo ima tek da dobije i osnov vojničke izobrazbe. Starješinski kadar (kadar i politkomesari) popunjen je i odgovara, dok se niži starješinski kadar popunjava najvaljanijim borcima iz pojedinih vodova. Popunjavanje čete vrši se novonobilisanim borcima sa teritorije ovog sektora.

Ad c). U svemu uspostavljene su 4 osmatračke stanice, od toga tri na otoku Lastovu (Sv. Đorđe. Sv. Mihajlo kod sela Lastovo i Skriževa kod svjetionika) i jedna na otoku Sušac. Popunjene su sa neizobraženim ljudstvom a za komandire postavljen po jedan signalista, koji ne odgovaraju još tome položaju, jer su i oni početnici, pogotovo ne kao vodioci kursa koji je uspostavljen na svakoj stanici; kao pripomoć i kontrola nad službom i uopće za rukovodstvo i brigu oko stanice postavljen je komandir i politkomesar svih osmatračkih stanica, koji isto tako nisu stručna lica osposobljena za rukovodstvo, osim komandira koji ima osnovni signalni kurs. Od potrebnih aparata i sredstava za izviđanje, signalizaciju i vezu na stanicama postoji samo telefon. Osmatranje se vrši samo prostim okom, a optičkih sredstava uopće ne postoji. Uspjeh njihove izobrazbe uslovljen je stručnim rukovodstvom i potrebnim aparatima, što uopće nedostaje, i ukoliko se odmah ne poduzmu potrebne mjere, rad će ne samo zapinjati, nego postoji mogućnost i da bude krivo usmjeren. Mišljenja smo da bi IV P.O.S. mogao da pruži pomoć u potrebnom broju signalista dobro osposobljenih za službu veze i službu osmatranja.

Ad d). Telefonske linije na otoku Lastovu i Sušcu doveđene su u ispravno stanje. Pomanjkanjem najpotrebnijeg broja telefona, osigurane su najvažnije veze, a u pomanjkanju stručnog osoblja popunjene su praznine ljudstvom iz čete, što ide na štetu razvoja jedinica i ometa brzinu rada. Traženi telef. materijal (već u više navrata) predstavlja minimum potreba i još nije primljen. Ostali detalji po službi veze kao i radio službe označeni su u redovitom izvještaju za vezu.

Ad e). Uspostavljena je Lučka kapetanija Lastovo sa osnovnim dijelom lučke straže. Obzirom na predviđene za-

datke, naročito u vezi uputa pod Vašim pov. br. 1573.44. nastoji se što više razgranati kičku službu bilo upostavljanjem lučkih zastupstava na samom otoku Lastovo, bilo organizacijom lučke službe na Korčuli i Mljetu. Kod svih ovih lučkih zastupstava vršiče se jedan vid kursa za lučku službu.

Pošto sektor ne raspolaže dovoljnim brojem stručnjaka za održavanje nastave i uspostave svih zastupstava, potrebno bi bilo uputiti nekoliko lučkih zastupnika i vodnika lučkih straža, od onih koji su ranije pripadali ovom sektoru.

Lučka kapetanija raspolaže sa 4 motoma leuta m/j kao mobiliziranim brodovima radi održavanja prometa. Ovi brodovi održavaju vezu na samom otoku Lastovu, te prema Korčuli na manje izloženim mjestima. Sadržaj plovna sredstva jedva su dovoljna za održavanje svih veza i osjeća se potreba da se brojčano i vremenski povećavaju. Poduzimaju se koraci da bi se dobilo još brodova sa okupiranog teritorija uspostavljanjem akcionih odbora pri N.O.O. i ostalim prigodnim mjerama. ali uglavnom veći dio brodova sa ovog sektora već je davno mobiliziran i pridodat je uglavnom drugim sektorima a od ostalog većina je potopljena ili onesposobljena za vožnju.

Ad f). Odmah pri formiranju ovog sektora uspostavljene su brodogradilišna i mehanička radiona, koje već danas broje radnika⁵ i ima mogućnosti da će se još uzeti. Pristupilo se prikupljanju alata i materijala sa oslobođenog i okupiranog teritorija. U stanju smo skupiti 1 a možda i više tokarskih klupa (neophodno potrebnih) kojima manjkaju pojedini djelovi, bilo da su skriveni od strane vlasnika, bilo da su odneseni od naših jedinica prilikom napada na Korčulu u aprilu mjesecu o.g. O tome je izvješten taj Štab. jer se jedan od čuvara tog materijala nalazi na Visu kod posade invazionih peniša i odbija da izda alat, te molimo da bi mu se naredilo da postupi po našem traženju. Radione uglavnom rade na popravku i osposobljavanju brodova i brodskih motora, a utrošen je znatan broj radnih dana na opravci zgrada za stanovanje, koje su bile u vrlo lošem stanju.

Uslovi za razvitak radiona povoljni su i potreban je jaki politički rad.

3). Štab sektora popunjen je po svim sekcijama osim sanitetskoj i sudskoj. Potreba za sanitetskim referentom neophodna je i već je nekoliko puta o tome izvješten taj Štab. Na otoku nema niti jednog ljekara, a slučajevi oboljenja, naročito u posljednje vrijeme kao posljedica vrućine i uopće razvijanja bolesti. učestali su i rastu usporedo sa povećanjem brojnog stanja sektora. Za najlakša oboljenja primorani smo upućivati bolesnike u Vis. Sanitetska služba nije još uopće pokrenuta.

Štab sektora kao cjelina razvija se povoljno. Osjeća se nepotpunost i izvjesna nepovezanost u radu, manjka katkada brzina u izvršavanju postavljenog, što se može i rastumačiti prvim početkom sektora i neupućenošću pojedinih referenata u nove do sada nepoznate dužnosti. Pri sastancima Štaba, koji se održavaju jedanput sedmično, ukazuje se na ove nedostatke i daju se upute za uklanjanje. Ocjena pojedinaca u Štabu sektora ne može se u ovom izvještaju još dati obzirom na kratkoću roka od njihova dolaska. Uglavnom volja za rad se osjeća, dok se pomanjkanja u teoretskom i praktičnom dijelu rada nastoji isključiti stalnim nadzorom i ukazivanjem. Isto ovo važi i za ostali starješinski kadar osnovnih jedinica. On je popunjen, te vojnički rukovodioci po dosadanjem rezultatu odgovaraju. Još se ne može donijeti zaključak o sposobnosti političkih rukovodilaca, koji su tek nedavno postavljeni. — Viši starješinski kadar (vodnici, desetari, komandiri csmatračkih stanica) popunjava se valjanim i izgrađenim borcima, postavljajući pravilo o njihovoj zamjeni ukoliko ne budu odgovorili svom zadatku. Smatramo da će se zalaganjem i radom na uspostavi odbrane sektora posjedovanjem modernog oružja, a najviše započetim takmičenjem biti postignuti dobri rezultati kod rukovodilaca, jer se već osjeća izvjesna živahnost u radu.

4). Formiranjem sektora svi radovi po intendantskoj sekciji vođeni su nestručno. Novoimenovani intendant stigao je 11. VII a njegov zamjenik nije bio u stanju da bi ga mogao zastupati, niti inače može da se očekuje da će u svojoj struci moći da zadovolji. Zalaganjem ekonomata pri Štabu, dati su prvi počeci organiziranih ekonomata po jedinicama. — Hrana je bila dobra i u dovoljnoj količini. Nastoji se češće vršiti zamjena za svježiju hranu od stanovništva preko N.O.O. Poteškoće su u tome što stanovnici uglavnom žele zamjenu za brašno. Razvojem sektora i grananjem ekonomata nikle su nove kuhinje, pri čemu nastaju prilične poteškoće sa dobavom kuhinjskog posuđa i stručnih kuhara. To ometa pravilnu ishranu, jer se jelo ne zgotovi stručno (a raspoloživa hrana je raznovrsna i hranljiva) i u nedostatku kuhinjskog posuđa svodi se ishrana na jednoličnost. Povremeno dobije se ribe. Nastoji se pronaći stručno osoblje, ali sa malenim izgledom ti uspjeh jer su uglavnom već od ranije uposleni. Potrebna bi bila pomoć u kuhinjskom posudu, jer već ima izvjestan broj manjih kuhinja bez skoro ikakva pribora.

5). Vojnička izobrazba ljudstva zatečenog u Lastovu pri formiranju V.P.O.S. bila je slaba. Potrebit je bio temeljit rad, sa kojim se odmah započelo. Potreba popune pojedinih ostalih jedinica zahtjevala je da se još neobučeno ljudstvo upućuje

na novu dužnost, što ide na štetu njegove vojničke naobrazbe. Obuka se izvodi po programu, a dolaskom kadra čete ima uslova da će se uspješno održati. Uporedo s time odvija se i predviđa povećanje nastave na oruđima. To je bio jedan od uzroka za izmjenu naziva čete i popunu vodova po oružjima. Dopunski vođ popunjava se novopridošlima, kojima se daje **osnov** vojničke naobrazbe. — Rezultati po ovome moći će se ocjeniti do slijedećeg izvještaja. To vrijedi i za borce i za starješinski kadar.

6). Skoro sve jedinice koje su pri formiranju ovoga sektora prešle u sastav sektora, rukovodile su se u svemu izvjesnim osobinama partizana, te osjećajući se u relativnoj sigurnosti i prilično odvojene od starijeg nadzora poprimile oblik jedinice u pozadini, zaostavši u vojničkom razvoju, sa dosta čudnim i nezdravim pojmovima o vojničkoj disciplini, odnosima, vršenju službe i poslušnosti. Moralo se odmah u početku suzbiti onakvo shvatanje držeći se pri tome jedne unaprijed pripremljene forme i nastojeći da prelaz ne bude previše nagao. Moglo se odmah opaziti kod pojedinaca da prihvataju sasvim ispravno u cilju stvaranja ispravnih pojmova i uvažavanja discipline i vojničkog duha. Bilo je slučajeva i krivog shvatanja koje⁴ je liječeno paralelno sa političkim radom. Uspjeh se već zapaža, ali on je još u pivom početku, i ima izzlaga da će se razvijati. Dobar starješinski kadar sa ispravna pogledima najviše će doprinijeti.

U pogledu borbenog morala jedinica nije bilo većih mogućnosti ni slučajeva da bi se provjerili. Održavanje veza i na izloženim mjestima vrše pojedini patrolni čamci uspješno.

7). Sektor se nalazi u stepenu razvitka i čitav rad usmjeren je u tom pravcu povećavanjem jedinica i formiranjem novih, održavanjem osnovne vojničke i ratno-borbene obuke, održavanjem kurseva. Vrše se radovi na osiguranju luke u Sv. Petru i na otoku Sv. Đorđe i nakon postavljanja oružja pristupiće se detaljnoj obuci i vježbama. — Mogućnost akcija sa brodovima flotile za sada bi otpala obzirom na važnost održavanja veza, a eventualne prepadne akcije manjih grupa iz sastava čete ovisne su u prvom redu o usp'ehu nastave u vojničkom pogledu. One bi se povezale sa akcijama pojedinih partizanskih odreda. Takve akcije bi došle u obzir tek nakon završetka radova na utvrđivanju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:	Načel, štaba, poručnik:	Komandant, major:
Ostojić	Marko Orhanović	M. Ikica

(M. P.)

UPUTSTVO ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
19 JULA 1944 ŠTABOVIMA SEKTORA O FORMIRANJU
MORNARIČKIH PJEŠADISKIH ČETA I BATALJONA NA
OTOCIMA¹

STAB MORNARICE
VOJNO POMORSKO ODJELJENJE
Broj 5597
19 jul 1944

ŠTABU II, III, IV i V SEKTORA

Položaj

Štabovi sektora pristupiti će odmah formiranju pješa-diskih četa.

Ove čete treba da budu formirane od mladih ljudi, s kojim ćete uz pomoć naoružanih brodova vršiti akcije na ne-prijateljske garnizone i braniti sektore od neprijateljskog napada.

Ove jedinice biće izvježbane za sve zadatke i akcije na otocima i na kopnu. Omogućiti im da se usavrše u obučavanju i rukovanju sa svim vrstama oružja, kako bi u najkraće vri-jeme pripremili iste za borbu.

Po odlasku naših kopnenih borbenih snaga sa otoka i sa obale u unutrašnjost naše zemlje, jedino će biti ta pomorska pješadija koja će ostati na svim našim otocima i obali.

Ove čete treba u najkraće vrijeme formirati i popuniti radi formiranja bataljona.²

Dostavljamo vam formaciju pomorsko-pješadiskih četa po kojoj treba da se formiraju i naoružaju.³ Sva daljna uputstva dobivaćete od nas.

Po formiranju otpočnite odmah sa vježbama pješadiskog egzercira i borbc-ne obuke, iz potsjetnika kojeg ste dobili.

Ovdje treba preći sve vrste prestrojavanja, počev od de-setine pa zaključno četom (bataljonom). Osnovno što se mora postići je komandovanje i strojna disciplina. Svaki komandir rukovodilac mora da stekne rutinu i sigurnost u komandovanju,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Isto-riskog instituta JNA pod reg. br. 24 '1—2, k. 2052.

² Vidi dok. br. 158, 168.

³ Dokumentat se nalazi u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 24 2—2, k. 2052.

osini toga starješine moraju da znaju objasniti svojoj jedinici važnost egzercira i borbene obuke, koja se razlikuje od kaplarskog egzerciranja bivše jugoslovenske vojske.

Starješine moraju znati priviknuti borce da znaju da zavole sve radnje koje budu izvodili u ovoj obuci.

S. F. — S. N.

Politkornesar:
Mil.⁴ Raičević

Ref. pješ., major:
V.⁵ Prošić

Komandant, pukovnik:
Černi

(M. P.)

BR. 140

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 19 JULA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O DEJSTVIMA NEPRIJATELJA I O ORGANI-
ZACIJI TEHNIČKE SEKCIJE U SEKTORU¹**

Š T A B
IV POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. br.: 262
19 jula 1944 g.

Opšti izvještaj.

ŠTABU MORNARICE

U vezi naređenja Štaba mornarice pov. br. 5280/44. dostavljamo slijedeći izvještaj:

1. Vojničko stanje:

a. Teritorija: Na otsjeku IV Pomorskog obalskog sektora slobodni su slijedeći otoci: Vis, Biševo i Svetac.

Otok Hvar je djelirručno slobodan pošto se neprijatelj nalazi na krajnjem istočnom dijelu otoka. U Hvaru i Stari-gradu uspostavljene su komande mjesta, a partizanski odredi drže i Bogomolje. Istočno od Bogomolja do njemačkih utvr-

¹ Milisav

* Vlado

ćenih položaja Divlja Luča i kota Ublina je -ničiji teritorij«, Ldje patroliraju naše i neprijateljske patrole.²

Na otoku Braču neprijatelj drži položaje na istočnom dijelu otoka, oko Nerežišća i Supetra." Ostali teritorij je pod našom kontrolom. Jače neprijateljske patrole obilaze oko svojih utvrđenih položaja, međutim ište se puno ne udaljuju od utvrđenja.

Na otoku Šolti situacija je slična. Neprijatelj se drži na ovim otocima samo na čvrsto utvrđenim kotama, koje su zaštićene bodljikavom žicom i nagaznim minama. Na ostalim dijelovima otoka, gdje se naizmjenično kreću naše i neprijateljske patrole, postavljaju se nagazne mine i više zasjede. Partizanski odredi i odjeljenja u jačini do 1 čete iz jedinica XXVI Divizije vrše aktivne akcije po otocima.

b. Vlastite snage: ovaj sektor raspolaže sa naoružanim brodovima NB 3, NB 8, NB 11 i NB 13. Svi brodovi osim NB 13 nalaze se na dužem popravku, pošto nema rezervnih dijelova za kopče motora te se iste imaju nanovo izraditi. Ovi brodovi u popravku su već skoro mjesec dana. Od 20—23 juna brodovi NB 3, NB 8 i NB 13 vršili su akciju zasjede na neprijateljski promet u Drveničkom Kanalu i kod rta Lovišta (Pelješac), no bezuspješno, pošto su sve akcije bile kratkotrajne uslijed akcije koju su vršili Saveznici. Ovi brodovi upotrebljavaju se za praćenje konvoja i za izvršavanje samostalnih zadataka u vodama gdje je jača neprijateljska kontrola.

Viška, Hvarska i Bračka flotila vrše osiguranje obale o. Visa i Biševa patrolisanjem oko otoka a jači brodovi Viške flotile upotrebljavaju se ujedno za održavanje veze.

22. VI. barkasa br. 4 koja je bila upućena na vezu Drvenik Mali bila je napadnuta i potopljena od strane 2 američanske patrolne jedinice. Tri druga koji su putovali barkasom su poginula, ostali su se spasili plivanjem i skakanjem na obalu. Potopljena barkasa dignuta je 2 jula i dovedena u Vis.

8 jula dotegljerna je u Vis 1 barkasa koja je dignuta na Paklenim Otocima gdje je bila potopljena.

U izvještaju opunomoćenog njemačkog generala u Hrvatskoj od 17 jula kaže se sljedeće:

»Na otoku Hvaru na njemačka izviđačka odjeljenja kod Bogomolja napao je 1 engleski bataljon L' početku je zarobljeno 17 Engleza, ali u daljem toku borbe nadmoćnom neprijatelju pošlo je za rukom da ova izviđačka odjeljenja suzbije i da jednovremeno, napuštajući otok odnese sobom ranjenike-. (Vidi mikrofilm London — N 10, H 304389 — H 304392 u mikroteci Istoriskog instituta JNA.)

¹ Na otocima Hvaru, Braču i Šolti nalazili su se dijelovi 118 lovačke divizije.

14 jula dotegljen je u Vis potopijeni PC 61 (»Udar«) koji je podignut na Paklenim Otocima. Time su se spasila tri broda koja će se opet osposobiti za plovidbu.

2. Organizacija sektora: Ima promjena jedino u organizaciji tehničke sekcije. U radionicama postavljeni su administratori koji vode kancelarijske poslove tako da se šefovi radionica što više oslobode od rada u kancelariji, da imaju više vremena za nadzor nad radovima u radionicama. Određen je također odgovorni drug za brodski pogon i za vođenje evidencije strojarskog osoblja.

Saobraćajni odsjek raspolaže sa 39 ispravnih brodova sa ukupnom tonažom 1.164 tona nosivosti. Na oslobođenom teritoriju nalazi se 39 neispravnih brodova sa tonažom 1.166 tona nosivosti. Neispravnih brodova u Italiji je 74 sa tonažom 3.022 tone.

Tehnička sekcija ima slijedeće radionice: meh. radiona Roki sa 35 radnika, meh. radiona Kut sa 63 radnika, centralna meh. radiona sa 30 radnika, meh. radiona Neptun sa 46 radnika, elektro-radiona sa 28 radnika, brodogradilište Vis sa 91 radnikom i brodogradilište Komiža sa 40 radnika, te tehničko slagalište sa 4 radnika. Svega ukupno 335 radnika i 14 rukovodilaca.

3. Opšta ocjena podređenih jedinica je zadovoljavajuća. Jedinice na moru izvršavale su dobro i uspješno postavljene zadatke. Od 15 juna do 15 jula upućeno je na vezu 128 jedinica koje su prebacivale hranu, municiju, pogonski materijal na otoke i obalu pod okupacijom neprijatelja. Radnici izvršavaju potrebne popravke plovnog parka tako da se i pored stalne upotrebe brodova i dotrajalosti materijala može ipak donekle održavati promet.

4. Ishrana je dobra.

5. Vojničkoj izobrazbi, disciplini i borbenom moralu posvećuje se kako na plovnim jedinicama tako i radionicama i ostalim jedinicama na konpu potrebna pažnja i stanje je zadovoljavajuće.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:
S. O.

Načelnik štaba:
Josip Vrtačnik

Komandant, kapetan:
N. Srzić

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 20 JULA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIONOM STANJU SEKTORA'

STAB V POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA

Pov. br. 62 dne 20. VII. 1944

ŠTABU MORNARICE N. O. V.J.

Štab V Pomorskog obalskog sektora, sa četom, preselio se na otok Sv. Đorđe 19 jula o. g. Radovi na utvrđivanju već su započeli.

Obzirom na sada raspoloživo ljudstvo za izvršenje svih radova i za popunu svih oruđa kojima raspolažemo, pretpostavljamo da će svi ovi radovi trajati oko 1 mjesec dana, a da se popuna svih predviđenih oruđa neće moći izvršiti na način predviđen od strane ovog štaba, tj. pridošlim novomobilisanim ljudstvom. Prema uputama tog štaba, a isto tako i vlastitim zalaganjem, poduzete su sve potrebite mjere i data obećanja da će se novomobilizirano ljudstvo upućivati prema našim potrebama za popunu jedinica ovog sektora, ali rezultati do sada nisu ni iz daleka zadovoljili naše potrebe. Održani su i naknadni sastanci sa predstavnicima K.K.K.P.H.-za Dubrovnik na kojima je istaknuta nužna potreba upućivanja mobiliziranih. Saznajemo naknadno da se kani uspostaviti Dubrovačka brigada (po mogućnosti čak i druea), te se mobilizirani prvenstveno upućuju za popunu tih novoosnovanih jedinica. Na taj način ostajemo skoro sasvim prepušteni slučajnostima [u popuni] strogo stručnim osobljem, dok za popunu pješadiskih jedinica, pogotovo sad kad smo dobili naređenje i uputstva za organizaciju mornaričke pješadije,³ izgledi sa Dubrovačkog okruga vrlo su maleni. Da li će se kasnije, obzirom na posljednji sastanak, poboljšati prilike za priliv novog ljudstva, ne možemo biti sigurni.

S druge strane, stalno pomanjkanje potrebnog ljudstva, kako za radove oko utvrđivanja, tako i za osnovnu popunu oruđa, ne samo da ometa brzo i pravilno završenje poslova po

Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 10/1—1, k. 2053.

' Kotarskog komiteta Komunističke partije Hrvatske

¹ Vidi dok. br. 139.

utvrđivanju, već koči i sam razvoj ovog sektora, jer se ne može pristupiti ozbiljnom poslu organizacije i nastave dok svi radovi ne budu završeni. Isto tako i sami radovi su manjkavi jer se znatne odugovlače, a eventualno izgrađeni položaji ostaju ili sasvim ili djelomično bez posade. Očekivanih 50 boraca, prema dopisu tog štaba, nije stiglo i nije nam poznato kakvi su izgledi za povoljno rješenje.

Prema izvještaju novopridošlog druga Dujmića Joze, pri Dopunskoj četi nalazi se znatan broj boraca koji do sada nisu opredijeljeni za naročite službe. Smatramo da prepuštanje od oko 50 boraca iz te Dopunske čete neće biti osjetljivo, a da b: se nama na taj način potpuno pomoglo da se radovi oko utvrđivanja što prije okončaju i da se sva potrebna i predviđena oruđa zaposjednu. S time bi i sama nastava i osposobljavanje oružja mogli da se vrše u potpunosti i odmah.

Molimo prema gore navedenom da bi nam se, po mogućnosti, prvom vezom uputilo oko 50 boraca iz Dopunske čete IV Pomorskog obalskog sektora za najnužniju popunu naše čete, uzimajući u obzir iznijete poteškoće u popunjavanju ljudstva za potrebe ovog sektora, te kako bi mogli čim prije ds preduzmemo sve mjere opreza i osiguranja koje su pred nas postavljene. Napominjemo ponovo da je ovo jedini i najpovoljniji izlaz, jer prema dosadanjim podacima od novomobiliziranih do sada je u ovaj sektor upućeno najviše u svemu oko 30 ljudi.

SMBT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar
Ostojić⁴

Komandant
M. Ikica

DNEVNI KAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 21 JULI 1944'

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. službeno
21 jula 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotile.

Pč 53 isplovio sinoć na zadatak za M. Drvenik. Sa mora davali znakove; pošto se niko nije javljao, iskricali se neki drugovi na kraj, gdje su doznali da se na otoku nalaze Njemci. Ukricali su 3 druga odbornika a jedan je ostao na otoku radi veze. Materijal i drugove povratili su u Vis.

M j »Slobodan« isplovio za Lastovo, odveo 8 boraca.

M j Sv. Ante« isplovio za Brač sa 7 tona hrane i teglio je leut K.26. Na povratku doveli 7 boraca, 1 domobrana, 1 Talijana i 2 zbjega.

Iz III P.O.S. uplovili m/j »Pravedan, i Dupin« sa neiskrcanim materijalom i NB 13.

Iz Lastova doputovao m/j »Biokövo«, doveo materijal sa potopljenog razarača.

NB 3. NB 8, NB 11, NB 13 i BB »Topčider« nalaze se u luci neispravni za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Visa isplovili za Italiju: 1 m j sa 10 automobila i 10 Engleza.

U Vis uplovili: 5 m j iz Italije, doveli 20 tona hrane, 70 tona ugljena, 50 tona sanitetskog materijala, 50 tona cementa, 50 tona građevnog drva, s/s »Sitnica« sa 120 tona vode.

U Komižu uplovili: 1 m j iz Italije sa 100 bačava benzina.

Iz Komiže isplovili 2 m/j za Italiju.

Upućena na popravak 2 broda, osposobljena 4 broda.
5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:
s. o.

(M. P.)

Načelnik štaba:
Josip Vrtačnik

22 jul 1944

BR. 143

IZVJEŠTAJ LASTOVSKJE FLOTILE OD 21 JULA 1944 ŠTABU PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O PREBACIVANJU SNAGA PRVE DALMATINSKE BRIGADE SA OTOKA LASTOVA NA OBALU POLUOTOKA PELJEŠCA¹

LASTOVSKA FLOTILA
Broj 33
21 jula 1944 g.
u Sv. Petru

Operativni izveštaj.

ŠTABU V POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

U vezi zapovesti komandanta sastava, operativnog oficira IV P.O.S. za operaciju prebacivanja 215 boraca NOV iz Lastova na obalu Pelješca južno od Potomja u noći 20/21 jula 1944 g. — izveštavam sledeće:

20 jula 1944 g. u 20.45 časova ukrcao se je u barkasu br. 1 i 2 po 100 boraca I Dalmatinske brigade, a na PC-63 15 rukovodilaca i boraca iste jedinice,² kao i operativni oficir Lastovske flotile. Na NB-12 ukrcao se komandant sastava potporučnik Vidan, operativni oficir IV P.O.S. a na barkase 2 pe-ljara Last. flot. U 21,00 časova isplovio je NB-12 uzevši u te-galj barkase br. 1 i br. 2 i PČ-63. Sastav je vozio južno od otoka Lastova u kursu 79 do rta Goli na otoku Mljetu. 2 Nm

pred rtom Goli pukao je konop za tegljenje od PČ-63, tako da je isti brod prosledio vožnju prateći sastav po začelju. Su-bočice rtu Goli sastav je vozio uz obalu Mljeta, izbegavajući neprijateljski minski zasundo Pomeštaka. gde je prešao u kurs 358. U 01,25 časova na poziciji 42, 55 N i 17, 18 E odrešeni su bili tegljevi. NB-12 i PČ-63 ustrčali su u formaciju osiguranja levo od barkasa. U 01.45 časova PČ-63 pristao je pramcem na obalu i iskrcao 15 rukovodilaca i boraca, a potom se udaljio od obale na 100 m. Zatim pristale su barkase i iskrcale po 100 boraca. Iskrčavanje je trajalo do 02,30 časova. U isto vreme u povratnim kursevima NB-12 odvuкао je u teglju barkase, dok je PČ-63 vozio zasebno. Sastav je uplovio u Sv. Petar u 07,00 časova.

• i

Noć je bila tamna, izvid vrlo slab, more mirno. Koristeći te prednosti, operacija je uspela tako, da je ostalo mesto iskrčavanja nekompromitovano.

Konop na PČ-63 pukao je zbog istrošenosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:

OPERATIVNI OFICIR:

KOMANDANT:

Rustic*

lij. J. Poljanec

Vlašić⁴

ŠTAB
LASTOVSKO FLOTILE

Broj. 11....
22 jula 1944

Na osnovi traženja politkomsara I Dalmatinske Brigade i sa-
povjesta rukovodioca pomorske operacije potporučnika P. Vidana od 22 jula 44.

N a r e đ u j e m o :

da bude MB-12 marespreman u 3010 sati na pristaništu Sv. Petar,
kada će ukrcati jednu četu I Dal. Brigade te rukovoditi pom. operacije i
oper. oficir Lastovske Flotile. Isplavljenje u 2030 sati. Bata iz Sv. Petra
sajevno od otoka Lastova do rta Goli /Mljet/ za Pomo /Mljet/, gdje će se
iskrcati četa I Dal. Brigade. U koliko se u Pomi nalazi neprijatelj tada će
je iskrcati na otok Pomeštak /Pomo/. Za iskrcavanje u ova slučaja ne se
upotrebe PČ-48 i PČ-51, koji se nalaze u Pomi.

Ugovoreni znakovi za slučaj da se neprijatelj nalazi u Pomi
su dvije vatre istovremeno.

Polazak sa Mljeta u 0230 sati 23 jula 1944god. za Lastove.

Za slučaj nadiranja neprijatelja prema zapadnom dijelu
Mljeta ima da ostanu PČ-48 i PČ-51 na raspoloženju četi I Dal. Brigade za
povlačenje.

Detalje regulisat će rukovodilac pom. operacije.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

POLITKOMSAR:

Čučić

OPER. OFICIR:

Stjepan

KOMANDANT:

Vučević

NAREĐENJE ŠTABA LASTOVSKJE FLOTILE OD 22 JULA
1944 PODREĐENIM JEDINICAMA ZA PREBACIVANJE JE-
DNE CETE PRVE DALMATINSKE BRIGADE SA OTOKA
LASTOVA NA OTOK MLJET¹

STAB
LASTOVSKJE FLOTILE
Broj 21
22 jula 1944

Na osnovi traženja politkomesara I Dalmatinske brigade
i zapovjesti rukovodioca pomorske operacije potporučnika
P. Vidana od 22 jula [19]44

n a r e đ u j e m o :

da bude NB-12 morespreman u 20.15 sati na pristaništu
Sv. Petar, kada će ukrcati jednu četu I Dal. brigade, te ru-
kovodioca pom. operacije i oper. oficira Lastovske flotile. Isplo-
vljenje u 20,30 sati. Ruta iz Sv. Petra sjeverno od otoka La-
stova do rta Goli (Mljet) za Pomu (Mljet), gdje će se iskrcati
četa I Dal. brigade. Ukoliko se u Pomi nalazi neprijatelj, tada
će je iskrcati na otok Pomeštak (Poma). Za iskrcavanje u oba
slučaja nek se upotrijebe PČ-48 i PČ-51, koji se nalaze
u Pomi.²

Ugovoreni znakovi za slučaj da se neprijatelj nalazi u
Pomi su dvije vatre istovremeno.

Polazak sa Mljeta u 02,30 sati 23 jula 1944 g. za Lastovo.
Za slučaj nadiranja neprijatelja prema zapadnom dijelu
Mljeta ima da ostanu PČ-48 i PC-51 na raspoloženju četi I Dal.
brigade za povlačenje.

Detalje regulisati će rukovodilac pom. operacije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:	OPERATIVNI OFICIR:	KOMANDANT:
Kustić	lj. J. Poljanec	Vlašić

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg br. 8—1/1, k. 2054.

² Vidi napomenu 5 uz dok. br. 168 i dok. br. 146.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA LASTOVSKJE FLOTILE OD 23 JULA
1944 ŠTABU PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O
PREBACIVANJU JEDNOG BATALJONA PRVE DALMATIN-
SKE BRIGADE S POLUOTOKA PELJEŠCA NA OTOK LA-
STOVO¹**

STAB
LASTOVSKJE FLOTILE

Broj: 31
23 jula 1944 g.

Operativni izvještaj.

ŠTABU V POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

U vezi zapovijesti komandanta sastava, oper. oficira IV POS i depešnog naređenja Štaba V POS od 21 jula 1944 g.^J izvještavamo slijedeće:

21 jula 1944 g. u 20,00 sati isplovio je sastav od NB-12, B-1, B-2 i mob. brod »Slobodan«, tegljen od NB-12, sa zadatkom ukrcavanja bataljona I Dalm. brigade sa Pelješca na Lastovo. Rukovodilac pom. operacije potporučnik P. Vidan i komandant Lastovske flotile ukricali su se na NB-12, a na B-1 ukrcao je za peljara komandant PC-64 Vjeko Padovan. Iz Sv. Petra sastav je vozio južno od otoka Lastova do rta Goli (Mljet) i izbjegavajući minski zasun nastavno je vožnju u kursu južno od kote 326, SE od Potomja (Pelješac). Na mjesto ukrcavanja sastav je stigao u 00,45 sati, gdje je već čekao bataljon I Dal. brigade. Uslijed jakog mora »Slobodan« nije mogao pristati, već je B-1 prva pristala i ukrkala 90 boraca, koji su bili preukrcani na NB-12. Čim se B-1 udaljila od mjesta ukrcavanja pristala je B-2, koja je ukrkala 4 ranjenika i 60 boraca i prebacila na »Slobodana«. Zatim je ponovo pristala B-1 i ukrkala 43 njemačka vojnika i 8 bivših talijanskih vojnika, ponovo je pristala B-2 i ukrkala ostatak bataljona, 60 drugova. Uslijed jakog mora nije se moglo ukrcati 7 konja, zaplijenjenih od neprijatelja. Za vrijeme ukrcavanja osiguranje je vršio NB-12 oko 400 metara od obale.

Ukrcavanje je završeno u 02,45 sati, kada je sastav krenuo povratnim kursom do rta Goli (Mljet), odavde obalskom

navigacijom sjeverno od otoka Lastova, zaštićen od jakog mora sa SE. U Sv. Petar (Lastovo) sastav je stigao u 07,50 sati.

Za vrijeme čitave pomorske operacije bez susretaja sa neprijateljem.

U vožnji od Mljeta prema Lastovu radi jakog mora prekinut je tegleći konop između NB-12 i »Slobodana«, koji je nastavio vožnju vlastitom snagom potpomognut jedrom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
Kustić

OPERATIVNI OFICIR:
IIj. J. Poljanec

KOMANDANT:
Vlašić

BR. 146

IZVJEŠTAJ LASTOVSKJE FLOTILE OD 27 JULA 1944 ŠTABU
PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O PREBACI-
VANJU DIJELOVA PRVE DALMATINSKE BRIGADE¹

LASTOVSKA FLOTILA
Broj 30
27-VII-1944

Prepis!

Operativni izvještaj.

ŠTABU V POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA

U vezi zapovijesti Štaba V P.O.S.-a od 22 jula 1944 g. za prevoz 3 čete I Dalm. brigade na Mljet izvještavam slijedeće:²

22 jula 1944 g. u 23,45 časova ukrcala se u NB-12 III četa I Dalm. brigade i operativni oficir Lastovske flotile. U 24,00 časa isplovio je NB-12 te uzeo u tegalj PC-62 i vozio sjeverno od Lastova, sjeverno od zapadniji i istočnih lastovskih Stijena do Pome na Mljetu. Na putu je bilo more jačine 7, koje je jako ometalo vožnju. 3 nm od rta Goli pukao je tegleći konop, tako da je PC-62 prosljedio vožnju zasebno. U 05,30 časova NB-12 pristao je u Pomi. gdje se je iskrkala III četa I Dalm. brigade, i otišla na zadatak, da dočeka prodiraću nje-

mačku kolonu, koja se je kretala prema selu Govedari, na zapadnom dijelu otoka Mljeta. NB-12, PC-48 i PC-51. koji su bili u Pomi na raspoloženju III četi, čitav su dan 23 jula bili vezani uz obalu Pome, kamuflirani granama. Po završenom zadatku 3 četa I Dalm. brigade vratila se sa 4 zarobljenika njemačka 23 jula u 21.00 sat na molo gdje se ukrcala na NB-12, PC-48 ukrcao je 23 građanska lica sa Mljeta za zbjeg i isplovio zasebno za Lastovo. NB-12, vezan 3 m od obale u Pomi, nasjeo je sa krmenim dijelom kobilice usljed nagle osjeke. U 03.00 časa uspjelo je osloboditi brod. nakon čega je isplovio za Sv. Petar i uplovio u 07,00 časova. NB-12 kod nasukavanja nije bio oštećen.

Tokom operacije na moru nije bilo susreta sa neprijateljem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Oper. ofic.	Komandant:
Kustić, s. r.	Poljanec, s. r.	Vlašić, s. r.

BR. 147

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 31 JULA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV JU-
GOSLAVIJE O ZAROBLJAVANJU NJEMAČKOG BRODA
»FELICE«¹

STAB
II POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. op. broj 99
31 jula 1944 godine
Položaj

Izveštaj o zarobljavanju
nemačkog trgovačkog bro-
da Felice«.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

O zarobljavanju nemačkog trgovačkog naoružanog broda Felice« izveštavamo kako sledi:

1). Iz priloženog krokija razvidan je čitav tok operacije kao i svi ostali potrebni detalji.

Nemački brod »Felice« ležao je vezan u četverovezu u uvali Kablinac na o. Istu — sidro po pramcu, 2 konopa po krmi — sa pramcem prama SE.

2.) U borbi uzele su učesća sledeće pomorske jedinice ovog sektora:

— P.Č.2 (1 protukolac, 2 Brede 20 m m), zastavni brod

— P.Č.4 (2 Brede 20 m/m, 2 puškomitraljeza, 1 bacač 2 inch)

— P.C.71 (1 puškomitraljez).

U akciji je sudjelovao još i odred pom. pešadije u jačini 50 ljudi iz dopunske čete, ali ovaj odred nije imao prilike da stupi u borbu.

3). Neprijatelj: nemački trgovački naoružani motorni brod Felice« od 12 vagona nosivosti, brzina 9 čv., naoružan sa

— 1 teškim mitraljezom Oerlichon 20 m/m

— 1 teškim mitraljezom Breda 13,2 m m

— 1 puškomitraljezom Fiat 6,5 m/m.

Sva posada osim kapetana iz kadra nemačke ratne mornarice. Komandant: Marine Verwaltungsinspector-¹ Oschatz **Werner**.

4). Dne 29 jula o.g. u 08,00 časova primljeni su izveštaji da je u 06,00 časova istog dana uplovila u uvalu Kablinac i tamo se vezala u četverovez jedna mala nemačka petroljera.¹ Budući da imenovana uvala nije označena na ovd. kartama, to se je propitivanjem ustanovilo da se ista nalazi u tesnacu Zapuntel kod kablovske kućice. Za naoružanje broda javljeno je da isti ima 1 laki top, te 3 teška mitraljeza. Verovatna namera neprijatelja: predaniti kamufliran u uvali, te pod zaštitom prvog mraka produžiti put.

Na osnovu prednjih podataka odlučeno je da se još u toku dana iznenadnim prepadom brod zarobi ili barem uništi.

S obzirom na odnos naoružanja naših brodova prama neprijateljskom, kao i zbog izbegavanja suvišnog oštećivanj*i* brodova, odlučeno je da se prepad izvrši kombinovanom akcijom pom. pešadije i plovnih jedinica. Glavni pak momenat u prepadu imalo je da odigra iznenađenje. Ovo se nije moglo danju postići iskrcavanjem pom. pešadije na o. Ist, pak se odlučilo iskrcati pom. pešadiju na o. Molat i sa njega izvršiti prepad neopaženo.

Plan napada: Iskrcati pom. pešadiju u zalivu Luka na o. Molatu i uputiti je dalje peške sa zadatkom da neprimetno zauzme položaje na obali o. Molat u tesnacu Zapuntel.

P.C.2 i P.C.4 postavljaju se u zasedu iza NAV rta o. Molat, a P.C.71 iza rta Gomilica — ovaj poslednji za eventualno prebacivanje trupa na o. 1st. Utanačeno vreme za napad 15,00 časova. Vatru ima da otvori kao prva pom. pešadija, a pod njenom zaštitom i nakon što bude uglavnom učutkana odbrana broda, P.C.2 i P.C.4 imaju napasti brod i zarobiti ga.

Za slučaj da se posada broda povuče na kopno i da sa kopna produži borbu, P.C.71 imao je da prebaci deo trupa na o. 1st u svrhu uništenja poslednjeg otpora neprijatelja.

Prednji plan proveden je u celosti u delo, ali po dolasku pom. pešadije na obale tesnaca Zapuntel konstatirano je da se brod tamo ne nalazi.

Stupilo se odmah u vezu sa stanovništvom otoka 1st i od njih saznalo da se uvala Kablinac nalazi u luci Kosirača, te da je brod tamo.

S obzirom na izmenjenu situaciju stvoren je novi plan za napad. Iskrcati polovinu trupa na rt Benuš, a drugu polovinu u blizini rta Jabučni s time da pom. pešadija zauzme položaje na podesnim mestima u blizini rtova Mavreski i Kok. Svako od dva odeljenja pom. pešadije imalo je da pošalje po jednu patrolu u selo 1st u svrhu zarobljavanja tamo se eventualno nalazećih članova posade neprijateljskog broda. P.C.2 i P.C.4 zauzimaju zasedu kod rta Kok, a P.C.71 kod rta Mavreski spreman za eventualnu docniju upotrebu. Prepad ima da izvrši odeljenje sa rta Kok uz potporu P.C.2 i P.C.4, dok je odeljenje kod rta Mavreski imalo da tuče brod u slučaju da ovaj isplovi. Utanačeno vreme za napad **17,45** časova.

5). S obzirom da su jedinice krenule u napad sa zajedničkog sidrišta, sve su zapovesti izdate usmeno, tačno u duhu napred iznetog plana.

6). Borba je počela 29 jula o.g. u 16,20 časova.

7).

13,00 Iskrcale trupe u zalivu Luka na o. Molatu.

15,30 Trupe ponovno ukrcale u luci Zapuntel.

15,40 I odeljenje pom. pešadije iskrcano u uvali kod rta Jabučni o. Ista.

15,45 II odeljenje pom. pešadije iskrcano na rtu Benuš o. Ista.

16,10 P.C.2 i P.C.4 uzeli zasedu na rtu Kok i iskrkali nač. štaba por. Dragustin Miroslava na obalu u svrhu izviđanja položaja neprijateljskog broda.

16,17 Jedan brodski čamac sa 2 nemačka vojnika izišao iz uvale i opazio P.C.2 i P.C.4. te dao uzbunu.

16,17 Flotila krenula u napad sama, da ne bi dala neprijatelju vremena da se spremi za otpor ili eventualno isplovi pre

dolaska pom. pešadije na položaj — zastavni brod P.C.2 — formacija linija brazde.

- 16,20 Flotila otvara vatru na neprijatelja iz svih oruđa sa otstojanja od 300 m, na koju neprijatelj povremeno odgovara. Krstareći svom snagom u protukursevima N i S pred neprijateljem flotila se sve više približava neprijateljskom brodu.
- 16,35 P.C.71 stiže u blizinu i otvara paljbu.
- 16,45 Paljba prekinuta, P.C.2 i P.C.71 pristali uz neprijateljski brod te zarobili posadu i brod.
- 17,30 Na brodu svečano dignuta zastava NOVJ.

8). Postavljeni zadatak u celosti je izvršen. Zarobljen je brod sa posadom i teretom, a uz to još i nekoliko važnih nemačkih dokumenata, i to:

Naoružanje: 1 teški mitraljez Oerlichon 20 mm sa pripadajućom municijom
1 teški mitraljez Breda 13.2 m/m sa pripadajućom municijom
1 puškomitraljez Fiat 6,5 m/m sa pripadajućom municijom.

Teret: brašna 35.550 kg, slanine 1.029 kg, konzerviranog mesa 4.400 kg, riblje konzerve 2.040 kg, salame 1.152 kg, kobasica 362 kg, keksa 230 kg, maslaca 1.225 kg, margarina 705 kg, šunke 160 kg, sira 960 kg, raznog povrća 3.250 kg, konzervirane svinjetine 2.100 kg i konzervirane govedine 1.300 kg. Sveukupno razne hrane u težini od 54.463 kg.
1 mašina kompresor bušilica.

Ljudstvo: Poginulo: 1 nem. oficir, 1 nem. podoficir, 3 ustaše i 1 žena putnik. Sveukupno poginulo 6 lica.
Zarobljeno: 1 nem. oficir, 7 nem. podoficira, 3 nem. vojnika, 11 putnika civila od kojih 4 žene, 1 kapetan broda civil. Sveukupno zarobljena 23 lica, od kojih 7 ranjeno.

Svi napred navedeni zarobljenici upućeni su u Vis.

Sam brod zadobio je mnogo pogodaka, te je dosta oštećen na vodenoj liniji desnog boka. Mašina broda ostala je neoštećena.

9.) Vlastiti gubici: 1 drug neznatno ranjen.

10). P.C.2: usled jakih potresa prilikom gađanja popustili temeljni šarafi motora, te je upućen u Vis na popravak. Drugih oštećenja na brodovima nije bilo.

<i>Utrošena municija:</i>	Protukolac 40 m/m .	70 metaka
	Breda 20 m/m . .	700 metaka
	Breda 6,5 m/m . .	200 metaka
	Šarac 7,9 m/m . .	300 metaka
	Šmajser 9 m/m . .	250 metaka
	Bacač 2 inch . . .	40 mina.

11). Načelnik štaba ovog sektora poručnik Dragustin Miroslav iskrcao se je na kopno na rtu Kok, te odatle približavajući se sam brodu vatrom svoje strojnice ometao posadi broda rukovanje oružjem, u poslednjoj fazi bitke zarobljavao članove brodske posade nalazeće se na kopnu, pak smatramo da za to svoje držanje treba da bude pohvaljen.⁴

12). Lica ili jedinica koje bi se slabo držale nije bilo.

13). Akcija je bila pripremljena vrlo dobro i realno, te sa potrebnim merama predostrožnosti u svrhu stopostotnog postizavanja cilja uz minimum vlastitih gubitaka.

Rukovođenje akcijom bilo je na visini.

Nadležni rukovodioci pokazali su punu inicijativu i pravilno prosuđivanje situacije (komanda flotile shvatila je u času kad je bila otkrivena, da ne sme propustiti više ni jedan časak i odmah je krenula u napad).

U ovoj akciji dobilo se još jedan dokaz više, da je bora-vak brodova po nezaštićenim lukama većinom skupčan sa vrlo lošim posledicama, o čemu nas uči i historija pomorskih ratova.

Po završenom zarobljavanju broda, pružena je prva pomoć svim ranjenicima, a rupe na vodenoj liniji zarobljenog broda začepijone su.

17,50 Ukrcana je pom. pešadija, isplovilo se sa zarobljenim brodom put baze.

23,00 Uplovili u bazu.

U toku dana 30 jula o. g. iskrcao veći deo hrane, koja je uglavnom predana N.O.O. ovdašnje teritorije na iskorišćenje. Ujedno je brod bolje popravljen, a ranjenim zarobljenicima pružena potrebna lekarska pomoć i nega.

⁴ Naredbom Štaba Mornarice NOV Jugoslavije broj 57 od 14 augusta 1944 pohvaljeni su načelnik štaba Drugog pomorskog obalskog sektora i posade Pč 2, Pč 4 i Pč 72 (vidi dokumenat u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 21 1. k. 2067).

Istog dana, pod zaštitom prvog mraka, brod »Felice« pod zaštitom P.C.2 i P.C.4 upućen na Vis.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Prilog: 1 kroki⁵

POM. POLITKOMESARA:

Fr.« Telenta

KOMANDANT:

kapetan
B.⁷ Saje

OPERATIVNI OFICIR:

kapetan
Ivan Marinović
(M. P.)

BR. 148

IZVOD IZ OPERATIVNOG DNEVNIKA LASTOVSKJE FLOTILE ZA VRIJEME OD 10 DO 31 JULA 1944'

I Z V O D

IZ OPERATIVNOG DNEVNIKA LASTOVSKJE FLOTILE
OD 10 DO 31 JULA 1944 GOD.

Jula 10/11 PC-48 **U** Poma — Crnica (Pelješac). Izvanredna veza.
PC-51 — Gršćica 20,30, hrana.
PC-62 — Popravak.
PC-64 — Vela Luka, natrag donio 2 bačve ulja i 1 bačvu vina.
PC-72 — Gršćica 20,30, hrana.
PČ-77 — Popravak.
MČ-1 — Popravak.
MC-2 — Sv. Petar.
MC-3 — Popravak.
NB-12 — Poma — Sv. A.[ndrija] (Lastovo), stigao u 09,00 sati.

¹ Vidi dok. br. 31—3/4, k. 2065 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

^e Franko

" Baldomir

- PC-51 — Patrolisanje. Od pola noći upućen na patrolisanje u pravcu Tajana.
- PČ-62 — Popravak.
- PC-64 — Patrola. U 20,30 s. patrolisanje oko Kopisti.
- PC-72 — Predan Sekciji pom. saobraćaja IV P.O.S.
- PČ-77 — Popravak.
- MC-1 — Popravak.**
- MC-3 — U luci.
- NB-12 — U luci.
- PC-63 — U luci.
-
- 15/16 PC-48 — Poma — Pelješac. Prenio 20 vreća brašna, natrag 2 Njemca i 4 terenca.
- PC-51 — Poma.
- PC-62 — Popravak.
- PC-64 — Pelješac (Dingač).
- PC-77 — Popravak.
- MC-1 — Popravak.**
- MC-3 — Sv. Petar.
- NB-12 — Gršćica. Pratio konvoj od 2 mot. broda koji su ponijeli 150 boraca u Gršćicu.
- PC-63 — Otišao uzet politkom.[esara] V P.O.S., majora Štaba i tehn. ref. P.O.S.
-
- 16/17 MC-1 — Poma. Stigao u Pomu u 24,00 sata.
- MČ-3 — Lumbarda — Orlanduša. Prebačeno 6 drugova sa drugom Milinom Personom za izvršenje akcije na »Slogu«.³
- PČ-48 — Poma; odmor,
- PČ-51 — Solina — Poma, odmor.
- PČ-62 — Popravak.
- PC-64 — Odmor.
- PČ-63 — Patrolisanje.
- NB-12 — Poma i povratak. Za održavanje veze i prebacivanje hrane.
-
- 17/18 MC-1 — Poma — Saplunara. Detaširan u Saplunaru za vezu Mljet — Jakljan.
- MC-3 — Lumbarda i natrag za održavanje veze sa glupom Persone.

- PC-48 — Poma, odmor.
 PC-51 — Poma — [Sv.] Andrija — Saplnunara.
 Pošao na [Sv.] Andriju u 19,30 sati iz
 Pome i prispio na [Sv.] Andriju u
 01,30 i odmah krenuo za Saplnunaru i
 stigao u 04,00 s.
 PC-62 — Popravak.
 PC-63 — Poma i natrag.
 PC-64 — Pelješac (Dingač).
 NB-12 — Odmor.
- 18/19 MC-1 — Saplnunara, za Jakljan i natrag.
 MC-3 — Lumbarda i natrag.
 PC-51 — Saplnunara — Poma. Iz Saplnunare oti-
 šao u 21,00 s. Ukrcao 2 druga sa te-
 rena i 2 civila. Zbog prodiranja nepri-
 jatelja iz Pome išao na Glavat.
 PC-48 — Poma — Crnica (Pelješac). Za Pelje-
 šac 7 kv. hrane i 8 terenaca.
 Natrag 20 osoba.
 PC-62 — Popravak.
 PC-63 — Sv. Petar — Brna. Ukrcao 7 ranje-
 nika i poveo ih na Vis.
 PC-64 — Sv. Petar.
 PC-77 — Popravak.
 NB-12 — Poma i natrag.
- 19/20 MC-1 — Saplnunara — Poma.
 MC-3 — Lumbarda i natrag.
 PC-48 — Poma — Crnica (Pelješac). Za Pelje-
 šac 15 kv. hrane i 10 terenaca, natrag
 jednog druga.
 PC-51 — Glavat — Poma — Saplnunara. Otišao
 sa Glavata u 21,00, došao u Pomu u
 23,00 i otišao odmah za Saplnunaru,
 gdje je stigao u 06,30 sati.
 PC-62 — Sv. Petar, popravak.
 PC-63 — Vis — Sv. Petar.
 PC-64 — Gršćica i natrag.
 PC-77 — Popravak.
 NB-12 — Poma i natrag. Veza.
- 20/21 MC-1 — Poma — Saplnunara.
 MC-3 — Lumbarda i natrag.
 PC-48 — Odmor.

- PC-Ö1 — Saplunara — Andrija — Poma. Otišao iz Saplunare u 21.00, stigao na Andriju u 23,00 s. i otišao odmah za Pomu, gdje stigao u 05,30.
- PČ-62 — Sv. Petar. Popravak.
- PČ-63 — Pelješac i natrag. Vidi operativni izvještaj br. 33.⁴
- PČ-64 — Poma i natrag.
- PČ-77 — Popravak.
- NB-12 — Pelješac i natrag. Vidi operativni izvještaj br. 33.⁵

- 21/22 MČ-1 — Saplunara — Jakljan i natrag.
- MČ-3 — Lumbarda i natrag.
- PČ-48 — Sv. Petar, za Pomu.
- PČ-51 — Odmor u Pomi.
- PČ-62 — Pelješac (Dingač).
- PČ-63 — Odmor.
- PČ-64 — Poma.
- PČ-77 — Popravak.
- NB-12 — Pelješac i natrag. Vidi operativni izvještaj br. 31.⁶

- 22 23 MČ-1 — Saplunara — Lastovo. Donio 5 i 22 zbjega.
- MČ-3 — Odmor.
- PČ-48 — Iz Pome za Sv. Petar (Lastovo). Preveo 30 zbjega.
- PČ-51 — Odmor u Pomi.
- PČ-62 — Lumbarda i natrag.
- PČ-63 — Gršćica i natrag.
- PČ-64 — Poma i natrag.
- PČ-77 — Popravak.
- NB-12 — Poma. Vidi operativni izvještaj br. 30/

- 23/24 MČ-1
- MC-3 — Havarija.
- PČ-48 — Lumbarda. Jako jugo, nije izvršio zadatak.
- PČ-51 — Odmor.

- PČ-62 — Poma u 24,00. Povučen u tegalj od NB-12, prije Mljeta puko konop. Poslat za pomoć iskrčavanja trupa.
- PC-63 — Havarija.
- PC-64 — Odmor.
- PC-77 — Havarija.
- NB-12 — Poma u 24,00 sata. Ponio jednu četvu I D.B,⁸ u 24,00 otputovao jer je ranije vladalo jako jugo.

24/25

- MC-1 — Detaširan u Saplunaru.
- MC-3 — Havarija.
- PC-48 — Lumbarda. Upućen za održavanje veze sa grupom Persone. Ponio 7 kv. hrane.
- PC-51 — Poma. Isplovio u teglju od NB-12, vozio hranu Pelješkog odreda.
- PC-62 — Crnica (Pelješac) — Porto Poma — Lumbarda — Sv. Petar.
- PC-63 — Havarija.
- PC-64 — Dingač.
- PC-77 — Havarija.
- NB-12 — Vis. Primio I četvu I D.B. i kao pratnja do Visa sa NB-13. U Visu ima ostati, popraviti motor.

25/26

- MC-1 —
- MC-3 — Havarija.
- PC-48 — Lumbarda. Upućen za održavanje veze sa grupom Persone. Ponio 7 kv. hrane.
- PC-51 — Patrola. Prebacivao drugove iz Odreda po lastov. otocima radi pretraživanja istih.
- PC-77 — Havarija.
- PC-62 — Crnica (Pelješac). Povratio se radi havarije motora i slabog mora.
- PC-63 — Havarija.
- FC-64 — Patrola. Prebacivao drugove iz Odreda po lastov. otocima radi pretraživanja istih.
- NB-12 — Vis. Popravak.

U prilogu da je bio od 25-og detašovan u Saplu-

⁸ Prve dalmatinske udarne brigade

naru za vezu Sapi. — Jakljan (naređenje *usmeno*) od kd flotile pon., sredi i subota.⁹

- 26/27 MC-1 —
 MC-3 — Havarija.
 PC-48 — Lumbarda. Doveo 2 druga i 1 drugaricu.
 PC-51 — Gršćica. Doveo 4 drwa i 1 drugaricu.
 PC-62 — Crnica (Pelješac). Vratili se radi havarije motora.
 PC-63 — Havarija.
 PC-64 — Odmor.
 PC-77 — Havarija.
 NB-12 — Vis. Popravak.

Svaku noć mogao je da ide jer je depešom osigurano za *svaki dan*.¹⁰ Vidi saslušanje *Vukasović Nika* pov. 114/44.¹¹

- 27/28 MC-1 —
 MC-3 — Havarija.
 PC-48 — Lumbarda.
 PC-51 — Poma, odveo 16 drugova i 5 drugarica, teglio 1 čamac sa hranom (14 vreća brašna i 2 vreće šećera).
 PC-62 — Prebacio materijal za Crnicu, na povratku doveo 30 Talijana, 2 Njemca i P.K.S.G.O.¹²
 PC-63 — Havarija.
 PC-64 — Odmor.
 PC-77 — Havarija.
 NB-12 — Vis, popravak.

- 28/29 MC- 1 —
 MC- 3 — Havarija.
 PC -48 — Lumbarda.
 PC -51 — Poma i natrag. Vozio hranu i 6 drugova i 2 drugarice. Natrag doveo 1 druga i 6 hrv. finanaca.

* U originalu su posljednje dvije rečenice dopisane sa strane, mastilom, latinicom.

" Ta rečenica je, u originalu, dopisana sa strane, mastilom, latinicom.

PČ -62 — Izvršio putovanje do Pome.
PČ -63 — Havarija.
PČ -64 — Dingač. Doveo 2 kurira i 2 civila-zbjeg.
PČ-77 — Havarija.
NB-12 — Vis, popravak.

29/30 MČ-1 —
 MČ-3 — Havarija.
 PČ-48 — Lumbarda.
 PČ-51 — Poma — Pelješac. Odveo 4 druga za
 Pelješac.
 PČ-62 — Izvršio putovanje Poma — Saplunara.
 PČ-63 — Poma i natrag.
 PC-64 — Čišćenje motora.
 PČ-77 — Havarija.
 NB-12 — Vis, popravak.

30/31 MC-1 —
 MČ-3 — Havarija.
 PČ-48 — Lumbarda — Orlanduša i natrag.
 PČ-51 — Poma — Pelješac i natrag. Odveo 1
 kurira na Pelješac, doveo 1 Talijana.
 PC-62 — Doveo 45 drugova i drugarica. IZVRSIO
 putovanje Saplunara — Poma.
 PČ-63 — Havarija.
 PČ-64 — Čišćenje motora.
 PČ-77 — Havarija.
 NB-12 — Vis — Lastovo. Na Visu, vožnja u
 Lastovo.

Za tačnost prepisa ovjerava
ađutant V P.O.S.

Ivo Šeman

(M. P.)

IZVOD IZ OPERACISKOG DNEVNIKA ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ZA PERIOD OD 16 JULA DO 1 AVGUSTA 1944¹

P R E P I S

Operativni dnevnik od 16 jula do 1 avgusta 1944 godine

16 jula 1944

Veza sa Korčulom, Mljetom. Visom. Na Mljet detašovani 2 mot. leuta (PC 51 i PC 43) i MC 3 za održavanje veza sa Sv. Andrijom, Jakljanom i Pelješcem. Baze u Pomi, Polaćama i Saplunari. Drug Persona organizirao prebjeg 4 nj. vojnika iz garnizona u Pupratu i doveo ih na Lastovo. Oko 10.00 časova bacio jedan Liberator na o. Sušac kod svjetionika 6 bombi — bez štete i žrtva. Telefonska linija sa Sušcem prekinuta za dva sata. Oko 11.00 časova pao i zgorio na o. Sušcu 1 sav. lovac tipa Macchi 202. Pilot poručik Giovanni Franklin spašen i otpremljen na Vis. Materijal za miniranje dostavljen (mine, žica). Doputovao ref. minerstva Š. M. sa 3 minera. Pregled položaja po r.i.n. ref. Š. M. i ref. min. V P.O.3. 08.00—12.00 časova sastanak referenata Štaba V P.O.S. Zadatak za buduću sedmicu: Rad na utvrđivanju, miniranju, dalja organizacija personalnog odsjeka, preseljenje Štaba V P.O.S-a iz Sv. Petra u Sv. Đorđe. Uspostava telefonske centrale i linija za Sv. Đorđe, čišćenje i uređivanje zgrada. Svemu razvitku smeta pomanjkanje osoblja — u prvom redu boraca. U teničkom odsjeku popravci i izvlačenja motornih čamaca.

17 jula 1944

Veza za Korčulu, Pelješac, Mljet, Sv. Andriji., Vis. Drug Persona na zadatak sa 6 drugova — svi sa automat, naoružanjem. Prepad i pokušaj zapljene Sloge«.

Prebacivanje municije i bacača na Sv. Đorđe. Oko ponoći 2 Vau.¹ MGB potopili kod Trstenika 1 nj. MS. 1 J, 600 t: 1 penisu: 1 veliki i 1 mali jedrenjak zapaljen i oštećen. 1 Vau. MGB lakše

¹ Propis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 11—2/4, k. 2052.

¹ Tako u originalu.

oštećen i 4 ranjena.³ Popravak Slobodana koji je bio oštećen kod mitraljiranja. Premještanje p.a. Brede na MB 12 — izgrađena platforma.

Izvađen jedan kompresor sa potopljene italijanske torpiljarke.

18 jula 1944

Veza za Korčulu, Mljet, Pelješac. Jakljan, Sv. Andriju, Vis. 13,30 — 2 neprijateljska aviona primjećena iznad Sv. Petra. Otvorena na njih paljba sa kopnenih baterija i MB 12, Pč 63; neprijateljski avioni nestali.

Radovi na utvrđivanju i postavljanju p.a. lopova. Radovi na spremanju zgrada za preseljenje V P.O.S. u Sv. Đorđe.

Formiran minerski vod za postavljanje minskih zapreka i žice. Rad svakodnevno prije podne i poslije podne. Brojno stanje minerskog voda oko 10 drugova.

19 jula 1944

Veza za Korčulu, Mljet, Jakljan, Sv. Andriju, Vis. Radovi na postavljanju p.a. baterija u Sv. Petru. Štab V P.O.S. i I mornarska četa preselili se u Sv. Đorđe. Uspostava telefonske centrale sa 6 brojeva u Sv. Đorđu.

20 jula 1944

Veza za Korčulu, Mljet. III bat. I dalmatinske brigade sa Visa na Lastovo sa 2 barkase. Po podne saveznički avioni bez razloga i dejstva bombardirali istočni dio Lumbarde kod rta Ražnjić.

20.30 — NB 12, Pč 63 i dvije barkase isplovile sa I četom I dalmatin. brigade za Pelješac pod rukovodstvom operativnog oficira IV P.O.S. por. Viđana. Iskrcavanje izvršeno uspješno kod Potomja.¹ Radi se na postavljanju p.a. oružja.

Oko 23,00 kod Glogovca primjećuje se jedan neprijateljski brod u kursu E, kasnije okrenuo u W, veličine barkase br. 1.

21 jula 1944

Veza za Korčulu, Mljet, Pelješac, Vis.

20,30 — isplovili MB 12, 2 barkase i »Slobodan«.

¹ Noću 17/18 jula MGB 659 i MTB 649 i 670 napali su konvoj u Mljetskom Kanalu. Potopljena su dva DJC a teško je oštećena jedna dvotrupna peniša. Jedan saveznički čamac je pogođen u prostor prednjeg tanka, koji se zapalio; ranjena su četiri njegova člana posade. (Vidi Dudley Pope: »Flag 4«, izdanje William Kimber, London, 1954. str. 220.)

¹ Vidi dok. br. 145, 168.

23,50 — ukrcaan III bataljon I dalm. brigade u vali Potomje na Pelješcu. Ukrcavanje je uspješno završeno iako je bilo more jačine od 3—5 od SW. Kod same kopnene akcije zarobljeno 43 nj. vojnika i podoficira, 12 mrtvih. Izvjesne količine ratnog materijala i 10 konja. Gubici III bataljona: 1 mrtav i 5 ranjenih. U 08,10 — konvoj uplovio u Sv. Petar.⁵ Rad na postavljanju oružja na položaju.

22 jula 1944

Veza za Korčulu, Mljet.

23,30 — MB 12 isplovio sa 63 borca i radiostanicom III bat. I dalm. brigade za Mljet (Poma). Akcija odlučena nakon dobijenih obavještenja sa Mljeta o pokretu jedne neprijateljske kolone, jačine 1 čete, iz neprijateljskih utvrđenih položaja prema W delu otoka. Namještanje bacača na položaje.⁶ Buglia Araldo, mitraljezac Pč 64, vratio se sa zadatka. Organizirao i izvršio prebjeg 16 talijanskih vojnika iz mj. garnizona na Pelješcu.

23 jula 1944

Veza za Mljet i Korčulu.

11,00 — MC isplovio na zadatak da ukrca 100 boraca III bataljona I dalmatinske brigade sa Korčule. Ukrcanje u Brno. Pomanjkanje ljudstva znatno otežava radove oko utvrđenja. Radove vrši po 5—6 drugova. Ljudstvo traženo od S. M. i O. K. Dubrovnik ne dobija se. Zastoj kod postavljanja 20 mm p. a. topova zbog pomanjkanja materijala.

24 jula 1944

08,00 — MB 12, PC 51 sa 80 boraca i 4 zarobljenika neprijateljska vojnika L zarobljenim materijalom sa Mljeta.

21,00 — MB 12, MB 13 i 2 barkase sa III bataljonom I dalm. brigade ijednom četom prekom. brigade za Vis.

21,00 — PC 63 za Mljet — prebacio municiju za Mljetski partiz. odred. Radovi na utvrđivanju. Traženo ljudstvo od S. M. nije poslano.

14,00 — 19,00 sastanak rukovodilaca V P.O.S. Referati pojedinih rukovodilaca o dosadašnjem radu u sektoru. Svi rukovodioci pokazali su dosadašnjim radom na organizaciji, povećanju V P.O.S. mnogo truda. Najveću zapreku pretstavlja pomanjkanje ljudstva, ne toliko stručnjaka koliko boraca. Ako neće to pitanje u najkraćem vremenu [biti] riješeno, sektor će ostati na mrtvoj tački, sa koje ga se neće moći maknuti, iako će

svaki u svojoj struci i poslu pokazati sve što je moguće. Tako se baš kod tehničke sekcije opaža pored pomanjkanja ljudstva pomanjkanje oruđa, kao tokarske klupe, raznog specijal. oruđa, bez kojega nisu mogući često veoma jednostavni popravci motora.

Kod sekcije za vezu signalni aparati, telefoni; što se tiče telefonskog osoblja odlučeno je da će se upotrebljavati drugarice. Artiljeriska sekcija — radovi na utvrđivanju vrše se, ali oružja ne mogu da budu zaposjednuta.

Pomorskosaobraćajni — traži se ljudstvo i nekoliko stručnih lica za upotrebljavanje ljudstva za lučke pilote.

Lastovska flotila — brodovi flotile stalno su u vožnji, zbog čega prijeti opasnost da će motori nakon izvjesnog vremena biti onesposobljeni. Riješeno je tako da će se vršiti najpotrebnije vožnje, što više voditi računa o ekonomičnosti.

Na završetku sastanka kom. V P.O.S. dao je rukovodiocima upute o radu pojedinih sekcija, o nastojanju da se podigne autoritet rukovodilaca, o starješinstvu, o disciplini itd.

25 jula 1944

Veza za Mljet, Pelješac, Korčulu.

19,10 — pao u more 1 neprij. avion — lovac kod otoka Tajana. Nakon 2 minuta potonuo. Na mjesto gdje je pao upućena su 2 mot. čamca sa operat. oficirom flotile. Pronađeno nije ništa. Radovi na utvrđivanju i postavljanju p.a. topova sa 6 drugova.

26 jula 1944

Veza za Mljet, Korčulu, Pelješac, Vis. PC 63 i PC 51 izvršili iskrcavanje i prebacivanje trupa za čišćenje terena na ist. i zap. lastovskim Stijenama.

U noći pripravnost pod oružjem.

Namješten top na položaj pomoću dizalice.

Namješten top 40 mm pomoću dizalice. Zbog pomanjkanja ljudstva posadna dvojica. Radovi na utvrđivanju i postavljanju p.a. topova. Ref. ministarstva S. M. kap. Šušljic⁷ otputovao za Vis.

27 jula 1944

Veza za Korčulu, Pelješac, Mljet.

S. S. »Mosor« sa kontradizalicom za Vis.

23,00 — 01,00 vježba uzbune u Lastovu. Uzbuna u V P.O.S. prošla je u duhu operat. zapovijesti.

Pripravnost pod oružjem.

Referent saniteta S. M. i referent saniteta V P.O.S. drug Biočina doputovao iz Visa.

28 jula 1944

Veza za Korčulu, Jakljan, Mljet, Pelješac.

09,00—11,00 sastanak kd. V P.O.S. i kd. grupe odreda o manjkavosti kod uzbune.

Po noći stroga pripravnost.

Referent artiljerije kap. Surla* u V P.O.S. Referent mineralstva major Jukanov⁹ otputovao na novu dužnost. Inf. oficir Caur¹⁰ otputovao na novu dužnost.

29 jula 1944

Veza za Mljet, Korčulu (Lumbarda, Gršćica, Vela Luka), Vis.

Sa Mljeta prebačenih novopridošlih iz Dubrovnika. Radovi na utvrđivanju, postavljanju bacača. Referent Vrančić¹¹ raspušten dužnosti — nastupio novu dužnost kao op. of. Lastovske flotile.

Uspostava izvidne stanice Hum (Korčula), telefonska veza sa Blatom, Smokvicom i Velom Lukom. Noćna opt. veza sa izvidnicom Sv. Đorđa na Lastovu. Po noći pripravnost pod oružjem.

30 jula 1944

Veza za Mljet, Korčulu; na Korčulu prebačena grupa saveznika.¹² Sastanak referenata V P.O.S.; kod sastanka pretresalo se pitanje pomanjkanja ljudstva. Zatražena veća agilnost u radu referenata.

31 jula 1944

Veza za Korčulu, Mljet, Jakljan, Vis.

U Lumbardu prebačena jedna grupa saveznika.¹³

Tačnost prepisa

ovjerava

op. of.

Pečovnik¹⁴

(M. P.)

* Pogrešno; treba: Surkalo.

* Prema izjavi kapetana bojnog broda Mladena Ikice, referent za mineralstvo je bio Adolf Bule.

¹⁰ Pogrešno; treba: Cavor Mihajlo.

" Miro

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 2
AVGUSTA 1944 VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLA-
VIJE O BORBAMA I O ORGANIZACIONOM STANJU ŠTABA
MORNARICE I PODREĐENIH JEDINICA'

STAB MORNARICE NOVJ

Pov. op. br. 5707

2 avgusta 1944 god.

POL02AJ

Dostavlja se
opšti izveštaj.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ

I.

OPSTA SITUACIJA I VOJNIČKO STANJE:

Neprijatelj gospodari čitavom istočnom obalom Jadrana, koja je posednuta jakim neprijateljskim snagama. Prema podacima s kojima raspolazemo, raspoređeno je duž obale 6 divizija (392, 264, 469, 118 i dve u Istri) sa delovima još nekih drugih divizija (181 i SS »Prinz Eugen«), delovima trupa N.D.H. i manjim četničkim snagama.²

Veliki garnizoni čiji su sektori jako utvrđeni su Sušak, Senj, Zadar, Šibenik, Split, Makarska, Neretva i Dubrovnik, između kojih se nalazi veći broj srednje jakih garnizona (200—400 ljudi) čije je ljudstvo raspoređeno na dodeljenim im obalskim delovima po mnogobrojnim manjim utvrđenim položajima međusobno povezanim telefonom, a štabovi garnizona i radio-vezom.

Naše kanale na obali,⁸ koji služe za ubacivanje materijala i drugova, pa i one tačke obale koje se sa položaja teško može kontrolisati, neprijatelj nastoji obezbediti trupovima* i naročito za to izvežbanim komandosima obalnih lovaca.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 28/4, k. 2065.

² O rasporedu neprijateljskih snaga vidi napomenu 2 uz dok. br. 76.

³ Značajniji kanali na obali bili su: rejon Zivogošća, Stari Trogir, Kameno kod Tribunja, Ljubački Kanal — Obrovac.

⁴ 16 jula 1944 g. iskrcao se njemački trup na otok Pašman u jačini od dvadeset tri neprijateljska vojnika s pet puškomitraljeza, šest tromblona, jednim lakim bacačem, sedam strojnica i sedam jugoslovenskih pušaka, obučeni u engleske uniforme, navodno kao proleter, koji treba

Na obali izvršeni su zamašni fortifikacijski radovi, izgrađen je veliki broj betonskih postolja za tešku obalnu artiljeriju, bezbroj bunkera iz armiranog betona, mitraljeskih gnezda itd. Svi su položaji dobro zaštićeni višestrukom žicom i nagaznim minama. Najjače je utvrđena zona Šibenik — Split i reke Neretve.⁵

Od nemačkih pionirskih jedinica izvršeni su duž cele obale pripremni radovi za rušenje svih iole važnih objekata sa velikim količinama eksploziva.

Međutim, u poslednje su vreme mestimično opažene promene u jačini odbrane obale. U predelima Zadra, Splita pa i u predelu Neretve primećeno je da su odvučeni delovi artiljerije, p.a. artiljerije. municija i materijal. Opaža se izvesna tendenca izvlačenja pravih nemačkih trupa i njihovo nadoknađivanje sa legionarskim i satelitskim jedinicama. Nemci u manjim grupama napuštaju odnosne predele. Smatramo da postoji mogućnost da će sve nemačke jedinice napustiti obalni pojas, odvučavši sa sobom pre svega modernu p.a. artiljeriju pa i ostali materijal, a da će njihovo mesto zauzeti legionari 392, 369, a možda i 13 SS Plave divizije, te trupe N.D.H. Obala je već podeljena u vojne upravne zone te je sa strane N.D.H. postavljen za komandanta na severnom delu obale general Tomašević, a na južnom delu general Begić.⁶

Radi takvog stanja, mi na našoj obali nemamo nikakvog oslobođenog teritorija. U poslednje je vreme neprijatelj uspeo da obalu potpuno zatvori, te da nam spreči ubacivanje materijala i drugova, osim u najmanjem obimu koliko je potrebno za ubacivanje kurira sa poštom. Kako se u rukama neprijatelja nalazi također lanac otoka najbližih obali, jasno je da su ciljevi i nastojanja neprijatelja sledeći:

1) Utvrditi obalu protiv invazije.

2) Obezbediti svoj pomorski saobraćaj uz obalu, u cilju snabdevanja svojih mnogobrojnih garnizona na obalnom pojasu i otocima te sprečavanja našeg saobraćaja.

da se prebace za XIX diviziju. Po iskrcavanju uspjeli su da se povezu sa Komandom mjesta Pašman. Zahvaljujući nebudnosti naših jedinica, neprijateljski trup se povukao bez gubitaka. (Vidi dok. br. 12—1/8, k. 2029 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

⁵ Vidi napomenu 5 uz dok. br. 18.

⁶ Iz pisma njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj njemačkom poslaniku u Zagrebu vidi se da su bile formirane vojne uprave: Komanda obalskog odsjeka Lika i Komanda obalskog odsjeka Neretva. Za vojnog zapovjednika u Mostaru imenovan je generalporučnik vitez Vilko Begić, a za vojnog zapovjednika u Gospiću general Ivica Tomašević. (Vidi mikrofilm London N9 H303116 — H303122 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

Za vršenje ovih zadataka, neprijatelj raspolaže sa otprilike 150 što većih, što manjih ratnih i naoružanih plovnih jedinica.

3) Zaposjedanje i držanje otoka unutrašnjeg lanca u cilju obezbeđenja svog dužobalskog saobraćaja koristeći ih u isto vreme kao objavnice i pretstraže na slučaj invazije.

4) Potpuno otseći naše suhozemne snage od obale, odnosno odbaciti ih u unutrašnjost u cilju sprečavanja njihovog snabdevanja sa materijalom primljenim od Saveznika.

Naši su zadaci sledeći:

1) Obezbeđenje oslobođenih otoka.

2) Kombinovanim operacijama u sadejstvu sa jedinicama pomorske pešadije ili vojske proširiti oslobođenu teritoriju ili naneti neprijatelju gubitke u živoj snazi i u tehnici.

3) Obezbeđenje vlastitog saobraćaja morem u cilju snabdevanja jedinica na otocima i u primorju, a tako isto i pučanstva.

4) Razvijanje intenzivne informativne službe na otocima i u primorju u cilju pribavljanja podataka o neprijatelju za vlastite potrebe kao i za potrebe savezničke mornarice i avijacije.

Za izvršenje svih ovih zadataka neophodno je potrebno držati pouzdano u svojim rukama jednu bazu kao oslonu tačku. Tu ulogu vrši otok Vis. Padom Visa svi ti zadaci bili bi onemogućeni.

Pored otoka Visa držimo pod našom kontrolom i otoke: Dugi sa susednim otocima, Kornatski arhipelag, Zirje i Lastovo. Na ovim se otocima nalaze samo manje snage koje nemaju značaja za odbranu tih otoka. Njihov je glavni zadatak obaveštajna služba, održavanje veze sa kopnom (mobilizacija i prihvrat mobiliziranih drugova, prihvrat i transport ranjenika, zbega te ubacivanje drugova i materijala). Prema mogućnostima i ukoliko dozvoljavaju naše pomorske snage koje su skoro isključivo angažovane u praćenju i osiguranju transportnih brodova i izvršenju pre pomenutih zadataka, one vrše akcije u cilju ometanja neprijateljskog saobraćaja morem.

Neprijatelj do sada nije pokazivao ni nameru ni volju da vanjske otoke zadrži u svojoj vlasti, akoprem se na te otoke (osim Visa) povremeno iskrcavao jačim snagama u svrhu čišćenja terena te ometanja našeg rada i naših veza.⁷ Verovatno je razlog taj, što bi stalno držanje tih otoka — koji su prilično udaljeni od obale — vezalo previše njegovih snaga i što bi za snabdevanje svih ovih udaljenih garnizona bio potreban komplicirani pomorski saobraćaj, pa bi ovaki njihovi brodovi

bili još više izloženi dejstvu savezničke avijacije i mornarice. Pored svega toga, ovi udaljeni garnizoni bili bi stalno izloženi opasnosti prepada, bez mogućnosti da im se na vreme šalje pomoć.

Pošto smatramo da možemo i u budućem našem radu očekivati ometanje sa strane neprijatelja ubacivanjem jačih trupova sa zadatkom uništavanja naših štabova i t.d., započeli smo sa stvaranjem pomorske pešadije,⁸ čiji je zadatak za sada sprečavanje rada trupovima, odnosno pružanje otpora u slučaju jačih neprijateljskih racija.

II.

ORGANIZACIJA, FORMACIJA MORNARICE:

Organizacija Mornarice sprovedena je prema ovdašnjem predlogu, koji vam je dostavljen preko Štaba VIII Korpusa pod ovd. brojem 71/43.⁹

Prema tom predlogu uspostavljeni su do sada svi otseci osim tehničkog, koji će započeti svojim radom u najskorije vreme. U operativnom otseku nije još uspostavljena organizacija i nastavna sekcija.

Pridolaskom novih drugova, među kojima ima i bivših mornaričkih oficira, uspeo se je donekle popuniti štabove nekih sektora.

I Pomorski obalski sektor:

Do sada uopće nije uspostavljen, jer za to nije bilo nikakvih mogućnosti. U skoro će vreme u Sloveniju otputovati jedna ekipa od 4 druga, koja će se staviti u vezu sa G.S.S., a čiji će zadatak biti izvršenje pripremnih radova za uspostavu tog sektora u pogodnom momentu, te za održavanje radio-veze sa ovim štabom.¹⁰

II Pomorski obalski sektor:

Također nema svog terena. Njegov je štab popunjen samo u najužem obimu. Njegovo je sedište na Dugom Otoku (teritorija III P.O.S.) te ima zadatak da operativno saraduje sa Štabom III P.O. Sektora.

U njegov zadatak spada i razgranjivanje obaveštajne službe u njegovom rejonu, te održavanje kanala prema Velebitu radi ubacivanja materijala i prihvata drugova i ranjenika.

⁸ Vidi dok. br. 139.

⁹ Vidi Zbornik, tom VIII, knj. 1, dok. br. 68.

¹⁰ O radu te grupe vidi dok. br. 173, 2/3, k. 2023, u Arhivu Istorijskog instituta JNA.

III Pomorski obalski sektor:

Radi na oslobođenim otocima svoga rejona. Taj je stab upotpunjen koliko zahtevaju njegove potrebe. Njegov je zadatak da operativno deluje na oslobođenom teritoriju svoga sektora kao i na neoslobođenom, vršenje mobilizacije, održavanje veza sa Visom i kopnom preko relejne stanice i svojih kanala (ubacivanje i prihvrat drugova, ranjenika, zbegu i materijala), te vršenje obaveštajne službe.

IV Pomorski obalski sektor:

Nalazi se sada na o. Visu, jer se skoro čitava njegova teritorija nalazi u rukama okupatora. Njegovi su zadaci isti kao i III P.O. Sektora, a pored toga potpomaganje akcije suhozemnih jedinica u maritimnom pogledu, koje operišu na otocima." U njegov zadatak spada i održavanje veze sa inostranstvom.¹²

Uspostavlja se mornarička stanica na o. Hvaru u najpotrebnijem obimu sa sedištem u lici Hvar.

V Pomorski obalski sektor:

Uspostavljen je kao štab pre kratko vreme,¹³ na otoku Lastovu, koji je jedini slobodni otok njegovog područja. Njegov je rad usmeren uglavnom u obaveštajnom pogledu u rejonu svog sektora i održavanje veza sa susednim otocima pod neprijateljskom okupacijom, otokom Visom i kao sarađnja pri operacijama jedinica NOVJ i Saveznika.

VI Pomorski obalski sektor:

Nije još uspostavljen. Radi se na tome, da se i onamo pošalje jedna ekipa sa istim zadatkom kao i ona za I P.O.S.¹⁴

Hidrografski ured Mornarice:

Nalazi se u Monopoliju sa svrhom organizacije ureda i nabavke potrebnog navigacijskog materijala za sadašnje i buduće potrebe Mornarice.¹⁵

Baza Mornarice NOVJ u Monopoliju:

Njezina je formacija sastavljena prema radu koji je njoj namenjen, t.j. da prima isporučeni materijal od Saveznika, istog sortira i prevozi u domovinu za potrebe N.O. Vojske.

" Vidi dok. br. 81. 84, 107, 109, 152.

¹¹ Održavana je stalna veza sa Bazom NOV Jugoslavije u Bariju.

¹³ Vidi dok. br. 2, 115.

" Vidi napomenu 17 uz dok. br. 28.

¹¹ O radu Hidrografskog instituta vidi dok. br. 2/9, k. 2079, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

Formiranje ove baze predviđa pored štaba i sledeće otseke:

a) nautički.

b) tehnički,

c) ekonomski,

d) sanitetski,

e) otsek za informacije,

f) auto-četu, radnu četu i vojnu policiju.

Štab baze sa pomenutim osecima i ostalim sastavnim delovima nije operativna jedinica, već pomoćna ustanova Mornarice. Prema sadašnjim direktivama potpada u administrativnom pogledu pod Zastupništvo Nac. kom.¹⁶ u Bariju. Ovoj su bazi dodeljeni svi naši parobrodi i motorni jedrenjaci veće nosivosti za potrebe transportovanja materijala, kao i svi neispravni motorni jedrenjaci koji su bili prebačeni u Italiju da bi ih se sačuvalo od dejstva neprijateljske avijacije ili uništenja u slučaju napada na o. Vis. Baza ih vodi u evidenciji te se stara za njihovo održavanje, popunjavanje posadom, snabdevanje i t.d.

Pored toga baza ima zadatak da preko posada brodova koji plove pod našom zastavom, bilo za naše potrebe ili potrebe Saveznika, duž talijanske obale ili zalaze u luke Sredozemnog Mora, uspostavlja kontakt sa posadama jugoslovenskih brodova, koji plove pod bivšom jugoslovenskom zastavom a u službi su Saveznika, te da utiče na te posade radi prilaženja Narodno-oslobodilačkom pokretu. Do sada kao posledica uticaja i rada naših pomoraca prešli su u naše redove i plove pod našom zastavom parobrodi: »Srbin« (900 t), »Senga«¹⁷ (8280 t), »Solin« (950 t) i »Timok«¹⁸ (5500 t).

Baza raspolaže danas za potrebe transportovanja sa ukupno 10 parobroda, od kojih u neispravnom stanju 3, i 17 motornih jedrenjaka.

Plovni park Mornarice:

Jezgro Mornarice stvaraju naoružani brodovi »NB«. Ovih je bilo svega 13. Tokom rata izgubili smo 8 takovih brodova. Jedan od njih je delimično razoružan i pretvoren u bolnički brod sa imenom »Topčider«, koji služi za prebacivanje ranjenika iz severnodalmatinskog područja na otok Vis. Četiri preostala, od kojih su sada ispravna samo dva i to »NB3« i »NB12«, služe za praćenje transporata iz Kornata do otoka Visa i za razne akcije u predelima IV i V P.O. Sektora. Brod vodo-

noslač »Sitničav služi za snabdevanje Visa vodom, koju prevozi iz Italije.

Sektorske flotile:

Flotila patrolnih čamaca II P.O.S. ima 4 patrolna čamca, od kojih su na popravku jedan u Visu a jedan u Italiji. Ovaj sektor ne raspolaže sa mobilisanim brodovima (motorni jedrenjaci). već se za svoje potrebe služi brodovima III P.O.S.

Flotila patrolnih čamaca III P.O.S. ima 5 jedinica, od kojih se jedna također nalazi na popravku u Visu. Pored toga ima i 13 mobilisanih brodova, koji služe za održavanje veze sa Visom.

IV P.O.S. ima sledeće flotile patrolnih čamaca i motornih splavova:

- a) Viška flotila PC: 7 jedinica
- Viška flotila MS: 5 jedinica
- b) Bračka flotila PC: 5 jedinica
- c) Hvarska flotila PC: 5 jedinica
- d) Komiška flotila MS: 5 jedinica

Hvarska je flotila dodeljena mornaričkoj stanici Hvar.

Flotila patrolnih čamaca V P.O.S. ima 7 jedinica. Tom je sektoru dodeljen i jedan naoružani brod NB 12« radi održavanja veza sa o. Mljetom, Pelješcem i o. Sv. Andrija kod Dubrovnika. a koji se nalaze pod okupacijom neprijatelja. Od mobilisanih brodova ima 2, koji služe za podržavanje saobraćaja sa Visom.

Mornarica NOVJ ima 152 mobilisana broda, od kojih je neispravnih 113 (74 u Italiji i 39 na Visu). Broj neispravnih brodova je velik. Razlog leži u tome. što nedostaju potrebne količine alata i materijala sa rezervnim delovima za rad i popravak brodova. Brodogradilišta i radionice sa svojitn bi personalom za sadašnje potrebe mogle savladati sav posao ako bi za to bilo u dovoljnoj količini materijala i alata.

III.

OCENA RADA ŠTABOVA:

Štabovi III i IV P. O. Sektora uglavnom odgovaraju svojoj svrsi, te svoje zadatke izvršavaju i pokazuju mnogo volje za rad. Štab III P.O.S radi pod dosta teškim prilikama, jer je stalno ugrožen od neprijatelja a pored toga je nedovoljno branjen.

Štabu II P.O.S. otežan je posao, jer je rejon njegovog dejstva potpuno okupiran od neprijatelja.

Štab IV P.O.S. je skoro kompletan kako u pogledu osoblja tako i u pogledu jedinica. Njegov je rad zadovoljavajući.

Štab V P.O.S. započeo je da djeluje istom pred mesec dana i do sada je pokazao dobre rezultate u organizatorskom smislu, a i njegova je flotila PC, mada slaba, ipak veoma aktivna.

Štab Baze Mornarice NOVJ¹⁹ je potpun. On je kao celina donekle uspevao da do sada savladava probleme i zadatke koji su se otuda nametali. Pojedini članovi su ulagali puno truda i volje u dosadašnjem radu, u organizaciji posla i pravilnom odvijanju rada po jedinicama.

Obzirom na razgranatost poslova, na situaciju uopšte i u jedinicama baze nametnula se potreba izmene pojedinih članova štaba. Time će se pojačati garancija za odstranjenje propusta i nedostataka koji su se do sada očitovali.

IV.

ISHRANA I SNABDEVANJE OSTALIM POTREBAMA:

Ishrana u Mornarici, t. j. na plovnim jedinicama i u kopnenim ustanovama dovoljna je ali se oseća potreba sveže hrane. mada su do sada bili dosta retki slučajevi avitaminoze. Zamena konzervirane hrane sa svežom vrši se u manjim količinama jer je oslobođeni dio teritorija na kome radi Mornarica dosta siromašan.

Naoružane plovne jedinice primaju za vreme noćnih vožnji poboljšicu u hrani, a isto tako za naporan rad radionice i ronilačka ekipa.

Snabdevanje odećom je uglavnom zadovoljavajuće, dok se nedostatak oseća u obući.

V.

VOJNIČKA NAOBRAZBA:

Vojnoj se obuci posvećuje velika pažnja. Završeni su tečajevi za stručna oružja te za brodovođe obalne plovidbe. Potonji završen je u Monopoliju, dok je kurs za stručna oružja započet tamo, a završen je na Visu. Sada se na Visu održava radiotelegrafski tečaj Vrhovnog štaba u kojem sarađuju i mornarički nastavnici. Novi se tečajevi neće više održavati u Monopoliju, već na Visu. U stvaranju je neka vrsta mornaričkog školskog centra, koji će u skoro vreme započeti sa radom. Za sada se predviđaju samo tečajevi za specijalizaciju mornara i za pomorske vojne rukovodioce (za komandno osoblje na plovnim jedinicama i signalne rukovodioce). U lučkoj kape-

taniji Vis održava se tečaj za rukovodioce lučkih kapetanija. U proučavanju je projekt o stvaranju pomorske oficirske škole kao neka vrst pripremnog kursa za buduću pomorsku vojnu akademiju.

VI.

DISCIPLINA I BORBENI MORAL:

Disciplina i borbeni moral je kod svih boraca na visini, a naročito na naoružanim brodovima i patrolnim čamcima. Oseća se žaljenje što ne posedujemo savremenih ratnih jedinica na kojima bi mogli više ispoljiti svoju borbenost. Osećaj dužnosti je kod boraca i starešinskog kadra razvijen, a ciljevi borbe su svima poznati. Negativnih slučajeva u tom pogledu nije bilo.

VII.

PREDLOŽI I PROGRAM BUDUĆEG RADA:

Pre svega potrebno je preduzeti sve da se poveća broj naoružanih brodova i da se poprave oni brodovi koji su pokvareni. Time će se omogućiti aktivnije zalaganje Mornarice u Narodno-oslobodilačkoj borbi. Zatim organizaciono jačanje pomorskih obalskih sektora i izvršenje predradnji za organizaciju sektora na Slovenskom i Crnogorskom Primorju.¹⁰

Uporedo s time, formiranje pomorske pešadije u cilju jačanja defanzivne i ofanzivne moći sektora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar.

Mil. Raičević

Komandant, pukovnik:

Cerni

(M. P.)

Dostavljeno:

Štabu VIII Korpusa

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 2 AVGUST 1944»

STAB IV. P. O. SEKTORA
Pov. službeno
2 avgusta 1944 g.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

Barkasa br. 1 koja je upućena 31. VII. za Virak (Hvar) i odvela oko 80 q raznog materijala, povratila se jutros i dovela 6 drugova i 6 sanduka.

Pč. 57, koji je jučer bio upućen na Lastovo sa 1 drugom, povratio se jutros i doveo 1 druga.

Pč. 42, koji je 31. VII. odveo za Hvar 6 Engleza i 1 druga jutros se je povratio.

NB. 3 upućen na vezu M. Drvenik sa 2 putnika, povratio se ne izvršivši zadatak, radi jakog mora.

M'j »Mosor« upućen za Lastovo sa 35 bačava nafte 5 putnika, 10 tona željeza i hrane.

M/j »Bog s nami« upućen za Hvar sa 14 putnika.

M/j »Bože i Gospe pomози« upućen na vezu Brač, odveo 13 putnika, na povratku doveo 4 druga i 2 Njemca.

M'j »Tomislav« upućen za Starigrad sa 50 sanduka kapule i luka, 11 praznih bačava, 1 tonu hrane.

Pč. 47 doputovao sa Hvara sa 1 tonom voća i povrća i 5 drugova.

Iz III P.O.S. doputovao Pč. 2, doveo 3 borca, 6 bolesnika i 120 zbjega.

NB. 3 i BB. »Topčider« nalaze se u luci ispravni za vožnju, NB. 11 i NB. 13 neispravni.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Komize isplovili za Italiju 2 m/j.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. o.

(M. P.)

Operativni oficir,
potporučnik,
P. Vidan

BR. 152

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 4 AVGUST 1944¹

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA
Pov. službeno
4 avgusta 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez promene.

2. Patrolisanje po flotilama izvršeno je redovno.

Vezu sa Šoltom održao je P.C.57 koji je doveo sa Šolte
2 druga upućena od ovog sektora za informativnu službu.

Na Brač odveo je m'j »Bože i Gospe pomozi« 20 boraca
i 3 tone hrane.

»Sv. Ante« odveo je za Hvar 15 bačava nafte i 9 drugova.
M. j Velebit - odteglio je na Hvar pontonsku dizalicu i čamac
sa ronjocima pošto je pristupijeno dizanju potopljenih bro-
dova u raznim lukama na Paklenim Otocima i M. Garškoj na
Hvaru. Dizanjem brodova rukovodiće operativni oficir **drug**
potporučnik Vidan.

M j Sv. Roko« i Biokovo« odveli su 44 tone raznog ma-
terijala za Lastovo.

N.B.3 i »Slavni Josip« isplovili su za Brnu na o. Korčuli radi prebacivanja 300 boraca sa Korčule na Lastovo i zatim na Vis.-¹ Komandant konvoja je bio komandant N.B.3.

Iz III P.O.S. stigli su m j »Sv. Ivan« i »Sofija« i doveli 280 zbega i 4 ranjenika.

Iz Lastova vratio se m j »Mosor« i P.C.56 koji je bio dodeljen saveznicima i koji je 24 dana bio s njima na akciji oko Korčule.

Iz Hvara vratio se m/j Gundulić« koji je doveo 22 hl vina i P.C.43.

Iz Starigrada doveo m j »Tomislav« 160 hl vina, 16 q pšenice i 6 q pomidora.

N.B.11 i N.B.13 nalaze se u popravku.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Visa isplovili: 2 m/j i s s »Morava«.

U Vis uplovili su: s/s »Morava«.

U Komizu uplovili su 3 parobroda sa raznim materijalom i 1 m/j.

Iz Komize isplovili su: za Italiju 2 parobroda i 2 m/j.

Prijavljeno za popravak: 11 brodova.

Usposobljeno: 5 brodova.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:

M.* Žuvić

Načelnik štaba:

Josip Vrtačnik

(M. P.)

¹ Odnosi se na jedinice Prve dalmatinske udarne brigade Dvadeset Jeste divizije. One su obezbjeđivale savezničku artiljeriju koja je tukla Korčulu i Orebič. (Vidi dok. 15/4, k. 1102 i dok. 11/2, k. 1104 u Arhivu Istoriskog instituta JNA i dok. br. 173 u ovoj knjizi.)

* Marijan

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 6 AVGUST 1944¹**

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno

6 avgusta 1944 god.

Dnevni raport

ŠTABU MORNARICE

1. Dostaviće se zasebnim obaveštajnim izveštajem.

2. Patrolisanje izvršeno je redovno sa čamcima flotila.

Na vezu Drvenik Mali upućen je P.C.53. Veza za taj dan bila ugovorena. Prema ranijem dogovoru na punktu trebale su da gore dve bele svetiljke u razmaku 10 m od 23,45 do 00.15. Ove dve svetiljke imale su označiti da li je pristup otoku slobodan i prema ranijem dogovoru u slučaju da svetiljka nema, brod ne sme prilaziti kopnu, pošto u tom slučaju mora da postoji opasnost za brod. P.C.53 odveo je 17 drugova. Drveniku približio se je u 23,00 sati na udaljenost oko 500 m. Na tom mestu čekao je do 00,30 sati. Pošto ugovoreni znak nije pokazan, veza sa kopnom nije uspostavljena i brod se je vratio u Vis neobavljenog posla.

Vezu sa Šoltom održala je barkasa br. 2. Prebačena su dva druga koji su upućeni za vršenje informativne službe za IV P.O.S.

Sa zapadnog Blokova doneo je P.C.57 15 kursista, 15 Talijana, 4 ranjenika i 5 drugova. Veza je održana na taj način da iz Drašnice do uvale Virak na Hvaru održava vezu P.C.73 a iz te uvale do Visa jedan drugi brod Viške flotile.

Vezu sa Braćem održao je m/j »Bože i Gospe pomози«.

Za Hvar isplovili su m/j »Tomislav« za prevoz vina i »Sv. Petar« za održanje redovne veze.

Za Lastovo isplovio je m/j »Augustin« koji je odveo 13 tona hrane i 5 putnika.

N.B.3 i m/j »Velebit« — Račišće isplovili su iz Rukavca za Lastovo sa 250 boraca koje su prebacili za Lastovo. Iz Lastova do Mljeta vojska prebaciće se sa »Velebitom« a za osiguranje pobrinuće se V P.O.S. Za komandanta konvoja odre-

den je bio komandant N.B.3. Naređenje za vožnju bilo je izdato samo do Lastova a od Lastova dalje naređenje za prevoz trupa ima da izda štab V P.O.S.²

Iz Starigrada doveo je m/j »Lahor« 10 putnika i pokućstvo za N. K.

U Visu sposobni za vožnju su B.B. »Topčider« i N.B. »Lala«. N.B. 11 i N.B.13 su u popravku.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Visa isplovio i u Vis uplovio nije nijedan brod.

U Komižu uplovili su: iz Italije s/s »Galeb« i 3 m/j.

Iz Komiže isplovio je 1 m/j za Italiju.

Za popravak prijavljeno je 5 brodova.

Usposobljeno za vožnju je 9 brodova.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:

S. o

NAČELNIK ŠTABA:

Josip Vrtačnik

Bit. 154

IZVJEŠTAJ KOMANDANTA PC 48 IZ PRVE POLOVINE AVGUSTA 1944 ŠTABU LASTOVSKJE FLOTILE O PREBA- CIVANJU SAVEZNIČKIH SNAGA NA OTOK KORČULU«

P R E P I S

Izvještaj o akciji.

ŠTABU LASTOVSKJE FLOTILE

Dne 1-VIII o.g. dobio sam sa PC-48 zadatak da u 17,00 sati isplovim u Porto Rosso i da se tamo stavim na raspoloženje savezničkom sastavu.² U 21,00 smo isplovili iz zaljeva Uska i

•' Odnosi se na prebacivanje boraca Jedanaeste brigade (vidi dok. br. 163).

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 15—124, k. 2052.

² Odnosi se na savezničku akciju »Decompose II-«. Akcija je vršena u cilju uznemiravanja neprijatelja u garnizonima u Orebiču, Korčuli i Postrani. (Vidi borbenu zapovijest br. 1 za akciju ^Decompose II, reg. br. 41 2, k. 1104 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

u kursu E došli do kanala između istočnih i zapadnih lastovskih Stijena gdje smo okrenuli u kurs N. te oko 23,30 sati uplovili u zaliv S od Lumbarde na o. Korčuli. Za sve ovo vrijeme PC-48 bio je u teglju jednog savezničkog broda. Kad smo došli na mjesto, preuzeli smo bataljon koji je bio ukrcao na savezničkom invazionom brodu te borce povelu do obale, jer je bilo za invazioni brod premalo vode. Zatim smo se sklonili oko 12 Nm W pod obalu o. Korčule. Oko 06,00 počela je saveznička artiljeriska vatra iz 8 iskranih topova, koja je trajala do oko 08.15 kada su se topovi opet ukrcavali. Za vrijeme ukrcavanja topova kao i kasnije za vrijeme ukrcavanja zaštitnog bataljona tukla nas je neprijateljska artiljerija.

Oko 10.00 sati formirali smo se u konvoj i otplovili u kursu SW do o. Lastovo gdje me je saveznički brod odriješio i oko 13,00 sati uplovio sam sa PC-48 u Sv. Petar.

U operaciji učestvovali su još: 5 naših invazionih brodova, koji su prevozili topove. 6 britanskih manjih invazionih brodova (LCA) i 7 manjih savezničkih ratnih brodova (MGB i MTB) te saveznički avioni koji su bombardovali neprijateljske položaje.

Na PC-48 nije bilo žrtava niti ranjenih.

Komandant PC-48:
Juraj Piacin. s. r.

Da je prepis vjeran svome
originalu tvrdi i ovjerava
ađutant V P.O.S.

Ivo Šeman

(M. P.)

STAB
V POM. OBAL. SEKTORA
Pov. br. 100
9'8 1944

Priloženo op. dnevniku
Op. of.
Pečovnik

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 11 AVGUSTA 1941 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O RASPOREDU NEPRIJATELJSKIH SNAGA
I O ORGANIZACIONOM STANJU SEKTORA'**

STAB
II POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. broj. 128
dne 11. VIII. 1944 god.

Opći izvještaj
za august 1944.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Na osnovu naređenja Štaba Mornarice NOVJ pov. br. 20 od 1. II. 1944 godine, dostavljamo sljedeći izvještaj:

Sva teritorija na otkjenu II POS-a zaposjednuta je po okupatoru. Na sektoru Rijeka — Karlobag nalazi se 392. divizija, koja se sastoji uglavnom od vojnika hrvatske narodnosti i djelomično Slovenaca iz okoline Maribora. Sjedište divizije je u Brlogu. Obrana obale, koja je već ranije utvrđena bunkerima, u posljednjih mjesec dana užurbano se pojačava postavljanjem novih bunkera, žičnih prepreka i nagaznih mina. te topova usmjerenih za gađanje na more, na svim položajima pogodnim za iskrcavanje. Protuavionske baterije postavljene su na svim mjestima gdje se nalaze neprijateljska stovarišta. Rijeka i Sušak služe neprijatelju kao polazne tačke za snabdjevanje svih položaja duž obale sektora, kao i dalje prema jugu čak do Boke Kotorske. Neprijateljski promet odvija se Planinskim Kanalom i to samo noću. brodovi kreću iz Rijeke odnosno Sušaka u predvečernji sumrak a uplovljuju pred zoru. Promet se vrši maonama i trabakulima. U posljednjem mjesecu neprijatelj je postavio novo minsko polje na ulaz kroz Senjska Vrata i pojačao već postavljena minska polja kod Pule i Plavnika u Srednjim Vratima. Prema primljenim podacima, neprijatelj raspolaže u Puli sa 2 razarača tipa Grecale² i jednim tipa »Saetta«,³ 5 motornih torpiljarki, vjero-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 7—1/5, k. 2065.

Deplasman: 1449 t; brzina: 38 čv; naoružanje: 4 topa 120 mm, 4 topa 37 mm i 6 torpednih cijevi (vidi: Weyers Taschenbuch der Kriegsflootten 1939. J. F. Lehmanns Verlag, München — Berlin, 1939. str. 94, 286).

vatno E« tipa,⁴ 2 obalne podmornice od oko 700 tona i dvije džepne podmornice. U Kvarnerskom Zalivu zadržavaju se 3 torpiljarke, jedna tipa »Orsa«,⁵ dvije tipa »Pilo«⁶ i neustanovljeni broj talijanskih masova. Na brodogradilištu u Rijeci nalaze se na popravku T 37 sa hrvatskom posadom, torpiljarka »Špica«⁸ i dva razarača od 1000 do 1200 tona. Radovi napreduju vrlo sporo i zbog sabotaze pojavljuju se uvijek novi popravci. Raspored neprijateljskih snaga po pojedinim garnizonima vrlo je promjenljiv. Prilažemo njegov pregled uz izvještaj.

II POS raspolaže sa 5 patrolnih čamaca, od kojih su Pč1 na popravku u Bari, Pč2, Pč3 i Pč6 na popravku u Visu, a Pč4 nalazi se u službi, ali je i on potreban popravka. Od manjih čamaca sektor raspolaže sa Pč71 i K10. Pč71 je na popravku u Visu.

Patrolni čamci iz flotile služe za praćenje konvoja na Vis i obratno, prebacivanje materijala i drugova na teritorij posjednut po neprijatelju, kao i prebacivanje ranjenika.

Pored plovniha jedinica sektor raspolaže sa jednom četom pomorske pješadije, koja je formirana u jačini i sa naoružanjem kako je propisano od Štaba Mornarice;⁹ sa dvije udarne grupe, od kojih je jedna na Krku u jačini od 28 drugova, a jedna na sektoru između Jablanca i Karlobaga u jačini od 16 drugova. Sa pivom održava se radio-veza preko naše stanice koja se nalazi na Krku, a sa drugom održava se samo najnužniji promet radio-vezom preko engleske stanice.

Udarne grupe su aktivne, te se njihove akcije, zbog malog broja drugova u grupi, sastoje u postavljanju zasjeda, kod čega imaju prilično uspjeha.

⁴ Riječ je o većim torpednim čamcima.

⁵ Deplasman: 855 t; brzina: 28 čv; naoružanje: 2 topa 100 mm. 4 topa 37 mm i 4 torpedne cijevi (isto, str. 98, 288).

⁶ Deplasman: 616 t; brzina: 30 čv; naoružanje: 5 topova 102 mm, 2 topa 76 mm i 4 torpedne cijevi. Vjerovatno se odnosi na talijanske torpiljarke Giuseppe Dezza i Giuseppe Misori, koje su u njemačkoj službi nosile nazive: »TA 35c i »TA 22- (vidi Weyers Flottentaschenbuch 1953, J. F. Lehmanns Verlag, München — Berlin, 1953, str. 264—266).

⁸ Torpiljarka bivše jugoslovenske ratne mornarice, koja je pod istim imenom služila u talijanskoj mornarici. U njemačkoj mornarici plovila je pod imenom »TA 48«, sa hrvatskom posadom. Potopljena je u vazdušnom napadu na Trst 20 februara 1945. (»Flottentaschenbuch« 1953, str. 266.)

⁹ U njemačkoj službi nosila je naziv »TA 45 Potopljena 12 13 aprila 1945 u Planinskom Kanalu od brit. čamaca MTB 670, 697 i MGB 643, 658. Flottentaschenbuch 1953, str. 266.

Organizaciono stanje. U prilogu dostavljamo pregled formacije II POS-a.¹⁰ Stab nije u potpunosti popunjen sa odgovarajućim personalom s obzirom na to da je sva teritorija II sektora okupirana po neprijatelju a sam štab se nalazi na teritoriju III POS-a, te odavle vrši obavještajnu službu i organizaciju lučke i obalne službe u slučaju da se neprijatelj povuče sa obale.

Osmatračka služba. U sektoru je osnovan početak osmatračke službe sa jednom grupom od 9 drugova, kao i voda za vezu sa uviježbanjem 9 drugova za tu službu.

Ceta pomorske pješadije sastavljena je skoro isključivo od drugova koji su do sada izbjegavali stupanje u NOV. te su zbog pojačanog pritiska Njemaca i ustaša prebjegli na oslobođenu teritoriju. Među njima ima i dezertera. Obzirom na ovakvo stanje bilo bi od prijeko potrebe da se dodijele u četu (a ima izgleda da će se moći obrazovati i bataljon) dobri vojni i politički rukovodioci, koji bi mogli u što kraće vrijeme prokvasiti drugove u četi. Na našem sektoru ovih rukovodilaca nema i molimo da ih se po mogućnosti rasporedi.

Ocjena rada štaba. Obzirom na to da se ne nalazimo na vlastitom teritoriju, rad štaba sveden je uglavnom na organizaciju službe i ispravno vođenje i odvijanje službe kada se štab preseli na svoj teritorij.

Kod napada na motorni brod »Feliče« na Istu pokazao načelnik štaba poručnik Dragustin veliku umješnost, tako da je brod i posada zarobljena bez ikakvih vlastitih gubitaka.¹¹...

Ishrana vojske je vrlo dobra. Konzervirana hrana koja se prima iz magazina kombinuje se svježom hranom, koja se nabavlja od civilnog stanovništva u zamjenu za konzerviranu hranu.

Vojnička naobrazba. Na patrolnim brodovima vrši se redovita vojnička naobrazba iz upoznavanja oružja, egzercira na oružju, iz vježbe gađanja i iz navigacije. Kod čete pomorske pješadije koja je novoustrojena, vršen je egzercir i borbena obuka prema podsjetniku za vojnu pješadijsku obuku. Kod boraca postignuti su iz egzercira dosta dobri rezultati, dok iz borbene obuke rezultati ne zadovoljavaju, jer održavanju veze kao i prebacivanju trupe u streljačkom stroju borci ne poklanjaju dovoljno pažnje. Nastojati će se vježbanjem taj manjak ukloniti.

Disciplina na brodovima flotile nije na visini, jer su brodovi maleni, te se zbog toga razvio suviše familijaran život.

Na časovima se ukazuje na tu neispravnost. Borbeni moral na flotili je odličan. Svi zadaci koji se postavljaju flotili izvršavani su najboljim uspjehom. Disciplina u četi pomorske pješadije je dobra. Za podizanje borbenog morala u četi bila bi potrebna jedna manja uspješna akcija, ali obzirom na nedostatak brodova koji bi štitili jedinicu kod prebacivanja morem, vrlo je teško izabrati jednu pogodnu akciju na manji neprijateljski garnizon.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:
B. Mamula

V.d. komandanta-kapetan:
B. Saje

BR. 156

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 11 AVGUST 1944'**

STAB IV P. O. SEKTORA
Pov. službeno
11 aug. 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Dostavljeno zasebnim izvještajem.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

Barkasa br. 2 upućena na Brač sa zadatkom da prebaci na Šoltu 60 boraca XII Brigade, barkasa ostala na o. Šolti na raspoloženju borcima.

M/j »Sv. Josip« upućen za Lastovo sa 5 putnika. Brod se povratio uslijed slabog vremena, pošto je prema izjavi kapetana propeler bio stalno van vode.

M/j »Bože i Gospe pomози« upućen za Brač sa 6 putnika i 3 tone krumpira. Na povratku donio 9 drugova.

M'j »Sv. Petar« upućen za Hvar sa 7 putnika.

M j Mosor«, Bogs nami«, Srečko« i »Hvala Bogu uplovili iz Hvara. »Hvala Bogu« je potopljeni m j koji je bio podignut od operativnog oficira ovog Sektora.

M j »Tomislav« uplovio iz Starigrada sa 180 hl vina : 5 putnika.

NB 3 i BB »Topčider nalaze se u luci ispravni za vožnju. NB 11 neispravan.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Komiže isplovili s s Morava- za Italiju sa 12 zbjega, s s Bakar« sa 104 saveznika, 27 drugova, 2 ranjenika Njemca. Također isplovio 1 m j za Italiju.

U Komižu uplovili s s Bakar« i s/s »Morava« sa 38 drugova, 16 Engleza. 5 Amerikanaca i 15 tona hrane.

Na popravak upućeno 6 brodova, osposobljena 3 broda.

5. Na Hvaru su uspostavljene 2 osmatračke stanice, jedna rznad samog Hvara na tvrđavi Napoleon a druga na koti Sv. Nikola. Obe stanice povezane su telefonom sa Mornaričkom stanicom Hvar a time i sa Visom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:

M. Žuvić

Načelnik štaba:

Josip Vrtačnik

(M. P.)

**OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA LASTOVSKJE FLOTILE
OD 11 AVGUSTA 1944 ŠTABU PETOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA¹**

STAB
LASTOVSKJE FLOTILE
Broj 69
Položaj, 11 avgusta 1944

Operativni izvještaj.

ŠTABU V P. O. S.

U vezi vašeg naređenja br. 178'44 dostavljamo operativni izvještaj za vožnju 9. 10 i 11 o. mj.:

ad 1) Sastav isplovio je iz Sv. Petra 9. VIII u 23,00 sati, sa zadatkom da evakuira sa Mljeta 4 bataljon XI brigade.²

ad 2) NB 12 kao pratnja konvoja, m/j »Velebit« za ukrcavanje trupa, PČ 48 za pomoć kod ukrcavanja trupa i kao pratnja. 10 o.mj. uvečer pridružio se konvoju još m/j »Slobodan«, koji je došao iz Lastova sa naređenjem Štaba V P.O.S, komandantu sastava operativnom oficiru Lastovske flotile

ad 3) Bez sadržaja,

ad 4) Bez sadržaja.

ad 5) Bez sadržaja. Do borbe uopšte nije došlo,

ad 6) Poslije isplovljenja NB 12 uzeo je u tegalj m/j »Velebit«, a taj je teglio PČ 48. Vozilo se u kursu E. U uvalu Ropa stigao je konvoj bez smetnji u 03,00 dana 10. VIII. Tegljevi su bili odrešeni i PČ 48 i m/j »Velebit« sa komandantom sastava pristali su u uvalu, dok je NB 12 za to vrijeme patrolirao u blizini. Zadatak te noći nije bio izvršen pošto je bilo već prekasno i trupe koje su trebale biti prevezene zauzele su ponovo svoje položaje. Sastav isplovio je u 03,30 i vozio u teglju obalnom navigacijom do uvale Poma gdje je uplovio u 04,30 sati. Tu se je sastav vezao uz obalu i zakamuflirao. U 16,00 sati PČ 48 na traženje načelnika štaba brigade isplovio je za uvalu Ropa, gdje je ukrcao jednog ranjenika i municiju, u luku Poma vratio se u 19,00 sati. U 20,30 uplovio je u Pomu m/j »Slobodan« i vezao se uz m/j »Velebit«. U 20,45 NB 12 isplovio je za Dobru Luku na Pelješcu, odje je stigao u 21,30.

Tu je ukrcao 40 osoba, djelomično vojske, djelomično zbjega, i sa PČ 51 (koji je sam u isto vrijeme uplovio u Dobru Luku) u teglju isplovio za Pomu. U Pomu uplovio je u 02,15 dana 11. VIII, te je u 02.30 isplovio sa PČ 51 u teglju za Lastovo. Vozilo se u kursu SW i W i u Lastovo uplovili su u 05,00 sati.

M.j »Velebit« i »Sloboda« isplovili su u 01,00 sati sa ukrcajnim trupama za Lastovo po specijalnom naređenju načelnika štaba XI brigade koji je preuzeo za pomenute brodove svu odgovornost.

PČ 48 ostao je po odobrenju oper. oficira Lastovske flotile u Pomi na raspoloženju drugu Marinu.¹

ad 7) Cilj je bio u potpunosti postignut,

ad 8) Bez sadržaja,

ad 9) Bez sadržaja,

ad 10) Bez sadržaja,

ad 11) Bez sadržaja.

ad 12) Manjkavosti na brodovima nije bilo, sve je funkcioniralo dobro; jedino se m/j »Velebit« nije po uplovljenju u Pomu zakamuflirao niti je to učinio kad je bio po kuriru komandanta sastava na to upozoren, već se je zakamuflirao tek poslije podne, kad mu je bilo naređeno lično od komandanta sastava.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:

Kustić

Komandant, poručnik:

Vlašić

Operativni oficir:

Polianec

(M. P.)

STAB V P. O. S.

Pov. br. 107

15-VIII-1944

Op. dnevniku u prilog

Op. of.

Pečovnik

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 12 AVGUSTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O ORGANIZACIONOM STANJU I O BOR-
BAMA S NEPRIJATELJEM OD 12 JULA DO 12 AVGUSTA'**

STAB III P.O.S.
Pov. br. 536,—
12 augusta 1944 g.

Opšti izvještaj za
vrijeme od 15-VII
do 15-VIII 1944 g.

ŠTABU MORNARICE N.O.V.J.

1.) Opšfe *vojničko slanje*

Raspored neprijateljskih vojničkih snaga prema prilože-
nom pregledu.²

Aktivnost neprijatelja:

Aktivnost Njemaca ispoljuje se u tri pravca:

- 1.) Uništenje naših plovnih objekata na otocima i obali.
- 2.) Prekidanje naših veza sa kopnom.
- 3.) Razaranje obale i lučkih postrojenja u svim okupi-
ranim lukama.

U napadima koje je neprijatelj izvršio na otočju: Vir, Pašman, Ugljan. Kaprije, Kakan i Zirje uglavnom svoju dje-
latnost usmjerio je na uništenje ribarskih čamaca.* koji nam
služe za prebacivanje materijala sa otoka na obalu i za održa-
vanje veza sa našim snagama na obali. Tokom mjeseca nepri-
jatelj je naredio da svi čamci sa okupiranih po njemu otoka
uplove u njegove garnizone na obali. Manji dio stanovništva se
je odazvao, a drugi dio čamaca ili potopljen ili se sakrivaju po
oslobođenim otocima ovog sektora. Izdata su potrebna nare-
đenja za prikupljanje tih čamaca, koje bi uzeo sektor pod svoju
kontrolu.

² Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 31—1/5, k. 2027.

Redakcija ne raspolaže tim prilogom

• Prema neprijateljskim podacima, prilikom čišćenja otoka Iža
potopljeno je 112 malih čamaca (vidi mikrofilm London — N 10 H 301393.
— H 304395 u mikroteci Istoriskog instituta JNA).

Neprijatelj je sa kratkim jednodnevnim napadima pokušao prekinuti naše veze sa kopnom. U tu svrhu napao je o. Zirje. Kaprije. Kakan i Vir u kojim akcijama nije uspio, jer su blagovremeno poduzete potrebne mjere za prebunkersanje materijala i evakuaciju drugova sa ugroženih ostrva. Zasede koje j(?) neprijatelj postavljao na vezi Kamenjak blagovremeno otkrivene i napadnute.

U Primoštenu. Rogoznici. Šibeniku, Vodicama. Tijesnom. Pakošanima, Zad:u. Petrčanima i Privlaci neprijatelj⁴ je uništio sva lučka postrojenja i operativne obale, pored toga uveo je novi alarm za napuštanje obale za slučaj invazije. U Šibeniku potopio je sve plutače, a u Zadru razrušio je veći dio obale i kuća koje se nalaze uz obalu. U vezi invazije.⁵ koju predviđa neprijatelj, vrši sada utvrđivanje obale: artiljerija od 75 do 152 m m. poljska utvrđenja za automatska oružja i podzemni bunker za zaštitu od napada iz vazduha. Neprijatelj vrši rokiranje svojih snaga od Rijeke duž cijele Jadranske obale, dok na našem sektoru još uvijek predstavlja glavninu njegovih snaga 264 divizija sa sjedištem u Drnišu. U posljednje vrijeme pojavljuju se na obali jedinice njemačke pomorske pješadije.

Neprijateljske veze idu morem uz samu obalu od sjevera prema jugu i uglavnom prolaze Planinskim Kanalom, Povoljanskim i Zadarskim. U posljednje vrijeme primjećuju se penişe koje prevoze pomorske mine, a gdje se iste polažu nemamo još podataka. Da bi spriječio naše veze sa kopnom patrolişe svaiku noć uz obalu naoružanim kočama, motornim torpiljarkama i naoružanim penişama.

Aktivnost usta'a: neznatna i ne dolazi do izražaja. Hrvatski garnizon u Sepurini od 12 ustaša priključen njemačkom garnizonu u Prvić Luku, a hranjen je sa ostacima njemačke hrane.

Aktivnost četnika: ispoljava se u postavljanju zasjeda na vezi Kamena. U par navrata dolazili su na o. Kaprije, a kod iskrcavanja na o. Brnjaci morali su se povući tokom noći pod zaštitom njemačkih motornih torpiljaraka, jer su bili napadnuti od naših jedinica sa o. Zirja.

2.) *Organizaciono stanje sektora*

Organizacija sektora je slijedeća:

- a) Štab
- b) Flotila naoružanih brodova
- c) Bataljon pomorske pješadije

- d) Artiljerija za odbranu prolaza
- e) P. A. odbrana
- f) Minerska grupa
- g) Sekcija službe veze
- h) Sekcija za pomorski saobraćaj
- i) Oružna sekcija
- j) Dopunska četa
- k) Intendantura
- l) Ambulanta i previjalište.

U toku mjeseca formiran je bataljon pomorske pješadije," koji danas sačinjavaju 1 pješadijska četa od tri voda, 1 pješadijska četa od dva voda i Četa pratećih oružja sa dva mitraljeza i dva bacačka odjeljenja.

Zbog lakšeg izvršavanja operativnih zadataka izvršena je podjela sektora na dva operativna područja i to: južno i sjeverno. Južno sačinjavaju o. Kornat i Zirje, sa obližnjim otočjem, a ostalo sjeverni dio. Na svakom području nalazi se po jedan "operativni oficir koji djeluje po uputstvima i direktivama ovog štaba.

3.) Ocjena rada štaba

Stab sačinjavaju: komandant, politkomesar, pomoćnik politkomesara i načelnik štaba. Rad pojedinih drugova štaba je dobar i odgovara.

Pri štabu nalaze se dva operativna oficira, adutant i informativni oficir, sudski referent i referent saniteta.

I operativni oficir kapetan Peko Petar u svakom je pogledu vrlo dobar, naročito se pokazao u formiranju bataljona pomorske pješad.

II operativni oficir kapetan Marok Bojan pokazao se u toku boravka u ovom sektoru hrabar, samoinicijativan i tačan u izvršavanju postavljenih mu zadataka. Zapaža se da se još nije saživio u potpunosti sa radom i životom u N.O.V. ali pokazuje dovoljno volje i interesa i u dogledno vrijeme može se očekivati da postane dobar vojni rukovodilac.

Adutantu. zastavniku Krivić Grgi, ostaje ocjena od prošlog mjeseca.

Sudski referent, Odrlić Jakov, pokazao se je vrlo dobar i vredan u svome radu.

Mjesto referenta saniteta upražnjeno je, a njegovu dužnost vrši pored redovne dužnosti upravnik ambulante, te se radi toga osjeća nedostatak njegovog upliva na područjima sektora sjevernog dijela sektora. Pomenuti drug, Poljanić Slavko,

nema dovoljno stručne sprema i prema tome ne odgovara u potpunosti zadacima koji se postavljaju pred njega kao upravnika ambulante, gdje bi trebao postojati jedan ljekar.

Informativni oficir, zastavnik Burić Srećko, hrabar je ali nije dovoljno ruliniran u zadacima njegove službe.

Komanda flotile je dobra i pokazala se je odvažna i hrabra u akcijama tokom ovog mjeseca. Poručnik Antić Dinko, koji je operativni oficir flotile, razbolio se je i nalazi se sada na Visu u bolnici.

Stab bataljona pomorske pješadije formiran je privremeno od drugova ovog sektora. Za sada mu ne možemo dati ocjenu u pogledu hrabrosti i rukovođenja vojnim operacijama, jer skoro svi drugovi štaba nisu isprobani u operacijama. Bilo bi neopходно potrebno dodjeliti jednog spremnog druga koji bi preuzeo komandu bataljona.

Komande artiljerije za odbranu prolaza i P.A. odbrane pokazuju dovoljno smisla za položaje koje zauzimaju, a njihova borbenost tokom ovog mjeseca nije mogla biti ocjenjena.

Referent za službu veze, drug Lujo **Cačić**, pokazao se je vrlo dobar i u svemu odgovara svojoj dužnosti. — Komandno osoblje radio-stanice, P.T.T. sekcije i osmatračnica odgovara.

Šef sekcije pomorskog saobraćaja, poručnik Gatin Ivo, je vrlo dobar i u svemu odgovara. Primjećuje se u pomorskom saobraćaju nedostatak stručnog kadra za lučke kapetane u pojedinim kapetanijama.

Sef tehničke sekcije, potporučnik Kosi Alojz, dobar je u svakom pogledu i odgovara svome položaju.

Minerski referent, stariji vodnik Prinčić Josip, pokazao se je veoma savjestan i samoinicijativan u svome radu. Ima vrlo dobru stručnu spremu.

Sef oružne sekcije, kapetan Mežnaršić Drago, u svemu odgovara svome položaju. Naročita mu je vrijednost u poznavanju Kornatskog otočja i Dugog Otoka radi iznalaženja pogodnih mjesta za bunkerisanje materijala.

Komanda dopunske čete je dobra ali sama jedinica radi smanjenog i promjenjivog brojnog stanja te radi slabe fizičke kondicije drugova ne predstavlja naročitu borbenu vrijednost.

Intendantura je dobra, vođena po novom intendantu, poručniku Kukavičić Radi, koji se je pokazao vrlo dobar organizator i veoma savjestan u radu.

4.) Ishrana jedinica ovog sektora, prema tablici dnevnog sljedovanja, ukusna je i dovoljno raznolika.

Obzirom na priliv novomobilisanih zapaža se da je broj obroka sljedovanih za 21 dan premalen, jer su ti obroci jedva dovoljni za 14 dana.

U pogledu odjeće i čebadi primjećeno je da nije bilo moguće nabavit: gore pomenutu spremu kako bi mogli pristojno obući borce i dati svakome po jedno čebe. iako ovaj štab tokom ovog mjeseca 2 puta sljedovao tu spremu.

5.) *Vojnička naobrazba*: U toku mjeseca vršena je obuka na flotili naoružanih brodova i u bataljonu pomorske pješadije. Na flotili pristupilo se je sistematskom školovanju po novo uspostavljenim rolama - - postignut uspjeh je dobar. U bataljonu pomorske pješadije održana je na kopnu jedinačna, desetična i vodna borbeni obuka, izvršena je vježba gađanja iz pušaka i pratećeg oružja kao i vježbe desanta. Ostale jedinice na položaju imale su svoju redovnu vojničku, stručnu i političku nastavu.

6.) *Disciplina i borbeni moral*: Stanje discipline sa formiranjem bataljona pomorske pješadije popravlja se. Kod komandnog kadra flotile osjeća se mekoća komandovanja. u donošenju odluka podležu uticaju posada brodova. Radilo se je i radi se na tome, da se izdigne autoritet komandnom osoblju nad posadom. Iste pojave zapažaju se i kod komandnog kadra ostalih jedinica.

Borbeni moral na flotili patrolnih čamaca izdigao se je tokom mjeseca i strah koji je ranije postojao kod komandnog kadra polagano nestaje. Borbeni moral kod bataljona pomorske pješadije obećava da će biti na visim; prvi vod prve čete, koji se nalazi sada u akciji osiguranja prebacivanja materijala za XIX diviziju, otišao je u akciju pun poleta, borbenosti i samopouzdanja.

7.) *Predloži budućeg rada*: U toku idućeg mjeseca nastavit će se sa izdizanjem i izgradnjom jedinica. U tu svrhu namjeravamo izvršiti sljedeće:

1.) U saradnji sa flotilom bataljon pomorske pješadije izvršit će napad na neprijateljske garnizone.

2.) Pojedine vodove pomorske pješadije upotrijebit će se za postavljanje zasjeda u kanalima kod prebacivanja materijala, i kao naoružanu pratnju čamaca sa kojima se vrši prebacivanje materijala.

3.) Nastavit će se sa mobilizacijom drugova na području ovog sektora.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

P. politkomesara:
D. Mileta

Komandant, major:
Jan. Tomšić

(M. P.)

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 12 AVGUST 1944'**

STAB IV P.O. SEKTORA

Pov. službeno
12 aug. 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Dostavljeno zasebnim izvještajem.
2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila. PC 42 i 65 primjetili brzi nepoznati brod, o čemu je podnesen zasebni izvještaj.
PC 53 i BB »Topčider« isplivali na vezu M. Drvenik gdje su ukrcali oko 76 zbjega, druga i 2 bolesnika.
PC 57 isplivio za Vrbosku, na povratku doveo 1 druga i 1 pumpu.
Barkasa br. 2 koja je stavljena na raspolaganje XI Brigadi nije se još povratila.²
NB 3. koji je 10. VIII. upućen za Hvar kao pratnja m/j »Pčela« koji je vukao dizalicu, iz Hvara produžio za Vrbosku, gdje je ostao preko dana. U noći vršio patrolu u Bračkom Kanalu, bez primjećenog. Uplovio u Vis u 05,00 sati.
M/j »Bože i Gospe pomozi« održao vezu sa Bračom, odveo 8 tona hrane, na povratku doveo 5 drugova i 30 komada stolica.
M/j »Gundulić« upućen za Starigrad sa 20 praznih bačava, nije se vratio.
M/j »Marjan« upućen za Hvar sa 7 tona hrane, na povratku doveo 7 putnika.
M/j »Augustin« — Lumbarda upućen za Hvar sa 30 tona hrane.
M/j »Sv. Josip«, upućen za Lastovo sa raznim materijalom.
Iz III P O S. uplovio m/j »Sv. Nikola« sa 6 zarobljenika. 52 zbjega i 14 vojnika.
M/j »Zvonimir« upućen u Vrbosku za pomaganje pri vađenju notopliene kočice.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 40—1/4, k. 2065.

* Vidi dok. br. 156.

MS 4 i MS 5, koji su odnijeli četu Mornaričke pješadije na Hvar. radi vježbanja iskrcavanja, povratili su se jutros sa istom četom.:"

NB 3 i BB • Topčider . nalaze se u luci ispravni za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. U Vis uplovilo iz Italije 1 m/j na 150 tona razne robe.

U Komižu uplovili 2 m j iz Italije sa 60 tona hrane, 12 drugarica i 150 tona benzina.

Osposobljeno 7 brodova, na popravak prijavljeno 1 brod.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

•Politkomesar:

s. o.

Za komandanta, kapetan:

načelnik štaba

(M. P.)

Josip Vrtačnik

13 aug 1944

BR. 160

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 13 AVGUST 1944'**

STAB IV P.O. SEKTORA

Pov. službeno

13 aug. 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Dostavljeno zasebnim izvještajem.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

PC 57 održao vezu sa Šoltom i Bračem. Sa Šoltom veza nije uspostavljena, već se krenulo za Brač, gdje je iskrcao poštu i hranu koja je bila određena za Šoltu. Povratio se u Vis.

* Vidi dok. hr. 168.

Barkasa br. 2 koja je isplovila 10. VIII. za Brač izvještava slijedeće: Odveo za Brač 2 druga i 2 drugarice. Na Braču ukrkali 60 vojnika i iste noći isplovili za Šoltu, uvala Stračinska, gdje su ostali na raspoloženju vojsci. Dana 12. VIII. u 09,00 sati ukrkali vojsku i krenuli za Brač, u 20,30 sati krenuli za Vis. Sa Brača doveli 2 druga i 1 zarobljenog Njemca.

PC 53 i BB »Topčider« isplovili za M. Drvenik, doveli 35 drugova i drugarica.

NB Lala« isplovila kao pratnja rnb »Zmaj« i barkase br. 2 za Hvar na vezu Torac. Odveli 250 boraca, od kojih jedan dio je iskrcan u uvalu Torac a drugi je produžio za Pelješac (Lovišće).² NB »Lala« i »Zmaj« uplovili u Vis. Barkasa se nije još povratila.

Za III P.O.S. upućeni m j »Anđeo« sa 20 tona hrane i Sv. Ivan sa 15 tona materijala. Radi havarije na motoru povratili se u Vis.

M/j Sv. Križ« isplovio za Hvar sa 5 tona hrane.

M j Sretna sloboda isplovila za Lastovo sa 20 tona raznog materijala.

M j »Biokovo« i »Srce Isusovo« uplovili iz III P.O.S. sa 12 putnika. 2 zarobljenika i 15 praznih bačava.

M j Gundulić« iz Starigrada sa 18 tona vina i 7 putnika.

NB 3 nalazi se na zadatku u Vrboskoj. BB »Topčider« nalazi se u luci ispravan za vožnju. NB 11 i NB 13 neispravni.

3. Bez sadržaja.

4. U Komižu uplovio 1 m j iz Italije sa 50¹ zobi i slame.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
s. o.

Načelnik štaba:
Josip Vi tačnik

(M. P.)

I

¹ Prva i Treća četa Prvog bataljona Prve dalmatinske NOU brigade iskrcale su se u uvalu Torac; ostale dvije čete su izvršile pokret na poluotok Pelješac i iskrcale se u uvalu Rasoha 13 avgusta, zatim izvršile pokret u pravcu Zegara i Lovišta (vidi dok. br. 16/4. k. 1102 u Arhivu Istoriskog instituta JNA),
Vjerovatno 50 tona.

IZVJEŠTAJ TEHNIČKE SEKCIJE ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 14 AVGUSTA 1914 KOMANDI MJESTA U VISU O STANJU U BRODOGRADILIŠTU»

STAB IV P.O. SEKTORA
TEHNIČKA SEKCIJA
br. 518/44
14. VIII. 1944

KOMANDI MJESTA V I S
Tehničkoj sekciji

Predmet:
Podaci o Brodogradilištu Vis

Veza tamošnja:
br. 416/44

Na osnovna vašeg traženja od 10 ov.m. šaljem vam slijedeće podatke:

Položaj: Zapadna strana uvale Stonca u Viškoj Luci.

Stanje: Dobro.

Kapacitet: Može da izvuče na kraj 8 do 10 brodova. Od toga najveći može da bude od 160 tona. Ostali manje tonaze ili leuti.

Uređaj: Ovo brodogradilište raspolaže sa 3 saone — od 16, 10 i 8 metara dužine — i sa 2 stalna i 1 pomičnim slipom. Izvlačenje brodova se vrši pomoću 2 ručna i 1 motor-nog vitla sa motorom «Skandia» semi-diesel od 8 HP. Osim toga raspolaže sa sopstvenom drvodjeljskom radionom u kojoj se sada vrši montaža drvodjeljskog struga i cirkularne pile.

Sastav osoblja: Brodograditelja 18, drvodjelaca 17, ronilaca 12, kovača 1, šoferu 1, zidara 1. zidarskih pomoćnika 3, bojadisa 1, pilača 2, kalafata 1, jedrara 1, intelektualaca 2. pomoćnika 19, naučnika 16, domaćica 7 i kuhara 1.

Politkom
M. Zuvčić

Šef Tehničke sekcije
[Potpis nečitak]

Komandant
kapetan
Božić

(M. P.)

**NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 14 AVGUSTA 1944 ŠTABU VIŠKE FLOTILE
U VEZI S PREBACIVANJEM BORACA NA HVAR'**

ŠTAB
IV. POMOR. OBAL. SEKTORA
Pov. br. 279²
14 augusta 1944 g.

Predmet: Naređenje za
vožnju.

ŠTABU VIŠKE FLOTILE³

Zadatak IV P.O.S. je da sa veze Drašnice prebaci na Hvar
i zatim na Vis oko 400 boraca.⁴

U svrhu izvršenja

n a r e đ u j e m o :

Komandant transporta biće potporučnik Vidan Petar, ukr-
can na NB 3.

U akciji sudelovaće NB 3 (nalazi se u Vrboskoj). PC 42,
3 PC Hvarske flotile i m/j »Sv. Ante« — Omiš (svi ovi se
nalaze na Hvaru), barkasa br. 2, PČ 57 i PC 53 (iz Visa).

Izvršenje akcije: NB 3 zauzeće poziciju 1 Nm SW od rta
Tekla (kod Podgore), te će vršiti osiguranje iz pravca W i
NW. Osiguranje između rta Sućuraj i kopna vršiće saveznici.
Svi PC, barkasa i »Sv. Ante« — Omiš pristati će na vezi u
Drašnicama i ukrcati borce. Ukoliko ne bi mogli preuzeti sve
borce, jedan deo preuzeće na NB 3. Čim su svi borci ukrcani,
voziće svi brodovi prema uvali Virak i zatim uz obalu do Vr-
boske. gde će iskrcati borce, a brodovi će se kamuflirati. NB
3 vršiće osiguranje za vreme prevoženja vojske.

U tu svrhu brodovi isploviće kako sledi:

Iz Visa isploviće u 18,00 sati barkasa. PČ 57, PČ 56 i PČ
53 i voziće najkraćim putem prema Vrboskoj, gde će se sastati
sa ostalim jedinicama oko 22,30. Iz Hvara isploviće u 19,00 sati
PČ 42, 3 PČ Hvarske flotile i m/j »Sv. Ante« i voziće uz samu
obalu, tako da budu oko 22,30 kod Vrboske.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br. 30—1/5, k. 2043.

% * U originalu napisano mastilom.

' Vidi dok. br 166, 173.

NB 3 sačekaje sve jedinice ispred Vrboske. Zatim krenuće svi brodovi uz obalu Hvara, do uvale Virak, od kuda će se uputiti prema Drašnicama i vršiti ukrcaj trupa.

Na PC 42 ukrcaje se drug Boris Kokić, na 1 PC Hvarske flotile ukrcaje se komandant Hvarske flotile, na Sv. Ante' — Omiš ukrcaje se drug Mate Jakić.

Predviđa se ukrcaj sledećeg broja boraca na pojedine brodove:

Barkasa — 100, PC 57—70 boraca. PC 53—40, PC 42—10 boraca, 3 PC Hvarske flotile — 80. m j »Sv. Ante« — Omiš — 120, svega oko 450 boraca.

Znakovi za uvalu Virak su:

Brod: 1 zeleno, kopno kad je slobodno odgovara sa 1 belim.

Znakovi za vezu u Drašnicama poznati su drugu Mati Jakiću.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:

Načelnik štaba:

Komandant, kapetan:

Josip Vrtačnik

N. Srzić

(M. P.)

IZVOD IZ OPERACISKOG DNEVNIKA ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ZA VRIJEME OD 1—15 AVGUSTA 1944¹

I Z V O D

IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA ŠTABA V P.O. SEKTORA
od 1 do 15 avgusta 1944 god.

1 augusta 1944

04,15 uplovilo 8 savezničkih i naših invazionih brodova sa vojskom u uvalu Uska.-

Veza za Korčulu, Mljet. Vis.

2 augusta 1944

Noću 1—2 VIII iskrcavanje savez, i naših kopnenih snaga na istočni dio Korčule.³ 06.00 — 09.00 art. vatra na neprij. položaje na Korčuli i Pelješcu. Oper. oficir Last, flotile Vrančić, kao oficir za vezu, ukrcan na savezničke brodove. PC-48 na raspoloženju invazionim snagama.⁴ Oko 09.00 ukrcavanje trupa i artiljerije. Konvoj odvezao se za Vis. Operat. izvještaj u prilogu. Veza za Korčulu, Mljet i Vis.

Milina Anton-Persona izvršio prepad na jednu neprij. pret-hodnicu jačine 12 vojnika, koja je išla iz Korčule za Lumbardu. 5 mrtvih, 7 ranjenih. Zaplijenjeno: 1 šarac, 1 pištolj, 1 strojnica. 1 puška; četa jačine oko 150 vojnika pobjegla natrag u Korčulu. Zatim oko 10 min. na mjesto prepada otvorila se neprijat. vatra sa topovima sa neprij. položaja oko mjesta Korčule. Trajanje vatre oko 15 min. Operativni izvještaj u prilogu.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br 15/2—i, k. 2052.

⁵ Prema zapovijesti br. 1 Komande savezničkih snaga na Visu vidi se da su učestvovala sljedeće jedinice: 211 111 poljska baterija, dva ode-ljenja baterije C Izviđačkog puka i Prva brigada Dvadeset šeste divi-zije NOVJ (vidi dok. br. 41 2. k. 1104 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

¹ O toj akciji kaže se u neprijateljskom izvještaju od 5 avgusta 1944 sljedeće: Dva nepr. razarača 2. VIII u 5,30 čas. napala uporište južni rt ostrva Korčule. Prije podne je osmotreno kod Lumbarde (30 km ist. od Blata) nekoliko malih desantnih brodova i čamaca. Kod Pup-nata (18 km od Blata) iskrcao se neprijatelj-. (Vidi mikrofilm London — N 10, snimak H 304313 — H 304315 i dok br 412, k. 1104 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

* Vidi dok. br. 154.

3 augusta 1944

Veza za Pelješac, Jakljan, Korčulu, Vis.
NB-12 iz Lastova za Saplunaru sa oper. of. V P.O.S.
PC-62: oper. izvještaj u prilogu.

4 augusta 1944

Veza za Vis, Korčulu, Mljet, Pelješac.

5 augusta 1944

Veza za Korčulu, Mljet.

6 augusta 1944

Veza za Korčulu, Mljet, Vis.
09,00—12,30 sastanak referenata Štaba V P.O.S.
Prebacivanje 200 boraca 11 brig. XXVI div. za Mljet (Ropa),
m/j Velebit.
PC-51, NB-12: operat. izvještaj u prilogu.
NB-12 sa načel. Štaba i politkomesarom na zadatak pronala-
ženja novih veza sa Dubrovnikom i pregled veze sa Saplunarom
i Pomom.
Komandant V P.O.S. za Vis.

7 augusta 1944

Veza Korčula, Mljet, Pelješac.
Uspostavljanje veze sa Lumbardom. Veza uspostavljena.
Komandant V P.O.S. sa Visa, i sekretar K.P. Mornarice.⁵
Komandant Mornarice, politkomesar sa »Lalom« u Sv. Petar.

8 augusta 1944

Veza za Korčulu, Mljet, Pelješac.
Komandant i politkomesar Mornarice pošli pregledat V P.O.S.,
pregled utvrđenih položaja na Sv. Jurju.
Oko 16,00 časova 1 neprijateljski avion pao na Paklene Otok
i izgorio.

9 augusta 1944

Veza sa Korčulom, Mljetom. Visom.
Komandant i pol. komesar Mornarice na pregledu lučkih ka-
petanija i tehn. sekcija sa radionama.
NB-12 i m/j »Velebit« upućeni na Mljet za prebacivanje 200
boraca 11 brig. XXVI div. nakon što su svršili akciju kod Ba-
bina Polja; 6 mrtvih i nepoznato ranjenih.

10 augusta 1944

Veza za Mljet, Korčulu, Pelješac.

Prebacivanje djelova (200 boraca) 11 brig. XXVI div. iz Mljeta u Lastovo Operat. izvještaj u prilogu.

Komandant i pol. kom. Mornarice na pregledu V P.O.S. Pregled utvrd. položaja na Lastovu i osmatračkih stanica.

11 augusta 1944

Veza za Mljet, Korčulu, Pelješac.

PČ-62 detašovan u Saplunaru za održavanje veze Poma — Saplunara.

U 09.00 sati konferencija sa Komandantom Mornarice, radi potreba V P.O.S.

U 13.00 kdt. Mornarice sa »Lalom« isplivio za Sušac i Vis. Na Sušcu pregled izvid, stanice.

Prebacivanje 50 boraca 11 brig, iz Lastova za Lumbardu sa PC-77, K1—3 i MC-3. Prebacivanje izvršeno uspješno. PC-77, K1—3 preko dana ostali u jednoj uvali oko 2 Nm W od rta Ražnjića.

12 augusta 1944

Veza za Mljet, Korčulu, Vis.

Prebacivanje 50 boraca 11 brigade XXVI div. iz Lumbarde na Lastovo. Izvršeno uspješno. PC-77, K1—3 i MC-3.

Na Jakljanu upao u zasjedu neprijateljsku MC-2. Izvještaj će se dostaviti.

13 augusta 1944

Veza za Korčulu. Vis.

Od IV P.O.S. dati na raspolaganje V P.O.S. dva m/j: »Isus i Marija«, 1 jarbol. 15 tona, brz. 4.5 čv., i »Dva druga* — Račišće, 1 jarbol. 12 tona. brz. 4.5 čv. Na upotrebu Sekciji za pom. saobraćaj.

08.00—12.00 sastanak referenata Štaba V P.O.S.

Jedinice V P.O.S. na proslavi 3-godišnjice nar. ustanka u Dalmaciji.

14 augusta 1944

Veza za Korčulu, Mljet. Pelješac.

Sudjelovanje jedinica V P.O.S. na proslavi 3-godišnjice nar. ustanka u Dalmaciji.

NB-12 za Saplunaru i Sv. Andriju sa načel Štaba, sa zadatkom uspostave veze za Dubrovnik.

15 augusta 1944

Veza za Mljet. Korčulu. NB-12 sa nač. Štaba na zadatku uspostave veze sa Dubrovnikom.

Tačnost prepisa ovjerava
ađutant V P.O.S.

(M. P.)

Ivo Seman

BR. 164

**UPUTSTVO ŠTABA MORNARICE NOV [PO JUGOSLAVIJE
OD 16 AVGUSTA 1944 ŠTABOVIMA SEKTORA O NAČINU
DEJSTVA NA MORU¹**

STAB MORNARICE N.O.V.J.

Op. broj: 5812

16 augusta 1944

ŠTABU II, III, IV i V POMORSKOG OB. SEKTORA

U prilogu dostavljamo okružnicu Glavnog štaba Hrvatske op. br. 18 od 2 juna 1944 g.²

Ovu okružnicu treba Stab sektora ozbiljno da prouči, jer je ona sastavljena na temelju stečenih iskustava naše partizanske borbe. Mada se naša N.O.V. smatra danas ne samo kao redovita vojska, već se i njena organizacija dovađa u sklad s time. ipak moramo neprestano imati u vidu da neprijatelj ima još mogućnosti da se pojavi svojim jačim snagama na bilo kojem predjelu naše otadžbine. Partizanski rat na suhu imao je to svojstvo da oduzme neprijatelju inicijativu i držeći inicijativu u svojim rukama omogućio je time ne samo opstanak partizanskih jedinica u moru neprijatelja, već je postigao i zamjerne rezultate.

Situacija na moru je slična. Iako je Mornarica N.O.V.J. danas već poprimila oblike organizovane vojne sile na moru, ipak mora naći način njenog dejstva da ostane i nadalje » partizanski«. To je uslovljeno brojčanim i kvalitativnim odnosom snaga

-između naše i neprijateljske mornarice na Jadranu. Iznenadnom pojavom naših plovnih jedinica i kombinovanih sastava na području na kome to neprijatelj ne očekuje, većom borbenošću i istrajnošću, boljim pomoraštvom. a prije svega rješenošću i voljom za pobjedu mogu se postići zavidni uspjesi. To je dokazano mnogim primjerima. Štabovi flotila treba da razviju punu vlastitu inicijativu, njima treba dati slobodne ruke bilo u promjeni rejonu akcije, bilo u odabiranju ciljeva.

Sa druge strane štabovi sektora treba da budno paze na rad svojih flotila ne kočeći pri tome njihovu aktivnost i inicijativu. ali ocjenjujući pravilno odnos između uspjeha i rizika koji se očekuju. Oni treba da ispravljaju greške i daju potrebne direktive za njihov budući rad.

U vezi toga štabovi sektora dostavljati će u svojim petnaestodnevnom operativnim izvještajima u prilogu i direktivne zapovjedi (ako bi takve bile izdate), koje je dotični sektor izdao svojoj flotili u dotičnom roku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pom. politkomesara:

I. Randić

(M. P.)

Komandant, pukovnik:

Cerni

BR. 165

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETV RTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 16 AVGUST 1944'**

STAB IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov. službeno

16 augusta 1944 god.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Dostaviće se zasebnim obaveštajnim izveštajem.

2. Patrolisanje izvršeno je u redu po čamcima flotila

M j »Marjan« upućen za vezu Hvar. odveo 8 putnika i 1,5 tona hrane. Doveo je 1 putnika.

M/j Tomislav« upućen za vezu Starigrad, odveo 15 tona hrane. Mije se vratio pošto će krcati vino.

Mj »Bože i Gospe pomози« održao je vezu sa Šoltom i Bracem. Odveo je 5 putnika i 1U iona robe.

Radovi na podizanju kočе u Vrboskoj završeni su. Koča dotegljena je u Vis po mj »Zvonimir«. Pontonska dizalica i m/j »Pčela« te ronіoci ostali su u Vrboskoj te rade na vađenju materijala koji je još ostao u moru.

Iz Lastova uplovio je taj »Sv. Josip« i doveo 6 putnika.

Iz III P.O.S. uplovio je m'j "Slavni Josip« i doveo 80 zbega, 40 vojnika i 18 ranjenika.

Svi brodovi koji su sudelovali u akciji prebacivanja trupa sa Biokdva vratili su se, i to: m. j »Sv. Ante« i 3 P.C. Hvarske flotile u Hvar, N.B. 3, P.C. 42, 53 i 57 te barkasa br. 2 u Vis, P.C. 73 koji je bio na vezi Virak — Drašnice vratio se također u Vis pošto je havarisao. Umesto istog za održavanje veze Virak — Drašnice određen je P.C. 56. Sa akcije vratili su se havarisani mb »Zmaj«, P.C. 57 i 73. Ovi brodovi dotegljeni su u Vis.²

15 VIII oko 20.00 sati zatraženo je od strane štaba 1 brigade i XXVI divizije da se trupe koje se od 12/VIII nalaze na akciji na Lovištu na Pelješcu hitno prebace na Hvar.³ Ove trupe imale su na raspoloženju barkasu br. 1 koja se nalazila u uvali Torac na o. Hvaru te je svaki dan održavala vezu sa trupama na Pelješcu. Ova barkasa bila je predviđena i za povlačenje trupa. Pošto je bilo na Pelješcu oko 150 boraca a barkasa može ukrcati oko 80, to je imala barkasa izvršiti prebacivanje u dva odnosno u tri puta ukoliko bi bilo zarobljenika. Međutim akumulatori na barkasi br. 1 ispraznili su se i barkasa nije mogla uputiti motor te nije mogla izvršiti prebacivanje trupa.

Za prebacivanje boraca moglo se je upotrebiti jedinice koje su izvršile prebacivanje boraca sa Biokova i koje su se nalazile u Vrboskoj ili B.B. Topčider« koji se nalazio u Visu. Ali za ovaj brod bila je predviđena vožnja idući dan za III P.O.S. pošto je trebalo prebaciti borce za XIX diviziju i članove Oblasnog komiteta Skoja, koji su već više dana čekali na brod. Ovaj štab odlučio se da uputi na Pelješac jedinice koje su bile na Biokovu pošto nam nije bilo poznato da je veći broj ovih jedinica havarisan. Izdana su naređenja za izvršenje tog naređenja. Međutim oko 23,00 sati primljeno je obaveštenje od komandanta Biokovskog konvoja o broju havarisanih jedinica

² Vidi dok br. 162.

³ Opširnije o toj akciji vidi izvještaj Prve dalmatinske udarne brigade od 18 avgusta 1944 (dok br. 16—4. k. 1102 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

i da se ove po ispravnim jedinicama moraju tegliti u Vis te da je stoga naređenje nemoguće izvršiti. Bilo je već kasno obzirom na duljinu puta i male raspoložive brzine, ali pošto je postojalo neodloživo traženje za prebacivanjem trupa, određen je B.B. »Topčider« za izvršenje zadatka. Brod isplovio je iz Visa u 23,20 sati i trebao je stići prema računu u uvalu Bezdijska na Pelješcu oko 05,00 sati. Računalo se da isplovljenje iz Bezdijske neće biti moguće pre 06,30, stoga je zatraženo od Štaba mornarice da obezbedi vazdušno osiguranje od isplovljenja sa Pelješca do uplovljenja u uvalu Torac na Hvaru.⁴

16 VIII oko 01,00 sati obavješten je ovaj štab od strane engleske pomorske komande da su jedinice na Pelješcu stupile u vezu sa savezničkim pomorskim jedinicama koje su patrolisale u tom sektoru i ponuđeno je da će se prebacivanje trupa izvršiti sa savezničkim jedinicama. Pošto je B.B. »Topčider« već bio na putu te više nije postojala mogućnost da se o tome obavesti, te da ne bi došlo do event, sukoba između savezničkih jedinica i »Topčidera«, koji nisu znali jedan za drugoga, ova nonuda je od strane ovog štaba odbijena i o tome obavješten Stab mornarice. Oko 01.30 primljeno je od strane saveznika obavještenje da njihova jedinica već vrši prebacivanje trupa u uvalu Torac a da će ranjenike prebaciti izravno za Vis. Engleskom komandantu dostavljeni su podaci kada je isplovio - Topčider«, koja je njegova brzina i kojim kursevima mu je naređeno da vozi. tako da po tome savezničke jedinice mogu zaključiti u svakom momentu gde je pozicija našeg broda, da se na taj način izbegnu event, sukobi. Ujedno je zamoljen engleski komandant da u slučaju susreta između engleskog broda i »Topčidera« bude ovaj upućen u Torac ukoliko bi saveznički brod prebacio sve trupe sa Pelješca. Međutim saveznici prebacili su u Hvar oko 50 boraca i zatim u Vis ranjenike, zarobljenike i zbeg. svega oko 60 lica.

»Topčider* uplovio je u 05,00 u Bezdijsku. U toj uvali ostao je do 08,00 ukrcavajući vojsku, konje i ovce. Zatim je isplovio za Torac gde je ukrcao i ostalih 50 boraca koje su prebacili saveznici i isplovio oko 09,00 sati za Hvar. U Hvaru ostao je do 20,30 radi odmora boraca i zatim isplovio je za Vis gde je stigao u 22,30 sati. Prebacivanje trupa bilo je izvršeno u potpunom redu.⁵

T' Visu na ^e se nesposobni za vožnju N.B. 11 i N.B. 13.
NB 3 **nalazi** se u Visu soosobon za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Italije uplovio u Vis 1 m/j i doveo 343 bačve nafte, a u Komižu 1 m/j sa 568 bačva nafte.

Iz Komiže isplovili za Italiju s s 'Sitnica« i 2 m/j.

Upućena na popravak 3 broda, usposobljena 3 broda.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:

S.O.

OPERATIVNI OFICIR:

P. Vidan

(M. P.)

BR. 166

**IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD
17 AVGUSTA 1944 VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGO-
SLAVIJE O PREBACIVANJU BORACA DVADESET ŠESTE
DIVIZIJE S KOPNA NA OTOK HVAR'**

ŠTAB MORNARICE N.O.V.J.

Pov. op. br.: 58 15

17. VIII. 1944

VRHOVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. JUGOSLAVIJE

14 augusta zatražio je štab XXVI divizije da IV pomorski obalski sektor prebaci svojim brodovima oko 400 boraca sa zapadnog Biokova — Drašnice — na o. Hvar.²

Zbog neprijateljske osmatračmce na o. Braču, bilo je nemoguće za videla proći neopaženo kroz Hvarski Kanal, dok noću brodovi sa manjom brzinom ne bi dospeli da izvrše taj zadatak. Odlučeno je da se konvoj sastavi od patrolnih čamaca.

Konvoj je bio sastavljen od 5 patrolnih čamaca Viške flotile, 3 patrolna čamca Hvarske flotile, jedne barkase (br. 2) i motornog jedrenjaka »Sv. Ante- . Za neposredno osiguranje dodeljen je konvoju naoružani brod N.B.3. Daljnje osiguranje ovog konvoja u pravcu Neretve vršili su saveznički brodovi u visini Gradca.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 3—3/5. k. 2065.

² Vidi dok. br. 162 i nart-denje za vožnju, dok. br. 47—1/2, k. 2039 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

Putern vraćeni su u Hvar m j »Sv. Ante« usled premale brzine, P.C. 53 usled nastalog kvara na motoru i P.C. 42 radi prejakog bacanja iskara kroz ispuf. Preostali deo konvoja (8 jedinica) produžio je put.

Komandu nad konvojem preuzeo je operativni oficir IV P.O.S. drug potporučnik Vidan Petar.

Ukrcavanje ranjenika i oko 350 boraca izvršeno je na rtu ispod kote 120 (tj. 1,5 Nm SE od Igrana). Ukrcavanje izvršeno je u potpunom redu. Neprijateljskog protiydejstva sa kopna ni na moru nije bilo.

Povratak je protekao u redu bez naročitog događaja za konvoj, dok je na savezničke jedinice, kad su se prilikom patrolisanja približile Sućurju, otvorena vatra sa baterije Sućuraj, ali bez rezultata.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pom. politkomesara:

I. Randić

Komandant, pukovnik:

Černi

(M. P.)

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 18 AVGUSTA 1914 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA PRVE UDARNE GRUPE NA
OTOKU KRKU'**

STAB
II POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA
Pov. op. broj 141
18 augusta 1944 god.
Položaj

Operativni izveštaj o akcijama
I Udarne grupe Krk 19, 20 i 25
jula 1944 godine.

ŠTABU MORNARICE NOVJ

Na osnovu primljenih izveštaja komande I Udarne grupe Krk² ovoga sektora, o izvršenim akcijama iste na otoku Kiku izveštavamo kako sledi:

I. Napad na neprijateljski brod kod sela Njivica 19-VII-1944 g.

1). 19-VII-1944 godine primila je I Udarne grupa izveštaj preko ob. službe da se jedan neprijateljski brod nalazi vezan u mrtvoj luci kod sela Njivica. Na osnovu prednjeg izveštaja komanda grupe je samoinicijativno odlučila da se brod napadne i uništi.

2). Neprijateljske snage: 1 brod naoružan 1 teškim mitraljezom 20 m m i 1 puškomitraljezom. Posada 5 vojnika, od kojih 3 u selu.

3). Neprijateljske namere nepoznate.

4). Vlastite snage: 6 boraca naoružanih šmajserima. puškama i bombama.

5). Plan akcije: izviditi situaciju u selu Njivice, zarobiti tamo sve nalazeće neprijateljske vojnike, zatim napasti brod, te ga zarobili ili uništiti.

6). Tok akcije: kad se je patrola od 3 borca primakla selu, otvorena je na nju vatra iz sela — u kome je bilo 15 neprijateljskih vojnika, a ne samo 3 kako se je mislilo — a zc'tm

i sa broda. Nakon kratke borbe naše su se snage povukle pred nadmoćnijim neprijateljem.

7). Ishod borbe: postavljeni cilj nije postignut, jer su naše snage bile loše izveštene i brojno odveć slabe u odnosu na neprijatelja.

8). Pretpostavlja se da su neprijateljski gubici 2 mrtva i 1 ranjen.

9). Vlastitih gubitaka nije bilo.

10). Utrošeno 30 puščanih. te 60 šmajser metaka i 3 ručne bombe.

11). Bez sadržaja.

S obzirom na pomanjkanje potrebnih podataka nije moguće dostaviti izvještaj po tačkama 12 do 15.

II. Napad na neprijateljsku patrolu u selu Rasopasno 20-VII-1944.

1). 20-VII-1944 godine primila je I Udarina grupa izveštaj preko ob. službe da se jedna neprijateljska patrola nalazi u selu Dobrinj, te da se raspituje za put u Aleksandrovo.³ Na temelju prednjeg izveštaja komanda grupe odlučila je samoinicijativno da se neprijatelj napadne.

2). Neprijateljske snage: u selu Dobrinj 15 vojnika naoružanih sa 2 puškomitraljeza. par šmajsera i ostalo puškama.

3). Verovatna namera neprijatelja da se cestom prebaci u Aleksandrovo.

4). Podaci o vlastitim snagama fale u izveštaju.

5). Plan akcije: sačekati neprijatelja na glavnoj cesti koja vodi iz Dobrinja za Malinsku, Krk i Aleksandrovo i tu ga iz zasede napasti.

6). Tok akcije: Po zauzimanju položaja prema tački 5) primljen je izveštaj da je neprijatelj krenuo pravcem Dobrinj — Sv. Ivan — Rasopasno — Malinska. S obzirom na izmenjenu situaciju, izmenjen je i plan i smesta se je krenulo u potjeru za neprijateljem, koga je naš odred stigao u selu Rasopasno. Međutim je neprijatelj bio obavešten o dolasku naših boraca i postavio zasedu u jednoj kući i crkvenom tornju. Po ulasku u selo naša je prethodnica napadnuta s leđa i primorana na naglo i opasno povlačenje pod zaštitom vatre rezervi van sela. Tom je prilikom izgubljen jedan puškomitraljez.

7). Ishod borbe: postavljeni cilj nije postignut, jer su naši borci upali u klopku, pak su se morali povući.

8). Neprijateljski gubici nepoznati.

9). Vlastiti gubici: 1 puškomitraljez.

* Sada: Pumat.

S obzirom na pomanjkanje potrebnih podataka nemoguće je dostaviti izveštaje po tačkama 10 do 15.

III. Napad na neprijateljske brodove u Aleksandrovu 25-VII-1944.

1). Nakon bombardovanja Aleksandrova od strane RAF-a 24-VII-1944. kojom je prilikom nesretnim slučajem pao jedan saveznički avion, očekivao se je dolazak neprijatelja u Aleksandrovo u svrhu ispitivanja pomenutog slučaja. U tu je svi'hu zauzeta zaseda na obali, da bi se sprečilo eventualno iskrcavanje neprijatelja, koje je zaista i usledilo 25-VII-1944 g.

2). Neprijateljske snage: 2 broda naoružana sa 1 lakim topom. 2 teška mitraljeza 20 m m i nešto lakog naoružanja. Neprijatelj je došao u Aleksandrovo iz Krka.

3). Namera neprijatelja: iskrcavanje u Aleksandrovo i izviđanje slučaja pod 1).

4). Vlastite snage: 1 teški mitraljez i 3 puškomitraljeza, ostalo šmajseri i puške.

5). Plan akcije: s obzirom na nadmoćno naoružanje neprijatelja zauzeti položaje 300 m daleko od obale, te mitraljeskom i puščanom vatrom onemogućiti neprijatelju iskrcavanje.

6). Tok akcije: u 18,00 sati otvorena paljba na neprijateljske brodove. U toku borbe neprijatelj je uspio da iskrca manje odrede vojnika u zalivu Aleksandrovo, koji su se nakon dvosatne borbe morali povući skupa sa brodovima u Krk. U 20,00 borba završena, neprijateljske snage se povukle.

7). Ishod borbe: postavljeni cilj je postignut, jer je neprijatelj bio prisiljen da se povuče.

8). Neprijatelj je verovatno imao gubitaka u ljudstvu i materijalu, ali isti nisu poznati.

9). Vlastiti gubici: 1 drug ranjen.

10). Utrošeno 390 metaka pešadiskog oružja.

11). Za vreme borbe naročito se je istakao vodnik grupe drug Brnjac Josip.

Usled pomanjkanja potrebnih podataka nemoguće je dostaviti izveštaje po tačkama 12 do 15.

Prednji se izveštaj dostavlja u duhu tam. naređenja pov. op. br. 5780/44.⁴

Dostavljajući prednji izveštaj skrećemo pažnju da se originalni izveštaji I Udarne grupe Krk ne dostavljaju, jer isti nisu sastavljeni u duhu prednjeg naređenja, koje I Udarne grupa nije još primila zbog udaljenosti i slabe veze. Pored toga su

sami izveštaji manjkavi podacima i loše stilizirani, što je posledica osrednje pismenosti rukovodioca. Poduzete su potrebne mere da se prednje stanje popravi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:

B. Mamula

(M. P.)

Komandant,

kapetan:

B. Saje

BR. 168

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 20 AVGUSTA 1944 ŠTABU MORNARICE NOV
JUGOSLAVIJE O NEPRIJATELJSKIM SNAGAMA I O DEJ-
STVIMA MORNARIČKIH JEDINICA¹**

STAB

IV POMOR. OBAL. SEKTORA

Pov. br. 285

20 augusta 1944-g.

Predmet: Opšti izveštaj.

ŠTABU MORNARICE

U vezi naređenja Štaba mornarice pov. br. 5280⁴⁴, dostavljamo sledeći izveštaj:

1. Vojničko stanje:

a) Teritorija: Na otseku IV P. O. S. slobodni su sledeći otoci: Vis, Biševo i Svetac.

Stanje na ostalim otocima ostalo je nepromenjeno. Otok Hvar je delomično slobodan, pošto se neprijatelj nalazi samo na krajnjem istočnom delu otoka. U Hvaru i Starigradu uspostavljene su komande mesta, a partizanski odredi drže i Bogomolje. Istočno od Bogomolja, do nemačkih utvrđenih položaja. Divlja Luka i kota² Ublina je »ničiji teritorij«, gde patrolišu naše i neprijateljske patrole. U Hvaru uspostavljena je također Mornarička stanica Hvar i Lučka kapetanija. Isto tako su uspostav-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 22—1 3, k. 2034.

⁵ To je trigonometar.

ljene dve osmatračke stanice i to jedna na koti Napoleon, a druga na koti Sv. Nikola. Tako stoji južni deo Brača i Hvarski Kanal pod stalnom kontrolom naših osmatračkih stanica.

Na otoku Braču neprijatelj drži položaje na istočnom delu otoka, oko Nerežišća i Supetra. Ostali teritorij je pod našom kontrolom. Nemci se spuštaju sa svojih utvrđenih kota samo u većim patrolama koje idu u pljačku. NO odbori dejstvuju u svim naseljenim mestima a narodu se deli hrana.

Na otoku Šolti situacija je slična. Neprijatelj se drži samo oko Grohata. Pošto je sa otoka sve stanovništvo iseljeno, to je našim terenskim radnicima otežan boravak. Ipak grupe radnika skupljaju sav vredniji materijal, kao mreže, svetiljke, šivaće mašine itd. i spasavaju taj materijal od propasti.

Na svim ovim otocima vrše se vrlo žive akcije protiv neprijatelja. koji izlazi iz utvrđenih kota samo u jakim patrolama." Ove patrole dočekuju se po partizanskim odredima kao i jedinicama XXVI divizije, koje nemilosrdno uništavaju neprijatelja. tako da isti usled toga sve manje može da napusti svoja utvrđena mesta i prisiljen je da boravi zatvoren iza svoje vlastite žice i nagaznih mina.

b) Vlastite snage: Ovaj Sektor raspolaže sa naoružanim brodovima NB 3, NB 11, NB 13. Svi ovi brodovi su u toku čitavog ovog meseca nesposobni za vožnju. Samo je NB3 ograničeno sposoban, pošto je na brzinu opravljena njegova kopča. Da bi se pojačao broj NB, pristupilo se dizanju potopljenih brodova i na do sada dignutoj koči i nemačkom obalnom lovcu, K 58, odmah su započeli radovi na otpremanju istih. Isto tako doneto je rešenje da se sa zarobljenog nemačkog broda »Felice-⁴ digne motor i stavi na NB 11, a motor sa NB 11 na NB 13. Iz Italije su također stigli zupčanici za kopču NB 3 i tako su u toku radovi da se u idućem mesecu osposobe sledeći naoružani brodovi: NB 3, NB 11, NB 13, NB 14 i NB 15. Tim brodovima bi se stanje naoružanih brodova donekle popravilo. Usled pomanjkanja spremnih NB. bile su akcije prebacivanja trupa vrlo otežane. U ovom periodu bila su izvršena sledeća prebacivanja trupa XXVI divizije, za operacije na otocima:

20. VTI. prebačeno je na Pelješac i Mljet 450 boraca.⁵

⁴ Odnosi se na snage 264 njemačke pješadijske divizije i 118 lovačke divizije.

⁵ Vidi dok. br. 147.

⁶ O prebacivanju trupa piše u izveštaju Prve dalmatinske udarne brigade sljedeće: »Dana 20. VII naš IV bataljon izvršio je pokret na poluotok Pelješac sa zadatkom postavljanja zasjede neprijatelju. Sljedeći dan bataljon se iskrcao na poluotok Pelješac u vali Potomja i odmah izvršio pokret na cestu između Kune — Oskoruša i postavio neprijatelju zasjedu. Istoga dana oko 9 sati naišla je neprijateljska patrola u jačini od oko 50 ljudi i potpunoma je bila uništena. Istoga

24. VII. prebačeno je na Brač 2 čete boraca.
25. VII. povraćeno sa Pelješca 450 boraca i 42 zarobljenika.⁶

25 i 26. VII. povraćene sa Brača 2 čete boraca.

1. VIII. prebačena 2 bataljona XII brigade na Brač.

4. VIII. prebačeno sa Korčule 300 boraca.⁷

6. VIII. prebačen na Mljet 1 bataljon boraca."

9. VIII. na Hvar 150 boraca.

11. VIII. na Šoltu 1 četa XII brigade.⁹

12. VIII. sa Hvara povraćeno na Vis 150 boraca."

13. VIII. povraćena sa Šolte I četa XII brigade.

13. VIII. prebačeno 250 boraca I brigade na Pelješac (Lo-vište) i Bogomolje"

15. VIII. sa Zivogošća na Hvar prebačeno 350 boraca, sa Mljeta povraćen 1 bataljon boraca.¹²

16 i 17. VIII. povraćeno 250 boraca sa Pelješca.

18. VIII. prebačeno 200 boraca na Brač, 100 boraca za Kornate,¹³ sa istočnog Hvara 130 boraca.

19. VIII. prebačeno 100 boraca za Brač, i Lastovo 250 boraca.

Viška i Bračka flotila vrše patrolisanje oko otoka Visa. Jači brodovi Viške flotile upotrebljavaju se za održavanje veza.

Hvarska flotila upućena je 1 augusta u Hvar, gde vrši patrolisanje oko W dela otoka Hvara.

U ovom periodu podignuti su iz mora sledeći brodovi:

II. VIII. u Hvaru m j »Hvala Bogu«,

16. VIII. podignuta je u Vrboskoj talijanska koča, a

dana uvečer bataljon se povukao u Lastovo i 22. VII uputio jednu četu na otok Mljet kao pojačanje tamošnjem odredu koji je bio pritiskivan od neprijatelja. Ova je četa primila borbu sa neprijateljem i potpuno ga razbila i povukla se iste noći na otok Lastovo (Vidi dok. br. 15 4, k. 1102 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

" U borbama na poluotoku Pelješcu i otoku Mljeto Nijemci su imali sljedeće gubitke: 84 poginula, 8 zarobljenih i 150 ranjenih; iz 118 divizije predalo se 229 oficira i vojnika (među njima je, pored Nijemaca, bilo Talijana, Rusa, Poljaka i Ceha). Zaplijenjeno je 150 pušaka. 2 teška bacača, 2 radio-stanice. 2 mala bacača i mnogo municije. Na Mljeto je zaplijenjena komora dviju četa, konjska oprema i 50 konja i arhiva jednog bataljona. (Vidi knjigu depeša Osmog korpusa, depešu od 7 VIII, dok. br. 1 1, k. 119 8 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

: Vidi dok. br. 173.

" Vidi dok. br. 153.

a Vidi dok. br. 156.

" Vidi dok. br. 159.

¹¹ Vidi napomenu 2 uz dok. br. 160.

¹² Vidi dok. br. 173.

¹³ Prebacivanje na Kornate vršio je bolnički brod Topčider« (vidi dok. br. 21—1/3, k. 2034 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

18. VIII. nemački obalni lovac K¹⁴ 58.

Koča i K 58 opremaju se i naoružavaju.

2. Organizacija Sektora: Promena u organizaciji bilo je sledećih:

1. VIII. bila je uspostavljena Mornarička stanica Hvar, Lučka kapetanija Hvar i 2 osmatračke stanice. Hvarska flotila premeštena je iz Rukavca u Hvar.

Formirana je I četa Mornaričke pešadije kod IV P. O. S.¹⁵

Mehanička radionica Neptun predana je kompletna sa osobljem Štabu XXVI divizije.

Formirane su I i II invaziona flotila sa sedištem u Visu i Komizi.¹⁶ V

Saobraćajni osek raspolaže sledećim brodovima: stanje na dan 15. VIII: ispravnih brodova 53, sa ukupnom tonažom 1968 tona. Neispravnih na oslobođenom teritoriju 32 broda, sa tonažom 915 tona. na popravku u Italiji 67 brodova, sa tonažom 2487 tona nosivosti.

Tehnička sekcija ima sledeće radionice: Meh. radionica Roki sa 40 radnika, Meh. radionica Kut sa 65 radnika, Centralna meh. radionica sa 36 radnika, Elektro-radiona sa 32 radnika, Brodogradilište Vis sa 103 radnika, Brodogradilište Komiza sa 43 radnika. Meh. radiona Novak sa 6 radnika i tehn. slagalište sa 5 radnika. Ukupno 330 radnika. Od toga 308 drugova i 22 drugarice, te 14 rukovodilaca.

Otek za vezu osnovao je četvu za vezu, za uzdržavanje telefonske mreže, sa 58 drugova i radiotehn. radionicu sa 2 druga. Novouspostavljene su 2 osmatračke stanice i to na koti¹⁷ Napoleon, iznad luke Hvar, i na koti Sv. Nikola.

Za operacije na otocima i na obali formirana je I četa mornaričke pešadije. Zadatak ove čete jest da nakon povlačenja naše vojske preuzme osiguranje otoka i obale. Ova četa služi kao osnov za daljnje pojačanje morn, pešadije.

3. Opšta ocena podređenih jedinica je zadovoljavajuća. U svim jedinicama vrši se takmičenje, koje se razvija sa dobrim rezultatima. Jedinice na moru izvršavaju zadatke dobro iako se je osećalo veliko pomanjkanje naoružanih brodova, naročito kod prebacivanja trupa. Od 15 jula do 16 augusta bilo je upućeno na veze 285 brodova. Ove jedinice prebacivale su oružje i municiju, hranu i ostali materijal, vojsku, putnike i zbeg. Održavane su sledeće veze: sa Kornatima, M. Drvenikom, Šoltom,

¹¹ Küstenjäger

¹⁴ Vidi dok. br. 139.

" Prvu desantnu flotilu sačinjavalo je šest motornih splavova (MS 1—6); isto toliko i Drugu desantnu flotilu (MS 7—12).

¹¹ Odnosi se na kotu 241.

Bracem, Hvarom, zapadnim Biokovom, istočnim Biokovom, Neretvom, Pelješcem i Lastovom.

4. Ishrana je zadovoljavajuća.

5. Vojničkoj izobrazbi, disciplini i borbenom moralu posvećuje se, kako na plovnim jedinicama, tako i radionicama i ostalim jedinicama na kopnu, potrebna pažnja i stanje je zadovoljavajuće.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU'

Politkom:
M. Zuvić

Nač. štaba
J. Vrtačnik

Komandant, kapetan:
N. Srzić

(M. P.)

BR. 169

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 20 AVGUSTA 1944 ŠTABU MORNARICE O ORGANIZACIONOM STANJU SEKTORA¹

STAB V POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA

Pov. br. 117, dne 20/VIII-1944 g.

ŠTABU MORNARICE N. O. V. J.

Dostavlja se opći izvještaj za period od 15 jula od 1 avgusta 1944 god.

1.) Na prostoru V pomorskog obalskog sektora neprijatelj je koncentrisao znatne snage u cilju odbrane obale i pomorskih komunikacija uzduž nje.² Sistem neprijateljske odbrane sastoji se u utvrđenim logorima (na Pelješcu, Korčuli i Mljetu) i obalskim baterijama sa pješadijskom zaštitom (obala od Stona do Cavtata uračunavši i otoke **Sipan**, Koločep, Lopud i Lokrum). Prvi vid odbrane neprijatelj je primijenio svuda gdje se osjeća direktno ugroženim i gdje je bio napadan, odnosno gdje ga sada uznemiruju jedinice XXVI divizije i J. **D.** P. O.³ Drugi vid od-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 18 1—4, k. 2052.

² Vidi dok. br. 149, 157, 163.

³ Južnodalmatinski partizanski odred

brane neprijatelj je primijenio na terenu gdje se osjeća sigurnijim i gdje se do sad praktično uzevši N. O. V. nije pojavljivao. Neprijatelj, gamizoniran u utvrđenim logorima, izlazi rijetko iz tin logora i to samo u cilju čišćenja terena, nasilnog izviđanja, pljačke i vršenja represalija. Od cijelog sektora slobodno je samo Lastovo sa okolnim otocima. Odbrana Lastova, zbog pomanjkanja snaga, svedena je na odbranu dvaju utvrđenih položaja. Odbranu prvog (Hum, 417 m) preuzeo je S. G. J. D. O..⁴ a odbranu drugog (otok Prijestap) Stab V P.O.S. koji se tamo u toku ovog mjeseca preselio. Radovi na utvrđivanju (izgradnja utvrđenja, postavljanje mina i žice) izvođeni su tokom cijelog mjeseca. Predviđeno nije moglo biti izrađeno zbog nedostatka ljudstva. P. a. odbrana luke Veliko Jezero dovršena je i izvedena po predviđenom planu. Plovne jedinice sektora održavaju vezu sa svim djelovima sektora. Na izloženijim pravcima upotrebljavaju se jedinice Lastovske flotile, a na više sigurnijim mobilisani brodovi. Sektor ima slijedeće jedinice:

- a.) Lastovsku flotilu
- b.) Mornaričku četu
- c.) Pet osmatračkih stanica
- d.) Telefonske i radio veze
- e.) Lučku kapetaniju Lastovo sa lučkim zastupstvima u Sv. Mihajlu i Pomi i mob. brodovima
- f.) Brodogradilište i mehaničku radionicu
- g.) Ambulantu.

a.) Lastovska flotila: sastoji se od slijedećih jedinica: NB 12. PC 48, 51, 62, 63 (»Donec«). 64. 77, MČ2. MC1 izgubljen je 12 avgusta 1944 (operativni izvještaj pov. br. 114).⁵

Sve ove jedinice upotrebljavaju se za održavanje veza i za inf. službu te za prebacivanje jedinica N. O. V. i saveznika. Zbog nedostatka jačih jedinica flotila nije mogla da vrši nikakve operacije protiv neprijateljskog saobraćaja. Za održavanje i dalje širenje veza potrebne su jedinice sa većom brzinom i sa što jačim naoružanjem. To važi naročito za vezu Dubrovnik. Za održavanje te veze potrebno je što jače naoružanje zbog velike mogućnosti susreta sa neprijateljskim jedinicama, koje patrolišu na cijelom tom sektoru, i zbog velike udaljenosti od baze. Razvijanje Lastovske flotile u čisto operativnu jedinicu koja bi se sastojala od najmanje tri jedinice sa 20 mm naoružanjem i iz koje bi ispali svi leuti i motorni čamci onemogućeno je nedostatkom brodova.

b.) Mornarička četa: sastoji se od 4 voda i to od minerskog, p. a.,¹ mitraljeskog i dopunskog sa ukupnim brojnim stanjem od 67 boraca. To brojno stanje je premaleno za riješavanje zadataka koje treba da riješi mornarička četa. U pogledu odbrane otoka Prijestapa taj nedostatak ljudstva se naročito opazio, tako da pojedina oruđa nisu mogla biti posjednuta zbog nestašice ljudstva. Sa povećanjem ljudstva predviđa se prerastanje mornaričke čete u bataljon pomorske pješadije, koji bi imao zadatak odbrane otoka Prijestapa i vršenje prepada na neprijateljske jedinice na obali u saradnji sa Lastovskom flotilom. Oskudica na komandnom kadru, vojničkom, a naročito političkom, za formiranje bataljona osjeća se isto tako kao i nestašica ljudstva. Mala popunjavanja čete vrše se sa novomobilisanim sa ovog sektora.

c.) Osmatračke stanice: na .Sv. Đorđu, Kaštelu (kod sela Lastovo), na Strugi i na Sušcu razvile su se za ovaj mjesec tako da u pogledu osmatranja i javljanja odgovaraju svom zadatku. Optička veza održava se između stanice Sv. Đorđe i novouspostavljene stanice na Humu kod Vele Luke. Ta veza se održava samo u toku noći sa dobrim izvidom i dobro funkcioniše. Predviđeno je uspostavljanje jedne osmatračke stanice na Mljetu, koja bi bila u optičkoj vezi sa stanicom Kastel. U toku ovog mjeseca nabavljena je mala količina optičkih i signalnih aparata, koji su podjeljeni stanicama. Stručni kadar signalista neznatno se povećao pa bi u tome kao i u aparatima bila prijeko potrebna obećana pomoć od IV P. O. S. Primitivna izobrazba vrši se na stanicama i dala je dobre rezultate.

d.) Telefonske linije i telefonske veze na otoku Lastovu sa Sušcem uspostavljene su i dobro funkcionišu. Uslijed nestašice telefonskog materijala, koji je tražen više puta, nisu uspostavljeni telefoni na predviđenim položajima na otoku Prijestapu. 5 drugarica je osposobljeno za telefonsku službu i raspoređeno. Nužna je potreba boljih signalnih aparata za održavanje dviju najvažnijih veza: Lastovo — Korčula i Lastovo — Mljet. Ostali detalji kao i radio-veze navedeni su u redovnom izveštaju referentu za vezu Štaba mornarice.

e.) Sekcija pomorskog saobraćaja: raspolaže sa 4 m^j i 5 m 1.⁷ Sve ove jedinice upotrebljavaju se na vezama koje su sigurnije i to za Vis. zapadni dio Korčule i zapadni dio Mljeta. Sve te jedinice, osim m^j »Slobodan«, raspolažu malom brzinom i jedva da odgovaraju svojoj svrsi. Za vrijeme ribanja, u doba mraka, dva se leuta stavljaju na raspoloženje Okružnom N. O. O. Dubrovnik. Broj brodova se nastoji povećati poprav-

kom starih jedinica i motora sa neoslobođenog terena, vađenjem iz mora potonulih brodova kao i organizovanjem prebjegavanja brodova od neprijatelja. Organizovana je lučka kapetanija Lastovo i lučka zastupstva u sv. Mihajlu i u Pomi na Mljetu. Kao i svuda tako i u lučkoj službi osjeća se nestašica stručnog ljudstva. Predviđa se povećanje broja ljudstva u cilju obuke u lučkoj i u lučkokontrolnoj službi i formiranje jednog lučkog zastupstva u Veloj Luci ili Gršćici. U vezi toga bilo bi potrebno da has IV. P. O. S. i u tome pomogne upućivanjem nekoliko drugova za lučku i lučkokontrolnu službu.

f.) Brodogradilište i mehanička radiona: imaju u svom sastavu 34 druga. Cjelokupno osoblje podjeljeno je na brodogradilišnu grupu, grupu za rad u mehaničkoj radionici, grupu za pogon električne centrale u Sv. Petru i za popravak elektro-uređaja. Osim toga tehničkoj sekciji pridodati su i zidari, koji su vršili radove na utvrđivanju i postavljanju oruđa kao i opravke zgrada za stanovanje, te ronilačka grupa, koja je bila zaposlena dizanjem predmeta iz potopljene torpiljarke i dizanjem potonulih brodova. — Snabdjevanje materijalom vrši se dijelom od tehničke sekcije IV V.O.S. a dijelom nabavkom sa neoslobođenog teritorija izmjenom za hranu. Stručna sprema radnika nije na dovoljnoj visini. U toku mjeseca vršeni su opravnici brodova i brodskih motora, radovi na utvrđivanju kao i manji stolarski i zidarski radovi.

g.) U toku mjeseca uspostavljena je pri V P. O. S. ambulanta, koja za sada zadovoljava potrebe sektora. Osjeća se po-manjkanje u stručnom bolničarskom osoblju.

3.) Stab sektora popunjen je po svim sekcijama. Skorim formiranjem bataljona pomorske pješadije ukazuje se potreba referenta pješadije pri ovom štabu, koji bi imao nadzor nad formiranjem, obukom i razvitkom tog bataljona. Mišljenja smo da se na tu dužnost odredi drug kapetan Surkalo.⁸ sada referent artilerije pri ovom štabu, a da se na njegovo mjesto odredi jedan novi referent artilerije. U toku ovog mjeseca popunjena je sanitetska sekcija dolaskom referenta saniteta druga Josipa Biočine. Kroz ovaj mjesec bilo je mjestimičnih neurednosti od pojedinih referenata, što se nastoji popraviti stalnim ukazivanjem na greške koje se pokazuju. Opaža se kod svih referenata uspavljivanje, tj. zadovoljavanje sa postignutim bez obzira da se moglo još postići. Na sve te greške im se ukazuje na nedjeljnim sastancima kao i pojedinačno i nastoji se postići bolja povezanost među referatima i veća koordinacija u radu s obzirom na zadatke koji još predstoje.

4.) U toku ovog mjeseca intendatura je napravila znatan napredak s obzirom na stanje na početku formiranja sektora. Povećavanjem broja jedinica i ustanovljenjem novih kuhinja ukazuje se potreba na stručno osoblje (ekonomi i kuhari) kao i na kuhinjsko posuđe. Izvjesna nedovoljna količina kuhinjskog posuđa nabavljena je preko N. O. O. i izradom u mehaničkoj radionici. Ishrana vojske je dobra i dostatna ali jednolična. Jednoličnost se suzbija razmjenom hrane sa stanovništvom preko N. O. O. Jedina teškoća je u tome što se izmjena vrši najvećim dijelom za brašno.

5.) Vojnička naobrazba ljudstva nije na potrebnoj visini. Gledajući na stanje zatečeno uspostavom sektora, kod jedinica koje su zatečene na Lastovu pošlo se je dosta naprijed. To naročito važi za Lastovsku flotilu gdje se, bez obzira na napore i česte vožnje, pošlo znatno naprijed u pogledu vojne izobrazbe i discipline. Bio je potreban i još je potreban veliki rad na vojničkom a naročito na političkom polju da bi se došlo do željenih rezultata. Taj rad je jako otežan kod radnika brodogradilišta i radionica gdje nije bilo dovoljno vremena za taj rad. a naročito što nisu imali dobrog vojnog rukovodioca čiji je zadatak bio da ih, za ono malo vremena predviđenog za to, vojnički izdigne. Tu se napravila izmjena, koja će dati bolje rezultate. U Mornaričkoj četi osjeća se u vojničkom pogledu, naročito u zadnje doba, znatnije poboljšanje. Uzrok tome je što je dobila dobrog vojnog rukovodioca, što ranije nije bio slučaj, jer se na položaju komandira čete izmijenjalo nekoliko drugova. Sada, svi novomobilisani borci upućuju se u dopunski vod gdje dobijaju sistematski primarnu vojnu obuku i tek onda se raspoređuju u druge jedinice prema stručnoj sposobnosti i potrebi. U svim jedinicama vrši se nastava upoznavanja i rukovanja oružja.

6.) U toku ovog mjeseca, uporedo sa vojnom naobrazbom i u okviru takmičenja, radilo se na podizanju vojne discipline kod jedinica. To je bilo naročito potrebno za jedinice zatečene na Lastovu, koje su bile zaražene nezdravim i krivim pojmovima o disciplini i vršenju dužnosti. Postoji znatna razlika na bolje ali daleko od onoga kako bi trebalo da bude. Bilo je manjih istupa na koje je ukazivano i borcima i u nekim slučajevima upotrijebljene su popravne mjere po Naredbi o disciplinskoj odgovornosti od 24 maja 1944 godine. Posvećeno je dosta pažnje u radu sa nižim starješinskim kadrom, koji je glavni nosilac discipline u vojsci, a koji u nekim slučajevima nije imao jasne pojmove o svojim dužnostima i pravima koje im nameće njihov položaj u vojsci. Do postizanja prave svijesne discipline potrebno je još mnogo rada, prije svega političkog. U pogledu borbenog morala mogućnosti provjere nije bilo. Jedinice La-

stovske flotile izvršile su svoje zadatke na svim vezama koje održavaju dobro i uspješno bez obzira na opasnosti na koje nailaze.

7.) Zadaci koji predstoje ovom sektoru su raznovrsni i zadiru u sve sekcije. Prije svega treba dovršiti utvrđivanje otoka Prijestapa **i** tek nakon toga **će** bataljon pomorske pješadije, koji će se formirati, imati vremena i prilike da završi svoju borbenu obuku i da bude upotrijebljen, po neki put u vezi sa otočkim odredima, za vršenje prepada na neprijateljske objekte na obali i otocima. Pred tehničku sekciju **Dostavljen** je zadatak premještanja **svih** postrojenja **iz** Sv. Petra na otok Prijestap, a pored toga redovni i vanredni (spasavanje oštećenih i potonulih brodova po teritoriji V P. O. S.) radovi.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Pom. politkomesara
N.º Tomić

Komandant, major
M. Ikica

Nač. štaba
poručnik,
Marko S. Orhanović

(M. P.)

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 21 AVGUST 1944'**

STAB
IV POMOR. OBAL. SEKTORA
Pov. br. si.
21. VIII. 1944 g.

Dnevni raport.

Š T A B U M O R N A R I C E

Položaj

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

M/j »Tomislav« upućen za vezu Hvar i m/j »Augustin« upućen za vezu Sv. Nedjelja (Hvar), odveli 600 kg hrane, 53 prazne bačve i 7 bačava benzina. Nisu se vratili.

BB »Topčider« upućen za vezu M. Drvenik, odveo 30 boraca i 500 kg hrane, doveo 40 putnika i ranjenika.

M b »Zmaj« upućen za vezu Brač, u svrhu održavanja dodira sa 2. bataljona XII brigade, koji se tamo nalaze na aikciji.² Od mot. leuta, koji se nalazi na vezi za prikupljanje ranjenika, ukrcao 3 ranjenika i 3 putnika.

M j »Dva brata« vratio se iz Starigrada. Održao je vezu sa Hvarom, doveo je 5 putnika.

M j »Sretna sloboda« vratio se iz Lastova, doveo 11 putnika, 2 ranjenika i 1 zarobljenika.

M j »Sv. Nikola« isplovio za III P.O.S., odveo 3 t. vina, 10 t. hrane i odjeće.

Iz III P. O. S. uplovio m'j »Srce Isusovo« i PC 24, doveli 6 ranjenika, 24 putnika i 4 zbjega.

Za Lastovo isplovio m/j »Slobodan«, odveo 20 t. robe i 60 putnika.

PC 42, koji 17. III. stavljen na raspolaganje saveznicima, uplovio.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 10/1—5, k. 2065.

² Vjerovatno se odnosi na borbu naših jedinica s neprijateljem kod sela Zupanja, sjeverozapadno od Sumartina na Braču (Vidi izvještaj njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj, dok. br. 10 H 304244 — H 304246 u mikroteci Istoriskog instituta JNA).

PC 53 isplovio sa hranom i sa 7 sav. vojnika u Dubu (SE od ušća Neretve), vratio se. Materijal je iskrcao, dok su sav. vojnici vraćeni, pošto ih na vezi nisu primili, radi neprijateljske ofenzive na toj teritoriji. Ujedno je ukrcao 17 zbjega i 4 druga.

PC 53, PČ 56 i PC 73 upućeni za vezu Zivogošće, radi prebacivanja vojske na Hvar. Isti su tokom noći prebacili 60 boraca i ostali u uvali Virak. radi ponovne akcije u toku iduće noći.¹

NB 3, NB 11 i NB 13 neispravni. BB »Topčider« nalazi se u luci ispravan za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. Za Italiju isplovili iz Visa 2 m/j. Odveli 1 putnika.

Upućena na popravak 2 broda, osposobljena 2 broda.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
s. o.

Operativni oficir:
potporučnik
P. Vidan

(M. P.)

¹ U izvještaju Ministarstva oružanih snaga NDH od 22 avgusta piše: -Kod Starigrada na o. Hvaru neprijatelj se iskrcao iz 2 čamca. Poduzete su protumjere-, (Vidi dok. br. 22—1 1, k. 41 u Arhivu Istarskog instituta JNA.)

IZVJEŠTAJ ŠTABA MORNARIČKOG PJEŠADISKOG BATALJONA OD 22 AVGUSTA 1944 ŠTABU TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA O NAPADU NA NEPRIJATELJA NA OTOKU MURTERU«

STAB MOR. PJES. BATALJONA

III P.O.S.

22. VIII. 1944 god.

ŠTABU III. P. O. S.

P o l o ž a j

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

1. Dana 20. VIII. 1944 g. u 09,30 sati ovaj štab primio je pismenu zapovjest- od štaba III P. O. S. da I vod I čete i jedno odjeljenje prateće čete izvrše pokret na otok Murter u namjeri zasjede na neprijatelja koji se spušta iz garnizona Tijesno u Betinu ili Murter gdje je uzimao povrće od civilnog pučanstva. Istog dana naše jedinice u 17,00 sati izvršile su pokret na izvršenje zadatka.

2. Neprijateljski garnizoni smješteni su u Tijesnome: 30 vojnika, zatim Pirovac: 250 Njemaca i 32 ustaše u istom garnizonu. Iz garnizona Tijesno neprijatelj je sa osam vojnika spustio se sa čamcom do mjesta Betine.

3. Namjera neprijatelja je izvući povrće kao i druge razne artikle iz okolnih mjesta Murtera.

4. Naše snage sastavljene od jednog voda od 26 boraca i jednog pratećeg odjeljenja od 8 boraca. Naoružanje istih bilo je 3 puškomitraljeza, jedna 8 mm bređa, jedan laki bacač i ostale Duške i bombe.

5. Donesena odluka već u naprijed donesene akcije bila je uništiti neprijatelja i odmah se povući sa položaja. Zapovjest za akciju izdata je od štaba III P. O. S.

6. 20. VIII. 1944 g. u 09.00 sati primjećen je neprijatelj, a u 09,30 sati naši borci otvorili su vatru na istog.

7. Rezultat borbe je postignut i neprijatelj uništen.

8. Gubitci neprijatelja iznose 4 mrtva, 1 zarobljeni, dok ostala 3 nestali. Postoji sumnja da su nestali pod vodu. Od ma-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 27 1—5, k. 2065.

teriiiala zarobljen je 1 tal. puškomitraljez, 4 puške, 1 tromblon puška, jedan šmajser, 1 pištolj, 520 metaka i jedan aparat zvani »teodoht«.

9. Vlastitih gubitaka nije bilo sem dvojice lakše ranjenih.

10. Utrošak municije 530 metaka.

11. Držanje boraca bilo je dobro. Za borbenost i dobro držanje pohvaljujemo drugove: Orlić Krstu, Medić Bernarda kao i vodnika istog voda Brnabić Antu.

12.

13.

14. Kritika akcije:

a)

b)

c) Plan je izvršen, greška je u tome što se nije imalo prevozno sredstvo da se dođe do neprijateljskog broda.

d)

e)

f) U momentu otvaranja vatre neprijatelj je zapucao, ali je brzo prestao pošto je bio ugrožen.

15. Vojska prilično dotjerana, dobro naoružana i u oružju izvježbana; neprijatelj vrlo lošeg morala a nalazio se je u jačini od 8 vojnika.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Pom. politkomesara:

Huljev Roko

Komandant:

Šalov Tomo

Stab mar. pješa bataljona
III.P.O.S.
22-VIII.1944 god.

574

MINISTARSTVO VOJNE
IZVJEŠTAJ
Sa. Per. 57/1-105
K. 2065

Stabu III.P.O.S.

P o l o ž a j

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

1. Dana 20-VIII.1944 g. u 0930 sati ovaj Stab primio je pismenu zape-
vjest od Staba III.P.O.S. da se i. vod I. čete i jedne odjeljenja prateće
čete izvrši pokret na stek Murter u namjeri susjeda na neprijatelja koji
se spušta iz garnizona Tjeane u Batinu ili Murter gdje je usimao pevrće
od civilnog pučanstva. Istog dana naše jedinice u 1730 sati izvršile su po-
kret na izvršenje zadatka.

2. Neprijateljski garnizoni smješteni su u Tjeanama 30 vojsnika, zatim
Pirovac 250 Njemaca i 32 ustaše u istom garnizonu. Iz garnizona Tjeane
neprijatelj je sa svim vojsnicima spustio se na čamac do mjesta Batine.

3. Namjera neprijatelja je izvršiti pevrće kao i druge ratne artikule
iz okolnih mjesta Murtera.

4. Naše snage sastavljene od jednog voda 20 boraca i jednog prate-
ćeg odjeljenja od 8 boraca. Naoružanje istih bilo je 3 puške-mitraljeza,
jedna 8 mm brada, jedan laki bacač ostale puške i bombe.

5. Donesena odluka već u aspred donesene akcije bila je uništiti ne-
prijetelja i odmah se povući na položaja. Zapevjesti za akciju izdata je od
Staba III.P.O.S.

6. 20-VIII.1944g. u 0900 sati primljen je neprijateljja u 0930 sati
naši borci otvorili su vatru na istog.

7. Rezultat borbe je postignut i neprijatelj uništen.

8. Gubitci neprijatelja iznose 4 mrtva, 1 zarobljeni dak ostalo 33
nestali. Postoji sumnja da su nestali pod vodu. Od materijala zarobljen je
1 tal. puška-mitraljez, 4 puške, 1 tromblon puška, jedan šmajser, 12 pištolj,
520 metaka i jedan aparat zvani "teedelit".

9. Vlastitih gubitaka nije bilo sem dvajice lakše ranjenih.

10. Utrošak municije 530 Metaka.

11. Držanje boraca bilo je dobro. Za borbenost i dobro držanje pohva-
ljujemo drugove: Grlić Kratu, Radić Bernarda kao i vodnika istog voda Brna-
bić Antu.

12. —

13. —

14. Kritika akcije:

a) —

b) —

c) plan je izvršen, greška je u tome što se nije imale preventivne
mjerostve da se dodje do neprijateljskog broda.

d) —

e) —

f) U momentu stvaranja vatre neprijatelj je započeo ali je brzo
prestao pošto je bio ugrožen.

15. Vojska prilično dotjerana, dobro naoružana i u erazju izvježavana,
neprijatelj vrlo loše držao morale a nalazio se je u jedinici 8 vojsnika.

Smrt fašizmu —————

Slebedu naredu !

Polikomenar:

Kišer Rado

Komandant:

Salvić

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 22 AVGUST 1944«

STAB
IV POMOR. OBAL. SEKTORA

Pov. br.sl.
22. VIII. 1944 g.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

Položaj

1. Dostavljeno zasebnim izveštajem.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

Barkasa br. 1 isplovila za Smokovje na o. Braču. Pred obalom o. Hvara naišla na 2 PC Hvarske flotile, sa 9 ranjenika po koje je ona išla. Iste dotegla do obale i preuzela ranjenike i bolničara, i 1 Poljaka, te ih dovela u Vis. Ranjenici su se nalazili na PC Hvarske flotile, jer je Hvarska flotila dobila naređenje od Štaba in prekomorske brigade da preuzme ranjenike.

PC 57 isplovio za Torac, odveo 3 druga. Uplovio.

PC 53 i PC 56 nalaze se još na zadatku Virak — Drašnice.

NB »Lala« isplovila za Lastovo, vratila se.

M/j »Bože i Gospe pomози« isplovio za Brač, odveo 10 t. hrane za Okružni NOČ. Nije se vratio.

M'j »Biokovo« isplovio za Brač da preuzme 200 boraca XII Brigade koji su bili na akciji. Iste prevezao u Vis.²

M'j »Dva brata« upućen za vezu Hvar, odveo 2 t hrane i 19 putnika. Nije se vratio.

Barkasa br. 2 uplovila, dovela 13 putnika.

M j »Sv. Roko« uplovio iz Lastova, doveo 15 putnika.

M/j »Gundulić« uplovio iz Starigrada, doveo 170 hl vina za NOO, 30 putnika i 50 dasaka i 2 kom. pokućstva.

M j »Augustin« uplovio iz Hvara, doveo 140 hl vina za NOO. 1 drveni stol i 1 par mreža.

NB 3. NB 11, NB 13. NB 14 i NB 15 nalaze se u luci na popravku, BB »Topčider« i NB »Lala« ispravni.

3. Bez sadržaja.

4. U Vis uplovili iz Italije 2 m/j sa 66 tona municije i 1 tonom građevnog materijala, S s »Ljubljana« sa 35 saveznika i 160 kg tereta i talijanska koca -Kina«.

U Komižu uplovila iz Italije S/s »Ljubljana« sa 138 saveznika. 26 tona sprema, 59 drugova, 65 mazgi, 2 tone hrane i 112 vreća pošte. Na povratku za Italiju odvela 20 ranjenika Engleza, 156 Engleza i 4 druga. S s »Sitnica« — Kotor uplovila u Komižu iz Italije sa 37 Engleza, 15 tona povrća, 1 džipom i 8 flaša kisika. Na povratku pristala na Biševo a odatle za Bari.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit komesar:
s. o.

(M. P.)

Operativni oficir,
potporučnik:
P. Vidan

BR. 173

**OPERATIVNI IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG
OBALSKOG SEKTORA OD 23 AVGUSTA 1944 ŠTABU MOR-
NARICE NOV JUGOSLAVIJE O DEJSTVIMA OD 1 DO 15
AVGUSTA'**

STAB
IV POMOR. OBALSKOG SEKTORA
Pov. br. 286
23 augusta 1944 g.

**Predmet: Petnaestodnevni ope-
rativni izveštaj, od
1—15. VIII. t. g.**

ŠTABU MORNARICE NOVJ

**U vezi tam. naređenja pov. op. br. 5780/44, od 12 augusta,
dostavlja se petnaestodnevni operativni izveštaj:²**

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 21—1 5. k. 2065.

² Odnosi se na prebacivanje snaga Dvadeset šeste divizije (vidi dok. br. 168).

1. VIII. bile su održane sledeće veze: Mali Drvenik, Virak — Drašnice, Brač, Hvar, Brna na o. Korčuli, Lastovo i Kornati. U vožnji bilo je 12 jedinica. PC 53 nije održao vezu sa Malim Drvenikom, pošto se je usled tamne noći izgubio.

NB 3, m'j Velebit« i »Zmaj«, pod komandom operativnog oficira, prebacili su 1 bataljon XII brigade iz Komiže na Brač, u uvale Vela Grška i Bol. Kod isplovljenja iz Bola u 03,00 sati otvorena je na brodove neprijateljska topovska vatra sa utvrđenja na Braču. Vatra je trajala 25 minuta. Pogodaka, ni štete na brodovima nije bilo.

Hvarska flotila. svega 5 leuta, premestila se iz Rukavca u Hvar. Na Hvar prebačeno 55 boraca i rukovodilaca za Morn, stanicu Hvar.

Iz III P.O.S. stigao je zarobljeni njemački brod »Felice«, sa 100 boraca i 21 zarobljenikom.³

Sa Lastova dovedeni su 102 zarobljenika m'j Jedrenjakom] »Frankopan«.

2. VIII. održane sledeće veze: Mali Drvenik. Brač, Hvar i Starigrad te Lastovo. U vožnji bilo je 10 jedinica. NB 3 nije održao vezu sa M. Drvenikom pošto usled jakog mora nije mogao pristati na otvorenoj obali.

3. VIII. održane su veze sa Šoltom, uvalom Virak na o. Hvaru, sa Malim Drvenikom, sa Hvarom, Starigradom i Lastovom. U vožnji je bilo 8 brodova. Sa Šolte PC 57 doveo je 11 zarobljenika.

4. VIII. održane su veze sa Šoltom, Bračem, Hvarom, Starigradom i Lastovom, sa uvalom Brna na o. Korčuli i Kornatima. U vožnji bilo je 15 brodova.

M/j »Velebit« oteglio je na Hvar pontonsku dizalicu i ronilački čamac radi dizanja potonulih brodova u uvalama na zapadnom delu Hvara. Radovima rukovodi operativni oficir.

NB 3 i m/j »Slavni Josip« isplovili su za Brnu na o. Korčuli radi prebacivanja 300 boraca sa Korčule na Lastovo i na Vis. Komandant transporta jeste komandant NB 3.⁴

5. VIII. održane su veze sa Bračem. Starigradom. Hvarom, Virak — Drašnice, Lastovo. U vožnji bilo je 9 brodova.

³ Vidi dok. br. 147.

* U izvještaju njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od fi VIII 1944 piše o borbama na otoku Korčuli početkom avgusta slijedeće: »Neprijatelj koji se uz pomoć vazduhoplovstva, 2 razarača i 7 brzih čamaca iz 17 desantnih brodova iskrcao na Korčulu odbačen je protivnapadom. te se povukao istoga dana u 10 časova ponevši sobom svoje poginule i ranjene. Naši gubici su neznatni: poginuo 1 i ranjeno 7 njemačkih vojnika. (Vidi mikrofilm London — N 10, H 304309 — H 304312 u mikroteci Istoriskog instituta JNA i dok. br. 152 u ovoj knjizi.)

Iz Lastova stigli su sa NB 3. »Slavnim Josipom« i »Biokovom« 300 boraca koji su bili u akciji na Korčuli.

6. VIII. održane su veze sa Malim Drvenikom. Šoltom, Drašnicama, Bračem, Hvarom, Starigradom i Lastovom. U vožnji bilo je 9 brodova. PC 53. koji je bio na vezi Mah Drvenik. nije stupio u dodir sa kopnom pošto se na kopnu niko nije javio sa ugovorenim znacima, te zadatak nije izvršen.

NB 3 i m j >Velebit- — Račišće prebacili su iz Rukavca na Lastovo i sa Lastova na Mljet 250 boraca. Komandant sastava do Lastova bio je [komandant] NB 3.⁵

7. VIII. održana je veza sa Malim Drvenikom. Hvarom, Lastovom i Kornatima. U vožnji je bilo 9 jedinica. Sa Malim Drvenikom održali su vezu PC 53 i BB -Topčider«, koji su odveli 55 drugova.

8. VIII. brodovi su upućeni na sledeće veze: Hvar i Lastovo. U vožnji su bili 4 broda. M j »Zvonimir«, koji je bio upućen na Lastovo, povratio se u Vis, radi havarije motora. Od Morn, stanice Hvar primljeno je obaveštenje da su noću od 6—7. VIII. u Hvarskom Kanalu patrolisale neprijateljske jedinice. Jedna neprijateljska jedinica približila se između 24,00—01,00 sati u uvali Duboka, ispod Rudine, na o. Hvaru. Dva neprijateljska broda krenuli su iz Sućurja za Bol. Prema obaveštenjima brodovi su se imali povratiti iduće noći. Radi toga upućen je NB 3 da kod uvale Duboka postavi zasedu. Nije primećeno nikakvo kretanje neprijatelja.

9. VIII. održane su veze sa Šoltom, Bračem, Starigradom, Hvarom. Lastovom i Kornatima. U vožnji je bilo 14 brodova. Za Hvar su upućeni m j S nami Bog«, »Pčela i Mosor«, radi dizanja potonulog m'j Hvala Bogu . U Maloj Garškoj na o. Hvaru podignuti su sa m b Ivan« 2 motora od 75 HP.

NB 3 i 2 motorne splavi prebacili su jednu četu Mornaričke pešadije sa 1 topom 40 m m p.k. na o. Hvar, radi vežbanja u iskrcavanju. Nakon iskrcavanja pešadije, NB 3 je upućen na patrolisanje ispod uvale Duboka. Neprijateljske jedinice nisu primećene.

10. VIII. održane su veze sa M. Drvenikom. Šoltom, Kornatima. Hvarom i Lastovom. U vožnji je bilo 14 brodova.

NB 3 patrolisao je u Hvarskom Kanalu, između rta Kabal i Bola. Neprijateljske jedinice nisu primećene.

Iz III P.O.S. doputovalo je 173 putnika i boraca.

MS br. 7 isplovio je u teglju iz Komize za Italiju.

11. VIII. održane su veze sa Šoltom, Bračem, Hvarom, Starigradom i Lastovom. U vožnji je bilo 9 brodova.

Barkasa br. 2 prebacila je sa Brača na Šoltu 1 četu boraca XII brigade i ostala na Šolti na raspoloženju borcima.⁰

M/j »Sv. Josip« upućen je u Lastovo, povratio se usled slabog vremena. Iz Hvara su se povratili na Vis m j »Mosor«, »S nami Bog« i »Srećko«. Ovi brodovi dotegli su m j »Hvala Bogu«, koji je bio potopljen u Hvarskoj luci i podignut.

12. VIII. održane su veze sa M. Drvenikom, Vrboskom, Hvarom, Starigradom, Bračem, Lastovom i Kornatima. U vožnji je bilo 15 brodova.

Sa M. Drvenika stiglo je 78 putnika.

NB 3, m'j »Pčela - i pontonska dizalica upućeni iz Hvara u Vrbosku. radi dizanja potonulih brodova. NB 3 je tokom noći patrolisao u Hvarskom Kanalu. Za pomoć kod podizanja talijske kočice, upućen je u Vrbosku m j »Zvonimir«.

MS 4 i MS 5 povratili su I četu Morn, pešadije iz Hvara u Vis.

13. VIII. održane su veze sa Šoltom. Bračem, M. Drvenikom. Hvarom. Lastovom. uvalom Torac i Lovištem na Pelješcu, te Kornatima. U vožnji je bilo 14 brodova.

Barkasa br. 2, koja je bila na Šolti, povratila je jednu četvu sa Šolte na Brač i uplovila u Vis.

NB jahta »Lala« osiguravala je prevoz 250 boraca, koji su bili ukrcani na m/b »Zmaj«, barkasi br. 2, te »Lali«. Borci su prebačeni u uvalu Torac. »Lala« je pratila konvoj do uvale Torac i zatim se povratila u Vis. M/b »Zmaj« i barkasa br. 2 produžili su sa 150 boraca iz uvale Torca do Lovišta, gde su iskrcali borce u uvali Bezdijska. M/b »Zmaj« se vratio zatim u Vis, a barkasa je ostala u uvali Torac, radi održanja veze sa Bezdijskom u toku idućih noći.

M/j »Andeo« i »Sv. Ivan«, koji su bili upućeni na Kornate, vratili su se usled havarije motora u Vis.

14. VIII. održane su veze sa Bračem, Vrboskom, Hvarom, Lastovom i Kornatima.

M j »Mosor« upućen je u Vrbosku da doteegli podignuti nemački obalni lovac KJ 8. U vožnji je bilo 7 brodova.

15. VIII. održane su veze sa M. Drvenikom, Starigradom, Hvarom. Vrboskom, uvalom Torac (o. Hvar), Lastovom, Zivogošćem. U vožnji su bile 22 jedinice.

U uvali Torac PC 68 je odveo branu za borce, za 1 bataljon I brigade.

M/j »Mosor« teglio je iz Vrboske za Vis podignuti nemački obalni lovac KJ 8. Brodovi su predanili u uvali Tiha. na o. Hvaru. »Mosor« je usidrio KJ 8 u uvali Tiha i isplovio za

Starigrad. Pošto je KJ 8 pomalo puštao vodu, a na sisaljkama na brodu nije ostavljen nitko, to se je brod pomalo napunio vodom i potonuo.

Izvršeno je prebacivanje 350 boraca iz Zivogošća u Jelsu. Za prebacivanje upućeni sledeći brodovi: iz Visa PC 53. 56, 57 i barkasa br. 2, iz Hvara PC 42 i 3 PC Hvarske flotile, te m/j Sv. Ante« — Omiš, iz Vrboske NB 3 i iz uvale Virak PC 73. Akcijom je rukovodio operativni oficir ovoga Sektora drug p.poručnik Vidan. NB 3 vršio je osiguravanje patrolisanjem severo-zapadno od Zivogošća: a savezničke jedinice patrolisale su između Sućurja i kopna. Prebacivanje boraca izvršeno je u potpunom redu.⁷

M/b »Zmaj« odveo je iz Visa u Jelsu za prebačene borce 5 t. hrane.

M/j »Velebit« — Račišće prebacio je sa Mljeta na Vis 250 boraca.

U ovom periodu bilo je u vožnji u svemu 171 jedinica.

Sa ovim jedinicama vršeno je prebacivanje hrane, oružja, municije, boraca, ranjenika, putnika i zbega.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom:
M. Žuvić

Operativni oficir:
P. Vidan

Komandant:
N. Srzić

(M. P.)

25 aug. 1944

DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 23 AVGUST 1944"

STAB
IV POMOR. OBAL. SEKTORA

Pov. sl.
23 augusta 1944 g.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

Položaj

1. Dostavljeno zasebnim izveštajem.

2. Patrolisanje vršeno redovito po čamcima flotila.

M/b »Zmaj« upućen za vezu Hvar, odveo 2 sav. vojnika, 2 druga i 1 džip. Nije se vratio.

M/j »Bože i Gospe pomози« upućen za vezu Brač, odveo 10 t. hrane. Doveo 6 kom. stoke i 2 druga. (U jučerašnjem raportu pogrešno je izvešteno da se nije vratio.)

M/j »Gundulić« upućen za vezu Starigrad, odveo 33 prazne bačve. Nije se vratio.

M/j »Dva brata« uplovio iz Starigrada, doveo pokušstva i 2 putnika.

M/j »Tomislav« uplovio iz Starigrada, doveo 15 t. vina i 5 putnika.

M/j »Sretna sloboda« isplovio za Lastovo, odveo 20 t. hrane, 10 putnika. Nije se vratio.

Za III P.O.S. isplovili su sledeći m/j-ci:

»Sv. Nikola«, odveo 20 t. materijala i 5 putnika.

»Jadran«, odveo 15 t. materijala i 5 putnika.

»Frankopan«, odveo 15 t. materijala i 3 putnika.

»Andeo«, odveo 30 t. materijala i 5 putnika.

NB »Lala« isplovila za Hvar radi krčanja vode. Uplovila.

NB 3, NB 11 i NB 13 nalaze se u luci nesposobni za vožnju.

BB Topčider« i NB »Lala« nalaze se u luci ispravni za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Visa isplovio za Italiju 1 m/j. Odveo 5 t. robe i 3 putnika.

U Vis uplovile iz Italije 2 talijanske koče i stavljene na raspolaganje IV P.O.S.

U Vis uplovio iz Italije 1 m.j, doveo 39 t. slame i 1 t. zobi

U Komižu uplovio iz Italije s s Sitnica , doveo 120 t. vode.

U Komižu uplovila iz Italije 3 m.j. Dovedi 172 t. benzina, 1 jeep, 40 t. slame i 2 pratioca.

Iz Komiže isplovio za Italiju 1 m.j, odveo 600 praznih bačava i 8 sav. vojnika.

Na popravak prijavljeno 0 brodova, osposobljena 2 broda.

5. Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

**Politkornesar:
s. o.**

**Načelnik štaba:
Josip Vrtačnik**

BR. 175

NAREDBA ŠTABA MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE OD 25 AVGUSTA 1944 O POSTAVLJANJU RUKOVODILACA I O NADLEŽNOSTI U RASPOREĐIVANJU BORACA I RUKOVODEĆEG KADRA¹

NAREDBA BROJ 59

ŠTABA MORNARICE N. O. V.J. OD 25 AVGUSTA 1944 GOD.

**I. Imenovanja: Odlukom² Vrhovnog štaba NOV i POJ broj 7 od 24 augusta 1944 godine postavljen je za politkomesara Mornarice NOVJ drug Ivano-
vić Dragiša, sa rangom pukovnika, te je istim danom preuzeo dužnost.**

II. Nastup dužnosti: 22 augusta o.g. vratio se sa službenog putovanja³ zamenik komandanta Mornarice NOVJ drug potpukovnik Manola Srećko, te istim danom preuzeo svoju redovnu dužnost.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 13/1—2, k. 2028.

³ Vidi dok. br. 22/3, k. 2067, u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

¹ Vidi napomenu 12 uz dok. br. 126.

**III. Raspored oficira
i vojnih rukovo-
dilaca:**

Po potrebi službe

POSTAVLJAMO .

druga majora Armanda Adama za tehničkog referenta Štaba Mornarice NOVJ, do sada šefa tehničkog oteka Baze Mornarice NOVJ u Italiji.

Na predlog Štaba Baze Mornarice u Italiji

RASPOREĐUJEMO :

1) Druga poručnika Hrovatin inž. Bojana za vršioca dužnosti šefa tehničkog oteka Baze Mornarice NOVJ, do sada na dužnosti šefa tehničke sekcije u Molfeti.⁴

2) Druga Dvornik Vicka za vršioca dužnosti šefa tehničke sekcije u Molfeti, do sada na dužnosti kod iste sekcije.

**IV. Objašnjenje za
vršenje raspo-
reda:**

Rasporedi mornara, boraca, mobiliziranih drugova, komesara i oficira vršiti će se od sada na sledeći način:

a) U granicama sektora, raspored sviju koji pripadaju dotičnom sektoru, osim oficira i vojnih rukovodilaca, vrši štab dotičnog sektora (personalni otek) na predlog pojedinih referenata.

b) Van granica sektora, promenu rasporeda vrši personalno odeljenje Štaba Mornarice izravno, ili na predlog pojedinih štabova sektora.

c) Rasporede i premeštaje vojnih rukovodilaca, komesara i oficira vrši Štab Mornarice izravno, ili na predlog potčinjenih štabova.

d) Šefovi oteka i referenti Štaba Mornarice vrše rasporede i razmeštaje mornara, boraca i mobiliziranih drugova svaki u svom delokrugu ukoliko su za to ovlašteni od Štaba Mornarice. Oni ih potpisuju: »Po ovlaštenju, šef oteka, čin i potpis«.

**Baza Mornarice NOVJ u Italiji postupati
će i u buduće kao i do sada.**

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

**Politkomesar, pukovnik:
Ivanović Dragiša, s. r.**

**Zamjenik komandanta
potpukovnik,
Manola Srećko, s. r.**

DOSTAVLJENO :

**Svim potčinjenim jedinicama
Mornarice NOVJ.**

**Tačnost prepisa overava
potporučnik,
[potpis nečitak]**

(M. P.)

**OBAVJEŠTENJE ŠTABA PETOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 25 AVGUSTA 1944 O USPOSTAVLJANJU
MORNARIČKE STANICE MLJET'**

STAB V P. O. SEKTORA

Koncept

Broj: 424

Dne 25. VIII. 1944 g.

Mornarička stanica Mljet

Danom 26 o.m. uspostavlja se Mornarička stanica Mljet. Za komandanta određen je kapetan drug Vicko Milat. Lučka kapetanija Mljet podređuje se time izravno Mornaričkoj stanici, a administrativno ostaje još podređena Štabu ovog sektora.

Molimo da budu Komanda mjesta Mljet i Štab Mljetskog odreda u svemu pri ruci komandantu Mornaričke stanice.

Isto se moli N.O.O.-' Mljet da bude u svemu pri pomoći kod formiranja te stanice.

SMRT FAStZMU — SLOBODA NARODU!

Politkornesar:

Ostojić³

Komandant-major:

s. o.

(M. P.)

Dostavljeno: 1) Rfeferentu pom. saobraćaja

2) Last, flotili

3) Štabu Grupe J.D.P.O.

4) Okružnom N.O.O.

5) Lučkoj kapetaniji Mljet

6) Komandi mjesta Mljet

7) Mljetskom odredu

8) Okružnom komitetu

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 42/1—2. k. 2052.

⁵ Narodnooslobodilački odbor

" Mario

IZVJEŠTAJ ŠTABA BAZE MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
OD 25 AVGUSTA 1944 VRHOVNOM ŠTABU NOV JUGOSLAVIJE
O ORGANIZACIONOM STANJU BAZE¹

STAB BAZE MORNARICE N. O. V.
JUGOSLAVIJE
Pov. br. 28
25. VIII. 1944

**VRHOVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBOD. VOJSKE
JUGOSLAVIJE**

U dosadašnjem radu, naša Baza Mornarice N.O.V.J.² nije postigla traženi uspjeh, budući su okolnosti pod kojima se radilo kočile njen pravi razvitak.

Pod tim okolnostima mislimo na razumjevanje i pomaćanje Saveznika u našem radu. koje nije bilo najbolje. Po svima pitanjima koja su za nas bila neophodno važna poduzimali smo potrebne korake kod savezničkih predstavnika, ali rezultat je bio djelomičan ili nikakav.

U vezi razgovora sa drugovima Edvardom Kardeljkom i Mošom Pijade podnašamo ovaj izvještaj, kako bi Vrhovni štab bio sa pravim stanjem naše Baze upoznat.

1.) Pitanje materijala za popravak brodova.

Na bezbroj naših traženja riješeno je ovo važno pitanje djelomično. Dostavili smo liste potrebnog materijala i Ministry of War Transport³ i H. Q. Movement.⁴ ali su ove liste u početku bile sasvim odbijene, a kasnije djelomično odobravane. Ne može se potvrditi tačnost savezničkih izjava da materijala nema. kada su naši drugovi uz razne načine, lične veze, pa čak i za rakiju dobijali barem djelomično potrebni materijal.

Onaj pak materijal koji smo dobili od Saveznika, a tražili ga putem lista, koje su oni djelomično odobrili, izgleda nam kao da je to milostinja data nam na bezbroj naših pitanja i predstavi. Dobivamo utisak da sve do sada primljeno ovisilo je o nekoj vrsti dobre volje pojedinaca, a ne kao naše stvarno pravo.

2.) Brodovi i upravljanje njima.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br 22—1/5. k. 2065.

² Vidi dok. br. 116.

³ Ministarstvo ratnog transporta

⁴ Komanda transporta

Put kojim se materijal, hrana, oružje otprema u domovinu našim brodovima nije ispravan. Engleske pomorske vlasti drže čvrsto u rukama raspoređivanje naših brodova.

Određena količina robe kada stigne za otpremanje u domovinu, H. Q. Movement Eastern Adriatic⁵ određuje naš brod kojim treba da ta roba bude otpremljena, a potom nas obavještava. Ne znamo kada roba stigne. Možemo da zatražimo da se taj određeni brod zamjeni sa drugim, ako je na pr. istom potreban popravak, ali ne možemo da odredimo sami brod, odnosno parobrod, jer to određuje Movement.⁶

Ovim načinom rada ispada kao da mi nismo vlasnici naših brodova, već samo prenosioци engleskih naredjenja.

Po ovome, tj. da mi sami određujemo brod po tonaži koja se prevaža, poduzimali smo korake kod H. Q. Movement, ali isti tvrdi da je naš prijedlog o delegiranju brodova neprihvatljiv, jer da oni vode kontrolu navigacije, te način određivanja robe za nas diktira ovakav rad.

3.) Pitanje predaje naših parobroda, koji još plove pod talijanskom zastavom.

Dugo se vremena pokreće pitanje da se naši parobrodi koji plove pod talijanskom zastavom vrata nama. Preko Ministry of War Transport nastojali smo da se ovo pitanje rješi ali nismo uspjeli u cjelosti.

Uspjelo se da nam se vrata parobrodi »Ljubljana«, »Solun«, »Srbin«, »Sitnica«, »Morava« i »Sitnica« (Ratne mornarice). Parobrodi »Sitnica« i »Morava« bili su potpuno opljačkani, sav inventar broda pokraden, oštećen, dočim kod ostalih, osim »Srbina«, to je bilo djelomično. Na naše daljnje traženje da se ova stvar rješi, početkom jula izgledalo je da se uspjelo dobiti 5 parobroda Jadranske plovidbe, koji stacioniraju u Augusti, ali odjednom stvar je zapela. Nije nam vraćen nijedan parobrod, već naprotiv jedan od naših (»Ante Starčević«) dat je četnicima, koji su ukrcali na brod posadu i plove po talijanskim lukama.

19 ovog mjeseca primamo akt od M.W.T.⁷ koji između ostalog kaže:

» With reference to your request some time ago that eleven Yugoslav vessels, flying the Italian flag, should be transferred back to you, this matter has been taken up with the Mediterranean Shipping Board who now advise that they have repeatedly raised the question with the Italian Ministry of Marine, but have not as yet received any satisfactory reply. The

Ministry have been notified that the matter is urgent and it hoped that the position will be clarified shortly.. „⁸

Svi ovi parobrodi, koji viju talijansku zastavu, iz sastava su Ratne i trgovačke mornarice, a u vrlo su lošem stanju. U službi su Saveznika, ali ovi ne poduzimaju ništa da ih uzdržavaju. Vidi se jasno da Talijani računaju da će ih morati vratiti, pa prema tome ne brinu se za njihovo uzdržavanje, ali Saveznici, u čijoj su službi, podržavaju ovaj nemar Talijana.

Napomenuti je još slijedeće:

U oktobru mjesecu prošle godine naše su pomorske jedinice zarobile parobrod »Tunisino« luke pripadnosti Trst, koji je plovio u našim vodama, a u njemačkoj službi.⁹ Nakon stanovitog vremena parobrod je bio upućen pod našom zastavom, sa našom posadom u Bari u namjeri da se nakrca robom za naše potrebe. U Bari je međutim po naređenju britanskih vlasti vraćen talijanskoj zastavi, iako je bio naš ratni plijen, iako je služio Njemcima prije zarobljavanja.

U ovom su slučaju Saveznici odmah našli rješenje iako krivo, ali iz nekih razloga našli su za potrebno da se ovaj parobrod vrati Talijanima.

Danas međutim ne nalaze za potrebno da naše brodove vrate nama. već čekaju rješenje talijanskog Ministarstva mornarice. što se vidi iz njihovog akta upućenog nam 19 tek. [mjeseca] iz kog smo izvod naprijed naveli.

4.) Popravak naših parobroda i motornih jedrenjaka.

Mogućnosti popravljanja sa našim radionicama i našim navozima (navozi koji su nam dati na uporabu po Saveznicima) takvih su razmjera da dolaze u obzir samo motorni jedrenjaci i manji parobrodi.

I malo veće parobrode ne možemo da popravljamo, naročito ne podvodni dio, te smo u tome potpuno ovisni o Saveznicima.

Na naša stalna traženja preko Ministry of War Transport i H. Q. Movement Eastern Adriatic, dobivamo uvijek isti odgovor: Dokovi su okupirani po ratnoj floti i ne može se za sada

* ... Pozivajući se na vaš zahtjev od prije izvjesnog vremena da jedanaest jugoslovenskih brodova, koji plove pod talijanskom zastavom, treba da vam budu vraćeni, izvještavamo vas da je ovaj predmet pokrenut kod Sredozemnog brodarskog ureda, koji nas sada obavještava da je ovo pitanje više puta raspravljano sa talijanskim Ministarstvom mornarice, ali sve dosada nije primljen nikakav zadovoljavajući odgovor. Ministarstvo je obaviješteno da je ta stvar hitna i očekuje se da će uskoro biti razjašnjena ...

pristupiti popravljanju vaših brodova, ali će to biti uskoro«. Međutim ovo uskoro vuče se u beskonačnost.

Stanje naših brodova je vrlo zabrinjavajuće. Mi smo postavili pitanje, da ako se ne pristupi dokovanju naših parobroda, iste nećemo više puštati u promet, jer bi to značilo njihovo posvemašnje uništenje. Movement ponovno urgira dokovanje, slaže se s time da je stanje naših brodova takovo, da je dokovanje potrebno. Čeka se na rješenje.

Postoji mišljenje kod Saveznika, da nam nije potrebno popravljati manje jedrenjake, jer da oni ne vrijede mnogo i ne dolaze u obzir za navigaciju preko Jadrana. Međutim mi nastavljamo prema mogućnostima sa popravcima istih vodeći računa o sutrašnjim potrebama.

Svi naši brodovi, parobrodi i motorni jedrenjaci oskudijevaju sa opremom (konopi, čelik-čela i ostali potrošni materijal) i vrlo teško dolazimo do nje.

Od Saveznika smo više puta tražili da nam se pribavi potrebna oprema, ali samo jedanput dobili smo jednu malu količinu.

Ovo čime danas raspolazemo, naročito konopi ne predstavljaju nikakovu sigurnost brodova, pogotovo ne u zimsko doba.

Sa popravcima brodova bilo je poteškoća u svakom pogledu, jer su Saveznici imali pred očima samo svoje potrebe. Iako u luci Bari postoji 7 navoza, nama u početku nije bilo dozvoljeno izvući ni jedan brod. Tek oko 20 novembra prošle godine stavili su nam na raspoloženje 2 navoza u Molfeti, no s time da su se brodovi mogli izvući tek onda, kada su saveznički predstavnici dali dozvolu za izvlačenje. Iste poteškoće su postojale u Monopoli i Mola di Bari. Međutim, danas je ovo stanje krenulo na bolje, osim Bari-a i Molfete, gdje je ostalo po starom.

Slična je stvar bila i u mehaničarskim radionicama. Iz početka su se popravci motora vršili samo u jednoj mehaničarskoj radionici u Bari-u, ali i tu nismo imali slobodne ruke. Više se puta desilo da su djelovi naših motora dati na popravak skinuti sa tokarske klupe, a da bi se mogli dovršiti poslova za Saveznike. Takve su se stvari dešavale u svim radionicama, pa i u onim koje nisu bile rekvirirane sa strane Saveznika.

U rekvirirane radionice nemamo pristupa, a treba napomenuti da su to radionice sa boljim i preciznijim strojevima. Ukoliko nam je potreban koji precizni rad, moramo molbom tražiti dozvolu od H. Q. Movement da se takav rad može izvršiti u ovim rekviriranim radionicama.

Iz naprijed izloženog jasno se vidi da se naša Baza nije mogla normalno razvijati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

**Politkom,
Josip Gizdić¹⁰**

**Komandant.
[potpis nečitak]**

BR. 178

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 26 AVGUST 1944»**

STAB
IV POMOR. OBAL. SEKTORA

**Pov. br. služ.
26. VIII. 1944 god.**

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovno po čamcima flotila.

M/j »Biokovo« isplovio za Brač (Smokova) zbog prebacivanja na Vis 250 boraca III Prekomorske brigade, zbog jakog mora uplovio u Starigrad te nije izvršio zadatak. Zadatak izvršiće se večeras.

M/j »Bože i Gospe pomози« isplovio za Brač (Vela Grška) sa 2 tone materijala i 22 putnika, na povratku donio 12 putnika i 2 komada stoke.

M/j »Dva brata« isplovio za Hvar i Starigrad sa 3 tone ugljena, 1 tonom hrane i 17 putnika.

M/j Ribar I« isplovio za Hvar sa 3 druga, na povratku preveo također 3 druga.

¹⁰ Za političkog komesara je postavljen naredbom Štaba Mornarice NOVJ br. 53 od 1 avgusta (vidi dok. br. 7/1, k. 2073, dep. br. 82).

Talijanska koča »Gran Duca« povratila se iz Jelse sa 8 bolesnika i 2 putnika.

M/j »Srce Isusovo« uplovio iz Lastova sa 10 putnika.

M/j »Sv. Ante« uplovio iz Hvara.

K 9 uplovio iz Hvara.

BB »Topčider« održao vezu sa Malim Drvenikom i preveo 47 zbjega i 80 putnika.

NB 3, NB 11. NB 13, NB 14 i NB 15 nalaze se u luci neispravni za vožnju.

BB »Topčider« isplovio jutros iz Visa sa naročitim zadatkom.

M/b »Lala« u vožnji sa naročitim zadatkom.

Barkasa br. 1 isplovila za Sušac u 03,00 sati za prevoz ribe za Vrhovni štab.

3. Bez sadržaja.

4. Iz Komiže isplovio jedan m'j za Italiju sa 15 Engleza i 1 drugom.

Usposobljena 2 broda. Primljeno na popravak 0.

5. Bez sadržaja.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:

S. O.

OPERATIVNI OFICIR:

Davor J. Orehić

(M. P.)

ZAPOVIJEST ŠTABA TREĆEG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA OD 27 AVGUSTA 1944 ZA NAPAD NA NEPRI- JATELJA NA OTOKU PAŠMANU¹

OPERATIVNA ZAPOVIJEST BR. 3

Štaba III Pomorskog obalskog sektora od 27 augusta 1944 g.

Situacija: Na o. Pašman u mjestu Tkon nalazi se neprijateljski garnizon jačine do 160 vojnika,² u tom broju i 22 ustaša. Samo mjesto Tkon neprijatelj je osigurao sa strane kopna sa više redova bodljikave žice i većim brojem položenih nagaznih mina. Indirektno neprijateljski garnizon štiti artilerija sa strane Biograda n m.

Iz garnizona Tkon neprijatelj povremeno upućuje u pravcu mjesta Pašman, Nevidane i Zdrelac svoje patrole jačine 40—45 vojnika sa ciljem kontrole terena i zaštite svog pomorskog saobraćaja Pašmanskim Kanalom.

Od naših snaga na terenu o. Pašman nalaze se manja stražarska odjeljenja naših pozadinskih vlasti.

II. Zadatak: Položiti osmatračke mine između mjesta Pašman i o. Babac.³ Sačekati veći neprijateljski brod, bilo transportni, bilo naoružani, te ga pomoću položenih mina uništiti.

III. Izvršenje

zadatka: U cilju izvršenja naprijed postavljenog zadatka

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 26/1—2, k. 2027.

* Odnosi se na snage 891 puka 264 njemačke pješadijske divizije.

* Rezultat akcije bio je sljedeći:

»Nakon postavljanja osmatračkih mina (2 improvizirane od izvađenih starih jugoslovenskih mina »C 15«), naišlo je 30 avgusta nekoliko neprijateljskih peniša. Nestrlpljenjem o.smatrača, mine su opaljene pre vremena, tako da su eksplodirale ispred pramca prve penise u konvoju. Prema neproverenim podacima ova je peniša ipak bila toliko oštećena da je potonula u blizini Pakoštana.

Usled te akcije neprijatelj je poduzeo sledeći dan 31 avgusta raciju na o. Pašmanu polazeći iz Tkona. U svom pokretu naišao je na postavljenu zasedu našeg odreda mornaričke pešadije. U borbi neprijatelj je bio odbačen i pretrpeo veće gubitke: 15 mrtvih, 6 ranjenih i 1 zarobljen. Naših gubitaka nije bilo. (Vidi dok. reg. br. 8 1—2, k. 2024.)

U neprijateljskom dokumentu se kaže o akciji:

»Na sjev. vrhu ostrva Pašman jedno naše izviđačko odjeljenje naišlo je na jači nepr. zasjedni položaj. Bilo je gubitaka na objema stranama. O pojedinostima nije izviješteno«. (Vidi mikrofilm London N 10 H 304210 — H 304212 u mikroteci Istoriskog instituta JNA)

1) Da se minerski referent ovog Štaba sa određenim minerskim osobljem i materijalom prebaci sa gajetom iz Sali u uvalu Sv. Ante na o. Pašman, odakle će materijal prenijeti u mjesto Pašman. Potrebnu stoku i čamac za prenos materijala i radove oko polaganja mina staviće na raspolaganje Kotarski N.O.O. Biograd n m.

2) Da se uputi za osiguranje minerske akcije iz sastava Bataljona pomorske pješadije:

II četa u punom svom sastavu,

II vod I čete,

jedno mitraljesko odjeljenje i jedno odjeljenje teškog minobacača iz sastava prateće čete.

II vod I čete uputiti iz Sali zajedno sa minerskim odjeljenjem u uvalu Sv. Ante na o. Pašman sa zadatkom osiguranja minerske akcije od strane Tkona postavljenim zasjedama na putu Tkon — Pašman.

II četu sa određenim jedinicama prateće čete uputiti iz Zaglava u uvalu Čerena. Po iskrcanju u Čereni uputiti jedan vod II čete u zasjede na putu Zdrelac — Pašman sa istim zadatkom koji ima II vod I čete.

Glavninu II čete i jedinice prateće čete zadržati na podesnom mjestu terena između Čerene i uvale Sv. Ante, vodeći računa o eventualnim akcijama neprijatelja sa ove strane protiv naših zasjeda.

Gajete upotrijebljene za prebacivanje jedinica na o. Pašman imaju se zadržati maskirane u uvalama između Čerene i Sv. Ante.

Akcijom osiguranja minerske akcije rukovodiće Štab bataljona po uputama operativnog oficira ovog Štaba. U tu svrhu uputiti sa određenim jedinicama dva člana iz Štaba bataljona i kapetana Peka Petra.

Predviđa se da će akcija trajati 5—7 dana. U vezi toga određeno ljudstvo ima se snabdjeti sa suhom hranom za 5 dana, a sa kruhom za 3 dana. Kruh za ostale dane dostaviti jedinicama putem veze na Čerenu.

Povlačenje izvršiti odmah nakon izvršenja minerske akcije, a što može usljediti ranije predviđenog roka trajanja akcije.

Naredenje za pokret izdati će se naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab, načelnik-major:
Vanja Zimovnov

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 29 AVGUST 1944¹**

STAB
IV POMOR. OBAL. SEKT.

Pov. br. služ.
29 augusta 1944 g.

Dnevni raport.

ŠTABU MORNARICE

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovno po čamcima flotila.

M'j »Tomislav« isplovio za Hvar i Starigrad sa 20 tona hrane i 25 praznih bačava.

M/j »Domoljub« isplovio za Brač sa 1,5 tone hrane i 10 drugova, preveo iz Brača u Vis 9 putnika.

M/j »Frankopan« isplovio za Lastovo sa 5 tona hrane, 60 bačava nafte i 40 putnika.

PC 57 isplovio za Hvar za prebacivanje veze za I Dalmatinsku brigadu, preveo iz Hvara u Vis 9 drugova.

PC 47, koji je doveo iz Hvara 1 ranjenog druga prilikom požara na PČ 43, vratio se u Hvar sa hranom za PC 56 i za P. O * Hvar.

M'j »Gran Duca« uplovio iz III Sektora sa 7 ranjenika, 47 putnika i 5 zbjega.

M/j -Sv. Križ« uplovio iz Hvara sa 13 putnika i 1 bolesnikom.

BB Topčider« održao vezu sa Malim Drvenikom te je tako preveo 15 putnika, a vratio 80 zbjega.

NB3, NB11, NB13, NB14 i NB15 nalaze se u Visu neispravni za vožnju.

3. Bez sadržaja.

4. Inostranstvo:

Uplovilo u Komizu: S/s »Ljubljana« iz Monopolija sa 209 sav. vojnika,⁵ 20 tona raznog materijala, 66 mazgi i 35 dru-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 30—1/5, k. 2065.

* Partizanski odred

¹ Vjerovatno se odnosi na savezničke komandose.

gova. S/s »Morava« i »Makarska« uplovili iz Manfredonije sa 90 sav. vojnika, 8 drugova. 5 tona povrća i 5 tona raznog materijala.

Isplovilo iz Komiže: S s »Ljubljana« za Bari sa 48 drugova, 12 ranjenika, 245 sav. vojnika i 3 zarobljenika. S s »Morava« i »Makarska« preko Biševa za Bari. M/j »Otac Petar« za Bari.

Uplovilo u Vis iz Komiže: S s Makarska- sa 65 putnika i 1 autom, zatim se vratio u Komižu.

Usposobljen 1 brod, primljeno na popravak 5 brodova.

5. Bez sadržaja.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:

M. Zuvić

OPERATIVNI OFICIR:

p. poručnik

P. Vidan

KOMANDANT:

N. Srzić

(M. P.)

BR. 181

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG
SEKTORA OD 29 AVGUSTA 1944 ŠTABU MORNARICE O
DEJSTVIMA MORNARIČKIH JEDINICA PRILIKOM ARTI-
LJERISKOG NAPADA NA NEPRIJATELJSKE POLOŽAJE
NA O. KORČULI'

ŠTAB

IV POMOR. OBAL. SEKTORA

Pov.op. br. 289

29. augusta 1944 g.

Operativni izvještaj.

Š T A B U M O R N A R I C E

U vezi tam. pov. op. br. 5780 od 12. VIII. o. g. dostavlja se u produženju prepis Operativnog izvještaja I i II Desantne flotile za izvršenu akciju 27 o. m. u Lovištu. Akcija poduzeta i izvršena sa savezničkom artiljerijom, tako da naši brodovi I i

II Desantne flotile su jedino izvršili prevoz artiljerije i municije do odredišta i natrag pod rukovodstvom savezničke komande.²

Operativni izvještaj

1. Akcija poduzeta po usmenom naređenju IV P. O. S. s time da se flotile stave na raspolaganje saveznicima. Učestvovali iz I Desantne flotile MS 1, 2, 3, 4 i 5, a iz II Desantne flotile MS 8, 9 i 10. Podatke o neprijatelju imali su saveznici i oni su poduzeli akciju samoinicijativno.

2. Po načinu izvođenja akcije sa strane saveznika pretpostavlja se da je zadatak bio slijedeći: Pomoću 12 topova, i to 8 topova (haubica) 75 mm i 4 45 mm, uništiti neprijateljske baterije na Pupnatu (Korčula). U vezi prednjega saveznici su ukrcali u toku 25. VIII. o. g. u Rukavcu slijedeći materijal: MS 1, 2, 3 i 4 po 2 haubice 75 mm sa odgovarajućom municijom, MS 5 3 p. a. topa sa odgovarajućom municijom, MS 8 i 9 po 2 haubice 45 mm sa odgovarajućom municijom, MS 10 rezervnu municiju za haubice 75 mm, oko 15 tona. — 25. VIII u 20,00 svi MS u konvoju sa ostalim savez, jedinicama isplovili su iz Rukavca, te uplovili na otok Šćedro u 02,00. — 26. VIII. ostaju svi brodovi na Šćedru razmješteni po uvalicama, dok MS 5 iskrcava p. a. topove na položaje. Istog dana u 21,00 svi MS u sastavu savez, jedinica isplovljavaju za Lovište (Pelješac). MS 5 ostaje na Šćedru.

3. Nepoznato.

4. Izloženo u tač. 2.

5. Bez sadržaja.

6. 27. VIII. odmah po dolasku u Lovište u 02,30 iskrcajavu MS topove i municiju, što saveznici postavljaju na slijedeće položaje: topovi i municija sa MS 1 i 2 postavljaju se na položaj Mirce i brodovi po završenom iskrcaju ostaju kraj tog položaja po naređenju saveznika. (Napominjemo da je baš ovaj raspored MS 1 i 2 mogao biti fatalan po brodove pošto je taj isti položaj bio na vidiku neprijatelju i stalno po njemu tučen). MS 3 i 4, pošto su iskrkali 4 haubice u samom mjestu Lovište, raspoređeni su bili, a po naređenju saveznika, MS 3 u samom Lovištu, a MS 4 na položaju nasuprot mjestu, MS 10 sa rezervnom municijom ostao je također u Lovištu. MS 8 i 9 postavili su se u zaštitu jug.-zap. rta Pelješca 50 metara nedaleko iskrcajnih 4 haubica 45 mm i odgovarajuće municije. Artiljeriski dvoboj između saveznika i neprijatelja počinje u 06,00 sati a svršava u 13,00. U 13,15 počinje ukrcavanje topova sa položaja

Mirca, koje je izvršeno u roku od 5 minuta, a kroz koje vrijeme neprijatelj nije tukao taj položaj. Zatim se ukrcavaju u 13,45 topovi sa položaja Lovišta, i na koncu u 14,00 krcaju brodovi sa položaja na rtu svoje haubice. Kako je koja grupa ukrcala svoj materijal tako je otplovila iz luke Lovišta u pravcu Hvara, gdje nakon 2 milje puta okrene se u kurs prema Visu. U Rukavac se stiže u konvoju istog dana u 20,00 sati. Iste večeri u 21,15 stiže MS 5 sa Sćedra i svi skupa tokom noći iskravaju materijal. MS 10 stiže u Vis slijedećeg dana u 04.00 sati sa ostalim savez, jedinicama.

7. Bez sadržaja.

8. Nepoznato.

9. Saveznički gubici: 1 mrtav, 18 ranjenih i 2 topa oštećena. Vlastiti gubici: 1 ranjen (i to mornar drug Rudolf Maurić sa MS 1, koji je lakše ranjen u lijevu nogu od parčadi, a koga su saveznici odmah po ukazanoj pomoći prebacili na bolnički brod, a njime sa ostalim ranjenicima na Vis).

10. Od neprijateljske granate oštećen je na pramcu (vratima) MS 1, dok MS 2 je neznatno oštećen od parčadi.

11. Bez sadržaja.

12. Bez sadržaja.

13. Bez sadržaja.

14. Za vrijeme akcije drugovi su se pokazali disciplinovani, izvršavali su hitno naređenja komandnog osoblja, a borbenost je bila prilična.

Ako postoji mogućnost, bilo bi potrebno da se postave na MS p. a. mitraljezi.

Dostavljajući prednji operativni izvještaj naglašavamo da, obzirom da su naše jedinice učestvovalе jedino kao prevozioci saveznika, izvještaj nije popunjen po svim propisanim tačkama.

Inače mišljenja smo da je sa strane naših jedinica zadatak izvršen tačno po predviđenom programu, te su se MS pokazali kao vrlo dobro upotrebljivi za slične akcije. U tač. 14 prednjeg izvještaja naznačeno je da za vrijeme akcije ukrcani drugovi pokazali su priličnu borbenost, to smatramo zadovoljavajuće obzirom da za veći broj ukrcanih drugova ova je bila prva akcija ove vrsti.

Smatramo da postavljanje p. a. mitraljeza na MS nije potrebno obzirom da isti voze redovito u sastavu ostalih jedinica za pratnju, tako prednji predlog nije uzet u obzir.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:
M. Zuvić

NAČELNIK ŠTABA:
Josip Vrtačnik

KOMANDANT:
N. Srzić

(M. P.)

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBAL-
SKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 30 AVGUST 1944«**

STAB
IV POM. OBAL. SEKTORA

Pov br. služ.
30 augusta 1944

Dnevni raport.

Š T A B U M O R N A R I C E

1. Bez sadržaja.

2. Patrolisanje vršeno redovno po čamcima flotila.

Za III P. O. S. isplovili su 29. VIII. u 09,00 sati slijedeći brodovi: m'j »Biokovo« sa 50 tona hrane i 3 drugova, »Srce Isusovo« sa 35 tona materijala i 4 druga, »Darinka« sa 10 tona hrane i 9 drugova.

Na Drvenik Mali isplovio je BB »Topčider«. Odnio je 30 tona materijala i 3 putnika a povratio se sa 1 ranjenikom i 30 zbjega.

Vezu sa Bračem održao je m/j »Bože i Gospe pomozi«. U Brač odveo je 3 putnika a povratio se sa 5 ranjenika i 5 ovaca.

Vezu sa Starigradom i Hvarom održao je m/j Sv. Josip — Krilo, odveo je 10 tona hrane i 22 druga.

M/j »Augustin« upućen je sa praznim bačvama u Ivan Dolac na o. Hvaru gdje će ukrcati vino za Vis.

M b »Zmaj« odveo je u Hvar 20 Engleza i 1 džip, 1 trokolicu. 1 vagoncin za jeep i 1 druga. Povratio se iz Hvara.

Iz Zakamice za Brač radi prebacivanja boraca Xn Brigade isplovili su m'j »Sv. Ivan i Sv. Roko . Ukrcali su 200 boraca.*

Iz Visa za Brač isplovio je mj »Mosor« sa 300 boraca III Prekomorske brigade. Osiguranje ovih brodova imao je da vrši NB 3. Po naređenju komandanta XXVI Divizije brodovi su povraćeni u luku a trupe su iskrcane. Mosor« je povraćen u Višku luku a »Sv. Ivan« i »Sv. Roko upućeni su u luku od NB 3 koji je naišao na njih oko 4 Nm od Visa.

Za istočni dio Hvara radi operacije protiv Sućurja isplovio je sastav pod komandom operativnog oficira IV P. O. S. druga potporučnika Vidana. U sastavu bili su slijedeći brodovi: PČ 24 (»Marjan«) koji pripada III P. O. S., 1 talijanska koča sa 60 boraca I Dalmatinske brigade, 1MS¹ sa 4 haubice I divizionu sa municijom i 100 boraca, 1 MS sa 180 boraca i 1 MS sa 150 boraca I Dalmatinske brigade, 1 barkasa ukrcala je 6 teških bacača i 60 drugova a 1 barkasa sa 70 boraca I čete Mornaričke pješadije. I ovi brodovi su po naređenju komandanta Divizije povraćeni u Vis, pošto se je izvršenje akcije obustavilo. Za brodovima isplovio je brzi m č Mary koji je sastav dostigao ispod Hvara i povratio ga u Vis.

Pošto je stiglo obavještenje da se u Hvaru nalaze ranjenici sa PC Hvarske flotile, upućen je PC 75 u Hvar i Stariograd, isplovio je za Hvar u 20,00 sati a povratio se u 00,50 sa 1 ranjenikom i 1 bolničarkom u Vis.

PC 56. koji se je nalazio od 14. VIII. u uvali Virak radi održavanja veze sa Biokovom, uplovio je pošto mu je potreban opravak motora. Za vrijeme 15-dnevnog detašovanja održao je II puta vezu sa Drašnicama i Zivogošćem. Doveo je sa zap. Biokova oko 250 boraca⁴ i 200 zbjega. Na vezu Drašnice prevezio je materijal iz uvale Virak. Ujedno je prevezio zbjeg i borce iz uvale Virak u Jelsu.

NB 3 završio je opravak kopče i izvršio uspješnu pokusnu vožnju do Hvara gdje je ukrcao i vodu.

Iz Starigrada na Hvara stigao je m/j »Gundulić« sa vinom za Okružni N.O.O.

M/j »Frankopan« vratio se sa Lastova.

NB 3 završio je opravak i spreman je za vožnju. NB 11, NB 13, NB 14 nalaze se u popravku.

3. 29. VIII. obaviješteni smo od Morn, stanice Hvar da su stavljeni 2 PČ Hvarske flotile na raspoloženje, za prebacivanje iz Jelse u Gdinj, Partizanskom odredu.⁵ U 17.00 isplovili su PC 45 i 47 iz Hvara za Jelsu. Dok su PČ obilazili oko rta Kabal, otvorena je na njih vatra od nepr. baterije kod Vidove Gore na Braču. Baterija je gadala od 17,35 do 20,00 sati sa pojedinim stankama. Granate padale su sasna u blizini PČ, koji su odmah zavozili prema uvali. Već kod drugog metka PČ 45 bio je oštećen. Od gelera poginuo je politkornesar Hvarske flotile drug Kokić Boris. Teško je ranjen drug Kumarić Tugomir. koji je sa PČ 75 doveden tokom noći u Vis. Lakše su ranjeni drugovi

® Taj motorni splav je iz sastava desantne flotile Četvrtog pomorskog obalskog sektora.

* Vidi dok. br. 161.

° Vjerovatno se misli na partizanski odred na otoku Hvaru.

Kalčić Mario i Brumac Miloš, koji su ostali na njezi u Hvaru. PC 47 nasukao se na obalu a PC 45 potonuo je u uvali Zukova pošto je neznatno oštećen.

4. Inostranstvo:

Uplovio u Komižu: Rb »Sitnica« iz Manfredonije sa 150 tona vode, zatim isplovila za Vis. Tri m/jedrenjaka iz Italije sa 150 tona soli, 264 tona benzina.

U Vis uplovilo: Jedan m/jedrenjak iz Italije sa 600 bačava benzina.

Usposobljeno 6 brodova, primljena na popravak 4 broda.

5. Bez sadržaja.

S. F. S. N.

POLITKOMESAR:
s. o.

OPERATIVNI OFICIR:
P. Vidan

KOMANDANT:
N. Srzić

(M. P.)

BR. 183

**DNEVNI RAPORT ŠTABA ČETVRTOG POMORSKOG OBALSKOG SEKTORA ŠTABU MORNARICE NOV JUGOSLAVIJE
ZA 31 AVGUST 1944'**

STAB
IV POMOR. OB. SEKTORA

Pov. br. služb.
31 augusta 1944

Dnevni raport.

Š T A B U M O R N A R I C E

1.) Bez sadržaja.

2.) Patrolisanje vršeno redovno po čamcima flotila.

M/j »Gundulić« isplovio za Hvar sa 24 putnika i 18 praznih bačava.

M/j »Lahor« isplovio za III P. O. S. u 09,00 30. VIII. sa 30 tona razne hrane za K. N. O. O. Rab.

Barkasa br. 1 isplovila za Hvar u 13,00 sati sa 16 drugova zbog prisustvovanja pogrebu poginulog druga Kokica.² Vratila se u Vis u 22,15 sa 22 druga.

PC 75 održao vezu preko Virka sa zap. Biokovom, i preveo u Vis dva ranjenika. U Jelsi iskrcao politkomesara Biokovskog odreda i 8 drugova. U vezi primljenih naredjenja tog Štaba, PC 75 upućen je jutros za V P. O. S. za tam. upotrebu.

M/j »Tomislav« isplovio iz Starigrada za Vis. Na putu se je susreo sa m'j »Gundulić«, koji je plovio iz Hvara za Starigrad. Budući su se približili sa namjerom da nešto kažu jedan drugom, o otvaranju artiljerijske vatre sa Vidove Gore — sudarili su se. Tom prilikom je m j Tomislav bio oštećen toliko, da je morao iskrcati teret u Starigrad. Cim pomenuti jedrenjaci stignu u Vis, dostavit će se detaljni izvještaj o sudaru.

M b »Zmaj« bio je upućen za spasavanje PC 47 Hvarske flotile, koji je bio obasut artiljerijskom vatrom sa Vidove Gore i radi toga nasukan između Ključna i Stinja³ na otoku Hvaru. Nakon pola sata rada oko spasavanja pomenutog PC 47 otvorena je artiljerijska vatra sa Vidove Gore, tako da su bili prisiljeni prekinuti sa radom i povratiti se natrag u luku.

3.) Bez sadržaja.

4.) Uplovili u Vis 4 m'j i PC 24 iz Manfredonije — Italija.

Uplovili u Komižu 2 s's iz Barija, sa 18 putnika i 6 to-na materijala.

Usposobljeno je 5 brodova, a prijavljeno za popravak 3 broda.

5.) Bez sadržaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
(Marjan Zuvčić)
s. o.

Komandant, kapetan:
(Srzić Niko)
N. Srzić

Operativni oficir:
p. poručnik,
(Vidan Petar)
P. Vidan

**IZVOD IZ KNJIGE DEPEŠA ŠTABA MORNARICE PRIMLJE-
NIH OD ŠTABOVA DRUGOG, TREĆEG I PETOG POMOR-
SKOG OBALSKOG SEKTORA U JULU I AVGUSTU 1944¹**

Redni broj	Dan i sat primitka	Depeša
7.	1/Vn 13,00 III P. O. S.	Br. 259. 1/VII. Veza vaš dop. br. 5451. 1 Nemač zarobljen, 1 četnik ubijen, zarobljen 1 šmajser, 1 pištolj, 1 gu- meni čamac sa motorom. Oslob. teri- torija nema. Mobilisani 40 boraca. Potvrđuje se prijem naredenja br. 622 od 30/VI.
54.	6/VII 20,30 III P. O. S.—	Kod punte Mike ² kretanje nepr. je- dinica. 6000 nepr. voj. i oficira kao i velika količina ratnog materijala i kamiona, tenkova spremnih prebaci- će se u Italiju. 10 penisa saobraćaju stalno noću Zadar — Pag i obratno. Preko dana kamuflirane na Pagu. U Ninskom Zalivu — Petrčane garni- zon smanjen na 300 vojnika. — Br. 55. 6/VII.
58	7/VTI 15,30 V P. O. S.—	5/VTI navečer stigle iz Dubrovnika na Korčulu dve čete SS trupa. ³ Stigle sa m/j praćene od četiri E-boota. Ju- čer u 13 sati bili u Smokvici i vero- vatni pravac nadiranja prema Blatu, postoji mogućnost da su se sinoć is- krcavali u Velu Luku. ⁴ Potrebno pa- troliranje sav. brodova ispred Trste- nika.—

¹ Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u Arhivu Istori-
skog instituta JNA pod reg. br 4/1 i 6.1, k. 2073.

² Oštri Rat

³ Odnosi se na snage 369 legionarske («Vražje») divizije.

⁴ U izvještaju njemačkog opunomoćen, generala u Hrvatskoj od
10 jula 1944 piše: «6 VII kod Smokvice (na Korčuli) naša izviđačka
odjeljenja su naišla na jači neprijateljski otpor» (vidi mikrofilm Lon-
don — N 10 H 304415 — H 304418 u mikroteci Istoriskog instituta JNA).

- 66 8/VII 10,25
V P. O. S. Br. 63. 8/VII Njemci juče bili u Veloj Luci. Povukli se prema Smokvici. Izgleda pripadaju Vražjoj diviziji.⁵ — V P. O. S.
- 71 8/VII 15,35
V P. O. S.— Br. 65. 8/VII. Za 26 Diviziju, Neprijatelj u jačini 400 vojnika. Smokvica i Blato je blokirano. Jučer popodne Njemci bili u Veloj Luci. Veza sa korčulanskim part, nemamo.
- Stab Gr. J. D. P. O.—⁶
- 73 8/VII 21,30
V P. O. S. Br. 68. 8/VII. Njemci se povukli iz zapadnog djela Korčule u stare utvrđene položaje.—
- 75 9/VII 17,00
III P. O. S. Br. 64. 9/VII. U Lavši oko 600 ranjenika i zbjega. Uputite brodove za njihov prihvat, te da brodovi mogu još u toku noći isploviti za Vis. Javite kad će brodovi uploviti.
- III P. O. S.
- 76 9/VII 16,00
V P. O. S.— Br. 69. 9/II. — Telef. veza sa o. Sušac uspostavljena. Izgleda da se vrši smena 118 Div. sa Vražjom div.⁷ Detalje naknadno. Potrebno bombar. Pupnata, Uši, Sipana. Na Lopudu bombardovan SE—SE kraj otoka, mesto Benešin rt. U Crkvicama iznad Risna jako četničko uporište. Bombardovanje bi imalo veliki vojnički i politički značaj. Uz sva nastojanja vojske i stanovništva požar na V. Jezeru⁸ na Lastovu, još traje. Upozorite Saveznike.

⁵ Stab Grupe južnodalmatinskih partizanskih odreda

⁷, " Prema podacima iz knjige »Der Weg der 118 Jäger Division«, Divizija nije u to vrijeme vršila nikakvu smjenu jedinica.

* Velji Lago

79 10/VII 09,20 Veza vaše dep. br. 78. Bunkerisano
 III P. O. Š. oko 65 tona materijala. U noći 7 na
 8 prebačeno na o. Mimonjak oko 8
 tona. Večeras pokušaćemo prebaciti
 oko 40 tona ukoliko će -vreme dopu-
 stiti.⁹ Situacija u kanalu za sada po-
 voljna. Br. 79. 9. VII.—

99 11/VII 17,50 Br. 75. 11/VII. Nepr. vrši raciju 9—
 III P. O. S.— 10 sa manjim snagama po Pašmanu.¹⁰
 U svitanje nasukala se nepr. mot.
 torpiljarka u Solinama na Ižu. Ma-
 terijal za 19 Div. vraćen sa porukom
 da se uputi noćas.¹¹ N. B. 13, »Da-
 rinka«, »Sv. Križ« i »Strmelj« upu-
 ćeni sa 389 zbega i ranjenika za Vis.

III P. O. S.—

9 13/VII 08,45 Br. 77. 12/VII. Nepr. se iskrcao 11 na
 III P. O. S.— Ižu sa 2 peniše, 1 nepr. mot. čamac,
 1 pentail,¹³ jačina 220 vojnika.¹³ U
 11,20 savezn. avioni oštetili 1 nepr.
 naor. mot. penišu u uvali Malić (o.
 Sestrunj). Isplovili tri naoružana bro-
 da II i III P. O. S. da napadnu Njem-
 ce kod povlačenja. Nepr. se povukao
 u Svitlu uvalu (Ugljan)¹⁴ pre dolaska
 naše jedinice. U noći iskrcana na Ižu
 jedna naša desetica koja spasava ma-
 terijal sa peniše. U noći 11—12 poku-
 šavali pi'ebaciti za XIX Div. Radi

Odnosi se na materijal za Devetnaestu diviziju (vidi dok.
 br. 3—4/1. k. 1010, u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

" Vidi dok. br. 133 1 knjigu depeša Glavnog štaba NOV i PO
 Hrvatske pod br. 1—1, k. 119/8, depešu br. 3788 od 12 VII 1944 godine.

¹⁵ Tako u originalu.

" Prema izvještaju Operativnog odjela Ministarstva oružanih
 snaga NDH. 12 jula 1944 vršeno je iskrcavanje na otok Ugljan (vjero-
 vatno dijelova 264 njemačke pjeSadske divizije). (Vidi dok. br. 12—1/1,
 k. 40 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

borbe na kopnu prihvata nije bilo.¹⁵ Noćas pokušavamo ponovo. U Lavšu uplovila tri broda. Večeras upućujemo 500 zbjega sa dva broda u pratnji »Zadra«. Molimo javite našem intendantu da sleduje 100 odeli kompletnih, 60 pušaka za novomobilisane i neka pošalje hranu, pošto smo ostali bez [nje].

III P. O. S.—

23	14 VII 10,30 V P. O. S.—	Po izvještaju sa Pelješca kreće se 118 — 118 divizija preko Pelješca na kopno u zamjenu za Vražju ili Osmu diviziju na Pelješcu i Korčuli. ¹ Potrebna stalna vazdušna kontrola Korčulanskog i Neretvanskog Kanala, luka na Pelješcu i luka Korčule, puteva preko Pelješca i pojačana morska kontrola naročito na liniji Pelješac — Metković (Neretva). Br. 85. 13/VII.—
57	18. VII 10,45 V P. O. S.	Br. 103. 18/VII. 17/VII oko 200 Njemaca na položaju Mah Grad (brdo na mljetskim otocima) krenuli prema zapadu. U daljini od Pome (uvala) oko 10 km, gdje se zaustavili. 18/VII oko 03 sati borba na moru ispod Trstenika.—
58	18/VII 11.10 II P. O. S.—	Br. 39. 18/VII. Naša radio-stanica sa Krka javlja — savezn. avioni su bombardovali 15/16 VII Senj, vojne objekte, te potopili nepr. parobrod »Slaviju« i 1 penisu. Potrebno bombar. motor, ribar, čamaca na Krku, služe nepr. za prevoz materijala. — II P. O. S.—
63	18/VII 18,00 II P. O. S.—	U mjestu Pagu i južnim selima ukupno 230 ustaša, gdje imaju 2 radio-

stanice.¹⁷ Stanje Lun — Novalja nepromjenjeno. Br. 40. 18 VII.

II P. O. S.—

64 18 VII 18,15
II P. O. S.—

Ovih će dana Njemci evakuisati civilno stanovništvo Pule u Njemačku sa 2 velika broda, koji su vezani kod tvornice cementa u luci, i kamionima koji se očekuju iz Trsta i Rijeke. — Br. 42. 18/VII.

II P. O. S.—

67 19/VII 08,00
V P. O. S.—

Cestom Drače — selo Trstenik transportuje se konjima po danu već 10 dana topovska i municija teških bacača, mine i hrana. U Trsteniku istovaruje se u prvu kuću do mola. Noću prevoze taj materijal sa 4—7 brodova u Korčulu. Brodovi danju usidreni u Malom i Velikom Zaglavku. Nekoliko SS vojnika stiglo iz Janjine u Trstenik. — Br. 107. 18/VII.—

70 19/VII 12,30
V P. O. S.—

Neprijatelj na Mljetu vrši čišćenje prema zapadu, pojačanje stiglo u dva navrata u Sovru (luku). Prvi tovar 120 ljudi, drugo nepoznato. Neprij. sinoć bio 10 km od Pome, odred pružao otpor.¹⁸ 18-VII vodene borbe 2 km istočno od Cara, selo na Korčuli.¹⁹ Gubitci odreda 5 mrtvih, 9 ranjenih upućenih sinoć za Vis. Na istočnom dijelu Pelješca nepr. vrši čišćenje terena.—

¹⁷ Odnosi se na dijelove Devete ustaške bojne Četvrtog stajaćeg djelatnog zdruga (vidi dok. br. 7 1—82, k. 58 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

" Vidi dok. br. 168.

" »Na Korčuli je jedna nepr. grupa odbačena iz prostora s. Cara« (vidi izvještaj njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 22 jula 1944 — mikrofilm London N 10 H 304369 — H 304372 u mikroteci Istoriskog instituta JNA).

- 93 20/VII 18,20
II P. O. S.— Br. 52. 20/VII. Mamula javlja: hitno tražite bombar. Rijeke. Neka se tuče luka — rafinerija nafte — brodogradilište — tvornica torpeda — magazini u luci i svu liniju hotela po obali u Opatiji. Od Sušačke luke po Opatiji duž obale gdje su vojni objekti.
- OK
la // . O. S.—
V
- 94 20/VII 18,20
II P. O. S.— Br. 53. 20/VII. Mam U'. javlja: hitno tražite bombardovanje Martinšćice — kod Sušaka neka se tuče Lazaret gdje su magazini goriva i municije, brodogradilište i iznad Martinšćice tvornica plumbom²⁰ gdje su magazini goriva.—
- II P. O. S.—
- 21/VII 15,00
V P. O. S.— Br. 27. 21/VII. Jedinice Prve brigade izvršile akciju na Pelješcu, ima 50—50 zarobij.²¹ Traže večeras 21/22 jula brodove za povratak. Javite hitno da li ćete uputiti L C I — L C I. Potrebno da L C I dođe u Veliki Lago.²²
- 67 28/VII 12,00
III P. O. S.— Br. 38. 28/Vn. Jutros se na Viru iskrcalo oko 200 Njem. i upalili svjetionik. U Zadru i po uvalama oko nje ga 16 peniša i 2 borbena.—
- III P. O. S.—
- 83 29/VII 17,50
II P. O. S. 220. mj.²³ noću odputovalo 25 maona i motora sa vojskom i materijalom u pravcu Dalmacije. To su mornarske jedinice do tada smještene u Opatiji, Rijeci, Kostreni i Bakru.

²⁰ olova

²¹ Vidi dok. br. 145 i napomenu 5 i 6 uz dok. br. 168.

²² Veliko Jezero (Velji Lago) na Lastovu

²³ Treba: 22 o. (ovog) mj.

- 95 30/VII 12,35
V P. O. S. Br. 60. 29. VII. Uspostavljena osma-
trač. stanica na Humu (Korčula), osi-
gurana optička veza. Radi okolnosti
izveštavanja molimo hitno 2 helio-
grafa zbog dnevne stalne veze.
- 96 30/VII 12,35
V P. S. Br. 61. 29. VII. Veza tam. op. br.
5451/44. Noću 27. VII prebacivanje
215 boraca I Dalm. brig, iz Velikog
Laga. Noću 21—22. VII prebacivanje
istih sa 43 zarobljenika natrag. Noću
22—23. VII prebacivanje 3 čete Dalm.
brig, sa Velikog Laga na Mljet kod
Poma. Noću 23—24. VII prebacivanje
istih sa 4 zarobljenika natrag.²⁴ Noću
25—26. VII prebacivanje 30 boraca
Last, odreda na lastovske Stijene, da-
nom 26. VII patrolisanje u lastovskim
Stijenama za vrijeme racije Stijena.²⁵
Sve operacije izvršile jedinice Last,
flotile, kod prvih triju potpomognu-
te sa dvjema barkasama. Borbi sa
nepr. nije bilo. Vodili aa. paljbu, iz
mitraljeza ispalili 142 met. ...
- 43 4'VIII 12,45
II P. O. S. Molimo pošaljite 40 kom. letnih ode-
la, cipela sa gumenim donovima i ve-
ša za novomobilisane. Br. 33. 4/VIII.
II P. O. S.—
- 85 9/VIII 15,50
V P. O. S.- Br. 8. 9'VIII. Tam. op. br. 5451/44.
1/VIII potpomaganje sav. akcija na
Ražnjić sa 3 m. leuta. 2/VIII Milina
Anton-Persona, obavještajac V P. O.
S., sa jednim drugom izvršio prepad
na nepr. prethodnicu jedne čete kod
Lumbarde, pet mrtvih, sedam ranje-
nih pobjeglo. Zaplijenjeno po jedan
šarac, strojnica, puška, pištolj.²⁶

**6/VIII prebacivanje 200 boraca XI
brig, iz Velikog Laga za Ropu.—²⁷**

- 44 15/VIII 11,50
II P. O. S.** **Krk javlja: po uvalama od Sušaka do
Urinja ima oko 30 maona punih mu-
nicije i mina dobro kamufliranih, po-
trebno nisko patrolisanje avionima. U
Barošu na početku lukobrana pet ve-
likih tankova ovih dana napunjeni sa
naftom. Br. 90. 15/VIII.**

II P. O. S.

- 99 20/VIII 09,30
V P. O. S.—** **Br. 84. 19/VIII. Molimo uputite jedan
naoružani brod za osiguranje preba-
civanja Drugog bataljona Druge bri-
gade na istočni dio Pelješca. Preba-
civanje će biti 20—21. N. B. 12 do 24
ovog mjeseca detašovan radi važnih
operacija u Saplunari.²⁸ Naoružani
brod bi trebao stići ovamo 20 o. m.
ujutro.**

- 39 23/VIII 07,50
III P. O. S.** **Br. 33, 22. VIII. 21 o. m. u Voda-
marci (Molat) naši borci uništili njem.
odjeljenje iz sekcije za premjerava-
nje terena. Ubijena 4 Njemca i 2 ci-
vila. Zarobljen 1 Njemac. Zaplije-
njeno: teodolit, 1 strojnica, 1 pištolj,
4 puške, 1 puškomit, 1 tromblon-pu-
ška. Gubitaka nema, 2 lakše ranjena.
Teodolit ćemo dostaviti kartografskoj
sekciji vašeg štaba.**

III P. O. S.

- 67 24/VIII 13,15
II P. O. S.** **Br. 65. 23/VIII. Krk javlja: Obavijest
od P. O. C.²⁹ za Hrv. Primorje od
20-VIII. Iz Zlobina, Plane,³⁰ Hreljina**

²⁷ Vidi dok. br. 157.

²⁸ Riječ je o uspostavljanju veze s Dubrovnikom (vidi dok. br. 163).

²⁹ Pokrajinskog obavještajnog centra

³⁰ Vjerovatno: Plaše.

i Križišća djelomično povlačenje Njemaca.³¹ Zamjenjuju ih legionari, potrebna patrola aviona od Sušaka do Senja preko cijelog dana.

II P. O. S.

69 24/VIII 13,45
III P. O. S.

Veza vaše dep. br. 45. Brojno stanje bataljona 258 boraca.³² Prva četa 85, druga 71, prateća četa 61, odeljenje pri štabu bataljona 13, topovsko odeljenje 12, odeljenje za vezu 7, pionirska desetina 9 boraca. Jučer stigao brod sa hranom i spremom za sektor. Odeće uopšte nam nisu poslali. Obuće primili nedovoljne količine. U bataljonu skoro polovica golih i bosih. Stalno pridolaze novi. Uputite hitno trebovanu odeću i obuću. Br. 44. 24. VIII.

III P. O. S.

74 24/VIII 17,10
II P. O. S.

Br. 72. 24. VIII. U vezi razvoja događaja odlučili preseliti jedan dio Štaba na o. Krk. Namjeravaju otići komandant i komesar. Molimo saglasnost.

II P. O. S.

75 24/VIII 17,10
II P. O. S.

Br. 61. 23. Vili. Krk javlja: prema izjavi hrv. časnika za vezu kod nem. mornarice u Opatiji, admiral • Adria skoro odlazi iz ovih krajeva, a verovatno i cela komanda mornarice.

II P. O. S.

^M Opširnije o tome vidi: »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945*, knjiga druga, izdanje Vojnog istoriskog instituta, Beograd, 1958, str. 483.

["] Odnosi se na bataljon mornaričke pješadije.

- 82 **25/VIII 14,45**
V P. O. S. **Br. 29. 25. VIII. Večeras 25 o. m. prebacujemo bataljon II brigade u Sapavicu. Za osiguranje NB 12 zbog velike mogućnosti susreta sa nepr. jedinicama molimo da zatražite osiguranje od savez, mornarice. Odgovor očekujemo u toku dana.**
- 95 **25/VIII 18,30**
II P. O. S. **Br. 77. 25. VIII. Veza vaše dep. broj 45. Prva četa 85 u luci na Dugom, prva udarna grupa Krk 42," treća udarna grupa Velebit 40, dopunska četa 54 u Luci na Dugom. II P. O. S.**
- 58 **30/VIII 29/VIII**
15,15
V P. O. S. **Br. 86. 29. VIII. Tam. op. br. 5451/44. 19—23/Vni NB 12 i P. C. 62 — uspostavljanje veze sa Dubrovnikom. 20 — 21 prebacivanje II bat. XI brig, na Mljet. 24—25 prebacivanje istog iz Mljeta u Lastovo. 25 i 26. VIII prebacivanje istog iz Lastova za Sapavicu. 28—29 prebacivanje iz Sapavice za Lastovo.**
- 63 **30/VIII 11,30**
II P. O. S. **Br. 13. 30. VIII. Intendant Mornarice neka odmah preduzme sve šta je potrebno da se obuku tri stotine novomobilisanih drugova sektora. Neophodno su potrebna odela i kape.**

C. N.

II

SAVEZNIČKI DOKUMENTI

**ZAPOVIJEST KOMANDANTA ISKRCAVANJA OD 3 MAJA
1944 ZA SAVEZNIČKE BRODOVE KOJI SU UČESTVOVALI
PRI DESANTU JEDINICA DVADESET ŠESTE DIVIZIJE NA
OTOK ŠOLTU¹**

Spaliti po izvršenju

Str. pouzdatljivo

Prepis br. 15

**Ured komandanta iskrcavanja (E)
Komiža
3 maja 1944**

Memo -Ne.K. 105

*Operacijska zapovijest za pomorske brodove
koji će učestvovati u napadu partizana
na Šoltu*

(Skraćen naziv: »Stab«)

1. Cilj

**Uništiti ili zarobiti cjelokupni neprijateljski garnizon na
otoku Šolti. Britanske pomorske i vazduhoplovne snage će
potpomagati.²**

2. Datum

D-dan je 5 maj 1944, ako se drugačije ne naredi.³

¹ Primjerak umnožen na šapirografu, na engleskom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 6—1/21, k. 1104.

² Detaljnije o sadejstvu savezničkih snaga s našim jedinicama prilikom desanta na o. Šoltu vidi u pismu Štaba Dvadeset šeste divizije komandantu savezničkih snaga na o. Visu (dok. br. 7—1 11, k. 1100).

Neprijateljski garnizon sastoji se od oko 400 Nijemaca, koji su zaposjeli tri utvrđena položaja, i to:

a) Kraj varoši Grohote.

b) Sjeverno od varoši Grohote.

c) Na koti 646, oko 1 milje jugozapadno od Grohote. Ovo je osmatračnica.

Neprijatelj drži susjedne otoke Brač i Drvenik. Odvajajući kanali su, po izvještajima, minirani. Mnogi dijelovi obale Šolte su minirani. Teški neprijateljski topovi na otoku Čiovu mogu, vjerovatno, tući dijelove otoka Šolte.

4. *Sopstvene snage*

R.N. 4 L.C.I. (»W«, »X«, »Y« i »Z«) (Brojevi će biti određeni signalima.)

4 L.C.A. iz 561 flotile.

Odred osiguranja od topovnjača (M.G.B.) kako je određeno.

M.L. 841.

M.F.V.⁴ — »Sea Star«.

Čamci mornarice SAD za izviđanje i napad kako je određeno.

Jedan partizanski naoružani brod i škuna koliko je potrebno.

Brodovi.

Partizana 1.350 (približno) pješadije.

4 haubice 75 mm.

5. *Plan*

Partizanske snage iskrcaće se oko ponoći D—I D i to: 600 iz 2 L.C.I. u Senjskoj Uvali a 750 iz 2 L.C.I. u luci Sešuli. Partizanska artiljerija iskrcaće se iz 4 L.C.A. u Senjskoj oko 03,00/D. Predviđa se da će iskrčavanja biti neopažena. Poslije bombardovanja od strane avijacije (R.A.F.) u 06,00/D, partizani će napasti neprijateljske položaje.

Sve snage biće povučene na Vis u noći D D + 1.

6. *Plan prevoženja*

D — 1

08,00 4 L.C.A. polaze sa Visa za Rukavac.

4 L.C.A. tovore topove i municiju u Rukavcu i po utovaru vraćaju se za luku Vis.

- 13,00 L.C.I. »W« i »X« polaze iz Komiže ili Visa za Rukavac.
- 14,00 L.C.I. »W« i »X« ukrcavaju trupe (za iskrcavanje u Senjskoj).
- 16,00
- 15,00 L.C.I. »Y« i »Z« polaze za Rukavac.
- 16,00 L.C.I. »W« i »X« produžuju za zaliv Komiže. Sidre.
- 16,00
- 18,00 L.C.I. i »Z« tovaru trupe (za iskrcavanje u Šešuli).
- 18,00 L.C.I. »Y« i »Z« produžuju za zaliv Komiže. Sidre.
- 18,00 »Sea Star« treba da bude uz molo Kut u viškoj luci. Utovar.
- 18,30 Partizanski ribarski čamac koji od Komiže treba da tegle L.C.I. »W«, i »Y« u zalivu Komiže.
- 21,00 Svi čamci L.C.I. i brodovi pratnje polaze iz zaliva Komiže i plove zajedno do tačke »P«, zatim brodovi »W« i »X« idu istočnom a čamci »Y« i »Z« zapadnom rutom (vidi tačku 9).
- 21,00 »Sea Giant«, L.C.A. i partizanska koča polaze iz Visa. Ruta kao u tački 9.
- oko 23,59 L.C.I. »W« i »X« pristaju u Senjskoj. L.C.I. »Y« i »Z« pristaju u Sešuli. Svaka grupa vraća se za Komižu obratnim pravcem, odmah po istovaru.

D-dan

- oko 02,00 L.C.I. odvajaju se od obale i vraćaju za Komižu.
- oko 03,00 L.C.A. pristaju uz obalu u Senjskoj. »Sea Star« i »Tiger«⁵ vraćaju se odmah za Vis. L.C.A. kamufliraju se u blizini.
- 04,00 Snage osiguranja napuštaju patroliranje i vraćaju se u luku.

7. Primjedbe na plan prevoženja Snage osiguranja

Topovnjače i torpedni čamci postupaće kako je određeno. Njihov zadatak biće da operišu sjeverozapadno od plovećih L.C.I. radi sprečavanja intervencije neprijateljskih snaga iz pravca Šibenik — Split. Jedna topovnjača biće opremljena aparatom za dim

i rakete od organizacije napadnih izviđača («Scouts Raiders») američanske mornarice. U slučaju da neprijatelj otkrije iskrcavanje iz L.C.I., biće potrebno da tako opremljene motorne topovnjače izvrše diverzantsku demonstraciju radi zbunjivanja neprijateljske odbrane. Ovo će se narediti WT (radiogramom) upotrebljavajući šifru »Shindy« i vrijeme, a tačno određeno mjesto utvrdiće se prije polaska motorne topovnjače. Patrolni čamac 841 može isto tako biti određen za diverziju ispred obale Brača.

L.C.I.

Komandni brod svakog para L.C.I. čamaca tegliće po jedan mali partizanski ribarski čamac, za slučaj potrebe prevoza trupa na obalu ako neposredno iskrcavanje ne bude moguće. Brzina L.C.I. čamaca pri likom plovljenja biće 12 čvorova. Svjetlosni signali za iskrcavanje (2 bijela svjetla) utvrđeni su sa partizanskim povjerenicima. Komandni brod L.C.I. čamaca imaće partizanskog pilota.

M.L. 841 dejstvovaće kao bliska zaštita za L.C.I. »W« i »X«.

L.C.A. čamci

Kod L.C.A. čamaca težin» utovara ne smije preći odgovarajuću težinu dviju haubica. Utovar će biti organizovan od pukovnika Levičnika.⁶

L.C.A. čamci trebaće gorivo, mreže za kamuflažu, hranu i vodu za 48 časova i sva raspoloživa PA oruđa.

»Sea Star« i partizanski »Tiger«

»Sea Star« tegli 2 L.C.A. i vodi »Tiger«, koji također tegli 2 L.C.A. do ispred Uvale Senjske, gdje će L.C.A. otkaćiti. Topovske posluge ukrcane u ove kočice moraju biti iskrcane bilo postavljanjem čamaca L.C.I. uzduž koča na obalu, bilo prevoženjem na obalu u L.C.A. čamcima. Posle istovara M.F.V. zajedno će se vratiti na Vis.

8. Program povlačenja

Svi L.C.I. čamci sidriće za vrijeme D-dana u zalivu Komiže. Po dobijenim informacijama o toku borbi na otoku Šolti, signalom će se javiti program povla-

čenja svima brodovima na koje se to bude odnosilo. Čamcima L.C.I. vjerovatno će se narediti da krenu zajedno oko 21,00. Osiguravajuće snage odrediće se. Posebne partizanske škune poslaće se, vjerovatno, za zarobljenike, plijen i zalutale.

9. Određene su sljedeće tačke:

P — 1 milja 315° od svjetionika Mali Barjak (izvan Komiže).

Q — 43° 16' N 16° 21' E.

R — 1 milja južno od Uvale Senjske.

S — 1 milja južno od otoka Balkun pred Sešulom.

T — 43° 20' N 16° 00' E.

V — 43° 11' N 16° 13' E.

Istočna ruta

Tačke: P.V.Q.R.

(Brodovi iz Visa priključuju se ovoj ruti kod tačke V).

Zapadna ruta

Tačke: P.T.S.

10. Poručnik Clinton Baker R.N. biće britanski pomorski komandant ekspedicije i ostaće na Šolti u toku D-dana. Komandanta zaštite i komandanta svake grupe čamaca L.C.I. odrediće G. 60, odnosno F.O. 258.

11. *Radiotelegrafija*

Svi brodovi na moru održavaće za vrijeme ove operacije stalnu radio-službu na 2980 K-c i jednu WT radio-stražu između svakog para L.C.I. čamaca, kada su uz obalu. Pomorski komandant biće snabdjeven aparatom 22 i slušaće na 2980 K-c prvih 10 minuta svakog sata. Pozivni znak: WCB.

MEDOX 8 biće na snazi za sve, sem za relej između WGB i Vis WT.

Normalni partizanski znaci raspoznavanja biće na snazi.

12. *Bezbjednost*

Od izvanredne je važnosti da se sačuva tajnost ove operacije. Iako je teško pripremiti jednu operaciju ovakvog obima a da se ne privuče pažnja, datum, vrijeme i mjesto izvršenja mora se sačuvati u tajnosti.

Morgan Giles
poručnik bb R.N.
stariji komandant iskrcavanja (E)

*Raspodjela***Kopija br.**

Komandant	258 L.C.I. Flotile	1
Komandanti	L.C.I. 260	2
	L.C.I. 289	3
	L.C.I. 281	4
	L.C.I. 247	5
M.L. 841		6
»Sea Star«		7
Komandant	61 M.G.B. Flotile	8
	20 M.T.B. Flotile	9
	561 L.C.A.	10—11
Stab S.S. Brigade		12
Major Kupp	— balkanska artilj. škola (da izvijesti pukovnika Levičnika)	13—14
Pukovnik Cerni	(Stab mornarice)	15
Poručnik Clinton Baker	R.N.	16
6 kopija, po traženju, određeno za M.G.B.		17—22
Komandant pomorskih snaga na Jadranu		23—25
U rezervi		26—27

**ZAPOVIJEST SAVEZNIČKOG POMORSKOG KOMANDANTA
OD 31 MAJA 1944 ZA DESANTNU OPERACIJU NA
OTOK BRAČ**

Po završetku operacije uništiti

Str. povjerljivo

Prepis br. 39

**Ured starijeg pomorskog oficira
Vis**

Memo No. K. 126-1

31 maja 1944

**NAREĐENJE ZA POMORSKU OPERACIJU
»FLAUNCED«**

(skraćen naziv: Stab 4)

1. Cilj

Cilj operacije je izvršenje veće diverzije na otok Brač radi odvlačenja neprijateljskih snaga koje napadaju Vrhovni štab Tita,²

¹ Primjerak umnožen na šapirografu, na engleskom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 7—1/2, k. 1104.

² Odnosi se na Drvarsku operaciju. Iz sljedeće depeše Štaba Dva-deset šeste divizije Štabu Osmog korpusa NOVJ može se zaključiti da je Vrhovni štab NOV i POJ naredio Štabu divizije da odmah sa otoka Visa preduzme ofanzivne operacije: »Primili smo depeše iz VS. Preduzeli smo sve pripreme. Na kopno teško. Preduzimamo na otoke sa jačim angažovanjem. Javite V.S. A u izvještaju Dvadeset šeste divizije Osmom korpusu NOVJ o desantu na otok Brač piše: »U sadašnjoj situaciji, tj. u jeku ofanzive koju je neprijatelj poduzeo iz pravca sa mora, a u vezi naredjenja druga Tita da naše jedinice preduzmu ofanzivne akcije kako bi se privukle neprijateljske snage i time rasteretile naše jedinice na koje [je] neprijatelj poduzeo ofanzivu, otok Brač odabran je za akciju kao najosjetljivija tačka za koju će neprijatelj morati da brzo i žestoko reaguje a time će donekle biti poremećen njegov raspored i plan. Ova akcija u sklopu bombardovanja savezničkih razarača na prostoru Šolta — Drvenik — Trogir, a u vezi žestokog bombardovanja Splita i Omiša od strane savezničkih teških bombardera, trebala da proizvede utisak operacija jačeg stila i eventualne težnje iskrcavanja na kopno. Momentano situacija na obali i angažovanje neprijatelja na kopnu dopuštalo je odsustvo naših snaga sa Visa za više dana, a saveznička mornarica garantovala je sigurno prevoženje naših trupa. Na osnovu svega toga, a u zajednici sa savezničkim rukovodiocima na Visu donesena je odluka da se napadne otok Brač.« (Vidi dok. br. 1—18/4, k. 1103/1, depešu br. 459 od 28 V 1944 i dok. br. 5—1 '5 k. 1100. u Arhivu Istoriskog instituta JNA)

2. Datum

D-dan je 2 jun, ako ne bude drugačije naredeno. Pred-vida se da će borba trajati najmanje 48 časova."

3. Neprijateljski garnizoni su koncentrisani u Nerežišću i na istočnom kraju otoka. Jedna osmatračnica nalazi se na brdu Vidova Gora. Ovaj položaj napadače dana D—1 u 23.59 trupe iskrcane prethodne noći, ali Bol može biti tučen artil. vatrom iz Nerežišća. Na Hvaru nema neprijatelja zapadno od [meridi-jana] 17° E.

4. Snage koje će učestvovati

Kombinovane snage od približno 2.500 partizana⁴ i 1 000 Britanaca sa podržavajućim orudima/' Ove snage će transporto-vati sljedeći brodovi:

8 desantnih jurišnih čamaca za iskrcavanje trupa.

5 desantnih jurišnih čamaca za iskrcavanje artilerije,

1 desantni jurišni čamac za iskre, tenkova.

3 desantne peniše materijala (partizanska posada),
partizanske škune i ribarski čamci.

Sve raspoložive obalske snage biće iskorišćene za pratnju i zaštitu. Isto tako 2 S.C. čamca, ukoliko budu na raspolaganju.

5. Plan

Svi čamci treba da otplove imajući u vidu vrijeme ukr-cavanja naznačeno u prilogima I, II i III.

Pojedinosti o obalama određenim za iskrcavanje nalaze se u prilogu VII.

Određeni su sljedeći L.C.I., sem ako se signalima drukčije ne naredi:

»S«' 260

T« 113

U 247

V 308

W 281

X« 318

: Y« 133

Z- 289

Prilikom ukrcavanja će svi L.C.I. istaći na mostu svoje određene oznake na naj-većoj mogućoj tabli, listu papira ili po-leđini neke karte. To će pomoći tru-pama.

6. Po izvršenom ukrcavanju, svi čamci, sem određenih za iskrcavanje u Bol, ploviće tako da doplove u zaliv Komiže u

³ Vidi dok. br 109.

⁴ U desantu su učestvovalе sljedeće jedinice Dvadeset šeste divi-zije: Prva s Treća brigada kompletna, tri bataljona Druge brigade i dva bataljona Treće prekomorske brigade, protukolska četa i baterija brd-skih topova 75 mm. (Vidi dok. br. 5—1. 5. k. 1100. u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

⁵ Vidi dok. br. 187.

20,00'D—1 i ponovo otplove u 21.00. Pravac plovidbe za ove brodove biće pravo od svjetionika Mali Barjak ka uvali Dog i odatle ka njihovim pojedinačnim mjestima za iskrcavanje. ML 841 biće navigacioni voda za ovu rutu.

7. Svi brodovi predviđeni za iskrcavanje u rejonu Bola prikupiće se ispred luke Vis u 21,30. ML 361 biće navigacioni voda za ovu rutu, koja će prolaziti tik uz otok Mali Vodnjak i odatle neposredno na sjevernu obalu Hvara, do 1 milje zapadno od rta Planirat, pa onda na sjever do obale Brača i odatle zapadno ka obali za iskrcavanje.

8. Obale na zapadnim mjestima iskrcavanja označiće partizani, koji se već nalaze na obali. Po dolasku do tačke 1 milja zapadno od rta Planirat, ML 361 produžiće punom brzinom ispred konvoja i upotrijebiće svoj čamac za iskrcavanje odjeljenja za obilježavanje obale, koja će svjetlosnim signalima KKK označiti desantnim čamcima obalu za iskrcavanje.

9. Rad konvoja

Partizanski brodovi neće biti uključeni u savezničke konvoje. L.C.I. kretaće se brzinom od 10 čvorova. Čamci nesposobni za održavanje ove brzine kretaće se svojom najvećom brzinom. Na taj način će se čamci za zapadna mjesta iskrcavanja rasturiti i tako izbjeći nagomilavanje na mjestima iskrcavanja. Smatra se da zaostali brodovi neće imati nikakvih teškoća da po mjesečini pronađu svoje vođe pri dolasku na mjesto iskrcavanja.

Uglavnom, čamci sličnih brzina treba da se kreću po dva ili tri zajedno.

10. Približno vrijeme iskrcavanja biće sljedeće:

) Peter« obala:

L.C.I. (10 čvorova) u 01,00/D-dan,

L.C.T. (7 čvorova) u 02.00 D-dan;

obale sa zapadnim mjestima iskrcavanja:

L.C.I. (10 čvorova) u 23.59 D—1 pa nadalje,

ostali u 01.00 D-dan pa nadalje.

Its Po dolasku u rejon iskrcavanja, čamci M.L. pomoći će drugim čamcima da pronađu tačna mjesta iskrcavanja. Odmah po izvršenom iskrcavanju, prazni čamci će se udaljiti od obale i vratiti obratnom rutom, čamci L.C.I. i L.C.T. u Komižu a svi ostali u luku Vis.

Postoji mogućnost da se posljednji brodovi neće moći vratiti prije svanuća, ali je to prihvatljivo* pošto se očekuje slabo dejstvo neprijateljske avijacije.

12. Plan za eventualno povlačenje. Svi raspoloživi brodovi biće upotrijebljeni za eventualno povlačenje. Plan će se signali-

sati i vjerovatno bi se izveo danju. Po povratku u luku, svi brodovi moraju u roku od jednog sata poslije objave biti spremni za izvršenje daljnih naredjenja u toku cijelog D-dana. Za to vrijeme, svaku oskudicu u gorivu, vodi ili hrani treba javiti u Komižu.

13. *Primjedbe*

Po povlačenju svih čamaca iz rejona Bola. M.L. 361 ima se vratiti u Komižu, M.L. 841 ostaće tokom D-dana zaklonjen u luci Vlaškoj, kao »W-T relejni brod za komandanta pomorskih snaga. Naređenje za njegov povratak na Vis može dati stariji pomorski oficir Visa.

Pet škuna s materijalom za snabdijevanje kopnenih snaga (u W-T vezi sa Štabom brigade) ostaće isto tako u toku D-dana kao i sljedećih dana u luci Vlaškoj. Čamci L.C.A. ostaće u uvalama jugozapadnog dijela Brača, spremni za evakuaciju ranjenika, ili za druge dužnosti određene od komandanta pomorskih snaga.

14. Poručnik K.J. Webb »R.N.R.«⁶ biće komandant pomorskih snaga za sve vrijeme operacija. Njegov štab iskrcaće se sa Štabom brigade na »Item« obalu. Sva traženja u pogledu pojačanja, ponovnog ukrcavanja ili drugih pokreta treba uputiti preko komandanta pomorskih snaga, koji će potrebne čamce tražiti od komandanta pomorskih snaga na Visu. Poručnik boj broda Selth R.N.V.R.⁷ biće komandant konvoja za zapadna iskrčavanja. Komandant M.L. 361 biće komandant konvoja za Bol.

15. Pomorski komandant obale za vrijeme trajanja operacije biće poručnik Hilton R.N.V.R. Izviđačko odjeljenje prilikom prvog iskrčavanja poniće za izvidanje, ako je to izvodljivo. bicikle, i sastojaće se iz:

- 1 oficira izviđačkih snaga SAD,
- 1 tumača,
- 1 artiljeriskog oficira,
- 1 inžinjeriskog oficira.

16. Bombardovanje otoka Drvenika u cilju diverzije izvršiće razarači u prvoj noći, a moguća je i diverzija u rejonu Rogoznice. Ovo će se narediti zasebno.

Oko 30 partizana iskrcaće se i na krajnjem istočnom dijelu otoka Šolte.

17. *Sadejstvo avijacije*

Zbog obaveze da se Titu pomogne na kopnu, biće moguće vrlo slabo neposredno osiguranje, ali se danju očekuje

stalno strujanje savezničke avijacije iznad otoka Brača. Jedan ili više Bofajtera⁸ patrolirajuće, možda, noću iznad Bračkog Kanala radi napada na svako neprijateljsko pojačanje koje prolazi morem. Svi brodovi moraju biti spremni za magljenje u slučaju vazdušnog napada.

Sgd.⁹ Morgan Giles

Liet. Commander R.N.
stariji pomorski oficir, Vis

Prilog I

Povjerljivo

Konvoj »Fox«

Odredište: Fox obala

		Ljudi	Mjesto utovara
1 L.C.I. »Se	43 komandos 2 X 47 mm topova M.G. ¹⁰ i minobacačka municijska	370	Rukavac u 17,00 Rukavac u 14,00
1 ribarski čamac u teglju (L.C.I.)	M. G. i bacačka municijska		Rukavac u 14.00
> Sea Hawk«	40 komandos Trupe s teškim naoružanjem	70	Rukavac u 17,00
> Sea Star<-	KSR »D« baterija RAMC" (poljska bolnica) RA-OP ¹ -	40 10 8	Rukavac u 17,00
1 RCL »R« ¹³	Mazge za 43 komandos		Rukavac u 14,00

⁸ Beaufighter (tip lovačkog aviona)

⁹ signed (potpisan)

¹⁰ Machine Gun (mitraljez)

Royal Army Medical Corps (sanitetska služba kraljevske vojske)

" Royal Artillery-Operation Post (osmatračko mjesto kraljevske artiljerije).

" vrsta desantnog čamca za prevoz tereta

2 L.C.I. »T« i »U« King obala	Partizana	<i>Ljudi</i> 900	<i>Mjesto utovara</i> Komiža u 17,00
1 L.C.I. »W« Item obala	Partizana	400	Komiža u 17,00
1 L.C.I. »V« Item obala	Sve osoblje britanskog štaba RAF,¹⁴ RN,¹⁸ itd. Partizanski štab i druge trupe	150 100	Komiža u 18,00 Komiža u 18,00
5 L.C.A. (1 brod da ostane prazan) itd. Item obala (sve partizansko)	4 X 47 mm topovi, brede		Rukavac u 14,00 Polazak za Komižu u 17,00
1 RCL »Q« Item obala	Ostatak partizana, artiljerijska municija i posluga Stapske mazge		Rukavac u 14,00 Polazak za Komižu u 17,00

Primjedba: Ostatak partizana, oko 300, utovaruje se u škune u Komiži u 17.00 — ide prema »George« obali

Odredište: blizu **Bola**
 Ljudi Mjesto utovara

LCT 578	8 X 25 pdr.'6		
topova			
	6 džipova		Rukavac u 09,00
	4 prikolice	za RA	
	1 Quad«		
	1 ML-c.		
	4 A 75 mm		
	topova		
	6 džipova	za	
	4 prikolice	RSR	
	2 M-c.		
	2 džipa	za	
	2 prikolice	Stab	
	10 kanti ben-	brigade	
	zina		
	3 »Bren	za HLI	
	nosača		
	2 47/32 topa	12	P. A. artiljerca
	+ Posluge i	100	(Kapet. Paddy)
	šoferi oko		
1 R. C. L.	Višak od gornjeg		Rukavac u 09,00
2 L. C. I.	Partizana	700	Rukavac u 16,00
	»X« i »Y«		
L. C. I.	Z< Amerikanska O. G.	100	Svega 350.
	Kralj, artiljerija	125	Utovar u Rukavcu u
			17,00
	>C« baterija RSR	70	Amerikanski OG do-
	»E« baterija RSR	50	laze škunom
	RAMC	5	
5 škuna	Materijal		Utovar pojedinačan na
			Visu. Plovidba pojed-
			načna od Visa po nared.
			Štaba brigade. Odredi-
			šte: otok Hvar.

Talasna dužina

Svi brodovi će održavati vezu na talasnoj dužini od 2980 K-cs. sa GXC (vis W/T) u 18,00 na dan D—1. GXC pozivaće brodove pozivnim znacima naznačenim u prilogu V.

Pozivni znaci

Pozivni znaci navedeni vi prilogu V imaju se upotrebljavati za sve vrijeme trajanja operacije.

Radiotelegrafska služba

Svi brodovi će održavati permanentnu službu dok su na moru i u luci, sem ako su u vizuelnom signalnom kontaktu s Komizom. Komandanti brodova zaštite će, usto, obezbijediti stalan nadzor nad svojim jedinicama. Brodovi M. "L. održavaće permanentnu radio-službu dok se iskrcavanje ne završi.

Šifre

Upotrebljavaće se osnovna šifra (B. R. 966) sa LOXO (18) za dešifriranje. Mora se obratiti najveća pažnja da se osigura tačno šifriranje, pošto je nova šifra mnogo komplikovanija od »Medox«-a.

»LOXO«- karte za dešifriranje mijenjaju se o ponoći a ne u podne.

Brodovi koji još nisu snabdjeveni osnovnom šifrom upotrebljavaće »Medox« (8).

Radiorelej

Brod M. L. 841 (WLR) radiće kao radiorelej (u slučaju potrebe) između komandanta mornaričkih snaga (na obali) — pozivni znak >CGM« — i radio-stanice Vis.

Radio-šutnja

Radio-šutnja se ima održavati do 06,00 D-dana, sem, izuzetno. u slučaju nužde.

Primjedbe

- 1. — Radio-saobraćaj ima se održavati na minimumu.**
- 2. — Dok je komandant pomorskih snaga ukrcan na ma kom brodu, ovaj brod ima upotrebljavati njegov pozivni znak (CGM),**
- 3. — Komandant pomorskih snaga (na obali) održavaće radio-službu 5 minuta poslije svakog sata i pola sata.**

Komandant pomorskih snaga (Opšti pozivni znak za sve brodove)	CGM	S. C. 522	GBF
	FCP	S. C. 506	QFB
		S. C. 638	LCD
Komandant zaštite	MPW	S. C. 676	MQL
Komandant torpednih čamaca tipa »D«	RBO	L. C. I. 247	RSM
Komandant torpednih čamaca novih Vospera	PRM	L. C. I. 260	BHF
Komandant torpednih čamaca starih Vospera	BUT	L. C. I. 133	LHZ
Komandant L. C. I.	OFW	L. C. I. 113	ZSQ
M. L. 361	YMG	L. C. I. 308	OWP
M. L. 841 •	WLR	L. C. I. 289	WJB
M. G. B. 646	GLB	L. C. I. 318	JZS
M. T. B. 651	JRX	L. C. I. 281	FLJ
M. T. B. 656	YCD	»Sea Hawk«	RBM
M. T. B. 298	ZFL	H. S. L.	MHB 44
M. T. B. 372	QLF	u rezervi	CBW
M. T. B. 373	MGB	u rezervi	MLG
M. T. B. 374	BMO	u rezervi	CFB
M. T. B. 89	PCZ		

Vis W/T . .

GXC.

Prilog VI

Specijalne oznake

Sljedeće rezervne pojmove treba unijeti olovkom u kolonu 1 na strani 10 osnovnog koda:

1. Komiža	11. Milna
2. Grad Vis	12. Bol
3. Uvala Rukavac	13. Sumartin
4. Viški Kanal	14. Nerežišće
5. Hvar	15. Luka Vlača
6. Hvarski Kanal	16. Fox obala
7. Brač	17. George obala
8. Brački Kanal	18. Item obala
9. Šolta	19. King obala
10. Splitska Vrata	20. Peter obala.

Sljedeće rezervne pojmove treba unijeti *olovkom* na strani 15 osnovnog koda:

504. zarobljenici	508. mazge
505. ranjeni	509. škune
506. partizani	510. evakuisanje
507. R. C. L.	511. Cerčil.

%

Sve gornje oznake treba izbrisati po završetku operacije.

Prilog VII

Str. *povjerljivo*

Određene su sljedeće [obale] za iskrcavanje:

Able	obala	Za upotrebu partizana na Šolti
Bakar	obala	
Dog	obala	
Easy	obala	
Fox	obala	
Georg	obala	Mala hvarska uvala (43° 15' 20" N. 16° 31' 50" E)
Item	obala	Planica-obala (43° 16' 10" N. 16° 33' 30" E)
King	obala	Murvica-obala (43° 16' 00" N. 16° 35' 50" E) (Istočna obala)
Love	obala	Zapadno od Bola
Mike	obala	Kej Bolske luke
Nan	molo	Unutrašnji dio Bolske luke
Oboe		Obala 1 istočno od Bola
Peter		Obala 2 istočno od Bola

(Od slova L do P odrediće komandant obale Bola I

Strogo povjerljivo

Raspodjela	Br. kopija	Kopija br.
F. O. T. A. L. I.	3	1—3
Komandant pomorskih snaga	1	4
G. 61	4	5—8
V. 20	5	9—13
V. 24	2	14—15
F O. 258	1	16
L. C. I. 308	1	17
260	1	18
289	1	19

247	20
133	21
113	22
318	23
L. C. T. 578	25
F. O. 561 L. C. A.	26—27
M. L. 361	29
M. L. 841	30
-Sea Hawk'<	31
Sea Star«	32
H. S. L.	33
Por. Hilton	34
2. S. S. Brigada	35—38
Pukovnik Černi	39
Operacijska grupa SAD, Vis	40
U rezervi	41—45

BR. 187

NAREĐENJE ŠTABA SAVEZNIČKIH SNAGA OD 1 JUNA 1944 DRUGOJ S.S. BRIGADI O DESANTU JEDINICA DVA- DESET ŠESTE DIVIZIJE I SAVEZNIČKIH JEDINICA NA OTOK BRAČ

Str. *povjerljivo*

OPERACIJA »FLAUNCE

Vrlo hitno
Kopija br. 27
1 juna 44

2 S. S. Brigada- — Izvršno naređenje br. 1

Napomena:

Pismena zapovijest neće se izdavati, a ako jedinice po prijemu ovog naređenja budu imale kakvih važnih pitanja, stupiće u vezu sa Štabom brigade najdalje 1 juna do 14,00 časova. Ovo naređenje ne smije se ponijeti sobom na obalu.

¹ Primjerak umnožen na šapirografu, na engleskom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 21—1/2, k. 1104

" Special Service Brigade (Brigada specijalne namene)

- a) Kombinovane snage partizanskih i savezničkih jedinica, pod samostalnom komandom, iskrcaće se na otok Brač 2 juna rano ujutru.⁵ Ovaj datum biće D-dan.
- b) Komandant savezničkih snaga: potpukovnik J. M. T. F. Cerčil DSO, MC.
- c) Štab kombinovanih snaga, koji se sastoji iz Štaba 26 partizanske divizije i Štaba 2 S. S. iskrcaće se kod Planice u 06,12, zatim će krenuti prema koti (Pt) 623 u 08,14 i utvrditi se na ovoj teritoriji.

2. Plan za izvršenje⁴

- a) Napad na neprijateljski garnizon u području Nerežišća izvršiće III partizanska brigada i 43 (RM) komandos sa pridodatim jedinicama i potpomažućim oruđima.
- b) Partizanske snage jačine 500 boraca, iskrcaće noću između 31 maja i 1 juna. zadržaće se preko dana 1 juna na mjestu i noću 1/2 juna krenuće na sjever do položaja lijevo i desno od puta Supetar — Nerežišće radi zatvaranja sjevernog prilaza ka Nerežišću.
- c) Jedna četa brdskog pješadiskog puka (HLI) partizana, koji su se iskricali noću između 31 maja i 1 juna, zadržaće se preko dana 1 juna na mjestu i noću 1 2 juna u 12,13 časova napašće neprijateljsku osmatračnicu na koti 778.
- d) Odred od 700 partizana i savezničkih trupa, sastava:

komandant: kapetan Kir [iz] specijalne operativne grupe SAD,

jedinice: specijalna operativna grupa SAD, odjeljenje transportera HLI (3 transportera),

odjeljenje topova 47 32 s posadom 101

lake protivavionske baterije (2 topa), iskrcaće se u području Bola noću 1 2 juna, obrazovaće mostobran, krenuće pravcem Bol — Humac u 20,15 časova i zauzeće odbranbeni položaj istočno

- od Humca, da bi zadržavao neprijatelja u istočnom dijelu otoka i sprečavao spajanje tamošnjih neprijateljskih snaga sa snagama kod Nerežišća.
- e) 4 [topa] 75 mm izviđačkog puka iskrcaće se u području Bola i kretaće se s gore navedenim jedinicama kao podrška.
 - f) 8 [haubica] 87,6 mm 111 poljskog artiljeriskog puka, sa 6 RSR Brauninga pod komandom, iskrcaće se i ostaće u području istočno od Bola kao podrška cjelokupne snage.
 - g) Mala izviđačka grupa od 20 partizana iskrcaće se noću 1 2 juna na istočni dio Šolte.
 - h) Sljedeće snage iskrcaće se na jugozapadnu obalu Brača noću 12 juna radi napada na neprijateljski garnizon u području Nerežišća:

partizana: 1300 ljudi,

4 topa 75 mm;

saveznički komandant: potpukovnik R.W.B. Simonds RM, jedinice: 43 (RM) komandos
teška oruđa trupe 40 (RM) komandosa
trupe 40 (RM) komandosa (kao nosači),
dva topa 47 32 RSR.

Partizani se iskrcavaju kod Murvice u 09.11, kod Planice u 06.12, kod Farske u 05.12,³ a 43 (RM) komandos, sa pridodatim snagama, kod Blaca u 03.12.

3. Mornarica

Potporučnik Webb RNVR kretaće se sa štabom kao referent za mornarička pitanja.

4. Avijacija

- a) Avijaciski izvještač kretaće se sa štabom, i svi zahtjevi štaba za vazдушnu podršku upućivaće se preko njega.
- b) Harikeni s raketnim oruđima napadaće neprijateljski vatreni položaj kod okuke puta 093180 odmah poslije svanuća.
- c) Početna linija bombardovanja:
Avijacija može da tuče sve ciljeve sjeverno od linije 1 km unutar od sjeverne obale i istočno od »Grid« linije 29.

Kodirana karta, kodirani nazivi i tablica ugovorenih signala, frekvencija i pozivni znaci su pridodati.

6. *Trajanje*

- Trajanje operacije je neodređeno. vjerovatno oko 4 dana."

7. **.4 DM**« (snabdijevanje)

ADM uputstva (za snabdijevanje) izdata su zasebno.

8. *Radio-šutnja*

Svi radioaparati s poslugom moraju biti spremni za prijem što prije poslije iskrcavanja. Prekid radio-šutnje dozvoljen je samo u slučaju ako se iznenađenje ne postigne ili u slučaju nužde.

9. *Znaci raspoznavanja*

Pri pozivu, savezničke trupe će se identificirati izjavom o svojoj narodnosti, a partizani će se javiti kao partizani.

10. Saveznički štab će se sastojati od štaba 2 S.S. brigade, oficira službe veze. odreda specijalne američke operativne grupe, pretstavnika mornarice, pretstanika vazduhoplovstva. CRA. SORE, odjeljenja za rušenje i bolničara.

AI. Blake
major RM,
brigadni major

Način izdavanja SDR

Vreme potpisivanja 06,20 hvs

Vreme predaje ekspediciji 07.30

Raspodjela

Br. kopije

2 komandos

i

40 (RM) komandos

2

43 (RM) komandos

3—4

2 HLI

5

Američka specijalna operativna grupa

6—7

»C« baterija RSR	8
II TP »E« baterija RSR	9
10 Tp. »D« baterija RSR	10
Komandant pomorskih snaga Vis	11
Istureni sektor 242 grupe RAF	12
Laka protivavionska 101 baterija RA	13
III poljski puk RA	14—15
Stab 20 obalske grupe	16
2 poljska bolnica	17
Stab 266 grupe	18
Komandant	19
BM	20
SC	21
obavještajni oficir brigade	22
oficir službe veze	23
oficir za vezu	24
Brigadir Miles	25
Pukovnik Kup	26
Komandant Černi	27
Arhiva	28
Ratni dnevnik	29—31

III

NJEMAČKI DOKUMENTI

**NAREĐENJE NJEMAČKE DRUGE OKLOPNE ARMIIJE OD
13 FEBRUARA 1944 ZA EVAKUACIJU MUŠKOG STANOV-
NIŠTVA SA OTOKA I JADRANSKE OBALE¹**

**Komanda 2. oklopne armije
Ia (Glav. stan) Kv. 2 Br. 0975/44-Pov.**

**Minhen —N 10
718 — 720**

Glav. stan arm. 13. 2. 1944.

*Predmet: Evakuacija otočja i
obale u slučaju nepri-
jateljskog iskrcavanja*

*20 primjeraka
20-ti primjerak*

Mnogobrojni za vojnu službu sposobni muškarci na otočju i obali predstavljaju za odbranu ozbiljnu opasnost u slučaju neprijateljskog iskrcavanja na jadransku obalu. Osim toga, prisustvo cjelokupnog civilnog stanovništva prilikom neprijateljskog napada može da dovede do teškog ometanja odbranbenih mjera.

Za otklanjanje ovih opasnosti se naređuje:

I.) Evakuacija otočja.

Sve muško za vojnu službu sposobno stanovništvo otočja pred jadranskom obalom bez odlaganja pohvatati i prebaciti na kopno.^s

Njihovu dalju upotrebu na kopnu, u saradnji sa njemačkim teritorijalnim vlastima (njem. opunomoć. generalom u Albaniji i u Hrvatskoj, feldkomandama i mjesnim komandama) i nadležnim zemaljskim vlastima, izvršiti na sljedeći način:

1) Uvršćenje u hrvatsku vojsku ili u hrv. službu rada prema za to od hrv. države donijetim zakonima i odredbama (samo u Hrvatskoj).

2) One koji još nisu obuhvaćeni shodno tač. 1) prikupljati u zatvorene građevinske i radničke čete, imajući u vidu i potrebe Mornarice i avijacije i rad na izgradnji odbrane obale i puteva. Pri ovome razlikovati one koji se dobrovoljno obavezuju na rad od onih koji odbijaju dobrovoljnu saradnju. Posljednje uputiti u naročite radničke kolone koje će biti pod jakom stražom.

Upotreba ovih ljudi za rad na izgradnji obale i puteva, u okviru prijemne mogućnosti trupe, ima prednost pred upotrebom u hrv. vojsci.

3) Ostatak, oni koji nisu određeni na rad. otpremiti u pogodne oblasti u pozadinu. Smještaj i upotrebu tamo urediće za ovo nadležne teritorijalne komande sa nadležnim zemaljskim vlastima. Smještajne prostore će odrediti korpus u dogovoru sa teritorijalnim komandama.

4) Dovoljnim nadzorom i stražama se mora osigurati da se prikupljeno za vojsku sposobno ljudstvo ne izvuče od rada i slanja u pozadinu, ili, čak, ne prebjegne bandama.

5) Stanovništvo koje nije sposobno za vojsku a želi da napusti otok treba u ovome potpomoći u okviru postojećih mogućnosti. Ipak ga spriječiti da se nastani neposredno na obali. Transportovanje imaju da uredi teritorijalne komande sa zemaljskim vlastima.

6) Vojno-upravni komandant Jugoistoka je umoljen da nadležstvima za Radnu službu ukaže na mogućnost vrbovanja radnika za Njemačku.

II.) Evakuacija obale.

1) Za slučaj neprijateljskog iskrcavanja, vremenski pripremiti evakuaciju **civilnog stanovništva** iz oblasti koje se nalaze neposredno na obali. Prema mjesnim prilikama, korpusi određuju dubinu zone koja se ima evakuisati, kao i prostore za smještaj stanovništva pojedinih evakuisanih oblasti.

2) Teritorijalne komande (njem. opunom. general u Albaniji i Hrvatskoj, feldkomande i mjesne komande) naročito treba da se u tome angažuju. Njima u prvom redu pripada saradnja sa nadležnim zemaljskim vlastima. Gdje saradnja teritorijalnih komandi, ih zemaljskih vlasti, nije postignuta, moraju za odbranu obale nadležni trupni komandanti da rade samostalno. Uputstva i smjernice koje je za ovo izdao Vojno-upravni komandant Jugoistoka, i njemu potčinjene teritorijalne komande, važe za trupne komandante.

3) Prilikom izvođenja priprema naročito obratiti pažnju na sljedeće tačke:

a) Ustanovljenje zone za evakuaciju (blokirana područja).

b) Određivanje marševskih pravaca stanovništva ustranu od puteva važnih za odbranu (opisati!).

c) Tačno određivanje mjesta za smještaj.

d) Ishrana i zbrinjavanje (moraju da vrše zemaljske vlasti. Kontrolisati!).

e) Najbrže saopštenje stanovništvu (priprema potrebnih oglasa).

f) Uređenje saobraćaja.

III.) Mjere navedene pod I i II imaju se izvršiti bez odlaganja. O izvršenju izvijestiti do 25. 3. 44.

Vojni upravni komandant Jugoistoka je umoljen da ovo naređenje, sa potrebnim dodacima, dostavi potčinjenim teritorijalnim komandama.

Za komandu oklopne armije
načelnik generalštaba
[potpis nečitak]

Dostavljeno:

XXI brd. armiskom korpusu — 1 primjerak
XV brd. armiskom korpusu — 2-gi primjerak
V SS brdskom arm. korpusu — 3-ći primjerak
Vojno-upravnom komandantu Jugoistoka — 4-ti primjerak
radi hitnosti
dostavljeno
neposredno
Njem. opunomoć. generalu u Albaniji — 5-ti
Njem. opunomoć. generalu u Hrvatskoj — 6-ti
Višoj feldkomandanturi C. Gore — 7-mi „

na znanje:

Komandantu Jugoistoka	8-i primjerak
Admiralu Jadrana	91-i
Vazd. komandi Jugoistoka	10-i
XIV komandi tvrđavskih pionira	11-i
Sefu Ia	12-i
Ib	13-i
Ic	14-i
Armij. komandantu pionira	15-i
Oberkvartirmajsteru (I. T. B.)	16-i
za rezervu	17—19-i
koncept	20-ti

**PISMO VELIKOG ŽUPANA ŽUPE DUBRAVA OD 27 MARTA
1944 MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA NDH O
PRISILNOJ EVAKUACIJI STANOVNIŠTVA SA OBALE¹**

Dubrovnik, 27 marta 1944

**Nezavisna Država
Hrvatska
Velika Župa
Dubrava
Dubrovnik
Pov. br. 384/44.**

- 1. Ministarstvu unutr. poslova
Zagreb — Kabinet Pomoć, ministra**
- 2. Ministarstvu spolj. poslova — Zagreb**
- 3. Načelniku Civilne uprave — Split**

Predmet: Izvještaj

1. ...

2. Juče sam preko radija uputio Ministarstvu unutr. poslova telegram sljedeće sadržine:

»Sprovođenje evakuacije ljudstva sa obale i sa otočja izazvalo je kod stanovništva veliko uzbuđenje.² Nastavlja se bjekstvo u šumu. Ljudi su po kiši tjerani po 70 km daleko i sa njima je postupano kao sa robijašima. Naše vlasti moraju ljude hitno preuzeti u Mostaru i odmah izdvojiti djecu, starce, đake, bespomoćne, javne funkcionere i, po mogućnosti, ribare. Ja ovdje ni kod koga ne mogu da intervenišem.«

Danas je njemačka Komanda mjesta, u listu »Dnevne vijesti«, jednom dnevniku koji u Dubrovniku izdaje njemačka propaganda, objavila sljedeće saopštenje:

»Objava: U gradu se šire vijesti o nekoj pretstojećoj raciji uperenoj protiv svih muških stanovnika od 15—50 godina starosti.

Ovo ne odgovara istini!

Ove vijesti imaju za cilj da kod stanovništva izazovu nemir i da omladinu otjeraju partizanima.

¹ Snimak prepisa originala na njemačkom jeziku nalazi se u mikroteci Istoriskog instituta INA pod reg. br. London — N 13, H 306427 — H 306430

² Vidi dok. br. 138, 190.

Ko se uhvati pri širenju sličnih vijesti biće najstrože kažnjen.

Dubrovnik, 23. III. 1944

**Njemački k-dant mjesta
potpukovnik
dr Štamer«**

Stanovništvo je stvarno vrlo uzbuđeno i po selima veliki dio stanovnika noćiva van kuća. Način evakuisanja Pelješca i okoline Stona je zaista ličio na gonjenje marve. Ljudi su morali po kiši, tjerani naoružanim vojnicima, pješke da idu do Metkovića, a među njima su bila i djeca ispod 16 godina, starci i bespomoćni, srednjoškolci, pa čak i državni službenici. Prema podacima kojima se dosada raspolaze, odvedeni su i ljudi koji su prešli 60-tu godinu života i djeca ispod 16 godina. Evakuacija je ljude bolno pogodila, oni su morali da budu više dana bez hrane, morali ići od Stona do Metkovića pješice, morali su da spavaju na daskama i betonu, tako da će mnoge bolesne i slabe osobe stradati. Danas sam saznao da je evakuisano sve stanovništvo mjesta Modilje kod Stona (oko 80 kuća). Rok za polazak bio je određen do podne. Razlog je nepoznat. Ljudi su morali sve da ostave i da idu. Komandant mjesta u Dubrovniku, p. pukovnik dr Štamer, kaže da on o ovoj stvari ništa ne zna. Izgleda da svaka jedinica vrši evakuaciju u području svoga dejstva. Ipak svi izjavljuju da se radi o naređenju njihove pretpostavljene komande koje se mora izvršiti. Meni je dr Štamer rekao da je u Zagrebu zaključen ugovor o evakuaciji i da će o ovome izaći zakonska uredba.

Mene niko nije obavijestio o ovoj evakuaciji, već samo o evakuaciji otoka Koločepa. Lopuda i Sipana, koji spadaju u područje djelatnosti Komande mjesta u Dubrovniku.

Čuje se da ljudi bježe iz redova evakuisanih, te se treba bojati da može biti izazvano neko zlo.

Smatram za potrebno da se u predloženom pravcu treba nešto hitno telegrafski da preduzme.

Za dom spremni!

**Veliki župan
A. Buć. s. r.**

**PISMO MINISTRA ZA OSLOBOĐENE KRAJEVE NDH OD
27 MARTA 1944 NJEMAČKOM POSLANIKU ZIGFRIDU KA-
ŠEU O PRISILNOJ EVAKUACIJI HRVATSKOG STANOV-
NIŠTVA SA OTOKA¹**

**Nezavisna Država Hrvatska
Ministarstvo za oslobođene krajeve
Zagreb
Br. V.T. 592 44**

Zagreb. 27. ožujka 1944.

**Njegova Preuzvišenost
Zigfrid vite/. Kaše,
njemački poslanik i opunomoćeni
ministar,**

Zagreb

Savezno sa mojim navodima u broj V.T. 567 44. u pogledu
1. zv. evakuacije koja se provodi bez našeg prethodnog ili na-
knadnog pristanka, na način skroz nerazuman po obće interese
zajedničke fronte prema vani i unutra, primio sam ponovno
brzozjavku od strane Dr Nardelli-a. pod broj 3865 koju Vam
doslovce citiram:

-Niemci dalje provode evakuaciju pučanstva sa Brača,
Hvara, Mljeta, Korčule i Pelješca te sa pojedinih sela makar-
skog primorja.-¹ Odvode uglavnom muškarce, čak i starije,
uključivo državne činovnike. Sa Brača su među ostalim odve-
dena sva tri sudca i ostalo sudsko osoblje te občinski i poštanski
činovnici. Izgleda da će se evakuacija nastaviti i na drugim
odsjecima obale. Evakuirani se transportuju preko Omiša. Ma-
karske, Imotskog u Ljubuški i Metković gdje se predaju našim
vlastima radi prehrane i smještaja. Iz Metkovića i Ljubuškog
otprema se dalje preko Mostara i Sarajeva. Način provadanja
evakuacije i transporta ima podpuno represivni značaj. Ljude
prisilno dalje odvode iako mnogi imaju mogućnosti da ostanu
kod rodbine i prijatelja u Splitu ili drugom neevakuiranom
mjestu ili da putuju slobodno o svojim troškovima. Postupak
je s ljudima bezobziran, dižu se naglo i ne daje im se da ponesu
ni najsitnije osobne stvari kao hrana i pokrivači. Poslije eva-

¹ Snimak originala nalazi se u mikroteci Istoriskog instituta JNA
pod reg. br. London — N 9. H 303224 — H 303225.

⁵ Vidi Zbornik, tom V. kn.i. 25, dok. br. 160 i dok. br 188 u ovoj
knjizi.

kuacije neka sela podpuno opljačkana, odnesena hrana, ulje. vino. Kod pučanstva nastala panika koju će neprijateljska promičba iskoristiti i mnogi neće dati da ih odvuku te će radije ići u šumu kada ugledaju da dolazi njemačka vojska. Posjetio sam Feldkomandanta. On veli da je evakuacija kod opunomoćenog generala u Zagrebu sasvim drugačije zamišljena i dane upute, ali operativne jedinice rade na svoju ruku bez obzira na to. On će izvjestiti Glaise-a. Molim posredovati kod Glaise-a i kod višeg operativnog zapovjedništva. Bit ću primoran s Brača i Hvara da opozovem sve preostale činovnike, jer ne mogu dozvoliti da se nasilno odvođe i krnji ugled vlasti.

Dr Nardelli broj 3865.

Savezno pak sa mojim razgovorima s opunomoćenicima gospodina generala Glaise von Horstenau dne 26. ožujka, ope-
tujem i naglašavam da državni i obćinski činovnici, duhovnici kao i svi oni ljudi, koje mi budemo odredili da ostanu u svojim mjestima, ne smiju u ni kojem slučaju biti evakuirani. Osim toga naglašavam da daljnje možebitne evakuacije mogu biti izvršene samo sa odobrenjem mene kao ministra oslobođenih krajeva, odnosno mojega organa za Dalmaciju dra Bruna Nardelli-a i to koliko u pogledu same evakuacije, tako i u pogledu obsega i načina iste.

Sto me je pak najviše iznenadilo i zaprepastilo u toj stvari je to. što se na tako bezobziran način postupilo s ljudima ne dozvoljavajući im da ponesu sa sobom najsitnije stvari kao hranu i pokrivače, a još više svega, što su neka sela nakon t.zv. evakuacije bila podpuno opljačkana kojom je prilikom bila odnesena sva hrana, ulje i vino. Primjetiti mi je da bi i kod po-
Stediivanja teško ovo siromašno pučanstvo moglo se prehraniti, a ovako je pak osuđeno na smrt od gladi i to baš preostale žene i djeca.

Takvu odgovornost neću i ne mogu ponijeti sa sobom, o čemu sam Vas slobodan obavjestiti i ovim putem. Osim toga spremam jednu brzojavku koju ću upraviti izravno Adolfu Hitleru u Hauptquartier," a u kojoj ću naročito naglasiti očiti neprijateljski postupak od strane Südost Komande⁴ koliko prema Hrvatskoj državi, toliko prema hrvatskom stanovništvu kao takvome. Znam da to nije nimalo uobičajen način, ali se mora dozvoliti i primjedba da ono što se događa kod nas nije uobičajeno niti u postupcima prema neprijatelju, a kamoli prema

saveznicima toliko izmučenim i toliko vjernim, koliko u vrijeme kad smo bili predani nasilju Italije toliko i u današnje doba kad 200.000 hrvatskih vojnika rame uz rame sa velikim njemačkim saveznikom uspješno tuku očajni otpor boljševika u cijeloj zemlji. Ja sam duboko uvjeren u izkrene napore Vaše Preuzvišenosti kao i napore poduzete u tom pravcu, a isto tako znadem za bespomoćnost da se išta temeljitije i obsežnije popravi u nesrećama koje nas sa svojim konsekvencijama u stvari zajednički tuku.

Molim Vašu Preuzvišenost da i ovom prilikom primite izraze mog osobitog poštovanja.

Vama odani

Za Dom spremni!

Ministar:
(Dr Edo vitez Bulat)
Dr Ed. Bulat

BR. 191

**NAREĐENJE NJEMAČKE KOMANDE PETNAESTOG BRD-
SKOG ARMISKOG KORPUSA OD 7 APRILA 1944 GOD. 264
NJEMAČKOJ PJEŠADISKOJ DIVIZIJI ZA OPERACIJE NA
OTOCIMA¹**

K-da XV brd. arm. korp.
I C 888'44. Pov.

K-dno mjesto, 7 april 1944

4 primjerka
4-ti primjerak

264. divizija

Na znanje: 1. puku Brandenburg
Ic

1.) Pribrežni otoci na području 264. div. velikim dijelom služe bandama kao mjesto za pretovar dotura. Za neprijatelja

su naročito od važnosti otoci Zirje, Ravni, Kakan — Zakan, Kornat i Dugi Otok.

Pojedinosti o stanju kod neprijatelja stalno pristižu.

Uvijek se mora računati sa napadom nepr. avijacije i pomorskih snaga.

2.) 264. div. će očistiti ove otoke. Pri ovome se imaju da zaplijene odn. razore sve zalihe i postrojenja svih vrsta koja služe neprijatelju. Nepr. brodove skloniti i ukoliko je moguće sa otoka evakuirati sve muško stanovništvo sposobno za vojnu službu, ali u svakom slučaju sumnjiva lica moraju biti pohvatana.

3.) Planiranje u granicama:

a) Poduhvat »Role« za čišćenje otoka Zirje² (1 dan) kao i prebacivanje otuda, čišćenje otoka Ravni i Kakan — Zakan. Isplovljavanje iz Šibenika X-tog dana. Iskrčavanje na otoku Ravni i Kakan — Zakan X + 1 dan uveče. Povratak u Šibenik X + 2 dana uveče.

b) Poduhvat »Handstand« za čišćenje otoka Dugi Otok.* Isplovljavanje iz Zadra X -f 7 dan uveče. Čišćenje 2 dana, povratak X + 9 dan uveče.

c) Poduhvat »Vele«, čišćenje otoka Kornat,⁴ narediće se kasnije.

4.) Trupe:

1 batalj. sa 2—3 streljačke čete (prema tome sa koliko se raspolaze mitr.) i 1 ustaški puk (po mogućstvu Poglavnikovog tjelesnog zdruga).

2 četa 771 pion. desantnog batalj.

Za akcije »Handstand« i »Vele« osim toga vjerovatno i bataljon obalskih lovaca Brandenburg.

5i Uspieh zavisi od dolaska 2. čete pion. desant. 771 batalj. Četa je prošle noći privedena u prostor Šibenika.

6.) Pri planiranju izvršenja noduhvata mora se predvidjeti da se pionir, desant, četa poslije svakog isplovljavanja još iste noći vrati u pristanište iz koga je isplovila.

7.) Zahtiiavano ie sadejstvo mornarice. Poduhvati se ipak moraju da izvrše i bez njenog ssidejstva.

8.) 1 batalj. 1. puka Brandenburg privremeno će smijeniti 264. polj. batalj. — koji će biti angažovan u akcijama — u prostoru Vrpolje — Prapatnica. Bataljon upotrijebiti na poluotoku Primoštenu (banditski kanal) kao jedinicu za naročitu upotrebu. Bataljon ostaje pod komandom 1. puka Brandenburg.

Izvršenje smjene će se narediti.

9) Bataljon predviden za poduhvate na otocima što prije smijeniti i pripremiti za akciju.

10.) Divizija će izvijestiti koja je jedinica predviđena za poduhvate, njeno brojno stanje i plan izvršenja poduhvata.

Potpisao von Leyser

Za tačnost
(potpis nečitak]
aeneralštabni pukovnik

BR. 192

PREDLOG NJEMAČKOG KOMANDANTA JUGOISTOKA OD
12 APRILA 1944 DA SE OBALSKO PODRUČJE PROGLASI
BORBENOM ZONOM I DA SE IZVRŠNA VLAST PRENESE
NA KOMANDANTE KORPUSA'

Prepis
Komandant Jugoistoka
(Vrhovna K-da Grupe armija F)
Ia Br. 1653/44. Pov.

Glav. stan. 12.4.1944
8 primjeraka
2. primjerak

Predvjet: **Borbena zona**
Veza: Komandant Jugoistoka Ia
br. 877'44 Pov. od 1. 3.
1944.
(dostavljeno samo vojnim
komandama)

1) Izgleda da je cjelishodno da se obali blisko područje već sada proglasi borbenom zonom- i da se u istom izvršna vlast prenese na komandante korpusa, koji će je vršiti prema uputstvima k-danta 2. oklopne armije.

Ovim treba da se postigne da k-dant 2. oklop, armije odn. komandanti korpusa imaju neograničena komandna ovlašćenja

za sve mjere koje služe bojnoj gotovosti odbrane i bezbjednosti trupe. Pritom će obim i način pojedinih vojnih mjera zavisiti samo od taktičke nužnosti i njene procjene od strane k-danta armije.

K-da oklop, armije i komande korpusa se pri ovome, za mišljenje i za obradu potrebnih teritorijalnih mjera (napr. evakuacija. rušenja, stavljanje na raspoloženje civilne radne snage, prevoz materijala za utvrđivanje itd.), služe nadležnim feldkomandantima u borbenoj zoni, -hrvatskim štabom za vezu pri Komandi oklop. armije i »načelnicima hrvatske civilne uprave - pri komandama korpusa, čiji se uredi sada ustrojavaju.

2) Borbena zona treba da bude ograničena;

a) ili u priloženom isječku karte označenim granicama vel. župe — i kotara ili

b) granicama cjelokupnog područja 1037. 1035 Feldkomandantura.

Za Komandanta Jugoistoka
načelnik generalštaba
Vinter

i *prilog*
za tačnost prepisa
[potpis nečitak 1

PISMO NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 14 APRILA 1944 HRVATSKOM MINISTRU PRETSJEDNIKU O NEOPHODNOSTI EVAKUACIJE STANOVNIŠTVA SA OTOKA I IZ GRADOVA ZADRA I SPLITA¹

**Njemački opunomoć. general
u Hrvatskoj²**

I a /44. Pov.

Zagreb, 14. 4. 1944.

**Njemačko poslanstvo — Zagreb
del. prot.: K II/1 — 809/44
primij.. 15. IV. 44**

Povjerljivo!

**Njegovoj Ekselenciji
hrvatskom ministru pretsjedniku
gospodinu Dr Nikoli Mandiću**

Zagreb

Na znanje: **Hrvatskom Min. unutr. poslova i
Min. oruž. snaga**

Vaša Ekselencijo!

Shodno saopštenju Komande 2. oklop, armije, vojna situacija u pojedinim dijelovima hrvatskog obalskog područja hitno zahtijeva sljedeće mjere:

1.) U gradovima Zadru i Splitu moraju da se prema muškom stanovništvu primijene sva ona načela koja su utvrđena za evakuaciju dalmatinskog otočja.

2.) Pokazalo se da je iz vojničkih razloga potrebna potpuna evakuacija svega stanovništva otoka Šolte i Drvenika. Na ovim otocima je sa muškim stanovništvom postupljeno shodno tač. 1.), dok je ostalo stanovništvo predato hrvatskim vlastima na kopnu radi daljeg transporta.

Umoljava se Vaša Ekselencija da ove mjere primi na znanje i da hrvatskim vlastima izda potrebna naređenja da bi se obezbijedio što je moguće brži i nesmetani tok evakuacije otoka Šolte i Drvenika.

Dozvolite mi, Vaša Ekselencijo, da Vam i ovom prilikom ponovo izrazim svoje osobito poštovanje.

Na znanje: Njemačkom poslanstvu
Vrh. komand. Grupe armije F
Komandi 2 oklopne armije
Vojno-upravnom komand. Jugoistoka

Za Njemač. opunomoć. generala u Hrvatskoj
načelnik štaba, pukovnik
[potpis nečitak]

BR. 194

OBAVJEŠTENJE NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENE-
RALA U HRVATSKOJ OD 5 MAJA 1944 MINISTARSTVU
UNUTRAŠNJIH POSLOVA NDH O STVARANJU ZAŠTIT-
NOG OBALSKOG PODRUČJA'

Povjerljivo

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj
Odjelj. I a Br. 6265/44 — Povjerljivo!

Povjerljivo!

Zagreb, 5 maj 1944.

*Hrvatskom Ministarstvu unutr. poslova —
preko Njemačkog poslanstva u Zagrebu*

Izgradnja obalskih utvrđenja duž hrvatske obale iziskuje stvaranje takozvanog zaštitnog područja. Ovo »zaštitno područje« treba da obuhvati jedan pojas duž cijele hrvatske obale, širine od oko 3 km.

Unutar ovog zaštitnog područja, a sve dotle dok to bude zahtijevala vojna situacija u toku ovoga rata, treba predvidjeti slijedeće mjere:

1.) Državne i privatne građevine svih vrsta se smiju pozdizati samo kad njemačke vojne vlasti (XIV komanda tvrđavskih pionira), poslije podnošenja projekta, dadu svoju saglasnost. Građevine koje se budu podigle bez ove saglasnosti mogu se porušiti bez otštete, a na trošak graditelja.

2.) Postojeće privatne ili državne građevine, ako to zahtijevaju vojne potrebe, mogu biti porušene ili upotrijebljene za potrebe utvrđivanja. Ukoliko se bude radilo o većim objektima, naročito o takvim koji služe zanatskim ili industriskim ciljevima, ili ukoliko se tiču zatvorenih naselja, prije početka vojnički potrebnih mjera, mora se dobiti sporazum sa nadležnim hrvatskim civilnim vlastima preko XIV komande tvrđavskih pionira. Obratiće se velika pažnja na zaštitu odn. održanje kulturnih spomenika.

3.) XIV komanda tvrđavskih pionira pridržava sebi pravo da predloži da se i druga područja izvan obalskog pojasa širine od 3 km proglase zaštitnim područjem.

Način uključivanja hrvatskih vlasti pri izvođenju predviđenih mjera, kao i pitanje otštete za ovakva uzimanja objekata za državnu potrebu, urediće Njemačko poslanstvo u sporazumu sa hrvatskom vladom

Hitno se moli da se prednje primi na znanje uz saglasnost na izvještaj Njemač. opunomoć. generala o tamo preduzetim mjerama.

Njemač. opunomoć. general u Hrvatskoj
general pješadije
Glaise

**OBRAZLOŽENJE NJEMAČKE VRHOVNE KOMANDE OD
18 MAJA 1944 VRHOVNOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
ZA JUGOISTOK U VEZI EVAKUACIJE STANOVNIŠTVA SA
OTOKA, IZ ZADRA I SPLITA¹**

Prepis Pol. I M 1208 Pov. Rs.

**Firerov Glavni stan. 18. 5. 1944.
Povjerljivo — za k-dante**

**5 primjeraka
1 primjerak**

**Vrhovna komanda oružanih snaga
Br. 004676/44 Pov.
Operativni štab Kv. 2 (Jug—Jugoistok)**

Veza: **Izvještaj poslanika Kašea Ministru inostranih poslova,
br. 473 od 25. 3. 1944.**

Predmet: **Žalba hrvatske vlade zbog načina na koji se vrši
iseljavanje hrvatskog stanovništva obalskog područja.**

**Ministarstvu spolj. poslova, na ruke gospodina ambasadora
Ritera**

Odbrana naročito važnih obalskih uporišta i otoka učinila je potrebnim iseljavanje svega muškog stanovništva sa otoka, a nedavno i iz Zadra i Splita. Tamo ljudi sposobni za vojsku predstavljaju ugrožavanje naših slabih posadnih trupa, potpuno ne uzimajući u obzir što u nedovoljno osiguranim predjelima bande regrutuju za svoje ciljeve stanovnike sposobne za vojnu službu.

Na osnovu ove vojne potrebe evakuisano je muško stanovništvo godišta 1894—1927.

Samo po sebi se razumije da se ovdje radi samo o privremenom udaljenju muškaraca iz pomenutih oblasti, a ne o iseljavanju obalskog stanovništva. Potrebne mjere nisu mogle

da budu propagandistički pripremljene, jer je samo iznenadno izvršenje preseljenja moglo sprečiti da ovo ljudstvo prebjegne bandama.

Njemačko poslanstvo je o mjerama preseljenja izvijestio njemački opunomoć. general. Sa smjernicama za evakuaciju koje je dala Komanda 2. oklopne armije, osim u pitanju ograničenja godišta koja se imaju da evakuišu, praktično su se složili kako njemački opunomoć. general u Hrvatskoj tako i hrvatska vlada. Ali zategnuta situacija nije dozvolila da se za planiranu evakuaciju sačeka odgovarajuća zakonska uredba hrvatske vlade. Hrvatske želje da se prilikom evakuacije izbjegnu grubosti ispunjene su u granicama mogućnosti.

Opunomoćenici hrv. vlade koji su uklonjeni iz komandnog područja obergruppenfirera Phleps-a- u međuvremenu su ponovo vraćeni na svoja mjesta.

Vrhovna komanda oruž. snaga moli da se poslaniku Kašeu dadu uputstva da se, prije upućivanja tako teških prekora kao što ih sadrži njegov izvještaj od 25. 3. 44, ubuduće o razlozima i o naročitim vojničkim nužnostima koji su njemačkoj vojsci nalagali da preduzme izvjesne mjere potanko obavijesti kod nadležnih njemačkih vojnih komandi i ustanova i da ubuduće blagovremeno potpomogne K-du 2. oklop armije potrebnim političkim mjerama.

Zastupa načel, generalštaba Vrhovne
komande oruž. snaga
Jodl

**ZAPOVIJEST 264 NJEMAČKE PJEŠADISKE DIVIZIJE OD
21 MAJA 1944 ZA NAPAD NA DUGI OTOK I KORNATE¹**

264. pješ. divizija
Odjelj. Ia br. 717/44 pov.
Karta 1 : 50.000

Div. k-dno mjesto. 21. 5. 1944
J2 primjeraka
11 primjerak

Povjerljivo

Diviziska zapovijest
za čišćenje otoka Dugog Otoka i Kornata
(Karta 1 : 50.000)

1.) Pribrežni otoci u području 891. grenad. puka najvećim dijelom služe bandama kao mjesta za pretovar dotura. Za neprijatelja su od naročite važnosti otoci Kornat i Dugi Otok.

Pojedinosti o stanju kod neprijatelja vidi u prilogu.

Uvijek se mora računati sa eventualnim dejstvom neprijatelj. pomorskih i vazd. snaga.

2.) 891 grenadirski puk očistiće ove otoke. Pri tome svi uredaji koji služe neprijatelju imaju se zaplijeniti ili razoriti, skloniti nepr. brodove i — ukoliko je moguće — izvršiti evakuaciju cjelokupnog muškog stanovništva sa otoka, a u najmanju ruku moraju se pohapsiti sva sumnjiva lica.

3.) Šifra poduhvata je: Handstand — Feuerzange.

4.) K-dant: K-dant 891. grenad. puka.

5.) Snage:

II., '893. sa 6., 7. i 8. četom, ojačan sa 3 laka pješad. topa.

K-dant: kapetan Allermann.

II. 891. sa 5., 6. i 7. četom.

K-dant: kapetan Kreienheder

2. četa 771. pionir, desantnog batalj. (poruč. Grahm) — 12 čamaca, nosivost jednog čamca oko 100 ljudi.

6.) Prikupljanje jedinica:

II. 893. biće do 28. 5. ujutru priveden 891. grenad. puku na prostor Zadra.

II. 891. će blagovremeno biti smijenjen dijelovima 392. (hrv.) divizije, tako da može biti do 28. 5. ujutru prebačen kod Zadra.

Po ovome će se blagovremeno izdati naređenja.

2. četa 771. pionir, desantnog batalj. dolazi X-tog dana uveče u Zadar. K-dir čete (poruč. Grahn) javiće se k-dantu 891. gren. puka radi utvrđivanja pojedinosti.

7.) *Izvršenje:*

A.) *Dugi Otok:*

II. 893. sa pridatom 6., 891. (k-dant borbene grupe: kapetan Allermann) X-tog dana otprilike u 00,00 čas. polazi iz Zadra, iskrcava se sa 2 ojač. čete (sa njima i k-dant borb. grupe) na jug.-ist. dio Dugog Otoka u okolini rta Kablin, a sa drugom četom na sjev. dio Dugog Otoka u predjelu 2 km. sjev.-zap. od Brbinja. Poslije iskrcavanja, obje grupe čiste otok nastupajući jedna prema drugoj (sjev. grupa vrši osiguranje prema sjev.-zap.) i sjedinjuju se kod odakle se vraćaju X-tog dana uveče.

B.) *Kornati:*

II./891. — bez 6. i 8. čete — k-dant kapetan Kreienheder X-g — 1 dan oko 22,30 čas. polazi iz Zadra, iskrcava se na jug.-ist. dijelu otoka. Kornata (u predjelu oko 10 km sjev.-zap. od južnog vrha otoka) obezbjeđujući se prema jug.-ist., pročešljava otok prema sjev.-zapadu. Povratak borb. grupe X-tog dana uveče sa sjev.-ist. dijela otoka.

C.) *Brodski prostor:*

Svako od 3 desantne grupe stoje na raspolaganju po 3 pionirska desantna čamca, 3 pion. desant, čamca ostaju u Zadru kao rezerva prema pobližem naređenju k-diru 2. pion. desant. čete.

Ostatak borbenih grupa za vrijeme akcije ostaje na Dugom Otoku odnosno Kornatu: skreće se pažnja na njihovu najbrižljiviju kamuflažu.

8.) *Veza:*

Borb. grupa Allermann i borb. grupa Kreienheder radiom (stanica od 5 vati) za međusobnu vezu i vezu sa 891. gren. pukom, radiom (stanica od 5 vati) za vezu između sjev. i juž. grupe Allermann.

K-dant 771. pion. desant, batalj. (major Paul) postavlja 28. 5. jednu radio-stanicu od 80 vati kao kopnenu radio-stanicu u Zadru (k-dno mjesto 891. gren. puka) za vezu 891. gren. puka sa 771. pion. desant, bataljonom.

Vjerovatno će postaviti 3 T-čamea radi obezbjeđenja kanala između Kornata i Žirja a protiv nepr. brzih čamaca. Brodovi mogu, na osnovu situacije u vazduhu, da patroliraju samo do svanuća X-tog dana.

10.) *Vazduhoplovstvo:*

Tražena je pomoć vazduhoplovstva. Ne može se računati sa znatnijom podrškom iz vazduha. Veza sa avijacijom I.

11.) *Vazдушna zaštita:*

Naročito se skreće pažnja na aktivnu i pasivnu zaštitu. Sve do konačnog utvrđenja čiji je avion, svi moraju da zauzmu zaklone, odnosno svoja mjesta kod oruđa.

12.) *Snabdijevanje:*

Za desantne trupe 3-dnevni marševski obrok.

13.) 891 grenad. puk pripremiće za vrijeme trajanja akcije: Feuerzange, Handstand«, u sporazumu sa komandantom luke Zadra . . . brodove kao rezervu . . . s i preduzeće sve mjere kako bi prema razvoju situacije mogao da privede pojačanja borbenim grupama.

14.) X-ti dan = 31. 5. 44. Isplovljavanje 1. dijela 30. 5. uveče.⁴

15.) K-dant 891. gren puka će najhitnije izvijestiti o pojedinostima preduzetih mjera, a prilikom izvršenja poduhvata stalno (po mogućstvu svaka 2 časa) o toku operacija.

Zastupa k-danta
Gravenstein
pukovnik

Dostavljeno:

Kom. 891 grenad. puka

II bat. 893 puka

II bat. 891 puka

771 pionirskom desantnom

bataljonu

2 četi 771 pion. desant.

bataljona

Pomorskoj komandi južne

Dalm.

Diviziskom Ia odeljenju

Za ratni dnevnik

Kao rezerva

Štabu XV Brdsk. arm.

korpusa

1 primjerak sa 2 priloga

33 33 33
-či 33 33 33

4-ti primjerak bez priloga

5-ti

— 6-ti primjerak bez priloga

— (koncept) 7-i primjerak sa
2 priloga

— 8 primjerak bez priloga

— 9 i 10-ti primjerak bez priloga

— 12-ti primjerak bez priloga

— 11-ti „ sa 1 prilogom

**OBAVJEŠTENJE ŠTABA ZA VEZU MORNARICE NDH OD
2 JULA 1944 NJEMAČKOM OPUNOMOĆENOM GENERALU
U HRVATSKOJ O UNIŠTENJU HRVATSKE TORPILJARKE
»T 7«¹**

**Štab za vezu
Hrvatske mornarice
B. br. Pov. 299/44.**

Glav. stan, 2 jula 1944

Povjerljivo

*5 primjeraka
2. primjerak*

**Njemačkom opunomoć. generalu u Hrvatskoj
Njemačkom poslanstvu u Zagrebu
Mornaričkom oficiru za vezu pri Grupi armija F**

Povjerljivo se dostavlja na znanje:

Prema saopštenju komandujućeg admirala Jadrana, noću 24 juna 1944 u pomorskoj oblasti Šibenika neprijateljski ratni brodovi² su napali i uništili hrvatsku torpiljarku »T 7«. Spašen je 21 čovjek, od koga broja 11 ranjenika, a takođe su izvedena iz mora i trojica poginulih.

Prema naknadnom izvještaju Hrvatske pomorske komande, na brodu su nađeni mrtvi još i komandant broda, poruč. boj. broda Lötzt, i 5 mornara, a nestalo je 5 ljudi.

Prema saopštenju komandujućeg admirala Jadrana, posada broda se hrabro borila protiv nadmoćnog neprijatelja i sačuvala čast svoje zastave.

[Potpis nečitak]

R E G I S T A R

A

Albanija — 627, 628
 Aleksandrovo (Punat, na Krku) — 545, 546
 Alerman (Allermann, njem. kape-
 tan) — 643, 644
 Alić Luka — 299
 Alžir — 355, 423
 Amerika — vidi Sjedinjene Ame-
 ričke Države
 Aričić Vojko — 323, 325
 Antić Dinko — 454, 527
 Antifašističko vijeće narodnog oslo-
 bođenja Jugoslavije — 189, 358
 Aras Vinko — 326
 Arhandel (Arkandel, o. kod Rta
 Ploče) — 163, 164
 Armada ing. Adam — 571
 Armija Druga oklopna (njemačka)
 — 413, 627, 636—638, 642
 Armiski korpusi
Njemački:
 — Peti SS brdski — 629
 — Petnaesti brdski — 629, 634,
 645
 — Dvadeset prvi brdski — 629
 Arta (V. i M., o.) — 11, 50, 152
 Arta (rt na Tžu) — 49
 Atlantska plovidba DD Sušak — 189
 Atlantska povelja — 121
 Augusta (u Italiji) — 114, 115, 169,
 575
 Azinelo — vidi Tovarić (o.)

B

Babac (o.) — 580
 Babić Krešo — 299
 Babina (kod Blata) — 62
 Babino Polje (na Mljetu) — 63, 536
 Bacili (o.) — 53, 70

Bačić Joze — 435
 Bace Maks-Milić — 163—170, 173,
 174, 178
 Bagat Vladimir — 135, 158, 188, 382,
 434
 Bakar — 414, 595
 Bakarac (uvala) — 414
 Bakarski Zaliv — 173
 Balkun <o.) — 607
 Bakotić Ivo — 201, 202
 Banj — 433
 Banja (na Korčuli) — 62
 Banjevci — 149, 205, 206, 208, 281
 Bar — 167
 Barbat (na Pagu) — 170, 173, 184,
 425
 Bari (u Italiji) — 25, 27, 35, 38, 75,
 76, 78, 79, 81, 84, 145, 154, 160—162,
 169, 181, 194, 214, 267—269, 273,
 308, 311, 335, 399, 431, 564, 576,
 577, 583, 589
 Barić Draga — 430
 Barjaci — vidi Barjak (V. i M., o.)
 Barjak (V. i M., o.) — 607, 611
 Barleta (u Italiji) — 144
 Baroš — 597
 Bartulović Marin — 125
 Baška Voda — 226

Bataljoni

NOVJ:

— Mornaričke pješadije II POS-a
 — 15
 — Mornaričke pješadije III POS-a
 — 559, 581

Njemački:

— 105-ti korpusni izviđački —
 257
 — 202-gi tenkovski — 257
 — 771-vi pionirski desantni —
 643—645

Baza NOV i POJ u Italiji (u Bariju) — 76, 85, 86, 142, 202, 259, 263, 264, 338, 399, 400, 506

Baza Ratne mornarice NOVJ (u Monopoliju) — 14, 17, 19, 21, 36, 76—79, 85, 88, 90, 120, 130, 194, 201, 202, 260, 263, 264, 336—338, 399, 400, 422, 450, 451, 506, 509, 571, 572, 574

Bedan Ivan — 122

Begić Vilko — 503

Bejker Klinton (Baker Clinton) — 607, 608

Bele Lučice (uvala na Komatu) — 151

Belvedere — 379, 380, 392

Benkovac — 17, 40, 54, 56, 101, 180, 205, 211, 315, 344, 432

Benuš (rt kod Ista) — 384, 486

Benušin (rt na Lopudu) — 591

Betina (na Murteru) — 11, 428, 443, 559

Bezdiđa (uvala na Pelješcu) — 541, 567

Bihać — 51

Bilo (k. kod Grebašnice) — 58

Biočić Ante-Toni — 231, 301, 302

Biočina Josip — 501, 554

Biograd — 17, 47, 54—56, 152, 171, 204, 211, 279, 282, 283, 430, 433, 580, 581

Biokovo (pl.) — 30, 32, 34, 35, 38, 60, 139, 145, 147, 154, 157, 183, 190—192, 240, 267, 312, 351, 410, 457, 514, 540, 542, 551, 587, 589

Biševo — 119

Biševo (o.) — 13, 26, 27, 32, 34, 75, 81, 34, 117—119, 216—218, 300, 471, 472, 547, 564, 583

Bizerta (u Italiji) — 335, 357

Bjaca (uvala na Braču) — 359, 360, 365, 370, 371, 618, 621

Blato (na Korčuli) — 61, 62, 501, 535, 590, 591

Blejk Al. (Blake Al., engl, major) — 622

Blih (Blich, njem. oficir) — 54

Blitvenica (o.) — 84, 100, 117, 175, 179, 314, 353, 381, 382, 384, 390, 403, 434

Bobić Ante — 317, 454

Bogdanović Ratko — 48

Bogomolje (na Hvaru) — 172, 471, 472, 547, 549

Bojana (r.) — 87

Bojne — vidi ustaške bojne

Boka Kotorska — 127, 349, 350, 359, 368—372, 412, 566, 610—612, 617, 618, 620, 621

Bokanjac — 377

Bol (na Braču) — 127, 349, 350, 359, 368—372, 412, 565, 566, 610—612, 617, 618, 620, 621

Bonaći Juraj — 17, 22, 67, 95, 101, 175, 180, 260, 336, 337

Bonaster (rt na Molatu) — 39, 96, 97, 101, 159, 315, 382

Bota Zdravko — 122

Božava — 15, 42, 64, 70, 101, 102, 149, 151, 197, 281, 317—319, 340, 341, 382, 392, 427

Božiri Dragutin — 122

Božin Sime-Jugović — 8

Božović Božo — 302, 371

Brač (o.) — 12, 30, 32, 34, 38, 54, 55, 60, 75, 83, 118, 139, 145, 154, 157, 166, 168, 170, 172, 174, 215, 217, 229, 243, 257, 268, 300, 311, 346, 347, 349—351, 358, 360, 364—366, 368—373, 375, 410—412, 420, 421, 462, 463, 472, 476, 511, 512, 514, 520, 529, 531, 540, 542, 548, 549, 551, 557, 563, 565—567, 569, 578, 582, 586, 587, 604, 606, 609—613, 617, 619—621, 632, 633

Brački Kanal — 529, 613, 617

Braumont Onesbitt — 431

Brbinj (na Dugom Otoku) — 16, 644

Brčić Roman — 137

Brgulje (na Molatu) — 53, 68, 70, 101, 171, 411

Bribirske Glavice — 101

Bribirske Mostine — 101, 180

Brigade

Četničke:

— Kosovska — 56

NOVJ:

— Prva dalmatinska udarna (Dva-deset šeste divizije) — 14, 25, 30, 31, 33, 119, 141, 163—165, 173, 215—218, 230, 276, 307, 326, 365, 367, 371, 373, 476, 481—184, 494, 498, 499, 513, 531, 540, 548, 567, 582, 587, 595, 596, 610

— Prva prekomorska — 214

— Druga dalmatinska (Devete divizije) — 215, 368, 597, 599

— Druga prekomorska — 214, 349, 610

- Treća prekomorska — 75, 81, 168, 214, 349, 365, 368, 563, 578, 586
- Osmat dalmatinska (Dvadesete divizije) — 148, 244, 274
- Deveta dalmatinska (Dvadesete divizije) — 214
- Jedanaesta dalmatinska (Dvadeset šeste divizije) — 215, 230, 365, 515, 522, 523, 529, 597, 599, 610
- Dvanaesta dalmatinska (Dvadeset šeste divizije) — 244, 365, 420, 520, 549, 557, 563, 565, 567, 586, 610, 620
- Trinaesta dalmatinska (Devete divizije) — 214, 244

Savezničke:

- Druga SS (Brigada specijalne namene) — 619, 620
- Brindizi (Brindisi u Italiji) — 144, 194
- Bristva (uvala na Korčuli) — 244, 246, 289, 290
- Brkić Vicko — 122
- Brlog — 517
- Brna (na Korčuli) — 62, 244, 249, 289, 291, 490, 492, 499, 513, 565
- Brnabić Ante — 560
- Brnjac Josip — 546
- Brnjak (V. i M., o.) — 525

Brodovi

Bivše Kraljevine Jugoslavije

Ratni:

- »Beograd« (razarač) — 114
- »Dubrovnik*« (razarač) — 114
- »Galeb« (minonosac) — 114
- »Hvar« (matični brod) — 169
- »Jastreb« (minonosac) — 114
- »Kobac« (minonosac) — 114
- »Ljubljana« (razarač) — 114
- »Malinska« (minopolagač) — 114
- »Marjan« (minopolagač) — 79, 90, 114, 169
- »Meljine« (minopolagač) — 79, 90, 114, 169
- »Mljeti« (minopolagač) — 114
- »Mosor« (minopolagač) — 79, 90, 114, 169
- »Orao« (minonosac) — 90, 114, 169

- »Ti« (torpiljarka) — 90, 114, 169
- »T3« (torpiljarka) — 114, 518
- »T5« (torpiljarka) — 90, 114, 169
- »T6« (torpiljarka) — 102, 186
- »T7« (torpiljarka) — 206, 210, 282, 429, 646
- »Uskok« (torpedni čamac) — 169
- »Zagreb« (razarač) — 114

Ostali brodovi:

- »Aleksandar 1« (prekookeanski) — 116
- »Ante Starčević« (trg. brod) — 78, 115, 575
- »Bijeli orao*« (jahta) — 78, 90, 169
- »Bosanka« (prekookeanski) — 116
- »Brač*« (lovac podmornica) — 79, 115
- »Cer« (finansiski brod) — 115
- »Dinara« (prekookeanski) — 116
- »Drava« (pilotski brod za mine) — 115
- »Drava« (finansiski brod) — 116
- »Dubravka« (prekookeanski) — 116
- »Dubrovnik« (prekookeanski) — 116
- »Dunav« (prekookeanski) — 116
- »Franka« (prekookeanski) — 116
- »Frankopan« (parobrod) — 79, 115
- »Ivan« (prekookeanski) — 116
- »Iv'an Topić« (prekookeanski) — 116
- »Jadran« (lovac podmornica) — 115
- »Jaki« (remorker) — 169
- »Jug Bogdan« (finansiski brod) — 169
- »Juraj Subić*« (lovac podmornica) — 115
- »tJurko Topić« (prekookeanski) — 116
- »Karmen« (prekookeanski) — 116

- »Kumanovo« (trgovački brod) — 78
- »Kvarner« (lovac podmornica) — 79, 115
- »Lika« (lovac podmornica) — 115
- »Lucijana« (prekookeanski) — 115
- »Miloš Obilić« (finansiski brod) — 169
- »Mosor« (finansiski brod) — 79, 90, 115, 169, 204
- »Olga Topić« (prekookeanski) — 116
- »Neretva--« (lovac podmornica) — 115
- »Neti« (prekookeanski) — 116
- »Oplenac« (finansiski brodi — 115
- »Oplenac« (jahta) — 169
- »Pašman« (lovtac podmornica) — 115
- »Perast.« (prekookeanski) — 116
- »Plav — 431
- »Plavnik« (prekookeanski) — 116
- »Princ Andrej« (prekookeanski) — 116
- »R6. — 169
- »R11« — 169
- »Senga« (prekookeanski) — 115, 121, 122, 129, 130, 143, 189, 190, 193, 263, 423, 507
- »Senjanin Ivo«; (finansiski brod) — 169
- »Snažni« (reniorker) — 169
- »Solin« — 263, 507
- »Spasilac« (remorker) — 169
- »Srbin« — 263, 423, 507
- »Sreća« (prekookeanski) — 115
- »Sv. Duje« (prekookeanski) — 116
- »Sv. Vlaho« (prekookeanski) — 116
- »Timok« (prekookeanski) — 116, 335, 357, 358, 423, 507
- »Velebit« (finansiski brod) — 79, 90, 169
- »Vila« (jahta) — 78, 90, 169
- »Vis« (prekookeanski) — 116
- »Vodice« — 79, 115

Mornarice NOVJ

Koče

- • K 4« — 126, 224
- »K 7« — 224
- »K 9« — 579
- »K 10« — 351, 383, 384, 518
- »K 13« — 227
- »K 14/ — 127, 225
- »K 17« — 224
- »K 20« — 126, 151
- »K 21« — 224
- »K 22« — 127
- »K 26- — 476
- »K 31« — 128
- »K 32« — 225
- »K 34« — 312, 351, 384
- »K 35« — 127, 383
- »K 37« — 227
- »K 38« — 224
- K 58« — 548, 550

Motorni splavovi:

- »MS 1« — 550, 584, 585
- .MS 2* — 550, 584, 585
- »MS 3- — 550, 584
- »MS 4 — 530, 550, 567, 584
- »MS 5 — 530, 550, 567, 584, 585
- »MS 6« — 550
- »MS 7« — 550, 566
- »MS 8« — 550, 584
- »MS 9- — 550, 584
- »MS 10« — 550, 584, 585
- »MS 11« — 550
- »MS 12- — 550

Naoružani brodovi:

- »NB 1« — 25, 26, 30, 31, 33, 34, 36—38, 51, 57, 80, 83, 94, 117, 118, 131, 139, 140, 149, 150, 158, 159, 171, 217, 222, 328, 329, 333, 334, 408, 409
- »NB 2« — 25, 26, 30, 31, 33, 35, 75, 80, 83, 117, 118, 125, 133—135, 171, 217, 222, 229, 333, 334, 409, 439
- -NB 3« (»Jadran«) — 25, 26, 31, 33, 35—37, 75, 81, 83, 101, 117, 118, 125, 139, 140, 145, 146, 153, 157, 180, 206, 207, 209, 217, 222, 226, 244, 246, 250, 261, 266, 268—270, 289, 290, 292, 293, 300, 311—313, 323—325, 329, 333, 334, 346, 349—351, 359, 363—368, 370, 371, 375, 395, 409, 412, 420, 457, 462, 463, 472, 476, 507, 511, 513—515, 521, 529—531, 533, 534, 540—542, 548, 558, 563, 565—569, 579, 582, 586, 587

»NB 4« (»Topčider«) — 35—37, 75, 80, 83, 117, 118, 126, 139, 140, 145, 146, 151, 154, 157, 217, 222, 224, 244, 246, 247, 250, 261, 266, 268—270, 273, 289, 290, 300, 311, 312, 321, 329, 333, 334, 409, 420, 457, 462, 463, 476, 507, 511, 515, 521, 529—531, 540, 541, 549, 557, 558, 563, 566, 569, 579, 582, 586

»NB 5« (»Ivan«) — 222, 329, 333, 334, 409

NB 6« (»Napredak«) — 25, 26, 30, 31, 33—37, 75, 83, 94, 101, 117, 118, 131, 139, 140, 149—151, 158, 159, 182, 217, 222, 286, 329, 334, 409

»NB 7« (»Enare«) — 25, 26, 30, 31, 33, 35—37, 75, 81, 83, 117, 118, 139, 141, 145, 146, 154, 157, 190, 191, 217, 222, 224, 230, 232, 235, 240, 241, 261, 275, 276, 286, 287, 289, 329, 334, 409

»NB 8« (»Kornat«) — 15, 25, 26, 30, 31, 33—38, 75, 81, 83, 84, 100, 101, 117, 118, 126, 139, 141, 145, 147, 154, 157, 175, 179, 181, 190—192, 217, 222, 224, 226, 230—232, 235, 239, 240, 261, 270, 274, 275—277, 286, 287, 290, 300, 311—313, 316, 321, 322, 324, 325, 329, 334, 340, 341, 345, 351—353, 355, 356, 359, 363, 364, 371, 375, 379, 384, 395, 403, 404, 409, 411, 420, 457, 462, 463, 472

»NB 9« (»Biokovac«) — 25, 26, 30—33, 38, 117, 222, 229, 334, 409

NB 10« (»Sloga«) — 27, 33, 118, 222, 329, 334, 375, 409

NB 11 (»Crvena zvijezda«, -Stella Bianca«) — 295, 296, 300, 313, 326, 329, 334, 341, 346, 347, 350, 351, 359, 360, 363—368, 370, 375, 395, 409, 420, 422, 428, 457, 462, 463, 472, 476, 511, 513, 515, 521, 531, 541, 548, 558, 563, 569, 579, 582, 587

-NB 12 (»Borac«) — 351, 359, 363, 364, 370, 375, 395, 396, 409, 437, 438, 465, 477, 478, 481—584, 489—496, 498, 507, 508, 522, 536—538, 552, 599

»NB 13« (»Partizan«) — 409, 457, 472, 476, 511, 513, 515, 531, 541, 548, 558, 563, 569, 579, 582, 587, 592

— »NB 14 — 548, 563, 579, 582, 587

— .-NB 15« — 548, 563, 579, 582

— »NB Edison« — 375

— »NB Lala« — 269, 515, 531, 536, 537, 563, 567, 569, 579

— »NB Miran« — 7, 47, 48

— »NB Streljko* — 8, 46, 47, 70, 182, 183

— »NB Strmelj — 459, 592

— »NB Velebit« — 157

Patrolni čamci:

— »PC 1« (»Partizan U) — 15, 18, 32, 34, 70, 83, 94, 101, 160, 182, 183, 237, 260, 518

— »PC 2« (»Partizan n«) — 15, 18, 22, 32, 64—67, 149, 150, 152, 158—160, 182, 237, 244, 245, 247, 248, 250, 260, 266, 269, 288, 289, 291, 311, 312, 351, 352, 355, 364, 371, 384, 395, 418, 485—489, 511, 518.

— »PC 3« (»Partizan III) — 15, 18, 19, 64—67, 94, 149, 152, 160, 183, 188, 226, 237, 283, 295, 296, 341, 343, 351, 352, 384, 418, 428, 460, 518

— PC 4« (»Partizan IV«) — 15, 18, 22, 64, 66, 101, 149, 150, 158, 159, 178, 187, 188, 204, 237, 295, 296, 428, 460, 485, 486, 488, 489, 518

— PC 5« — 18, 64, 94, 152, 171

— »PC 6* — 518

— »PC 9« — 247

— »PC 21« (»Miran«) — 23, 72, 97, 102, 136, 137, 139, 148, 150, 152, 153, 185, 197—200, 203, 204, 207, 223, 260, 280, 281, 284, 304, 305, 339—341, 374, 379, 380, 382, 391, 417, 427, 442, 444, 445, 458

— »PC 22« (»Streljko«) — 53, 68—70, 97, 136, 137, 152, 153, 185, 197—200, 203, 204, 207, 208, 210, 223, 260, 280, 281, 284, 304, 305, 314, 339, 340, 352, 374, 379, 380, 382, 391, 418, 427, 442, 444, 445, 458, 460, 461

— »PC 23« (»Sloga«) — 184, 186, 209, 224, 260, 281, 292, 340, 341, 343, 353, 374, 379, 380, 391, 418, 442—445, 491, 497

— »PC 24« (»Marjan«) — 281, 312, 323, 324, 340, 341, 374, 379, 380, 382, 386, 391, 418, 442—445, 459.

- 529, 539, 557, 587. 589
- >PC 25« (»Sv. Nikola«) — 374. 418, 442, 444, 445
- PC 27« t -Edison«) — 374, 442. 444, 445, 459
- »PC 27« (»Edison«) — 374. 442, 444, 445, 459
- »PC 41« (»Nanredak«) — 118. 147, 154, 217, 220, 221, 225, 312, 327, 328, 332. 333. 351, 369, 407. 408
- »PC 42- — 118. 127, 217, 220, 221, 225, 227, 228. 332, 333, 350, 369, 407. 408, 511. 529, 533. 534. 540, 557, 563
- »PC 43« (-Napred«) — 118, 218. 220. 221, 225. 328. 332, 333, 359, 364, 407, 408, 420, 513, 582
- »PC 44- (»Durzov«) — 118, 126, 218, 220, 221, 227, 228, 332, 333, 407, 408
- »PC 45« (»Batoš«) — 118, 218. 220. 221. 327, 328. 332. 333. 407. 408, 587, 588
- >PC 46« (»Sv. Juraj«) — 118. 218, 220, 221. 327, 328, 332, 333, 407, 408
- »PC 47« (»Sv. Nikola 1«) — 118, 218, 220, 221, 227. 228. 332, 333, 407, 408. 511, 587—589
- »PC 48 (»Sv. Nikola 2«) — 75, 118, 218. 220, 221, 327. 328, 332, 333, 407. 481, 484, 489—497, 515, 516, 522. 535. 552
- »PC 49« (»Brač 2«) — 118, 217, 220, 221. 327. 328. 332. 333. 407, 408
- »PC 50« (»Brač 3«) — 118, 217, 220, 221, 327, 328, 332, 333. 407. 408
- »PC 51« (»Brač 4) — 118, 218, 220, 221, 327, 328. 332. 333, 407, 481. 484. 489, 490—197, 499, 500, 536. 552
- »PC 52« (»Brač 5«) — 118, 127, 217, 220, 221. 327. 328. 332. 333. 407, 408
- »PC 53« (»NB Zora«) — 26, 27. 30. 118, 217, 220, 221, 327, 328, 332, 333, 407, 408. 462. 476, 514, 529, 531, 533, 534, 540, 558. 563. 565. 566, 568
- PC 55- (-Partizan 2«) — 118, 217, 220, 221, 225, 327, 328, 332. 333. 407. 408
- PC 56* (»Partizan 3«) — 30, 75, 118. 217. 220, 221, 266, 268, 269. 300, 311, 312, 327. 328. 332, 333, 351. 369. 375, 395, 407, 408, 457, 513, 533] 540, 558, 563, 568, 582, 587
- »PC 57« (»MC 1"! — 75, 84. 118, 127, 217. 220, 221, 224, 267—270, 313, 324, 325, 327, 323, 332. 333. 346. 347. 350, 359, 364, 369. 370. 375. 407, 408. 420, 462. 511, 512, 514. 529. 530, 533, 534. 540. 563, 565, 568, 582
- -PC 58« (»Sagena«) — 220, 221. 327. 328, 332, 333, 407. 408
- »PC 59« (»Lapad) — 32, 35, 36. 38, 75, 84, 118, 126, 220, 221, 327, 328, 332. 333. 407, 408
- >PC 60« (»Vjekoslava«) — 221, 328, 332, 333. 407, 408
- PC 61« (»Udar«) — 221, 328, 332, 333, 408, 457, 473
- »PC 62<* (»Ivo«) — 118, 218, 221, 328, 332, 333. 408. 440, 483, 489—496, 536, 537, 552, 599
- »PC 63- (Donec«) — 118, 154, 217, 221, 328, 333. 408, 465. 477, 478. 490—496, 498, 500, 552
- »PC 64* (»Neutralni«) — 32, 33, 35—37, 118, 217, 221, 328, 333, 408, 439. 482, 489—496, 499, 552
- »PC 65« (»Sv. Nikola 3«) — 118, 141. 217, 221, 225, 328, 333, 408, 529
- »PC 66< (»Proleter«) — 118. 221, 328, 333, 408
- PC 67« (»Kerč«) — 221. 328, 333. 408
- ^PC 68« (»Badija«) — 118, 217, 221, 328, 333, 408, 567
- »PC 69" (»Val«) — 217, 221, 328, 333. 408
- »PC 70« (»Mandina«) — 34, 118, 145. 217, 221. 328, 333. 408
- -PC 71% (Sv. Križ«) — 118, 139. 145, 154, 217, 221. 328, 333, 364, 370, 375, 386, 408, 412, 485—487. 518
- »PC 72« (»Cimbalom — 118, 218. 221, 328, 333. 408, 488—191
- »PC 73« (»Pionir«) — 118. 218, 221, 328, 333, 408, 514, 540, 558, 568

- PC 74 (vVesna«) — 221, 328, 333, 408
- PC 75 (njem. »KJ 10) — 217, 221, 267, 268, 328. 333, 408, 587, 588
- PC 76 (MC 22«) — 217, 221. 328, 333, 341. 382, 405, 408. 434
- PC 77 (»Margarita«) — 218, 221, 328. 333, 408. 489—496, 537. 552
- -PC 781 (»Mary) — 311, 313, 326, 328, 333. 351, 359. 370—372, 408, 587

Ostali brodovi:

- ^Anđelka (motorni jedrenjak) — 459
- »Anđelko (motorni jedrenjak) — 341, 381, 384
- •Anđelo« (motorni jedrenjak) — 345
- »Anđeo« (motorni jedrenjak) — 141. 245, 247. 250, 291. 344, 383, 531, 567, 569
- »Anka« — 126
- Augustin — 291, 292, 359, 363. 370, 514, 529, 557, 568
- »Bakar« — 35, 38, 521
- -Ban Jelačić« (motorni jedrenjak) — 141, 347. 349, 350, 359. 363, 371, 372
- Barkasa br. 1- — 118, 139. 217. 221, 269, 300, 328, 333, 351, 359, 364, 370, 372, 408. 463. 477, 478, 482, 498, 511. 540, 563, 579. 589
- Barkasa br. 2« — 118. 217, 221, 227, 268, 269, 311, 312. 328. 333. 351, 408. 420, 457. 462, 477. 478, 482, 520, 529, 531. 533. 540. 542. 563. 567. 568
- -Barkasa br. 3 — 408
- -Barkasa br. 4« — 118, 139. 217, 221. 226, 269, 270. 328, 333. 351. 359. 364. 370. 372. 408
- Biokovo — 225, 232, 240. 241, 312, 323. 324. 419, 459. 476. 512. 531. 563, 566, 578. 586
- Bog s nami- (motorni jedrenjak) — 127, 139, 151, 511, 521
- »Bosiljka — 126
- »Bože i gospe pomози« — 511, 512. 514. 520. 529. 540. 563. 569, 578. 586
- -Bože pomози — 42
- Božidar — Krilo (motorni jedrenjak) — 273, 457
- »Danica (motorni jedrenjak) — 346, 349, 350, 359, 363, 367—370
- -Darinka — Pašman (motorni jedrenjak) — 125, 148, 157, 208, 225, 280, 312. 420, 457, 459, 586, 592
- »Darko« — 190—192, 224, 246
- »Dinara (motorni jedrenjak) — 247. 359, 363, 368, 371
- »Divna-¹ (motorni jedrenjak) — 150, 152, 185, 383
- Dobra obitelj« (motorni jedrenjak) — 131, 150
- Domoljub« — 582
- Dupin < — 226, 247—249. 311, 312, 320—322, 324. 331, 346, 350. 359, 363, 367, 368. 371. 375, 395. 457, 476
- Dva brejta« (motorni jedrenjak) — 48. 351, 369, 462. 557, 563. 569, 578
- Dva druga! (motorni jedrenjak) — 537
- Edison — 157, 206, 224, 232, 240. 241. 386, 391
- -Ekonom« — 383
- »Frankopan (motorni jedrenjak) — 347. 359, 363, 370, 418. 419, 463, 565, 569, 582, 587
- Galeb« — 313, 375, 462, 512
- »Glorija- — 98
- -»Gospe od zdravlja (motorni jedrenjak) — 371, 372
- Gundulić — 127, 226, 246, 346, 349, 350, 359, 363, 365, 367. 368. 370, 373, 457, 459, 513. 529, 531. 563. 569, 587—589
- »Gusar« — Podgora — 125
- »Hrvat- (motorni jedrenjak) — 312, 323, 324
- Hvala Bogu — Račišće (motorni jedrenjak) — 102. 148. 312. 437. 521. 548, 566, 567
- Hvala Bogu — Supotarska — 457, 459
- »Ilirija I (motorni jedrenjak) — 139
- -Ilirija II (motorni jedrenjak) — 8. 131, 139, 148, 150. 185
- Ime Isusovo« (motorni jedrenjak) — 462, 463
- Isus i Marija (motorni jedrenjak) — 537
- »Ivan (motorni brod) — 566
- Ivan Krstitelj — 359, 363. 370

- »Jadran« (motorni jedrenjak) — 141, 157, 227, 231, 239, 240, 312, 317, 359, 363, 370, 569
- »Jadran« — Vir (motorni jedrenjak) — 206, 207
- »Jastreba« — 190—192, 247, 248
- »Kornat« — 344
- »Kosovo 76« — 226
- »Labud« — 31
- »Lahor« (motorni jedrenjak) — 141, 344, 345, 351, 369, 376, 418, 420, 459, 463, 545, 588
- »Lala« (motorni brod) — vidi NB Lala
- »Lapad« — 126
- »Ljubica« — 98
- »Ljubljana« — 75, 76, 162, 564, 575, 582, 583
- »Ljubomaji« (motorni jedrenjak) — 157
- »Makarska« — 38, 583
- »Maksim Gorki« (motorni jedrenjak) — 157, 226, 273, 278
- »Mali Ante« (motorni jedrenjak) — 141, 227, 383, 411
- »Mali Ivo« — 48, 98
- »Marin II« (bolnički brod) — 32, 33, 35, 117, 118, 217, 222, 223, 232, 241, 261, 270, 286, 292, 293, 308, 311—313, 320—322, 324—326, 329, 330, 334, 409
- »Marjan« — vidi PC 24
- »Marni« (motorni jedrenjak) — 247, 268, 346, 350, 363, 367, 368, 370
- »Mars« — 226, 359, 363, 371
- »Matija Gubec« (motorni jedrenjak) — 98
- »MB 4« — 291
- »MB 12« — 438, 498, 499
- »MB 13« — 499
- »MC 1« — 489—496, 552
- »MC 2« — 489, 490, 537, 552
- »MC 3« — 437, 489—497, 537
- »MC 5« (»2andar«) — 127, 225
- »MC 64« — 281
- »MC 523« — 324, 325
- »MC Meri« (Marv) — vidi PC 78
- »Mir Varnih« (motorni jedrenjak) — 157, 273, 278, 293
- »Morava« — 38, 513, 521, 575, 583
- »Mosor« — 270, 346, 349, 350, 359, 363, 365, 367, 368, 370, 373, 462, 500, 511, 513, 521, 566, 567, 586
- »Nevidane« — 8
- »Nino« (motorni jedrenjak) — 139, 148, 150, 157, 224
- »Orjen« (motorni jedrenjak) — 420
- »Otac Petar« — Stomorska — 125, 395, 583
- »Palma« — 341, 381, 383, 411
- »Pčela« (motorni jedrenjak) — 139, 247, 359, 363, 371, 529, 540, 566, 567
- »Podgora« — 347
- »Pomoćnica kršćanska« — 127
- »popeta« — 227
- »Pravedan« — 418, 419, 457, 459, 476
- »Preko« — 41
- »Proleter« — 27
- »Rade« (motorni jedrenjak) — 341
- »Ribar I« (motorni jedrenjak) — 578
- »Sagena« — 227
- »Sever« — 435
- »Sitnica« — 194, 337, 338, 398, 476, 508, 542, 564, 570, 575, 588
- »Sklada« (motorni jedrenjak) — 281, 411
- »Slavija« — 52, 593
- »Slavni Josip« (motorni jedrenjak) — 513, 540, 565, 566
- »Sloboda« — 1st — 126, 185, 459
- »Sloboda« — Vela Luka — 224, 273, 278, 293
- »Slobodan« (motorni jedrenjak) — 84, 141, 246, 247, 311, 312, 351, 359, 363, 370, 375, 395, 499, 476, 482, 483, 498, 522, 553, 557
- »Sloga« — vidi »PC 23«
- »S nami Bog« — 226, 566, 567
- »Soča« — 52
- »Sofija« (motorni jedrenjak) — 462, 513
- »Sokol« (motorni jedrenjak) — 126, 141, 269, 381, 383, 411
- »Sokol III« — 98
- »Solin« — 575
- »Srbin« — 143, 575
- »Srce Isusovo« (motorni jedrenjak) — 418, 459, 531, 557, 579, 586
- »Srečko« — Vela Luka — 521, 567

»Sv. Ana« (motorni jedrenjak) — 157
 »Sv. Ante« — Omiš — 247—249, 289, 290, 342, 351, 359, 363, 369, 370, 457, 462, 463, 476, 512, 533, 534, 540, 542, 568, 579
 »Sv. Ante« — 344, 376, 459
 »Sv. Ivan« (motorni jedrenjak) — 513, 531, 567, 586
 »Sv. Ivan Krstitelj« — 141
 »Sv. Josip« (motorni jedrenjak) 157, 520, 529, 540, 567, 586
 »Sv. Juraj« — 1st — 309, 383, 393
 »Sv. Križ« (motorni jedrenjak) — 125, 226, 246, 351, 359, 363, 369, 370, 375, 386, 418, 459, 531, 582, 592
 »Sv. Nikola« (III PQS^a) — 98, 131, 151, 312, 317, 374, 391, 457, 569
 »Sv. Nikola« (IV POS-a) — 141, 157, 231, 239, 246, 274—276, 311, 312, 374, 529, 557
 »Sv. Nikola« — Preko — 41, 126, 185
 »Sv. Nikola« — Šolta — 227
 »Sv. Nikola« — Ugljan — 136, 137, 351, 369, 395
 »Sv. Petar« — Vrboska — 225, 514, 520
 »Sv. Roko« (motorni jedrenjak) — 75, 311, 312, 825, 420, 436, 437, 457, 512, 563, 586
 »Sv. Simun« (motorni jedrenjak) — 157
 •Šimun* — 384, 385, 435
 »Strmelj« — vidi NB Štrmelj
 »Sumar« — 426
 »Timok« — vidi brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije
 »Tomislav« (motorni jedrenjak) — 42, 98, 225, 463, 511, 513, 514, 521, 540, 557, 569, 582, 589
 »Tonko« — 226
 »Topčider« — 185, 280, 281, 418, 419
 »Topčider« (bolnički brod) — vidi -NB 4«
 »Tramontana« — 383, 419
 »Turist« — 226
 »Utva« — 225, 281, 318, 380
 »Vela Luka« (motorni jedrenjak) — 157

363, 368, 370, 425, 512, 514, 522, 536, 565, 566, 568
 — »Vesna« — 223
 — »Zadar« (motorni leut) — 136, 137, 347, 349, 350, 359, 363, 368, 371, 391, 418, 593
 — »Zdenka« (motorni jedrenjak) — 131, 136, 137, 149, 151, 152, 185, 226, 281, 411
 — »Zmaj« (motorni jedrenjak) — 391, 420, 444, 531, 540, 557, 565—569, 586, 589
 — »Zora« — 48
 — »Zvonimir« — 529, 540, 566, 567
 — »Zvonko« — 126
Nezavisne Države Hrvatske:
 — »T 3« — 254
 — »T 7« — vidi »T 7« (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
Njemački i italijanski u službi Nemaca:
 — »Albona« — vidi Plav« (brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 — »Amelija« — 165
 — »Arbe*« — vidi Malinska« (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 — »Bianca Stella« (»A 144«) — vidi »NB 11 (brodovi Ratne Mornarice NOVJ)
 — »Corrado del Grecco« — vidi »Jadran« (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 — »Đuzepe- Cezarije« — 68, 70, 179
 — »Đuzepe Deca« (»Giuseppe Dezza«) — vidi »TA 35«
 — »Đuzepe Misori« (»Giuseppe Misori«) — vidi »TA 22«
 — »Emilija« (motorni jedrenjak) — 304
 — »Felice« — 484, 485, 489, 519, 548, 565
 — »Folgore« (tanker) — 164
 — »Francipane« — vidi »Frankopan« (brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 — »Franческа di Rimini« — 164
 — »Galiana« (motorni jedrenjak) — 304
 — »Gino nais« — vidi »Likar

- (brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
- »Giovani Ingrao« — vidi »Drava« (brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Gran Duca (koča) — 579. 582
 - »KJ 8« — 567, 568
 - »Malinska« — vidi »Brač« (brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Meleda — vidi Mlet-: (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Oriole« — vidi »Labud« (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Premuda« — vidi »Dubrovnik- (razarač, ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Quarnero« — vidi Kvarner- (brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Regina« — 344
 - »Rina« (koča) — 564
 - »Roma« (motorni jedrenjak) — 164
 - »Romilda« (motorni jedrenjak) — 149, 170
 - »San Antonio- (motorni jedrenjak) — 197, 199. 210, 211
 - »Špika« (»Špica«. -TA 45«) — 518
 - »Šolta« — vidi »Meljine- (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »TA 22« — 518
 - »TA 35« — 518
 - »TA 45« — vidi »Špika«
 - »TA 48« — vidi »T 3« (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Tunisino« — 576
 - »Ugliano« — vidi »Marjan- (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Vergada — vidi Orao« (ratni brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)
 - »Vila« — 11
 - »Vicenzo Giarraillo — vidi »Ante Starčević« (brodovi bivše Kraljevine Jugoslavije)

Saveznički brodovi:

Desantno-jurišni čamci (LCA):

- »LCA 561« — 608

Desantno-jurišni čamci za prevoz pješadije (LCI):

- LCI 113 — 610, 614, 617, 619
- LCI 133« — 604. 605, 610. 615. 617, 619
- LCI 247 — 608, 610. 614. 617, 619
- -LCI 258 — 608
- -LCI 260 — 608. 610. 613, 617, 618
- LCI 281« — 604—606. 608, 610, 614. 617
- »LCI 289« — 604, 605. 608. 610, 615, 617, 618
- -LCI 308 — 610, 614, 617, 618
- »LCI 318- — 604—606, 610, 615, 617, 619

Desantno-jurišni čamci za prevoz tenkova (LCT):

- -LCT 578« — 615, 619

Motorne topovnjače (MGB):

- »MGB 61« — 608
- »MGB 643« — 165, 518
- »MGB 645« — 148
- »MGB 646 — 617
- MGB 658« — 518
- MGB 659 : — 429, 498
- MGB 662« — 164. 429

Motorni čamci (ML):

- ML 361« — 611, 612, 617, 619
- »ML 841« — 604. 606. 608, 611, 612. 616. 617. 619

Torpedni čamci (MTB)

- -MTB 20« — 608
- MTB 89- — 617
- MTB 97 — 164
- »MTB 242 — 165
- MTB 298« — 165. 617
- MTB 372 — 617
- MTB 373" — 617
- MTB 374« — 617
- MTB 649« — 148, 164, 498
- •MTB 651« — 118, 617
- -MTB 656 — 617
- MTB 667« — 165
- MTB 670« — 429, 498. 518
- MTB 697 — 518

Ostali brodovi:

- -SC 506 — 617
- SC 522 — 617
- »SC 638« — 617
- >SC 676 — 617
- »Sea Giant — 605
- -Sea Hawk- — 613, 617. 619
- »Sea Star- — 320. 321, 604—
606. 608. 613, 619

Brumac Miloš — 588

Brzić Dinko — 122

Buč A. (Veliki župan NDH) — 631

Budina (rt kod Vinišća) — 58

Buglia Araldo — 499

Bukovica (pl.) — 51, 149, 180. 205,
211

Bulat dr Edo — 634

Bule Adolf — 501

Buljević Jakov — 18

Bunat Božo — 125

Burić Srećko — 527

C

Cavtat — 402, 421. 551

Celent Vinko — 374

Cetinić Marin — 523

Cigale — vidi Cikat

Cres (o.) — 16. 49, 51. 94. 178

Crikvenica — 16, 49, 52. 257

Crkvice (iznad Risna) — 591

Crna Gora — 262

Crna Luka — 289, 290

Crnica (kod Rogoznice) — 57

Crnica (na Pelješcu) — 489, 490, 492
494. 495

Crnogorsko Primorje — 510

Cukel Martin — 320

C

Cačić Lujo — 454, 527

Čapljina — 59

Cara (na Korčuli) — 62, 594

Carli Martin (Charlv Martin) — 68,
69

Cavor Mihajlo — 501

Celinjak (k 192) — 377

Celo (k. 196) — 377

Cepmen (Chapman, poručnik ame-
ricke avijacije) — 578

Cerni Josip — 29, 45, 63, 67, 80,
82. 86, 92, 156, 162—178, 190. 236.
242. 251. 265, 294. 303, 306, 309.
331, 338, 358, 405. 406, 414, 451,
471, 510, 539. 543, 599. 608. 623

Cete NOV i POJ:

— Dopunska IX POS-a — 599

— Dopunska III POS-a — 96. 99.

112, 157. 377—379, 390, 394, 453
—456. 460, 461, 526, 527

— Dopijunska IV POS-a — 119.
218

— Dopunska V POS-a — 465, 475

— Prateća minobacačka Dvadeset
šeste divizije — 230

— Prva mornaričke pješadije IV
POS-a — 550, 565. 587

Cikat (luka na Lošinju) — 427

Čiovo (o.) — 54, 58, 60, 604

Cizmek Alojz — 48, 209. 318. 454

Covik (čuka kod Starog Trokira)
— 30

Cumbelić Zivko — 336, 337

Cosić Sime — 105, 406

Cuška Duboka (u Telašćici) — 150

D

Dančević Luka — 80. 130, 144, 194

Dedijer Vladimir — 400

Denić Ante — 58

Derado Božo — 326

Desetine — 137. 151

Devis (Davis, engleski pukovnik) —
165

Deželjin Rudolf — 349. 359. 365. 368.
371. 420

Dingač (na Pelješcu) — 490—494,
496

Dinjiška (uvala na Pagu) — 426,
432

Divizije

NOVJ:

— Trinaesta primorsko-goranska
— 16, 49

— Devetnaesta sjevernodalmatin-
ska — 40, 46. 104, 148. 149. 152.
204—206. 209. 210. 280, 340—345,
377. 382, 386—388. 426. 457, 461.
503. 528. 540, 592

— Dvadeseta dalmatinska — 148

— Dvadeset šesta dalmatinska —
36. 88. 89. 161—164. 168.
173, 174, 215, 229—232, 239,
242—246. 249. 251. 257, 258, 273.
274. 285. 288. 289. 291. 292, 294,
301. 302, 306, 307. 322, 346. 347,
349. 358. 364—366. 370—372. 411.
412, 465. 472. 522, 535—537. 540.
542. 548. 550, 551, 564. 586. 591.
603. 609. 619. 620

- 1 brdska — 39. 48. 257
- 7 SS »Princ Eugen« — 257, 502
- 11 za osiguranje — 254
- 13 SS »Plava« — 503
- 71 pješadiska — 254, 257
- 114 lovačka — 16. 54
- 118 lovačka — 54, 140, 174, 217, 257, 366, 464, 472, 548, 549, 591. 593, 642
- 162 turkestanska — 254, 257
- 181 pješadiska — 502
- 188 rezervna brdska — 94, 254, 257
- 264 pješadiska — 17, 54, 64, 103, 184, 217, 257, 307, 377, 413, 430, 452, 460, 502. 525, 548, 580, 592, 634, 643
- 278 pješadiska — 254
- 369 legionarska (»Vražja«) — 170, 257. 432, 502, 503, 590, 591, 593
- 371 pancir — 186, 188, 425
- 392 legionarska — 94, 101, 172, 180, 183, 186, 204. 257. 317, 425, 426. 430. 433, 435, 502, 503, 517. 644

Divlja Luka — vidi Divlja Vela
 Divlja Vela (uvala na Hvaru) — 472, 547

Divulje — 54, 429

Dobra Luka (na Pelješcu) — 522, 523

Dobrinj (na Krku) — 545

Dol (na Hvaru) — 61

Dolac — 150

Dolci — vidi Dolac

Dominis Mirko — 19

Donie Polje (kod Šibenika) — 57

Dorbić Nikola — 18

Dorčić Lucijan — 125

Drač (na Pelješcu) — 594

Draga (zaliv na Ižu) — 110. 385, 386

Dražove — 149

Dragutin Miroslav (Dušan) — 18,

337. 480, 488, 519

Drašnice — 59. 514. 533, 534, 540,

542. 563. 565. 566, 587

Drit (k. kod Grebašnice) — 58

Drniš — 54, 56. 58, 101, 180. 387, 391. 393. 525

Drvar — 162

Drvenički Kanal — 472

Drvenik (na o. V. Drvenik) — 126. 224

476, 511, 514, 529, 531, 550, 557, 565—567, 579, 582, 586, 604, 609, 612, 638, 639

Dub (na Korčuli) — 62

Duba (uvala kod ušea Neretve) — 558

Duboka (uvala na Visu) — 321, 566

Duboković Frano — 354

Dubrava (kod Šibenika) — 56

Dubrovnik — 54, 126, 127, 170, 188.

224, 226, 257, 402, 421. 435. 439.

501, 502, 537, 538, 552. 553, 590.

597. 599. 630, 631

Dugi Otok (o) — 7, 13. 15—17, 19,

20, 23, 39—48. 72, 88—90, 93, 96—

99, 102—104. 111. 131, 150. 155, 160.

171. 178, 180. 185—187, 204. 205.

208, 209, 211, 213, 258, 261, 281.

282. 314, 318, 340. 352. 376. 377,

379, 380. 382, 385. 389, 390, 392,

403, 404, 410, 411, 421. 425, 431—

434. 504. 505. 527, 599, 635, 643,

644

Duirnić Jozo — 348. 350, 356, 364,

373, 412. 421. 450, 458. 475

Dumboka (uvala na Dugom Otoku)

— 98

Duza (na Korčuli) — 61

Dvainka (o.) — 390

Dvornik Vicko — 571

D

Denova (u Italiji) — 114

Devrske — 148. 149

E

Engleska — 122

Erceg Anton — 85

F

Fabris Jure — 354

Farčić Pavle — 9

Farska (uvala na Braču) — 347—

350. 359. 367—372, 618, 621

Fatori Josip — 122

Fatović Sime — 122

Finka Paško — 384

Fiuma — vidi Rijeka

Flego Frano — 23, 44, 71, 153, 319, 336, 338, 391

Flotile:

— Prva desantna IV POS-a — 550, 583. 584

— Druga desantna IV POS-a — 550, 583, 584

— Drugog POS-a — 18, 19, 21, 22, 101, 337, 379, 508
 — Trećeg POS-a — 9, 96, 136, 151, 197, 199, 207, 209, 305, 314, 315, 339, 341, 344, 374. 379—384, 390, 394, 442—145, 453—455, 458, 508, 528
 — Četvrtog POS-a — 420, 476, 529 530
 — Petog POS-a — 221, 328, 332, 333, 407. 408, 457, 464, 508. 509
 — Bračka — 13. 118. 217, 220. 221, 261. 327, 328, 332, 333, 348, 407, 408. 472. 508, 549
 — Hvarska — 13. 118. 217, 218. 220, 221. 261, 327. 328, 332. 333, 407, 408, 472. 508, 533, 534, 540, 542, 550. 563, 565, 568, 587, 589
 — Komiška — 508
 — Korčulanska — 13. 118. 134, 217, 220, 221, 261, 327, 328, 332. 333, 336, 337, 407. 408
 — Lastovska — 401. 437, 441. 450. 465. 477, 481—183, 489, 500, 515. 522. 523, 535, 552. 553. 555, 556, 573, 596
 — Viška — 13. 118, 141, 157, 217, 220, 221, 261. 32G—328, 332, 333, 337, 407. 408, 472, 508, 514. 533. 542. 549
 Forenpoher Mate — 202
 Francuska — 388
 Franklin Đovani (Franklin Giovanni) — 497
 Franković Ratko — 359, 371
 Franulović Jure — 134
 Franulović Petar — 9
 Fratrova Glavica (na Mljetu) — 63
 Friganović Ante-Macura — 205

G

Gacko — 171. 257
 Gaćezezi — 184
 Gai (k. 95. na Dugom Otoku) — 378
 Galešić Šime — 445
 Galipoli (u Italiji) — 121, 122, 129. 143, 189
 Gamulin Vinko — 325
 Garmenjak (o.) — 341
 Gašparović Vladimir — 122
 Gat in Ivo — 48. 454, 527
 Gdinj (na Hvaru) — 587
 Generalski Stol — 186
 Gizdić Josip — 578
 Glavat (o.) — 274, 492
 Glavni stožer domobranstva — 433

Glavni štab NOV i PO Hrvatske — 16, 20, 51, 53, 64, 88, 106, 109, 158, 178, 183, 188, 262, 279, 295, 538, 592
 Glavni štab NOV i PO Slovenije — 52, 109, 167, 505
 Glavoč — 281
 Glajze fon Horstenau dr Edmund (Glaise von Horstenau dr Edmund) — 633, 638, 640
 Glogovac (na Korčuli) — 498
 Goli (rt na Mljetu) — 229, 243, 277, 278, 281—283
 Gomena (rt na Pelješcu) — 191
 Gomilica (rt na Molatu) — 486
 Goromin Dolac (na Hvaru) — 141, 146
 Gospić — 16, 503
 Govedari (na Mljetu) — 484
 Grabovci — 184
 Gračina — 377, 379
 Gradac (luka u Neretvanskom Kanalu) — 542
 Gradac (uvala na Visu) — 118, 227
 Gradina (na Korčuli) — 61
 Grafenštajn (Gravenstein, njem. pukovnik) — 645
 Grahek Zvonko — 421
 Grajf dr Rudolf — 29
 Gran (Grahm, njem. poručnik) — 643, 644
 Grebaštica — 57
 Greben (rt na Dugom Otoku) — 377—382, 384
 Grebeni (otočići kod Silbe) — 304
 Grobnik — 386
 Grohote — 60. 138, 140, 170, 548, 604
 Grozdanić Arsenije — 321—323, 326
 Grpašćak — 39. 41, 42, 96, 97, 155. 204, 283, 316. 378, 380—383, 385
 Gršćica — 62, 489—493, 495, 501
 Grubelić Šime — 354
 Grubišić Tonko — 241
 Gruj (rt na Mljetu) — 229
 Grujica (otočić) — 82

Grupe

NOV i POJ:

— Prva udarna Krk — 544—546, 599
 — Treća udarna Velebit — 599
 — Južnodalmatinskih partizanskih odreda — 441. 464, 591
 — Otočkih odreda — 423
 — Sjevernodalmatinskih partizanskih odreda — 104, 180, 205. 281, 434, 573

— Srednjedalmatinskih partizan-
skih odreda — 217

Njemačke:

— Grupa armija F — 636, 639,
646

Savezničke:

— Operacijska grupa SAD — Vis
— 619

Gruž — 170, 229, 243, 254, 429

Grzunov Dinko — 445

Guljak (uvala na Kornatu) — 339,
380

Gustac (o.) — 381

H

Hajduković Milan — 18, 425

Hilton (engl. poručnik) — 612, 619

Hitler Adolf — 633

Hreljin — 597

Hrvatinić ing. Bojan — 571

Hrušića — 42

Hudeček Vinko — 336, 337

Huljev Roko — 445, 560

Hum (brdo na Lastovu) — 465, 552

Hum (brdo na Visu) — 119, 218, 324

Hum (na Korčuli) — 61, 501, 553,
596

Humac (na Braču) — 54, 61, 620,
621

Hvar (mjesto) — 31, 33, 61, 80, 83,
127, 141, 146, 147, 153, 154, 158,
163, 165, 191, 222, 226, 328, 329,
332, 333, 364, 395, 408, 409, 457,
463, 471, 512, 513, 521, 529, 531,
533, 540, 541, 543, 547, 550, 563,
565, 567, 568, 578, 579, 582, 586—
589, 617

Hvar (o.) — 12, 25, 30, 31, 33, 36,
38, 54, 61, 75, 80, 83, 118, 127, 139,
140, 145, 146, 154, 162—165, 167,
168, 172—174, 192, 215—217, 226,
229, 243, 254, 257, 268, 300, 311, 351,
369, 370, 372, 375, 395, 410, 412,
420, 421, 462, 463, 471, 472, 506,
511, 512, 514, 520, 521, 529, 530,
533, 534, 539—542, 547, 549, 551,
557, 558, 563, 565, 566, 569, 582,
585—587, 589, 610, 611, 615, 617,
632, 633

Hvarski Kanal — 117, 118, 222, 329,
334, 409, 542, 548, 566, 567, 617

Igrane — 543

Ikica Mladen — 12, 24, 44, 71, 72,
100, 103, 111, 113, 132, 153, 198,
200, 211, 253, 284, 310, 319, 336,
338, 340, 345, 385, 391, 399, 402, 417,
442, 449, 469, 475, 501, 556

Ilić Pavle-Veljko — 170

Ilovik (Sv. Petar Ilovik, o. kod
Lošinja) — 50, 55, 304

Imotski — 632

Ipsa Ivan — 355

Ist (mjesto) — 126, 180, 259, 384, 385,
389

Ist (o.) — 126, 304, 352, 384, 428, 485,
486

Istra — 52, 262, 502

Italija — 16, 86, 118, 119, 161, 168,
189, 213, 215, 254, 258, 259, 261,
308, 328, 333, 351, 375, 395, 408,
409, 420, 422, 424, 463, 473, 476,
546, 548, 511, 515, 521, 530, 542,
546, 550, 552, 566, 569, 570, 579,
588—590

Ivan Dolac (na Hvaru) — 31, 586

Ivanac Nikola — 122

Ivanov Toma — 122

Ivanović Dragiša — 570, 572

Iž (o.) — 7, 41, 44, 46, 205, 318, 387,
389, 418, 452, 458, 460, 461, 524,
592

J

Jablanac — 15, 16, 52, 101, 102, 170,
172, 185, 518

Jablanica — 49

Jabučni Rt (na Istu) — 486

Jadrija (rt) — 205

Jagodnja (uvala na Kornatu) — 199,
283, 383

Jakić Mate — 534

Jakišnica (na Pagu) — 64, 65, 180

Jakljan (o.) — 171, 229, 491—493,
495, 497, 498, 501, 536, 537

Jakovčević Marin — 320, 326

Jakovljević Ante — 8, 138, 197, 207,
445

Jakovljević Ljubomir — 69, 70

Janjina (na Pelješcu) — 594

Japlenički Rt — vidi Rt Japlenički

Jeglić Oskar — 336, 337

Jelinjak (k. kod Grebašnice) — 57

Jelsa — 61, 128, 140, 147, 174, 568,
579, 587, 589

Jeričević Ante — 202, 337, 338, 345,
391, 400, 453

Jodl Alfred — 642
Jukas, Anton — 450

K

Kabal (rt na Hvaru) — 369, 370, 566, 587
Kablin (rt na Dugom Otoku) — 644
Kablin (uvala na Pašmanu) — 111
Kablinac (uvala na Istu) — 485, 486
Kairo (UAR) — 114, 121, 122, 161
Kakan (o.) — 282, 382, 389, 390, 524, 525
Kalčić Mario — 588
Kali — 51, 173, 187, 224, 385
Kambelovac — vidi Kaštel Kambe-
lovac
Kamena — 340—343, 376, 379, 383, 388, 390, 391, 443, 452, 461, 502, 525
Kameno — vidi Kamena
Kanal Nove Povijane — 82, 522
Kaprije (o.) — 343, 345, 376, 389, 390, 418, 419, 459, 524, 525
Karbonari (u Italiji) — 201
Karbuni (na Korčuli) — 244, 248, 249, 289, 291, 292
Kardelj Edvard — 574
Karlobag — 16, 19, 49, 52, 126, 170, 184, 257, 411
Karmelić Vinko — 326
Kasela (o) — 118
Kaštel (na Lastovu) — 553
Kaše Zigfrid — 632, 641, 642
Kaštel Kambelovac — 126, 127
Kaštel Novi — 54
Kaštel Sućurac — 54, 59
Katina (uvala na Dugom Otoku) — 150
Kir (američki kapetan) — 620
Kistanje — 40, 54, 56, 101, 102, 148, 149, 180
Kitarović Linardo — 454
Klarić Miroslav — 122
Klemen Anton — 122
Klis — 54
Ključna (uvala na Hvaru) — 370, 412, 589
Knin — 49, 51, 101, 180, 211, 315
Kobol Viktor — 231, 240, 277, 450
Koč (Koch, američki major) — 77
Kok (rt na Istu) — 486, 488
Kokić Boris — 534, 587, 589
Kolbert (Colbert, engl. kapetan) — 342

Komanda mornaričkih grupa Jug
(njemačka) — 254
Komanda otoka Vis — 25
Komanda savezničkih snaga na Vi-
su — 535

Komande mjesta:

— Božava — 345, 376
— Mljet — 573
— Sali — 103, 282, 284
— Trogir — 25, 60
— Vis — 532
— Vodice — 150, 205, 310

Komande područja:

— Primorskog — 20
— Sjevernodalmatinskog otočja —
20

Komiža — 13, 25, 27, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 75, 81, 84, 118, 119, 139, 141, 145, 147, 154, 158, 173, 216—218, 220, 227, 228, 268, 269, 273, 300, 307, 308, 311—313, 333, 346—348, 350, 351, 364, 367—369, 373, 375, 395, 408, 420, 457, 462, 463, 473, 476, 511, 513, 515, 521, 530, 531, 542, 550, 564—566, 570, 579, 582, 583, 588, 603, 605—607, 610—612, 614, 616, 617

Konrad (njem. poručnik) — 413

Konjevrate — 56

Konjic — 170, 257

Kopila (brdo na Korčuli) — 62

Kopisti — vidi Kapište

Kopište (o.) — 491

Korčula (mjesto) — 27, 62, 118, 133, 191, 439, 515, 535, 594

Korčula (o.) — 9, 10, 12, 27, 28, 30, 54, 61, 83, 88, 118, 133, 146, 153, 171, 172, 174, 191, 217, 229, 243—246, 248, 257, 266, 268—270, 278, 285, 289, 290, 292, 293, 301—303, 307, 397, 401, 421, 436—440, 464, 467, 497—501, 513, 515, 516, 535—538, 549, 551, 553, 565, 566, 583, 590, 591, 593, 596, 632

Korčulanski Kanal — 110, 243, 254, 593

Korlat — 101, 180

Kornat (o.) — 12, 39, 40, 42, 96, 97, 101, 103, 110, 111, 132, 148—152, 155, 171, 206—208, 211, 258, 280—283, 310, 316—319, 339—342, 344, 345, 352, 380—383, 385, 389—392, 424, 425, 429, 431, 432, 434, 526, 635, 645

Komati — vidi Kornatsko otočje
 Kornatsko otočje — 13. 42, 51, 137.
 152. 188. 205, 217, 259, 282, 317.
 319, 339, 341, 342. 352, 376—380.
 382, 383, 389, 391, 410, 411, 504,
 507, 527, 549, 550, 565—567, 643,
 644
 Koromašna (uvala na Komatu) —
 381
Korpusi NOV i PO:
 — Drugi — 90. 165, 262
 — Osmi — 28, 44, 54. 67, 79, 87,
 88 92, 150. 206. 254. 279. 294,
 304, 339, 340, 357, 376. 423, 505,
 510, 609
 — Jedanaesti — 343, 382, 426
 Kosi Alojz — 450. 527
 Kosiraća (uvala na Istu) — 304, 385,
 486
 Kosovo (kod Šibenika) — 430
 Kostović Ivan — 326
 Kostrena — 595
 KoSak Martin — 284
 Košara *lo.*) — 199
 Košlju&_>..sivUei':
i* ' — Dubrovnik — 474
 — Pag — 16
 — Rab — 16, 182
 Koženjak (k. 171) — 377
 Kraljev Kuzman — 125
 Kraljevica — 170, 182
 Krapanj (o.) — 57. 390
 Kravljacića — 178, 187
 Kravljak — vidi Kravljacića
 Krejheder (njem. kapetan) — 643,
 644
 Krilo (kod Omiša) — 126. 586
 Krivic Grgo — 48, 454. 526
 Krivi Put — 49
 Križišće — 598
 Križni Rat — 61
 Krk (mjesto) — 49, 173, 184, 186
 188, 261, 382, 425, 545, 546
^{krk} fo.) — 16, 51. 52, 83, 94. 170.
 172, 173, 178, 184. 405, 431, 434
 518, 544, 593, 597, 598
 Krolo Vjekoslav — 337
 Kroneger Karlo — 359, 370
 Krušica (uvala na Braču) — 618
 Krušvica — vidi Krušica
 Kučića Mul — 377. 384
 Kukavičić Rade — 406. 5>7
 Kukljica — 49, 187. 431
 Kula Atlagića — 56, 101, 180
 Kuljiš Perica — 324

Kumarić Tugomir — 587
 Kuna (na Pelješcu) — 548
 Kupp (engleski major) — 608. 623
 Kurba Vela (o.) — 72. 110, 179. 390
 Kustić Mirko — 134, 478. 481, 483,
 523
 Kut (u luci Vis) — 232. 246. 291, 307,
 308, 320. 322. 349. 368, 473, 605
 Kuzarski Rat (na Mljetu) — 63
 Kvarner — 22
 Kvarnerski Zaliv — 518

Lapčević Predrag - 450 154,
 Lastovo (nuesto) - ^ ^ 468. 490,

30°' 1 M3 522* 523, 536. 537.

599 n in it 25 26, 30—

"J 239-243: 245.

3\$ 258, 262 267-270, 2,3,

274 276 ZH*—28, 290—292, 301,

312, 325, 351, 364, 375, 395. 39F,

398, 401, 410, 421, 435—438, 440.

441, 457, 462. 465—467, 476, 477,

481—484. 490, 493, 496—498, 504,

506, 511—516. 520, 523, 529, 531,

537. 549, 551—553, 555, 557, 563,

565—567, 569, 582, 589, 591, 595,

599

Lastovske Stijene — vidi Stijene

Lastovski Kanal — 133. 217, 222,

243, 329, 333, 409

Laudara — vidi Lavdara

Lavdara (o.) — 72, 149, 418

Lavolpičela Toni — 354

La vsa (o.) — 97, 210, 211, 283, 284,

314. 316, 318, 319, 329, 333, 339.

341, 343, 344, 378, 380, 381. 383,

384, 389, 409, 418, 428, 429, 432,

458, 459, 591, 593

Lavša — vidi Lavsa

Lepoš Ante — 279

Levičnik Karel — 308, 320, 347, 606,

608

Levrnaka — 149, 211, 283, 425

Lički Osik — 16

Lika — 452

Lišane — 101. 180

Logorun (o.) — 390

Lok rum (o.) — 551

Lopata (rt na Dugom Otoku) — 352,

353, 377

Lopud (o.) — 464. 551, 591, 631
 Lorimer (engl. kapetan) — 319, 342, 344 379 431
 Lošinj (o.) — 16, 22, 49—51, 94, 101, 102, 160, 169, 178, 180, 182, 186, 197, 199, 207, 237, 259, 280, 341, 389, 390, 418, 424, 427
 Lovište (na Pelješcu) — 472, 531, 540, 549, 567, 583—585
 Lučica — 190
 Lučice (na Komatu) — *vidi* Bele Lučice
 Lučina (na Molatu) — 158, 159
Lučke kapetanije:
 — Hvar — 547, 550
 — Komiza — 118, 218, 220, 221, 327, 328, 332, 333, 348, 407, 408
 — Lastovo — 465, 466, 552, 554
 — Mljet — 573
 — Pag — 15
 — Rab — 15
 — Senj — 15
 — Sv. Petar — 439
 — Šibenik — 309, 310, 339—342, 378, 381, 383, 384, 386, 392, 393
 — Trogir — 30
 — Vis — 13, 118, 218, 220, 221, 327, 328, 332, 333, 407, 408, 510
 — Zadar — 392
 — Zman — 96
Lučka zastupništva:
 — Božava — 96, 98
 — Gršćica — 554
 — Ist — 96, 98
 — Jablanac — 15
 — Novalja — 15
 — Novi — 15
 — Olib — 295
 — Poma — 552, 554
 — Sali — 7, 96, 98
 — Selce — 15
 — Silba — 96, 98
 — Sv. Juraj — 15
 — Sv. Mihajlo — 552, 554
 — Vela Luka — 554
 Luka (s. na Dugom Otoku) — 111
 Luka (uvala na Dugom Otoku) — 15, 42, 43, 47, 102, 204, 281, 284, 314, 317, 318, 344, 376, 380, 382, 385, 434, 599
 Luka (uvala na Mljetu) — 274—277
 Luka (uvala na Molatu) — 485, 486
 Lukovac (o.) — 192, 248
 Lukoran — 46
 Lumbarda — 226, 490—496, 498, 501, 516, 529, 535—537, 596

Lun (o.) — 385, 424, 594
 Longa (o.) — 8
 Lupac (o.) — 419
 Luša (kod Krapnja) — 57

LJ

Ljubačka Vrata — 42, 49, 82, 342, 389, 502
 Ljubački Kanal — *vidi* Ljubačfca Vrata
 Ljubuški — 632

M

Mailz (Miles, engleski general) — 165, 623
 Makarska — 54, 59, 61, 502, 632
 Maklin Ficroj (Maclean Fitzroy) — 165
 Mala Arta (o.) — 11
 Mala Garška (na Hvaru) — 512, 566
 Mala hvarska uvala — *vidi* Farska (uvala)
 Mali Barjak — *vidi* Barjak (V. i M.)
 Mali Grad (k. 488, na Mljetu) — 239, 275—277, 593
 Mali Iz — 460
 Mali Lošinj — 55, 94, 340, 427
 Malić (uvala na Sestruncu) — 592
 Malta (o. u Sred. Moru) — 78, 114, 115, 169
 Mamula Branko — 17, 22, 67, 95, 155, 160, 187, 188, 204, 238, 295, 296, 520, 547, 595
 Mandić dr Nikola — 638
 Manfredonia (u Italiji) — 78, 144, 583, 588, 589
 Manlovec C. Donald — 339, 340
 Manola Srećko — 37, 51, 52, 76, 77, 85, 93, 101, 109, 175—177, 181—184, 187, 423, 570, 572
 Maon (o.) — *vidi* Maun
 Marčević (rt) — 56
 Mardešić Uroš — 82
 Margan Mate — 122
 Maričić Ivan — 122
 Maribor — 517
 Marina (kod Trogira) — 57, 58, 148
 Marinović Ivan — 202, 337, 48
 Marjanović Frane — 444
 Marok Bojan — 450, 526
 Martinšćica — 595
 Maslinica (na Solti) — 139
 Maslinica (uvala u Velebitskom Kanalu) — 432
 Maslinovik (o.) — 461

Maun (o.) — 82, 296
 Maurić Rudolf — 585
 Mavreski (rt na Istu) — 486
 Mažirina (o.) — 110
 Medanić Albert — 122
 Medić Bernard — 560
 Melentin fon — 59
 Metković — 257, 259, 593, 631. 632
 Mežnarišić Drago — 48. 454. 527
 Mičar — vidi Mrčara
 Mihailović Dragoljub (Draža) — 121
 Miholić Filip (Miholich Philip) — 25
 Miholjska (uvala) — vidi Sutmi-
 holjska
 Miladinov Silvana — 280. 317
 Milat Vicko — 27, 38, 245, 337, 573
 Mileta Dušan — 44. 71, 100, 103, 111,
 112. 132, 153. 198, 200, 252. 284.
 345. 387. 394, 456, 528
 Milina Ante-Persona — 437, 480,
 491. 494. 497. 535, 596
 Milna (na Braču) — 25, 30, 617
 Milna (na Hvaru) — 61, 88
 Milna (uvala na Visu) — 247, 291
 Mlohnić Kuzmo — 326
 Mlojević Miloje — 162. 166
 Mimonjak (o.) — 592
 Mirca — vidi Mirci
 Mirci (na Pelješcu) — 584. 585
 Mirić Rade — 125
 Mirković (američki kapetan) — 316
 Mljake (uvala na Istu) — 384
 Mljet (o.) — 10. 12. 27. 54, 63. 118.
 168, 229. 230. 239, 240, 242, 243,
 257, 273, 274. 285. 287. 288. 301—
 303, 307, 328, 329, 332, 334, 401,
 402. 407, 409, 421, 435. 438—440.
 464. 467. 478. 481—484, 490. 491,
 494, 497—501. 508, 514, 522, 535—
 538. 548, 549, 551, 553, 566, 568,
 594. 596, 599, 632
 Mljetski Kanal — 27, 229, 489
 Modilje — vidi Hodilje
 Modrava — 11. 12, 98, 110. 136. 205,
 208, 282, 344. 388. 392, 424
 Modrave — vidi Modrava
 Modrić Stjepan — 122
 Mordin Ivan-Crni — 27
 Mol« di Bari (u Italiji) — 76, 78.
 142, 577
 Molat (mjesto) — 296
 Molat (O.) — 42, 43, 68. 70, 101, 150,
 158—160, 171. 179. 180, 193. 206.
 259, 284, 315, 343. 344, 352, 379,
 381. 382, 385, 389. 392, 404. 411.
 424, 426—428. 435. 485, 486

Molfeta (u Italiji) — 76, 78, 142. 571,
 577
 Monopoli (u Italiji) — 36. 38, 76,
 77. 139. 142, 144, 147, 219, 267, 313,
 399. 422, 506, 509, 577. 582
 Montokuc (k. 243, na Korčuli) — 6"
 Morgan Džailz (Morgan Giles, engl
 por. bojnog broda) — 607. 613
 Morison (Morisson. engl, kapeta
 — 369
 Mornarica NDH — 254. 646
 Mornarička četa V POS-a — V
 četa Dopunska V POS-a
 Mornarička pješadija — 20. 474. 5»,
 520. 527, 528, 530. 550. 556.
 580, 587. 598
Mornaričke stanice:
 — Hvar — 508, 521. 547. 550, 565,
 566, 588
 — Lastovo — 9. 10, 26. 30, 33, 38-
 117, 118. 133. 218, 261. 337, 396>
 401. 436
 — Mljet — 573
 Morovnik (o.) — 82, 386
 Moskovska **konferenciju** — 121
 Mostar — 170. 229, 243, 257. 306. 503.
 630, 632
 Mrazovac (brdo kod Vodica) — a6,
 101
 Mrčara (o.) — 134, 288. 437
 Mrzanje — 180
 Muline (uvala na Ugljanu) — 48
 Murter (mjesto) — 428
 Murter (o.) — 12, 13, 102, 103. 137,
 149. 151. 181, 184, 199. 208, 210,
 316, 318, 341. 428, 429, 431, 452. 559
 Murvenjak (o.) — 136
 Murvica (na Braču) — 359. 363, 370—
 372. 618, 621

N

Nacionalni komitet oslobođenja Ju-
 goslavije — 121. 122. 143. 144, 193.
 357. 358. 400. 423. 507
 Nadln — 56, 101, 180
 Najdhold Fric (Neidholdt FriU) —
 171
 Napulj (Naooli. u Italiji) — 144
 Nardeli dr Bruno (Nardelli) — 632,
 633
 Nečujam (uvalu na Šolti) — 138
 Neretva (r.) — 56. 59. 60. 170. 257,
 502, 503, 542. 551, 558, 593
 Neretvanski Kanal — 190. 229. 253
 Nerežišće — 60, 61, 166. 366, 472,
 548, 610, 617. 620, 621

Nevidane — 580

Nezavisna Država Hrvatska — 027, 628. 633

Nin — 46. 51, 56. 344

Ninski Zaliv — 590

Nobilo Nikola — 355

Novalja — 16. 17, 64. 65. 94 101, 170. 184. 425, 426, 594

Novi — 49, 52, 53. 385. 435

Novi Vinodol — vidi Novi

Novigrad — 56

Nj

Njarice — 377

Njivice (na Krku) — 544

O

Obalski odsjek Lika — 503

Obalski odsjek Neretva — 503

Oblasni komitet KPH za Dalmaciju — 378

Obrovac — 47, 54, 56. 430. 502

»Oceanija« A. D. — 357. 358

Odredi NOP:

— Blokovski — 589

— Brački — 84. 166, 168

— Hvarski — 168, 582. 587

— Južnodalmatinski — 551

— Korčulanski — 133, 436

— Lastovski — 596

— Mljetski — 291, 499, 573

— Otočki — 342, 376—379. 382,

384, 386. 387. 418. 433, 434

— Pelješački — 494

— Plavi Jadran — 188. 382, 426, 430. 435

— Primoštenski — 390

— Sjevernodalmatinski — 39. 72, 102, 103. 148, 152. 153, 203. 204. 342. 376. 388

— Zadarski — 16. 39, 41^43. 382, 430

Odrliin Jakov — 80. 130, 144, 194. 454. 526

Ogizan (o.) — 277

Oguljin — 58

Oključna (na Visu) — 13. 34. 420

Okružni komiteti KP:

— Dubrovnik — 439. 446. 499

— Šibenik — 11. 376, 392, 461

— Zadar — 70, 179, 204. 315, 344 378, 381, 382. 387

Olib (o.) — 46. 49, 94. 180, 206. 259, 282. 295. 296, 314, 341, 344, 352,

381. 385. 386, 392. 406. 425, 427,, 428. 434. 435

Omiš — 257, 533, 534, 568. 609. 632

Omišalj — 170. 184, 431

Opat (uvala i rt na Kornatu) — 341

Opatija — 254. 295. 598

Operacije:

— »Flaunced« — 609, 619

— •Feuerzange-Handstand- — 643. 645

— Handstand- — 635

— Role« — 635

— »Vele« — 635

Operativni štab za Istru — 109. 262

Orašac (kod Trstena) — 435

Orebić — 513, 515

Orebić Davor — 32, 34, 35. 38, 75, 84, 139. 141, 146, 147. 154, 158, 230, 285, 288, 579

Orhanović Marko — 95, 160. 187. 188, 238. 260, 337, 440, 469. 556

Orlanduša — 490, 491, 496

Orlić Krsto — 560

Orljak (k. 192. na Dugom Otoku) — 378

Orljak (kod Rogoznice) — 57

Osičenica — 25, 30, 31, 33—35

Oskoruše (na Pelješcu) — 548

Ostojić Mario — 417. 442. 449, 469, 475. 573

Ošac Verner (Oschatz Werner) — 485

Oštri Rat (Punta Mika) — 51, 590

Oštrica (rt kod Starog Trogira) — 35

Otočac — 16, 49

p

Paddy (engleski kapetan) — 615

Padovan Vjeko — 482

Pag (mjesto) — 16, 20, 170, 184, 317, 590 593

Pag (o.) — 16. 17, 19, 20. 42. 43. 49, 51, 64. 65, 83, 92, 94, 98, 101. 170. 180, 182. 184. 186, 210, 257, 261, 283, 317, 318. 389, 424—426, 430—433 590 593

Pakleni Otoci — 117, 347, 349. 360, 368, 457. 472, 473, 512, 536

Pakoštane — 11, 17, 40, 49. 50, 56. 136, 151. 199, 343, 433, 525, 580

Pakušić dr Zvonimir — 18, 29. 105. 208

Palagruž V. (Palagruža, o.) — 259, 398, 410

Parija (uvala) — 325

Paržan Veli (o.) — 313

Pasji Mul — vidi Kučića Mul
 Paški Kanal — 156
 Pašman (mjesto) — 503. 580, 581
 Pašman (o.) — 16. 23, 41, 45, 48. 50—
 52, 54, 55, 72. 125, 148, 198, 199,
 284, 314, 315, 342, 343, 377, 380,
 390, 418, 428, 432. 433, 443, 452.
 458, 460. 502, 524, 580, 581, 592
 Pašman (rt) — 344
 Pašmanski Kanal — 49, 52, 199, 580
 Patarišćak — vidi Veliki Patarišćak
 Paul (njem. major) — 644
 Pecotić Bogdan-Brko — 301
 Peculić Ivan — 336. 337
 Peko Petar — 337, 345, 387, 391, 454,
 526. 581
 Pelegrin (rt) — 360
 Pelješac — 10, 27, 54. 118, 191, 192,
 222, 257, 277, 287, 328, 329, 333
 334. 401. 408—410, 436, 438—440,
 464, 477, 482. 489—501, 508. 522.
 531, 535—537, 540, 541. 548. 549,
 551. 567. 584, 593, 595, 597, 632
 Perković (kod Šibenika) — 57, 58
 Perušić — 16
 Perna (uvala na Hvara) — 75
 Petrcane — 52. 56, 279, 280, 525, 590
 Piačin Juraj — 516
 Pijade Moša — 574
 Pire Metod — 336, 337
 Pirej (u Grčkoj) — 101. 254
 Pirovac — 11. 49. 50, 54. 56, 101, 103.
 136. 180. 181. 208. 279, 343, 426.
 428. 431. 433, 443. 559
 Piškera (o.) — 136, 208, 316, 379,
 381. 386. 393
 Pitavska Plaža — 154. 157
 Planinski Kana] — 48. 254, 318, 389,
 432, 517, 518, 525
 Planica (na Braču) — 359. 364, 367,
 368. 370—372, 618. 620, 621
 Planirat (rt na Hvaru) — 369. 370,
 611
 Plaše — 597
 Plavnik (o.) — 517
 Ploče — 59. 60. 164. 257
 Podboj Franc — 85. 201
 Podgarbe (uvala na Molatu) — 159
 Podgora — 59, 125, 240
 Podgorski Kanal — vidi Velebitski
 Kanal
 Podorljak — 57
 Podovjak — 30
 Pohlib (o.) — 82
 Pola — vidi Pula
 Polače (na Mljetu) — 63, 497
 Polešnik — 52, 56

Polić Dušan — 85
 Poljana (na Ugljanu) — 224. 387
 Poljane (na Pašmanu) — 418
 Poljanec Ilija — 450, 478, 481, 483,
 523
 Poljanić Slavko — 29, 526
 Poljica (na Korčuli) — 61
 Poma (na Mljetu) — 440, 481, 483,
 484, 489—197, 499, 522, 523, 536,
 537. 593, 594. 596
 Pomeštak (o.) — 478. 481
 Pomorska komanda Dalmacije (nje-
 mačka) — 254
 Pomorska komanda južnog Jadrana
 (njemačka) — 254
 Pomorska komanda sjevernog Ja-
 drana (njemačka) — 254
Pomorski obalski sektori:
 — Prvi — 52, 89, 91, 165, 167, 183,
 262, 403. 421. 505, 506. 510
 — Drugi — 7, 8, 15, 19. 28. 29, 32,
 37—40, 42, 44, 46, 49, 50—53,
 64, 67, 82, 83, 87—91, 93, 94,
 101, 102, 104, 106, 109, 117, 131,
 148—151. 155, 156, 158, 164. 166,
 171, 172, 175—187, 204. 207, 208,
 210, 211. 215. 221, 226. 237, 238,
 259—264, 282—284, 295, 314, 319,
 328, 330, 333. 336—338, 340, 341,
 343. 352, 353, 377—379, 381. 383,
 405, 406. 408. 421. 422, 424—128.
 430—435, 460, 470. 484, 488. 505,
 508. 517—519, 538, 544, 590, 592
 —599
 — Treći — 7, 9, 10, 11, 13, 16, 17,
 23, 27, 28. 29, 32—37, 39—51,
 53, 55, 56, 68, 70. 81, 82, 88—93,
 95—98, 100, 102, 104. 106, 109,
 110, 112, 117, 131, 136, 139—141,
 145, 147—151, 155. 157, 158. 164,
 175—185, 187, 197, 199. 203. 205
 —207, 215, 223, 250. 259—261.
 263, 264, 267, 269. 270, 279, 282,
 283, 295. 300. 304, 309, 311, 314,
 316, 328. 330. 333, 336—343, 345,
 351. 352," 374—379, 381, 383—385,
 388 390, 392, 393, 395, 404, 406,
 408, 413, 417, 420—422, 424—135,
 442. 444, 445, 450—153, 455, 456.
 458, 460, 461, 463, 470, 476, 505,
 506, 508, 513, 519. 524, 527—529,
 531, 538, 540, 557, 559, 565, 569,
 580—582, 586, 587, 590—593.
 595. 597. 598

80. 83. 88 90. 91, 94, 95, 99. 117, 118, 125—127, 133, 135. 138. 140. 145, 146, 151, 153, 157, 190. 192, 215. 216, 218, 220, 223, 224, 226, 229, 230 239. 242—244, 251, 261, 263, 266. 268—270, 273, 278. 294. 300, 302, 303, 308, 311, 312, 320—327. 330. 332, 336—338, 346, 349, 350. 352. 358, 363—365, 375, 376, 395, 401. 406. 407, 410. 420. 422, 429. 450, 451. 457. 462. 463, 466, 470, 471. 475—477, 482, 491, 498, 506—508, 511, 512, 514. 520, 521, 529, 530 532, 533, 537—539, 542, 543, 547. 548, 553, 554, 557, 563, 564, 568—570, 578, 582—584, 586—589
- Peti — 9, 13. 28, 90, 216. 217, 262. 336, 337, 345, 396—398, 401, 406, 408. 409, 415, 416, 421, 422 436—441, 446, 447, 449, 451, 464, 467, 468. 474, 477, 482, 483, 491, 497—501, 506, 507, 509, 514—516, 522, 523, 535—538. 551, 552, 554, 556, 573. 589—591, 593—597, 599
- Sesti — 90. 91, 165, 262. 422, 465, 506, 510
- Popović Milentije — 400
- Popović Vojin — 170, 173, 174
- Portorosso — vidi Skrivena Luka
- Posavina (predeo) — 257
- Postrana — 515
- Potirna (na Korčuli) — 62
- Potočnik Franc — 52, 162, 176, 181
- Potočnik Mirko — 63. 167
- Potonje (na Pelješcu) — 477, 482, 498. 499, 548
- Povja (na Braću) — 60
- Povijana (na Pagu) — 42, 51
- Povljanski Kanal — vidi Kanal Nove Povijane
- Povije — vidi Povija
- Prapatnica — 635
- Prapratna (uvala) — 244, 246, 289
- Preko (na Ugljanu) — 45, 51, 56, 126, 279, 317. 428, 443
- Prela Tripo — 337
- Premuda (o.) — 47. 100, 150, 179, 226, 280. 385, 411," 426, 435
- Prežba (o.) — 552. 553, 556
- Priestop — vidi Prežba
- Prigradica — 62, 289
- Primić Antun — 122
- Primošć-n — 55, 57, 148, 389, 525, 635
- Privlaka (kod Zadra) — 169. 181, 425, 525
- Prizna — 16
- Prižba (uvala na Korčuli) — 249, 291
- Proizd (rt) — 290
- Prokljan — vidi Prokljansko Jezero
- Prokljansko Jezero — 180
- Prosika — 110, 137. 461
- Prožić Vladimir — 385, 434, 471
- Proversa (V. i M., prolaz) — 7, 8, 42, 149, 150, 153. 281. 283, 318, 340, 341, 380, 381, 392. 432
- Prvić Luka — 443, 525
- Prvić (o.) — 387, 452
- Pučišće — 168
- Pukovi
- Njemački:*
- Artiljerijski — 431
- 1-vi Brandenburg — 257, 634, 635
- 10-ti SS policiski — 257
- 13-ti 7 SS divizije »Princ Eugen« — 257
- 92-gi motorizovani — 257
- 138-mi 188 rezervne brdske divizije — 94, 257
- 194-ti 71 divizije — 257
- 369-ti pešadiski — 257
- 738-mi 118 lovačke divizije — 140. 257. 366
- 750-ti 118 lovačke divizije — 257
- 846-ti — 435
- 847-mi grenadirski — 172, 183, 204, 257, 317, 430
- 891-vi grenadirski 264 divizije — 17, 54, 205, 413 460, 580, 643—645
- 892-gi grenadirski 264 divizije — 54. 55, 413
- 893-ći 264 divizije — 54 57. 413, 643—645
- 944-ti artiljerijski obalski — 257
- Saveznički:*
- 111-ti poljski RA — 623
- Pula — 52, 101, 206, 254, 259, 262, 427, 517, 594
- Punat — vidi Aleksandrovo
- Punta Mika — vidi Ostri Rat
- Pupnatska Luka — 62
- Purkin Kuk — 61

Rab (o.) — 15, 16, 19, 51, 89. 92—94.
101. 148, 155, 172. 173. 178 180—
183, 186, 188, 204, 257, 261! 424—
427, 432
Račić (kapetan) — 27
Račinić Ante — 444
Račišće (na Korčuli) — 61 127, 226,
231, 239, 240, 436, 437. 514, 537.
566, 568
Radelić Branko — 14, 120, 139. 146.
147. 154, 219, 222. 267, 273, 300
Radelj (o.) — 136, 137
Radoničić & Co Ltd, London — 189.
357
Radović Petar — 29, 45, 80, 82. 86.
92, 141, 164, 165, 167, 169—172, 174
—178, 190. 358
Račić Pjero — 310. 316, 319. 374. 461
Rajčević Milisav — 405. 406, 421
471, 510
Rak Slavko — 122
Ramsay (engl. por. fregatej) — 431
Randić Ivo — 122
Randie Ivo-Nikola — 63, 136, 156.
172. 173. 236. 242, 265, 294. 303.
306. 309, 338. 414. 421. 451. 539,
543. 599
Raos Zvonko — 86, 203
Raparašnjak (o.) — 419
Rasihać — vidi Rašovac
Rasoha (uvala na Pelješcu) — 531
Rasopasna (na Krku) — 545
Rašovac (uvala na Dugom Otoku)
— 40. 41
Rava (mjesto) — 341
Rava (o.) — 42. 43. 259
Ravkin Vladimir — 354
Ravni Kotari (predjeo) — 40, 50, 51,
101. 102, 388
Ravni Zakan (o.) — 30. 185. 429
Ravnik (otočić) — 274
Ražanac — 82, 254. 318. 345, 377,
389. 425. 430, 432
Raianj (na Braču) — 60
Ražanj (rt na Korčuli) — 229, 243
Ražnjić (rt) — 498, 537. 596
Renčelj Kazimir — 82. 161, 236. 242.
251. 309. 334, 338. 406, 451
Restović Petar — 85
Ridiger (njem. pukovnik) — 55
Rijeka — 52. 64. 93, 106, 109, 114.
159. 176. 177. 182, 184. 188. 254, 257,
262, 318. 389. 517 518, 525, 594.
595
Risan — 591
Riter (njem. ambasador) — 641

Rogač (uvala na Šolti) — 60, 226,
227. 411
Rogić Veljko — 445
Rogoznica (kod Šibenika) — 25, 57.
148, 525. 612
Ropa (rn-ala na Mljetu) — 522, 536,
597
Ropotnica — 96, 97, 137, 138, 340,
381. 392
Rourke (američki poručnik) — 431
Rt Japlenički (na Ugljanu) — 111
Rt Mika — vidi Oštri Rat
Rudine — 61, 566
Rukavac (na Visu) — 13, 27, 38, 81.
118, 217. 231. 232, 247. 248, 274
291. 301, 307, 320, 346—348, 367
368, 514, 550. 565, 566. 583, 585,
604, 605, 613—615, 617
Rusija — vidi SSSR
Ruša — 152
Ružić Marijan — 130, 194
Ružić Slavko — 19

S

Saje Baldomir — 14. 26. 27, 31, 37,
120, 135, 192, 219, 222, 267, 270,
326. 336, 337, 489. 520, 547
Salčica — 393
Sali — 7 8. 39—43, 46, 47, 97—99.
102, 111, 131, 149, 150, 153. 175,
180, 280. 281. 284. 315—317, 339—
342. 344 377—380. 382. 383, 385,
387, 392. 404. 418, 427. 434, 581
Salsko Polje — 377
Santini Božo — 392, 393
Santini Zvonimir — 72
Sapavac (uvala) — 599
Sapavica — vidi Sapavac
Saplunara — 440. 491—497, 536, 537,
597
Sarajevo — 632
Saveznička komanda za Srednji
Istok — 79
Seget — 58
Selca (na Braču) — 61, 366
Selce — 49
Selth (engl. por. bojnog broda) —
612
Semenčić Ivo — 299
Senj — 15. 16. 20. 39. 49. 52. 53, 186,
204, 385, 435. 502, 593, 598
Senjska Uvala (na Šolti) — 308,
320—324, 604—607
Senjska Vrata — 517
Sei-šić Nikola — 122
Sestrice (o.) — 42, 352, 379, 380

- Sestrunj (o.) — 42, 48, 70 180, 318, 418, 592
 Sikirić Sime — 122
 Silba (luka) — 411
 Silba (o.) — 47, 49, 50, 94, 97, 102, 151 165, 180, 207, 259 280. 282. 304, 315, 352, 381, 385, 392. 405. 435
 Silbanski Kanal — 208
 Simonda (engl. potpuk.) — 621
 Simović Stjepo — 120
 Sinj — 54
 Sit (o.) — 72
 Sitnica (na Korčuli) — 62
 Siverić — 55
 Sjedinjene Američke Države — 122
 Skala (V. i M.) — 72
 Skradin — 47. 101. 174. 180, 205
 Skrivena Luka — 190. 192, 231. 232, 235. 239—241, 269. 274. 276, 286. 287, 290. 301, 315
 Skriževo (na Lastovu) — 466
 Slano (luka) — 229, 243
 Slanski Kanal — 254
 Slatine (na Ciovu) — 226
 Slotinjak (k 205. na Dueom Otoku) — 378
 Slovenija — 505
 Slovensko Primorje — 510
 Smilčić — 56
 Smodlaka dr Josip — 143
 Smokova (V. 1 M., na Visu) — 578
 Smokovje — 563
 Smokvica (na Korčuli) — 61, 62
 Smokvica (otočić) — 137. 280, 501, 590, 591
 Smokvica Vela (o.) — 111
 Smrka — 618
 Smrska (uvala na Hvaru) — 420. 463
 Soča (r.) — 87
 Solin — 54
 Soline (kod Trogira) — 58
 Soline (na Ižu) — 592
 Soline (na Mljetu) — 63. 491
 Soline (na Pašmanu) — 72, 98
 Soline (rt na Dugom Otoku) — 50, 70. 149. 150. 185—187. 317—319
 Sorić Ante — 24. 96
 Sočice — 101
 Sovljak (o.) — 419
 Sovra (na Mljetu) — 63. 594
 Split — 54—56. 58—61. 83. 114. 159. 243. 259. 366. 390. 421. 502. 503. 605. 609. 632. 638, 641
 Splitska Vrata — 617
 Sponza Ante — 228
 Srednja Vrata — 517
 Srednji Kanal — 52. 204, 418
 Sredozemni brodarski ured — 575
 Sredozemno More — 263. 507
 Srma — 180, 205, 443
 Srzić Nikola — 120, 268. 273, 326, 329, 348, 350, 356. 373. 412. 473, 534, 551, 568, 583. 585. 588. 589
 SSSR — 188, 423
 Stankovci — 149, 208
 Stara Kula (rt) — 82
 Starigrad (na Hvaru) — 61. 127, 165. 370. 412, 426, 471. 511. 513, 515, 521. 529, 531, 540, 547, 557, 558. 563, 565—569, 578. 582. 586—589
 Starigrad (kod Jablanca) — 52. 170. 185. 430. 432
 Stari Trogir — 30, 58. 502
 Statival (uvala na Kornatu) — 383
 Stefanović Svetislav-Cečo — 143
 Stenjalo (uvala) — 141
 Stijene (laslovske) — 437, 500. 516, 596
 Stiniva (uvala na Hvarui) — 589
 Stobreč — 54, 59
 Stomorska — 125
 Ston — 229, 243. 551. 631
 Stonca (uvala u luci Vis) — 532
 Stončica (rt na Visu) — 232, 291. 313, 323—325. 329. 330. 334. 409
 Stončica (uvala na Visu) — 26. 247. 312. 323, 331
 Stračinska (uvala) — 139, 531
 Straža — 334
 Stražbenica (na Hvaru) — 61
 Straževac (k. 372. na Korčuli) — 63
 Stražica (k. 184, na Dugom Otoku) — 379
 Strgačić Albin — 374
 Striževo — 60
 Struga (rt i svjetionik) — 437. 441. 553
 Stupica (V. i M., uvala na Zirju) — 97. 150. 185
 Subota Veljko — 326
 Subotinčić Antun — 122
 Sućurac — vidi Kaštel Sućurac
 Sućuraj — 126. 127. 254, 533. 543. 566. 568. 587
 Suhi Rt (na Kornatu) — 379
 Sukošan — 56, 187, 279
 Sutlovic Josip — 122
 Suma rt in — 60. 224, 227, 557, 617
 Supetar (na Braču) — 472, 548, 620
 Sustipan (rt kod Splita) — 59
 Sušac (o.) — 117. 216, 231. 232 259. 274. 398. 410. 437, 440. 465, 466. 497. 537. 553, 579 591

Sušak — 49. 52, 93, 106, 109, 130, 182. 188, 190, 358, 386, 502 517, 595, 597. 598
 Sutilija (V. i M.) — 261
 Sutmiholjska (uvala na Mljetu) — 241. 275—277, 285—287. 289
 Sutomiščica — 46, 47, 51
 Sv. Andrija (na Lastovu) — 489—491, 493
 Sv. Andrija (otočić kod Dubrovnika) — 32 34, 35, 402, 435, 439, 440, 497, 498, 508, 537
 Sv. Ante (rt na Silbi) — 207
 Sv. Ante (uvala na Pašmanu) — 52, 581
 Sv. Ante (uvala na Silbi) — 207
 Sv. Đorđe (na Hvaru) — 191, 192. 436, 438
 Sv. Đorđe (na Prežbi) — 441, 442, 466. 469, 474
 Sv. Đorđe (na Lastovu) — 464. 465, 497 498, 501, 536, 553
 Sv. Ilija (k. 302) — 58
 Sv. Ivan (na Krku) — 545
 Sv. Juraj (kod Potirne na Korčuli) — 61, 62, 397
 Sv. Juraj (na Prežbi) — vidi Sv. Đorđe (na Prežbi)
 Sv. Juraj (u Velikom Kanalu) — 19, 49, 52
 Sv. Jure (k., kod Šibenika) — 57
 Sv. Kata (o.) — 152
 Sv. Luka (na Korčuli) — 62
 Sv. Marko (na Korčuli) — 249
 Sv. Mihajlo (na Lastovu) — 466
 Sv. Mihovil (na Ugljanu) — 39. 41, 46. 47, 51. 56. 315
 Sv. Nikola (brdo na Hvaru) — 521. 548. 550
 Sv. Nikola (uvala na Olibu) — 295, 296, 314. 341. 428
 Sv. Nedjelja (na Hvaru) — 557
 Sv. Petar (na Lastovu) — vidi Ubli
 Sv. Petar Ilovik — vidi Uovik (o.)
 Sv. Petar (zaliv kod Šibenika) — 57, 209. 280
 Sv. Rafael (o.) — 465
 Sv. Vid (k. 778, na Braču) — 366
 Svetac (o.) — 117. 216, 471, 547
 Svitla (uvala na Ugljanu) — 592

S

Šalov T. Tomo — 560
 Šćedro (o.) — 157. 190—192, 267, 268. 290, 583, 585
 Ščitna (o.) — 72

Seman Ivo — 496, 516, 538
 Sepurina — 525
 Sešula (luka) — 604, 605
 Sešula (uvala na Šolti) — 308, 320, 322—324, 607
 Šibenik — 12. 25. 48, 54. 55, 57. 199, 210 259, 282, 284, 310, 316, 387, 390, 413, 421, 429, 430, 433, 443, 452, 453, 502, 503, 525, 605, 635. 646
 Simetović Ive — 324, 325
 Sipan (o.) — 464, 551. 591, 631
 Sipnata (uvala na Kornatu) — 151, 222
 Sirola Rudolf — 337
 Skarda (o.) — 435
 Školjić Dino — 122
 Skrda (o.) — 101, 102
 Skulj (o.) — 379. 382. 383. 392
 Šolta (o.) — 12, 30, 32—34, 37, 38, 54, 55. 60. 75. 83, 118. 138—140, 145 153, 154, 157, 170, 215—217, 226. 227, 229. 243. 268. 269. 306—308, 311. 312. 320—324, 326, 329—331, 334, 346 350, 369. 409—112. 472. 512. 514. 520. 530, 531. 540. 548—550, 565—567, 603. 601, 606, 607, 609, 612, 617, 618. 621. 638, 639
 Sonc Milan — 336. 337
 Stab Mornarice NOVJ — 9, 12, 15—17, 20, 23, 25, 26, 28—34. 36, 37, 39, 44. 46. 54. 64. 67, 68. 75, 76. 79, 80, 82, 83, 85—87, 89, 92, 94. 95, 100, 102—105, 109, 110, 117, 125, 131, 135, 138—140, 142, 144—151, 153. 155, 157, 158, 161. 163. 166. 175, 179, 181, 189, 192. 194, 197. 199, 201. 203. 204, 206—212, 215, 216, 220, 229. 237—239, 243, 247. 254. 262, 263, 266, 268—270, 279. 280, 282—285. 289. 295. 300—302. 304, 306, 211, 312, 314—320, 322, 323. 326. 327, 330, 332, 336—345, 350. 352, 357, 364. 365, 368—370, 373, 375—379, 381. 383—385, 388, 392. 395, 396, 398, 400, 401, 403. 401. 406, 407, 410—413. 415, 417, 426—424, 429, 435, 436. 438, 439j 450, 452. 454. 457, 458. 462—464, 470. 471, 474, 476. 484, 488. 497, 499. 500. 502, 529, 530. 536. 538, 539, 541, 542, 544. 547, 551, 553. 554, 563. 564, 569—571, 578, 582, 583, 586. 588. 590. 608
 Stamer dr (njemački potpukovnik) — 631

Stuk Stjepan — 9, 83, 337, 338, 436
Siimić Vito — 86
Surkalo Dinko — 501, 554
Sušljic Branko — 244, 289, 347, 359,
367, 370, 371, 500

T

Tajan (o.) — 491, 500
Tajer — vidi Telaščica
Taranto (u Italiji) — 129, 143, 168,
169

Tatinja Uvala — 139
Teheranska deklaracija — 121
Teketa (rt kod Drvenika) — 60
Tekla (rt kod Podgore) — 533
Telaščica — 17, 40—42, 44, 47, 96,
110, 131, 139, 148, 150, 151, 185,
205, 208, 209, 222, 283, 310, 315,
317, 319, 328, 329, 333, 334, 339,
377, 378, 380, 384, 385, 395, 408,
409, 459

Telenta Franko — 406, 489
Terner (Thörner, njem. kapetan) —
366

Tetovišnica (uvala na Dugom Oto-
ku) — 379

Tićac Orfeo — 18, 155, 156, 178, 188

Tiha (uvala na Hvaru) — 567

Tijan Todor — 122, 130

Tijat (o.) — 164, 315

Tijesno (na Murteru) — 149, 184,
209, 426, 428, 431, 443, 525, 559

Tito-Broz Josip — 121, 122, 161, 189,
302, 303, 357, 421, 423, 609, 612

Tkon — 55, 136, 279, 281, 428, 432,
433, 443, 580, 581

Tomašević Ivica — 503

Tomić Nikola — 406, 556

Tomić Tomislav — 18

Tomšić Janez — 86, 203, 336, 337,
345, 352, 374, 381, 385, 387, 391,
394, 434, 435, 456, 461, 528

Torac (uvala) — 531, 540, 541, 563,
567

Tovarić (o.) — 435

Tovarnjak (o.) — 197, 206

Trebinje — 171, 257

Trgovačka baza u Monopoliju — 88

Trgovačka mornarica — 194

Tri Luke (luka na Korčuli) — 249,
270

Tribunj — 419, 443, 502

Trogir — 25, 54, 58, 148, 413, 609

Trojković Drago — 354

Trst — 50, 55, 95, 106, 109, 176, 177,
182, 184, 254, 262, 427, 429, 518,
594

Trstenik (kod Dubrovnika) — 497,
590, 593, 594

Trsteno (rt na Korčuli) — 435

Tun (prolaz) — vidi Tunski Kanal

Timski Kanal — 197

Tunizija (u Italiji) — 114

Turak Milan — 386

Turčić Petar — 18, 245

Turnić (na Visu) — 119, 218, 324

Turska — 254

U

Ubli (na Lastovu) — 133, 134, 245,
249, 250, 276, 287, 288, 291, 297,
298, 441, 465, 469, 477, 478, 481—
484, 489—494, 497—199, 516, 522,
536, 554, 556

Ublina (na Hvaru) — 472, 574

Udac Cvetko — 122

Ugljan (mjesto) — 431

Ugljan (o.) — 7, 16, 17, 23, 39, 41,
42, 44—51, 54—56, 137, 163, 173,
187, 210, 224, 315, 341, 342, 377,
385, 395, 431, 433, 443, 452, 524,
592

Ugljan (rt) — 16, 137

Urinj — 597

Uska (uvala na Lastovu) — 515, 535

Ustaške bojne:

— Deveta — 94, 170, 180, 257, 594

Uš (luka na Korčuli) — 62, 437, 591

V

Valentić Petar — 354

Valković Vinko — 19

Vel. Grabije (na Hvaru) — 164

Vela Arta — vidi Arta

Vela Glava — 119, 218

Vela Grška (uvala na Braču) — 565,
578

Vela Luka (na Krku) — 224

Vela Luka (na Korčuli) — 32, 33,
35—37, 61, 62, 273, 278, 279, 287,
288, 291—293, 402, 489, 501, 553,
590, 591

Vela Smokvica — vidi Smokvica
Vela

Vela Rina — 311

Veta Strana (brdo na Korčuli) — 62

Vela Stupica — vidi Stupica (V. i
M.)

Velebit (pl.) — 425, 426, 435, 505

Velebitski Kanal — 82, 430

Veli Grad (na Mljetu) — 239

Veli Iz — 7, 24, 259, 460, 461

- Veli Rat (rt na Dugom Otoku) — 50, 53, 70
- Veli Rat (uvala na Dugom Otoku) — 382
- Velika Stupica — vidi Stupica (V. i M.)
- Velika Župa Cetina — 140
- Veliki Lošinj — 55, 94
- Velikj Patarišćak (k. 153. na Dugom Otoku) — 378
- Veliki Vratnik — 254
- Veliko Jezero (na Dugom Otoku) — 378, 380, 383
- Veliko Jezero (na Mljetu) — 552
- Velji Lago (na Lastovu) — 591, 595–597
- Venecija (u Italiji) — 254
- Vidan Petar — 307, 326, 337, 347, 351, 359, 364, 367, 370, 375, 395, 457, 462, 463, 481, 482, 498, 512, 533, 542, 543, 558, 564, 568, 583, 587–589
- Vidošević Ante — 406
- Vidova Gora (brdo na Braču) — 587, 589, 610
- Vilson Henri Majtland — 302, 303
- Vinišće — 58
- Vinkovci — 188
- Vir (o.) — 42, 43, 152, 187, 198, 284, 315–317, 343, 344, 377, 385, 392, 425, 430, 432, 433, 452, 524, 525, 595
- Vira (na Hvaru) — 511, 514, 533, 534, 540, 558, 563, 565, 568, 587, 589
- Virak — vidi Vira
- Vis (mjesto) — 7, 13, 16, 17, 24–27, 30–38, 43, 44, 46, 75–77, 80, 81, 84, 103, 117, 119, 120, 126, 132, 135, 138–142, 145–147, 150, 151, 153, 154, 157, 158, 160, 164, 173, 190, 207, 217, 219, 220, 224, 228, 232, 246, 247, 266, 270, 273, 274, 276, 279–281, 288, 291, 293, 300, 312, 313, 315, 320–327, 342, 344, 347, 349, 351, 352, 355, 360, 364–370, 372, 375, 379, 381, 384, 386, 391, 395, 411, 412, 417–120, 429, 431, 434, 437, 458, 459, 463, 472, 473, 476, 487–489, 495, 501, 508, 513–515, 518, 529–533, 540–542, 550, 558, 563, 564, 566–568, 570, 579, 582, 583, 585, 587–589, 591, 594, 604, 605, 607, 609, 611, 616, 617
- Vis (o) — 7–9, 12, 13, 16, 17, 20, 23, 24, 26–31, 33, 36, 40, 41, 43, 44, 47, 48, 53, 75, 81, 83, 87–93, 97, 99, 100–102, 104, 106, 117–119, 132, 141, 149–153, 156, 157, 160–167, 173, 178, 180, 187, 188, 190–192, 194, 202–209, 211, 213, 215–218, 224, 229, 230, 232, 239, 243, 245, 257–260, 269, 273, 181, 283–285, 288, 290–292, 307, 308, 311, 313, 315–320, 322–324, 330, 331, 339–341, 345, 352–455, 358, 360, 366, 369–371, 375, 378–382, 384, 385, 389, 391, 393, 397, 398, 410–412, 417–419, 426, 428, 437, 438, 443–445, 454, 458, 459, 467, 471, 489, 492, 494–501, 504, 506, 507–509, 513, 518, 521, 527, 531, 533, 535–537, 541, 547, 549, 553, 565, 567, 568, 578, 585, 588, 589, 591, 592, 594, 603, 604, 606, 607, 609, 612, 615–617
- Viški Kanal — 617
- Vlajić Dragoljub — 337
- Vlaška (luka na Hvaru) — 617
- Vlaška (uvala na Hvaru) — 612
- Vlašić (Vlašić uvala na Pagu) — 42, 43
- Vlašić Blagoje — 18, 187, 188, 204, 299, 478, 481, 483, 523
- Vlaška (k. 453) — 58
- Vodamarka (uvala na Molatu) — 597
- Vodanović Ivo — 325
- Vodice — 54, 56, 101, 149, 151, 173, 174, 180, 205, 376, 428, 443, 525
- Vodnjak (V. i M.. o.) — 348, 611
- Vojna misija NOVJ pri savezničkoj Komandi za Srednji Istok — 162
- Vojna misija NOVJ u Italiji — 79, 86, 142, 143, 202, 203, 335, 357
- Vrana (kod Pakoštana) — 11, 56, 101, 149, 180
- Vranac (na Korčuli) — 61
- Vrančić (ministar NDH) — 55
- Vrančić Miroslav — 501, 535
- Vranina (na Korčulu) — 61
- Vransko Jezero — 388
- Vrbnik — 170, 184
- Vrboska (na Hvaru) — 167, 351, 529, 531, 533, 534, 540, 549, 567, 568
- Vrbovica — 62
- Vrgada (o.) — 149, 170, 199, 210, 316, 318, 343, 344, 418, 429, 430, 433, 458, 459, 461
- Vrgorac — 59
- Vrhovna komanda oružanih snaga (njemačka) — 641
- Vrhovna komanda oružanih snaga za Jugoistok (njemačka) — 641

Vrhovni komandant NOV i POJ —
 vidi Tito-Broz Josip
 Vrhovni Stab NOV i POJ — 17, 51,
 52, 76, 77, 90, 91, 106, 161—165,
 167—174, 176, 181, 182, 258, 262,
 294, 302, 423, 502, 509, 542, 570,
 574, 579, 609
 Vrpolje (kod Šibenika) — 57, 635
 Vrtačnik Josip — 192, 244, 289, 300,
 312, 313, 325, 337, 348, 350, 356, 363,
 373, 409, 412, 421, 458, 473, 477,
 513, 515, 521, 530, 531, 534, 551,
 570, 585
 Vrulje (V. i M., na Kornatu) — 153,
 155, 204, 208, 209, 318, 340, 341,
 379, 381, 383, 391
 Vučigrade (uvala na Murteru) — 200
 Vujasinović dr Vuk — 29, 393
 Vukasović Niko — 495

W

Webb tengL poručnik) — 371, 612,
 621

Z

Zablaće — 57, 413, 419
 Zadar — 12, 16, 17, 22, 40, 48, 50—56,
 64, 68, 71, 97, 101, 102, 151, 152,
 159, 160, 167, 169, 173, 180—182,
 204, 206, 211, 259, 280, 282, 283,
 314, 315, 317, 319, 339, 342, 377,
 389, 390, 418, 424, 430, 431, 433,
 443, 502, 503, 525, 590, 595, 635,
 638, 641, 643—645
 Zadarski Kanal — 152, 525
 Zaglav (na Dugom Otoku) — 39, 68,
 70, 104, 153, 155, 187, 203, 206, 210,
 280, 281, 283, 234, 314—316, 340,
 380, 385, 425, 458
 Zaglav (na Korčuli) — 61, 291
 Zaglav (na Ugljanu) — 96, 148—150,
 581
 Zaglav (na Visu) — 40, 41
 Zaglav (rt na Mljetu) — 274, 286
 Zaglavak (V. i M.) — 594
 Zagreb — 503, 631, 633
 Zakamica (uvala na Visu) — 462,
 586
 Zaklopica (uvala na Pašmanu) —
 152
 Zapuntel (luka na Molatu) — 101,
 179, 180, 382, 486

Zapuntel (prolaz kod Molata) — 53,
 384, 485
 Zapuntelski tesnac — vidi Zapuntel
 Zastupništvo Nacionalnog komiteta
 oslobođenja Jugoslavije u Bariju
 — 263, 507
 Zaton (kod Šibenika) — 101, 180, 413
 Zavalatica — 62
Zborna područja:
 — Prvo — 426
 Zemunik — 47, 50, 56, 102, 132, 152,
 173, 185, 187, 344
 Zimovnov Vanja-Ivan — 20, 581
 Zlarin (o.) — 387, 432
 Zlatni Rt — 369
 Zlobin — 597
 Zmijanac (brdo) — 60
 Zminjak — vidi Zminjak
 Zrmanja — 51
 Zukova — vidi Zukova
 Zupan Marko — 20, 85, 201
 Zverinac (o.) — 42, 48, 227, 231, 239,
 317—319
 Zvirinović (Zvirinovik, o.) — 248,
 249

2

Zabljak — 49
 Zakan (luka na Kornatu) — 99, 100,
 137, 151, 179, 317, 384
 Zdelac (mjesto na Pašmanu) — 418
 Zdelac (prolaz kod Pašmana) —
 — 111, 187, 318, 432, 458, 580, 581
 Z'egar (na Pelješcu) — 531
 Zilje Josip — 277
 Zirje (o.) — 13, 75, 84, 97, 110, 150,
 151, 185, 207, 210, 259, 267, 269,
 281—283, 310, 316, 318, 339, 341,
 344, 345, 375—377, 379—388, 390—
 393, 410, 411, 417—419, 427, 428,
 453, 456, 458, 459, 504, 524—526,
 549, 567, 568, 635, 645
 Zivogošće — 502, 558, 587
 Zman (na Dugom Otoku) — 23, 40,
 41, 43, 72, 131, 155, 204, 208—210!
 281, 283, 284, 314, 315, 317, 340,
 352, 378, 380, 385, 425
 Zminjak (o.) — 137, 151, 185
 Zrnovo (na Korčuli) — 62

Žujović Sreten-Cmi — 302

Žukova (uvala na Hvaru) — 588

Žukova (uvala na Korčuli) — 290

Žuljana (uvala na Pelješcu) — 222,
329, 334, 409

Županjac (na Braču) — 557

Žut (o.) — 152, 199, 259, 283, 318,
339—341, 380. 383. 390, 418

Žuta Lokva — 16, 49

Žuvić Marijan-Karlo — 102, 450.
513. 521, 532, 551. 568, 583, 585,
589

S A D R Ž A J

DEJSTVA NA JADRANU

februar—avgust 1944 god.

I

Dokumenti jedinica Mornarice NOVJ

	Strana
Izvještaj komandanta naoružanog broda «Miran» od 2 februara 1944 Štabu Trećeg pomorskog obalskog sektora o prebacivanju ranjenika i materijala na otok Vis — — — —	7
Naredba Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 12 februara 1944 o formiranju mornaričke stanice na otoku Lastovu — —	9
Izvještaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 14 februara 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o uništenju ribarskih čamaca 1 — — — — — — — — — —	11
Izvještaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 14 februara 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o zadacima 1 organizacionom stanju sektora — — — — — — — —	12
Izvještaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 15 februara 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o stanju u sektoru i o borbama od 16 januara do 15 februara — —	15
Izvještaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 15 februara 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o stanju i organizacionim promjenama u sektoru — — — — — — — —	23
Operativni izvještaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 16 februar 1944 —	25
Operativni izvještaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 17 februar 1944 —	26
Izvještaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 18 februara 1944 Štabu Osmog korpusa o organizaciji i stanju sanitetske službe u Mornarici — — — — — — — — — —	28
Operativni izvještaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice za 18 februar 1944 — — — — — — — —	30
Operativni izvještaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 20 februar 1944 —	31
Operativni izvještaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 21 februar 1944 —	33
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 22 februar 1944 — — —	34
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 23 februar 1944 — — —	36

Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 24 februar 1944 — — —	37
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima u februaru 1944 — —	39
Izvod iz knjige depeša Štaba Mornarice NOV Jugoslavije primljenih od Drugog i Trećeg pomorskog obalskog sektora u februaru 1944 — — — — — — — —	46
Vojno-obavještajni izvještaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 1 marta 1944 Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije —	54
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 3 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o napadu na neprijateljske jedinice 28 februara jugoistočno od Jakišnice (na otoku Pagu) — — — — — — — —	64
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 3 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o zarobljavanju neprijateljskog motornog jedrenjaka »Đuzepe Cezarije« 28 februara 1944 godine — — — — — — — —	68
Zapovijest Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 5 marta 1944 patrolnom čamcu 21 da prebaci dijelove bataljona Sjevernodalmatinskog odreda sa Dugog Otoka na otok Pašman	72
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 5 mart 1944 — — — — —	75
Izveštaj Štaba Baze NOV Jugoslavije u Monopoliju od 5 marta 1944 god. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizaciji Baze — — — — — — — — — —	76
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 6 mart 1944 — — — — —	80
Naredba Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 8 marta 1944 o izmjeni granice između Drugog i Trećeg pomorskog obalskog sektora — — — — — — — — — —	82
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice za 8 mart 1944 — — — — — — — —	83
Izveštaj Baze mornarice NOV Jugoslavije u Monopoliju od 10 marta 1944 Štabu Mornarice o organizaciji škola i kurseva	85
Izveštaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 12 marta 1944 Štabu Osmog korpusa o organizacionom stanju Mornarice — —	87
Izveštaj zamjenika komandanta Mornarice iz prve polovine marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o stanju u Trećem pomorskom obalskom sektoru — — — — — — — —	92
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 12 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o stanju i radu jedinica poslije zauzimanja obale i otoka od strane neprijatelja	94
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 12 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizacionom stanju sektora — — — — — — — — — —	95
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 12 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslaviji» o dejstvima neprijateljskih snaga na teritoriji sektora — — — — — — — —	100
Izveštaj zamjenika komandanta Mornarice NOV Jugoslavije od 14 marta 1944 Štabu Mornarice o radu i organizacionom stanju Drugog i Trećeg pomorskog obalskog sektora — — — — —	104
Pismo Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 14 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o novim kanalima za održavanje veze između otoka i kopna — — — — — — — —	110
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava Trećeg pomorskog obalskog sektora za mart 1944 godine — — — — — — — —	112

Popis ratnih brodova bivše jugoslavenske ratne mornarice u službi talijanske i engleske mornarice i kraljevske vlade u Kairu u prvoj polovini 1944 godine — — — — —	114
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 15 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima i organizacionom stanju — — — — —	117
Odluka posade parobroda »Senga« od 16 marta 1944 o dobrovoljnom priključenju Narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije	121
Izveštaj tehničke sekcije Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 16 marta 1944 Štabu sektora o radu u mehaničkim radio-nicama i brodogradilištima — — — — —	125
Pismo britanskog Ministarstva za ratni transport od 17 marta 1944 komandantu parobroda »Senga« kojim se potvrđuje priključenje posade Narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije —	129
Potvrda Štaba Baze NOVJ u Monopoliju od 17 marta 1944 o preuzimanju parobroda »Senge« od strane jedinica Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije — — — — —	130
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 20 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o napadima neprijateljskih aviona na brodove i teritoriju sektora — — —	131
Izveštaj komande NB 2 od 20 marta 1944 Štabu Četvrtog pomorskog obalskog sektora o gubitku broda u Lastovskom Kanalu	133
Izveštaj Štaba flotile od 22 marta 1944 Štabu Trećeg pomorskog obalskog sektora o prebacivanju trupa i materijala sa otoka na kopno — — — — —	136
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 22 mart 1944 — — — —	138
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 23 mart 1944 — — — —	140
Izveštaj Štaba Baze NOV Jugoslavije u Monopoliju od 23 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizacionom stanju Baze 1 o prelasku brodova kraljevske mornarice na stranu NOV Jugoslavije — — — — —	142
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 24 mart 1944 — — — —	145
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 25 mart 1944 — — — —	146
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 26 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o akcijama na teritoriji sektora — — — — —	147
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 27 mart 1944 — — — —	153
Uputstvo za rad Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 28 marta 1944 Štabu Drugog pomorskog obalskog sektora poslije povlačenja na Dugi Otok — — — — —	155
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 29 mart 1944 — — — —	157
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 30 marta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o napadu na neprijateljski motorni čamac kod luke Lučine na otoku Molatu	158
Izvod iz knjige depeša Štaba Mornarice NOV Jugoslavije primljenih od Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije u februaru i martu 1944 godine — — — — —	161
Izvod iz knjige depeša Štaba Mornarice upućenih Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije u februaru i martu 1944 — — —	163

Izvod iz knjige depeša Štaba Mornarice NOV Jugoslavije upućenih Drugom i Trećem pomorskom obalskom sektoru u martu 1944 — — — — —	175
Izvod iz knjige depeša Štaba Mornarice NOV Jugoslavije primljenih od Drugog i Trećeg pomorskog obalskog sektora u martu 1944 — — — — — *	179
Obavještenje Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 1 aprila 1944 zapovjedništvu parobroda »Senga« povodom priključenja posade jedinicama NOV Jugoslavije — — — — —	189
Izveštaj komandanta transporta početkom aprila Štabu Četvrtog pomorskog obalskog sektora o prebacivanju materijala sa otoka Visa na Biokovo i zbjega sa Biokova na otok Vis — — — — —	190
Izvod iz radio-vijesti od 8 aprila 1944 o priključenju posade parobroda »Senga« Narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije — — — — —	193
Obavještenje Baze NOV Jugoslavije u Monopoliju od 10 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o preuzimanju parobroda »Sitnice*« — — — — —	194
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 11 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o zarobljavanju neprijateljskog motornog jedrenjaka »San Antonio« — — — — —	197
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 12 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o akciji u blizini otoka Vrgade — — — — —	199
Izveštaj Štaba Baze mornarice NOV Jugoslavije u Monopoliju od 12 aprila 1944 Štabu Mornarice o organizaciji škola i kurseva — — — — —	201
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 13 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o akcijama i dejstvima neprijatelja — — — — —	203
Pregled rada i organizacionog stanja Mornarice NOV Jugoslavije od decembra 1943 do aprila 1944 — — — — —	212
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 15 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima mornaričkih jedinica i o organizacionom stanju sektora — — — — —	216
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 15 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o raspodjeli pomorskih čamaca i naoružanih brodova — — — — —	220
Izveštaj tehničke sekcije Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 16 aprila 1944 o radu u mehaničkoj radionici i brodogradilištu — — — — —	223
Zapovijest Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 17 aprila 1944 Četvrtom pomorskom obalskom sektoru za prebacivanje snaga 26 divizije sa otoka Visa na otok Lastovo — — — — —	229
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 17 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o stanju i radu jedinica poslije zauzimanja obale i otoka od strane neprijatelja — — — — —	237
Zapovijest Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 18 aprila 1944 Četvrtom pomorskom obalskom sektoru za prebacivanje snaga Dvadeset šeste divizije sa otoka Lastova na otok Mljet — — — — —	239
Zapovijest Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 20 aprila 1944 Štabu Četvrtog pomorskog obalskog sektora za prebacivanje dijelova Dvadeset šeste divizije sa otoka Visa na otok Korčulu — — — — —	243
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava Trećeg pomorskog obalskog sektora za april 1944 godine — — — — —	252

Izveštaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 22 aprila 1944 Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o organizacionom stanju u Mornarici — — — — —	254
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije od 22 aprila 1944 — — — —	266
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 23 april 1944 - — — —	268
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 24 april 1944 — — — —	269
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 25 april 1944 — — — —	270
Izveštaj komandanta Istočne grupe od 25 aprila 1944 Štabu Čet- vrtog pomorskog obalskog sektora o prevoženju jedinica Dvadeset šeste divizije na otoke Lastovo i Mljet — — — —	273
Izveštaj komande motornog jedrenjaka »Maksim Gorki« od 26 aprila 1944 Štabu Četvrtog pomorskog obalskog sektora o ukrcavanju zbjega i materijala — — — — —	278
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 27 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o akcijama od 12 do 27 aprila — — — — —	279
Izveštaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 30 aprila 1944 Štabu Dvadeset šeste divizije o učešću mornaričkih jedinica u de- santu na otoke Mljet i Korčulu — — — — —	285
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 30 aprila 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o zarobljavanju ne- priateljskog broda »A 144 — »Bjanka Stela« u uvali Sv. Nikola na otoku Olibu — — — — —	295
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 30 april 1944 — — — —	300
Izvod iz knjige depeša Štaba Dvadeset šeste divizije upućenih Štabu Mornarice za vrijeme operacija na otoku Mljetu i Kor- čuli u aprilu 1944 — — — — —	301
Pohvala Vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije i Koman- danta savezničkih snaga na Sredozemlju od 3 maja 1944 je- dinicama Dvadeset šeste divizije i Mornarice NOV Jugosla- vije za postignute uspjehe prilikom napada na otoke Mljet i Korčulu — — — — —	302
Izveštaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 4 maja 1944 Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o napadu jedinica Trećeg pomorskog obalskog sektora na neprijateljske jedrenjake —	304
Zapovijest Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 4 maja 1944 za prebacivanje jedinica Dvadeset šeste divizije prilikom de- santa na otok Šoltu — — — — —	306
Uputstvo Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 8 maja 1944 za rad pomorske policije na teritoriji Lučke kapeta- nije Šibenik — — — — —	311
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 10 maj 1944 — — — —	311
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 11 maj 1944 — — — —	312
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 12 maja 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizacionom stanju i o borbama vođenim od 27 aprila do 11 maja —	314
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 12 maja 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima na otoku Šolti — — — — —	320

Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije od 15 maja 1944 o raspodjeli patrolnih čamaca i naoružanih brodova — — — — —	327
Pismo Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 17 maja 1944 štabovima pomorskih obalskih sektora povodom potapanja broda »Marin II« — — — — —	330
Raspored i stanje patrolnih čamaca i naoružanih brodova Četvrtog pomorskog obalskog sektora 20 maja 1944 — — — — —	332
Pismo predstavništva Ministarstva za ratni transport u Bizerti od 20 maja 1944 predstavništvu Ministarstva za ratni transport u Bariju o prelasku parobroda »Timok« na stranu NOV Jugoslavije — — — — —	335
Naredba Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 24 maja 1944 za raspored rukovodećeg kadra u pomorskim obalskim sektorima — — — — —	336
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 28 maja 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima od 12 do 27 maja — — — — —	339
Naredba Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 31 maja 1944 podređenim jedinicama za raspored brodova prilikom desanta jedinica Dvadeset šeste divizije na otok Brač — — — — —	346
Zapovijest Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 1 juna 1944 komandantu drugog transporta za prevoz jedinica Dvadeset šeste divizije prilikom desanta na otok Brač — — — — —	349
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 2 juni 1944 — — — — —	350
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 2 juna 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o borbi naoružanog broda »Kornat« s njemačkim snagama — — — — —	352
Izveštaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 3 juna 1944 Štabu Osmog korpusa NOV Jugoslavije o prelasku parobroda »Timok« na stranu NOV Jugoslavije — — — — —	357
Zapovijest Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora iz prve polovine juna 1944 podređenim jedinicama za prebacivanje trupa Dvadeset šeste divizije sa otoka Brača na otok Vis — — — — —	358
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 4 juni 1944 — — — — —	364
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 5 juna 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima mornaričkih jedinica prilikom desantne akcije Dvadeset šeste divizije na otok Brač — — — — —	365
Naredba Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 11 juna 1944 za nazive brodova flotile — — — — —	374
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 11 juni 1944 — — — — —	375
Operativni izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 12 juna 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima od 28 maja do 11 juna — — — — —	376
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 12 juna 1944 Štabu Mornarice o organizacionom stanju i o borbama u vremenu od 12 maja do 12 juna — — — — —	388
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 12 juni 1944 — — — — —	395
Izveštaj Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 12 juna 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizaciji sektora — — — — —	396

Naredba komandanta Baze NOV Jugoslavije od 14. juna 1944. o organizaciji Baze mornarice Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije u Italiji — — — — —	399
Izveštaj Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 15. juna 1944. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o stanju Lastovske flotile	401
Pismo Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 17. juna 1944. pomorskim obalskim sektorima o korišćenju iskustava iz prethodnih akcija — — — — —	403
Naredba Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 20. juna 1944. o rasporedu rukovodećeg kadra u pomorskim obalskim sektorima — — — — —	406
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 20. juna 1944. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o raspodjeli patrolnih čamaca i naoružanih brodova — — — — —	407
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 20. juna 1944. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima sektora	410
Obavještenje Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 23. juna 1944. Štabu Trećeg pomorskog obalskog sektora o novim namjerama neprijatelja u pogledu dejstva na obali — — — — —	413
Pismo Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 26. juna 1944. okružnim narodnim odborima o organizaciji akcionih odbora pomoraca — — — — —	415
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 27. juna 1944. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o kretanju i dejstvima flotile, mobilisanih brodova i ostalih jedinica — — — — —	417
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 29. juna 1944. — — — — —	420
Zapisnik sa sastanka partisko-političkog rukovodstva Mornarice NOVJ. održanog 30. juna 1944. po nekim pitanjima vojnog i političkog rada — — — — —	421
Izvod iz knjige depeša Štaba Mornarice primljenih od štabova Drugog i Trećeg pomorskog obalskog sektora u aprilu, maju i junu 1944. — — — — —	424
Izveštaj Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 6. jula 1944. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o kretanju brodova i o organizaciji sektora — — — — —	436
Izveštaj Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 6. jula 1944. Štabu Grupe južnodalmatinskih partizanskih odreda o brojnom stanju i naoružanju sektora — — — — —	441
Izveštaj Štaba flotile od 10. jula 1944. Štabu Trećeg pomorskog obalskog sektora o organizacionom stanju flotile i o neprijateljskim snagama — — — — —	442
Uputstvo Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 11. jula 1944. za zaštitu lučkih postrojenja od rušenja neprijateljskih jedinica — — — — —	446
Naredba Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 13. jula 1944. o postavljanju rukovodilaca — — — — —	450
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 14. jula 1944. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizacionom stanju sektora — — — — —	452
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 14. juli 1944. — — — — —	457
Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 15. jula 1944. Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima flotile i o napadu neprijateljskih snaga na otoke Pašman i Iž — — — — —	458

Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 15 juli 1944 — — — —	462
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 16 juli 1944 — — — —	463
Izveštaj Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 18 jula 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o stanju sektora — —	464
Uputstvo Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 19 jula 1944 štabovima sektora o formiranju mornaričkih pješadiskih četa I bataljona na otocima — — — — — — — —	470
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 19 jula 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima neprijatelja i organizaciji tehničke sekcije u sektoru — — — —	471
Izveštaj Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 20 jula 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizacionom stanju sektora — — — — — — — — — —	474
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 21 juli 1944 — — — —	476
Izveštaj Lastovske flotile od 21 jula 1944 Štabu Petog pomorskog obalskog sektora o prebacivanju snaga Prve dalmatinske brigade sa otoka Lastova na obalu poluotoka Pelješca — —	477
Naređenje Štaba Lastovske flotile od 22 jula 1944 podređenim jedinicama za prebacivanje jedne čete Prve dalmatinske brigade sa otoka Lastova na otok Mljet — — — — — —	481
Izveštaj Štaba Lastovske flotile od 23 jula 1944 Štabu Petog pomorskog obalskog sektora o prebacivanju jednog bataljona Prve dalmatinske brigade s poluotoka Pelješca na otok Lastovo — — — — — — — — — —	482
Izveštaj Lastovske flotile od 27 jula 1944 Štabu Petog pomorskog obalskog sektora o prebacivanju dijelova Prve dalmatinske brigade — — — — — — — — — —	483
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 31 jula 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o zarobljavanju njemačkog broda Felice« — — — — — — — — — —	484
Izvod iz operativnog dnevnika Lastovske flotile za vrijeme od 10 do 31 jula 1944 — — — — — — — — — —	489
Izvod iz operacijskog dnevnika Štaba Petog pomorskog obalskog sektora za period od 16 jula do 1 avgusta 1944 — — — —	497
Izveštaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 2 avgusta 1944 Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o borbama 1 o organizacionom stanju Štaba Mornarice i podređenih jedinica —	502
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 2 avgust 1944 — — — — —	511
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 4 avgust 1944 — — — — —	512
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 6 avgust 1944 — — — — —	514
Izveštaj komandanta PC 48 iz prve polovine avgusta 1944 Štabu Lastovske flotile o prebacivanju savezničkih snaga na otok Korčulu — — — — — — — — — —	515
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 11 avgusta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o rasporedu neprijateljskih snaga i o organizacionom stanju sektora — —	517
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 11 avgust 1944 — — — —	520
Operativni izveštaj Štaba Lastovske flotile od 11 avgusta 1944 Štabu Petog pomorskog obalskog sektora — — — — —	522

Izveštaj Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 12 avgusta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o organizacionom stanju i o borbama s neprijateljem od 15 jula do 12 avgusta	524
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 12 avgust 1944 — — —	529
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 13 avgust 1944 — — —	530
Izveštaj tehničke sekcije Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 14 avgusta 1944 Komandi mjesta u Visu o stanju u brodogradilištu — — — — —	532
Naređenje Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 14 avgusta 1944 Štabu Viške flotile u vezi s prebacivanjem boraca na Hvar — — — — —	533
Izvod iz operacijskog dnevnika Štaba Petog pomorskog obalskog sektora za vrijeme od 1—15 avgusta 1944 — — — —	535
Uputstvo Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 16 avgusta 1944 štabovima sektora o načinu dejstva na moru — — —	538
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 16 avgust 1944 — — —	539
Izveštaj Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 17 avgusta 1944 Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o prebacivanju boraca Dvadeset šeste divizije s kopna na otok Hvar — — —	542
Izveštaj Štaba Drugog pomorskog obalskog sektora od 18 avgusta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima Prve udarne grupe na otoku Krku — — — — —	544
Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 20 avgusta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o neprijateljskim snagama i o dejstvima mornaričkih jedinica — — —	547
Izveštaj Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 20 avgusta 1944 Štabu Mornarice o organizacionom stanju sektora	551
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 21 avgust 1944 — — —	557
Izveštaj Štaba mornaričkog pješadiskog bataljona od 22 avgusta 1944 Štabu Trećeg pomorskog obalskog sektora o napadu na neprijatelja na otoku Murteru — — — — —	559
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 22 avgust 1944 — — —	563
Operativni izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 23 avgusta 1944 Štabu Mornarice NOV Jugoslavije o dejstvima od 1 do 15 avgusta — — — — —	564
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 23 avgust 1944 — — —	569
Naredba Štaba Mornarice NOV Jugoslavije od 25 avgusta 1944 o postavljanju rukovodilaca i o nadležnosti u raspoređivanju boraca i rukovodećeg kadra — — — — —	570
Obavještenje Štaba Petog pomorskog obalskog sektora od 25 avgusta 1944 o uspostavljanju Mornaričke stanice Mljet — —	573
Izveštaj Štaba Baze mornarice NOV Jugoslavije od 25 avgusta 1944 Vrhovnom štabu NOV Jugoslavije o organizacionom stanju Baze — — — — —	574
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 26 avgust 1944 — — —	578
Zapovijest Štaba Trećeg pomorskog obalskog sektora od 27 avgusta 1944 za napad na neprijatelja na otoku Pašmanu — —	580
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 29 avgust 1944 — — —	582

Izveštaj Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora od 29 avgusta 1944 Štabu Mornarice o dejstvima mornaričkih jedinica prilikom artiljeriskog napada na neprijateljske položaje na o. Korčuli — — — — — — — — — —	583
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 30 avgust 1944 — — — — —	586
Dnevni raport Štaba Četvrtog pomorskog obalskog sektora Štabu Mornarice NOV Jugoslavije za 31 avgust 1944 — — — — —	588
Izvod iz knjige depeša Štaba Mornarice primljenih od Štaba Drugog, Trećeg i Petog pomorskog obalskog sektora u julu i avgustu 1944 — — — — — — — — — —	590

II

Saveznički dokumenti

Zapovijest komandanta iskrcavanja od 3 maja 1944 za savezničke brodove koji su učestvovali pri desantu jedinica Dvadeset šeste divizije na otok Šoltu — — — — — — — — — —	603
Zapovijest savezničkog pomorskog komandanta od 31 maja 1944 za desantnu operaciju na otok Brač — — — — — — — — — —	609
Naređenje Štaba savezničkih snaga od 1 juna 1944 Drugoj S. S. brigadi o desantu jedinica Dvadeset šeste divizije i savezničkih jedinica na otok Brač — — — — — — — — — —	619

III

Njemački dokumenti

Naređenje njemačke Druge oklopne armije od 13 februara 1944 za evakuaciju muškog stanovništva sa otoka i jadranske obale — — — — — — — — — —	627
Pismo velikog župana Župe Dubrava od 27 marta 1944 Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o prisilnoj evakuaciji stanovništva sa obale — — — — — — — — — —	630
Pismo ministra za oslobođene krajeve NDH od 27 marta 1944 njemačkom poslaniku Zigfridu Kašeu o prisilnoj evakuaciji hrvatskog stanovništva sa otoka — — — — — — — — — —	632
Naređenje njemačke komande Petnaestog brdskog armiskog korpusa od 7 aprila 1944 god. 264 njemačkoj pješadijskoj diviziji za operacije na otocima — — — — — — — — — —	634
Predlog njemačkog komandanta Jugoistoka od 12 aprila 1944 da se obalsko područje proglasi borbenom zonom i da se izvršna vlast prenese na komandante korpusa — — — — — — — — — —	636
Pismo njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 14 aprila 1944 hrvatskom ministru predsjedniku o neophodnosti evakuacije stanovništva sa otoka i iz gradova Zadra i Splita — — — — — — — — — —	638
Obavještenje njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 5 maja 1944 Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o stvaranju zaštitnog obalskog područja — — — — — — — — — —	639
Obrazloženje njemačke Vrhovne komande od 18 maja 1944 Vrhovnoj komandi oružanih snaga za Jugoistok u vezi evakuacije stanovništva sa otoka, iz Zadra i Splita — — — — — — — — — —	641
Zapovijest 264 njemačke pješadijske divizije od 21 maja 1944 za napad na Dugi Otok i Kornate — — — — — — — — — —	643
Obavještenje Štaba za vezu mornarice NDH od 2 jula 1944 njemačkom opunomoćenom generalu u Hrvatskoj o uništenju hrvatske torpiljarke »T7« — — — — — — — — — —	646

Tehnički urednik
Milenko Tomić

Korektori :
Nada Ribar
Jelena Hodalić

Rukopis predat u štampu novembra 1960, god.

Štampanje završeno aprila 1961. god.

Tiraž 3.500 primeraka

I S P R A V K A

<i>Strana</i>	<i>Red</i>	<i>Stoji</i>	<i>Treba</i>
114	16 odozgo	potoljen	potopljen
159	8 odozgo	o. Molat)	(o. Molat)
189	15 odozgo	Posada S S	1) Posada S/S
285	9 odozgo	Operativni izveštaj	Operativni izveštaj o akciji na otoke
294	14 odozgo	U obim akcija	U obim akcijama
358	14 odozdo	SEKTORA PODRE- ĐENIM JEDINICAMA	SEKTORA IZ PRVE POLOVINE JUNA 1944 PODREĐENIM JEDI- NICAMA
502	18 odozgo	469, 118	369, 118
524	5 odozgo	OD 12 JULA	OD 15 JULA
538	8 odozgo	MORNARICE NOV i PO	MORNARICE NOV